ULUSLARARASI ÇOKSATAR

Dedektif Bernie Günther 7

SAHRA GRİSİ

PHILIP KERR

"Kimse ölmek istemez. Ama kimi zaman yaşamak daha kötü görünür."

ALFA

SAHRA GRİSİ
Bernie Günther 7

PHILIP KERR (22 Şubat 1956)

En iyi suç romanı yazarlarından biri kabul edilmektedir. Eleştirmenler onun eserlerini Raymond Chandler ve John le Carré'nin eserleriyle kıyaslamaktadır. Elinizdeki romanıyla 2009'da CWA Tarihi Polisiye Ellis Peters Ödülünü ve RBA Polisiye Yazımı Uluslararası Ödülünü kazanmıştır. Philip Kerr Edinburgh doğumlu olup Londra, Wimbledon ve Cornwall'da oturmaktadır.

CEM DEMİRKAN

1973 İstanbul doğumlu. Boğaziçi mezunu. 2003'ten beri çevirmenlik yapıyor. İlk aklına gelen çevirileri şunlardır: *Dünya Savaşı Tarihi* (Christon Archer, Tümzamanlar) *Ölüm ve Şeytan* (Frank Schatzing, Resif Yayıncılık); *Biri ve Öteki* (Philip Kerr, Alfa Yayınları); *Sessiz Alev* (Philip Kerr, Alfa Yayınları); *Ölüler Dirilmezse* (Philip Kerr, Alfa Yayınları).

Sahra Grisi
© 2015, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Field Grey
© 2010, thynKER ltd.

Kitabın Türkçe yayın hakları Anatolialit Ajans aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Kitap Editörü Merve Çay
Kapak Tasarımı Elif Çepikkurt
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-605-171-150-8
1. Basım: Ekim 2015

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Fatih-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 10905

SAHRA GRİSİ

PHILIP KERR

“Kimse ölmek istemez. Ama kimi zaman yaşamak daha kötü görünür.”

Çeviri
Cem Demirkan

ALFA®

Allan Scott için

"Ike'ı sevmiyorum"*

Graham Greene *Sessiz Amerikalı*

* Ike, Eisenhower'ın takma ismi –çn.

1

KÜBA, 1954

"Ernestina'nın yanındaki şu İngiliz bana sizi hatırlattı, Sinyor Hausner," dedi şık döşenmiş salona doğru bakarak.

Doña Marina, Küba'daki herkes gibi beni de tanıyordu, tabii aramızdaki bağ arkadaşlıktan daha güçlü bir şey üzerine kurulu olduğundan belki de daha bile iyi tanıyordu: Doña Marina, Havana'daki en iyi ve en büyük genelevin sahibiydi.

İngiliz, uzun boylu, yuvarlak omuzlu, soluk mavi gözlü ve mahzun ifadeli bir adamdı. Mavi ketenden kısa kollu gömlek, gri pamuk pantolon ve iyi cilalı siyah ayakkabılar giyiyordu. Onu daha önce Floridita Bar ya da National Hotelin lobisinde görmüş olmalıydım ama baktığım kişi o değildi. Tüm dikkatimi İngiliz'in kucağında oturan yeni ve neredeyse çırılçıplak *chica*'ya vermiştim.

Kız adamın ağzındaki sigaradan arada bir nefes çekerken adam da kavunların olgunluğunu anlamaya çalışan biri gibi onun koca göğüslerini avuçluyordu.

"Ne açıdan," diye sordum ve çabucak duvardaki büyük aynada kendime bir göz attım. Aramızda Ernestina'nın göğüslerini ve onları dağ zirveleri gibi süsleyen koyu ve büyük göğüs uçlarını beğenmek haricinde ortak bir nokta var mı, diye merak etmiştim.

Aynada bana bakan surat İngiliz'inkinden biraz daha ciddiydi, tepesinde de daha fazla saç vardı ama benzer şekilde ellili yaşlardaydı ve yüzü kırışıklıklarla doluydu. Doña Marina belki de yüzümüzde bu derin yarıkları açanın hayat haricinde bir şey olduğunu düşünüyordu – vicdan ve suç ortaklığının gölgesiydi belki de, sanki hiçbirimiz yapmamız gerekeni yapmamış, daha da fenası hepimiz işlediğimiz suçların sırrıyla yaşamışız gibi.

"Gözleriniz aynı," dedi Doña Marina.

"Yani mavi olmalarını kastediyorsun," dedim kastettiğinin bu olmadığını bildiğim halde.

"Hayır, onu kastetmiyorum. Sen de Sinyor Greene de diğerlerine benzer bir ifadeyle bakıyorsunuz. Sanki içlerine bakmaya çalışır gibi. Bir spiritüalist gibi. Ya da bir polis. İkinizin de gözleri baktığı kişiyi delip geçiyor sanki. Gerçekten ürkütücü."

Doña Marina'nın bir şeyden ya da birinden ürkebileceğini hayal etmek zordu. Her daim kızgın bir kayanın üzerindeki iguana gibi rahattı.

"Sinyor Greene, ha?" Doña Marina'nın bu ismi kullanmasına hiç şaşırmamıştım. Casa Marina kendinizi sahte isim kullanmak zorunda hissede-

ceğiniz türde bir yer değildi. Ön kapısından geçmek için bile referansa ihtiyacınız vardı. "Belki de *polistir*. Ayaklarının büyüklüğüne bakılırsa hiç şaşırmam."

"O bir yazar."

"Ne tür bir yazar?"

"Roman, Western falan galiba. Bana Buck Dexter ismiyle yazdığını söyledi."

"Hiç duymadım. Küba'da mı oturuyor?"

"Hayır Londra'da. Ama ne zaman Havana'ya gelse buraya uğrar."

"Bir gezgin demek ki?"

"Evet. Sanırım bu sefer Haiti'ye gidiyor." Gülümsedi. "Benzerliği hâlâ göremedin mi?"

"Hayır, pek sayılmaz," dedim emin bir şekilde ve konuyu değiştirecek gibi görünmesinden dolayı da memnun oldum.

"Omara'yla bugün nasıl gitti?"

Başımı salladım. "İyi."

"Ondan hoşlanıyorsun, değil mi?"

"Hem de çok."

Doña Marina, sanki bu her şeyi açıklıyormuş gibi, "O Santiagolu," dedi. "En iyi kızlarım hep Santiagoludur. Küba'da Afrikalıya en çok benzeyenler onlar. Erkekler öylesini seviyor."

"Ben de öyle."

"Sanırım beyaz kadınlardan farklı olarak siyah kadınların pelvisinin erkeğinki kadar büyük olmasıyla ilgili bir şey. Anthropoid pelvis. Bunu nereden bildiğimi sormadan önce söyleyeyim, zamanında hemşireydim."

Bunu duyduğuma şaşırmadım. Doña Marina cinsel sağlık ve temizliğe büyük önem veriyordu,

Malecon'daki genelevinde çalışanlar arasında, yüksek dozdan kalp krizine kadar her şeye müdahale edebilecek şekilde eğitim almış iki hemşire bulunuyordu. Duyduğuma göre kalp krizi geçirdiğinde Casa Marina'da hayatta kalma ihtimalin Havana Tıp Fakültesi'nde olduğundan daha yüksekti.

"Santiago tam bir potadır," diye devam etti. "Jamaikalılar, Haitililer, Dominikliler, Bahamalılar – orası Küba'nın en Karayip şehridir. Ayrıca en asisidir de. Bütün devrimler Santiago'da başlar. Sanırım nedeni orada oturan herkesin bir şekilde birbirleriyle akraba olması."

Sigarasını küçük bir kehribar sigaralığa taktı ve güzel, gümüş bir Tallboy çakmakla yaktı.

"Mesela Omara'nın Santiago'daki teknenle ilgilenen kişiyle akraba olduğunu biliyor muydun?"

Doña Marina'nın bunları anlatmasının bir nedeni olduğunu sezmeye başlamıştım çünkü Haiti'ye sadece Mr. Greene değil, ben de gidecektim, ama benim seyahatimin gizli olması gerekiyordu.

"Hayır, bilmiyordum." Saatime baktım, ama izin isteyip ayrılmadan önce Doña Marina aceleyle beni kendi soyunma odasına götürdü ve bana içki ikram etti. Teknemden bahsetmesini dikkate alınca belki de söylediklerini dinlememin daha faydalı olacağına karar verip bir *aniejo* içeceğimi söyledim. Yıllanmış bir rom getirdi ve büyük bir bardak doldurdu.

"Mr. Greene de Havana romunu çok sever," dedi.

"Bence artık sadede gelsen iyi olacak," dedim. "Değil mi?"

O da öyle yaptı.

İşte, bir hafta kadar sonra adanın diğer ucundaki Santiago'ya Küba merkezi otoyoluyla giderken Chevy'de yanımda oturan kızla böyle tanışmıştım. Bu tecrübedeki ironi gözümden kaçmadı; ben gizli polisin şantajından kaçmaya çalışırken beni açıkça tehdit etmeyecek kadar kurnaz ve benden aslında hiç yapmak istemeyeceğim bir iyilik yapmamı isteyen bir genelev *mama*'sının ağına düşmüştüm: Haiti'ye düzenlediğim "balık seferi" sırasında diğer bir Havana *casa*'sından bir *chica*'yı da yanımda götürecektim. Doña Marina yüksek ihtimalle Teğmen Quevedo'yu tanıyor ve onun, benim bir tekne gezisine çıkmama hiç de sıcak bakmayacağını biliyordu. Ama işverenim olan mafya babası Meter Lansky'i Teğmen Quevedo'ya ispiyonlamazsam, beni cinayet suçundan arandığım Almanya'ya geri göndermekle tehdit ettiğini Doña Marina'nın bildiğini hiç zannetmiyordum. Öyle ya da böyle isteğini kabul etmekten başka çarem yoktu yine de taşıdığım yolcuyla ilgili daha mutlu olabilirdim. Melba Marrero, Dokuzuncu Bölge'deki polis yüzbaşısı cinayetiyle bağlantılı olduğu için aranıyordu ve Doña Marina'nın arkadaşları da Melba'nın en kısa sürede adayı terk etmesini istiyorlardı.

Melba Marrero yirmili yaşlarının başındaydı, ama kimsenin bunu bilmesinden hoşlanıyormuşa benzemiyordu. Sanırım insanların onu ciddiye almasını istiyordu ve belki Yüzbaşı Balart'ı da bu yüzden vurmuştu. Gerçi Melba'nın Castro'nun komünist asileriyle irtibatta olduğu, bu yüzden de Balart'ı vurmuş olma ihtimali daha yüksek-

ti. Esmerdi, güzel bir yüzü, belirgin bir çenesi ve fırtınalı havayı andıran gözleri vardı. Saçı İtalyan tarzında kesilmişti – alnındaki kâkülle birleşen kısa ve katmanlı kıvırcıkları vardı. Beyaz bir bluz, dar açık kahverengi bir pantolon, kahverengi bir kemer ve aynı renkte eldivenler giyiyordu. Sanki dört gözle binilmeyi bekleyen bir ata binmeye gidiyormuş gibi bir hali vardı.

"Neden üstü açılabilir bir araba almadın," diye sordu ilk durağımız Santa Clara'ya yaklaşırken. "Küba'da öylesi daha iyi."

"Üstü açılanları sevmem. O tür araçlarda insanlar sana daha çok bakar. Bana bakılmasından hoşlanmam."

"Şu çekingen tiplerden misin? Yoksa bir şey yüzünden suçluluk mu duyuyorsun?"

"İkisi de değil. Sadece sevmem."

"Sigaran var mı?"

"Torpido gözünde bir paket var."

Parmağıyla torpido gözünün düğmesine basıp açtı.

"Old Gold. Old Gold sevmem."

"Arabamı sevmedin. Sigaramı sevmedin. Sen ne seversin?"

"Önemi yok."

Ona ters bir bakış attım. Ağzının her an sırıtmaya hazır bir hali vardı ve onu dolduran büyük beyaz dişleri de bu izlenimi pekiştiriyordu. Ne kadar zorlasam da, parmağını kaybetmeden birisinin ona dokunabileceğini hayal edemedim. İç çekip kavuşturduğu ellerini bacaklarının arasına koydu.

"Peki, senin hikâyen ne, Sinyor Hausner?"

"Benim hikâyem yok."

Omuz silkti. "Santiago'ya daha bin kilometre var."

"Kitap okumayı dene." Kitabı olduğunu biliyordum.

"Belki denerim." Çantasını açıp bir gözlükle kitap çıkardı ve okumaya başladı.

Bir süre sonra çaktırmadan kitabın başlığına baktım. Nikolay Ostrovski'nin *Ve Çeliğe Su Verildi* kitabını okuyordu. Gülmemeye çalıştım, ama olmadı.

"Komik bir şey mi var?"

Kucağındaki kitabı başımla işaret ettim. "Öyle düşünmemiştim."

"Bu kitap Rus İhtilaline katılan birisi hakkında."

"Ben de öyle düşünmüştüm zaten."

"Ee, peki, sen neye inanırsın?"

"Fazla şeye değil."

"Bunun kimseye faydası yok."

"Sanki çok önemli."

"Değil mi?"

"Benim kitabımda fazla değil partisi her zaman kardeş sevgisi partisini yener. Halk ve proletaryanın kimsenin yardımına ihtiyacı yok. Özellikle senin ve benim."

"Bunu kabul etmem."

"Ona ne şüphe. Ama sence de garip değil mi? İkimiz de Haiti'ye kaçıyoruz. Sen bir şeylere inandığın, bense hiçbir şeye inanmadığım için."

"Önce fazla bir şeye inanmıyordun. Şimdi hiçbir şeye inanmıyorsun. Marx ve Engels haklıymış. Burjuva gerçekten de kendi mezar kazıcılarını üretir."

Güldüm.

"Evet, en azından bir şey öğrendim," dedi. "Sen *de* kaçıyormuşsun."

"Evet. Benim hikâyem de bu. Eğer ilgini çektiyse hikâye hiç değişmez. Uçan Hollandalı. Gezgin Yahudi. İşin içinde öyle ya da böyle hep seyahat var. Küba'da emniyette olurum zannetmiştim."

"Küba'da kimse emniyette değil," dedi. "Artık değil."

"Ben *emniyetteydim*," dedim söylediğini duymazdan gelerek. "Ta ki kahramanlık yapmaya kalkışana kadar. Ama bir şeyi unuttum. Ben kahramanlarla aynı mayadan değilim. Hiç olmadım. Üstelik dünya kahraman istemiyor. Geçen yılın etek boyları gibi demode oldular. Şimdi muhbirlere ve özgürlük savaşçılarına ihtiyaç var. Biri için çok yaşlı diğeri için de çok vicdanlıyım."

"Ne oldu?"

"Askeri istihbarattan adi teğmenin teki beni muhbiri yapmaya kalkıştı ki, bu kabul edebileceğim bir şey değildi."

"Öyleyse doğru şey yapmışsın," dedi Melba. "Polis muhbiri olmayı istememek utanç verici bir şey değil."

"Sanki asil bir şey yapmışım gibi söyledin. Gerçekte hiç de öyle değil."

"Nasıl peki?"

"Kimsenin oyuncağı olmak istemiyorum. Savaş sırasında yeterince piyonluk yaptım. Kendi başıma takılmayı tercih ederim. Ama bu sadece bir neden. Muhbirlik tehlikelidir. Yakalanma şansın yüksek olduğunda daha da tehlikelidir. Gerçi sen bunu zaten biliyorsundur."

"Marina sana benim hakkımda ne söyledi?"

"Sadece gerekenleri. Bir polisi vurduğunu söyledikten sonra dinlemeyi bıraktım. Bu filmin perdesini indirmeye yetti. En azından benim filmimin."

"Onaylamıyormuş gibi konuşuyorsun."

"Polisler de diğerleri gibidir," dedim. "Kimi iyidir kimi de kötü. Çok uzun zaman önce ben de polistim."

"Ben bunu devrim adına yaptım," dedi.

"Zaten bir Hindistan cevizi için yaptığını düşünmemiştim."

"İtin tekiydi ve bunu hak etmişti. Ben de..."

"Biliyorum bunu devrim adına yaptın."

"Sence Küba'nın devrime ihtiyacı yok mu?"

"İşlerin daha iyi olabileceğine itiraz edemem. Ama her devrimin dumanı, ateşi küle dönmeden önce güzel kokar. Sizin devriminiz de sizden önceki devrimler gibi olacak. Buna inan."

Melba güzel başını sallıyordu ama konuya ısınmaya başladığımdan devam ettim: "Çünkü birisi daha iyi bir toplum kurmaktan bahsetmeye başladığında dinamit kullanmayı planlıyor demektir."

Bunun ardından sessiz kaldı, ben de konuşmadım.

Santa Clara'da biraz kaldık. Merkezindeki parkın karşısında birkaç eski bina ve otel bulunan, Havana'nın 270 kilometre doğusundaki güzel, önemsiz bir kasabaydı. Melba kendi başına dolaşmaya gitti. Ben de Central Hotelin dışında oturup öğle yemeği yedim. Geri döndüğünde tekrar yola çıktık.

Akşamüzeri üçgen binalar ve içleri çiçek dolu büyük saksılarla kaynayan Camagüey'e vardık. Nedenini bilmiyordum ve sormak da aklıma gelmedi. Otoyola paralel ve zıt yönde hareket eden tren bölgedeki pek çok ormandan kesilen kütükleri taşıyordu.

"Burada duruyoruz," dedim.

"Aslında devam etsek iyi olur."

"Araba sürebilir misin?"

"Hayır."

"Ben de öyle çünkü yoruldum. Santiago'ya daha üç yüz kilometre var ve eğer durmazsak sabaha morgda uyanırız."

Bir bira fabrikasının –adadaki birkaç taneden biri– civarında bir polis arabasının yanından geçmemiz yine Melba ve onun işlediği cinayeti aklıma getirdi.

"Eğer polis vurduysan seni bulmayı kafalarına koymuşlardır," dedim.

"Hem de nasıl. Çalıştığım *casa*'yı bombaladılar. Birkaç kız öldü ya da ağır yaralandı."

"Doña Marina bu yüzden mi ülke dışına çıkmana yardım etmeye karar verdi?" Başını salladı. "Şimdi anlamaya başladım. Bir *casa*'nın bombalanması tümü için kötüdür. Bu durumda aynı odada kalmamız daha güvenli olur. Karım olduğunu söylerim. Böylece onlara kimlik göstermek zorunda kalmazsın."

"Bakın, Sinyor Hausner, beni de beraberinizde Haiti'ye götürdüğünüz için minnettarım. Ama bilmeniz gereken bir şey var. Ben *chica* rolünü sadece Yüzbaşı Balart'a yaklaşabilmek için oynadım."

"Ben de bunu merak ediyordum."

"Ben bunu–"

"Devrim adına yaptın, biliyorum. Dinle Melba eğer bir nebze bile kaldıysa, iffetin benim yanımda güvendedir. Yorgunum ve taşta bile yatabilirim. Ama bir kanepeye de razıyım. Sen de yatakta yatarsın."

Başını salladı. "Teşekkürler, sinyor."

"Bana sinyor demeyi de kes. Adım Carlos. Senin kocanım ben unuttun mu?"

Şehrin merkezindeki Gran Hotele kayıt yaptırıp odamıza çıktık. Hemen yatağa girdim desem de aslında yerde uyudum. 1941 yazında Rusya'da yattığım yer yatakları bundan daha rahattı. Ama o tarihte bu kadar yorgun değildim. Sabah ikide uyandığımda onu çarşafa sarılı halde başımda diz çökmüş şekilde buldum.

"Ne oldu?" Doğruldum ve acıyla sızlandım.

"Çok korkuyorum," dedi.

"Neyden?"

"Eğer beni bulurlarsa ne yapacaklarını biliyorsun."

"Polis mi?"

Başını sallaması titremeye döndü.

"Peki, benden ne istiyorsun? Masal mı anlatayım? Dinle Melba, sabah seni Santiago'ya götüreceğim, bir tekneye bineceğiz ve ertesi gün de Haiti'de güvende olacaksın, tamam mı? Ama şu anda uyumaya çalışıyorum. Gerçi koltuk bana göre biraz fazla yumuşak. O yüzden müsaadenle."

"Garip ama aslında müsaade ederim," dedi. "Yatak gayet rahat ve iki kişilik."

Bu doğruydu. Yatak tek keçili küçük bir çiftlik kadar büyüktü. Beni elimden tutup yatağa

götürüş şeklinden keçi konusunda emin oldum. Çünkü cezbedici ve erotik bir tarafı vardı; belki de üzerindeki çarşafı yere bıraktığı içindi. Sıcak bir geceydi ama beni rahatsız etmedi. Onun kadar çıplakken aklımı başka şeylere vermeye çalıştım. Kendimi yatakta uyurken hayal ettim ama işe yaramadı çünkü pencerede görüntülenen şeyi görmüştüm ve burnumu cama dayayıp daha yakından bakmaya hazırdım. Yine de onun istediği ben değildim. Kadınların –özellikle böyle göründüklerinde– bir erkeği neden istediğini de hiç anlamamışımdır. Gençti, korkmuştu, yalnızdı, ona sarılacak ve dünyanın onu umursadığını hissettirecek birine ihtiyacı vardı – bu herhangi biri olabilirdi. Ben de bazen böyle bir hisse kapılırdım: Yalnız doğdun, yalnız öleceksin ve kalan zamanda da tek başınasın.

Ertesi gün Santiago'ya varana kadar neredeyse yüz elli kilometre boyunca siyah orkideyi andıran başı omzumda dinleniyordu. Biri iki katı yaşlı, diğeri de katil olduğu halde, genç sevgililer gibi davranıyorduk. Bu biraz haksızlık olabilirdi. Melba içimizde tetik çeken tek kişi değildi. Ben de cinayet işlemiştim. Ama bunu ona söylemeye hiç niyetim yoktu. Düşüncelerimi bizi bekleyen şeylere yöneltmek istiyordum. Gelecek kimi zaman karanlık ve korkutucu görünse de geçmiş daha beterdi. Benim geçmişimse felaketti. Ama şu anda beni asıl endişelendiren Santiago polisiydi. Zalimlikleriyle nam salmışlardı ve Doña Marina'nın Küba'daki tüm devrimlerin Santiago'da başladığını söylemesine bakılırsa, söylenenler abartı değildi.

Santiago'da başlayabilecek başka bir şey hayal etmek zordu. Başlangıç için bir faaliyet, hareket ya da çalışma gerekirdi ve Santiago'nun bezgin sokaklarında bu tür yorucu fiillerin hiçbirinden eser yoktu. Merdivenler ve el arabaları etrafta boş ve dağınık halde duruyordu, atlar kendi başınaydı, tekneler karadaydı ve balık ağları güneşte kuruyordu. Anlaşılan burada, eğer buna çalışmak denirse, polislerden başka çalışan yoktu. Şehrin pastel renkli binalarının gölgesinde oturmuş sigara içerek, bakış açısına göre, bir şeylerin ısınmasını ya da soğumasını bekliyorlardı. Muhtemelen hava sorun çıkarmaya izin vermeyecek kadar sıcaktı. Gökyüzü mavi ve arabalar çok parlaktı; deniz cam gibi, muz ağacı yaprakları da çok parlaktı; heykeller çok beyaz ve gölgeler çok kısaydı. Hindistan cevizleri bile güneş gözlüğü takıyordu.

Birkaç yanlış dönüşün ardından Cincoreales kömür istasyonunu buldum ve orayı kerteriz alarak Santiago Körfezi'ndeki teknelere hizmet eden tersaneler, liman engelleri, iskeleler, dubalar, rıhtımlar ve gemi tezgâhlarıyla dolu bir alanda yolumu bulabildim. Arabayla dik ve kaldırım taşlı bir yokuştan çıkmaya başladım. Armayı terk eden uskunalar gibi tramvaylar da çoktan tepelerindeki kelepçeleri kullanmayı bırakmıştı. Büyük bir kapının önüne çekip tersanenin içine baktım.

Sakallı, şort ve sandalet giyen, yüzü yıpranmış bir adam, çok eski görünen bir vince asılı tekneyi hareket ettiriyordu. Tekne önce liman duvarına çarpıp sonra da bir kalıp sabun gibi suya düştüğünde dert etmedim çünkü benim teknem değildi.

Chevy'den indik. Melba'nın valizini bagajdan alıp tersaneye götürdüm ve boya tenekeleri, kovalar, halatlar, hortumlar, tahta parçaları, eski lastikler ve yağ tenekeleri arasında dikkatle ilerledim. Arkadaki küçük bir kulübede bulunan ofis de tersaneden iyi durumda değildi. Mendy misafirperverlik ödülünü kazanamazdı ama sonuçta o teknelerden anlardı bense anlamazdım.

Uzun zaman önce Mendy beyaz olmalıydı. Ama bütün hayatını deniz kıyısında geçirdikten sonra yüzünün sakalla kaplı olmayan kısmı eski bir beysbol eldiveninin rengine dönmüştü. Bir elinde çalgısı, bir elinde rom şişesiyle Hispaniola'ya giden bir korsan gemisindeki hamağa yakışırdı. Yaptığı işi bitirdi, vinç yoldan çekildikten sonra beni görünce de tek dediği "Sinyor Hausner," oldu.

Ben de başımı sallayarak cevap verdim. "Mendy."

Kırışık gömleğinin göğüs cebinden yarısı içilmiş bir sigara çıkarıp sakalıyla bıyığı arasındaki boşluğa yerleştirdi ve sonraki birkaç dakikayı çakmak arayarak geçirdi.

"Mendy, bu Sinyora Otero. O da benimle gidecek. *Quenn Mary* ile gideceğini zannetmesin diye ona dandik bir balıkçısı teknesi olduğunu önceden söyledim."

Mendy'nin gözleri tenis maçı izlermiş gibi benle Melba arasında gidip geldi. Sonra da kadına gülümseyip, "Ama Sinyora haklı, Sinyor Hausner. Denize açılmanın ilk kuralı her şeye hazırlıklı olmaktır," dedi.

"Teşekkürler," dedi Melba. "Ben de öyle söylemiştim."

Mendy bana bakıp başını iki yana salladı. "Anlaşılan kadınlarla ilgili hiçbir şey bilmiyorsun, Sinyor," dedi.

"Tekneler hakkında bildiğim kadar," dedim.

Mendy güldü. "Umarım ondan biraz daha fazladır."

Onunla birlikte tersaneden çıkıp ahşap bir motorun bağlı olduğu L şeklinde bir dubaya çıktık. Motora binip oturduk. Mendy motoru çalıştırdı ve körfeze açıldık. Beş dakika sonra otuz beş metrelik ahşap bir balıkçı teknesine yanaşmıştık.

La guajaba geniş kıçlı dar bir gemiydi, bir köprü üstü ve üç kamarası vardı. Tekneye en fazla dokuz mil hız yaptıran, her biri doksan beygir gücünde iki Chrysler motoru bulunuyordu. Bu gemiyle ilgili, brendi ve kadehlerin nerede olduğu haricinde bildiklerim de bundan ibaretti. Tekneyi Obispo Caddesindeki Bimini Bar'ın sahibi Amerikalıdan bir tavla oyununda kazanmıştım. *La Guajaba*'nın menzili, dolu depoyla beş yüz mil kadardı ve bu Port-au-Prince yolunun yarısından fazla ediyordu. Bunca zamandır tekneyi sadece üç kez kullanmıştım ve onun hakkında bilmediklerimden bir ansiklopedi çıkardı. Fakat pusula kullanmayı bilirdim ve tek gerekenin geminin pruvasını doğuya çevirmek olduğunu anlamıştım. Thor Heyerdahl'ın seyrüsefer ilkesine göre bir şeye çarpana kadar devam etmek esastı. Nasıl olur da Hispaniola Adası'na çarpmayı başaramazdım ki? Nihayetinde seksen bin metre karelik bir adaydı.

Mendy'e para ve araba anahtarlarımı verdim ardından gemiye çıktım. Omara'dan bahsedip ağzını sıkı tutmasının yararına olacağını söylemeyi

düşündüm ama sonra bir anlamı olmadığına karar verdim. Kübalılara karşı samimi davranmanın hazin sonuçları olabilirdi. Bana çok parası ve hak etmediği bir teknesi olan herhangi bir gringo olduğumu söyleyebilirdi ki, bu doğruydu. Sen eşek olursan semer vuran çok olurdu.

Tekneye biner binmez Melba aşağı inip bir uskumruyu bile kendine hayran bırakacak leopar benekli mayosunu giydi. Teknelerin ve güzel havanın iyi yanı buydu. İnsanların en güzel yanlarını ortaya çıkarırdı. 70 metrelik uçurumun tepesinde duran Morro Şatosu'nun surlarının altında bulunan liman girişinin genişliği de yaklaşık o kadardı. Suyla şato arası yalçın kayalardan oluşan bir uçurumdan ibaretti ve az kalsın tekneyle ona tırmanmayı deneyecektim. 70 metre genişliğinde bir açık deniz olduğu halde ben az daha kayalara bindirmeyi beceriyordum. Anlaşılan Melba'ya baktığım müddetçe Haiti'ye çarpma ihtimalimiz azalacaktı.

"Üzerini giysen iyi olur," dedim.

"Bikinimi sevmedin mi?"

"Güzel ama Colomb'un, *Santa Maria* gemisine kadın almamasının bir nedeni var. Bikini giydiklerinde geminin dümenini etkiliyorlar. Sen böyle dolaşmaya devam edersen muhtemelen Tazmanya'ya gideriz."

Bir sigara yakıp beni görmezden geldi, ben de onu görmezden gelmeye çalıştım. Takometreye, yağ göstergesine, ampermetreye ve motor hararetine baktım. Sonra da kaptan köşkünden dışarı göz gezdirdim. Önümüzde bir zamanlar İngilizlere ait olan Smith Key adası vardı. Santiagolu pek

çok balıkçı ve pilotun mekânıydı, kırmızı kiremitli evleri, küçük harap şapeliyle çok güzel bir yerdi. Ama Melba'nın bikinili haliyle kıyaslanamazdı.

Denizin hafif çalkantılı olduğu liman ağzına varana kadar su gayet sakindi. Gazı kökledim ve Santiago gözden kaybolana kadar güneydoğu rotasında devam ettim. Tekne okyanusta giderken arkasında otuz metrelik beyaz bir iz bırakıyordu. Melba balıkçı sandalyesine oturdu ve hızımız artarken heyecandan çığlık attı.

"İnanabiliyor musun?" dedi Melba. "Bir adada yaşıyorum ve tekneye ilk kez biniyorum."

"Bu şeyden bir an önce inmek istiyorum," deyip çekmecedeki romu aldım.

Üç dört saat sonra hava kararda ve iskele tarafımızda, Guantanamo'daki Amerikan deniz üssünün ışıklarını görmeye başladım. Yakın galaksideki yıldızlara bakmak, bir yandan da Amerikan demokrasinin bir elinde Colt tabanca, ağzında da sakızla yönettiği bir dünyanın hayalini görmek gibiydi. Tropikal karanlığın içerisinde bir yerlerde beyaz giymiş binlerce Yanki her zamanki vazifelerini ifa ediyordu. Yeni düşmanlar ve zaferler ihtiyacıyla çelikten yüzen evlerinin içinde oturmuş Coca Cola ve Lucky Strikes içerek dünyanın kalanını, karşı konulmaz farklı olma dürtüsünden kurtarmaya çalışıyorlardı. Artık üstün ırk Almanlar değil de Amerikalılardı ve Sam Amca yeni emperyalist güç olarak Hitler ve Stalin'in yerini almıştı.

Melba dudaklarımın büküldüğünü görüp aklımdan geçenleri tahmin etti. "Onlardan nefret ediyorum," dedi.

"Kim? Yankilerden mi?"

"Başka kim olabilir? Bu adayı Birleşik Devletler'in bir parçası yapmayı kafasına koymuş sevgili komşularımız. Onlar olmasa Batista'nın iktidarda kalması imkânsız."

İtiraz etmedim. Özellikle de geceyi birlikte geçirmiş ve iyi bir otele yerleşir yerleşmez aynı şeyi tekrar yapmayı planlarken. Port-au-Prince'in on kilometre dışındaki Kenscoff tatil yerindeki Le Refuge'nin istediğimiz türde bir yer olduğunu duymuştum. Kenscoff deniz seviyesinden 1200 metre yüksekteydi ve iklim orada yıl boyunca yumuşak olurdu ki, orada en az o kadar kalmayı düşünüyordum. Tabii ki Haiti'nin de Küba gibi kendine has sorunları vardı ama benim sorunlarım olmadığından umurumda değildi. Arjantin pasaportumun süresinin bitmek üzere olması gibi başka dertlerim vardı. Ayrıca bu küçük tekneyi güven içerisinde Windward Geçidi'nden de geçirmem gerekiyordu. Aslında içmemem gerekirdi, ama *La Guajaba*'nın seyir fenerlerine rağmen karanlıkta teknede olmanın insanın sinirlerini bozan bir yanı vardı. Ayrıca bir şeye –bir resif veya bir balinaya– çarpmaktan korkuyor ve tekrar hava aydınlanana kadar huzur bulamayacağımı biliyordum. O zamana kadar Hispaniola yolunu yarılamış olmayı umut ediyordum.

Birden başka bir sorunumuz olduğunu da gördüm. Kuzeyden başka bir tekne hızla yaklaşıyordu. Bir balıkçı teknesine göre çok hızlıydı ve karanlığı delen ışıldağının gücü bu geminin bir Amerikan devriye gemisi olduğunu gösteriyordu.

"Onlar kim?" diye sordu Melba.

"Sanırım Amerikan donanması."

İkiz Chrysler motorun gürültüsüne rağmen Melba'nın yutkunduğunu duydum. Güzelliğine ek olarak şimdi endişeli de görünmeye başlamıştı. Birden döndü ve kocaman kahverengi gözleriyle bana baktı.

"Ne yapacağız?"

"Hiçbir şey," dedim. "O tekne bizden çok daha hızlı ve silahlı. Yapabileceğin en iyi şey aşağı inip yatmak ve beklemek. Gerisini ben hallederim."

Başını iki yana salladı. "Beni tutuklamalarına izin veremem," dedi. "Beni polise teslim ederler ve–"

"Kimsenin seni tutuklayacağı yok," deyip onu teskin etmek için yanağına dokundum. "Sadece bizi kontrol edeceklerdir. O yüzden dediğimi yaparsan bir sorun çıkmaz."

Hızı düşürüp vitesi normale getirdim. Kaptan köşkünden çıktığımda ışıldağın kör edici ışıkları bana vurdu. Kendimi bir devriye gemisinin çevresinde dört döndüğü, gökdelenin tepesindeki dev bir goril gibi hissettim. Hafifçe sallanan kıça gittim, bir içki daha alıp soğukkanlılıkla beklemeye başladım.

Bir dakika sonra devriye gemisinin sancak tarafında elinde hoparlörle beyaz üniformalı bir subay belirdi.

"Bazı denizcileri arıyoruz," dedi İspanyolca konuşarak. "Caimanera'daki limandan buna benzer bir tekne çalmışlar."

Ellerimi havaya kaldırıp başımı iki yana salladım. "Bu teknede Amerikalı yok."

"Tekneye çıkıp bakmamızda bir sakınca var mı?"

Amerikalı subaya fazlasıyla sakınca olduğunu söylemek isterdim ama tam aksini dedim. Tartışmanın manası yoktu. Pruvada elli kalibrelik makineli tüfekle duran denizcinin tartışmayı kazanacağı açıktı. Ben de onlara bir halat attım, yanlara birkaç paravana koydum ve *La Guajaba*'ya bağlanmalarını bekledim. Subay tekneme astsubaylarından biriyle geldi. İkisi hakkında da ayakkabılarının siyah olması ve saçlarının çoğuyla birlikte özgür iradeleri de elinden alınmış herhangi bir insana benzedikleri haricinde diyecek fazla bir şey yoktu. Tabancalarıyla el lambaları vardı, sanki sakızla sigaralarını henüz atmış gibi nane ve tütün kokuyorlardı.

"Teknede kimse var mı?"

"Ön kamarada bayan arkadaşım var," dedim. "Uyuyor. Tek başına. Son gördüğümüz Amerikalı denizci Temel Reis'ti."

Subay belli belirsiz gülümseyip ayağının önü üzerinde hafifçe sekti. "Bakmamızda mahzur var mı?"

"Rahatınıza bakın. Sadece arkadaşımın misafir kabul etmeye uygun olup olmadığını kontrol etmeme izin verin."

Başını salladı ve ben de ön kamaraya gittim. Rutubet kokan odada bir dolap, küçük bir çekmece ve Melba'nın battaniyeyi boynuna kadar çekip uyumakta olduğu çift kişilik bir yatak vardı. Battaniyenin altında hâlâ mayosuyla duruyordu ve Amerikalılar gider gitmez demir atıp onu çıkarmasına yardım etmeye karar verdim. Deniz havası kadar insanın iştahını açan bir şey yoktu.

"Neler oluyor?" diye sordu korkuyla. "Ne istiyorlar?"

"Bazı Amerikalı denizciler Caimanera'dan bir tekne çalmış," dedim. "Onları arıyorlar. Endişelenecek bir şey yok."

Gözlerini devirdi. "Caimanera. Evet, o domuzların orada ne yaptığını tahmin edebiliyorum. Caimanera'daki otellerin hemen hepsi genelevdir. Hatta o *casa*'ların Roosevelt Hotel gibi Amerikan isimleri bile olur. Şerefsizler."

Bunu nasıl olup da bildiğini merak edebilirdim ama onların cinsel ihtiyaçlarını nasıl giderdiklerinden ziyade meraklarını nasıl giderecekleriyle daha yakından ilgiliydim. "Eisenhower buna domino etkisi diyor. Biri diğerini yendiğinde bunu büyük bir şeymiş gibi göstermeye çalışır." Başparmağımla kamara kapısını gösterdim. "Bak, dışarıdalar. Sadece aradıkları adamların yatak altında falan saklanıp saklanmadığını kontrol etmek istiyorlar. Senin müsait olmanın ardından girip bakabileceklerini söyledim."

"Aslında bu zannettiğinden çok daha fazla zaman alır." Omuz silkti. "Neyse onlara göstersen iyi olacak."

Yukarı çıkıp onlara inebileceklerini söyledim.

Kamara kapısından girdiler, Melba'nın hâlâ yatakta olduğunu görünce yüzleri hafifçe kızardı. Eğer bundan hoşlanıyor olsaydım astsubayın ona baktığını sonra tekrar baktığını ve bu ikinci bakışın, Melba'nın astsubayın hamağının üzerindeki bir resme aitmiş gibi durması kadar malum bir nedenden kaynaklanmadığını fark edemeyebilirdim. Bu ikisi birbirini tanıyordu, bundan

emindim, adam da emindi ve Amerikalılar kaptan köşküne geri döndüğünde astsubay subayı kenara çekip usulca bir şeyler fısıldadı.

Konuşmaları biraz daha hararetli bir hal aldığında belki de araya girmem gerekirdi ama subay silah kılıfının düğmesini açınca buradan kıça gidip balıkçı sandalyesine oturmam gerektiğine dair bir fikre kapıldım. Sanırım elli kalibrelik makineli tüfeğin başındaki adama bile gülümsedim ama o anda balıkçı sandalyesi gözüme elektrikli sandalye gibi görünmeye başladığından yoluma devam edip içinde bir ton buz tutabilen buz kutusunun üzerine oturdum. Soğukkanlı görünmeye çalışıyordum. Kutuda buz ya da balık varsa seve seve onlara eşlik edebilirdim. Onun yerine şişeden bir yudum daha alıp sinirlerimin bağlı olduğu pamuk ipliğinin kopmaması için tüm çabamı sarf etmeyi sürdürdüm. Ama nafileydi. Amiler beni oltaya getirmişti ve sırf o oltadan kurtulmak için on metre yukarıya sıçrıyormuşum gibi hissediyordum. Subay kıça geldiğinde 45'lik Colt tabancası elindeydi. Horozunu çekmişti. Bana doğrultmadı, henüz. Sadece söyleyeceklerini vurgulamak için tutuyordu: Müzakereye açık olmadığının altını çizmek istemişti.

Neredeyse kibarca ve sanki elinde silah yokmuş gibi, "ikinizden de bizimle birlikte Guantanamo'ya gelmenizi rica etmek zorundayım," dedi.

Yavaşça başımı salladım. "Nedenini sorabilir miyim?"

"Gitmo'ya vardığımızda açıklarım," dedi.

"Eğer şart olduğunu düşünüyorsanız."

İki denizciye tekneye gelmelerini işaret etti ve ikisi tam da benimle makineli tüfekçi arasındayken ön kamaradan gelen bir silah sesi duyduk. Yerimden zıpladım ve buraya kadarmış diye düşündüm.

Subay, "ona dikkat edin," diye bağırıp aşağıya incelemeye giderken beni karnıma doğrultulmuş iki Colt ve kafama doğrultulmuş bir elli kalibrelikle baş başa bıraktı. Tekrar balıkçı sandalyesine oturdum. Sandalye, arkama yaslanıp yıldızlara bakarken elektrikli testere gibi gıcırdadı. Akıbetimizin hayırlı olmadığını yıldızlara bakarak anlamak için Madam Blavatsky olmaya gerek yoktu. Ne Melba ne de benim.

Görünen o ki Amerikalı astsubayın da sonu hayırlı olmamıştı. Yüzünde kare ya da kupa joker gibi bir ifadeyle güverteye çıktı. Beyaz gömleğinin ortasındaki kırmızı leke, baktıkça daha da büyüyordu. Bir an sarhoş gibi sallandı ve sonra da kıç üstü yere düştü. Ondan farklı hissettiğimi söyleyemezdim.

"Vuruldum," dedi gereği varmış gibi.

2

KÜBA 1954

Birkaç saat geçti. Vurulan denizci Guantanamo'daki hastaneye götürüldü, Melba hapishanedeki bir hücredeydi ve ben de hikâyemi iki kez anlatmıştım. İki baş ağrım vardı ve sadece biri kafamın içindeydi. Amerikan Donanma Askeri Binası'nın içindeki nemli odada üç kişiydik. Burada askeri hukuku sağlamakla görevli kişiler olurdu. Denizci üniformalı polis memurları. Hikâyemi dinleyen üçlü ikinci seferde de sevmemişti. Küçük sandalyeleri üzerinde huzursuzca kımıldandılar, beyaz üniformaları üzerindeki havları parmaklarıyla topladılar ve cilalı siyah ayakkabılarının burunlarındaki kendi yansımalarına baktılar. Hastane kapıcılarının sendika toplantısında sorgulanmak gibi bir şeydi.

Binada, tavandaki floresanın uğultusuyla *USS Missouri* zırhlısı büyüklüğünde ve rengindeki bir

daktilonun gürültüsü haricinde ses yoktu; sorulara her cevap verdiğimde ve donanma polisi o şeyin tuşlarına her bastığında sanki birisi –muhtemelen ben– çok keskin ve büyük bir makasla saçlarını kestiriyormuş gibi bir ses çıkıyordu.

Parmaklıklı bir pencerenin dışındaki mavi ufukta yeni gün bir kan izi gibi doğuyordu. Amiler benim Melba Marrero ve işlediği suçlarla –çoğul– itiraf ettiğimden daha alakalı olduğumu düşündüklerinden bunu hayra yormanın da bir manası yoktu. Belli ki Amerikalı olmayıp rom da kokmadığımdan böyle düşünmekte fazla zorlanmamışlardı.

Kahverengi sigara yanıklarıyla kaplı açık mavi formika bir masanın üzerinde dosyalar ve sanki satılıkmış gibi emniyet kilitlerinde etiketler olan iki tabanca duruyordu. Biri Melba'nın astsubayı vurduğu minik Beretta cep tabancasıydı; diğeri de birkaç ay önce çalınan ve Yüzbaşı Balart'ı Havana'daki Hotel Ambos dışında vurmakta kullanılan Colt otomatik tabancaydı. Dosyaların ve tabancaların yanında mavi ve altın rengi Arjantin pasaportum vardı, sorgulamanın başındaki donanma polisi arada bir onu alıp sanki birisinin Amerika Birleşik Devletleri harici bir ülkenin vatandaşı olmasını aklı almıyormuş gibi sayfalarını çevirip duruyordu. İsmi Yüzbaşı Mackay'di ve nefesi de soruları kadar bezdiriciydi. Ezik ve gözlüklü suratını ne zaman benimkine yaklaştırsa diş çürümesinden kaynaklı bir kokuyla çevreleniyordum ve bir süre sonra kendimi Yanki bağırsaklarının dibindeki çiğnenmiş ama yarı sindirilmiş bir şey gibi hissetmeye başlamıştım.

Mackay gizlemeyi beceremediği bir küçümsemeyle, "onunla birkaç gün önce tanıştığına dair anlattığının hikâyenin tutar tarafı yok," dedi. "Hem de hiç. Söylediğine göre, kız ilişkili olduğun bir *chica*, ona seninle birkaç haftalığına tekne gezisine çıkmasını teklif ettin ve yanına da bolca para aldın."

"Doğru."

"Ama yine de onun hakkında hemen hiçbir şey bilmediğini söylüyorsun."

"Benim yaşımda olunca güzel bir kız seninle gelmeyi kabul ederse fazla soru sormazsın."

Mackey hafifçe gülümsedi. Otuzlarındaydı ve yaşlı bir adamın genç kızlara duyduğu ilgiyi hoş göremeyecek kadar gençti. Parmağında nikâh yüzüğü vardı ve tahminimce ruhsuz bir deniz üssünde, lojmanlarda saçı permalı tombul bir kadın elinde bir çırpma kabıyla onu bekliyordu.

"Sana ne düşündüğümü söyleyeyim mi? Bence asilere silah almak için Dominik Cumhuriyetine gidiyordun. Tekne, para, kız hepsi uyuyor."

"Bakıyorum da uydurmayı seviyorsun, Yüzbaşı. Ama ben hali vakti yerinde saygıdeğer bir iş adamıyım. Havana'da güzel bir dairem ve otel kumarhanesinde bir işim var. Komünistler için çalışacak bir tipe hiç benzemiyorum. Kıza gelince o da sadece bir *chica*."

"Belki, ama Kübalı bir polisi öldürdü. Bizden birini de az daha öldürüyordu."

"Belki de. Ama beni birine ateş ederken gördün mü? Sesimi bile yükseltmedim. Benim yaptığım işte Melba gibi kızlar ikramiye gibidir. Boş vakitlerinde ne yaptıkları–" durdum ve İngilizce

söyleyebileceğim en doğru kelimeleri düşündüm "–beni hiç ilgilendirmez."

"Senin teknende bir Amerikalıyı vurduğu anda ilgilendirmeye başlar."

"Silahı olduğunu bile bilmiyordum. Eğer bilseydim silahı mutlaka denize atardım. Belki kızı da. Eğer onun bir polis cinayetiyle en ufak bir ilgisi olduğunu bilseydim, Sinyora Marrero'yu asla yanıma almazdım."

"Sana kız arkadaşın hakkında bir şey söyleyeyim, Mr. Hausner." Mackay geğirmesini engelledi ama bu beni pek rahatlatmadı. Gözlüklerini çıkarıp nasıl olduysa çatlamamış olan camlarına üfledi. "Gerçek adı Maria Antonia Tapanes ve Caimanera'da fahişelik yapıyor. Astsubay Marcus'un silahını da bu sayede çaldı. O yüzden Marcus onu teknede görünce hemen tanıdı. Asilerin Yüzbaşı Balart'ı ona öldürttüklerine inanıyoruz. Hatta bundan eminiz denebilir."

"İnanması çok güç. Yanımda hiç siyasetten bahsetmedi. Devrimden ziyade iyi vakit geçirmeye meraklı birine benziyordu."

Yüzbaşı önündeki dosyayı açıp bana doğru itti.

"Küçük bayan arkadaşınızın epeyce bir süredir komünist ve asi olduğu aşikâr. Gördüğün gibi Maria Antonia Tapanes, Nisan 1953'deki Paskalya hadisesine karıştığı için Guanajay'daki Milli Kadın Hapishanesinde üç ay yatmış. Geçen senenin temmuz ayında kardeşi Juan Tapanes, Fidel Castro önderliğinde Moncada Kışlası'na düzenlenen saldırı sırasında öldürülmüş. Maria hapisten çıkıp kardeşinin öldürüldüğünü öğrenince Caimanera'ya gidip bir silah bulabilmek

için *chica* olarak çalışmış. Bu çok sık olur. Açıkçası askerlerimizden bazıları seksin parasını silahla ödüyorlar. Sonra da silahın çalındığını bildiriyorlar. Neyse, bir sonraki sefer kaybolan silahla Yüzbaşı Balart öldürüldü. Şahitler de var. Eşkâli Maria Tapanes'e uyan bir kadın onu yüzünden vurdu. Yerde yatarken de kafasının arkasına ateş etti. Kim bilir belki de hak etmişti. Kim takar? Tek bildiğim Astsubay Marcus'un yaşadığı için şanslı olduğu. O küçük Beretta yerine Colt kullansaydı o da Yüzbaşı Balart'ın yanına gitmişti."

"İyileşecek mi?"

"Yaşayacak."

"Kıza ne olacak?"

"Onu Havana polisine teslim edeceğiz."

"Anlaşılan en başta korktuğu şey de buydu. Astsubayı da paniğe kapıldığı için vurmuş olmalı. Ona ne yapacaklarını biliyorsunuz değil mi?"

"Beni ilgilendirmez."

"Belki de ilgilendirmeli. Belki de Küba'daki asıl sorununuz budur. Eğer Amerikalılar bu ülkeyi nasıl insanların yönettiğine biraz daha dikkat etselerdi–"

"Bence kendi başına neler geleceğine konusunda endişelensen daha iyi olur."

Bunu söyleyen diğer subaydı. İsmini bilmiyordum. Tek bildiğim kafasını ne zaman kaşısa kepek döküldüğüydü. Saçları çok kepekliydi. Sanki kirpiklerinde bile kepek vardı.

"Farz et ki, artık böyle şeyler konusunda endişeli değilim."

"Ne dedin?" Kepekli adam kafasını kaşımayı

bırakıp tırnaklarını inceledikten sonra çatık kaşlarla bana baktı.

"Bütün gece aynı şey," dedim. "Sürekli aynı soruları sordunuz ve ben de aynı cevapları verdim. Size tüm hikâyeyi anlattım. Ama inanmadığınızı söylediniz. Haklısınız da çünkü çok tutarlı görünmediğini biliyorum. Sizde bıktınız. Ben de bıktım. Hepimiz bıktık, ama hikâyemin yerine bir yenisini anlatacak değilim. Ne manası var? Eğer ilkinden daha makul olsaydı zaten başta onu anlatırdım. O yüzden size başka bir şey anlatmakta fayda görmediğim gibi bununla uğraşmak da istemiyorum. Ayrıca bana inanıp inanmamanızı da sallamadığım için kusuruma bakmayın, ama görünen o ki sizi ikna etmek için yapabileceğim hiçbir şey yok. Her hâlükârda zaten kararınızı vermişsiniz. Bu işleri bilirim çünkü zamanında ben de polistim. Artık neye inandığınız umurumda olmadığına göre bana ne olacağının da hiç derdim olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Belki öyle belki değil, ama buna karar verecek kişi benim ve kendi kararınızı da siz vereceksiniz beyler."

Kepekli polis biraz daha kafasını kaşıdı ki, oda onun yüzünden içi karla dolu küçük bir cam küreye benzemeye başladı. "Pek bir şey demeyen birine göre çok konuşuyorsun, bayım," dedi.

"Doğru, böylece sopa yemekten kurtuluyorum."

"Hiç zannetmem," dedi Yüzbaşı Mackay. "Hiç zannetmem."

"Biliyorum. Artık eskisi gibi çekici değilim. Öyle olsa bana inanmanız daha kolay olurdu. O kızı gördün. Her denizcinin hayalidir. Minnettardım. İngi-

lizcedeki tabir nasıldı? Hediye atın dişlerine bakılmaz. Siz de böyle yapmalısınız, Yüzbaşı. Benimle ilgili elinizde bir şey yokken kızla ilgili elinizde bir sürü şey var. Astsubayı vurduğunu biliyorsunuz. İşler beni bir tür asi komplosuyla ilişkilendirmeye kalktığınız zaman karışıyor değil mi? Benim tek istediğim tatil yaparken sevişmekti. Yanımda çok para var çünkü daha büyük bir tekne almak istiyordum ve bu da kanuna aykırı değil. Daha önce de söylediğim gibi National Hotelde iyi bir işim var. Havana, Malecon'da güzel bir dairem var. Yeni denebilecek bir Chevy sürüyorum. Neden Karl Marx ve Fidel Castro için tüm bunlardan vazgeçeyim. Melba, Maria ya da adı her neyse onun komünist olduğunu siz söylediniz. Ben bilmiyordum. Belki sormam icap ederdi ama yataktayken siyaset konuşmak aklıma gelmiyor. Eğer polis ve Amerikalı subayları vurmak gibi bir âdeti varsa hapsi de hak etmiş demektir."

"Pek bahadırca sayılmaz," dedi Yüzbaşı Mackay.

"Bahadırca mı? O ne demek?"

"Yiğitlik." Yüzbaşı omuz silkti. "Centilmence."

"Aa, *cortes*. *Caballeroso*. Evet, anladım." Ben de omuz silktim. "Peki, ne dememi bekliyordunuz? Kız sadece beni korumaya çalışıyordu mu? O daha bir çocuk, Yüzbaşı, onu rahat bırakın mı? Zor bir çocukluk geçirmiş mi? Tamam. Eğer sizin için bir şey fark edecekse kızın gerçekten korktuğunu söyleyebilirim. Dediğim gibi onu polislere teslim edince neler olacağını biliyorsunuz. Eğer şansı varsa onu polis hücreleri etrafında gezdirirken kıyafetlerini giymesine izin verirler. Belki de

sadece iki günde bir onu copla döverler ama hiç zannetmem."

"Pek üzülmüşe benzemiyorsun," dedi kepekli polis.

"Onun için dua edeceğim kesin. Hatta ona bir avukat bile tutabilirim. Tecrübelerim bana paranın duadan daha çok işe yaradığını gösterdi. Tanrıyla aramız eskisi kadar iyi değil."

Yüzbaşının yüzü ekşidi.

"Senden hazzetmedim Hausner. Bir daha Tanrı'yla konuştuğumda onu işini bildiği için tebrik edeceğim. National Hotelde çalışıyordun değil mi? Zaten o oteli de hiç sevmemiştim. Malecon'da güzel bir dairen vardı, değil mi? Umarım bir fırtınada yıkılır gider, seni Arjantinli orospu çocuğu. Başına gelecekleri umursamıyorsun ha? Ben de öyle. Benim gözümde çok bilmiş Güney Amerikalı pisliğin tekisin. Daha iyi bir hikâye uyduramıyorsan göründüğünden de salaksın demektir. Önceden sen de polistin öyle mi? Beni ilgilendiren bu değil, it herif. Tek istediğim ev dediğiniz bu berbat adadan bir katilin kaçmasına neden yardım ettiğini öğrenmek. Birisi senden bir iyilik mi istedi? Eğer öyleyse isim istiyorum. Sizi birisi mi tanıştırdı? İsim istiyorum. Onu yoldan mı aldın? Bana sokağın adını ver. Ya konuşursun ya da hücreyi boylarsın. Bu gece balığa çıktık ve seni yakaladık, Hausner. Eğer öğrenmek istediğim her şeyi söylemezsen seni buzluğuma atacağım. Ya konuşursun ya da seni kilitlerim ve sende işe yarar bir bilgi kalmadığından emin olana kadar da orada tutarım. İşin aslı umurumda bile değilsin. Buradan gitmek istiyorsan bana gerçeği anlatacaksın."

Başımı salladım. "Al sana bir gerçek. Penguenlerin hemen hepsi güney yarımkürede yaşar. Yeterince açık mı?"

Sandalyeyi iki ayağı üzerinde geri itmem ilk, sırıtmam ise ikinci hatam oldu. Yüzbaşı göründüğünden de çevik bir adam çıktı. Bir saniye önce bana sepetteki yılan gibi bakarken bir saniye sonra sanki parmağını çekiçle ezmişler gibi bağırıyordu. Yüzümdeki gülümsemeyi benim yerime silmeye karar verip sandalyeye bir tekme attı ve sonra ceketimin yakalarından tutup kafamı yerden kaldırdı ve tüm gücüyle tekrar yere vurdu.

Diğer ikisi onu kollarından tutup zapt etmeye çalıştılar ama boştaki sol ayağı sanki oradaki bir ateşi söndürmek istiyormuş gibi suratımın ortasına indi. Bu fazla acımamıştı. Çünkü sağ yumruğu sağlık topu büyüklüğündeydi ve çeneme indiğinden beri pek bir şey hissetmiyordum. Elektrikli yılan balığı gibi uğuldayarak yerde yatıp ona soruşturmayı gerçekten yönetenin kim olduğunu gösterebilmek için durmasını bekledim. Nihayet onu geri çekmeyi başardıklarında neredeyse sıradaki esprimi yapmaya hazırdım. Eğer burnumdan kan akmıyor olsaydı yapardım da.

Civarda tekrar beni yere yıkacak birileri olmadığından emin olunca yerden kalktım ve kendi kendime, eğer bana bir daha vururlarsa bunun, hem hak ettiğim hem de buna değdiği için olacağını söyledim.

"Polis olmak gazetede okuyacak ilginç bir şey aramak gibidir," dedim. "Onu bulana kadar parmaklarınız aşınır. Savaştan önce, son savaştan önce, Almanya'da polistim. Dürüst bir polistim,

tabii bunun sizin gibi maymunlara bir şey ifade ettiğini zannetmiyorum. Dedektiftim. Ama Polonya ve Rusya'yı işgal ettiğimizde bize üniforma giydirdiler. Yeşil, siyah ya da kahverengi değil *gri* üniformalar. Onlara sahra grisi denirdi. Grinin özelliği bütün gün toprakta debelenseniz de bir generale selam verecek kadar şık kalmanızı sağlamasıdır. Onu giymemizin bir nedeni de oydu. Diğer nedeniyse yapacağımız şeyleri yapıp hâlâ erdemli olduğumuzu düşünmeye devam edebilmemizi sağlamasıydı – böylece sabah kalktığımızda birbirimizin yüzüne bakabiliyorduk. Aptalca olsa da teoride böyleydi. Ama hiçbir Nazi bizden beyaz üniforma giymemizi isteyecek kadar aptal değildi. Neden biliyor musun? Çünkü beyaz üniformayı temiz tutmak zordur. Aslında beyaz giyme cesaretinize hayranım. Çünkü kabul edin beyler beyaz her şeyi gösterir. Özellikle de kanı. Davranış tarzınıza bakılırsa bu pek sizin lehinize bir durum sayılmaz."

İçgüdüsel olarak her biri sanki fermuarını kontrol ediyormuş gibi başını eğip beyaz üniformasına baktı ve fırsattan istifade burnumdan akan kanı, Jackson Pollock gibi üzerlerine attım. Hislerimi göstermekten ziyade ifade etmeyi istediğimi söyleyebilirsiniz ve üzerlerine attığım o kan da sadece bunun bir aracıydı. Sonuçta anlatmaya çalıştığım şeyi anlamış gibi görünüyorlardı. İşlerini bitirip beni bir hücreye attıklarında ufak da olsa bunu bilmenin keyfini yaşıyordum, sonuçta gerçekten modern biriydim. Kan lekeli üniformalarının sanat eseri olup olmadığını bilmiyorum. Ama neyi sevdiğimi iyi bilirim.

3

KÜBA VE NEW YORK, 1954

Gitmo'daki sarhoş hücresi sahildeki büyük bir ahşap kulübeydi, ama sarhoş olmadığı halde oraya tıkılan birisi kendisini cehennemin birinci ve ikinci katı arasında hissedebilirdi. İşte, o kadar sıcak bir yerdi.

Daha önce de hapse tıkılmıştım. Sovyet esir kampındaydım ve hiç de hoş değildi. Ama Gitmo da neredeyse orası kadar kötüydü. Sarhoş hücresini tahammül edilmez yapan üç şey; sivrisinekler, sarhoşlar – ve on yıl daha yaşlı olduğum gerçeğiydi. On yıl daha yaşlı olmak her zaman kötü, ama sivrisinekler daha kötüydü –deniz üssü bataklıktan farklı değildi– yine de sivrisinekler bile sarhoşlardan iyi sayılırdı. Bir tür rutin tesis edebildiğin müddetçe her yerde kilitli kalmaya alışabilirdin. Eğer sabah akşam sarhoş Ameri-

kalı denizcilerin gelmesi sayılmazsa Gitmo'da rutin yoktu. Neredeyse tamamı sadece donuyla geliyordu. Bazıları saldırgandı; bazıları arkadaş olmak istiyordu; bazıları beni tekmelemek istiyordu; bazıları şarkı söylemek istiyordu; bazıları ağlamak istiyordu; bazıları kafasıyla duvarları yıkmak istiyordu; hemen tümü işiyor ya da kusuyordu ve bazen de benim üzerime kusuyorlardı.

Başta başka müsait yer olmadığından beni buraya koyduklarını zannetmiştim. Ama birkaç hafta sonra beni burada tutmalarının başka bir maksadı olduğunu düşünmeye başladım. Gardiyanlarla konuşmayı deneyip beni hangi yetkiye dayanarak tuttuklarını sormaya çalıştım ama faydası olmadı. Gardiyanlar bana da diğer mahkûmlar gibi davrandılar ki, diğer mahkûmlar bira, kan ve kusmukla kaplanmış olmasaydı buna itirazım olmazdı. Çoğunlukla bu mahkûmlar akşamüzerine doğru ayıldıktan sonra serbest bırakılırlardı. Birkaç saatliğine de olsa rutubeti, kırk beş derece sıcağı ve insan dışkısı kokusunu unutup biraz uykuya dalar ve hücrenin yıkandığı yangın hortumunun çıkardığı ses ya da daha fenası bir muz faresi tarafından uyandırılırdım. Bunlara fare diyordum ama görüp görebildiğim en büyük kemirgenlerdi, Nazi propaganda filmlerine ya da bir Robert Browning şiirine yaraşır ebatlardaydılar.

Üçüncü haftanın başında askeri mahkemeden gelen bir astsubay beni hücreden çıkarıp banyoya götürdü. Orada yıkanıp tıraş oldum ve kıyafetlerim iade edildi.

"Bugün sevk edileceksin," dedi. "Williams Kalesi'ne gidiyorsun."

"Orası nerede?"

"New York City'de."

"New York City mi? Neden?"

Omuz silkti. "Bilmem."

"Bu Williams Kalesi nasıl bir yer."

"Bir askeri hapishane. Artık donanmanın değil ordunun malısın anlaşılan."

Muhtemelen sırf susturmak için bana bir sigara verdi ve işe de yaradı. Sigaranın sözde boğazımı koruması gereken bir filtresi vardı ve sanırım korumuştu da çünkü sigaraya bakmam içmekten daha fazla zamanımı aldı. Hayatımın büyük bölümünde sigara içtim –bir süre az ya da çok tütün bağımlısı olmuştum– fakat birinin filtreli sigara denen bu tatsız tuzsuz şeye bağımlı olabileceğine ihtimal vermiyordum. Elli yıl *bratwurst* yedikten sonra sosisli sandviç yiyor gibiydim.

Astsubay beni içeride bir yatak, masa ve sandalyesi olan başka bir kulübeye götürüp tekrar kilitledi. Açık bir pencere bile vardı. Pencere parmaklıklıydı ama umurumda değildi. Bir süre sandalyenin üzerinde durup alışık olduğumdan daha temiz havayı ciğerlerime çekip okyanusa baktım. Deniz çalkantılıydı ama ben daha çalkantılı hissediyordum. New York'taki askeri bir hapishane Gitmo'daki bir sarhoş kulübesinden çok daha ciddi bir yerdi. Çok geçmeden donanmanın beni Havana polisine sorduğunu da anladım; Havana polisi de Küba Askeri İstihbaratı'ndan –SIM– Teğmen Quevedo ile irtibat halindeydi. O SIM teğmeni de Amerikalılara gerçek adımı ve geçmişimi anlatmış olmalıydı. Eğer şansım yaver giderse FBI'dan birilerine Meyer Lansky ve Havana maf-

yası hakkında bildiğim her şeyi anlatarak cinayet suçlamasından yırtıp Almanya'ya geri dönmeyi başarabilirdim. Federal Almanya Cumhuriyeti 1949'da cinayete ölüm cezasını kaldırmıştı ama Amerikalıların durumu başkaydı. 1951 gibi yakın bir tarihte Amerikalılar Landsberg'de dört Nazi savaş suçlusunu asmıştı. Belki de beni iki kadını öldürmekle suçlandığım Viyana'ya gönderirlerdi. Bu benim için daha da talihsiz bir durum olurdu. Avusturyalılar onlardan bekleneceği şekilde davranıp cinayete idam cezasını kaldırmamışlardı.

Ertesi gün kelepçelenip bir hava alanına götürüldüm. Ailelerine geri dönen askeri personelle birlikte bir Douglas C-54 Skymaster nakliye uçağına bindirildim. Yedi saat kuzeye doğru uçtuktan sonra New York, Nassau Country'daki Mitchell Amerikan Hava Üssü'ne indik. Orada inzibatlara teslim edildim. Ana binadaki bir tabelada Mitchell Hava Üssü'ne bağlı ana unsurlar yazıyordu ve *Birleşik Devletler'e Hoş Geldiniz* yazısını gördüm. Pek hoş gelmiş gibi hissetmiyordum. Hava Kuvvetleri kelepçelerinin yerine en az onlar kadar rahatsız olan ordu kelepçeleri takıldı ve pireli bir köpekmişim gibi bir cezaevi nakil aracının içine tıkıldım. Arabada pencere olmasa da sürücünün batıya gittiğini söyleyebilirdim. Amerika'nın kuzeydoğu sahiline indiğimizden arabanın gidebileceği başka yön yoktu. İnzibatlardan biri belki Kızılderililere ya da haydutlara rastlarız diye pompalı tüfek taşıyordu. Akıllıca bir tedbir gibi geldi. Nihayetinde Meyer Lansky hangi delikte olduğumu merak ediyor olabilirdi; hatta bu konuda bir şeyler yapacak kadar merak etmiş de olabilir-

di. Lansky işte böyle düşünceli bir adamdı. Öyle ya da böyle çalışanlarıyla hep yakından ilgilenirdi. Tüm kumarbazlar gibi Lansky de kesinlikten hoşlanırdı. Kafayı sıkılan bir kurşun kadar kesin olan başka bir şey de yoktu.

Doksan dakika sonra arabanın kapıları bir ada üzerine inşa edilmiş yarım daire şeklindeki bir kalenin önünde açıldı. Kale kumtaşından yapılmıştı, üç katlıydı ve yaklaşık 13 metre yüksekliğindeydi. Eskiydi, çirkindi ve eski Berlin'e daha doğrusu New York harici herhangi bir yere aitmiş gibi duruyordu. Aşağı Manhattan'daki yüksek binaların görüntüsü de bu izlenimi perçinlemekteydi. Karşı kıyıda yükselen o binalar modern Truva'nın surlarını andırıyorlardı. Bu New York'u ilk görüşümdü ve Tarzan gibi ben de zannettiğim kadar etkilenmemiştim. Ama bunun nedeni kelepçeli olmam da olabilirdi.

İnzibatlar beni kemerli bir kapıdan geçirdiler, kelepçelerimi çıkardılar ve beni zenci bir çavuşa teslim ettiler. Çavuş bana yeni kelepçeler taktı ve onları çekiştirerek beni birkaç yüz, yeşil giymiş adamın aylak aylak dolaştığı anahtar deliği şeklindeki bir avludan götürdü. Mazgallı surlardan daha yüksek, yamuk bir tuğla kule üzerindeki beton balkonlarda silahlı gardiyanlar telli camın arkasından bizi izliyordu. Avlu, üstü açık olsa da sigara, yeni kesilmiş kütük; gelişime keyifsizlik ve merak karışımı bir ifadeyle bakan yıkanmamış Amerikalı mahkûm kokuyordu.

Rusya'dan sıcaktı, hayran olmamız için asılmış Stalin ve Lenin resimleri yoktu ama kendimi bir an için Voronej'deki Kamp On Bir'de hisset-

tim. Sadece bir buçuk kilometre uzaktaki New York City hayal gibi görünse de cızırdayan hamburgerle patates kızartmalarının sesini duyar gibi oldum ve karnım acıktı. Kamp On Bir'deyken daima açtık; bazı mahkûmlar kâğıt oynuyor bazılarıysa egzersiz yapıyordu oysa Voronej'de boş zamanlarımızı bize yemek verilmesini beklemekle geçirirdik. Hiçbir zaman doğru düzgün bir şey verilmedi: Yediklerimiz su çorbası *kasha* ve –koyu, nemli, ekmeği andıran ve tadı petrol gibi– *chleb*'den ibaretti. Williams Kalesi'ndekilerin hali çok daha iyi görünüyordu. Hâlâ dirençliydiler ve gözlerinde kaçma isteği vardı. Sovyet çalışma kampında hiçbir *pleni* öyle görünmezdi. Benzer bir küstahlıkla bir MVD nöbetçisine bakmak bile sopa yemek ya da daha fenası için yeterliydi; ayrıca kimse kaçmayı düşünmezdi çünkü kaçılabilecek bir yer yoktu.

Çavuşun rehberliğinde yamuk kuleye girip spiral şeklindeki merdivenlerden kalenin ikinci katına çıktık.

"Kendine ait bir hücren olacak," dedi. "Çünkü bizimle çok fazla kalmayacaksın."

"Aa? Nereye gideceğim?"

"Yalnız kalman iyi olur," dedi sorumu duymazdan gelerek.

"Hem senin hem de diğerleri için. Bu pislik yığınında eski ve yeni pislikler iyi karışmaz. Özellikle de yeni pislik farklı koktuğunda. Ne olduğunu bilmek istemiyorum ama ordudan değilsin. O yüzden burada olduğun müddetçe karantinadasın. Sanki sarı humma ya da dizanteriye yakalanmışsın gibi. Duydun mu beni?"

"Evet, efendim."

Çelik bir kapıyı açıp başıyla içeri girmemi işaret etti.

"Buranın neresi olduğunu söyler misin?"

"Williams Kalesi, Birleşik Devletler Birinci Ordusu'nun ceza kışlasıdır. Burayı inşa eden istihkamcıların komutanının adı verilmiştir."

"Ya ada? Bir adanın üzerindeyiz değil mi?"

"Yukarı New Yok Körfezi'ndeki Governors Adası. O yüzden kaçmak gibi tuhaf fikirlere kapılma, yeni pislik."

"Aklımdan bile geçmez, efendim."

"Sadece kokun değil sesin de farklı, yeni pislik. Nerelisin?"

"Fark etmez," dedim. "Buradan uzaklarda bir yerdenim. Ziyaretçim de gelmeyecek çünkü kimse beni görmek istemez."

"Akraban yok ha?"

"Akraba mı? Yazılışını bile bilmem."

"Öyleyse şansın var. Sıkılırsan şehre bakarsın."

Pencereye gidip körfeze baktım. Arkamda kapı bir topun patlaması gibi gürültüyle kapandı. İç çektim. New York büyüktü, o kadar büyüktü ki kendimi küçük hissediyordum. Hatta o kadar küçük hissediyordum ki beni görmek için büyük bir mikroskop gerekirdi.

4

NEW YORK, 1954

Williams Kalesi 1865'e kadar bir kışlaydı, o tarihte Konfederasyon savaş esirlerinin tutulduğu bir esir kampına dönüştü ki, bu yüzden kendimi evimde gibi hissediyordum. Ardından 1903'te kale askeri hapishane haline getirildi. 1916'da elektrik bağlandı ve merkezi ısıtma kuruldu. Tüm bunları, benimle konuşan tek kişi olan bir gardiyan anlattı. Belli ki artık model bir hapishane değildi. Eskimişti, aşırı kalabalıktı ve sık sık yaşandığı gibi lağım tıkandığında da leş gibi kokuyordu. Kanalizasyon sistemi kötüydü, bunun nedeni de buranın eskiden Manhattan'ın atık sahası olmasıydı. Atık sahasının sadece kaya olduğunu zannederdim ama Rusya'da bu tümüyle başka manaya gelirdi.

Williams Kalesi'nin tek iyi tarafı penceremdeki manzaraydı. Kimi zaman körfezde seyreden

yatları görürdüm; ama çoğunlukla gördüğüm sürekli sis düdüklerini çalan çöp gemileri ve hiç durmadan büyüyen bir şehir olurdu. Pencereden bakmak haricinde yapacak işim yoktu. Hapisteyken bolca izlerdiniz. Duvarlara bakarsınız. Zemine bakarsınız. Tavana bakarsınız. Havaya bakarsınız. Güzel bir manzara kişiye lüks gibi gelir. Mahkûmların kendilerini ya da birbirlerini öldürmesinin ana nedeni yapacak bir şeyleri olmamasıdır.

İntihar etmek benim de aklımdan geçmedi değil çünkü şehir manzarası insanı ancak bir müddet meşgul edebiliyordu. Nasıl yapacağımı da bulmuştum. Kemerim ya da ayakkabı bağcığım yoktu ama pek çok mahkûm kendilerini pamuk gömleklerle asmayı başarmıştı. Kendini öldüren tanıdığım tüm esirler –Rusya'da ortalama her hafta bir taneydi– kendilerini gömlek kullanarak asmıştı. Fakat bu olaylardan sonra, aptalca bir şey yapmamak için kendime daha fazla dikkat etmeye başladım ve arada bir kendi kendime konuşmayı denedim. Kolay olmadı. Öncelikle Bernhard Günther'i pek sevmezdim. Aksi, bezgin, kendi de dahil olmak üzere kimse hakkında iyi bir tek laf etmeyen herifin biriydi. Savaşta büyük zorluklar yaşamış ve gurur duymadığı şeyler yapmıştı. Başka pek çok kişi de onun gibi hissediyordu tabii ki, ama bu, onun hissettiklerini hafifletmeye yetmiyordu. Hayatın ekose kilimini nereye sererse sersin çimlerin üzerinde mutlaka köpek pisliği oluyordu.

"Eminim senin de çocukluğun kötü geçmiştir," dedim. "O yüzden mi polis oldun? Babanla ödeşmek için mi? Otoriteyle aran hiçbir zaman

iyi olmadı değil mi? Havana'da kalıp Teğmen Quevedo'nun senden istediklerini yapsaydın bence durumun çok daha iyi olurdu. Düşündüm de aslında polis olmasan senin için çok daha iyi olurdu. Doğruyu yapmanın sonu hiçbir zaman hayırlı olmadı, Günther, değil mi? Diğer pek çoğu gibi sen de suçlu olmalıydın. Böylece sen de çoğunlukla kazanan tarafta olurdun."

"Hey, senin beni intihardan vazgeçirmen gerekmiyor muydu? İçimi karartacak birine ihtiyacım olduğunda bunu kendi başıma da hallederim."

"Tamam, tamam, bak aslında burası o kadar da kötü değil. Üç öğün yemek, manzaralı bir oda, senin yaşındaki bir adamın isteyeceği kadar sessizlik ve huzur. Bulaşıkları bile yıkıyorlar. Rusya'da yediğin paslı konserveleri ne çabuk unuttun? Ya da adam öldürmesine yardım ettiğin ekmek hırsızını? Sakın bana onu unuttuğunu söyleme. Ya yer donduğu ve kazmak çok güç olduğu için odun gibi üst üste dizdiğiniz ölü silah arkadaşlarınızı? Ya da Mavilerin bize rüzgârlı havalarda kireç kürettiklerini? O yüzden gün boyunca burnundan kan akardı. Kamp On Bir'le kıyaslandığında burası Hotel Adlon gibi kalır."

"Beni ikna ettin. Belki de kendimi öldürmem. Yine de ne olup bittiğini bilmeyi çok istiyorum."

Bu muhabbetin ardından bir süre Hegel kadar sessiz durdum; belki birkaç gün belki de birkaç hafta sürdü bilmiyorum. Olması gerektiği gibi geçen günleri duvarlara kazımıyordum –altı dikey ve üzerlerinden geçen yedinci bir yatay çizgi. Demir maskeli adam hücresindeki duvar yazılarından şikâyet ettikten sonra bu tür takvimler

yapmayı bıraktılar. Ayrıca zaman geçirmenin en etkili yolu onun orada olmadığını farz etmekti. İnsanlar hapisteyken genelde öyle yaparlardı. Tam da kendini hayvan gibi bir yere tıkılmanın normal bir şey olduğuna alıştırdığında takım elbiseyle şapka giyen iki yabancı adam gelir ve sana Almanya'ya geri gönderileceğini söylerler: Biri sana kelepçe takar ve ne olup bittiğini bile anlamadan kendini yine havaalanı yolunda bulursun.

Takımları güzeldi. Pantolonlarındaki çizgiler ise büyük gri bir geminin pruvası gibi neredeyse kusursuzdu. Şapkaları iyiydi ve ayakkabıları gibi tırnakları da parlaktı. Sigara içmiyorlardı –en azından görevdeyken– ve hafif kolonya kokuyorlardı. Birinde kelepçelerimin anahtarlarının takılı olduğu altın rengi bir cep saati zinciri vardı. Diğeri soğuk, beyaz Burgonya şarabı gibi parlayan bir mühür yüzüğü takıyordu. Tereddütsüz, verimli ve muhtemelen de serttiler. Dişlerinin beyazlığı bana dişçiye gitmem gerektiğini hatırlattı. Beni hiç sevmedikleri belliydi. Hatta nefret ediyorlardı. Bunu biliyorum çünkü bana baktıklarında yüzleri buruşuyor, homurdanıyor ya da beni ısırmak istermiş gibi dişlerini sıkıyorlardı. Havaalanı yolculuğu sırasında uğraşmam gereken sadece beyaz dişler oldu; otuz dakika kadar sonra da, sanki artık kendilerini tutmanın bir manası olmadığına karar vermiş gibi, gürlemeye başladılar.

"Nazi köpeği," dedi biri.

Hiçbir şey demedim.

"Ne oldu Nazi şerefsizi dilini mi yuttun?"

Başımı iki yana salladım. "Ben Almanım," dedim. "Hiç Nazi olmadım."

"Farketmez," dedi diğeri. "Benim kitabımda ikisi de aynı."

"Ayrıca SS'mişsin," dedi ilki. "Bu da seni Nazi katillerden bile daha berbat biri yapar. Bu senin öldürmekten hoşlandığını gösterir."

Bu söylediğine itiraz edemezdim. Zaten ne manası vardı ki? Çoktan kararlarını vermişlerdi: John Wilkes Booth'un bu adamlardan iyi bir şey duyma ihtimali benimkinden fazlaydı. Ama haftalarca kendi başıma kaldıktan sonra konuşmadan duramadım.

"Siz FBI'dan mısınız?"

İlk adam başını salladı. "Doğru."

"SS'lerin çoğu sizin gibi polisti," dedim. "Savaş başladığında dedektiftim. Bana kimse fikrimi sormadı."

"Birader ben senin gibi değilim," dedi ikinci ajan. "Alakamız yok, duydun mu beni?" Parmağıyla omzumu öyle bir dürttü ki oradan petrol çıkarmaya çalıştığını zannettim. "Cani dostlarının yanına gittiğinde bunu hatırlarsın. Hiçbir Amerikalı Yahudi öldürmedi."

"Ya Rosenbergler," dedim.

"Mizah yeteneği olan bir Nazi? Buna ne buyrulur, Bill?"

"Almanya'ya döndüğünde o yeteneğine ihtiyacı olacak, Mitch."

"Rosenbergler. Çok komik. Onları kızarttığımız gibi seni de kızartamıyor olmamız çok yazık, Günther."

"Avukatları vardı ve adil olarak yargılandılar. Ayrıca hâkim ve savcının da Yahudi olduğunu biliyorum. Haberin olsun, Kraut."

"İçim rahatladı," dedim. "Gerçi bir avukat görsem içim daha da rahatlardı. Bildiğim kadarıyla bu ülkede birini sınır dışı etmeden önce mahkemeye çıkarmanız gerekir. Özellikle de Almanya'da mahkemeye çıkmam imkânsız olduğunda. Sivil hürriyetlerin Amerikalılar için gerçekten önemli olduğunu zannederdim."

"Suçluların iadesi kanunu senin gibi köpekler için geçerli değildir, Günther," dedi Bill.

"Ayrıca," dedi Mitch. "Burada resmi olarak bulunmuyordun. O yüzden resmi olarak da iade edilemezsin. Amerika mahkemelerinin gözünde sen hiç var olmadın."

"Demek tüm bunlar kötü bir rüyadan ibaretti, öyle mi?"

Bill ağzına bir sakız atıp çiğnemeye başladı. "Aynen. Hepsi senin zihninde, Kraut. Hiç olmadı. Tıpkı bunun gibi."

Bunu bekliyor olmalıydım. Yüz ifadeleri cezaevi nakil aracına bindiğimizden beri gereken işaretleri göndermişti. Sanırım en başından beri uygun bir fırsat kolluyorlardı, bu fırsat karnıma sert bir dirsekle tecelli etti. On dakika sonra durduğumuzda kulaklarım hâlâ çınlıyordu. Kapılar açıldı ve beni dışarı çıkardılar. Profesyonel bir darbeydi. Merdivenlerde, uçağa binmeden önce onlara elveda diyebilmek için derin bir nefes aldım.

Havalanırken Özgürlük Heykeli'ni yakından görebildim. Togalı bu kadının Hitler selamı verdiği gibi bir izlenime kapıldım. En azından sol kolunun altındaki kitabın birkaç sayfasının eksik olduğunu artık biliyordum.

5

ALMANYA, 1954

Landsberg'de daha önce bulunmuştum ama ziyaretçi olarak. Savaştan önce pek çok kişi Hitler'in başarısızlıkla sonuçlanan Beer Hall Putsch'dan sonra 1923'te hapsedildiği ve *Mein Kampf* isimli kitabını yazdığı yedi numaralı hücreyi görebilmek için Landsberg Hapishanesini ziyaret etmişti; ama benim ziyaret sebebim bu değildi. 1949 yılındaki ziyaretimde, Münih'te özel dedektiflik yapıyordum, oraya bir SS subayı ve hüküm giymiş bir savaş suçlusu Fritz Gebauer'le konuşmaya gitmiştim.

Hapishane Amerikalıların idaresindeydi ve Avrupa'da en çok Nazi savaş suçlusu barındıran yer burasıydı. 1946-1951 arasında iki-üç yüz kadarı darağacında idam edilse de hâlâ tarihin gördüğü en büyük kitle katliamcılarından ba-

zıları duruyordu. Bir kısmını tanıyordum ama mahkûmların birbirleriyle konuşmasına izin verilen zamanlarda onlarla temas kurmaktan kaçındım. Şanghay savaş suçları mahkemesinin gönderdiği birkaç Japon da vardı ama onlarla da herhangi bir temasımız yoktu.

Kale 1910'dan kalmaydı ve tarihi şehrin kalanından farklı olarak Lech Nehrinin batısındaydı: Merkezdeki haç şeklindeki bir kulenin etrafındaki dört beyaz tuğla blok. O kuleden çelik miğferli ve asık suratlı gardiyanlarımız Fred Astaire gibi beyaz bastonlarını sallayıp bizi izlerdi.

Bir keresinde Hitler'in hücresini gösteren bir posta kartı almıştım ve sanırım benimki de çok farklı değildi: Yanında küçük bir gece lambası olan dar ve demir yatak, bir masayla sandalye ve bir aslan kafesinden daha fazla parmaklığa sahip çift kanatlı bir pencere. Hücrem güneybatıya baktığından güneş öğleden sonra ve akşamüzeri hücreme vururdu ve WCPN1'de –Amerikalılar şimdi buraya öyle diyordu– asılanlardan bazılarının yattığı Spöttingen Mezarlığı'nı görebiliyordum. New York Körfezi ve Aşağı Manhattan manzarasından sonra bu iyi gelmişti. Ölüler çöp gemilerinden daha sessiz arkadaşlardı.

Yemekler iyi olsa da Alman yemeği sayılmazdı. Giymek zorunda olduğumuz kıyafetleri de pek sevmedim. Gri ve pembe çizgiler bana pek yakışmazdı; giydiğimiz küçük beyaz şapkada da hep tercih ettiğim siperlik yoktu ve beni laternacı bir maymun gibi gösteriyordu.

Oraya vardıktan kısa süre sonra Katolik rahip Morgenweiss, Bavyera Adalet Bakanlığı tarafın-

dan tahsis edilen avukat Herr Doktor Glawik ve ismini hatırlayamadığım Alman Mahkûmların Refahı Cemiyeti'nden birisi ziyaretime geldi. Bavyeralıların çoğu ve tabii ki pek çok Alman, WCPN1'dekileri siyasi mahkûmlar olarak görürdü. Amerikan ordusu elbette duruma farklı bakıyordu ve Nürnberg'den gelen iki Amerikalı avukat tarafından da ziyaret edilmem uzun sürmedi. Oldukça aksanlı Almancaları ve sahte samimiyetleriyle ikisi de sabırlı ayrıca oldukça ısrarcıydı; Viyana'daki –aslında benimle alakası olmayan– cinayetlerle pek ilgilenmediklerini görünce bir nebze olsa rahatladım, Garmisch-Partenkirchen'de nefsi müdafaa için öldürdüğüm –ve kesinlikle suçlu olduğum– iki İsrailli suikastçı da umurlarında değildi. Onların *derdi* savaş sırasında RSHA – Reich Ana Güvenlik Ofisi'nde görev yapmış olmamdı. Bu ofis SD (SS'in güvenlik servisi), Gestapo ve Kripo'nun 1939'da birleştirilmesinin ürünüydü.

Haftada birkaç kez kalenin ana girişine yakın zemin kattaki bir toplantı salonunda bir araya gelirdik. Her seferinde mutlaka kahve, sigara, biraz çikolata ve bazen de bir Münih gazetesi getirirlerdi. İkisi de en fazla kırk yaşındaydı ve genç olanın rütbesi daha yüksekti. İsmi Jerry Silverman'dı ve Almanya'ya gelmeden önce New York'ta avukatlık yapmıştı. Çok uzundu, yeşil gabardin askeri ceket ve pembe haki pantolon giyiyordu; göğsünde birkaç şerit vardı ama metal çubuklar yerine Amerikalılar rütbelerini göstermek için omuzlarına apolet takardı. Silverman'ın ve çavuşunun kollarına dikili rütbeler ikisinin de OCCWC – Savaş Suçları

Ana Danışma Merkezi'ne bağlı olduklarını gösteriyordu. Üniforma giyseler de Amerikan ordusuna bağlı değillerdi; Pentagon bürokratları ve Amerikan Savunma Bakanlığının savcılarıydılar. Sadece Amerika'da bir avukata üniforma giydirilirdi.

Daha yaşlı diğeri Çavuş Jonathan Earp'tı. Yüzbaşı Silverman'ın omzuna geliyordu ve –ona bir ara sorduğumda söylemişti– OCCWC'ye katılmadan önce Harvard Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştu.

İkisinin de ebeveynlerinden biri ya da ikisi Almandı ki, Almancayı böyle akıcı konuşabilmelerinin nedeni buydu. Earp'ın Almancası daha akıcıydı ama Silverman daha zekiydi.

Dosya dolu birkaç evrak çantasıyla geldiler ama onlara hemen hemen hiç bakmadılar; ikisinin de kafasında büyük dosya dolapları varmışa benziyordu. Ama titizlikle her şeyi not ettiler: Silverman'ın küçük, düzgün ve kendine has el yazısı elflerin kralı Völundr tarafından yazılmış gibiydi.

Başta RSHA'nın faaliyetleri ve benim Dış İstihbarat Ofisi, Daire VI hakkındaki bilgimle ilgilendiklerini zannettim. Ama onunla ilgili benim kadar bilgiler vardı. Belki de daha fazla. Ancak zamanla benim birkaç cinayet haricinde çok daha ciddi bir suç işlediğimden şüphelendiklerini anladım.

"Anlattıklarının bazıları birbiriyle çelişiyor," dedi Silverman.

"Bende çelişkiden bol ne var," dedim.

"Kripo'da Kommissar olduğunu söyledin, ta ki–"

"Eylül 1939'da Kripo RSHA'nın bir parçası haline gelene kadar."

"Ama partiye üye olmadığını söylüyorsun."

Başımı iki yana salladım.

"Bu biraz sıra dışı değil mi?"

"Hiç değil. Ağustos 1939'a kadar Berlin'deki Kripo'nun emniyet amir yardımcısı Ernst Gennat'tı ve o da Nazi Partisi'ne üye değildi."

"Ona ne oldu?"

"Öldü. Doğal nedenlerden. Başkaları da vardı. Mesela Gestapo şefi Heinrich Muller. O da partiye katılmadı."

"Belki de ihtiyacı yoktu," dedi Silverman. "Gestapo'nun başı olduğunu söylüyorsun."

"Verebileceğim başka örnekler de var ama öncelikle Nazilerin iki yüzlü olduğunu unutmaman gerekiyor. Kimi zaman partinin dışındaki insanları menfaatleri adına kullanmaktan çekinmediler."

"Yani kullanılmana izin verdiğini mi söylüyorsun?" dedi Earp.

"Hâlâ hayattayım gördüğün gibi." Omuz silktim. "Bu her şeyi açıklıyor."

"Asıl mesele kendini ne ölçüde kullandırdığın," dedi Silverman.

"Bu benim de canımı sıkıyor," dedim.

Zekiydi ama hiç poker oynamamıştı: Yüz ifadesi her şeyi ele veriyordu. Yalan söylediğimi düşündüğünde ağzını açıyor ve alt çenesini tütün çiğneyen bir sığır gibi hareket ettiriyordu; verdiğim cevaptan memnun olduğu zamansa başka tarafa bakıyor ve hayal kırıklığına uğramış gibi üzgün bir ses çıkarıyordu.

"Belki içindekileri dökmek istersin?" dedi Earp.

"Cidden," dedim. "Sizin istediğiniz ben değilim."

"Buna biz karar veririz, Herr Günther."

"Donanma ve FBI'daki dostlarınızın yaptığı gibi istediklerinizi beni döverek de öğrenebilirsiniz."

"Anlaşılan herkes seni dövmek istiyor," dedi Earp.

"Merak ediyorum da siz ikiniz sıranın size geldiğini ne zaman anlayacaksınız?"

"Biz Merkezi Danışma Ofisi gibi değiliz." Silverman öyle sakin söylemişti ki az kalsın ona inanacaktım.

"Bunu neden daha önce demediniz? Yüreğime su serpildi."

"Buradaki çoğu kişi anlatmak istediği için bize her şeyi anlattı," dedi Earp.

"Ya diğerleri?"

"Tüm arkadaşların seni ihbar ederken susmak kolay iş değildir," dedi Silverman.

"Öyleyse sorun yok çünkü hiç arkadaşım yok. Hele burada tanıdığım hiç yok. O yüzden beni suçlamaya kalkan kişi bilin ki en büyük suçludur."

Silverman ayağa kalkıp ceketini çıkardı. "Pencereyi açmamda mahzur var mı?" dedi.

Kibarlığı içgüdüseldi ve çoktan pencereyi açmaya başlamıştı. İstesem de kaçamazdım çünkü tıpkı hücremde olduğu gibi bu pencerede de parmaklık vardı. Silverman kollarını kavuşturup düşünceli bir ifadeyle orada durdu ve bir an için bana, Reich Şansölyesi olduktan sonra

Landsberg'i ziyaret eden Hitler'in benzer şekilde durduğu bir fotoğrafı hatırlattı. Biraz sonra konuşmaya başladı:

"Otto Ohlendorf adında bir adamla görüştün mü? Kendisi RSHA'da –Tümgeneral– Gruppenführer'di." Silverman masaya dönüp oturdu.

"Evet, birkaç kez. Daire Üç'ün başıydı. Sanırım dahili istihbarattı."

"Onunla ilgili izlenimin nedir?"

"Yoğun. Çok sadık bir Naziydi."

"Ayrıca Güney Ukrayna ve Kırım'da vazifeli SS görev kuvvetinin de komutanıydı," dedi Silverman. "Ohlendorf, Berlin'deki masa başı işine geri dönmeden önce, bu görev kuvveti doksan bin kişiyi öldürdü. Sadık bir Nazi olduğunu söyledin. 1945'te İngilizler onu yakaladığında bülbül gibi öttü. Hem onlara hem de bize. İşin doğrusu susmak bilmedi. Hiçbirimiz akıl erdiremedik. Ne baskı vardı ne anlaşma ne de dokunulmazlık teklifi. Sanki sadece konuşmak istiyor gibiydi. Belki sen de onun gibi içindekileri dökmek istersin. Ohlendorf da senin oturduğun aynı sandalyede oturdu ve kırk iki gün boyunca durmadan anlattı. Gayet sakindi. Hatta normal bile diyebiliriz. Ne ağladı ne özür diledi. Ama sanırım içinde ruhunu rahatsız eden bir şeyler vardı."

"Buradakilerden bazıları onu pek sevdi," dedi Earp. "Biz onu asana kadar."

Başımı iki yana salladım. "Eğer tek mükâfat cennetse bu içindekileri döküp rahatlama teklifini pek iyi pazarlayamadığınızı söylemek zorundayım. Ben de Amerikalıları iyi satıcı zannederdim."

"Ohlendorf, Heydrich'in himayesindekilerden biriydi," dedi Silverman.

"Sizce ben de mi öyleydim?"

"1938'de seni tekrar Kripo'ya alanın Heydrich olduğunu kendin söyledin. Bu başka ne manaya gelir bilmiyorum, Günther."

"Doğru dürüst bir cinayet dedektifine ihtiyacı vardı. Yahudi aleyhtarı bir Nazi istemiyordu. Kripo'ya döndüğümde birisinin genç kızları öldürmesine engel olabileceğim gibi sıra dışı bir düşüncem vardı."

"Fakat sonrasında–"

"Yani davayı çözdükten sonrayı mı kastettin?"

"–Kripo'da çalışmaya devam ettin. General Heydrich'in talebi üzerine."

"Seçim şansım yoktu zaten. Heydrich hayır diyebileceğin türde biri değildi."

"Peki, senden ne istedi?"

"Heydrich soğukkanlı bir caniydi, ama aynı zamanda pragmatik bir adamdı. Kimi zaman dürüstlüğü körü körüne sadakate tercih ederdi. Çünkü benim gibi birkaç kişi için mesleğimiz partide yer kapabilmekten daha önemliydi. Özellikle de o kişiler SS'de bir kariyer peşinde değillerse."

"İlginçtir, Otto Ohlendorf da Heydrich'le ilişkisini aynen böyle tarif etti," dedi Earp. "Jost da öyle. Heinz Jost. Belki onu hatırlarsın? Görev Kuvveti A'nın komutanı, dostun Walter Stahlecker Estonyalı partizanlar tarafından öldürüldüğünde Heydrich birliğin komutasına onu tayin etmişti."

"Walter Stahlecker'in benim dostum olduğu fikrine nereden kapıldınız?"

"Senin iş ortağının kardeşiydi, değil mi? 1937'de Berlin'de ikiniz özel dedektiflik bürosu açmıştınız."

"Ne zamandan beri bir kardeş diğerinin yaptıklarından sorumlu tutuluyor? Bruno Stahlecker'in kardeşi Walter'la hiçbir ilgisi yoktu. Nazi bile değildi."

"Ama Walter Stahlecker'i tanıdığın kesin."

"1938'de Bruno'nun cenazesine geldi."

"Başka yerde görüştünüz mü?"

"Muhtemelen. Kesin olarak hatırlamıyorum."

"Sence bu görüşmeler iki yüz elli bin Yahudinin öldürülmesini örgütlemesinden önce mi oldu, sonra mı?"

"Sonra değildi. Bu arada onun adı Walter değil, Franz Stahlecker'di. Bruno ona Walter demezdi. Neyse Franz Stahlecker öldürüldüğünde onun yerine Görev Kuvveti A'nın komutasına getirilen Heinz Jost'a dönelim. Müebbet hapse çarptırılıp sonra şartlı tahliye edilen Heinz Jost'tan mı bahsediyoruz? Bahsettiğiniz kişi o mu?"

"Biz sadece onu yargıladık," dedi Silverman. "Onun serbest kalıp kalmaması Almanya'daki Amerikan başsavcısına kalmıştır."

"Geçen ay Willy Siebert'in de buradan çıktığını duydum," dedim. "Yanlış söylüyorsam düzeltin, ama kendisi doksan bin Yahudi öldürüldüğü sırada Otto Ohlendorf'un yaveri değil miydi? Doksan bin kişi öldürüldü ve siz onun çıkıp gitmesine izin verdiniz. Bana sanki McCloy kafasının incelenmesini istiyormuş gibi geldi."

"Şimdi başsavcı James Conant," dedi Earp.

"Her halükarda sizi neden ilgilendirdiğini anlamıyorum," dedim. "Doksan bin kişinin ölümüne

karşılık on yıldan kısa bir ceza. Matematiğim iyi değildir, ama öldürdüğü her yirmi beş kişi için ortalama bir gün falan yatmış olmuyor mu? Savaşta ben de insan öldürdüm. Ama Jost, Siebert ve ocakta tahliye edilen Erwin Schulz'la kıyaslanırsam benim tutuklandığım gün salıverilmem gerekirdi."

"Bu bize belli bir hedef veriyor," diye mırıldandı Earp.

"Hâlâ burada olan SS'lere dair hiçbir şey demediniz," dedim onu duymazdan gelerek. "Martin Sandberger ve Walter Blume gibi adamlarla aynı hapishanede olmayı hak ettiğimi düşünmüyorsunuz herhalde?"

"Biraz da bundan bahsedelim," dedi Silverman. "Walter Blume'den konuşalım. Onu tanıyor olman gerek çünkü o da senin gibi polisti ve eski amirin Arthur Nebe'nin komutasında Görev Kuvveti B'de görev yapmıştı. Blume, Nebe'ye bağlı Sonderkommando adlı özel bir birliğin komutanıydı. Kasım 1941'de de Nebe'nin yerine Erich Naumann tayin edildi."

"Onu tanıyorum."

"Buraya gelip onu tekrar gördüğünde pek çok hatıranızı paylaştığınızdan eminim."

"Burada olduğumdan haliyle onu gördüm, ama hiç konuşmadık ve bundan sonra da konuşacağımızı zannetmiyorum."

"Nedenmiş?"

"Bana göre bu serbest çağrışım. Kiminle konuşup konuşmayacağımı nasıl seçtiğimi açıklamak zorunda mıyım?"

"Burada serbest olan hiçbir şey yok," dedi Earp. "Yapma, Günther. Blume'den daha iyi biri olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Zaten cevapları biliyormuşsunuz gibi bir haliniz var," dedim. "Neden bana da söylemiyorsunuz?"

"Anlamıyorum," dedi Earp. "Neden Waldemar Klingelhöfer gibi biriyle konuşup Blume'yle konuşmuyorsun? Klingelhöfer'de Görev Kuvveti B'de görev yaptı. O da diğeri kadar kötü biri değil mi?"

"Nihayetinde senin için güzel geçmiştir, Günther," dedi Silverman. "Adolf Ott, Eugen Steimle, Blume ve Klingelhöfer gibi eski dostlarınla tekrar kaynaşma fırsatı buldun."

"Hadi ama," diye üsteledi Earp. "Neden biriyle konuşup diğeriyle konuşmadın?"

"Bir SS subayına ihanet ettiğinden diğer mahkûmlardan hiçbiri onunla konuşmuyordu. Bu yüzden mi?" diye sordu Silverman. "Yoksa Moskova ölüm komandosunun komutanı olarak yaptıklarından pişmanmış gibi görünmesinden dolayı mı?"

"Komandonun komutanı olmadan evvel," dedi Earp. "Klingelhöfer senin yapıldığını iddia ettiğin şeyi yaptı," dedi. "Minsk'te partizan karşıtı bir av başlattı, değil mi? Sen neredeydin?"

"Klingelhöfer gibi sen de Yahudileri mi vuruyordun?"

"Soruları sırayla sorarsanız daha iyi olur," dedim.

"Aceleye gerek yok," dedi Silverman. "Zamanımız bol. En başından başla, olmaz mı? Üç bir altı numaralı İhtiyat Polis Taburu'na katılmanın emredildiğini söyledin, 1941 yazında, Barbarossa Harekâtı'nın parçası olarak."

"Doğru."

"Peki nasıl oldu da ilkbaharda Pretzsch'e gitmedin?" diye sordu Earp. "Eğitim ve tayinden sorumlu polis akademisi orada. Rusya'ya gidecek hemen herkes Pretzsch'teydi. Gestapo, Kripo, Waffen-SS, SD ve bütün RSHA."

"Heydrich, Himmler ve birkaç bin subay," dedi Silverman. "Duyduğumuz önceki ifadelere göre Rusya'ya gittiğiniz zaman neler olacağını zaten hepiniz biliyormuşsunuz. Ama sen Pretzsch'de olmadığını söylüyorsun, yani tüm bu Yahudi öldürme işi senin için tatsız bir sürpriz oldu. Peki, sen neden Pretzsch'de değildin?"

"Hasta olduğun için mi gitmedin?"

"Hâlâ Fransa'daydım," dedim. "Heydrich özel bir göreve göndermişti."

"Ne kadar uygun değil mi? Bir de şöyle anlatayım: Haziran 1941'de Polonya-Rusya sınırındaki Tabur Üç Bir Altı'ya katıldığında, görevinin sadece partizan ve NKVD avlamak olacağını zannediyordun değil mi?"

"Evet. Ama daha Vilnius'a bile varmadan Yahudilere karşı yerel pogromlar düzenlendiği kulağıma gelmeye başladı, çünkü NKVD'deki Yahudiler mahkûmları kurtarmak yerine öldürmekle meşguldü. Her şey karmakarışıktı. Ne kadar karışık olduğunu hayal bile edemezdiniz. Açıkçası başta bu hikâyeleri ciddiye almadım. Cihan Harbinde de böyle sayısız rivayet dolaşmıştı ve sonunda çoğunun palavra olduğunu öğrendik." Omuz silktim. "Ama bu sefer duyduğumuz en akıl almaz, en korkunç hikâyeler bile meğerse doğruymuş."

"Size verilen emir tam olarak neydi?"

"Görevimiz emniyeti sağlamaktı. İlerleyen ordunun gerisinde düzeni tesis edecektik."

"Peki bunu nasıl yaptınız?" diye sordu Silverman. "İnsanları öldürerek mi?"

"Bilirsin polis taburundaki bir dedektif olarak sözde silah arkadaşlarımla ilgili ayrıntılara çok dikkat ettim. Gördüm ki görev kuvvetindeki bu cani şerefsizlerin çoğu avukat. Yani sizin gibi. Blume, Sandberger, Ohlendorf, Schulz ve daha adını hatırlayamadığım pek çoğu. Bu caniler arasında neden bu kadar çok avukat olduğunu merak ediyorum. Sizce?"

"Soruları biz sorarız, Günther."

"Şimdi gerçek bir avukat gibi konuştunuz, Mr. Earp. Bu arada neden benim bir avukatım yok? Kusura bakmayın, beyler, ama bu sorgu Alman kanunlarına uygun değil; Amerikan kanunlarına uygun olduğunu da zannetmiyorum. Beşinci uyarıya göre her Amerikalının kendi aleyhinde tanıklık etmemesi yönünde bir kanun yok muydu?"

"Senin salıverilip verilmeyeceğini tespit etmede bu sorgu önemli bir adım olacak," dedi Silverman.

"Biz, Alman polisleri buna Eskimo balık avı derdik," dedim. "Buzda bir delik açar ve oltayı sarkıtıp bir şey vurmasını beklersin."

"Yeterli delil ve belge olmadığı zaman," dedi Silverman, "suça dair bilgi elde etmenin tek yolu senin gibi zanlıları sorgulamaktır. Savaş suçları davalarında çoğunlukla böyle yaptık."

"Saçmalık. İkimiz de elinizde dünya kadar belge olduğunu biliyoruz. Gestapo karargâhından

alıp Berlin'deki Belge Merkezi'ne gönderdiğiniz onca evraka ne oldu?"

"Aslında zannettiğinden bile fazla belge var," dedi Silverman. "Sekiz ya da dokuz milyon civarında olmalı. OCC'deki toplam personelimiz ise sekiz ya da dokuz kişi. Einsatzgruppen duruşmasında şansımız yaver gitti: Görev grubu liderleri tarafından yazılmış asıl raporları bulduk. Çok kıymetli bilgiler içeren on iki cilt. Sonuçta onlara karşı şahit göstermek zorunda bile kalmadık. Davayı toparlamamız sadece dört ay aldı. Seninki biraz daha uzun sürebilir. Biz çalışmaya devam ederken burada dört ay daha beklemek ister misin?"

"O zaman gidip görev grubu liderlerinin raporlarını kontrol edin," dedim. "Beni temize çıkaracaklardır. Çünkü size söylediğim gibi onlardan biri değildim. Arthur Nebe sayesinde Berlin'e dönüş izni aldım. Görev bölgesinden çıktım. Bunu raporunda bildirmiş olmalı."

"İşte senin sorunun da burada yatıyor, Günther," diye açıkladı Silverman. "Eski dostun Arthur Nebe'de. Görev Kuvveti A, C ve D'nin raporları gayet ayrıntılı çünkü."

"Otto Ohlendorf çok titiz hazırlamış," dedi Earp. "Bu açıdan tam, lanet bir avukat olduğu söylenebilir."

Silverman başını iki yana sallıyordu. "Fakat Görev Kuvveti B'de Arthur Nebe'nin hazırladığı asıl raporlar ortada yok. İşin aslı Kasım 1941'de yeni bir komutan atanana kadar Görev Kuvveti B'de hiç rapor yazılmamış. İşte bu yüzden Nebe'nin yerine Walter Blume'nin tayin edildi-

ğini düşünüyoruz. Çünkü Nebe işini aksatıyordu. Nedendir bilinmez, diğer üç görev kuvveti kadar Yahudi öldürmemişti. Sence bunun nedeni ne?"

Arthur Nebe. Hayatımı ve belki de ruhumu kurtaran ve karşılığını pek de nazikçe ödemediğim bu adamı düşünmeyeli epey zaman geçmişti: 1947/48 kışında Viyana'da General Gehlen'in Silah Arkadaşları Teşkilatı adına çalışan Nebe'yi öldürmüştüm ama bu konudan iki Ami'ye bahsetmeyi hiç istemiyordum. Gehlen'in teşkilatı CIA ya da o tarihte ne deniyorsa onun tarafından destekleniyordu ve muhtemelen hâlâ da desteklenmeye devam ediyordu.

"Nebe iki farklı adamdı," dedim. "Hatta ikiden bile fazla. Nebe 1933'de Nazilerin komünistlerin yegane alternatifi olduğuna ve Almanya'ya çeki düzen vereceklerine inanıyordu. 1938'e gelindiğinde, muhtemelen daha önce, hatasını anladı, Wehrmacht'taki ve polisteki diğerleriyle birlikte Hitler'i devirme planları yapmaya başladı. Nebe'yi Himmler, Heydrich ve Müller'le birlikte gösteren ve dördünün Hitler'e yönelik bombalı suikast teşebbüsünü soruşturduklarını iddia eden bir propaganda fotoğrafı vardı. Bu Kasım 1939'daydı ve Nebe de o komplonun bir parçasıydı. Biliyorum çünkü ben de parçasıydım. Fakat 1940'da Fransa ve İngiltere'nin mağlup edilmesinin ardından Nebe çabucak fikir değiştirdi. Fransa mucizesinden sonra pek çok kişinin Hitler hakkındaki görüşleri değişti. Birkaç ay boyunca benimki bile. Hitler Rusya'ya saldırınca ikimiz de fikrimizi tekrar değiştirmiştik. Kimse bunun iyi bir fikir olduğunu düşünmüyordu.

Yine de Arthur kendisine söyleneni yaptı. Söylenenlerin içinde Minsk ve Smolensk'teki Yahudileri öldürmek olsa bile yapmaktan çekinmedi. Eğer Nazilere karşı bir darbe planlıyorsan kendini gizlemenin en iyi yolu sana söylenenleri eksiksiz yerine getirmendir. Böyle belirsiz biri olmasının nedeni bu sanırım. Tahminim Görev Kuvveti B'nin komutanıyken vazifesini ihmal etmesinin nedeni de buydu. Çünkü isteyerek yapmıyordu. Her şeyden öte Nebe hayatta kalmasını bilen biriydi."

"Senin gibi."

"Bir bakıma öyle. Doğru. Onun sayesinde."

"Bize bundan bahset."

"Bahsettim zaten."

"Fazla ayrıntıya girmedin."

"Ne yapmamı istiyorsunuz? Resim mi çizeyim?"

"Olabildiğince ayrıntıya girmeni istiyoruz," dedi Earl.

"Birisi yalan söylüyorsa teferruata girdiğinde kendisiyle çelişmeye başlar," dedi Silverman. "Polis olduğundan sen de bilirsin. Küçük şeylerde çelişkili şeyler söylediklerinde büyük şeylerde yalan söylediklerini anlamaya başlarsın."

Başımı salladım.

"Pekâlâ," dedi, "şimdi NKVD takımı üyelerini öldürdüğünüz Goloby'e geri dönelim."

"Lutsk'taki NKVD hapishanesindeki tüm mahkûmları öldürdüklerini iddia ettiğin kişiler," dedi Earp. "Sovyetler'e göre bu Alman propagandası, tüm Yahudi ve bolşeviklerin öldürülmesini mazur göstermek için uydurulmuş."

"Sonra da bana Katyn Ormanındaki tüm Polonyalıları Alman ordusunun öldürdüğünü mü söyleyeceksiniz?"

"Belki öyle oldu."

"Kongrenizin soruşturmasına göre öyle değil."

"Bilmediğin şey de yok."

Omuz silktim. "Küba'ya tüm Amerikan gazeteleri geliyordu. Ben de İngilizcemi geliştirmek istiyordum. 1952'ydi değil mi? İncelemenin tarihi. Malden Komisyonu Sovyetler'in Hague'daki Uluslararası Adalet Divanında yargılanmasını istemişti. Bu benim epeyce bir süre ilgilendiğim bir konuydu. Siz de biliyorsunuz ki NKVD de en az bizim kadar öldürdü. Neden itiraf etmiyorsunuz ki? Artık komünistler düşman. Yoksa bu da Amerikan propagandası mı?"

Hapishane kıyafetimin cebinden bir sigara paketi çıkarıp bir tane yaktım. Soruları cevaplamaktan bıkmıştım ama beynimdeki en karanlık hücreleri açıp en nahoş hatıraları canlandırmak zorunda kalacağımı biliyordum. Penceresi parmaklıklı bir odada bile Barbarossa Harekâtı çok uzaklarda kalmış gibi geliyordu. Temmuz ayıydı, hava açık ve güneşliydi. Wehrmacht'ın Sovyetler Birliği'ni işgal ettiği temmuz ayı da böyleydi, ama aklımda daha farklı şekilde kalmıştı. Goloby, Lutsk, Bialystok ve Minsk gibi isimleri hatırladığımda aklıma cehennemi andıran alevler, korkunç görüntüler, sesler ve kokular gelirdi; ama en çok da elinde bir levyeyle parke taşlı bir şehir meydanında duran yirmi yaşlarındaki sinek kaydı tıraşlı genci hatırlardım. Çizmeleri, ayaklarının dibinde ölmüş ya da ölmekte olan otuz

kadar insanın kanına gömülmüştü. Bu insanlık dışı manzarayı gören bazı Alman askerlerinin şok olduklarını hatırlıyordum; yaşlı ve uzun sakallı bir adamın sanki hiçbir şey olmamış gibi levyeli gence doğru yürürken çalan akordeonun sesini ve adamın sanki bir Hindu kurbanıymış gibi kafasına levyeyle vurulduğunu hatırlıyordum; yaşlı adamın yere düşerken çıkardığı sesi ve levye tekrar kafasına inene kadar bacaklarının bir kuklanınki gibi titremesini hatırlıyordum.

Parmağımla pencereyi işaret ettim. "Tamam," dedim. "Size her şeyi anlatacağım. Yüzümü biraz güneşe tutmamda bir sakınca var mı? Hâlâ hayatta olduğumu hatırlamama yardım ediyor."

"Milyonlarcasından farklı olarak," dedi Earp sertçe. "Tamam, acelemiz yok."

Pencereye gidip dışarı baktım. Ana kapının dışında küçük bir grup toplanmış birini bekliyordu. Ya da yedi numaralı hücrenin penceresine bakıyorlardı ki pek zayıf ihtimaldi.

"Bugün birisi mi tahliye oluyor?" diye sordum.

Silverman pencereye geldi. "Evet," dedi. "Erich Mielke."

"Mielke mi?" Başımı iki yana salladım. "Yanılıyorsunuz. Mielke burada değil ki. Olamaz."

Ben konuşurken ana kapı üzerindeki diğer küçük kapı açıldı ve altmış yaşlarında kısa boylu ve beyaz saçlı bir adam kalabalığın tezahüratları arasında dışarı çıktı.

"Bu Mielke değil," dedim.

"Efendim, sanırım Erhard Milch demek istediniz," dedi Earp Silverman'a. "Luftwaffe feldmareşali. Bugün serbest bırakılan o."

"Demek o," dedim. "Bir an için gerçek bir savaş suçlusu olduğunu zannetmiştim."

"Milch savaş suçlusuydu," diye ısrar etti Silverman. "Albert Speer'e bağlı silahlanma sorumlusuydu."

"Peki, uçak yapmanın neresi suç?" diye sordum. "1945'te Berlin'in halini düşünürsek sizin de epey bir uçak yaptığınızı söyleyebilirim."

"Biz bunun için köle iş gücü kullanmadık," dedi Silverman.

Erhard Milch'in güzel bir kızdan çiçek alışını, başını kibarca eğerek onu selamlayışını, yeni ve güzel bir Mercedes'e binerek yeni hayatına doğru yola çıkışını izledim.

"Onun cezası ne kadardı?"

"Müebbet," dedi Silverman.

"Müebbet ha? Kimisi şanslı oluyor."

"On beş yılda çıktı."

"Sizin başsavcının matematiğinde bir sorun var," dedim. "Başka kim tahliye ediliyor?"

Tatsız sigaradan bir nefes daha çektim, izmaritini pencereden attım ve izmaritin de Milch'in yenilmez Luftwaffe uçakları gibi döne döne yere çakılışını izledim.

"Bize Minsk'ten bahsedecektin," dedi Silverman.

MINSK, 1941

7 Temmuz 1941 sabahı, komutamdaki idam mangası otuz Rus savaş esirini infaz etti. O tarihlerde bu beni hiç rahatsız etmemişti ne de olsa tümü NKVD'ydi ve neredeyse on iki saat önce Lutsk'ta, NKVD hapishanesinde iki-üç bin mahkûmu öldürmüşlerdi. Ayrıca yanlarındaki bazı Alman esirlerini de ve bu görmesi hiç de hoş olmayan bir manzaraydı. Gerçi ülkelerini işgal ettiğimiz için bunu yapmakta sonuna kadar haklı olduklarını söyleyebilirdiniz. Tabii bizim misilleme olarak onları infaz etmemizin bu derece haklı bir yanı olmadığını da söyleyebilirdiniz ve ikisinde de muhtemelen haklı sayılırdınız. Yine de yaptık, ama sözde Alman sahra karargâhının sunduğu öldürme yetkisinden başka bir şey olmayan "komiser emri" ya da "Barbarossa talima-

tı" yüzünden yapmadık. Yaptık çünkü onların hak ettiklerini düşündük –düşündüm– ve benzer bir durumda onların da bizi öldüreceğine şüphe yoktu. Onları dörtlü gruplar halinde öldürdük. Onlara kendi mezarlarını kazdırmak gibi şeyler yaptırmadık. O tür şeyler umurumda değildi. Bana sadistçe geliyordu. Onları vurduk ve öylece bıraktık. Daha sonra, Rus esir kampında *pleni* olduğum sırada, otuz kişiden daha fazlasını vurmuş olmayı dilediğim zamanlar oldu ama bu ayrı bir hikâye.

Ertesi gün ben ve askerlerim Berlin Polis Merkezi'nden eski bir iş arkadaşıma denk gelene kadar bu konuda kendimi kötü hissetmedim. Bu adamın adı Becker'di ve başka bir polis taburunda görev yapıyordu. Onu Minsk'in batısındaki bir köyde, sivilleri öldürürken gördüm. Bir hendeğe yığılı yüz kadar ceset vardı, Becker ve askerleri de sarhoştu. O zaman bile idrak edemedim. Açıklanamaz ve mazur gösterilemez bir şeye hâlâ bir açıklama getirmeye çalışmakla meşguldüm. Sonunda Becker ve askerlerinin ihtiyar kadınları da öldürmeye hazırlandıklarını görünce daha fazla dayanamadım.

"Ne halt ettiğini zannediyorsun?" diye sordum.

"Emirlere itaat ediyorum," dedi.

"Yaşlı kadınları öldürerek mi?"

Sanki yeterli bir izahatmış gibi, "onlar Yahudi," dedi. "Bana olabildiğince Yahudi öldürmem emredildi ve ben de bunu yapıyorum."

"Kimin emri bunlar? Senin komutanın kim ve kendisi nerede?"

"Binbaşı Weis." Becker yolun otuz metre kadar aşağısında beyaz bir çitin ardındaki büyük ahşap bir binayı işaret etti. "Orada. Öğle yemeğini yiyor."

Ben binaya doğru giderken Becker arkamdan seslendi:

"Bundan hoşlandığımı zannetme. Ama emir emirdir, değil mi?"

Eve vardığımda bir yaylım ateşi daha duydum. Kapılardan biri açıktı ve gömleğini çıkarmış bir SS binbaşısı sandalyede oturuyordu. Bir elinde yarısı yenmiş bir somun ekmek ve diğerinde de bir şişe şarap ve sigara vardı. Beni yüzünde tebessümle dinledi.

"Bak bu benim fikrim değil," dedi. "Bana sorarsan zaman ve cephane israfı. Ama bana söyleneni yapıyorum, tamam mı? Orduda işler böyle yürür. Üstüm bana emir verir ve ben de itaat ederim. Dosya kapandı." Yerdeki sahra telefonunu işaret etti. "İstersen karargâhı ara. Onlar da sana aynı şeyi söyleyecektir. Alışsan iyi edersin." Başını iki yana salladı. "Bunun delilik olduğunu düşünen tek sen değilsin, Yüzbaşı."

"Yani emirlerin onaylanmasını çoktan istediğinizi mi söylüyorsunuz?"

"Elbette. Sahra karargâhı benden tümen karargâhını aramamı istedi."

"Peki, onlar ne söyledi?"

Binbaşı Weiss başını iki yana salladı. "Verilen bir emri tümenle tartışmak mı? Delirdin mi sen? Böyle bir şey yaparsam binbaşılığım uzun sürmez. Rütbelerimi birer birer sökerler." Güldü. "Ama dilersen sen arayabilirsin. Benim adımı karıştırma yeter."

Bir yaylım ateşi daha duydum. Sahra telefonunu aldım ve kolunu deli gibi çevirdim. Otuz saniye sonra tümen karargâhındaki biriyle tartışıyordum. Binbaşı ayağa kalkıp kulağını ahizenin diğer yanına koydu. Küfretmeye başladığımda sırıtarak geri gitti.

"Şimdi onları kızdırdın," dedi.

Telefonu kapatıp sinirden titreyerek orada dikildim.

"Minks'teki tümene rapor vereceğim," dedim. "Derhal."

"Söylemiştim." Şişesini bana verdi ve bir fırt çekince şarap değil de votka olduğunu anladım. "Rütbeni sökeceklerini kesin. Umarım bu yaptığına değeceğini düşünüyorsundur. Duyduğum kadarıyla–" kapıyı işaret etti. "Bu sadece silahın namlusunun ucundaki duman. Tetiği başkası çekiyor. Bununla kendini teselli et, dostum. Goethe'nin söylediğini hatırlamaya çalış. O 'biz Almanlar için en büyük saadet anlayabileceğimizi anlamak ve sonrasında bize söylenen şeyi yapmaktır,' demişti."

Dışarı çıkıp bir personel taşıyıcı ve bir Puma zırhlı araçla birlikte yanımda getirdiğim askerlere bu sabahki partizan karşıtı eylemleri bildirmek için Minsk'e gideceğimizi söyledim. Giderken moralim yerlerdeydi ve birkaç yüz masum Yahudinin başına gelenler bundan sadece kısmen sorumluydu. Asıl endişem Almanlar ve Alman ordusunun itibarıydı. Bunun sonu nereye varacaktı? Binlerce Yahudinin de benzer şekilde öldürülmüş olduğunu bir türlü kabullenemiyordum.

Minsk'i bulması kolaydı. Tek yapman gereken düz bir yol boyunca gitmek –Alman standartlarıyla bile gayet kaliteli bir yoldu– ve ufukta yükselen gri dumanları takip etmekti. Luftwaffe birkaç gün önce şehri bombalayıp merkezinin büyük bölümünü harabeye çevirmişti. Buna rağmen yolda ilerleyen Alman araçları bir Rus hava saldırısına karşılık aralarındaki mesafeyi koruyorlardı. Onun haricinde Kızıl Ordu'dan eser kalmamıştı ve Wehrmacht istihbaratı üç yüz bin sivilin şehri terk ettiğini fakat Minsk'in doğusundaki –Mogilev ve Moskava'ya giden– yolu bombaladığımızdan seksen bininin şehre daha doğrusu ondan kalanlara geri döndüğünü bildirmişti. Aslında bu da iyi bir fikir değildi. Şehrin dışındaki ahşap evler hâlâ yanmaya devam ederken şehir merkezi yıkık binalar ve enkaz yığınlarıyla doluydu. Minsk gibi tahrip edilen bir şehir görmemiştim. Bu durum şehir meclisi ve Komünist Parti Binası Uprava'nın çizik bile almamış olmasını daha da garip hale getiriyordu. Şehir sakinleri ona Büyük Ev diyorlardı ki, bu bile binayı hafife almak olurdu: Beyaz, betondan yapılma ve dokuz ya da on kat yüksekliğindeki Uprava, Minsk'teki herkesin bilgilerini barındıran bir dizi devasa dosya dolabını andırıyordu. Binanın önünde, Alman zırhlı araçları ve kamyonlarına haklı bir endişeyle bakan Lenin'in çok büyük bir tunç heykeli vardı. Elbette binanın –Almanlar tarafından kurulan ve Beyaz Rusya başkentinden Baltık'a kadar olan bölgeyi kapsayan– Reichskommissariat Ostland'ın karargâhı haline getirilmesinden de hoşnut olduğu söylenemezdi.

Sanki büyümeye devam ediyormuş gibi anormal derecede yüksek ahşap bir kapıyı açıp metro istasyonunun ucuz, mermer kaplı salonuna girdim ve birkaç Alman askeriyle SS'in binaya girip gri kıyafetli adamların oluşturduğu karınca kolonisinde düzeni tesis etmeye çalıştıkları lokomotif büyüklüğündeki masalara yaklaştım. Masanın arkasındaki bir SS subayıyla göz göze gelince SS tümen komutanının ofisinin nerede olduğunu sordum. İkinci kata yönlendirildim ve asansör bozuk olduğu için merdivenden çıkmam söylendi.

İlk merdivenin başında Stalin'in ikinci merdivenin başında da Felix Dzerzhinsky'nin tunç bir büstü vardı. Görünen o ki Barbarossa Harekâtı diğer herkese olduğu gibi Rus heykeltıraşlara da yaramamıştı. Zemin kırık camlarla kaplıydı ve gri duvarda mermi deliklerinden oluşan çizgi duvar boyunca ilerliyor, sigara dumanından oluşan bir bulut içerisinde SS subaylarının girip çıkmaya devam ettikleri, birbirlerine bakan birkaç kapının üzerinden devam ediyordu. Bunlardan biri benim birliğimin komutanı ve sanki anasının karnından üniformayla doğmuş adamlara benzeyen Albay Mundt'tu. Beni görünce önce bir kaşını kaldırdı, sonra da elini kaldırıp selamımı aldı.

"Ölüm mangası," dedi. "Onları yakalayabildin mi?"

"Evet, Herr Oberst."

"Bravo. Onlara ne yaptın."

"Hepsini vurduk, komutanım." Ona infaz etmeden önce Ruslardan aldığım bir avuç kızıl kimlik kâğıdını verdim.

Mundt şüpheli bir şey arayan gümrük memuru gibi ona verdiğim kâğıtlara bakmaya başladı.

"Kadınlar da mı vardı?"

"Evet, komutanım."

"Yazık. Bundan böyle diğerlerine ibret olması için tüm kadın partizan ve NKVD mensupları şehir meydanlarında asılacak. Heydrich'in emirleri. Anladın mı?"

"Emredersiniz, Herr Oberst."

Mundt yaşça benden büyük değildi. Savaş başlığında Hamburg Schutzpolizei'de polis albayıydı. Kurnazdı ama kurnazlığı Kripo'da işe yaramayacak türdendi: İyi bir dedektif olmak için halkı anlamak, halkı anlayabilmek içinse onlardan biri olmak gerekirdi. Mundt halktan biri gibi değildi. O birey bile sayılmazdı. Sanırım o yüzden evcil bir dachshund köpeği vardı: Böylece kendisi insana daha çok benziyordu. Aslında soğuk ve kibirli hıyarın tekiydi. Ne zaman konuşsa sanki Rilke'den bir şeyler okuduğunu zannediyor gibiydi ve ben de esnemek, gülmek ya da dişlerini ağzının içine gömmek isterdim ki, zaten öyle görünmeleri gerekirdi.

"İtirazın mı var, Yüzbaşı?"

"Kadınları asmak benim için sorun olmaz," dedim.

Burnuna bakıp gülümsedi. "Belki de onlarla başka şeyler yapmak istersin?"

"Sanırım beni başka biriyle karıştırdınız, komutanım. Demek istediğim ben kadınlarla savaşmayı sevmem. Konvansiyonel biriyimdir. Eğer merak ediyorsanız buna Cenevre Konvansiyonu denir."

Mundt şaşırmış gibi yaptı. "Cenevre Konvan-

siyonu'nu dile getirmek için otuz kişiyi vurmak garip bir yol," dedi.

Sadece bir masanın olduğu ofise baktım. Bir kereste fabrikası kadar büyüktü. Odanın köşesindeki lavabolu dolapta birisi vücudunun üst kısmını yıkıyordu. Odanın diğer köşesinde bir kasa vardı. Bir SS çavuşu onu radyo dinler gibi dinleyip, nafile bir gayretle açmaya çalışıyordu. Masanın üzerinde, Doğulu üç bilge tarafından bırakılmış gibi, üç farklı renkte telefon vardı; masanın arkasında diğer bir SS subayı sandalyede oturuyordu; o subayın arkasındaki duvarda da büyük bir Minsk haritası vardı. Yerde bir Rus askeri yatıyordu ve burası önceden ona ait olsa bile artık onun ofisi değildi; sol kulağının yanındaki mermi deliği ve yerdeki kan çok geçmeden daha küçük ve kalıcı bir yere nakledileceğini gösteriyordu.

"Ayrıca, Yüzbaşı Günther," diye devam etti Mundt. "Bilmiyor olabilirsin, ama Ruslar Cenevre Konvansiyonu'na imza atmadı."

"O zaman, sanırım onları vurmakta bir mahzur yok, komutanım."

Masanın arkasındaki subay doğruldu. "Yüzbaşı Günther mi dedin?"

O da Mundt gibi albaydı ve masanın etrafından dolanıp önüme geldiğinde tekrar esas duruşa geçmek zorunda kaldım. Mundt'un çıktığı aynı Ari havuzundan doğmuştu ve en az onun kadar da kibirliydi.

"Evet, komutanım."

"Bu sabah telefon ederek Minsk yolu üzerinde Yahudilerin vurulmasıyla ilgili emrimi sorgulayan Yüzbaşı Günther misin?"

"Evet, komutanım. O bendim. Siz de Albay Blume olmalısınız."

"Hangi akla hizmet böyle bir şey yapmaya kalktın?" diye bağırdı. "Sen Führer'e sadakat yemini etmiş bir SS subayısın. O emir cephe gerisinde birliklerimizin emniyetini temin etmek için verildi. O Yahudiler, yerel komutan onlara birliklerimizin kalması için evlerinden çıkmalarını söylediğinde evlerini ateşe verdiler. Buna misilleme olarak daha iyi ne yapılabilirdi, bilmiyorum."

"Ben bölgede yanan ev görmedim, komutanım. Üstelik Binbaşı Weis o yaşlı kadınların sadece Yahudi olduğu için öldürüldüklerini söyledi."

"Öyleyse ne olmuş? Sovyet Rusya'nın Yahudileri, bolşevik ideolojinin entelektüel mimarlarıdır ve bu da onları bizim doğal düşmanımız yapar. Yaşlarının önemi yok. Yahudi öldürmek askeri bir eylemdir. Onlar bile bunu anladığı halde sen anlamamışa benziyorsun. Tekrar ediyorum, cephe gerisinin emniyeti için emirlerin ifası zaruridir. Eğer her asker emirleri kendi değerlerine göre yerine getirip getirmeyeceğine karar vermeye kalkarsa ne disiplin kalır ne de ordu. Deli misin, korkak mı yoksa hasta mı? Belki de Yahudi âşığısındır."

"Kim veya ne oldukları umurumda değil," dedim. "Ben Rusya'ya ihtiyar kadınları vurmaya gelmedim."

"Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu, Yüzbaşı?" dedi Blume. "Ne biçim subaysın sen? Senin askerlerine örnek olman gerekir. Eğer Yahudileri öldürmek konusunda bu kadar tedirginsen belki seni bir gettoya götürüp bu işlerin nasıl yürüdüğünü göstersem daha iyi olur."

Mundt gülmeye başlamıştı. "Blume," dedi.

"Bir konuda sana söz verebilirim, Yüzbaşı," dedi Albay Blume. "Bu konunun üstesinden gelemezsen Yüzbaşı rütbesinde kalmayacaksın. SS'deki en aşağı Schutze olacaksın. Duydun mu?"

"Blume," dedi Mundt. "Şunlara bak." Blume'e Goloby'de infaz ettiğimiz NKVD üyelerinin kimliklerini verdi. "Bak."

Blume, Mundt'in onun için açtığı belgelere baktı. Mundt devam etti: "Sara Kagan, Solomon Geller, Josef Zalmonowitz, Julius Polonski. Hepsi Yahudi ismi. Vinokurova. Kieper." Benim artan huzursuzluğum hoşuna gittiğinden daha fazla sırıttı. "Hamburg'da Yahudi masasında çalıştığımdan bu Yid şerefsizleri hakkında bir şeyler bilirim. Joshua Pronicheva. Fanya Glekh. Aaron Levin. David Schepetovka. Saul Katz. Stefen Marx. Vladya Polichov. Tümü bu sabah vurulan Yahudiler. Senin vicdanlı adam ayakların buraya kadar, Günther. İnfaz etmek için bir Yahudi NKVD seçmişsin. Sevsen de sevmesen de otuz Kike öldürdün."

Blume rasgele diğer bir kimliği daha açtı. Sonra bir diğerini. "Misha Blyatman. Hersh Gebelev. Moishe Ruditzer. Nahum Yoffe. Chaim Serebriansky. Zyama Rosenblatt." Şimdi o da gülüyordu. "Haklısın. Buna ne demeli? Israel Weinstein. Ivan Lifshitz. Bana hedefi on ikiden vurmuşsun gibi geldi, Günther. Bu harekâtta benden fazla Yahudi öldürmeyi başardın. Belki de sana madalya verilmeli. Ya da en azından bir terfi."

Mundt sırf meseleyi uzatmak için birkaç isim daha okudu. "Kendinle gurur duymalısın." Sonra

da omzuma vurdu. "Yapma. Bunun ne kadar komik olduğunu sen de fark ettin herhalde?"

"Fark etmediysen bu durumu daha da komik yapar," dedi Blume.

"Nedir komik olan?" dedi bir ses.

Hepimiz dönüp Görev Kuvveti B'nin komutanı General Arthur Nebe'nin kapının eşiğinde durduğunu gördük. Ben de dahil herkes hazır duruşa geçti. Nebe ofise girip bana bakmadan duvardaki haritaya doğru giderken Blume açıklamaya başladı:

"Sanırım bu subay Yahudileri öldürme konusundaki rahatsızlığını dile getirirken büyük bir çelişkiyi de ortaya koydu, General. Bu sabah otuz NKVD öldürmüş. Görünen o ki Yahudi olduklarından habersizmiş."

"Bize komik gelen bu ayrımdı," diye ekledi Mundt.

"Herkes bu işlere uygun değildir," diye mırıldandı hâlâ haritayı inceleyen Nebe. "Ukrayna'daki özel bir operasyondan sonra Paul Blobel'in Lublin Hastanesine yatırıldığını duydum. Sinir krizi geçirmiş. Pretzsch'de Reichsführer Himmler'in ne dediğini unuttunuz mu? Yahudileri öldürmekten duyulan rahatsızlık takdir edilecek bir şeydir çünkü bizlerin medeni insanlar olduğunu gösterir. O yüzden bunun neresi komik anlamıyorum. Gelecekte Yahudileri öldürme konusunda rahatsızlığını dile getiren kişilere karşı daha anlayışlı olmanızı istiyorum. Anlaşıldı mı?"

"Emredersiniz, komutanım."

Nebe haritanın sağ üst köşesindeki kırmızı bir noktaya dokundu. "Peki, bu ne?"

"Drozdy, komutanım," dedi Blume. "Üç kilometre kuzeyimizde. Orada, Svislock Nehri kıyısında derme çatma bir esir kampı kurduk. Yahudi olan olmayan herkes orada."

"Toplamda kaç kişiler?"

"Kırk bin kadar."

"Ayrılar mı?"

"Evet, komutanım." Blume haritanın önündeki Nebe'nin yanına geldi. "Bir yarısında esirler diğerinde Yahudiler."

"Ya getto?"

"Şehrin kuzeybatısındaki Drozdy kampının güneyinde. Misk'in eski Yahudi mahallesi." Parmağını haritaya koydu. "Burası. Svislock Nehrinden, Memiga Caddesinin batısına, Yahudi mezarlığı boyunca kuzeye ve Svislock'a doğru tekrar doğuya. Ana cadde Republikanskaya burada ve Nemiga'yla kesiştiği yerde de ana kapı bulunuyor."

"Bunlar ne tür binalar?" diye sordu Nebe.

"Tahta çitli bir ya da iki katlı ahşap binalar. Şu anda tüm getto dikenli tel ve gözcü kuleleriyle çevriliyor."

"Geceleri kilitleniyor mu?"

"Elbette."

"Hamburg'dan gönderilen Yahudileri yerleştirebilmek için oradaki Beyaz Rus Yahudilerinin mevcudunun her ay düzenli olarak azaltılmasını istiyorum."

"Emredersiniz, General."

"Drozdy kampında mevcudu azaltmaya hemen başlayabilirsiniz. Gönüllüleri seçin. Üniversite mezunu ve meslek sahibi olanların öne çık-

masını söyleyin. Gönüllü olmalarını teşvik etmek için yemek ve su vermeyin. O Yahudileri tutun ve diğerlerini derhal tasfiye edin."

"Emredersiniz, General."

"Himmler birkaç hafta içerisinde buraya gelecek ve ilerleme kaydedildiğini görmek isteyecektir. Anlaşıldı mı?"

"Emredersiniz, General."

Nebe dönüp sonunda bana baktı. "Sen, Yüzbaşı Günther. Benimle gel."

Nebe'nin peşi sıra dört düşük rütbeli SS subayının açık bir dolaptaki dosyaları okuduğu bitişikteki bir ofise gittim.

"Sizler," dedi Nebe. "Hemen dışarı. Kapıyı da arkanızdan kapatın. Yan odadaki tembellere de her yeri kokutmadan önce o cesetten kurtulmalarını söyleyin."

Ofiste bir Fransız penceresi, Stalin'in kırmızı çizgili ve gri üniformalı, her zamankinden daha az beyaz ve daha çok uzak doğulu göründüğü kötü bir portresinin tepeden baktığı iki masa vardı.

Nebe çekmecelerin birinden bir şişe schnaps ve iki kadeh çıkarıp kadehleri ağzına kadar doldurdu. Tek kelime etmeden bu tür şeylerden bezmiş bir adam gibi içkisini mideye indirip ikincisini koyarken ben daha ilkini koklayıp karaciğerimi germekle meşguldüm.

7

MINSK, 1941

Nebe'yi bir yıldan uzun süredir görmemiştim. Hatırladığımdan yaşlı ve fazlasıyla yıpranmış görünüyordu. Gri saçları madalyası gibi gümüş rengi olmuş ve gözleri de bir makineli tüfek yuvasının ağzı gibi kısılmıştı. Sadece uzun burnu ve koca kulakları aynı kalmıştı.

"Seni tekrar görmek güzel, Bernie."

"Arthur."

"Hayatımı suçluları tutuklayarak geçirdim ve şimdi ben de bir suçluyum." Kederle gülümsedi. "Buna ne dersin?"

"Buna bir son verebilirsin."

"Elimden ne gelir? Heydrich'in ölüm makinesinde bir dişiyim sadece. Makine harekete geçti ve artık istesem de onu durduramam."

"Önceden bir fark yaratabileceğine inanırdın."

"O, o zamandı. Fransa'nın düşmesinin ardından Hitler kırbacı eline aldı. Artık ona karşı çıkmaya cesaret edebilecek kimse yok. Birilerinin ona karşı çıkabilmesi için Rusya'da işlerin ters gitmesi gerekecek. Böyle olacağına da hiç şüphem yok. Senin ve benim gibi insanlar zaman kazanmalı."

"Ya o zamana kadar bu insanlara ne olacak, Arthur?"

"Yahudileri mi kastediyorsun?"

Başımı salladım.

İkinci kadehi de diktikten sonra omuz silkti.

"Aslında hiç umurunda değil, değil mi?"

Nebe acı acı güldü. "Aklımda bir sürü şey var, Bernie," dedi. "Himmler önümüzdeki ay buraya geliyor. Ne yapmamı bekliyorsun? Sessiz bir mekânda oturmamızı ve ona tüm bunların yanlış olduğunu anlatmamı mı? Yahudilerin de insan olduğunu mu söylememi mi? İmparator Şarlken ve Worm Meclisine ithafen, 'işte karşındayım ve doğru bildiğim budur,' mu diyeyim? Mantıklı ol, Bernie."

"Mantıklı mı?"

"Bu adamlar –Himmler, Heydrich, Müller– hepsi fanatik. Fanatiklerle mantıklı konuşulmaz." Başını iki yana salladı. "Elser komplosu sonrasında zaten şüpheliler listesindeyim."

"Eğer yapmazsan onlardan bir farkın kalmaz."

"Temkinli olmam gerek, Bernie. Ancak bana söyleneni yaptığım müddetçe güvendeyim. Hitler'den kurtulmamızı sağlayacak bir fırsat daha elimize geçtiğinde hazır olabilmek için güvende olmalıyım." Birkaç dakika içindeki üçüncü

kadehini doldurdu. "Eminim senin gibi biri bunu anlayacaktır."

"Tek bildiğim bu şehirde kitle katliamı yapmaya hazırlandığın."

"O zaman tutukla beni, Kommissar. İnan tutuklanmaya bile razıyım. Bu lanet sınır şehrinde olmak yerine Alex'te bir hücrede olmayı tercih ederim." Kadehini bırakıp bileğini tuttu. "İşte. Tak kelepçeleri ve elinde imkânın varsa beni buradan çıkar. Gördün mü? Sen de en az benim kadar acizsin." Kadehini alıp içti ve bir sigara daha yaktı. "Blume ve Mundt denen şu iki hıyara tam olarak ne söyledin?"

"Ben mi? Yahudi olsalar bile Rusya'ya ihtiyar kadınları öldürmeye gelmediğimi söyledim."

"Hiç akıllıca değil, Bernie. Hiç. Mundt'un yüksek mevkilerde tanıdıkları vardır. 1926'dan beri Parti üyesi, yani benden bile eski. Bu Hitler'in gözünde önemli bir şey. Bir daha sakın böyle laflar etme. En azından Mundt gibi heriflerin yanında. Hayatını fazlasıyla zorlaştırabilirler. Bu SS'lerden bazılarının nelere kadir olduğuna dair hiçbir fikrin yok."

"Aslında belli bir fikir edinmeye başladım."

"Bak, Bernie, Beyaz Rusya ve Almanya'da bizim gibi düşünen başkaları da var. Doğru zaman geldiğinde Hitler'e karşı harekete geçmek için hazır bekliyorlar. Senin gibi birine ihtiyacımız olacak, ama o tarih gelene kadar çeneni kapaman gerekiyor."

"Çenemi kapayıp Yahudi vurmaya devam edeyim, öyle mi?"

"Neden olmasın? İnan bana Yahudilerin vurulması daha başlangıç. Ayrıca binlerce insanı

öldürmek için hiç de etkili bir teknik değil. Yahudileri öldürmek için başka bir yol bulmam konusunda bana ne kadar baskı yapıldığını hayal bile edemezsin."

"Neden hepsini havaya uçurmuyorsunuz?" dedim. "Beyaz Rusya'daki tüm Yahudileri altına dinamit döşediğiniz bir alanda toplayıp fitili ateşleyin. Bu tüm sorunlarınızı çözer."

"Bunun pek işe yarayacağını zannetmiyorum," dedi Nebe düşünceli bir ifadeyle.

Çaresizlikle başımı iki yana salladım ve sonunda içkimi içtim.

"Sana güvenebilmek istiyorum, Bernie. Nihayetinde Berlin'de birlikteydik. Tanrı'nın unuttuğu bu ülkede itimat edebileceğim başka kimse yok. Hele buradaki diğer subaylara hiç."

"Arthur ben bile kendime güvenebileceğimden emin değilim. Bu gördüklerimi gördükten ve bildiklerimi bildikten sonra ne yaparım bilmiyorum."

Nebe kadehlerimizi tekrar doldurdu. "Hmm. Tahmin etmiştim, dengesiz herif seni." Acı acı sırıttı. "Bunu yapmaya kalkacak türde birisin, değil mi? Önümüzdeki ay Himmler buraya geldiğinde Yahudilerle ilgili onunla konuşmaya da kalkarsın. Ya da bunun gibi bir şey. Seni ne yapmalı?"

"İhtiyar bir Yahudiymişim gibi vurabilirsin."

"Eğer istediğin buysa belki de istediğini sana vermem gerek," dedi Nebe. "Her zamanki gibi safsın. Gestapo devreye girmeden RSHA'daki hiçbir Alman subayı vurulmaz. Özellikle de senin gibi özgeçmişi olan, Heydrich'e ve bana yakın biri. Seni sorgulamak isteyecekler. Evet ya da hayır

diye cevap veremeyeceğin sorular soracaklar. Onlara benim hakkımda bir şey söylemen riskini göze alamam. Benim geçmişim ya da bizim geçmişimizle ilgili şeyler."

Başımı iki yana sallıyor olsam da haklı olduğunu biliyordum.

Nebe sırıttı ve zaten iyice kemirmiş olduğu tırnaklarını tekrar yemeye başladı.

"Keşke bunu bırakabilsem," dedi. "Annem tırnaklarımı yemeyeyim diye parmaklarımı kedi pisliğine batırırdı. Anlaşılan işe yaramamış."

"Pislik hâlâ parmaklarında Arthur."

"Ama şimdi senin hakkında saflık yapanın ben olduğumu görüyorum. Benim olmadığım bir yerlerde boş boş konuşmanı ya da tutuklanmanı önleyebilmek için seni Minsk'ten göndermem gerekecek. Benim de tutuklanmama yol açabilirsin. Cephe görevi için çok yaşlısın o yüzden cepheye göndermezler." İç çekti. "Bence istihbarata gönderecekler. Tam sana göre bir yer. Tabii ki casus olduğunu düşünecekleri için bu geçici bir görev olacak. O tarihe kadar seni, başını belaya sokmanın daha zor olduğu Berlin'e göndermenin bir yolunu bulurum."

"Bana iyilik yapma," dedim. "Şansımı denerim."

"Yapmıyorum zaten. Anlatmaya çalıştığım da bu." İçkimi işaret etti. "Haydi şunu iç ve neşelen. Şu Yahudileri dert etmeyi de bırak. İmparator Claudius Roma'dan sürülmelerini emrettiğinden beri Yahudiler öldürülüyor zaten. Luther ne demiş? Şeytan haricinde Yahudilerden daha büyük, daha tehlikeli, daha azılı bir düşman yoktur. Ayrı-

ca Kayser II. Wilhelm'in bir Yahudinin vatansever olamayacağını söylediğini de unutmayalım; tabii o farklı, kötü bir böcek gibi. Benjamin Franklin bile Yahudilerin vampir olduğunu düşünüyordu." Nebe başını iki yana sallayıp sırıttı. "Bernie, bence Nazilerden nefret etmek için başka bir neden bul. Zaten bulmakta da fazla zorlanmazsın. Yahudi meselesi olmasın yeter. Eğer Avrupa'da yeterince pogrom olursa İngiliz ahmağı Balfour'un söz verdiği gibi defolup anavatanlarına giderler de biz de kafamızı dinleriz."

Schnapsı içtim. Başka ne yapacaktım ki? Ben de dahil olmak üzere insanlar içtikleri zaman tuhaf şeyler söylerlerdi. Tanrı'dan ve azizlerden bahseder, sesler duyduklarını ve Şeytanı gördüklerini iddia ederlerdi; Fransızlarla İngilizleri öldürmeyi haykırır, yaz günü Noel şarkıları söylerlerdi. Karıları onları anlamaz anneleri de sevmezdi. Siyahın beyaz, yukarının aşağı, soğuğunsa sıcak olduğundan bahsederlerdi. Hiç kimse bir içkinin aklını başına getirmesini beklemezdi. Arthur Nebe birkaç kadeh içse de sarhoş değildi. Yine de şimdiye kadar hiçbir sarhoştan duymadığım ve belki de duymayacağım kadar saçma şeyler söylüyordu.

İki ila üç hafta kadar Lenin Hanesinde kaldım ve Minsk bölgesindeki partizan avından sorumlu Yarbay Waldemar Klingelhöfer'le yedinci kattaki bir odayı paylaştım.

Minsk, *pushcha* denen bölgeye özgü sık ormanları lehine kullanan yerel partizanların yeriydi ve güçleri de Alman propagandasının abarttığı bir şey değildi. Bu savaşçıların çoğu genç Kızıl

Ordu askerleriydi ama aralarında pogromlardan ormana kaçan Yahudiler de bulunuyordu. Kaybedecek neleri vardı ki? Kimse Yahudileri kollarını açıp karşılamamıştı tabii ki: Bazı Beyaz Ruslar da en az Almanlar kadar Yahudi düşmanıydı ve bu mülteci Yahudilerin yarısından fazlası Popovlar tarafından öldürüldü.

Klingelhöfer akıcı Rusça konuşurdu – Moskova'da doğmuştu– ama polislik ve partizanların avına dair hiçbir şey bilmezdi. Gerçek partizanların. Ona nasıl muhbir bulacağına dair biraz nasihatte bulundum.

Gerçi bu nasihatlerim bir şey değiştirmedi çünkü temmuz sonunda Nebe, Alman ordusunun kışlık kıyafet ihtiyacı için kürk tedarik etmesi adına Klingelhöfer'i Smolensk'e gönderdi; bana da Minsk'in yüz elli kilometre güneybatısındaki Baranowicze'ye gidip beni Berlin'e götürecek nakliye uçağını beklemem emredildi.

Sovyetler savaşın başında işgal edene kadar bir Polonya şehri olan Baranowicze, üçte birinden fazlası Yahudi, otuz bin nüfuslu küçük ve müreffeh bir yerdi. Merkezinde uzun, geniş, banliyöyü hatırlatan, iki tarafı ağaçlı, iki katlı dükkânlarla evlerin dizili olduğu bir cadde vardı ve buraya Alman işgalinin ardından Kaiser Wilhelm Strasse adı verilmişti. Yakın zamanda neoklasik tarzda inşa edilen bir Ortodoks katedrali ve on iki binden fazla Yahudinin tıkıldığı, şehir dışındaki altı binadan oluşan bir getto vardı. Bu Yahudiler Pripet Bataklığı'na kaçmayı başaramayanlardı. Binbaşı Bruno Magill komutasındaki SS Süvari Tugayı'na bağlı iki alay 38 dönümlük bataklığı arayarak bu-

labildiği tüm Yahudileri öldürüyordu. Şehir bu yüzden sessizliğe büründü – o kadar sessizdi ki bir Ju-52 nakliye uçağında bana yer bulunana kadar, önceden Girsh Bregman Deri Eşyalar ve Ayakkabı Dükkânı olan binadaki doğru düzgün bir yatakta birkaç gün rahat rahat uyuyabildim.

Çerçeveli fotoğrafları dükkânın arkasında, küçük odadaki bir Rheinberg Söhne üzerinde hâlâ duran Girsh Bregman ve ailesinin başına neler geldiğini düşünmemeye çalıştım; fakat ya gettodaydılar ya da sadece SS'ler değil, Polonya polisi, eski Polonya ordusu askerleri ve hatta bu "tasfiyeleri" kutsamaya pek bir istekli yerel Ukraynalı din adamlarından kaçmaya çalışıyorlardı. Bregman'ın daha önce tasfiye edilmiş, yani öldürülmüş olması da mümkündü. 1941 yazında tasfiye edilmek bu manaya geliyordu. Sağ olmalarını ümit ettim. Ama bu gaz dolu madendeki bir kanaryanın umudundan farklı değildi. Ben de biraz gaza itiraz etmezdim. Belki bu sayede yüz yıl deliksiz uyur ve sonunda hayatım dediğim bu kâbustan uyanırdım.

8

ALMANYA, 1954

"Diğer altı milyondan farklı olarak hiç değilse sen uyandın," dedi Silverman.

"Komik adamsın. Aritmetiğin hep böyle iyi miydi yoksa bu en sevdiğin rakam mı?"

"Senden hiç hoşlanmadım, Günther," dedi Silverman.

"Ben de senden. Sakın senden hoşlandığımı düşünmek gibi bir hata yapmaya da kalkma."

"Hatan yapan kişi ben değilim sensin, Günther."

"Haklısın. 1896 tarihinde Almanya haricinde bir yerde doğmalıydım. Böylece belki de şimdi kazanan tarafta olurdum. Hem de iki kez. Nasıl bir duygu, beyler? Başkalarının hataları hakkında ahkâm kesmek? Güzel olsa gerek. Öyle bir davranıyorsunuz ki insan ister istemez siz Ameri-

kalıların kendilerini herkesten üstün gördüğünü düşünüyor."

"Herkesten değil," diyerek araya girdi Earp. "Sadece sen ve Nazi dostlarından."

"İstediğin kadar kendine bunu söyleyip dur, ama yalan olduğunu ikimiz de biliyoruz. Ahlaki açıdan doğru tarafta bulunduğunuzu düşünerek mi kendinizi teselli ediyorsunuz? Belki de bu anayasal bir zorunluluktur. Ama tüm bu kusursuz görüntünün altında Almanlardan farklı olduğunuzu zannetmiyorum. Siz gerçekten de güçlünün haklı olduğuna inanıyorsunuz."

"Şimdi tek önemli olan senin hakkında neye inandığımız," dedi Silverman.

"İyi bir hikâye anlattı," dedi Earl, Silverman'a. "Bu adam tam bir Jakob Grimm. Tek eksiği, 'bir varmış bir yokmuş,' diye başlayıp 'sonsuza kadar mutlu yaşadılar,' diye bitirmemek oldu. Bize karşı dürüst olana kadar Pamuk Prenses'in üvey annesi gibi ona sıcak demir ayakkabılar giydirip dans ettirelim."

"Çok haklısın," dedi Silverman. "Üstelik ancak bir Alman böyle bir ceza düşünebilir."

"Ebeveynlerinin Alman olduğunu söylememiş miydin?" dedim. "Sanırım sadece annenin kim olduğundan eminsin."

"İkimiz de Alman kanımızla gurur duymuyoruz," dedi Earp. "Sizin gibiler yüzünden."

Bir süre üçümüzde sustuk. Sonra Silverman konuşmaya başladı:

"Bahsettiğin şehirde bizim duyduğumuz bir Günther vardı. Baranowicze. Kendisi Arthur Nebe'nin B Görev Kuvveti'ne bağlı bir birliğin ko-

mutanı bir binbaşıydı. Sonderkommando. İlk gazla öldürmelerden biri onun marifeti. Mogilev'deki bir akıl hastanesindeki herkes ölmüştü. Bu sen değilsin, değil mi?"

"Hayır," dedim. Ama doğrudan inkârla ikna olmayacaklarını bildiğimden sanki bir şey hatırlamaya çalışıyormuş gibi parmağımı kaldırdım. Ve hatırladım da. "Sanırım Günther Rausch adında bir SS binbaşısı vardı. 1941 yazında B Görev Kuvveti'ne tayin edildi. Bahsettiğiniz o olmalı. Ben kimseyi gazla öldürmedim. Yatağımdaki pireleri bile."

"Fakat Arthur Nebe'ye patlayıcı kullanarak toplu katliam yapmayı teklif eden sendin, değil mi? Bunu sen söyledin."

"O şakaydı."

"Komik bir şaka değil."

"İnsanları havaya uçurmak söz konusu olduğunda kimsenin Amerikalılarla boy ölçüşebileceğini zannetmiyorum," dedim. "Hiroshima'da kaç kişi öldü? Ya Nagazaki'de? Birkaç yüz bin kişi ve hâlâ ölmeye devam ediyor. Ben öyle okudum. Toplu katliamı başlatan Almanya oldu ama onu kusursuz hale siz getirdiniz."

"Berlin'deki Suç Teknolojisi Enstitüsü'ne hiç gittin mi?"

"Evet," dedim. "Dedektifken adli tahliller ve sonuçları için oraya sürekli giderdim."

"Albert Wildmann adında bir kimyacı tanıyor musun?"

"Evet."

"Ya Hans Schmidt? Yine aynı enstitüden."

"Sanırım. Nereye varmaya çalışıyorsunuz?"

"Arthur Nebe'nin isteği üzerine Minsk'ten Berlin'e dönmenin nedeni Alman Savaş Suçları Bürosunda çalışmaya başlamak değil de patlayıcı fikrinle ilgili Wildmann ve Schmidt'le görüşmek olabilir mi?"

Başımı iki yana sallıyordum, ama Silverman dikkat etmiyordu ve bir sorgucu olarak ona saygım artmaya başlamıştı.

"Bu fikrini ayrıntılarıyla tartıştıktan sonra Wildmann ve Schmidt'le birlikte Eylül 1941'de Smolensk'e mi döndün?"

"Hayır. Bu doğru değil. Dediğim gibi beni muhtemelen Günther Rausch'la karıştırıyorsunuz."

"Yanında büyük miktarda dinamit götürdüğün doğru değil mi? Daha sonra da bu dinamitleri bir Rus sığınağına yerleştirdin. Minsk'teki akıl hastanesinden yüz kadar kişiyi zorla oraya götürdün ve hepsini havaya uçurdun. Olan bu değil mi?"

"Hayır. Doğru değil. Bu anlattığınızla hiçbir ilgim yok."

"Okuduğumuz raporlara göre cesetlerin kafa ve uzuvları beş yüz metre çapında bir alana dağılmış. Sonrasında SS'ler günlerce ağaçlardan ceset parçaları toplamışlar."

Başımı iki yana salladım. "Nebe'ye Yahudileri bir alanda havaya uçurmaktan bahsettiğimde böyle bir şey planladığından haberim yoktu. Sadece dalga geçiyordum. Ciddi değildim." Omuz silktim. "Ayrıca tüm olup biteni dikkate alırsak neden şaşırdığımı da anlamıyorum."

"Biz gaz kamyonları fikrinin Arthur Nebe'ye ait olduğunu zannetmiştik," dedi Silverman. "Belki de senin diğer şakalarından biridir. Söyle bakalım

Berlin'deki şu adrese hiç gittin mi – numara dört, Tiergartenstrasse?"

"Polistim. Hatırlamadığım dünya kadar adrese gittim."

"Bu farklı."

"Berlin Gaz İşletmesi'nin adresi başka, eğer kastettiğiniz buysa."

"Tiergartenstrasse numara dört el konulmuş bir Yahudi villası," dedi Silverman. "Almanya'nın sakatlara yönelik ötenazi programının planlanıp uygulandığı yer."

"O zaman oraya hiç gitmediğimden eminim."

"Belki orada olup bitenleri duymuş ve Nebe'ye aktarmışsındır. Seni Minsk'ten göndermesine karşılık teşekkür olarak."

"Unuttuysanız hatırlatayım," dedim. "Nebe, Kripo'nun başıydı ve ondan önce de Gestapo'da generaldi. Büyük olasılıkla benim gibi, Wildmann ve Schmidt'i tanıyordu. Hatta Tiergartenstrasse'deki o yeri de yüksek ihtimalle bildiğini söyleyebilirim. Ama benim hiç haberim olmadı."

"Waldemar Klingelhöfer'le ilişkin," dedi Silverman. "Ona tavsiyelerinle çok yardımcı oldun."

"Evet, olmayı denedim."

"Başka alanlarda da yardımcı oldun mu?"

Başımı iki yana salladım.

"Onunla birlikte Moskova'ya gittin mi?"

"Hayır. Moskova'ya hiç gitmedim."

"Ama en az onun kadar iyi Rusça konuşuyorsun."

"Daha sonra öğrendim. Büyük ölçüde çalışma kampında."

"Yani 28 Eylül ve 26 Ekim 1941 arasında Klingelhöfer'in Vorkomando birliğiyle birlikte Moskova'da değil de Berlin'de olduğunu mu söylüyorsun?"

"Evet."

"Ve o sırada beş yüz yetmiş iki Yahudinin öldürülmesiyle de hiçbir ilgin yok öyle mi?"

"Kesinlikle hayır."

"Bazıları Klingelhöfer'e belirlenen miktarda kürk sağlayamayan vizon yetiştiricisi Yahudilermiş."

"Hiç vizon yetiştiricisi bir Yahudiyi vurdun mu, Günther?"

"Ya da bir sığınak havaya uçurdun mu?"

"Hayır."

İki avukat, sanki soruları tükenmiş gibi bir süre sustu. Sessizlik uzun sürmedi.

"Demek Moskova'da değil de Berlin'e giden bir uçaktaydın," dedi Silverman. "Bir Junkers 52 demiştin. Şahidin var mı?"

Bir süre düşündüm. "Schulz adında bir adam. Erwin Schulz."

"Devam et."

"O da SS'ti. Sanırım Sturmbannführer'di. Ama öncesinde Berlin'de polisti. Daha sonra da Bremen'deki Polis Akademisinde hoca oldu. Ardından da Gestapo'da bir şey. Belki yine Bremen'de hatırlamıyorum. Fakat Baranowicze'den kalkan uçakta bir araya geldiğimizde birbirimizi on yıldır görmemiştik."

"Benden birkaç yaş küçük olması gerek. Cihan Harbinin son aylarında ordudaydı diye hatırlıyorum. Berlin'de üniversite okurken de Freikorps'a

katıldı. Hukuk okuyordu galiba. Uzuncaydı, Hitler'inkine benzer bir bıyığı ve sarı saçları vardı, epey esmerdi. Uçaktayken hali pek iyi görünmüyordu. Gözlerinin altında sanki yumruk yemiş gibi kocaman torbalar vardı."

"Birbirimizi tanıdık ve konuşmaya başladık. Ona sigara verdim ve alırken elinin yaprak gibi titrediğini fark ettim. Bacağı da titriyordu. Aziz Vitus'un dansı gibi. Sinirleri bozulmuştu. Çok geçmeden Berlin'e benimle aynı nedenden döndüğünü anladım. Çünkü sevk edilmek için müracaat etmişti."

"Schulz, birliğinin görev yerinin Zhitomir diye bir yer olduğunu söyledi. Kiev ve Brest arasındaki berbat bir yer. Aklı başında hiç kimse Zhitomir'e gitmek istemezdi. Sanırım SS Generali Jeckeln'in Ukrayna Karargâhı'nı orada kurmasının nedeni de buydu çünkü Jeckeln aklı başında birine benzemiyordu. Schulz, Jeckeln'in kendisine Zhitomir'deki Yahudilerin derhal kurşuna dizilmelerini emrettiğini söyledi. Schulz erkekleri fazla dert etmese de kadın ve çocuklar yüzünden itiraz etmiş, ama dinleyen olmamış. Emir emirdir, sus ve gerekeni yap, denmiş. Zhitomir'de epey Yahudi varmış. Orada neden bu kadar fazla olduklarını ancak Tanrı bilir. Nihayetinde Popovlar da onlara hiçbir zaman huzur vermediler. Çar da onlardan nefret ederdi ve 1905'le 1919'da Zhitomir'de pogromlar yapılmıştı. Mesajı alıp oradan gitmeleri gerektiğini düşünebilirsiniz ama yerlerinden bile kımıldamamışlar. Zhitomir'de üç sinagog vardı ve SS'ler geldiğinde otuz bin Yahudi orada neler olacağını görmek için bekliyordu ve olan oldu."

"Schulz'a göre SS'ler oraya geldikleri ilk gün Yahudi belediye başkanıyla –belki de yerel hâkimdi– birlikte diğer birkaçını asmışlar. Sonra da farklı sebeplerden dolayı dört yüzünü kurşuna dizmişler. Onları şehirden çıkarıp bir çukura getirmişler, sardalye gibi üst üste dizmişler ve katmanlar halinde vurmuşlar. Schulz bununla biteceğini zannetmiş. Görevini yerini getirmişti ve hepsi bu kadardı. Ama hiç durmadan devam ettiğini söyledi ve dört yüz Yahudi çok geçmeden on dört bine çıkmış."

"Schulz kadın ve çocukları da öldürdüklerini söyledi ki, bu onun için bardağı taşıran son damla olmuş. Tanrı emretmiş ya da emretmemiş umurumda bile değil kadın ve çocuk öldürmeye niyetim yok, demiş. RSHA Karargâhı'ndaki Personel Ofisi'nde bulunan General Bruno Streckenbach'a bir yazı yazıp naklini istemiş. İşte bu yüzden o uçakta benimle birlikteydi."

"Bu yaptığına tabii ki çok kızmışlar. Özellikle de komutanı Otto Rasch. Schulz'u korkaklıkla ve kendisini hayal kırıklığına uğratmakla suçlamış. Schulz'a senin vazife bilincin nerede falan gibisinden zırvalar söylemiş. Schulz hiç şaşırmadığını söyledi. Rasch, subaylar da dahil olmak üzere herkesin en az bir Yahudi öldürmesini isteyen şerefsizlerden biriymiş. Böylece herkesin eşit derecede suçlu olmasını istiyordu sanırım. Ama kullandığı kelimeler farklıymış. Galiba Himmler'in, Pretzsch'de kullandığı bir tabirdi. Kan paylaşımıydı sanırım."

"Neyse, Schulz Berlin'de kendisini neyin beklediğini bilmiyordu. Gergin ve düşünceliydi. Sa-

nırım davranışının mazur görüleceğini, Hamburg ya da Bremen'de tekrar polisliğe başlayabileceğini umut ediyordu. Bu işler bana göre değil, dedi. Yanlış anlama Yahudiler umurumda bile değil, ama hiç kimse böyle bir şey yapmaya zorlanmamalı. Hiç kimse. Bunu yapmanın başka yollarını bulmalılar, dedi. En azından bana söylediği bu."

"Yani," dedi Earp, "bize şahidinin başka bir savaş suçlusu mahkûm olduğunu mu söylüyorsun?"

"Schulz mahkûm mu? Haberim yoktu."

"1945'te teslim oldu," dedi Earp. "Ekim 1947'de insanlığa karşı işlediği suçlar yüzünden yirmi yıla mahkûm edildi. 1951'de cezası on beş yıla çevrildi."

"Yani burada, Landsberg'de mi? O zaman Berlin'e dönerken uçakta yaptığımız konuşmayı teyit edebilir. Size söylediğimi ona da söylemiştim, yani Yahudileri öldürmeyi reddettiğim için geri gönderildiğimi."

"Geçen ocakta şartlı tahliyeyle çıktı," dedi Earp. "Şansına küs, Günther."

"Senin istediğin tarzda bir şahit olacağını da hiç zannetmiyorum zaten," dedi Silverman. "Teslim olduğunda SS tuğgeneraliydi."

"Bruno Streckenbach'ın neden Schulz'a iyi davrandığı ortada," dedi Earp. "Çünkü yaptığı şeyden bıkmadan önce on beş bin Yahudinin öldürülmesine iştirak etmiş. Muhtemelen Streckenbach, Schulz'un üstüne düşeni fazlasıyla yaptığını düşünmüştür."

"Belki siz de gitmesine o yüzden izin verdiniz," dedim.

"Sana söyledim," dedi Silverman. "Bu başsavcının işi. Şartlı tahliye teklifi de Savaş Suçlularına Merhamet Dairesinden geldi."

Başımı iki yana salladım. Yorulmuştum. Bütün gün av köpeği gibi hiç peşimi bırakmamışlardı. Kendimi bir ağaçta kısılıp kalmış gibi hissediyordum.

"Doğruyu söylüyor olabileceğim ihtimalini hiç hesaba kattınız mı? Ama doğruyu söylemiyor olsam bile sırf ikinizden kurtulmak için ellerimi kaldırmaya hazırım. Şartlı tahliyeleri dağıtma şeklinize bakılırsa altı aydan fazla yatmam için Hideki Tojo olmam gerekir."

"İşimizi doğru yapmayı tercih ederiz," dedi Silverman.

"Anlattığın hikâye yaşlı bir kadının sepetinden daha çok deliğe sahip," diye ekledi Earp.

"Böylece bu işi bıraktığımızda elimizden gelenin en iyisini yaptığımızı biliyor olacağız."

"Mesleğinle gurur duymak öyle mi? Bunu anlarım işte."

"Pekala," dedi Silverman. "Hikâyeni en baştan bir daha inceleyeceğiz."

"Bu hâlâ beni kötü biri yapmaz."

"Sen SS'tin," dedi Silverman. "Ben Yahudiyim. Benim kitabımda sen her zaman kötüsün, Günther."

9

ALMANYA, 1954

Almanya'da olduğumuzu unutmak kolaydı. Salonda Amerikan bayrağı asılıydı ve altı bin kilometre uzaktaki bir memleketin yemeklerini yapan sürekli meşgul bir mutfak vardı. Duyduğumuz seslerin çoğu da Amerikalılara aitti; –İngilizce olarak– sana bir şey yapmanı ya da yapmamanı söyleyen yüksek erkek sesleri. Biz de hemen yerine getiriyor ya da cop veya tekme yiyorduk. Şikâyet eden olmadı. Peder Morgenweiss haricinde kimse de dinlemezdi zaten. Gardiyanlar inzibattı ve tümü iriyarıydı. Almanya'nın bu bariz şekilde üstün görünen ırka karşı savaşı kazanacağını nasıl olup da düşündüğünü anlamak zordu. Landsberg Hapishanesinin koridorlarında ve merdivenlerinde OK Corral'daki silahşorlar ya da ringe giren boksörler gibi yürüyorlardı. Bir-

birlerine karşı gayet iyiydiler: Yüzleri gülüyordu, kahkahaları yüksekti, şakalaşıp beyzboldan bahsediyorlardı. Bize gelince bir anda suratsız ve saldırgan kesiliyorlardı. Siktirin gidin, der gibi bir halleri vardı; sizin federal bir hükümetiniz olabilir, ama bu parya ülkesinin asıl efendileri biziz.

İki kişilik bir hücrede tek kalıyordum. Özel olduğumdan değil de henüz hakkımda hüküm verilmediği ve WCPN1'in yarısı boş olduğu için böyleydi. Görünen o ki her hafta birilerini salıyorlardı. Oysa savaş bittiğinde Landsberg mahkûmdan geçilmiyordu. Hatta Amerikalılar önde gelen Naziler ve savaş suçlularına ek olarak Kuafering yakınlarındaki toplama kamplarından getirilen yersiz yurtsuz Yahudileri de buraya yerleştirmişti; fakat perişan haldeki bu Yahudileri SS üniforması giymeye zorlamak, Amerikalılarda artık komiklik sınırına dayanan bir hassasiyet gösterme arzusunun varlığına işaret ediyordu. Yine de Amerikalıların bu komedinin farkında olduğunu zannetmiyorum.

Landsberg'deki Yahudiler çoktan İsrail, Büyük Britanya ve Amerika'ya gitmişlerdi, ama darağaçları hâlâ buradaydı ve gardiyanlar doğru çalıştıklarından emin olmak için arada bir onları denerdi. İşte bu derece düşünceli kimselerdi. Kimse Federal Almanya Cumhuriyetinin idam cezasını geri getireceğini düşünmüyordu ama Amerikalıların Federal Hükümet'in ne düşündüğünü zerre kadar sallamadığı da herkesin malumuydu. Mahkûmların korkması umurlarında bile değildi ve gönüllü bir mahkûm kullanarak tüm işlemi baştan sona prova etmekten de çekinmiyorlardı.

Bu aylık provalar cuma günleri yapılırdı çünkü insanların cuma günleri asılması bir Landberg geleneğiydi. Sekiz inzibattan oluşan bir manga ağır adımlarla mahkûmu avluya, sonra da merdivenlerden darağacının bulunduğu çatıya çıkarır, orada kafasına bir kukuleta geçirir ve ilmiği boynuna dolarlardı; hatta diğerleri esas duruşta bekleyip sanki gerçekmiş gibi yaparlarken –belki de öyle istiyorlardı– hapishane müdürü de idam hükmünü okurdu. Dahası bana böyle anlatıldı. Değil bir Alman subayı herhangi bir insanın neden böyle bir şeye gönüllü olacağını sormak gayet makuldür, ama Almanya'nın her yerinde olduğu gibi Amerikalılar fazladan sigara, çikolata ve bir kadeh schnaps vererek diledikleri her şeyi elde edebiliyorlardı. Darağacı testi için hep aynı adam gönüllü olurdu: Waldemar Klingelhöfer. Büyük bir emniyet pimiyle bileğindeki damarları delmeye çalıştığından Amerikalıların bunu yapması belki de akıllıca değildi; ama yine de tek bir koyunun varken koca bir sürü aramaya kalkmanın manası yoktu.

Klingelhöfer'in kendini öldürmeye çalışması ya da idam provasına gönüllü olmasının nedeni Yahudileri öldürmekten ötürü hissettiği vicdan azabı değildi; başka bir SS subayı Erich Naumann'a ettiği ihanetin neden olduğu suçluluk duygusuydu. Naumann, Klingelhöfer'e bir mektup göndererek ona sorguculara neler anlatacaklarını bildirmiş ve ondan Nebe'nin görevden alınmasının ardından komuta ettiği B Görev Kuvveti'nin faaliyetlerine dair hiçbir şey anlatmamasını istemişti; ama bu istek Naumann'ın Minsk ve Smolensk'te

işlediği suçların büyüklüğünü de ortaya çıkarıyordu. Alman Reich'ının çökmesi üzerine tüm düşünceleri alt üst olan Klingelhöfer, Naumann'ın mektubunu Amerikalılara teslim etti. 1948'de yapılan Einsatzgruppen Mahkemesi'nde bu mektup birinci dereceden delil olarak kullanıldı. Mektubun mahkûm edilmesine yardım ettiği Naumann Haziran 1951'de asıldı.

Bu yüzden hiçbir mahkûm bir daha Klingelhöfer'le konuşmadı. Benim haricimde hiç kimse. Aslında muhtemelen hiçbiri benimle de konuşmazdı, ama Amerikalılar tarafından sorgulanan tek kişi bendim. Bu durum bazı eski silah arkadaşlarımı fazlasıyla tedirgin ediyordu ve bir gün ikisi yemek yediğimiz, kâğıt oynadığımız ve radyo dinlediğimiz salondan avluya çıkarken peşimden geldi.

"Yüzbaşı Günther. Sizinle konuşabilir miyiz?"

Ernst Biberstein ve Walter Haensch kıdemli SS subaylarıydı, kendilerini savaş suçlusu değil de savaş esiri diye görüyorlardı ve askeri rütbelerin kullanılmasında ısrarlıydılar. Albaya karşılık gelen Standartenführer rütbeli Biberstein konuşmanın çoğunu yaparken daha genç –ve sadece yarbay rütbeli– Haensch de dinleyip başını salladı.

"Amerikalıların beni sorgulamasının üzerinden yıllar geçti," dedi Biberstein. "Yedi yıl oldu sanırım. Bu işlerin artık eskisinden farklı olduğuna şüphe yok. Öncekine kıyasla daha çok ümit vaat eden, daha aydınlık bir ortamda yaşıyoruz."

"Amerikalılar artık eskisi gibi ahlaki üstünlük ve intikam hisleriyle hareket etmeyi bırakmış gibi görünüyorlar," dedi Haensch hiç yok yere.

"Her şeye rağmen," diye devam etti Biberstein, "kişinin söylediklerine dikkat etmesi büyük önem taşıyor. Sorgulama sırasında çok samimi davranabilirler ama gerçeğin bununla ilgisi yoktur. Silah arkadaşımız Otto Ohlendorf'la tanıştın mı, bilmiyorum, ama epeyce bir süre Amerikalılara çok yardımcı olup sonuçta gözlerine girerek hürriyetini elde edeceği gibi yanlış bir izlenime kapıldı ve onlara kendi rızasıyla ne biliyorsa anlattı. Hatasını anladığında artık çok geçti. Onun verdiği bilgiler yüzünden General Kaltenbrunner Nürnberg'de ölümüne gönderildiğinde, kendisi de konuşa konuşa darağacına doğru gittiğini keşfetti."

Biberstein geniş alınlıydı ve düşünceli bir yüz ifadesine sahipti. Suratı ciddi bir palyaçoyu andırıyordu – otoriter bir adamdı ve konuşma tarzı, bana onun SS ve SD'ye katılmadan önce din adamlarının Nazi partisi üyesi olmasını umursamayan kuzeydeki bir kasabada Lüteriyen rahibi olduğunu hatırlattı. Muhtemelen Rusya'da ölüm komandolarına komuta etmesini ve Güney Polonya'daki Gestapo'nun başına getirilmeyi talep ettiğini de umursamamışlardı. Pek çok Lüteriyen, Hitler'i, Luther'in varisi görürdü. Belki de öyleydi. Luther'i de Hitler'i sevdiğimden fazla seveceğimi zannetmiyorum. Biberstein'ı da öyle.

"Otto'yla aynı hataya düşmeni istemem," dedi Biberstein. "O yüzden sana bir tavsiye. Eğer bir şey hatırlamıyorsan sadece hatırlamıyorum de. Ne kadar aptal ya da suçlu görünmene neden olursa olsun. Şüpheye düştüğün zaman Amerikalılara üzerinden on beş yıl geçtiğini ve bir şey hatırlamadığını söyle."

"Kendi adıma konuşursam," diye söze girdi Haensch, "bence her mahkûmun sessiz kalma hakkı vardır. Bu tüm medeni dünyanın bilip saygı duyduğu bir hukuk ilkesi. Özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'nin. RSHA'ya katılmadan önce Hirschfelde'de avukattım ve bu yüzden rahatlıkla söyleyebilirim ki, Batı dünyasında kişiyi kendisi aleyhine şahitlik yapmaya zorlayacak hiçbir mahkeme yok."

"Sen hüküm giydin ama değil mi?" dedim.

Gerçekten de bir avukatı andıran yavşak bir surata, karaktere ve sese sahip, gözlüklü Haensch "benim hakkımdaki hüküm hatalı," dedi. "Heydrich Mart 1942'ye kadar Rusya'ya gitmeme izin vermemişti ki, o tarihe kadar C Görev Kuvveti az çok işini tamamlamıştı. Daha doğrusu öldürecek Yahudi kalmamıştı. Ama bu bambaşka bir konu. Biberstein'ın da dediği gibi bunlar on beş sene önce oldu. Hiç kimseden bu kadar öncesini hatırlaması beklenemez."

Gözlüklerini çıkarıp temizlerken öfkeyle ekledi: "Ayrıca savaştaydık. Irk olarak var olma mücadelesi veriyorduk. Savaşta insanlar barış döneminde pişmanlık duyacakları şeyler yapar. Bu tabiidir. Savaşta Amerikalılar da aziz sayılmazdı. Peiper'e sor. Dietrich'e sor. Sana anlatırlar. Esirleri vuran sadece SS'ler değildi, Amerikalılar da vuruyordu. Mesela Malmédy savaş esirlerine, bu ve diğer hapishanelerde sistemli olarak kötü muamele edildi."

Haensch irkildi. Öyle bir suratı vardı ki savaş suçluları ve kitle katliamcılarının bile adını kötüye çıkarırdı. Fakat Amerikalılar ondan diğerlerinden

daha fazla nefret ediyor değildiler. Bu nefretlerini Sepp Dietrich, Jochen Peiper ve sözde Malmédy Katliamının sorumlularına saklamışlardı.

"Şunu unutma," dedi Biberstein. "Dışarıda dostlarımız yok değil. Sakın yalnız olduğunu düşünme. Doktor Rudolf Aschenauer aralarında eski Ekonomi Bakanı Walter Funk'un da bulunduğu yüzlerce silah arkadaşımızı temsil etti. Kendisi fevkalade maharetli bir avukattır. Hem eski parti üyesi hem de dindar bir Katoliktir. Senin dini itikadını bilmiyorum, Yüzbaşı Günther, ama ülkenin bu bölgesinde Katoliklerin etkisi inkâr edilemez. Münih piskoposu Johannes Neuhäusler ve Köln Kardinali Joseph Frings bizim lehimizde lobi yapıyor. Bavyera Evanjelist Piskoposu Hans Meiser de öyle. Diğer bir deyişle Hıristiyan olduğunu hatırlaman hayrına olur çünkü iki kilise de Esirlere Yardım Kilise Komisyonu'nu destekliyor."

"Württemberg Evanjelist Piskoposu Theo Wurm bana bizzat yardım etti," dedi Haensch. "Silah arkadaşımız Martin Sandberger'e de öyle. Ayrıca savunulmak için para ödemeyi dert etmene de gerek yok. Komisyon tüm hukuki masrafları karşılıyor. Hatta bazı Amerikalı senatör ve kongre üyeleri bile komisyonu destekliyor."

"Çok doğru," dedi Biberstein. "Yahudilerin körüklediği intikam duygularına karşı en büyük muhalefeti gösterenler bu kişiler." Dönüp eliyle Landsberg'in tuğla duvarlarını işaret etti. "Nedeni de bu. Uluslararası hukuku hiçe sayarak bizi burada tutuyorlar."

"Asıl önemli olan birlikte hareket etmemizdir," dedi Haensch. "En son isteyeceğimiz şey

bazılarımızın ne yaptığı ya da yapmadığına dair ortaya atılacak rivayetlerdir. Bu, durumu daha da karıştırmaktan başka bir işe yaramaz."

"Diğer bir deyişle, Yüzbaşı Günther, Amerikalılara sadece kendinizden bahsederseniz çok makbule geçer."

"Şimdi anladım," dedim. "Ben de sizin beni düşündüğünüzü zannetmiştim."

"Ama düşünüyoruz," dedi Haensch. "Emin ol, düşünüyoruz."

"Tahliye ve Merhamet Dairesinin ofisinde bir yığın patatesiniz var," dedim, "ve benim gibi birinin gelip onu devirmesini istemiyorsunuz."

"Elbette buradan çıkmak istiyoruz," dedi Haensch. "Bazılarımızın ailesi var."

"Erken salıverilmemiz sadece bizim hayrımıza değil," dedi Biberstein. "Yaşananların üzerine bir çizgi çekip devam etmek Almanya'nın da hayrına olacak. Ancak buradaki ve Rusya'daki tüm esirler salıverildikten sonra Almanya gelecek planları yapmaya başlayabilir."

"Sadece Almanların değil Amerikalı ve İngilizlerin de menfaatine," dedi Haensch. "Kendi ayakları üzerinde durabilen bir Almanya'yla ittifak kurarak asıl ideolojik düşmanlarına karşı daha etkili mücadele edebilecekler."

"Sizce yeterince Rus öldürmedik mi?" diye sordum. "Stalin öldü. Kore Savaşı bitti."

"Kimse kimseyi öldürmekten bahsetmiyor," diye üsteledi Biberstein. "Fakat kabul et ya da etme komünistlerle hâlâ savaş halindeyiz. Bu bir soğuk savaş ama sonunda yine de bir savaş. Savaş sırasında ne yaptın bilmiyorum, bilmek de

istemiyorum. Kimse istemiyor. Burada hiç kimse geçmişte olup bitenlerden bahsetmez. Asıl önemli olan bu hapishanedeki herkesin tek konuda hemfikir olması: Hiçbirimiz kendimizin ya da emrimizdekilerin yaptıkları yüzünden savaş suçlusu sayılamayız çünkü biz sadece emirlere itaat ediyorduk. Yerine getirmemiz istenen iğrenç görevlerle ilgili şahsi fikirlerimiz ne olursa olsun, onlar Führer'in emri o yüzden onlara karşı gelemezdik. Hepimiz bu hikâyeye sadık kaldığımız müddetçe bu on yıl sona ermeden buradan çıkacağımıza kesin gözüyle bakabiliriz."

"Umarım daha önce olur," diye ekledi Haensch.

Başımı salladım, aslında yanıltıcıydı çünkü sanki onların başına gelecekler umurumdaymış gibi bir intiba uyandırıyordu. Başımı salladım çünkü başıma iş almak istemiyordum ve onların mahkûm olması başıma iş açmayacakları anlamına gelmiyordu. Amerikalıların umurunda olmazdı. Tahliye ve Merhamet Dairesinden farklı olarak Landsberg'deki inzibatların çoğu hepimizin asılmayı hak ettiğini düşünüyordu ve çoğunlukla da haklıydılar. Ama başımı sallamamın asıl nedeni kendim de dahil olmak üzere başkaları tarafından sevilmemekten bıkmış olmamdı. İçki içerek bu tür duyguları bastırabildiğin zaman işler kolaydı ama hapishanede durum çok farklıydı. Çoğu hapishanede yaşam standartları, Kraliyet Donanması'nda olduğu gibi, günlük likör dağıtımıyla yükseltilebilirdi. Bu Jeremy Bentham'ın hemfikir olacağı bir ceza teorisi değildi, ama doğruluğundan kimsenin şüphesi yoktu.

Genelde yatmadan önce bir içki içerdim. Belki bu sayede 1941 yazı hakkında konuşup her şeyi anlatabilirdim ama Landsberg'de uyku dünyevi endişelerden fazla bir koruma sağlamıyordu. Genelde korkunç bir kâbus gördüğüm için kan ter içerisinde hücremde uyanırdım. Çoğunlukla da farklı kâbuslar olurdu. Yer ayağımın altından kayar ve görünmez bir hayvana değil de daha karanlık ve yeraltına ait doğal bir güce dönüşürdü. Dikkatle izlediğimde kara yerin tekrar hareket ettiğini görürdüm ve öldürülen Lazarus boş bakışlı gözleri, örümceği andıran elleriyle mezarından dirilip gizemli satıhta ortaya çıkardı. Kil bir boru gibi ince ve beyaz çıplak yaratık, kıçını, göğsünü ve son olarak da kafasını kaldırıp geri geri ve gayri tabii şekilde, çökmüş bir kuklanın farklı uzuvlar üzerindeki hareketi gibi gider ve sonunda elimdeki tabancanın namlusunun içine çekilerek bir anda ortadan kaybolan bir dumanın önünde diz çökerek dururdu.

10

ALMANYA, 1954

İşlerin daha kötüye gidemeyeceğini düşünmeye başladığında genelde daha kötüye gitmesi hayatın küçük şakalarından biridir.

Tekrar uyumuş olmalıyım ve bir an için bunun da diğer bir kâbus olduğunu düşündüm. Üzerimde eller hissettim, beni yüzükoyun çevirip pijamamın üstünü çıkardılar; ardından aynı anda kafama çuval geçirip kelepçelediler. Kelepçenin kıskaçları bileklerimi sıkıştırınca acı içinde bağırdım ve bu sesin karşılığında kafama bir yumruk yedim.

"Sessiz ol," dedi bir ses – Amerikalıydı. "Yoksa bir tane daha yersin."

Kauçuk eldivenler takmış eller beni ayağa kaldırdı. Birisi pijamamın altını da çıkardı ve beni çekerek hücremden çıkarıp koridor boyunca gö-

türdükten sonra merdivenlerden aşağı indirdiler. Dışarı çıkıp bahçeyi geçtik. Kapılar açılıp arkamızdan kapandı ve çok geçmeden Landsberg'in içinde olduğum bilgisi haricinde yön duygumu tümüyle kaybettim. Bir el çuval içindeki kafamı aşağı bastırdı.

"Otur," dedi bir ses.

Oturdum, bu iyi bir şey olabilirdi ama maalesef sandalye yoktu ve ben taş zeminde acıyla kıvranırken birilerinin güldüğünü duydum.

"Tümünü tek başınıza mı düşündünüz," dedim. "Yoksa bir filmde falan mı gördünüz?"

"Sana sus dedim." Birisi beni sırtımdan tekmeledi, canımı yakacak kadar olmasa da susmamı sağlayacak kadar sertti. "İstendiği zaman konuş."

Birkaç el beni ayağa kaldırıp tekrar oturttu, ama bu sefer bir sandalyeye.

Ardından odayı terk eden ayak sesleri ve kapanan ama kilitlenmeyen bir kapı duydum, burnuma sigara kokusu gelmese yalnız olduğumu farz edebilirdim. Eğer kafamda çuval varken içebileceğimi bilsem bir sigara da ben isterdim. Hem o hem de tekrar yumruk ya da tekme yemek ihtimali vardı. O yüzden ses çıkarmayıp kendime, tehditlerine rağmen bunun onların istediklerinin tam tersi olduğunu söyledim. Bir adamı darağacına götürmek haricinde tek bir nedenle kafasına çuval geçirirdiniz: Onu yumuşatıp konuşturmak için. Fakat tek sorun onlara zaten anlattıklarım haricinde ne anlatmamı istediklerini bilmemem di.

On dakika geçti. Belki daha çok, ama muhtemelen daha az. Sizden ışığı aldıklarında zaman

genişlemeye başlar. Gözlerimi kapattım. Böylece kontrol onlarda değil bende olurdu. Şimdi çuvalı çıkarsalar bile bir şey göremeyecektim. Derin bir nefes alıp olabildiğince dengeli bir şekilde vererek korkuma gem vurmaya çalıştım. Kendime çok daha zor durumları atlattığımı söyledim. Amiens'teki çamur deryasından sonra bu hiç kalırdı. Üstelik tepemde patlayan top mermileri de yoktu. Uzuvlarım ve testislerim de hâlâ yerli yerindeydi. Çuval dediğin nedir ki? Bir şey görmemi istemiyorlarsa öyle olsun. Daha önce de görmeden geçirdiğim günlerim oldu. Hiçbiri de Amiens'ten daha karanlık olmadı. Ludendorff, Alman ordusunun kara günü demişti ve haksız da sayılmazdı. Karşında dört yüz elli tank ve on üç Anzak tümeni varsa buna başka ne isim verebilirdin ki? Üstelik sürekli yenileri geliyordu.

Bir kibrit çakıldığını duyup başka bir sigaranın daha kokusunu aldım. Art arda içen biri miydi, yoksa bir başkası mıydı? Derin bir nefes alıp sigara dumanını akciğerlerime çekmeye çalıştım. Tatlı kokusundan Amerikan tütünü olduğu belliydi. Her şeye –kahve, likör, taze meyve– şeker koydukları gibi sanırım ona da şeker koyuyorlardı. Belki karılarına da şeker koyuyorlardı ve erkeklerini dikkate alırsak belki de biraz şekere ihtiyaçları olması garip değildi.

Landberg'e geldikten kısa süre sonra, Bulge Muharebesi sırasında Malmédy'deki kabahatli SS birliğinin komutanı Hermann Priess bana, Amerikalıların kendisine nasıl kötü muamele ettiklerini anlatmıştı. Doksan Amerikalı askeri öldürme suçundan yargılanmadan önce, Priess,

Peiper ve yetmiş dört diğer asker başlarına çuval geçirilip itiraflarını imzalayana kadar dövülmüştü. Bu olay Uluslararası Adalet Divanını ve Amerikan Senatosunu epey karıştırmıştı. Henüz sopa yemediğim için Amerikan ordusunun insan hakları dersini alıp almadığını söylemek zordu, ama çuvalın altında nefesimi tutuyor değildim.

"Tebrikler, Günther. Kafasında çuval olup da bu kadar süre susan kimse olmamıştı."

Konuşan kişi Almanca, hem de çok iyi bir Almancayla konuşuyordu ve Silverman ya da Earp değildi.

Susmaya devam ettim. Ne diyecektim ki? Sorgulanmak böyle bir şeydi: Sonunda birisinin gelip sana bir şey soracağı muhakkaktı.

"Dava dosyasını okudum," dedi ses. "Senin dava dosyanı. Silverman ve Earp'ın hazırladığı. Bu arada sorgunun kalanında aramızda olmayacaklar. Onlar bizim tarzımızı onaylamıyor."

O konuşurken ben de gergin bir halde gelmesi muhtemel darbeyi bekledim. Mahkûmlardan biri Jochen Peiper'i suçlaması için Amerikalıların Schwabisch Hall'da onu bir saat aralıksız dövdüğünü söylemişti.

"Rahat ol, Günther. Kimsenin sana vuracağı yok. İşbirliği yaptığın müddetçe hiçbir sorun olmayacak. Çuval benim güvenliğim için. Eğer benim kim olduğumu bilirsen buranın dışında sıkıntı yaşayabiliriz. Tahmin edeceğin gibi Merkezi Haber Alma Teşkilatında çalışıyorum."

"Ya arkadaşın? Buradaki diğer kişi? O da mı CIA'de çalışıyor."

"Kulakların iyi çalışıyor," dedi diğer Amerikalı. "Belki bu yüzden bu kadar uzun yaşadın." Onun da Almancası iyiydi. "Evet, ben de CIA'denim."

"Tebrikler. Kendinizle iftihar ediyor olmalısınız."

"Hayır hayır, asıl seni tebrik ederiz, Günther. Silverman ve Earp seni tüm suçlarından akladılar." Bu konuşan ilk sesti. "Kimseyi öldürmediğine ikna oldular. En azından buradaki diğerlerinin standartlarına göre." Güldü. "Biliyorum bu çok bir şey ifade etmiyor ama öyle. Sam Amca'nın gözünde savaş suçlusu değilsin."

"Bu güzel," dedim. "Bu kelepçeler olmasa sevinçle havayı yumruklardım."

"Tam bir laf ebesi olduğunu söylediler. Haksız da değillermiş. Fakat bence senin hakkında biraz safça düşünüyorlar."

"Yıllar içerisinde başımıza birkaç kez bela oldun. Biliyor muydun?" dedi diğer adam.

"Duyduğuma sevindim."

"Garmisch-Partenkirchen'de. Viyana'da. İşin aslı sen ve ben Stiftskaserne'deki askeri hastanede görüşmüştük."

"O tarihte Almanca bilmiyordun," dedim.

"Aslında biliyordum. Ama senin ve Amerikan subayı Roy Shields'in tam tersini düşünmesi işime geldi."

"Seni hatırlıyorum. Daha dün gibi."

"Hatırladığına eminim."

"Ayrıca müşterek dostumuz Jonathan Jacobs'ı da unutmayalım."

"O nasıl? Umarım gebermiştir."

"Hayır, ama hâlâ onu öldürmeye çalıştığın için kızgın. Buick otomobilinin arkasında içi anofel sivrisinekle dolu bir kutu bulmuş. Neyse ki hepsi soğuktan ölmüş."

"Yazık."

"Alman kışı acımasız olabiliyor."

"Yeterince değilmiş demek ki," dedim. "Savaştan on yıl sonra bile hâlâ buradasın."

"Artık farklı bir savaş sürüyor."

"Hepimiz aynı saftayız."

"Tabii," dedim. "Bunu biliyorum ama eğer dostlarınıza davranışınız buysa Rusların diğer yöne meyletmesine şaşmamak gerek."

"Bu konumdayken bize ukalalık yapman senin için iyi olmaz, Günther. Çok bilmişleri sevmeyiz."

"Ben hep çok bilmenin zekânın bir parçası olduğunu düşünmüşümdür."

"Bizim işimizde asıl ehemmiyeti olan söyleneni istenen zamanda yapmaktır."

"Beni hüsrana uğrattınız."

"Sen bizi hüsrana uğratmadığın müddetçe sorun yok."

"Anlayabiliyorum. Artık ellerimi hissetmediğimden onların durumunu anlayamıyorum ama bunu anlayabiliyorum. Ama sizi uyarmam gerek. Kafamda çuval olsa da kâğıtlarınızı gördüm. Benden bir şey istiyorsunuz. Bedenimi istemediğinize göre, o zaman sizin için kıymetli bir bilgi olsa gerek. Ve inanın şimdi ağzıma bir tekme atmış olsaydınız duyacağınız şey farklı olurdu."

"Dilini çözmek için ağzına tekme atmak haricinde de yapabileceğimiz şeyler var."

"Tabii. Hem kurgu hem de kurgu olmayanı yapabilirim. Ek yerini görmezsiniz bile. Bakın artık savaş bitti. Bilmek istediğiniz her şeyi söylemeye dünden razıyım. Ama sopadan ziyade tatlı dile daha açık olduğumu söylemek isterim. O yüzden şu kelepçeleri çıkarıp bana bir kıyafet verseniz nasıl olur. Demek istediğinizi dediniz zaten."

İki CIA ajanı bir süre sustu. Sanırım biri başını diğerine sallarken diğeri başını iki yana sallayıp ona iki dedikoducu kadın gibi ağız işaretiyle "hayır" diyordu. Sonra biri güldü.

"Bu adamın buraya içi numune dolu bir kutu getirdiğini gördün mü?"

"Tipik Fuller Brush adamı, değil mi?"

"Kafasında çuval olan Red Skelton. Hâlâ pazarlığa çalışıyor."

"Kabul etmediniz ha?" dedim. "Yazık. Belki de evin erkeğiyle konuşmam gerekecek."

"Bence kafasındaki çuval yeterli olmadı."

"İlmek için geç kalmış değiliz. İstersen onu İvanlara teslim edip kurtulalım olsun bitsin."

"Bak şimdi çenesini kapattı."

"Dikkatini çekebildik mi, Red?"

"Temas kurduğum kişileri istemiyorsunuz," dedim. "Tamam. O zaman neden ne istediğinizi söylemiyorsunuz?"

"Hazır olduğumuz zaman, Günther. Daha önce değil."

"Buradaki dostum bir telefon rehberini ortadan ikiye bölebilir ama bu güç gösterisini senin üzerinde yapmayı tercih ediyor. Hem daha kolay hem de sadece görmek yerine hissetmiş olursun. Buradan çıkıp da Nazi dostlarına bizim

ne kadar yumuşak olduğumuzu anlatmanı istemeyiz."

"Bu işi çözdük. İnsanlar bizden değil İvanlardan daha çok korkuyorlardı."

"O yüzden onlar gibi olmaya karar verdiniz," dedim. "Onlar gibi sert olacaksınız. Anladım."

"Çok doğru, Günther, ki bu bizi tekrar temas kurduğun kişilere geri getiriyor. Ya da belli bir kişiye."

"Silverman ve Earl'e söylediğin bir isim var. Erich Mielke."

"Evet. Ne olmuş ona?"

"Onu tanıdığın gibi bir intibaa kapılmışlar."

"Tanıştık. Ne olmuş?"

"Onu yakından tanıyor olmalısın."

"Bunu nereden çıkardınız?"

"Ön kapıdan salıverildiği sırada pencereden Erhard Milch'e bakıyordun. Aradaki mesafe ne kadardı?"

"Yirmi-yirmi beş metre. Gözlerin çok iyi görüyor olmalı, Günther."

"Okurken gözlük takıyorum," dedim.

"İtirafnameni imzalarken gözlüğünü alabilirsin."

"Ne itirafı?"

"İmzalayacağın itiraf, Günther."

"Silverman ve Earp'ın beni akladığını söylemiştiniz."

"Akladılar. Bu bizim Ohio Zayiat Politikamız. Erich Mielke hakkında bize söyleyeceklerine doğruluk ve kesinlik katacak."

"Yani elimizdesin, Günther."

"Bu itirafın içinde ne var?"

"Fark eder mi?"

Haklıydı. Diledikleri her şeyi söyleyebilirdi ve kabul etmek zorundaydım. "Tamam. İmzalarım."

"Zaten başka seçeneğin yok."

"Zamanında bir sirkteki uzun adamdım. Ayrıca epeydir etrafta dolaştığımdan yoruldum. Sadece eve gidip dinlenmek istiyorum."

"Bize farklı bir şeyler söylemeye ne dersin? Bay Hafıza gibi?"

"Onunla neden bu kadar ilgili olduğunuzu hâlâ söylemediniz," dedim. "O nedenle neyi anlatıp anlatmamam gerektiğini bilmiyorum."

"Her şeyi anlat," dedi diğeri. "Her ayrıntıyı istiyoruz. Nedenine sonra geliriz."

"Sadece Mielke'yi mi istiyorsunuz yoksa Levililer'in tamamını mı?"

"En baştan başlayalım."

"Yaratılış. Tamam. Berlin'in üzerine karanlık çökmüştü. Benim üzerime de. Ardından Walter Ulbricht, komünist serseriler olsun, dedi ve Adolf Hitler de, Nazi serseriler olsun, dedi. Şansölye Brüning, polisler bu iki grubu ayrı tutmaya çalışsın, dedi. Tanrı, neden polislere bundan daha basit bir vazife vermiyorsunuz, dedi. Çünkü akşam ve sabah birbirini takip eden şeylerdir. Bela. Nehrin adı Spree oldu ve biz nehirden her gün ceset toplamaya başladık. Bir gün komünist ertesi gün Nazi. Bazıları buna bakıp, güzel, dedi. Birbirlerini öldürdükleri müddetçe sorun yoktu. Ben ise cumhuriyete ve hukukun üstünlüğüne inandım. Ama çoğu polis Naziydi ve bundan utanmıyordu. O tarihte Berlin, Almanya ve içinde yaşayan herkesin mahvolduğunu söyleyebilirdiniz."

"Yani hatırlıyorsun."

"Bana bir dakika verin. Bahsettiğimiz şey yirmi üç yıl önce oldu. Böyle şeyler pat diye hatırlanmaz."

"1931."

"Almanya için talihsiz bir yıl! Bakalım, kaç kişiydi? Almanya'da dört milyon işsiz mi vardı? Ve bir banka krizi. Austrian Kreditanstalt battı, ne, evet, birkaç hafta önce. Şimdi hatırladım. 11 Mayıstı. Birbirimizin yüzüne bakıyorduk. Sanırım Nazilerin beklediği de buydu. Fırsat kolluyorlardı. Evet, durum kötüydü, ama Mielke için değildi. Onun durumu daha da iyiye gidiyordu. Not defterleriniz hazır mı?"

"Tıpkı bir sekreter gibi."

11

ALMANYA, 1931

23 Mayıs Salı günüydü. Biliyorum çünkü doğum günümdü. Doğum gününüzü Tegel Hapishanesinde Eden Dans Sarayı davasının sanıklarından biriyle görüşerek geçirirseniz hatırlardınız. Kendisi Konrad Stief adında bir SA fırtına askeriydi. Aslında en fazla yirmi iki yaşında bir çocuktu, hırsızlıktan sabıkası vardı ve geçen ilkbaharda SA'ya katılmıştı. Weimar Cumhuriyetinin son yılları ele alındığında çok bilindik bir Berlin hikâyesiydi: 22 Kasım 1930'da Stief diğer üç SA fırtına askeriyle dans salonuna gitmişti. Eğer oraya Lindy Hop yapmaya gitmiş olsalardı bir sorun olmayacaktı, ama kravat ve taranmış saçlar yerine onlar tabancalarla gittiler. Eden Dans Sarayı bir komünist hiking kulübünün uğrak mekânıydı. İşin ilginci komünist hiking kulüpleri dans salonlarında her-

kesin yaptığı şeyi yapıp dans ederlerdi. Ama o gece başkaydı. Naziler oraya varınca doğruca üst kata çıkıp ateş açtılar. Birkaç kişi vuruldu ve ikisi ağır yaralandı.

Dediğim gibi bildik bir Berlin hikâyesiydi ve Eden Dans Sarayı davasının Eski Moabit'teki Berlin Merkezi Suç Mahkemesi için tipik bir dava olmaması haricinde fazla bir ayrıntı hatırlamıyorum. Hans Litten adındaki savunma avukatı Hitler'i kürsüye çağırıp SA ve onun şiddet içeren metotlarıyla ilişkileri hakkında onu çapraz sorguya aldı; kendisini Bay Kanun ve Düzen olarak yutturmaya çalışan Hitler, ne bu sorguyu ne de Yahudi Herr Litten'i ciddiye almadı. Dördü de hüküm giydi ve Stief, Tegel'de iki buçuk yıl hapse mahkûm edildi. Bunun ertesi günü başka bir davaya ışık tutup tutamayacağını görebilmek için oraya gittim. Bir SA'nın öldürülmesiyle ilgili bir davaydı. Eden Dans Sarayı'nda Stief'in kullandığı silah başka bir SA'nın öldürülmesinde de kullanılmıştı. Benim sorum ise şuydu: Bu adam SA olduğu için komünistler tarafından mı öldürülmüştü? Yoksa, gittikçe daha muhtemel olduğunu düşünmeye başladığım şekilde, Fırtına 33'te casusluk yapması için gönderilen bir komünist olduğu için Naziler tarafından mı öldürülmüştü.

Sonunda Stief'in ağzından bir isim ve Fırtına 33 mensuplarının uğrak mekânı, eski şehirdeki bir fırtına barının adını alabildim. Charlottenburg'un batı bölgesinde, Hebbel Caddesinde Reisig's Bar. Burası Eden Dans Sarayı'ndan fazla uzakta değildi. O yüzden Tegel'den ayrılınca oraya uğrayıp bir bakmaya karar verdim. Ama binanın dışına var-

dığımda kamyona doluşan bir grup SA gördüm. Silahlıydılar ve birilerini öldürecekleri bir göreve hazırlandıkları belliydi. Merkezi aramaya vakit yoktu ve belki bir sefer dahi olsa cinayeti araştırmak yerine önleyebilme umuduyla onları takip ettim.

Bu size cesurca gibi gelse de değildi. O günlerde pek çok polis arabasının bagajında tabanca yerine Bergmann MP18 taşırdı. Bergmann dokuz milimetrelik bir makineli tabancaydı ve otuz mermilik şarjörüyle sokakları temizlemek için idealdi. Çetenin peşinde Reinickendorf-East'deki komünist partinin kalesi Felseneck Kolonisi'ne vardım. Felseneck Kolonisi kendi yiyeceğini yetiştirmek isteyen kızılların kullandığı bir dizi tarladan ibaretti ve para kıtlığı bulunduğundan çoğunun da bu yiyeceklere hayatta kalmak için ihtiyacı vardı. Bazı kızıllarsa orada oturuyordu. Nazilere karşı onları koruyacak nöbetçileri de vardı, ama görevlerinin başında değildiler. Belki kaçmışlardı, belki satın alınmışlardı belki de onlar başka bir yere saldırmakla meşguldü kim bilir?

Ben oraya vardığımda Nazilerin yirmi yaşlarında birini dövdüklerini gördüm. Adamı açıkça göremedim çünkü fırtına askerleri üzerine üşüşmüştü. Muhtemelen genci iyice dövdükten sonra başka bir yere götürüp kafasına bir kurşun sıkacak ve cesedi de atacaklardı. Bergmann'la başlarının üzerine ateş ettim, hepsini kamyonlarına geri yürüttüm ve onlara defolup gitmelerini söyledim çünkü tutuklayamayacağım kadar kalabalıktılar. Ardından olur da geri dönmeye karar verirler diye gence arabama binmesini ve

onu başka bir yere götüreceğimi söyledim – bulunduğumuzdan daha emniyetli bir yere. Teşekkür edip onu Bülowplatz'a bırakıp bırakamayacağımı sordu. İşte Erich Mielke'ye alıcı gözle ilk kez o zaman baktım. Berlin yolunda kendi arabamda.

Yirmi dört yaşındaydı, bir altmış sekiz boyundaydı, dalgalı saçlı ve kaslıydı ayrıca Berlinliydi – Wedding sanırım. Marangoz ya da tekerlek ustası babası gibi de komünistti. Yine komünist partisinde olan iki kız, bir de erkek kardeşi vardı. Dahası o böyle söyledi.

"Demek dedikleri doğruymuş," dedim. "Delilik ırsiymiş."

Sırıttı. O günlerde Mielke mizah yeteneğini henüz yitirmemişti. Bu Ruslarla tanışmadan önceydi. Marx, Engels ve Lenin'de mizah yeteneğinin zerresi yoktu.

"Bunun delilikle ilgisi yok," dedi. KPD, Sovyetler Birliği haricinde dünyanın en büyük komünist partisidir. Senin Nazi olmadığın belli, galiba SPD'sin.

"Doğru."

"Tahmin etmiştim. Bir sosyal faşist. Bizden, Nazilerden ettiğinden daha fazla nefret edersin."

"Haklısın tabii ki. Sana yardım etmemin tek nedeni solcu dostlarına senin hayatını kurtaranın SPD'yi destekleyen bir polis olduğunu söylerken utançtan ölmeni istememdir. Dahası, bir kızılın bir cumhuriyetçiye minnet borcu duymasına neden olduğun için davaya ihanet ettiğini düşünüp Yehuda İskariot gibi kendini as."

"Onlara anlatacağımı kim söyledi?"

"Haklısın. KPD'nin söylediği ilk yalan olmayacak." Başımı iki yana salladım. "Emin ol, önümüzdeki on yıla yalancılık damgasını vuracak."

"Nankörlük ettiğimi zannetme, polip," dedi Mielke. "Sana minnettarım. O şerefsizler beni kesin öldürürdü. *Red Flag*'in muhabiri olduğumdan beni öldürmek istediler. Felseneck Kolonisi'ndeki işçi topluluğuyla ilgili bir haber yapıyordum."

"Ne demezsin. Kardeş sevgisi ve benzeri zırvalar."

"Kardeş sevgisine inanmıyor musun, polip?"

"Kardeş sevgisini kimse takmaz. İnsanlar sadece birisini sevmek ve sevilmek isterler. Kalan her şey palavradır. Çoğu kişi, bir Alman, işçi sınıfı mensubu, Ari veya proleter değil de sırf kendisi olduğu için sevilmek adına işçi cennetinin kapısının anahtarlarını seve seve teslim eder. Hiç kimse, şu kitap ya da şu tarihi görüş üzerine inşa edilmiş hayallere gerçekten inanmaz; onlar nazik sözlere, güzel bir kızın öpücüğüne, parmağa takılan bir yüzüğe ve mutlu bir gülümsemeye inanır. İşte bireylerden oluşan halkın asıl inandığı şey bu."

"Duygusal saçmalıklar," dedi Mielke.

"Belki," dedim.

"Siz demokratların sorunu bu. Hep böyle aptalca şeylerden bahsediyorsunuz. Böyle boş laflara vakit yok. Sen ve senin sınıfın en kısa zamanda uyanmazsa bu konuşmayı mezarlıkta yaparsın. Hitler ve Naziler bireyi umursamaz. Onların tek derdi güç."

"Ve yoz bir işçi devletindeki Stalin'den emir almaya başladığımızda her şey bambaşka olacak."

"Troçki gibi konuştun," dedi Mielke.

"O da mı sosyal demokrat?"

"Faşist," dedi Mielke.

"Yani gerçek komünist değil, demek istedin."

"Aynen."

Berlin'in merkezine dönerken Bismarck Strasse'den geçtik. Tiergarten'den hemen önceki bir tramvay durağında Mielke dönüp bakarak "Elisabeth," dedi.

Durdum ve Mielke güzel bir kumrala el salladı. Kadın arabanın camına eğildiğinde burnuma ter kokusu geldi ama hava sıcak olduğundan onu kınamadım. Bugün nezaketim üzerimdeydi.

"Burada ne yapıyorsun?" dedi Mielke.

"Schiller Tiyatrosundaki bir aktris için elbise hazırlıyorum."

"Hayalimdeki iş," dedim.

Kumral gülümsedi. "Ben terziyim."

"Elisabeth, bu Alex'ten Kommissar Günther."

"Başın belada mı, Erich?"

"Kommissar bu kadar cesur olmasa olabilirdi. Beni dövecek Nazileri kovaladı."

"Seni nereye bırakabilirim?" diye sordum kumrala, konuyu değiştirerek.

"Alexanderplatz yakınlarında herhangi bir yere bırakabilirsin," dedi.

Arabanın arka koltuğuna bindi. Berliner Strasse boyunca tekrar doğuya gitmeye başladık, kanalı ve parkı geçtik. Başta kıskançlıkla kumralın Mielke ile ilişkisi olduğunu düşündüm ama öyle çıkmadı: Görünen o ki Mielke'nin merhum annesi Lydia da terziydi ve Elisabeth'in tanıdığıydı, onun ölümünden sonra kumral, Mielke'nin dul

babasına dört çocuğunu büyütmesinde yardım etmişti. Sonuçta Erich Mielke, Elisabeth'e ablası gözüyle bakıyordu ki, bence bunda hiçbir mahzur yoktu. O yıl aklım güzel kumrallardaydı ve onu görür görmez onunla tekrar görüşmeyi kafaya koydum.

On dakika sonra Erich Mielke'nin gitmek istediği ve Berlin'deki KPD merkezinin bulunduğu Bülowplatz'a yaklaşıyorduk. Avrupa'da en çok polisin bulunduğu meydanda büyük bir köşeyi işgal eden Karal Liebknecht Hanesi, solcular iktidara gelirse tüm bu binaların nasıl görüneceğinin açık bir göstergesiydi. Beş katında da tehlikeli bir plajdakinden daha fazla kızıl bayrak ve büyük beyaz harflerle yazılmış sloganlar vardı. Eğer mimari donmuş müzik ise o zaman bu bina da kısmen erimiş Lotte Lenya'ydı ve ölmemizi, nedenini de sormamamız gerektiğini söylüyordu.

Meydana girerken Mielke yolcu koltuğunda aşağı kaydı. "Beni Linien Strasse'nin köşesinde bırak. Birileri senin arabandan çıktığımı görüp casus olduğumu zannedebilir," dedi.

"Sakin ol," dedim. "Sivil kıyafetliyim."

Güldü. "Devrim olduğunda bunun seni kurtaracağını mı zannediyorsun?"

"Hayır, ama bu öğleden sonra seni kurtarabildi."

"Haklısın, Kommissar. Nankörmüş gibi görünüyorsam Berlin polisleriyle iş yapmaya alışık olmadığım için. Benim alışık olduğum polipler Domuz Yanağı'dır."

"Domuz Yanağı mı?"

"Şu domuz Anlauf."

Başımı salladım. Yüzbaşı Paul Anlauf –en azından komünistler arasında– Berlin'de en çok nefret edilen polisti.

Weyding-Strasse'de sağa çekip Mielke'nin inmesini bekledim.

"Tekrar teşekkürler. Bunu unutmayacağım, polip."

"Beladan uzak dur tamam mı?"

"Sen de."

Ardından kumralı yanağından öpüp gitti. Bir sigara yakıp onun Bülowplatz'ta kalabalık arasında gözden kaybolmasını izledim.

"Ona aldırma," dedi kumral. "Kötü biri değildir."

"Onun bana aldırmadığı kadar ben de ona aldırmıyorum," dedim.

"Pekala," dedi. "Bıraktığın için teşekkürler. Ben burada ineyim."

Kalp şeklinde bel çevresi olan parlak renkli bir Percale elbise, dantel yaka ve kabarık kolluklar giyiyordu. Elbisesinde siyah üzerine kırmızı ve beyaz meyve çiçeği desenleri vardı. Gece vakti bir bostana benziyordu. Kafasındaki kırmızı ipek kurdeleli küçük beyaz şapka birinin doğum günü hediyesini andırıyordu. Belki de benimkiydi. Vücudundaki ter kokusu gerçekti ve beni pek çok pahalı parfümden daha çok etkilemişti. Gece bostanının altında her şeyiyle seveceğim ama nasıl olduysa çoktan unuttuğum gerçek bir kadın vardı. Çünkü bu Elisabeth gibi kızların tekrar yaz elbiseleri giydiği günlerden biriydi ve Berlin kışının ne kadar uzun sürdüğünü, mağaramda sadece rüyalarımla birlikte nasıl uyuduğumu hatırladım.

"Bir içki içelim," dedim.

İstekli göründü ama sadece bir an için. "İsterdim, ama gerçekten çalışmam gerekiyor."

"Yapma, hava sıcak ve canım bira istiyor. Hapishanede birkaç saat geçirmek insanı feci susatıyor. Doğum günümde yalnız başıma içmeme gönlün razı olmaz, değil mi?"

"Gerçekten doğum gününse, hayır."

"Eğer kimliğimi gösterirsem benimle gelir misin?"

"Tamam."

Kimliğimi gösterdim ve o da geldi. Bülowplatz'taki polis karakolunun yanında Braustübl adında bir bar vardı ve arabayı olduğu yerde bırakıp oraya gittik.

Mekân tabii ki komünist doluydu ama ne onlar ne de Erich Mielke aklımdaydı. Gerçi Elisabeth sanki Mielke umurumdaymış gibi bir süre ondan bahsetti. Onun güzel dudaklarının açılıp kapanarak dişlerini ortaya çıkarması hoşuma gitmişti. Şakalarımdan hoşlanması ve kahkahaları özellikle hoşuma gitti, asıl önemli olan da buydu çünkü ayrılırken tekrar görüşmeyi kabul etti.

O gidince sigara alıp arabaya dönerken meydandaki üniformalı bir polis gözüme takıldı ve durup güneş altında onunla biraz lafladım. İsmi Bauer'di, Çavuş Adolf Bauer. Her zamanki şeylerden bahsettik: Mercedes Tiyatrosundaki cinayet nedeniyle Charlie Urban'ın yargılanması, Brüning'in acil durum talimatları, Hitler'in Moabit'teki mahkemede verdiği ifade. Bauer iyi bir polisti ve konuştuğumuz zaman zarfında gözü sürekli Karl Liebknecht Hanesi önündeki arabanın üzerindeydi. Sanki arabayı

ya da direksiyonunda sabırla bekleyen adamı tanımış gibiydi. Ardından ikimiz de Braustübl'den çıkıp o arabaya binen üç adamı izlemeye başladık. İçlerinden biri Erich Mielke'ydi.

"Hullo," dedi Bauer. "Olay çıkacak."

"O çocuğu tanıyorum," dedim. "Saçı bukleli olanı. Ama diğerlerini tanımıyorum."

"Sürücü Max Thunert," dedi Bauer. "KPD'nin kıdemsiz serserilerinden biri. Diğeri Heinz Neumann. Reichstag'da, ama bu daha az sorun çıkarmasını sağlamıyor. Diğerini ben de tanıyamadım."

"Şimdi bardan çıktım," dedim. "Hiçbirini de görmedim."

"Üst katta kullandıkları özel bir oda var," dedi. "Bence orada silah saklıyorlar. Olur da Karl Liebknecht Hanesini ararız diye. Ayrıca SA'lar burada bir gösteri yapmaya kalkarsa barın üst katından hiç şüphelenmezler."

"Hussar'a söyledin mi?"

Hussar genelde Bülowplatz civarında takılan ve neredeyse Yüzbaşı Anlauf kadar sevilmeyen Max Willig adındaki üniformalı çavuştu.

"Söyledim."

"İnanmadı mı?"

"İnandı. Ama arama belgesi istemeye gittiğimizde Hâkim Bode inanmadı. Sadece şüpheden daha fazla delile ihtiyacımız olduğunu söyledi."

"Sence bir şey mi planlıyorlar?"

"Onlar hep bir şeyler planlar. Onlar komünist. Çoğu da suçlu zaten."

"Kanunları çiğneyen suçluları sevmem," dedim.

"Başka türlü suçlu var mı?"

"Bir de kanunları yapan suçlular var. Cumhuriyete komünistlerin ve Nazilerin toplamından daha fazla zarar veren Hindenburglar ve Schleicherler var."

"Bunda çok haklısın, dostum."

İki neden dışında Erich Mielke adını bir daha hiç duymadım. Biri Elisabeth'le görüşüyor olmamdı ve Elisabeth arada bir onu ya da kız kardeşlerinden birini gördüğünü söylerdi. Bir de 9 Ağustos 1931 olayları vardı. Weimar Berlin'inde 9 Ağustos 1931 tarihini hatırlamayan polis yoktur. Amerikalıların *Maine*'i unutmaması gibi.

12

ALMANYA 1931

En basit tabiriyle zor bir yaz olmuştu. Siyasi şiddeti ağır suç kapsamına sokan yeni kanunlara rağmen Naziler komünistleri neredeyse ikiye bir oranında öldürmeye devam ediyordu. Nazilerin, KPD'nin üç katından fazla oy aldığı mart seçimlerinden sonra komünistlerin, muhtemelen çaresizlikten, iyice gözleri döndü. Ağustos başında Prusya Meclisinde seçim çağrısı yapıldı. Bu muhtemelen dünyadaki ekonomik krizle ilgili bir şeydi. Nihayetinde 1931'de, yani Büyük Buhranın ortasındaydık. Amerika'daki bankaların neredeyse yarısı batmıştı ve hâlâ savaş tazminatı ödeyen Almanya'da altı milyon işsiz vardı. Bu noktada Kartaca barışı için rahatlıkla Fransa'yı suçlayabilirdik.

Prusya seçimleri her zaman Almanya'nın kalanı için bir barometre olurdu, genellikle de kötü

havaya işaret eden meselelerde. Bunda suçu Prusya karakterine atabiliriz. *Jedem das Seine* bir Prusya sloganıydı. "Herkes kendi başına" manasına gelse de "herkes hak ettiğini alır" gibi bir manaya da gelebilirdi. Bu yüzden Buchenwald toplama kampının kapısının üzerine bu sözü yazmışlardı. Yine, muhtemelen Prusya Meclisinin kendine has niteliklerini dikkate alırsak 9 Ağustosta sonuçlar açıklanıp insanların ulus seviyesinde bir seçimi gerekli kılacak miktarda oy kullanmadığı ortaya çıkınca biz hak ettiğimiz almış oluyorduk. Yeni seçim için çoğunluk sağlanamayınca Berlin'de ortam daha da gerildi. Ama bilhassa Karl Liebknecht Hanesi dışındaki Bülowplatz'ta durum çok daha fenaydı. Naziler ve Prusya yönetimi arasında gizli bir pazarlık yapıldığını sezen binlerce komünist orada toplandı. Sezgilerinde muhtemelen haklıydılar. Ama isyan bastırma polisi gelip kızılların kafasını yumurta gibi kırmaya başlayınca ortalık karıştı. Berlin polisleri omlet yapmayı iyi bilirdi.

Yağmurun da sanırım bir faydası olmadı. Birkaç haftadır hava çok sıcaktı ve o gün sağanak yağsa da Berlin polisleri oralı bile olmadı. Giydikleri sorguçlu miğferlerdeki deriyle ilgili bir şey olmalıydı. Yağmur yağdığında miğferleri korumak için takmaları gereken şeyler vardı ama hiçbirinin aklına gelmedi. Bu yüzden sonrasında günlerce miğferlerini temizleyip cilalamakla uğraştılar. Bir Berlin polisini kesin sinirlendirecek bir şey varsa o da şapkasının ıslanmasıydı.

Sanırım kızıllar artık buraya kadar diye düşündüler. Polis onları haklı çıkarmak için elinden geleni yaparken onlar polis diktatörlüğü diye bağır-

maya devam ettiler. Yerel polis daha önce tehdit edilmişti ama bu farklıydı. Şimdi polislerin öldürülmesinden bahsediliyordu. O gece sekiz civarı silahlar ateşlendi ve sonrasında polisle KPD arasında büyük bir çatışma patlak verdi – 1919 isyanından sonra gördüğümüz en büyük çatışmaydı.

Akşam dokuz civarında Berlin Alexanderplatz'daki polis merkezine aralarında iki polis yüzbaşısının da bulunduğu birkaç polisin vurulup öldürüldüğü haberleri gelmeye başladı. Haziranda öldürülen diğer bir polisin cinayetini zaten soruşturuyorduk. Tabutunun taşınmasına yardım etmiştim. Ben ve birkaç dedektif daha Bülowpatz'a vardığımızda kalabalığın çoğu gitmişti ama çatışma hâlâ devam ediyordu. Komünistler birkaç binanın çatısına çıkmıştı ve polisler ışıldaklarla bakıp ateşlerine karşılık verirken bir yandan da evlerde silah ve şüpheli arıyorlardı. En az yüz kişi tutuklanırken çatışma sürdü. Bu yüzden cesetlerin yanına gidemiyorduk ve birkaç saat kızıllarla birbirimize ateş ettik; bir seferinde bir tüfek mermisi başımın hemen üzerindeki tuğlaya isabet etti ve bir şey vurma umudundan ziyade öfkeden şarjörü boşalana kadar Bergmann'la ateş ettim. Baylon Sinema Salonu önünde yatan vurulmuş polislere ulaşabildiğimizde saat gece bir olmuştu ve o saate kadar bir komünist ölmüş, on yedisi de yaralanmıştı.

Kapıda yatan üç polisten ikisi ölmüştü. Üçüncüsü, Çavuş Willig, "Hussar," ağır yaralıydı. Karnından ve kolundan vurulmuştu, mavi ve gri gömleği, tamamı da kendisine ait olmayan kanla kaplanmıştı.

Yanına oturup ambulans beklediğimiz sırada, "tuzağa düştük," dedi. "Bizi vuranlar çatıda değil-

di. Kapının girişinde saklanıyorlardı ve içeri girince bizi arkadan vurdular."

Komutayı elinde bulunduran Dedektif Polis Müşaviri Reinhold Heller, Willig'e kendisini yormamasını söyledi, ama çavuş her şeyi söylemeden duracak tipte biri değildi.

"İki kişiydiler. Otomatik tabancaları vardı. Tabancamın bütün şarjörünü üzerilerine boşalttım. Vurup vuramadığımı bilmiyorum. Gençtiler. Serseri. Yirmi yaş civarı. İki yüzbaşının düştüğünü görünce güldüler. Sonra da sinemaya girdiler." Gülmeyi denedi. "Garbo hayranı olmalılar. Ben onu hiç sevemedim."

Sağlık görevlileri bir sedyeyle gelip onu götürerek bizi iki cesetle baş başa bıraktılar.

"Günther?" dedi Heller. "Git ve sinemanın müdürüyle konuş. Bak bakalım film haricinde bir şey görmüş mü?"

Heller Yahudiydi, ama bazılarının aksine bu benim için bir sorun teşkil etmiyordu. Bununla sorunu olan kişi Kripo'nun başı, altın çocuk, Bernard Weiss'ti ve en tuhafı Weiss'in de Yahudi olmasıydı. Heller bence iyi bir polisti ve bundan başka beni ilgilendiren bir şey yoktu. Tabii ki Naziler farklı düşünüyordu.

Sinemada oynayan filmin adı *Mata Hari*'ydi. Garbo başroldeydi ve Ramon Novarro'da ona âşık genç Rus subayı oynuyordu. Ben izlememiştim, ama film Berlin'de çok tutmuştu. Garbo hain Fransızlar tarafından kurşuna diziliyordu ki, böyle bir konusu olduktan sonra Almanya'da tutmaması imkânsızdı. Sinema müdürü lobideydi. Esmer, endişeli bakışlı, bir cücenin kaşları gibi bı-

yıkları olan ve az çok Ramon Novarro'yu andıran biriydi. Fakat gişedeki sarışının Garbo'yla alakası yoktu ve saçı Struwwelpeter gibi ürkütücüydü.

Her yer kıpkırmızıydı. Kırmızı halı, kırmızı duvarlar, kırmızı tavan, kırmızı koltuklar ve salonun kapılarında kırmızı perdeler. Bölgenin siyasi eğilimi dikkate alınınca makul görünüyordu. Sarışının gözleri yaşlıyken müdür endişeliydi. Görüp duyduklarını anlatırken kol düğmeleriyle oynayıp durdu ve filmdeki bir karaktermiş gibi yüksek sesle konuştu:

"*Mata Hari*, tam Rus Generali Shubin'i baştan çıkarmıştı ki," dedi, "ilk silah seslerini duyduk. Yaklaşık sekizi on geçiyordu."

"Kaç el ateş edildi."

"Çok," dedi. "Altı ya da yedi. Tabanca sesiydi. Savaşa katıldığım için tabanca ve tüfek sesinin farkını biliyorum. Kafamı gişeden uzatıp bakınca Fräulein Wiegand'ın orada yerde yattığını gördüm. Başta hırsızlık zannettim. O da öyle zannetmiş. Ama sonra tekrar silah sesleri duyduk, mermilerden birkaçı da cama isabet etti. İki kişi bilet almadan lobiden geçip salona girdi. İkisi de silahlı olduğundan sesimi çıkarmadım. Çok korktuğumdan yüzlerine de doğru düzgün bakamadım. Sonra dışarıdan tekrar silah sesleri geldi. Bu seferkiler tüfekti sanırım ve insanlar saklanmak için koşarak buraya gelmeye başladı. Görevliler filmi durdurup ışıkları yaktı. Salondakiler çıkış kapılarından Hirtenstrasse'ye çıktı. Gürültü ve kalabalıktan filmin devam edemeyeceği açıktı, bir polis gelip de içeride kalmamı söyleyene kadar salondaki hemen herkes arka kapıdan çıkmıştı. Silahlı iki kişi

de." Bir süre sol kol düğmesini rahat bırakıp öfkeyle kaşlarını ovdu. "O iki polis öldü değil mi?"

Başımı salladım. "Evet."

"Yazık. Çok yazık."

"Ya siz Fräulein?" dedim. "Silahlı iki adamı görebildiniz mi?"

Başını iki yana sallayıp ıslak bir mendili kırmızı burnuna bastırdı.

"Fräulein Wiegand için büyük şok oldu," dedi müdür.

"Hepimiz için büyük şok oldu, bayım," dedim.

Salona girip orta koridordan çıkışa doğru yürüyüp kapıyı iterek açtım. Şimdi kırmızı bir merdivendeydim. Diğer bir kapıya inip bölge sanki yeterince sarsılmamış gibi altımızdan geçen yeraltı treni zemini titretirken Hirtenstrasse'ye çıktım. Karanlıktı ve sarı gaz lambası ışığında pek bir şey görülmüyordu: Atılmış birkaç kızıl bayrak, pankart ve yeterince dikkatli bakarsam, belki bir cinayet silahı. Etrafta çok polis olduğundan katiller silahları üzerinde taşıma riskine girmezlerdi.

Tiyatro salonunun kapısında suç mahalli geştalt'ı kurdular. Demek ki bütünün, kendini oluşturan parçaların toplamından fazla olmasını umut ediyorlardı.

Yüzbaşı Anlauf boynundan iki kez vurulmuş ve kan kaybından ölmüştü. Kırklı yaşlarındaki Yedinci Bölge Amirinin "Domuz Yanak" ismini hak etmesini sağlayan bir yüzü vardı. Silahı da hâlâ kılıfındaydı.

"Çok feci," dedi dedektiflerden biri. "Karısı da üç hafta önce ölmüştü."

"Neden öldü?" diye sordum.

"Böbrek yetmezliği," dedi Heller. "Üç kızları öksüz kaldı."

"Birinin onlara söylemesi gerek," dedi birisi.

"Ben yaparım." Bunu söyleyen adam üniformalıydı ve onun Berlin Schupo Amiri Magnus Heimannsberg olduğunu anlayınca herkes ayağa kalktı. "Bana bırakın."

"Teşekkürler, amirim," dedi Heller.

"Diğeri kim? Tanıyamadım."

"Yüzbaşı Lenck amirim."

Heimannsberg eğilip daha yakından baktı.

"Franz Lenck mi? Onun burada ne işi varmış? Bu tür işler hiç onun tarzı değil."

"Tüm üniformalı polisler buraya çağrıldı," dedi Heller. "Evli olup olmadığını bilen var mı?"

"Evet," dedi Heimannsberg. "Ama çocuğu yok. Hiç yoktan iyidir. Karısına da ben söylerim."

Lenck kırklı yaşlarındaydı. Yüzü Anlauf'unkinden daha inceydi ve artık kullanmadığı derin gülme çizgilerine sahipti. Burnunun üzerinde bir kıskaç gözlük vardı, sorguçlu asker şapkası başındaydı ve kayışı da çenesinin altına sıkıca bağlıydı. O da arkadan vurulmuştu ve Anlauf gibi onun da silahı kılıfındaydı ki Heimannsberg şu anda bundan bahsediyordu.

"Silahlarını çekmeye bile fırsatları olmamış," dedi acı acı. Ayağının yanındaki Luger'i başıyla işaret ederek ekledi, "sanırım bu çavuş Willig'in silahı."

"Şarjörü boşaltmış, amirim" dedi Heller. "Onlar kaçmadan önce."

"Vurabilmiş mi?"

Heller bana baktı.

"Sanmıyorum, amirim," dedim. "Halılar da dahil her şey kırmızı olduğundan söylemesi zor. Kan lekesi görülmüyor. Çıkış kapısından Hirtenstrasse'ye çıkıp kaçmışlar amirim. El lambalı birkaç kişinin sokağı aramak için bana yardım etmesini istiyorum. Kızıl bayraklar ve pankartlar atmışlar. Silahları atmış olmaları da mümkün."

Heller başını salladı.

Kariyerine sıradan bir polis olarak başlayan ve emniyetteki herkes tarafından çok sevilen Heimannsberg, "içiniz rahat olsun beyler," dedi. "Bunu yapan adileri bulacağız."

Birkaç dakika sonra birkaç üniformalı polisle Hirtenstrasse'de yürüyordum. Batıya, Mulack Strasse'ye ve Berlin çetesi Hep Doğru'nun bölgesine doğru giderken gerilmeye başladılar. Sigara satıcısı Fritz Hempel'in önünde durduk. Tabii ki kapalıydı. El lambamı önce bir yöne sonra diğerine tuttum. İki polis bana doğru gelirken, ilerideki köşede zırhlı bir polis aracının durduğunu görünce biraz rahatladılar.

"Mulack Strasse ve Hep Doğru'ya bu kadar yakınken silahlarına sarılmaları gerektiğini anlamışlardır," dedi polislerden biri.

"Belki." Geldiğim yönden Hirtenstrasse'de geri gitmeye başlayıp yeri araştırmaya devam ederken oluktaki bir şey gözüme takıldı. Demir bir ızgaraydı ama kısa süre önce birisi tarafından kaldırılmıştı: Kişinin muhtemelen tuttuğu parmaklığın üzerindeki iki yerde toz yoktu. Ben ceketimi sonra da gömleğimi çıkarırken polislerden biri de ızgarayı kaldırdı; ardından oluğun etrafındaki kaldırım taşlarının aralarını inceledim. Pantolonumu da çıkarmaya karar verdim.

Elbiselerimi katlayarak kolu üzerine koyan polislerden biri, "polis olmadan önce Haller-Revü'de dansçıymış," dedi.

"Elinden her iş geliyor demek ki."

"Heimannsberg burada olsaydı," dedim. "Size çenenizi kapatın derdi."

"Yüzbaşı Anlauf'u öldüren Yahudi köpeğinin orada olduğunu bilsem kafamı o oluktan içeri sokardım."

Oluğun yanına uzanıp kolumu omzuma kadar siyah suyun içine soktum.

"Yahudi olduğunu nereden çıkardın?" diye sordum.

"Herkes Marksist ve Yahudilerin bir olduğunu bilir," dedi polis.

"Senin yerinde olsam bunu Müşavir Heller'in önünde söylemezdim."

"Bu şehir Yahudilerden bıktı," dedi.

"Siz ona bakmayın, efendim," dedi diğer polis. "Ona göre şapkalı ve koca burunlu herkes Yahudidir. Hazır inmişken bakın bir savaş tazminatı bulabilecek misiniz?"

"Komik," dedim. "Omzuma kadar pis suya batmış olmasam gülerdim. Şimdi çenenizi kapayın."

Sert ve metalik bir şey hissettim ardında uzun namlulu bir tabanca çıkardım. Silahı elbiselerimi tutmayan polise verdim.

"Luger mi?" deyip silahın üzerindeki pisliği sildi. "Topçu birliği türüne benziyor. Bu kapında ilave bir anahtar deliği açar."

Oluğun dibini aramaya devam ettim. "Aşağıda hiç komünist yok," dedim. "Sadece bu var." Bir silah daha çıkardım. Otomatikti ve sanki birisi

namlusunu kırmaya çalışmış gibi garip bir şekli vardı.

İki silahı bir çeşmeye götürüp yıkadık. Küçük otomatik silah bir Dreyse 0.32'ydi.

Kolumu yıkayıp kıyafetlerimi giydim ve iki silahı Bülowplatz'taki Yedinci Bölge İstasyonuna götürdüm. Dedektif salonunda Heller gelişimi omzuma vurarak kutladı.

"Bravo, Günther," dedi.

"Teşekkürler, efendim."

Bu arada diğer polisler de Devlet Hastanesinde ameliyattan çıkan Çavuş Willig'in bakması için resim dolu kutuları hazırlamakla meşguldüler. Bir süre sonra, "biliyorsunuz bu zaman alacak," dedim. "Yani kendine gelmesi. O zamana kadar katil şehirden gidebilir. Moskova yolunu bile yarılayabilir."

"Daha iyi bir fikrin var mı?"

"Olabilir. Çavuş Willig'e tutuklanmış tüm kızılların resmini göstermek yerine birkaç tane seçelim."

"Nasıl? Bu itlerden yüzlerce var."

"Bu saldırı yüksek ihtimalle K.L. Hanesinde planlandı," dedim. "Sadece altmış altı kızılın dosyasına baksak nasıl olur? Çünkü geçen ocak K.L.'yi bastığımızda altmış altı kızıl tutuklamıştık. Önce onlardan başlayalım."

"Evet, haklısın," dedi Heller. Telefonu kaldırdı. "Beni Devlet Hastanesine bağla." Başka bir dedektifi işaret etti. "IA'ya git. O baskında kim varmış öğren. ED'deki arşivcilere söyle tutuklama dosyalarını bulup hastanede yanımıza gelsinler."

Yirmi dakika sonra Friedrichshain'deki Devlet Hastanesine gidiyorduk.

K.L. Hanesi dosyalarıyla hastaneye vardığımızda Willig'i ameliyathaneye götürüyorlardı. Yaralıya iğne yapılmıştı ve bir an önce ameliyatın yapılmasını isteyen doktorların ikazlarına rağmen Willig ondan istediğimiz şeyin aciliyetini kavradı. Çavuşun saldırganları teşhis etmesi hiç de zor olmadı.

"Eminim bu," dedi. "Yüzbaşı Anlauf'u vuran buydu."

"Erich Zeimer," diyen Heller iddianameyi bana verdi.

"Diğeri de bununla aynı yaşta, yapıda ve renkteydi. Kardeş bile olabilirler o kadar benziyorlardı. Ama bu resimlerde yok eminim."

"Tamam," dedi Heller. Çavuşu yüreklendirmek için birkaç laf ettikten sonra doktor hastayı götürdü.

"Ziemer denen bu herifi tanıyorum," dedim. "Mayıs ayında onu bir arabada üç kişiyle görmüştüm. K.L. Hanesinin dışındaydılar ve Bülowplatz'ta devriye gezen Çavuş Adolf Bauer'e göre içlerinden biri Heinz Neumann'dı."

"Reichstag vekili mi?"

Başımı salladım.

"Ya diğer ikisi."

"Birini tanımıyorum. Belki Bauer hatırlar."

"Evet, belki."

Bir şey bekler gibi durdu. "Peki tanıdığın kızıl?"

Ona Erich Mielke'yi SA'ların elinden kurtardığım günü anlattım.

"O arabadaki dördüncü adamdı. Çavuş Willig haklı. Erich Ziemer'e çok benziyor."

"Yani sence iki Erich mi arıyoruz?"

Tekrar başımı salladım.

"Günther? Alex'te polis katilinin hayatını kurtaran kişi olarak bilinmek istemezdim."

"Aslında bunu pek düşünmemiştim, efendim."

"Düşünsen iyi olur. Bu tarihten itibaren göz altına alınana kadar Mielke'yle nasıl tanıştığına dair hiçbir şey anlatma. Özellikle şimdi. Naziler polis kuvvetinde kendini hâlâ demokrat sayanları ezmek için bu hikâyeyi sonuna kadar kullanırlar. Öyle değil mi?"

"Haklısınız, efendim."

Erich Ziemer'in iddianamedeki adresine, Ring'in kuzeyindeki Biesenthaler Strasse'ye gittik. Christiana Caddesinde ve Löwen Bira Fabrikasının yakınındaki kasvetli bir binaydı ve Berlin'in bu bölümü sürekli şerbetçiotu kokardı.

Ziemer, suratı Turin Shroud'u andıran yaşlı bir adama ait büyük ve loş bir evde, büyük ve loş bir oda tutmuştu. Ev sahibi böyle erken bir saatte uyandırılmaktan memnun kalmamıştı, ama odasında olmayan ve dönmesi de pek muhtemel görünmeyen kiracısıyla ilgili soru sormamıza pek şaşırmışa benzemiyordu. Biz yine de odayı görmek istediğimizi söyledik.

Pencereye dayalı uyuyan su aygırı ebadında ve renginde kırık dökük, deri bir kanepe vardı. Rutubetli duvardaysa Alexander von Humbolt'un elinde, botanik bir tür çizimi olan açık bir kitapla resmi duruyordu. Ev sahibi Herr Karpf sakalını kaşıyıp omuz silkti ve Ziemer'in üç haftalık kira borcuyla birlikte, önceki gün sis gibi ortadan kaybolduğunu ve eşyalarına ek olarak birkaç yüz mark değerindeki gümüş mutfak eşyalarını da al-

dığını söyledi. Herr Karpf'ın kıymetli bir şeyi olduğuna inanmak zordu ama onları bulmak için elimizden geleni yapacağımıza dair söz verdik.

Hastane yakınlarındaki Oskar Platz'da bir polis telefonu vardı, oradan Alex'i aradık. Ama Erich Mielke'nin önceki suçlarını ve adresini araştıran polis hâlâ bir şey bulamamıştı.

"Yani buraya kadarmış," dedi Heller.

"Hayır," dedim. "Bir şansımız daha var. Volta Strasse'deki elektrik trafosuna sür."

Heller'in arabası krem renkli, küçük, iki silindirli, 600 beygir gücünde motoru olan ve üstü açılabilir bir DKW'ydi, önden çekişli ve virajlarda çok iyi olduğu için kısa sürede oraya vardık. Volta Strasse'nin karşısındaki Brunnen Strasse'de ona Lortzing Strasse'den sola dönüp park etmesini söyledim.

"Bana on dakika ver," deyip DKW'nin küçük kapısını açıp indim, hızlı adımlarla kırmızı ve sarı tuğladan yapılma, pencereli balkonları ve küçük bir Monako kalesini andıran sağrılı çatılı mağrur görünümlü binaya doğru gittim.

Elisabeth'in çirkin ev sahibesi Frau Bayer bu saatte beni gördüğüne biraz şaşırdı çünkü terziye hep mesaiden sonra uğrardım. Polis olduğumu bilmesi normalde yataktan kaldırıldığı için homurdanmasını engellemeye yeterdi. Komünist ya da Nazi haricinde çoğu Berlinli kanunlara riayet ederdi. Fakat homurdanmasının kesilmediğini görünce durumu kurtarmak için geceliğinin cebine birkaç mark koydum.

Daire eski ahşap mobilyalar, Çin perdeleri ve püsküllü abajurlarla dolu bir kümes gibiydi.

Her zamanki gibi oturma odasında oturup Frau Bayer'in kiracısını çağırmasını bekledim. Beni her gördüğü zaman yaptığı gibi Elisabeth, uykulu ama mutlu bir şekilde gülümsedi ve doğru düzgün bir karşılamanın beni beklediği odasına götürmek için elimi tuttu, ama bu sefer oturma odasında kalmaya kararlıydım.

"Ne oldu?" diye sordu. "Bir terslik mi var?"

"Erich'in başı belada," dedim.

"Ne tür bir bela?"

"Çok ciddi. Dün gece iki polis vurularak öldürüldü."

"Ve Erich'in bununla bir ilgisi olduğunu düşünüyorsun?"

"Öyle görünüyor."

"Emin misin?"

"Evet, dinle, Elisabeth. Fazla vaktim yok. Onu başkalarından önce bulmam onun yararına olur. Ona ne söylemesi ve daha da önemlisi ne söylememesi gerektiğini anlatırım. Anlıyor musun?"

Başını sallayıp esnemesini gizlemeye çalıştı.

"Peki benden ne istiyorsun?"

"Bir adres."

"Yani ona ihanet etmemi mi bekliyorsun?"

"Bu olaya böyle de bakılabileceğini inkâr edemem. Ama şöyle düşün: Onu itiraf etmeye ikna edebilirim. Hayatını ancak böyle kurtarabilir."

"Boynunu vurmazlar, değil mi?"

"Bir polisi öldürdüğü için mi? Evet. Sanırım yaparlar. Ölen polislerden birinin üç çocuğu şimdi öksüz kaldı. Cumhuriyetin onları herkese ibret olarak idam etmekten başka çaresi yok, aksi takdirde gazetelerde eleştiri fırtınası başlar. Naziler

zaten böyle bir fırsat kolluyor. Ama onu tutuklayan ben olursam onu başka isimler de vermeye ikna edebilirim. Eğer KPD'deki diğer kişiler onu azmettirdiyse böyle söylemesi gerek. Genç ve sabıkasız olması işini kolaylaştırır."

Yüzü asıldı. "Benden ona ihanet etmemi isteme, Bernie. Onu daha çocukken tanıdım. Yetiştirilmesine yardım ettim."

"Bunu senden istiyorum ve sana söylediklerimi yapıp mahkemede lehine konuşacağıma da söz veriyorum. Tek istediğim bir adres, Elisabeth."

Bir sandalyeye oturdu, ellerini sıkıca kavuşturdu ve sanki dua edermiş gibi gözlerini kapattı. Belki de ediyordu.

"Böyle bir şey olacağını biliyordum," dedi. "Bu yüzden ona kesinlikle seninle görüştüğümü söylemedim. Küserdi ve şimdi nedenini anlamaya başladım."

"Eğer endişe ettiğin buysa adresi senden aldığımı söylemem."

"Endişe ettiğim o değil," diye fısıldadı.

"Ne o zaman?"

Birden ayağa kalktı. Yüksek sesle, "Erich hakkında endişeliyim tabii ki," dedi. "Onun başına gelecekler hakkında endişeliyim."

Başımı salladım. "Neyse unut gitsin. Başka bir yolunu buluruz. Rahatsız ettiğim için kusura bakma."

"Babası Emil'le birlikte oturuyor," dedi asık bir suratla. "Stettiner Strasse, numara yirmi beş. En üst kat."

"Teşekkürler."

Başka bir şey söylemesini bekledim, söylemeyince de önünde diz çökerek elini tutup teselli ba-

bında sıkmak istedim ama geri çekti. Aynı zamanda benimle göz göze gelmekten de kaçınıyordu.

"Git," dedi. "Git ve görevini yap."

Elisabeth'in oturduğu apartmanın dışında şafak sökmek üzereydi ve aramızda çok önemli bir şey olduğunu hissettim: Bir şey belki de temelli değişmişti. Heller'in arabasına dönüp ona adresi söyledim. Yüz ifademe bakarak adresi nasıl aldığımı sormaması gerektiğini anlamış olmalı.

Swinemünder Strasse'den Bellermann Strasse'ye, oradan da Christana Strasse'ye geçtik. Stettiner Strasse yirmi beş numara birkaç büyük ahşap payanda olmasa, muhtemelen kendi içine çökecek, ortasında büyük bir avlusu bulunan gri bir apartmandı. Üst katlardan birinin açık penceresine asılmış yeşil kilim pek ala küf ya da yosun olabilirdi ve bu iç karartan tuğlayla gevşek kaldırım taşından ibaret anıt mezardaki tek renk de bundan ibaretti. Güneşli bir yaz sabahı olsa da Stettiner Strasse'deki apartmanların alt katlarına hiç güneş ışığı erişmiyordu: Stettiner Strasse'deki bir apartmanın zemin katında Nosferatu gün boyunca keyfince dolaşabilirdi.

Zili çaldıktan birkaç dakika sonra pis pencerede beyaz saçlı bir kafa belirdi.

"Kim o?"

"Polis," dedi Heller. "Açın."

"Sorun ne?"

"Bilmiyormuş gibi sorma," dedim. "Aç ya da kırıp gireriz."

"Tamam."

Kafa kayboldu. Bir dakika kadar sonra kapının açıldığını duyduk ve sanki hâlâ Erich Mielke'yi

tutuklama şansımız olduğuna inanıyormuşuz gibi yukarı koştuk. Aslında ikimizin de böyle bir umudu yoktu. Gesundbrunnen'de işler böyle yürümezdi. Buradaki çocuklara dört işlemden önce polisten bir adım önde olmayı öğretirlerdi.

Merdivenlerin başında pantolon ve pijama üstü giyen bir adam bizi sınıf mücadelesinin mabedi haline getirilmiş küçük bir daireye aldı. Duvarlar KPD posterleri, grev ve gösteri ilanlarıyla Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Marx ve Lenin'in ucuz resimleriyle doluydu. Onlardan farklı olarak karşımızda duran adam hiç değilse işçiye benziyordu. Ellili yaşlarında, kısa, toplu ve kalın enseli, saçları dökülmeye ve göbeği büyümeye başlamış biriydi. Sıfırın içindeki fonetik işaretler gibi kısık gözleri şüpheyle bizi süzdü. Üstünde bir de havluyla geceliği olsa kabalık ve kavgacılık yönünden hiçbir eksiği kalmayacaktı.

"Berlin polisi benden ne istiyor?"

"Biz Herr Erich Mielke'yi arıyoruz," dedi Heller. Her zamanki gibi resmiyete çok özen gösteriyordu. Ayrıntılara itina etmeden, Berlin polisinde müşavir olabilmen kolay değildi, özellikle de bir Yahudiysen. Bunun nedeni belki de eski bir avukat olmasıydı. Heller'in bu titiz avukat yönü benim hiç umurumda değildi. Bodur pijama adamın da hoşuna gitmişe benzemiyordu.

"Burada değil," dedi yüzünde gizlemeye çalışmadığı pis bir sırıtışla.

"Sen kimsin?"

"Babasıyım."

"Oğlunu en son ne zaman gördün?"

"Birkaç gün önce. Ne yaptığını iddia ediyorsunuz? Bir polise mi vurmuş?"

"Hayır," dedi Heller. "Bu sefer görünen o ki ateş etmiş ve en az bir polisi öldürmüş."

"Çok yazık." Ama adamın ses tonundan hiç de dediği gibi düşünmediği anlaşılıyordu.

Babasıyla oğlu neredeyse birbirinin aynıydı ve kendime hâkim olup adamı yumruklamamak için mutfağa gittim.

"Onu orada da bulamazsınız."

Elimi gaz deliğinin üzerine koydum. Hâlâ sıcaktı. Kül tablasında, sanki aşırı gergin birisi tarafından oluşturulmuş gibi, yarı içilmiş sigara yığını vardı. Gesundbrunnen'de hiç kimse sigaraları böyle ziyan etmezdi. Pencerenin yanındaki sandalyeye oturmuş bir adam hayal ettim. Belki de bir arabanın gelip kendisini ve Ziemer'i alıp KPD hücre evine götürmesini beklerken zihnini kitap okuyarak meşgul etmeye çalışıyordu. Mutfak masası üzerindeki kitabı aldım. Kitabın adı *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*'tu.

"Oğlunuzun nerede olabileceğini biliyor musunuz?" diye sordu Heller.

"Hiçbir fikrim yok. Her yerde olabilir. Nereye gittiğini ya da nerede olduğunu bana hiç söylemez. Gençler nasıldır bilirsiniz."

Odaya dönüp arkasında durdum. "KPD misin?"

Omzunun üstünden bakıp gülümsedi. "Öyle olmak suç değil. Şimdilik."

"Belki de dün gece Bülowplatz'taki sendin." Konuşurken kitabın sayfalarını çevirdim.

Başını iki yana salladı. "Ben mi? Hayır. Bütün gece buradaydım."

"Emin misin? Nihayetinde orada, aralarında oğlunun da bulunduğu birkaç yüz yoldaş vardı.

Bin kişi bile olabilir. Böyle bir fırsatı kaçıracağını hiç zannetmiyorum."

"Hayır," dedi emin bir ifadeyle. "Evdeydim. Pazar geceleri evden çıkmam."

"Dindar mısın?" dedim. "Hiç dindara benzemiyorsun."

"Aslına bakarsanız benim işe–" başıyla çinili şömine rafı üzerindeki küçük ahşap saati işaret etti, "gitmem gerekiyor iki saat sonra."

"Bütün gece burada olduğuna dair şahidin var mı?"

"Bitişikteki Geislerler."

"Bu kitap senin mi?"

"Evet."

"Güzel mi?"

"Sana hitap edeceğini hiç zannetmem," dedi.

"Aa, nedenmiş?"

"Duyduğuma göre Naziler yasaklamak istiyormuş."

"Olabilir ama ben Nazi değilim. Yanımdaki polis müşaviri de öyle."

"Benim kitabımda tüm polisler Nazidir."

"Evet, ama bu kitapta durum farklı." Sayfayı çevirip kaldığı yeri işaretleyen Ring Bahn biletini aldım. "Bu bilet yalancı olduğunu söylüyor."

"Nasıl yani?"

"Bu bilet buradan yürüyerek birkaç dakika uzaktaki Gesundbrunnen İstasyonundan alınma. Dün gece sekiz yirmide, yani iki polisin Bülowplatz'ta öldürülmesinden yaklaşık on dakika sonra Schönhauser Tor'dan alınmış. Bu da, bu kitabın sahibini işin içine sokar."

"Hiçbir şey söylemiyorum."

"Herr Mielke," dedi Heller. "Konuşmasanız da zaten yeterince belaya batmış durumdasınız."

"Onu yakalayamazsınız," dedi mağrur bir edayla. "Eğer Erich'i tanıyorsam çoktan Moskova yolunu yarılamıştır."

"Yarısına vardığını zannetmem," dedim. "Ayrıca sen dediğine göre Moskova'ya gittiğini de hiç zannetmem. Öyleyse Leningrad olmalı. Yani şu an hâlâ gemidedir. Bu da demektir ki Almanya'nın iki limanından birine gidiyordur, Hamburg ya da Rostock şehirlerine. Rostock daha yakın, o yüzden bizim tahmin edeceğimizi düşünüp Hamburg'a gidecektir. Bu da iki yüz elli kilometre eder. Gece yarısından önce yola çıktılarsa oraya varmış olmalılar. Şu anda Erich muhtemelen Grasbrook ya da Sandtor Rıhtımındadır, bir Rus şilebine gizlice girmiş, bir faşist polisi sırtından nasıl vurduğunu böbürlenerek anlatıyordur. Bu cesaretinden dolayı o küçük korkağa madalya verirler."

Bu dediklerimden biri Mielke'ye dokunmuş olmalıydı. Birayla yıkanmış trol suratı az önce hareketsizken çenesi saldırganca bir hırlamayla öne doğru çıktı ve bana bir yumruk savurdu. Neyse ki bekliyordum ve yumruk bana denk geldiğinde arkaya eğilmiştim. Yine de kum torbası çarpmış gibi oldum. Sersemleyerek yumuşak sandalyeye oturdum. Bir an için dünyaya farklı bir pencereden baktım, ama bunun Berlin'in avangardıyla alakası yoktu. Baba Mielke eksik dişli ağzıyla sırıtıyordu, gürz gibi yumruğunu Heller'e doğru savurdu; yumruk Mielke'nin bedeninin yörüngesindeki dönüşünü tamamladıktan sonra, Heller'in kafasına yüzeye düşen bir göktaşı gibi çarpıp polis müşavirini kımıldamadan kalacağı yere yıktı.

Tekrar ayağa kalktım. "Bu çok güzel olacak, seni çirkin komünist köpeği."

Baba Mielke diğer yönden gelen yumruğumu karşılamak için tam zamanında döndü. Darbe dolgun omuzları üzerindeki koca kafasını sanki kötü bir koku almış gibi titretti ve o bir adım geri giderken Borotra'nın ilk servisi gibi kafasının yanından aşağı inen bir sağ yumrukla ona tekrar vurdum. Bacakları bir uçağın iniş takımları gibi yerden kesildi ve bir an için, dizleri üzerine düşmeden önce, gerçekten uçacakmış gibi göründü. Mielke yan tarafı üstüne yatarken önce bir sonra da diğer kolunu arkasına büktüm ve hâlâ tam kendine gelememiş Heller bileklerine kelepçe vurana kadar onu öyle tutmayı başardım. Daha sonra ayağa kalkıp onu tekmeledim çünkü oğlunu tekmeleyememiştim ve genç adamın kellesini kurtarmamış olmayı umut ediyordum. Onu bir kez daha tekmeleyebilirdim, ama Heller bana engel oldu ve eğer o bir müşavir olmasa, ben de hâlâ sersemlemiş hissetmeseydim Heller'i de tekmeleyebilirdim.

"Günther," diye bağırdı. "Bu kadar yeter." Nefes verip duvara yaslanarak kendini toparlamaya çalıştı.

Çenemi oynattım; kafamın bir tarafı daha büyükmüş gibi hissediyordum ve kulaklarım da uğulduyordu.

"Saygısızlık etmek istemem, efendim," dedim. "Ama hiç de yetmez."

Ardından Mielke'yi bir kez daha tekmeleyip daireden dışarı, sahanlığa gittim ve bir iki dakika sonra tırabzanın üzerinden kusuyordum.

13

ALMANYA, 1954

Konuşmayı bıraktım. Boğazım gergindi, ama kelepçeler kadar değil.

Amerikalılardan biri, "hepsi bu mu?" diye sordu.

"Fazlası var," dedim. "Hem de çok daha fazla. Ama ellerimi hissedemiyorum. Tuvalete gitmem gerek."

"Erich Mielke'yi tekrar gördün."

"Birkaç kez. En son 1946'da Rusya'da savaş esiriyken. Yani Mielke–"

"Hayır, hayır acele etme. Sırayla gidelim. Alman tarzı budur değil mi?"

"Öyle diyorsanız."

"Tamam. Evine gittin. Polis şahidin var. Cinayet silahını yağmur oluğunda buldun. Onların cinayet silahı olduğunu varsayıyorum."

"Uzun namlulu Luger ve bir Dreyse 0.32. O zamanlar standart polis otomatik tabancasıydı. Evet, cinayet silahı onlardı. Bakın dinlenmem gerekiyor. Ellerimi his–"

"Evet, daha önce de söyledin."

"Sizden turta ve dondurma istemiyorum. Sadece kelepçeleri çıkarın yeter. Makul değil mi?"

"Bize az önce söylediklerinden sonra mı? Yani kelepçeliyken ve yerde yatarken baba Mielke'nin kafasını tekmelemişsin. Senin makul anlayışın bu mu, Günther?"

"Bunun olacağını kendi de biliyordu. Bir polise vurursan başın belaya girer. Size vurmadım, değil mi?"

"Henüz değil."

"Bu ellerle kendi dizime bile vuramam." Çuvalın içinde esnedim. "Gerçekten yeter. Buraya kadar. Çişimi tutmaya daha ne kadar devam edebilirim bilmiyorum. Durumun resmi ya da gayriresmi oluşu–"

"Bulunduğun yerde kanun yok. Kanun biziz. Altına mı yapacaksın? Hiç durma. Sonra da neler olacak gör."

"Anlamaya başlıyor–"

"Kendi hayrın için umarım öyledir."

"Gestapo'yu oynamak hoşunuza gidiyor. Böylesi sizi heyecanlandırıyor olmalı. Çünkü içten içe onlara ve onların diş sökerek bilgi almalarına hayransınız."

Bana yaklaşıp seslerini iyice yükselttiler.

"Siktir git, Günther."

"Gestapo'dan bahsederek duygularımızı incittin."

"Sözümü geri aldım. Gestapo'dan betersiniz. Onlar hür dünyanın muhafızlarıymış gibi davranmadılar. Burada asıl kötü olan zalimliğiniz değil riyakârlığınız. Faşistin en beterisiniz. Kendini liberal zanneden türü."

Bir tanesi parmağının boğumuyla kafama vurmaya başladı; canımı yakmaktan ziyade sıkıyordu.

"Şu salak kafana ne zaman sokacaksın–"

"Haklısın. İşbirliğine dünden razı olduğum halde bunu neden yaptığınızı aklım almıyor."

"Anlamaman gerekiyor. Bunu ne zaman anlayacaksın, salak? Senin işbirliği isteğinden fazlasını istiyoruz. Çünkü bu senin seçim şansının olduğu manasına gelir, ama yok. Senin işbirliği seviyeni tespit etmek senin değil bizim işimiz."

"Bize neden tartışmasız şekilde doğruyu söylediğini bilmek istiyoruz. Gerçeği, tüm gerçeği ve sadece gerçeği. O yüzden ne zaman dinleneceğine, ne zaman tuvalete gideceğine ve ne zaman gün ışığını göreceğine biz karar veririz. Ne zaman nefes alıp ne zaman osuracağına da. Dolayısıyla bize Erich Mielke'yi anlatmaya devam et. Hamburg'a mı Rostock'a mı gitti?"

"Mielke'nin babasını hapse tıktıktan sonra bir dedektifle birlikte Hamburg'a giden ilk trene bindim."

"Niye sen? Niye başkası değil? Neden bu soruşturmada bu kadar ön plandasın? Neden Hamburg polisine bırakmadınız?"

"Bunun bariz olduğunu sanıyordum ya da anlattıklarımı dinlemiyorsunuz. Erich Mielke'yi tanıyordum. Neye benzediğini biliyordum, hatır-

ladınız mı? Ayrıca onun tutuklanmasını kişisel bir mesele haline getirdim. Hayatını ben kurtardım. Tabii ki Ziemer ve Mielke'yi tutuklaması için Hamburg polisine de haber verildi. Fakat Alex'te birisi onlara haber uçurdu, Kestner ve ben Hamburg'a varana kadar–"

"Kestner mi?"

"Evet. O siyasi polisteydi. Dedektif çavuş. Kestner'le eski dosttuk. Mart 1933'te Naziler seçimi kazanınca Partiye katıldı. Çoğu kişi öyle yaptı. Mart Menekşeleri ya da Mart Kayıpları derdik onlara. Neyse o tarihten sonra onunla arkadaşlığımız bitti."

"Daha sonra Komintern ajanlarının Mielke ve Ziemer'i Antwerp'e götürdüklerini öğrendim. Orada onlara sahte pasaport verilmiş ve tayfa gibi davranarak bir gemiyle Leningrad'a gitmişler. Oradan da Stalin'in gizli polisine katılmaları için OGPU'ya götürülmüşler."

"Demek Berlin polisinde Naziler gibi komünistler de vardı."

"Evet, Eldor Borck –tanıdığım emekli bir polis binbaşısı– Berlin polisinin yaklaşık yüzde 10'unun bolşevik sempatizanı olduğunu söylerdi. Ama Nazilerin iddia ettiği gibi kızıl Schupo hücreleri hiçbir zaman var olmadı. Çoğu polis muhafazakârdır. İdeolojikten ziyade içgüdüsel faşisttir. Neyse Ziemer ve Mielke sonraki beş yılı Rusya'da geçirdi."

"Bunu nereden biliyorsun?"

"Onu sonra anlatırım. Anlauf ve Lenck cinayetlerinin faillerini hapse tıkamasak da, Naziler böyle minik bir ayrıntının onları bunu kullanmak-

tan alıkoymasına izin vermediler. Tutuklama ve mahkûmiyetlerin propaganda değeri yüksekti."

"Diğer komünistleri mi?"

"Tabii ki diğer komünistleri. Ziemer ve Mielke'nin tek başlarına hareket etmediği de açıktı. Hatta Bülowplatz'taki tüm hadisenin Anlauf ve Çavuş Willig'i tuzağa çekmek için tertip edildiğine dair mantıklı bir iddia da vardı. Dediğim gibi komünistler bu ikisinden nefret ederdi. Lenck'in durumuna kaza denebilirdi. Yanlış zamanda yanlış yerdeydi."

"Emniyetten ayrılıp Adlon Hotelde çalışmaya başladıktan kısa süre sonra bir tutuklama yapıldı. Adamın adı Max Thunert'ti. Muhtemelen kafasına bir çuval geçirip onu isim vermeye ikna ettiler. O da isimleri verdi. Haziran 1933'te aralarında önde gelen komünistlerin de olduğu on beş kişiyle mahkemeye çıkarıldı. Kim bilir? Belki aralarında Mielke ve Ziemer'i ölümler için azmettirenler de vardı."

"Dördü idam cezası aldı. On biri toplama kampına gönderildi. Fakat bu idam cezalarından üçü ancak iki yıl sonra ifa edildi. Naziler hep böyle yapardı. Birini idam etmeden önce yıllarca bekletirlerdi. Zalimlik hakkında Nazilerin siz Amerikalı şerefsizlere hâlâ bir şeyler öğretebileceğini düşünüyorum. Bütün gazetelerde çıkmıştı. Mayıs 1935'te miydi? Düşen baltaya gittiler, ama isimlerini hatırlamıyorum. Yine de hep Moskova'da güven içindeki Mielke ve Ziemer'in bu konuda neler hissettiğini düşünmüşümdür. Acaba onlara ne kadarı söylendi. İlginçtir, yine Mayıs 1935'te Stalin, Hitler ve Mussolini'nin iktidara gelmesi-

nin ardından Rusya'ya kaçan pek çok Alman ve İtalyan komüniste artık güvenilemeyeceğine karar verdi. Avrupa komünizmi Stalin'e göre fazla çeşitlilik arz ediyordu. Çok fazla hizip, çok fazla Troçki vardı. Bence Mielke ve Ziemer, Max Matern gibi eski yoldaşlarından ziyade kendi başlarına ne geleceğinden endişe ediyorlardı. Evet, hatırladım. Giyotine gidenlerden biri oydu."

"Moskova'daki Alman komünistlerin çoğu Hotel Lux adındaki bir Komintern oteline yerleştirilmişti. Bir tasfiye yaşandı ve önde gelen Alman komünistlerden bazıları –Kippenberger, Neumann, ironik olarak Anlauf ve Lenck'in vurulmasını asıl emreden kişi– kurşuna dizildi. Kippenberger'in karısı bir Sovyet çalışma kampına gönderildi ve ondan bir daha haber alınmadı. Neumann'ın karısı da çalışma kampına gönderildi ama sanırım o hayatta kaldı. En azından 1939'da Stalin ve Hitler saldırmazlık anlaşması imzalayana kadar hayattaydı, ondan sonra da Gestapo'ya teslim edildi. Sonrasında ne yaptı bilmiyorum."

"Çok bilgilisin. Bu kadar çok şey nasıl öğrendin, Günther? Mielke, yığınla Alman komünist."

"Bir süre o benim biramdı," dedim. "Nasıl diyorsunuz? Güvercinim. 1946'ya kadar Mielke'yle ilgili bildiğim pek bir şey yoktu."

"Ya sonra?"

"Sonra Hukuk Bürosundan bir avukat o ismi zikredene kadar da hemen hiç aklıma gelmedi. Doğrusu hiç duymamış olmayı dilerdim."

"Ama duydun ve o yüzden buradasın."

"Onu son gördüğümde daha sonra MVD olacak OGPU'da çalışıyordu. Bu yedi yıl önceydi."

"Doğu Almanya Devlet Güvenliği Sekreterliği'ni duydun mu?"

"Hayır."

"Bazı Almanlar ona Stasi diyor. Dostun Erich, Devlet Güvenliği Başkan Yardımcısı. Gizli polis ve tüm ülkede olmasa bile Doğu Alman emniyetinde en önemli üç kişiden biri."

"Stalin, Beria ve hatta Berlin'de geçen sene yaşanan işçi ayaklanmasında Wilhelm Zaisser'in düşmesini bile atlatmayı başardı. Dostun Mielke hayatta kalma konusunda çok başarılı."

"Sanırım bayılacağım," dedim.

"Müttefik Kontrol Komisyonu Şubat 1947'de onu tutuklamayı denedi, ama Ruslar buna müsaade etmedi."

Dinlemeyi bıraktım. Artık zahmet etmiyordum. Aslında çok da doğru değildi. Erich Mielke'nin babasının yirmi üç yıl önce bana vurduğunda kulağımda başlayan çınlamanın haricinde dinleyecek bir şey yoktu. Aslında o da değildi. Başımın yanında ağır ve soğuk bir şey vardı ve o anda bunun yer olduğunu anladım. Ellerimdeki uyuşukluk mumyalama sıvısı gibi tüm vücudumu sarmaya başlamıştı. Başımdaki çuval, sanki celladın ilmeği boynumdaymış gibi, kalınlaşıp sıkılaştı. Nefes almakta zorlanıyordum ama umursamadım. Çuvalı açıp içine girdim. Sonra da birisi çuvalı bir köprüden attı. Yirmi üç yıl boyunca boşlukta düşüyormuşum gibi hissettim. Yere vardığımda kim, ne ve nerede olduğumu unutmuştum.

14

ALMANYA, 1954

Taşındığımı hissettim. Sonra yine bayıldım. Tekrar kendime geldiğimde bir yatakta yüzükoyun yatıyordum, bileklerimin birinden kelepçeyi çıkarmışlardı ve ellerimi tekrar hissetmeye başlamıştım. Sonra beni ayağa kaldırıp bir dakika durmamı istediler. Susamıştım ama su istemedim. Orada öylece durup birinin bana bağırmasını ya da vurmasını bekledim. O yüzden birisinin omuzlarıma bir battaniye, altıma da bir sandalye koyduğunu hissedince irkildim; tekrar oturdum ve bir el başımdaki çuvalı çıkardı.

Benimkinden daha büyük ve konforlu bir hücredeydim. Kenarında kalem koymak için oyuk bulunan bir masa, üzerindeki saksıda da ölmüş bir çiçek vardı. Tepemdeki duvarda önceden orada resim asılı olduğunu gösteren bir iz vardı, par-

maklıklı pencerenin önündeyse sürahi ve porselen bir lavabo bulunuyordu.

Odada iki kişi vardı, ikisi de işkenceciye benzemiyordu. Çift düğmeli takımlar ve ipek kravatlar giyiyorlardı. Biri boynuz çerçeveli bir gözlük takmıştı, diğerinin de ağzında yakılmamış kiraz ağacından bir pipo vardı. Pipolu sürahiyi alıp tozlu görünen bardağa su doldurdu ve bana verdi. Suyu yüzüne atmak istesem de içmeyi tercih ettim. Gözlüklü bir sigara yakıp sigarayı dudaklarımın arasına koydu. Dumanını ana sütü gibi emdim.

"Dediğim bir şey yüzünden mi?" deyip saf saf sırıttım.

İlk katın penceresinden bahçe ve hapishane duvarındaki küçük beyaz kulenin koni çatısı görülebiliyordu. Bildiğim kadarıyla bu, Lansdberg'deki bir kızıl ceketin görebileceği bir manzara değildi. Pencereden süzülen güneş ışığı ve gözüme giren duman yüzünden gözlerimi kırptım, çenemi ovuşturdum ve sigarayı ağzımdan aldım.

"Olabilir," dedi pipolu adam. Üst dudağında, şekli ve ebadı küçük mavi papyonuna uyan bir bıyığı vardı. Yakışıklı olması için gerekenden büyük bir çeneye sahipti ve Şarlken olmasa da aralarında benim de bulunacağım bazı kişiler daha küçük görünmesi için o çenede kısa bir sakal bırakabilirdi. Ama benim gözümde cüzam ona daha fazla yakışırdı.

Kapı açıldı. Bu hücreyi açmak için anahtara gerek yoktu. Kapı otomatik açıldı ve elbise taşıyan bir gardiyan geldi. Onu da sıcak kahve ve yemek getiren diğer bir gardiyan takip etti. Elbiseler dün giydiklerimin aynısı olduğundan pek hoşuma

gitmemişti, ama kahve ve yemek Kempinski'de yapılmış gibi kokuyordu. Fikirlerini değiştirmelerine fırsat vermeden yemeye başladım. Açken kıyafetlerin pek önemi olmuyordu. Çatal bıçak kullanmadım çünkü henüz onları doğru düzgün tutamıyordum. O yüzden parmaklarımla yedim ve sonra parmaklarımı üzerime sildim. Görgü kurallarını dert edecek durumda değildim. Derhal kendimi daha iyi hissetmeye başladım. İnsan açken bir Amerikan kahvesinin tadı bile ne kadar iyi geliyordu.

"Şu andan itibaren hücren burası. Yedi numara," dedi pipolu adam.

"Bu numarayı hatırladın mı?" Gözlüklü diğer Amerikalı kısa beyaz saçlıydı ve üniversite profesörüne benziyordu. Gözlüğünün sapları kafasına göre kısaydı ve kulağının üzerinde durduklarından iki küçük şemsiyeyi andırıyorlardı. Belki gözlüğün camları yüzüne göre çok küçüktü. Belki onları ödünç almıştı. Belki de kafası –çoğu benim hakkındaki– anormal derecede nahoş düşünceleri barındırabilmek için şişerek anormal derecede büyük bir hal almıştı.

Omuz silktim. Zihnim bomboştu.

"Elbette hatırladın. Bu Führer'in hücresi. Kitabını yemek yediğin bu yerde yazdı. Hangisinin daha iğrenç olduğunu bilmiyorum. Onun zehirli düşüncelerini kaleme alması mı, yoksa senin parmaklarınla yemen mi?"

"Bu düşüncenin iştahımı kesmesine kesinlikle izin vermem."

"Hitler'in Landsberg'de keyfinin yerinde olduğuna şüphe yok."

"Sanırım o tarihte burası sizde değildi."

"Söyle, Günther, hiç Hitler'in kitabını okudun mu?"

"Evet. Ayn Rand'ı tercih ederim. Ama birazcık."

"Ayn Rand'ı sever misin?"

"Hayır. Ama bence Hitler olsa severdi. Tabii ki o da mimar olmak istiyordu. Ama kâğıt kalemi yoktu. Eğitimden bahsetmiyorum bile. Ayrıca egosu da yeterince büyük değildi. Sanırım o dünyada bunu başarabilmek için çok sert olmanız gerekir."

"Sen yeterince sertsin, Günther," dedi gözlüklü.

"Ben mi? Hayır. Kaç sert adam kahvaltısını sizinle çıplak yaptı?"

"Çok değil."

"Üstelik kafanda çuval varken sert görünmek kolaydır. Bu seni ayaklarının altında hiçbir şey bulunmamasının nasıl bir duygu olacağı yönünde meraklandırsa bile."

"Belki sana yardımcı olmaya çalıştığımızı anlayabilirsin."

"Tabii. Provada Klingelhöfer'in yerine geçebilirsiniz."

"Haziran 1951'de beş savaş suçlusu idam edildiğinde buradaydık."

"İlginç bir kupür albümünüz olmalı."

"Sakince öldüler. Kaderlerine razıymış gibi. Öldürdükleri onca Yahudi hakkında söylediklerini düşününce tabii ki biraz tuhaf kaçıyor."

Omuz silkip boş kahvaltı tepsisini ileri ittim. "Kimse ölmek istemez," dedim. "Ama kimi zaman yaşamak daha kötü görünür."

"Bence yaşamaya devam etmek istediler. Özellikle de şartlı tahliye için başvuranlar ki, hepsi başvurmuştu. McCloy'un aldığı mektuplarından bazılarını okudum. Tahmin edileceği gibi hepsi kendisini düşünüyordu."

"Aa, anladım," dedim. "Onlarla aramdaki fark bu. Ben kendimi hiç düşünmem. Kendimi uzun zaman önce kovdum. Bu aralar tek başıma takılıyorum."

"Sanki yaşamak istemiyormuşsun gibi konuşuyorsun, Günther."

"Sen de misafirperverliğinizden etkilenmem gerekirmiş gibi konuşuyorsun. Siz Amerikalıların sorunu bu. İnsanların anasını ağlatıp sonra da 'The Star Spangled Banner'ı söylerken size katılmalarını bekliyorsunuz."

"Senden şarkı söylemeni istemiyoruz, Günther," dedi pipolu Amerikalı. Piposunu ne zaman yakacaktı? "Konuşmaya devam et yeter. Tıpkı şimdiye kadar konuştuğun gibi." Hitler'in çok satan kitabını yazdığı masanın üzerine bir sigara paketi attı. "Bu arada Zeimer ve Mielke'nin karnından vurduğu çavuşa ne oldu?"

"Willig mi?" Sigarayı yakıp yaşadığını hatırladım; vurulduktan üç ay sonra teğmen olmuştu. "Unuttum."

"Eylül 1938'de tekrar Kripo'ya katıldın, değil mi?"

"Aslında katıldım sayılmaz," dedim. "General Heydrich tarafından emirle çağrıldım. Berlin'deki bir dizi cinayeti çözmem istendi. Dava sona erdikten sonra da teşkilatta kalmaya devam ettim. Yine Heydrich'in isteğiydi. Heydrich hakkında

anlamanız gereken bir şey var: İstediğini mutlak elde ederdi."

"Ve seni istedi."

"Görevi yerine getirdiğim için itibarım daha da arttı. Bu hoşuna gitmişti."

"Yani kaldın."

"Kripo'dan temelli ayrılmayı denedim. Ama Heydrich bunu imkânsız hale getirdi."

"Bize Heydrich için yaptığından bahset."

"Kripo, Devlet Güvenlik Polisi Sipo'nun parçasıydı. Beni de başmüfettişliğe terfi ettirdiler. O tarihte işlenen suçların çoğu siyasiydi, ama erkekler karılarını öldürmeye ve profesyonel suçlular da her zamanki işlerini yapmaya devam ettiler. Bu dönemde birkaç soruşturma yürüttüm fakat Naziler gerçekte hep atıp tuttukları gibi suç oranını düşürmeye hiç meraklı değillerdi ve çoğu polis bir polisin yapması gereken şeylerle uğraşmaya zahmet etmiyordu. Naziler suç oranını her yıl af ilan ederek 'düşürmeye' çalıştılar, yani suçluların çoğu hiç mahkemeye çıkmadı. Nazileri ilgilendiren tek şey suç rakamlarının düşük görünmesiydi. Aslında suç oranı –gerçek suç– Nazi rejiminde artmıştı; hırsızlık, cinayet, çocuk tacizi hepsi daha kötüye gitti. Ben de Alex'te eskisi gibi çalışmaya devam ettim. Suçluları tutukladım, davayı hazırladım, Adalet Bakanlığına gereken evrakları teslim ettim ve dava düşüp suçlu elini kolunu sallayarak gitti."

"Eylül 1939'da bir gün, savaş ilanı ve Sipo'nun RHSA'ya bağlanmasından kısa süre sonra, General Heydrich'i görmeye Prinz Albrechtstrasse'deki ofisine gittim. Ona boşa kürek çektiğimi ve isti-

fa etmek istediğimi söyledim. Sabırla dinleyip sözümü bitirmemin ardından bir dakika kadar daha yazdıktan sonra masasının üzerindeki lastik damga rafına baktı. Otuz kırk civarında damga olmalıydı. Birini alıp önce ıstampaya, sonra da itinayla yazdığı kâğıdın üzerine bastırdı. Ardından, hâlâ tek kelime etmeden, ayağa kalkıp kapıyı kapattı. Ofisinde büyük bir piyano vardı –3 metrelik siyah Blüthner– ve hiç beklemediğim şekilde piyanonun başına geçip çalmaya başladı. Gayet iyi çaldığını da söyleyebilirim. Çalarken koca kıçını taburenin üzerinde kaydırdı –onu son gördüğümden beri kilo almıştı– sonra da başıyla yanında açtığı boşluğa işaret edip oturmamı istedi."

"Ne yapacağımı bilemeden oturdum ve onun ince uzun parmakları piyano çalmaya devam ederken bir süre ikimiz de konuşmadık. Dinledim ve gözümü piyano kapağı üzerindeki resimden ayırmadım. Bu, beyaz eskrimci yeleği giymiş Heydrich'in profil resmiydi ve ancak kâbuslarda görülecek türden bir dişçiye benziyordu – ağız temizliğini artırmak için tüm dişleri çekmeye kalkan tiplerden."

"'Ghuan Zong, yedinci yüzyılda yaşamış bir Çinli filozoftur," dedi Heydrich usulca. "Yazdığı muhteşem kitapta şöyle bir cümle vardır: 'Duvarların bile kulağı vardır.' Ne demek istediğimi anladın mı, Günther?'"

"'Evet, General?'" deyip mikrofonun nerede olabileceğini tahmin edebilmek için etrafıma baktım.

"'Güzel. O zaman ben çalmaya devam ediyorum. Bu Antonio Salieri'nin yetiştirdiği

Mozart'tan. Salieri büyük bir besteci sayılmazdı. Günümüzde ise Mozart'ı öldüren kişi olarak biliniyor.'"

"'Ben öldürüldüğünü bile bilmiyordum efendim.'"

"'Ah, öyle. Salieri, Mozart'ı kıskandı, ki basit adamlar genelde böyle yapar. Birisinin beni öldürmeye çalıştığını söylesem bu seni şaşırtır mı?'"

"'Kim?'"

"'Himmler tabii ki. Salieri *de nous jours*. Himmler pek zeki değildir. En büyük düşünceleri benim ona öğrettiklerim. O tuvalete gittiğinde bile acaba Hitler burada nasıl davranmamı isterdi, diye düşünen türde bir adam. Ama birimizin diğerini ortadan kaldıracağı kesin ve şansım yaver giderse bu oyunu kaybeden o olacak. Fakat hiç de hafife alınacak biri değildir. Seni Sipo'da tutmamın nedeni de bu, Günther. Eğer olur da bu küçük oyunumuzu Himmler kazanırsa birisinin onu mahvetmeye yardımcı olacak delili bulmasını istiyorum. Kripo'da dedektif olan birisinin. Becerikli ve zeki birisinin. Bu sensin, Günther. Benim Büyük Frederick'imin Voltaire'i sensin. Dürüstlüğün ve bağımsız düşünme özelliğin nedeniyle seni yakınımda tutuyorum.'"

"'Gurur duydum, Herr General. Aynı zamanda da korktum. Himmler gibi bir adamı mahvedebileceğimi de nereden çıkardınız?'"

"'Saf olma, Günther ve iyi dinle. Ben mahvetmeye yardımcı olman dedim. Himmler kazanır ve ben ölürsem tabii ki kaza gibi görünecek. Ya da ölümümden bir başkası sorumlu olacak. Bu

durumda bir soruşturma gerekecek. Arthur Nebe, Kripo'nun başı olarak birisini bu soruşturmaya atama yetkisine sahip. O kişi sen olacaksın, Günther. Eşim Lina ve en güvendiğim yardımcım –SS Dış İstihbarat Servisi'ndeki Walter Schellenberg– sana yardımcı olacak. Cinayetime dair delili Führer'e en diplomatik yolla sunma işini Schellenberg halledecektir. Benim düşmanlarım var, ama adi Himmler'in de öyle. Ve onun bazı düşmanları benim dostum.'"

Omuz silktim. "Kısacası Kripo'dan ayrılmamı imkânsız hale getirdi."

"Nebe'nin seni Minsk'ten Berlin'e geri göndermesinin asıl nedeni de buydu," dedi pipolu Amerikalı. "Silverman ve Earp'a anlattığın, Nebe'nin seni, onu zor durumda bırakmaman için göndermesi hikâyenin sadece yarısıydı, değil mi? Heydrich'in şahsi talimatı nedeniyle seni koruyordu."

"Sanırım öyle. Ancak Berlin'e dönüp Schellenberg'le görüştüğümde Heydrich'in söyledikleri aklıma geldi. Ve tabii ki 1942'de suikasta kurban gittiğinde."

"Şimdi Mielke'ye dönelim," dedi gözlüklü Amerikalı. "Onu senin güvercinin yapan Heydrich miydi?"

"Evet."

"Bu ne zaman oldu?"

"Piyano başındaki konuşmanın ardından," dedim. "Fransa'nın düşmesinden birkaç gün sonra."

"Yani Haziran 1940'da."

"Evet."

15

ALMANYA, 1940

Kaosun hâkim olduğu Prinz Albrechtstrasse'ye geri çağrıldım. İnsanlar dosyalarla oradan buraya gidiyor, telefonlar durmadan çalıyor, önemli mesajlar getiren haberciler koridorlarda koşturuyordu. Hatta bir gramofonda, sanki Normandiya sahiline doğru giden motorize SS birliğiymişiz gibi "Erika" şarkısı çalıyordu. En sıra dışı olansa herkesin sırıtmasıydı. Burada kimsenin yüzü gülmezdi ama o gün gülüyordu. Benim bile yüzüm gülüyordu. Fransa'nın bu kadar kısa sürede yenilmesi mucizeden başka bir şey değildi. Çoğumuzun Fransa'da dört yıl boyunca siperde oturduğunu unutmayın. Dört yıl süren açmaz ve kıyım. Oysa şimdi sadece dört haftada en eski düşmanımıza karşı zafer kazanmıştık. Buna sevinmek için Nazi olmaya gerek yoktu. Dürüst olmak gerekirse

Naziler hakkında iyi bir şey düşünmeye en çok yaklaştığım zaman 1940 yazıdır. O tarihte Nazi olmanın neredeyse anlamı kalmamıştı. Birden hepimiz tekrar Alman olmakla gurur duymaya başlamıştık.

İnsanların iyi hissetmesinin bir nedeni de hepimizin savaşın, daha başlamadan, bittiğini düşünmesiydi. Cihan Harbinde ölen milyonlarla kıyaslandığında neredeyse kimse ölmemişti. İngiltere barış yapacaktı. Rus sınırı sağlamdı. Amerikalılar da her zamanki gibi bulaşmak istemiyordu. Hepimiz rahat bir nefes almıştık. Tabii ki Fransa'da durum farklıydı, ama Almanya'da tam bir milli coşku yaşanıyordu. Açıkçası o sabah Heydrich'in ofisine girdiğimde aklıma gelen son şey Erich Mielke denen herifti.

Heydrich'in masasında tanımadığım üniformalı bir SS daha oturuyordu. Otuz yaşlarındaydı, hafif yapılıydı, saçları gür ve açık sarıydı, feminen bir ağza ve Berlin Hayvanat Bahçesi'ndeki leopar kafesi haricinde gördüğüm en delici gözlere sahipti. Özellikle sol gözü kedi gözü gibiydi. Başta gümüş sigaralıktan gelen duman yüzünden kısıldığını zannettim ama bir süre sonra gözünün, sanki tek camlı gözlüğü düşmüş gibi, normal yapısının öyle olduğunu gördüm. Heydrich bizi tanıştırdığında gülümsedi ve genç Bela Lugosi ile ne kadar benzediklerini fark ettim, tabii Bela Lugosi'nin herhangi bir zamanda genç olduğunu varsayarak. SS subayının adı Walter Schellenberg'di ve sanırım o zaman binbaşıydı – ileride general oldu– ama o sırada rütbesine pek dikkat etmedim. Heydrich'in üzerindeki Luftwaf-

fe üniforması daha çok dikkatimi çekmişti. Daha da ilginç kolunun askıda olmasıydı ve birkaç gergin geçen dakikanın ardından beni oraya, ona karşı düzenlenen suikast teşebbüsünü soruşturmam için çağırdığını varsaydım.

"Oberkommissar, Günther, Kripo'nun en iyi dedektiflerinden biridir," dedi Heydrich Schellenberg'e. "Yeni Almanya'da bu biraz tehlikeli bir meslek. Çoğu filozof dünyanın nihayetinde ya madde ya da mana olduğunu söylemiştir. Schopenhauer nihai gerçekliğin insan iradesi olduğunu söyler. Ama ne zaman Günther'i görsem insanlar için merakın da ne kadar önemli bir şey olduğunu hatırlıyorum. Bir bilim adamı ya da mucit gibi iyi bir dedektif de meraklı olmalıdır. Varsayımları olmalıdır ve o varsayımları sürekli gözlenebilir olgularla sınamalıdır. Öyle değil mi, Günther?"

"Evet, Herr General."

"Eminim ki şu an neden Luftwaffe üniforması giydiğimi merak edip içten içe bunun Sipo'dan ayrılacağımın alameti olmasını ve böylece daha rahat ve huzurlu bir hayat sürebilmeyi umuyordur." Heydrich kendi dediğine güldü. "Yapma, Günther. Aklından geçen bunlar değil miydi?"

"Sipo'dan ayrılıyor musunuz, Herr General?"

"Hayır, ayrılmıyorum." Zeki bir öğrenci gibi sırıttı. Bir şey demedim.

"Ne kadar rahatladığını olabildiğince gizle, Günther."

"Elimden geleni yaparım, General."

"Demek istediğimi anladın mı, Walter? Her şartta neyse o, hep aynı adam."

Schellenberg gülümseyip sigarasını içerken kedi gözleriyle beni süzdü ama konuşmadı. Hiç değilse müşterek bir noktamız vardı. Heydrich söz konusu olduğunda neyi söylemenin güvenli olacağı belli olmazdı.

"Polonya'nın işgalinden beri bir bombardıman uçağında gönüllü mürettebat olarak görev yapıyorum. Lublin'e yönelik bir hava akınında kuyruk topçusuydum," dedi Heydrich.

"Çok tehlikeli bir vazife, General," dedim.

"Öyle. Ama inan bana elinde MG-17 ile saatte üç yüz kilometre hızla düşman şehri üzerinde uçmak gibisi yoktur. Bu bürokrat askerlere SS'in ne olduğunu göstermek istedim. Biz bir grup merasim askeri değiliz."

Sanırım Himmler'i kastediyordu.

"Takdire şayan, efendim. Kolunuz böyle mi yaralandı?"

"Hayır, hayır bu bir kaza," dedi. "Avcı pilotu eğitimi de alıyorum ve kalkışta kaza yaptım. Kendi aptallığım."

"Bundan emin misiniz?"

Heydrich'in gülümsemesi tam yarısında durdu ve bir an için, acaba çok mu ileri gittim, diye düşündüm.

"Yani kaza değil mi diyorsun?" dedi.

Omuz silktim. "Tekrar uçmadan önce ne terslik olduğunu tam olarak öğrenmek istersiniz diye düşündüm." Aptallık edip aklına soktuğum şeyden şimdi kıvırmaya çalışıyordum. "Uçağın modeli neydi, efendim?"

Heydrich sanki çok zormuş gibi bir an tereddüt etti. "Bir Messerschmitt," dedi usulca. "Bf 110. Pek çevik bir uçak sayılmaz."

"Aslında neden böyle bir şey ima ettiğimi bilmiyorum. Sizin iyi bir pilot olmadığınızı ima etmedim, General. Uçağın uçuşa hazır olduğundan emin olmadan sizin kokpite çıkmanıza izin vermeyeceklerinden eminim. Ben hiç uçmadım, ama yine de tekrar uçmadan önce kesinlikle mekanik bir sorun olup olmadığından emin olmak isterdim."

"Evet, belki de haklısın."

Schellenberg başını sallıyordu. "Günther haklı, Herr General. Tedbirden zarar gelmez."

Tuhaf, tiz ve kestiremediğim bir aksana sahip bir sesi vardı; ayrıca tertipli ve şık görünümü bana bir uşağı ya da erkek giyim satıcısını hatırlatıyordu.

Çekici bir SS sekreter –gri fare derdik– sanki Ku-damm'daki bir kafedeymişiz gibi, üzerinde üç kahve ve üç su bardağı olan bir tepsiyle geldi ve neyse ki Heydrich'in geçirdiği kaza konusu böylece kapandı – Schellenberg'in dikkatini kadın, Heydrich'inkini ise açık kapıdan gelen gramofon sesi dağıttı. Bir süre şarkının ritmiyle botlarını yere vurup neşeyle sırıttı.

"Harika bir müzik, değil mi?"

"Çok güzel, Herr General," dedi gözü hâlâ Heydrich'in sekreterindeki Schellenberg ve bu iltifatın müziğe mi, kıza mı olduğu anlaşılmadı.

Adam haklıydı. Kızın adı Bettina'ydı ve Heydrich gibi bir şeytan için çalışamayacak kadar güzel görünüyordu.

Kız dışarı çıkınca üçümüz de şarkı söylemeye başladık. Bir SS şarkısı olsa da beni rahatsız etmedi çünkü SS ya da savaşla ilgisi yoktu. Ve bir

an için nerede ve kimin yanında olduğumu unuttum.

Kırda küçük bir çiçek açar
Ve o çiçeğin adı Erika'dır
Yüz bin küçük arı
Erika'nın etrafına üşüşür
Çünkü onun yüreği çok tatlıdır
Ve çiçekli elbisesi çok güzel kokar
Kırda küçük bir çiçek açar
Ve o çiçeğin adı Erika'dır.

Üç kıtasını da söyledik ve bitirdiğimizde öyle coşmuştuk ki Heydrich, Bettina'ya üç brendi getirmesini söyledi. Birkaç dakika sonra Fransa'nın düşüşüne içiyorduk ve Heydrich beni ofisine neden çağırdığını anlatıyordu. Bana bir dosya verip açmamı bekledikten sonra konuştu:

"Dosyadaki ismi tabii ki biliyorsun."

Başımı salladım. "Erich Mielke. Ne olmuş ona?"

"Hayatını kurtardın ve o suç ortağıyla iki polisi öldürdü. Ardından soruşturmanın başındaki Yahudi onu tutuklamayı beceremedi."

"Kriminal-Polizeirat Heller'i kastettiniz sanırım," dedim. "Evet, onu hatırlıyorum. Beussellkeitz'de öldürülen SA gencin soruşturmasını başarıyla yürüten o değil miydi? Komünist serserinin teki bıçaklamıştı. Adı neydi? Herbert Norkus mu?"

"Tarih dersi için teşekkürler, Günther," dedi Heydrich sabırla. "Herbert Norkus'u hiçbirimiz unutmadık."

Bu şaşırtıcı değildi çünkü Norkus, Hitler Gençliği hakkında yapılan bir Nazi propaganda filmi-

nin ana konusu olmuştu. Filmi izlemedim, ama Heller'in katkısından bahsedildiğini hiç zannetmiyorum. Yine de Heydrich'in karşısında şansımı fazla zorlamamın da manası yoktu.

"Heller ve sen onun kaçmasına izin verdiğinizden Dış İstihbaratın onun izini bulduğunu bilmek hoşuna gidecektir," dedi. "Walter, neden başmüfettişe yeni edindiğimiz bilgileri aktarmıyorsun."

"Memnuniyetle, efendim," dedi Schellenberg. "Mielke'nin Moskova'da Walter Scheuer adıyla Lenin Okuluna gittiğini biliyoruz. Ardından da Paul Bach adını aldı ve bize göre Mayıs 1935'ten sonra Hotel Lux'taki Stalinci tasfiyenin ardından pek çok Alman komüniste karşı ifade veren Paul Bach'la aynı kişi. Tabii ki Gestapo aynı zamanda Mielke'nin ailesinin evini de gözetliyor; Anlauf ve Lenck'in öldürülmesinden kısa süre sonra aile Stettiner Strasse'den Grünthaler Strasse'deki yeni bir adrese taşındı ve bu adreste Eylül 1936'da Mielke'nin kız kardeşi Gertrud'a İspanya'dan bir posta kartı geldi. Bu bizim Mielke'nin Çekist olarak İspanya'ya gittiği yönündeki şüphelerimizi doğruladı. İçsavaş sırasında Yüzbaşı Fritz Leissner adını alıp diğer bir Alman komünist, bizim Wilhelm Zaisser olarak bildiğimiz General Gomez'e bağlı görev yaptı. Görünen o ki, bu herifler milliyetçi öldürmekten ziyade cumhuriyetçi öldürmekle uğraştılar. O yüzden Dabrowski Tugayı diye bilinen 13. Uluslararası Tugayın, subaylarının beceriksizliği yüzünden aşırı zayiat verdikleri Temmuz 1937'deki Brunete Muharebesi'nden sonra isyan etmesine şaşmamak gerek."

"Ocak 1939'da cumhuriyetçilerin yenilmesinin ardından Mielke diğer binlercesiyle birlikte Fransa sınırını geçti. Fransızlar hepsini hapse attı. Ekim 1939'da Fransız Komünist Partisi üyesi gibi davranan ajanlarımızdan biri –kendisi Alman komünistlerin konduğu aynı kampta bulunuyordu– Paris'in güneyindeki –Fransızların istenmeyen yabancılar için geçici kamp olarak kullandığı– Buffalo Stadyumunda Erich Mielke olduğunu düşündüğü biriyle karşılaştı. Dediğine göre Mielke ona Roland Garros Tenis Stadyumundaki başka bir kamptan sevk edildiğini söylemiş. Sonrasında Mielke Fransa'nın güneyindeki iki kalıcı kamptan birine sevk edildi: Ya Toulouse yakınlarındaki Ariége'de bulunan Le Vernet'e ya da Aquitaine yakınlarındaki Gurs'a. Bizce hâlâ bu kamplardan birinde. Onu aradığımızı bildiğinden de haliyle sahte isim kullanıyor. Bu kamplardaki şartlar tek kelimeyle korkunç olsa da Sovyetler Birliği Almanya'yla saldırmazlık anlaşması imzaladıktan sonra onun için olabilecek en emniyetli yer orası. Stalin, Hitler'e iyi niyetini göstermek için bazı Alman komünistleri çoktan geri gönderdi. Yüksek ihtimalle aynısını Erich Mielke'ye de yapacak. Artık Fransa, Reich'ın elinde olduğuna göre neredeyse on yılın ardından ilk kez onu ele geçirme fırsatı elde etmiş olabiliriz."

"Ve," dedi Heydrich, "Sipo'da Mielke'yle tanışma şerefine erişen tek kişi olduğundan Fransa'ya gidip onu tutuklamak da sana düşer. Fransızlar bu noktada işbirliğine ne kadar istekli olduklarını fazlasıyla gösterdiler. Biz ne kadar almak isti-

yorsak, onlar da o kadar Alman mahkûmlardan kurtulmak istiyorlar. Ayrıca Alman adaletinden kaçan kaçakları bulmak için oraya giden tek emniyet mensubu da sen olmayacaksın. Ama bu en önemlilerden biri çünkü Erich Mielke arananlar listemizin en üst sıralarında."

"Bazı sorularım olacak, efendim," dedim.

Heydrich başını salladı.

"İlk olarak Fransızca bilmiyorum."

"Bu hiç sorun olmaz. Paris'te, Kripo'da birlikte çalıştığınız için tanıştığınızdan emin olduğum Yüzbaşı Paul Kestner sana yardım edecek. Kestner, Alsazlı ve akıcı Fransızca konuşuyor. Sana her türlü yardımı yapması emredildi. İkiniz benim yaverim, Gestapo'dan General Werner Best'e tekmil vereceksiniz. Paris'teki güvenlik güçlerinin komutanı Helmut Knochen'le birlikte, kod adı FAFNIR olan görevinde, sana yardım etmesi için birkaç Fransız polis tahsis edecekler."

Başımı salladım. "Fafnir, haklısınız, efendim. Hagen demediğinize sevindim."

Çok sık yaşanan bir şey olmasa da Heydrich şaşırdı.

"Nibelung Yüzüğü, efendim," dedim. "Hagen, Günther'i öldürür."

Heydrich gülümsedi. "Eğer Mielke'yi bulamazsan seni ben öldürürüm," dedi. "Anladın mı?"

Gülümsüyor olmasına memnundum. "Evet, Herr General."

"Üniformaya ihtiyaç duyacak, efendim," dedi Schellenberg.

"Üniforman var mı, Günther?"

"Hayır, Herr General. Henüz yok."

"Tahmin etmiştim. Güzel. Böylece özel konuşma fırsatımız olur. Benimle gel. Mielke'nin dosyasını da yanına al. İhtiyacın olacak."

Doğrulup şapkasını aldı ve kapıya yürüdü. Peşinden çıktığım dış ofiste, Bettina'ya arabasının ön kapıya getirilmesini söyleyip Schellenberg'den bir çanta aldı. Dosyayı benden alıp çantanın içine koydu.

"Bir yere mi gidiyoruz?" diye sordum.

"Terzime," deyip büyük mermer merdivene doğru yürüdü.

Binadan çıktığımızda Prinz Albrechtstrasse'deki nöbetçiler esas duruşa geçti ve kısa bir süre arabanın gelmesini bekledik. Heydrich sigarasını yakmama izin verip çantayı bana teslim etti.

"Fafnir Operasyonu için ihtiyaç duyacağın her şey o çantanın içinde," dedi. "Para, izin belgeleri, gezi belgeleri ve daha pek çok şey. O yüzden seninle özel konuşmak istedim." Sanki duymadıklarından emin olmak istermiş gibi yakındaki iki SS nöbetçiye baktı, sonra da çok sıra dışı bir şey söyledi:

"Gördüğün gibi, Günther, seninle benim bir ortak yanımız var. Yıllar önce sözde Yahudi büyük ebeveynimiz olduğu için ikimizde *Mischling* diye damgalanmıştık. Tabii ki saçmalıktı. Ama sana daha önce söylediğim şeyle bağlantısız değil."

"Yani birinin sizi öldürmeyi denediğinden mi bahsediyorsunuz?"

"Evet. Bu adi yalanlarla Hitler'i ikna edemeyen Himmler'in asıl maksadı, tabii ki beni öldürtebilmekti. Ama benim de kendi kaynaklarım var. Hal-

le'deki aile geçmişimle ilgili, yanlış anlaşılmaya müsait bazı kayıtlar ortadan kaldırıldı. Ve beni ihbar eden kişi –Kiel'deki akademiden tanıdığım bir deniz harp okulu öğrencisi– talihsiz bir kazaya kurban gitti. Cumhuriyet Hava Kuvvetleri'nin İbiza'daki limana saldırdığı 1937 Deustchland Hadisesi'nde öldürüldü. Daha doğrusu bu resmi açıklaması."

Araba geldi. Büyük, üstü açık siyah bir Mercedes'ti. Sürücü SS çavuş dışarı fırladı, selam verdi ve sonra da arabanın koca kapısını açıp ön koltuğu öne eğdi.

"Neden bu kadar geciktin, Klein," diye sordu Heydrich.

"Özür dilerim, efendim. Çağrı geldiğinde benzin alıyordum. Nereye gideceğiz?"

"Holters, terzi."

"On altı Tauenzienstrasse. Derhal, efendim."

Bülow Strasse'nin köşesine kadar güneye gidip sonra batıya döndük.

"Sana verdiğim çantada seni ihbar eden adamla ilgili bir dosya var, Günther," dedi Heydrich. "Senin de göreceğin gibi o dosya Mielke dosyasının bir parçası değil. Seni ihbar eden adamın adı Hauptmann Paul Kestner. Eski okul arkadaşın ve Kripo meslektaşın."

"Kestner." Başımı salladım. "Hep başka biri olduğunu düşünmüştüm. Tanıdığım şu kız mesela, Mielke'yi de tanırdı."

"Fakat Kestner çıkmasına şaşırmışa benzemiyorsun."

"Öyle, sanırım şaşırmadım, Herr General."

"Nazi olmadan önce KPD üyesiydi. Bunu biliyor muydun?"

Başımı iki yana salladım.

"Seninle birlikte Hamburg'a, Mielke'yi tutuklamaya gittiğiniz haberini KPD'ye uçuran oymuş. Sen Kripo'dan ayrıldıktan sonra Mielke'ye haber uçuranın sen olduğunu söyleyerek şüpheleri kendinden uzaklaştırmak istedi. Yarı Yahudi olduğun ortaya çıkarsa insanlar buna daha kolay inanırdı."

Başımı iki yana salladım.

"Aa, tümü dosyada," dedi Heydrich.

"Hayır, mesele o değil, Herr General. Sadece hayal kırıklığına uğradım. Dediğiniz gibi Paul Kestner'i Berlin'de aynı spor salonunda olduğumuzdan beri tanırdım."

"Kişi ihanete uğradığını öğrenince her zaman hayal kırıklığına uğrar. Ama bir bakıma da rahatlar. Çünkü sonuçta güvenebileceği tek kişinin sadece kendisi olduğunu bir kez daha hatırlar."

"Anlamadığım bir şey var," dedim. "Tüm bunları biliyorsanız neden Paris'te Paul Kestner'le buluşmamı istiyorsunuz?"

Heydrich yüksek sesle gülüp Nollendorf Platz'a doğru yolumuza devam ederken başını çevirdi. Ardından Mozart Hall Sineması'nı işaret etti. "*Kahramanlar Destanı*," dedi. "Harika bir film. İzledin mi?"

"Evet."

"Führer'in de en sevdiği filmlerden biridir. İntikam hakkında bir film, ama intikama yaklaşımı çok hissi ve İngiliz tarzı. Harry Favisham, dört beyaz tüyü kendisini korkaklıkla suçlayan adamlara ve kadına iade ediyor. Gerçekten mantıksız. Kendi adıma konuşacak olursam eski silah arka-

daşlarımın bundan daha fazla ceza çekmesini isterdim. Belki de ölmeliler, ama önce benim baş düşmanları olduğumu öğrenmelerini isterdim. Dediğimi anlıyor musun?"

"Anlamaya başlıyorum, Herr General."

"Senin üstün olarak söylemeliyim ki, birisinin ışığı görüp nasyonal sosyalist olmadan önce komünist parti üyesi olmasında bir sakınca yoktur. Ayrıca Paul Kestner'in Wilhelmstrasse'de tanıdıkları olduğunu da unutma, bu kişiler onun Mielke hadisesindeki ikiyüzlülüğünü görmezden gelmeye karar verdiler. Açıkçası talihsiz bir geçmişi olan tüm Sipo memurlarını gönderseydik üniforma giyecek adam kalmazdı."

"Üstlerinin onun yaptıklarından haberdar olduğunu biliyor mu?" diye sordum.

"Hayır. Bu tür şeyleri gizli tutmayı severiz. Böylece adamı hizaya getirip ona istediğimiz her şeyi yaptırabileceğimiz uygun zamanı bekleriz. Fakat" –Heydrich sigarasını sokağa atıp yaralı kolunu kaldırdı– "gördüğün gibi kazalar olabiliyor. Özellikle de savaş sırasında. İşgal altındaki Fransa'da Hauptmann Kestner'in başına bir hal gelirse kimsenin şaşıracağını zannetmiyorum. Nihayetinde Paris, Toulouse arası yol uzun ve hâlâ Fransız direniş bölgeleri olduğundan eminim. *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*'un son sayfasında Paul Baumer'in yavru bir kuşu kurtarmaya çalışırken ölmesi savaşın bir trajedisi olur." Heydrich iç çekti. "Evet. Bir trajedi. Ama pişmanlık duyulacak bir şey değil."

"Anlıyorum."

"Bu tamamıyla senin tasarrufunda bir durum, Hauptsturmführer Günther. Kripo'daki başmü-

fettiş unvanın SS'de yüzbaşı seviyesine denk gelir. Kestner'le aynı. Benim için yaşayıp ölmesi fark etmez. Sana kalmış."

Araba Tauenzienstrasse'den Kayser Wilhelm Memorial Kilisesine doğru devam edip bir terzinin önünde durdu. Pencerede suç mahallindeki bir cesedi andıran bir terzi mankeni ve birkaç top renkli kumaş vardı. Yayaların merakla baktıkları Heydrich arabadan inip çarpık bacaklarıyla Wilhelm Holters'in ön kapısına yürüdü. Baktıkları için onları suçlayamazdınız. Luftwaffe kıyafetinin üzerindeki bröve ve madalyalarla mükemmel bir izci çocuğa benziyordu, ama kötüsüne.

Kapının üzerindeki zil, sanki diğer müşterileri taşıdığımız veba ya da ona benzer ürkütücü bir şey konusunda ikaz etmek istermiş gibi, kulağımın dibinde çalarken onun peşi sıra kapıdan geçtim.

Kıskaç gözlük takan, siyah kolluk ve sert bir yaka giymiş mütevazı bir adam bize doğru geldi, Pontius Pilate gibi ellerini kavuşturup sanki yarı güçte çalışıyormuş gibi kesik kesik gülümsedi.

"Aa, evet," dedi usulca. "General Heydrich, değil mi? Evet, lütfen buyurun."

Bizi Herrenklub'a aitmiş gibi duran bir odaya getirdi. Deri koltuklar, şömine rafında tıklayan bir saat, bir çift boy aynası ve içinde farklı üniformalar bulunan cam vitrinler vardı. Duvarda bolca izin belgesiyle Hitler'in ve renkli üniformalar giyme hevesiyle bilinen Göring'in resimleri bulunuyordu. Yeşil kadife bir perdenin ardında kumaş kesen ve ütü yapan adamlar gördüm, bunlardan birinin Ortodoks Yahudi olduğunu görmek beni

şaşırttı. Yahudi terziye SS üniforması diktirmek tipik bir Nazi riyakârlığıydı.

"Bu subayın üniformaya ihtiyacı var," dedi Heydrich. "Sahra grisi. Bir hafta içinde hazır olmalı. Normalde onu Hugo Boss bir üniforma için SS levazım subayına gönderirdim ama Führer'in şahsi trenine bineceğinden şık olmalı. Hazırlayabilir misiniz, Herr Holters?"

Terzi böyle bir sorunun sorulmasına bile şaşırmış göründü. Kibarca bir şeyler mırıldanıp kendinden emin şekilde gülümsedi. "Elbette, Herr General."

"Güzel," dedi Heydrich. "Faturayı ofisime gönderin. Günther, seni Herr Holters'in mahir ellerine teslim ediyorum. Adamlarını hallettiğinden emin ol. İkisini de." Sonra dönüp gitti.

Holters bir not defteri ve kalem çıkararak sorular sorup cevapları yazmaya başladı.

"Rütbeniz?"

"Yüzbaşı."

"Madalyanız var mı?"

"Demir Haç Nişanı ve Cihan Harbi İştirak Nişanı. Hepsi bu."

"Pantolon mu binici pantolonu mu?"

Omuz silktim.

"İkisi de," dedi. "Hançer?"

Başımı iki yana salladım.

"Şapka ölçüsü?"

"Altmış iki santimetre."

Holters başını salladı. "Gneisenaustrasse'deki Hoffmanns'ın denemeniz için size bir çift getirmesini ayarlayacağız. O zamana kadar dilerseniz ceketinizi çıkarın ve ölçünüzü alayım." Duvarda-

ki küçük bir takvime baktı. "General Heydrich'in işi hep aceledir."

"Evet, onunla ters düşmek hiç iyi olmaz," deyip ceketimi çıkardım. "O hissi bilirim. Heydrich söz konusu olduğunda siyah kolluğun büzülüyor olmalı."

Ölçülerimin alınmasının ardından kapıdan çıkmak üzereydim ki kolunun altında bir üniforma kutusuyla terziye gelen Elisabeth Dehler'e rastladım. Dairesine gidip Mielke'nin adresini sormamdan rahatsız olduğu 1931 yılındaki geceden bu yana onu görmemiştim. Ama her şeyi unutmuş gibi beni çok sıcak karşıladı ve üniformayı Herr Holters'a teslim ettikten sonra benimle bir kahve içmeyi kabul etti.

Berlin'deki en iyi çikolatalı pastanın yapıldığı Ranke Strasse üzerindeki Miericke'nin köşesinde bekledim.

Gelince bana savaş başladığından beri elbise yapmaya hemen hiç zaman bulamadığını söyledi; herkes üniforma istiyormuş.

"Bu savaş daha başlamadan bitti," dedim. "Çok geçmeden tekrar elbise yapmaya başlarsın."

"Umarım haklısındır," dedi. "Yine de Holters'a bir üniforma almaya geldin sanırım."

"Evet. Önümüzde hafta Paris'e göreve gidiyorum."

"Paris." Bir an gözlerini kapadı. "Paris'e gitmek için neler vermezdim."

"Aslında bir saat önce aklımdan geçiyordun."

Surat yaptı. "Yalan söylüyorsun."

"İnan ki doğru."

"Niye?"

Omuz silktim. Paris'e eski dostu Erich Mielke'yi bulmaya gittiğimi ve Elisabeth'in de aklıma bu yüzden geldiğini söylemek istemiyordum.

"Sadece seni tekrar görmenin ne kadar güzel olacağını düşündüm, Elisabeth. Belki Paris'ten döndüğümde birlikte sinemaya gideriz."

"Gelecek hafta Paris'e gideceğini söyledin."

"Evet."

"O zaman neden sinemaya bu hafta gitmiyoruz."

"Sen öyle diyorsan," dedim, "o zaman bu akşam da gidebiliriz."

Başını salladı. "Beni altıda al," deyip yanağımdan öptü.

Kafeden çıkıyorduk ki, "az daha unutuyordum, artık başka yerde oturuyorum," dedi.

"Demek seni o yüzden bulamadım."

"Sanki denemişsin gibi. Motzstrasse. Numara yirmi sekiz. Birinci kat. Zilde adım yazıyor."

"O zili çalmak için sabırsızlanıyorum."

16

FRANSA, 1940

En azından siyah üniforma değildi. Fakat Anhalter Bahnhof'ta bu temmuz sabahının erken saatinde Reich Demiryolu trenine binmek için beklerken, çevremdeki hemen herkes üniforma giyiyor olsa da, bir Sipo yüzbaşısı olarak giyinmiş olmak beni tedirgin etti. Sanki Hitler'le bizzat kan bağı anlaşması yapmış gibiydim. Nihayetinde büyük Mephistopheles Paris'e trenle gitmemeyi seçmişti. Gestapo onun Paris'te öldürüleceğine dair en az iki ihbar almış ve Hitler de tahtının mücevheri, yeni fethettiği topraklardaki kısa süren yolculuğunu Le Bourget üzerinden tamamlayarak 23 Haziranda geri dönmüştü. Sonuçta pek çok açıdan gayet konforlu olsa da –nihayetinde birkaç üst düzey Wehrmacht generalini taşıyordu– içinde seyahat ettiğimiz tren *Amerika* değildi. Bahsettiğim tren

Führer'in karargâhını taşıyan özel bir trendi ve Pulmann sınıfı konforda son noktaydı. Bu tuhaf isimli tren –muhtemelen Heydrich'in ofisinde söylediğim Herms Niel şarkısının sözlerinden türetilme bir şeydi– Berlin'in güneybatısındaki Tempelhod Tamir Merkezi'ne geri dönmüş görünüyordu. Elisabeth'le tekrar karşılaştığımdan dolayı orada olmayı istiyordum ve bir parçam Paris'i görmeyi temenni ediyor olsa da genelde bu göreve pek hevesli değildim. Sipo'daki çoğu kişi dünyanın en güzel şehrine yapacağı, tüm masrafları karşılanan bu geziye balıklama atlardı. Ve yolda işlenecek minik bir cinayet de hiç canlarını sıkmazdı. Trende 1933'ten beri birilerini öldürüyormuşa benzeyen tipler vardı. Karşımda oturan üsteğmen de bunlardan biriydi – Alexanderplatz'daki polis merkezinden simasını hatırladığım bir adam.

Minik fare gözleri benden önce davrandı.

"Affedersiniz, bayım," dedi kibarca. "Fakat siz Cinayet Masası'ndan Başmüfettiş Günther değil misiniz?"

"Tanışıyor muyuz?"

"Sanırım sizi son gördüğümde Alex'te Ahlak Masası'nda çalışıyordum. İsmim Willms. Nikolaus Willms."

Sessizce başımı salladım.

"Ahlak Masası Cinayet kadar dikkat çekici değil," dedi. "Ama fena da sayılmazdı."

Belli belirsiz gülümsedi – yılanın avını yutmadan önce ağzını açtığı zamanki ifadesi gibi. Benden daha ufak tefekti, ama kendinden daha büyük bir şeyi yutabilecek hırslı bir adam görüntüsü vardı.

"Paris'te ne işin var?" diye sordum kayıtsızca.

"Bu ilk gidişim değil," dedi. "Geçen iki hafta da oradaydım. Sadece ailevi bir mesele için Berlin'e döndüm."

"Hâlâ orada yapacak işin var mı?"

"Paris'te ahlaksızlığın sonu yok, bayım."

"Ben de böyle düşünmeye meyilliyim."

"Ama şansım yaver giderse Ahlak Masası'nda fazla kalmam."

"Öyle mi?"

Willms başını iki yana salladı. Ufak tefek ama kuvvetli biriydi, bir futbol maçını izlermiş gibi oturdu, bacakları açıktı ve kollarını kavuşturmuştu. Şöyle dedi:

"Bernau'daki SD okulundan sonra Berlin-Charlottenburg'daki ayrıcalıklı liderlik kursuna gönderildim. Beni bu göreve gönderenler o kursu organize eden kişilerdi. Gördüğün gibi Fransızcam akıcı. Aslen Trierliyim."

"Demek aksanında duyduğum şey buydu. Fransızca. Senin işinde çok işe yarayacağına eminim."

"Doğrusunu söylemek gerekirse çok sıkıcı bir iş, bayım. Fransız fahişelerden biraz daha heyecan verici bir şey umuyorum."

"Bu trendeki beş yüz askerin seninle hemfikir olacağını zannetmem, Teğmen."

Gülümsedi, bu seferki doğru düzgün bir gülümseme olsa da yine de sahip olması gereken etkiye haiz değildi.

"Peki, ne umuyorsun?"

"Babam savaşta öldü," dedi Willms. "Verdun'da bir Fransız keskin nişancı öldürmüş. O zaman iki

yaşındaydım. O yüzden Fransızlardan hep nefret ettim. Onlarla ilgili her şeyden nefret ederim. Sanırım bana verdikleri zararın, babamı benden almalarının bedelini onlara ödetmek istiyorum. Onlar yüzünden sefil bir çocukluk geçirdim. Ailemin Trier'den ayrılması gerekiyordu, ama bunu yapacak paramız yoktu. O yüzden kaldık. Annem ve iki kız kardeşimle birlikte. Trier'de kaldık ve bizden nefret ettiler." Düşünceli şekilde başını salladı. "Paris'te Gestapo adına çalışmak çok hoşuma gidiyor. Fransızlara zorluk çıkarınca kendimi iyi hissediyorum. Biraz rahatlıyorum bilmem anlatabildim mi?"

"Savaş bitti," dedim. "Senin tabirinle Fransızlara kötü davranarak rahatlama fırsatın artık çok azaldı. Teslim oldular."

"Eminim içlerinde hâlâ mücadeleden vazgeçmeyen bir grup vardır. Teröristler. Onların hakkından gelmemiz gerek. Eğer bu konuda bir şey duyarsanız mutlaka beni haberdar edin, bayım. Hem buradan hem de Ahlak Masası'ndan kurtulmayı dört gözle bekliyorum." Sürüngeni andıran gülümsemesini sergileyip yanındaki koltuğun üzerinde duran evrak çantasına eliyle vurdu. "O tarihe kadar," diye ekledi, "belki sana bir kıyak yapabilirim."

"Öyle mi? Nasıl?"

"Bu çantada fahişelik nedeniyle yasak bölge ilan edilecek Paris'teki üç yüz restoran ve yedi yüz otelin listesi var. Ayrıca otuz kadar da resmi kabul edilenlerin listesi. Hiç kimsenin bu listeye kesin uyacağını zannetmiyorum. Ahlak Masası'ndaki tecrübelerim gösterdi ki hangi kanunu yapar-

san yap erkekleri fahişelerden uzak tutamazsın. Neyse bana göre Paris'te iyi vakit geçirmek isteyen birisi Pigalle'deki Palce Blanche'da bulunan Hotel Fairyland'e gitmezse başına iş açabilir. Rue de Lutéce'deki polis merkezine göre Fairyland'de çalışan kızların hiçbirinde zührevi hastalık yok. Bunu nereden bildiklerini sorabilirsin ve ben de sana kısaca burası Paris, polisler böyle şeyleri bilir derim." Omuz silkti. "Neyse başka bir yerden duymak yerine belki önce benden duymak istersin diye düşündüm."

"Teşekkürler, Teğmen. Aklımda tutarım. Fakat sanırım zaten içinde bulunduğumdan daha fazla belaya bulaşmakla meşgul olacağım. Bir davanın peşindeyim. Eski bir dava ve tüm dikkatimi ona vermek istiyorum. Aksi takdirde Paris'te bile makul görünenden daha fazla dağıtabilirim. Sana daha fazlasını söylemek isterdim, ama güvenlik nedeniyle bunu yapamam. Peşinde olduğum adam daha önce benden kaçtı. Bunun bir kez daha yaşanmasını istemiyorum. Michéle Morgan'ı odama getirseler bile hâlâ kendime mukayyet olmak zorundayım."

Willms yine yılan gibi sırıttı, sanırım zavallı fahişelerden birinin kendisiyle bedava yatmasını istediğinde de böyle yapıyordu. Ahlak Masası'ndaki polisleri bilirdim. Adam ne kadar sinir bir tip olsa da görevimde işime yarayabileceğini biliyordum ve aklımda ona bir iş teklif etmek vardı. Heydrich'in bana verdiği mektup nedeniyle tüm komutanlar benimle tam işbirliğine mecburdu. Ama teklif etmedim. Çünkü çok zorda kalmadıkça bir yılanı tutmaman gerekirdi.

Akşamüzeri Paris'teki Gare de l'Est'e varıp taksi belgemi sosis suratlı bir astsubaya gösterdim, o da beni içinde başka bir subayın bulunduğu bir askeri araca yönlendirdi. Yakıt kıttı ve nehrin karşısındaki aynı otele gideceğimizden sürücüyü paylaşmak zorundaydık. Aracı kullanan Essenli SS onbaşı hız sınırının 40 km olduğunu söyleyerek otele giderken boş yere sabırsızlanmamızı engellemeye çalıştı.

"Gece olunca daha fena," dedi. "O zaman 30 kilometreye iniyor ki, olur şey değil."

"Gece karartma uygulandığından tabii ki böylesi daha emniyetli," dedim.

"Hayır, komutanım," dedi onbaşı. "Şehir asıl gece canlanıyor. İnsanlar asıl bir yere, yani önemli bir yere gitmeyi o zaman istiyor."

Alman askeri istihbaratı – Abwehr mensubu deniz teğmeni diğer subay, "nereye mesela?" diye sordu.

Sürücü sırıttı. "Burası Paris, komutanım. Burada önemli tek bir iş var. Bunu bu iş için taşıdığım karargâh subaylarının sayısından anlayabilirsiniz, komutanım. Paris'te eskisinden daha iyi olan tek iş, kadın erkek ilişkileri işi, yani fahişelik, komutanım. Şehir fahişe kaynıyor. Sanırsınız buraya gelen Almanların bazıları da hayatında hiç kadın görmemiş."

"Aman Tanrım!" dedi adı Kurt Boger olan Abwehr teğmeni.

"Bolca Alman takviyesi yolda," dedi sürücü. "Küçük Almanlar, yani. Benim size tavsiyem küçük güzel bir kız arkadaş bulup bedavaya yapmanızdır. Ama buna vaktiniz yoksa şehirdeki en

iyi genelevler Rue Chabanais on iki numaradaki Maison Chabanais ve Rue de Provence'deki Bir-İki-İki'dir."

"Fairyland'in iyi olduğunu duydum," dedim.

"Hayır, komutanım berbattır. Yanlış anlamayın ama bunu size kim söylediyse bir tarafından uydurmuş. Fairyland'den uzak durun. Eğer zührevi hastalık kapmak istiyorsanız o zaman başka. Maison Chabanais sadece subaylara özeldir. Madam Marthe çok saygın bir yer işletiyor."

Pek denizciye benzemeyen Boger keyifsizliğini dile getirip başını iki yana salladı.

"Ama Hotel Lutétia'da bir sorun yaşamazsınız," dedi sürücü konuyu değiştirerek. "Saygıdeğer bir hoteldir. Orada bu tür şeyler olmaz."

"Bunu duyduğuma sevindim," dedi Boger.

"Tüm iyi otellere el koyduk," dedi sürücü. "Pantolonları kızıl şeritli kurmay subaylar ve Partinin ileri gelenleri Majestic ve Crillon'da kalıyor. Ama bence nehrin sol yakasında kalırsanız daha iyi olur."

Lutétia civarında güvenlik sıkıydı. Otelin çevresinde kum torbaları ve ahşap bariyerlerden koruyucu bir bölge tesis edilmişti ve girişte otel kapıcısıyla komilerin hâlâ alışamadığı, silahlı nöbetçiler bulunuyordu. Alman askeri araçları hariç diğer araçların bölgeye girmesi yasaktı. Fransız ordusu şehirden çekilmeden önce düşmanın eline geçmemesi için yakıt depolarını ateşe verdiğinden şehirde fazla bir trafik de yoktu. Fakat en azından Paris metrosu hâlâ çalışıyordu. Hotel Lutétia'nın lobisindeyken ayağınızın altından geçip gittiğini hissedebiliyordunuz. Gerçi ortalıkta o

kadar çok Alman subayı –SS, RSHA, Abwehr, Gizli Sahra Polisi (GFP)– vardı ki kendi ayağınızı göremezdiniz ve bir güvenlik servisinin yetkisinin nerede bitip diğerininkinin nerede başladığını kimse bilmediğinden hepsi de birbirinin ayağına basıyordu. Tam bir Babil sayılmasa da ortamda genel bir kargaşa hâkimdi ve insanlardaki Tanrı korkusunun yerine kendi iktidarına sadakati yerleştirme hususunda Hitler, Nemrut'tan geri kalmadığını göstermişti.

Lutétia çalışanlarının şaşkınlığı da Almanlarınkinden az değildi. Almanca bilen kapıcıya penceremden gördüğüm kubbenin hangi binaya ait olduğunu sorduğumda emin olmadığını söyledi. Hizmetçiyi çağırıp bir iki dakika münakaşa ettikten sonra sonunda kubbenin Napoléon'un kabrinin bulunduğu Les Invalides'e ait olduğuna karar verdiler. Ama çok geçmeden zıt yöndeki Pantheon'a ait olduğunu fark ettim. Lutétia'nın hizmeti iyiydi ama Berlindeki Adlon'la kıyaslanmazdı. İster istemez Fransa'da mevcut ikametimi Cihan Harbi sırasındakiyle mukayese ettim. Su dolu siperler ve ılık suni kahveyle kıyaslayınca tertemiz çarşaflar ve içi dolu bir kokteyl barı güzel bir değişiklik olmuştu. Yaşadıklarım sonucunda Nazi olmama ramak kalmıştı.

Fransızlardan hazzetmezdim. Savaşın –Cihan Harbinin– hatırası zihnimde hâlâ bu kadar canlıyken istesem de aksini yapamazdım, ama şu anda kendi ülkelerinde ikinci sınıf vatandaş olmaları beni üzmüştü. En iyi otel ve restoranlara gitmeleri yasaktı; Maxim'in idaresi Almanların elindeydi; Paris metrosundaki birinci sınıf vagon-

lar Almanlara tahsis edilmişti; ayrıca yiyeceğe neredeyse din nazarıyla bakan Fransızlar şu anda her şeyi karneyle alıyor ve ekmek, şarap, et ve sigara için uzun kuyruklarda bekliyorlardı. Ama Almansanız hiçbir şey için beklemenize gerek yoktu. Lapérouse'da harika bir akşam yemeği yedim – restorandan ziyade geneleve benzeyen bir on dokuzuncu yüzyıl restoranıydı.

Ertesi gün, kararlaştırdığımız gibi, Paul Kestner beni Lutétia'nın lobisinde bekliyordu. Eski dostlar gibi el sıkışıp birbirimizin kıyafetlerine iltifat ettik. 1940 yılında ve bilhassa Paris'te Alman subayları için şık görünmek daha bir önem arz etmeye başlamıştı.

Kestner hayatının çoğunu masa başında geçirmiş ince uzun ve yuvarlak omuzlu bir adamdı. Sert yüz hatlarını yumuşatan kalın kaşları haricinde kafasında hemen hiç kıl yoktu. Siması güven saçıyordu ve Brandenburg Kapısı gibi kare bir çenesi olan bir adamın polise ve bana böyle rahatça ihanet edebilmesine aklım ermiyordu. Kestner'de bir İsviçre banknotuna layık bir kafa vardı ve Berlin'den buraya yaptığım seyahatin büyük bölümünü o kafaya bir kurşun sıkmanın nasıl bir şey olacağını düşünerek geçirdim. Heydrich'in adamları görevlerinin hakkını vermişti. Arabasında bana teslim ettiği dosyada Kestner'in Yahudi Masası'na gönderdiği ve benim *Mischling* olduğumu iddia eden isimsiz mektuba ek olarak kıyaslayabilmem için bir de Kestner'in el yazısı ve haliyle imzasını içeren normal bir mektup vardı. Hatta Kestner'in Mart 1925'te –Berlin polisine katılmadan önce– çekilmiş komünist parti üniforması giyen ve KPD

seçim otobüsü üzerinde THÄLMANN'A OY VERİN yazan bir pankart taşıdığı bir fotoğrafı bile vardı. Kestner'in yüzüne gülüp elini sıkarken ve onunla eski günlerden bahsederken bir yandan da ağzının ortasına bir yumruk indirmek istiyordum ve beni zapt eden tek şey hâlâ kız kardeşine duymakta olduğum sevgiydi.

"Traudl nasıl?" diye sordum. "Tıp fakültesi bitti mi?"

"Evet. Artık doktor oldu. Sağlık ve Bakım Enstitüsü Hayır Kurumu diye bir yerde çalışıyor. Avusturya'da hükümetin desteklediği bir klinik."

"Bana adresini ver," dedim. "Ona Paris'ten bir kart atayım."

"Schloss Hartheim'de," dedi. "Linz yakınlarındaki Alkoven'de."

"Umarım Linz'e çok yakın değildir çünkü Hitler Linzli."

"Hiç değişmemişsin."

"Pek sayılmaz. Taktığım korsan şapkasını görmüyor musun?" Gri subay şapkamın üzerindeki gümüş rengi kurukafa ve çapraz kemiklere parmağımla vurdum.

"Şimdi hatırladım." Kestner saatine baktı. "Hotel du Louvre'de saat on birde Albay Knochen'le randevumuz var."

"Kendisi Lutétia'da kalmıyor mu?"

"Hayır. Buranın komutası Abwehr'den Albay Rudolph'da. Knochen kendi başına hareket etmeyi sever. SD'nin büyük bölümü nehrin diğer yakasındaki Hotel du Louvre'da kalıyor."

"Beni neden buraya yerleştirdiklerini merak ettim."

"Muhtemelen Rudolph'ı kızdırmak için," dedi Kestner. "Çünkü görevinle ilgili hiçbir şey bilmiyor. Bu arada görevin ne, Bernie? Paris'te ne aradığına dair Prinz Albrechtstrasse'nin gıkı çıkmıyor."

"1931'de iki polisi öldüren komünist Erich Mielke'yi hatırlıyor musun?"

Kestner bu isim zikredilince büyük bir başarıyla hiçbir tepki vermedi.

"Hatırlar gibiyim," dedi.

"Heydrich onun Fransa'nın güneyindeki bir toplama kampında olduğunu düşünüyor. Bana onu bulup önce Paris'e oradan da yargılanacağı Berlin'e götürmem emredildi."

"Hepsi bu mu?"

"Başka ne olacaktı ki?"

"Bunu biz de halledebilirdik. Senin gelmene gerek yoktu. Fransızca bile bilmiyorsun."

"Unutuyorsun galiba, Paul, ben Mielke'yi tanıyorum. Adını değiştirmiş olsa bile ki, yüksek ihtimal değiştirmiştir, yüzünü tanıyabilirim."

"Doğru, şimdi hatırladım. Onu Hamburg'da elimizden kaçırmıştık, değil mi?"

"Aynen."

"Bir kişi için biraz fazla zahmete giriyormuşa benziyorsun. Başka bir şey olmadığından emin misin?"

"Heydrich istediğini öyle ya da böyle alır."

"Ona ne şüphe," dedi Kestner. "Neyse yürüyelim mi? Hava çok güzel."

"Emniyetli mi?"

Kestner güldü. "Kimden korkuyorsun? Fransızlardan mı?" Tekrar güldü. "Sana Fransızlar

hakkında bir şey söyleyeyim, Bernie. Biz Fridolinlerle iyi geçinmenin kendi hayırlarına olduğunu çok iyi biliyorlar. Evet, bize Fridolin diyorlar. Çoğu bizim burada olmamızdan memnun. Hatta onlar bizden bile daha büyük Yahudi düşmanı." Başını iki yana salladı. "O yüzden Fransızlar nedeniyle hiç endişe etmene gerek yok, dostum."

Kestner'den farklı olarak ben tek kelime Fransızca bilmiyordum, ama Paris'te yol bulmak zor değildi. Her köşe başında Almanca bir tabela vardı. Kafamın içinde benzeri bir tertip olmaması yazıktı: Böylece Kestner'e ne yapacağıma daha kolay karar verebilirdim.

Benim Fridolin kulaklarıma Kestner'in Fransızcası kusursuz, yani bir Fransızdan farksızmış gibi geldi. Babası Dreyfus hadisesi yüzünden nefretle Alsaz'dan ayrılıp Berlin'e yerleşmiş bir kimyagerdi. O günlerde Berlin, Fransa'dan daha hoşgörülü bir yerdi. Paul Kestner, Berlin'e geldiklerinde sadece beş yaşındaydı ama annesi onunla sürekli Fransızca konuşmaya devam etmişti.

"İşte bu görevi o sayede aldım," dedi kuzeye, Sen'e doğru yürürken.

"Zaten sanata olan düşkünlüğün yüzünden aldığını zannetmemiştim."

Rue de Rivoli'deki Hotel du Louvre, Lutétia'dan daha eskiydi, ama dört cephesi, birkaç yüz odası ve uluslararası itibarıyla ondan çok da farklı değildi. Gestapo ve SD için doğal seçeneklerdi. Güvenlik en az Lutétia'daki kadar sıkıydı ve ön kapıdaki geçici nizamiyede imza atmak zorunda kaldık. Bir SS bizi lobiden geçirip merdivenlerden çıkararak SD'nin geçici ofislerini kurduğu kabul

salonlarına getirdi. Kestner'le birlikte kaliteli bir kırmızı halı ve bir dizi duvar resminin bulunduğu şık bir salona alındık. Uzun maun bir masaya oturup bekledik. Birkaç dakika sonra üç SD subayı odaya girdi – birini tanıyordum.

Herbert Hagen'i en son 1937'de Kahire'de, o ve Adolf Eichmann'ın Kudüs Baş Müftüsü Hacı Emin'le temasa geçmeye çalıştıkları sırada, görmüştüm. Hagen o tarihte bir SS çavuşuydu ve pek de marifetli biri değildi. Şimdiyse bir binbaşı olarak otuzlu yaşlarındaki –Hagen'le aynı yaşlarda– asık suratlı bir Albay olan Helmut Knochen'in yaverliğini yapıyordu. Yine binbaşı olan üçüncü subay diğer ikisinden daha yaşlıydı, boynuz çerçeveli gözlükleri ve şapkasındaki şerit kadar ince, gri bir yüzü vardı. İsmi Karl Bomelburg'du. Ama toplantının idarecisi Hagen'di ve önceki tanışmamıza bir göndermede bulunmadan derhal konuya girdi. Böylesi benim için daha uygundu.

"General Heydrich, Le Vernet ve Gurs kampları ziyareti sırasında size mümkün olan tüm imkânlarla yardımcı olmamızı emretti," dedi. "Ayrıca aranan bir komünist katilin tutuklanmasına yardım etmemiz de emredildi. Ama takdir edersiniz ki bu kamplar hâlâ Fransız polisinin kontrolünde."

"Bana suçlunun iadesi talebine sıcak bakacakları söylendi," dedim.

"Bu doğru," dedi Knochen. "Yine de 22 Haziranda imzalanan anlaşmanın şartlarına göre bu mülteci kampları işgal bölgelerinin haricinde kalıyor. Dolayısıyla Fransa'nın o bölgesinde idarenin hâlâ onlarda olduğunu kabul etmek zorun-

dayız. Bu düşmanlık ve direnişten kaçınabilmek için seçilmiş bir yol."

"Diğer bir tabirle," dedi Binbaşı Bomelburg, "pis işimizi Fransızlara yaptıracağız."

"Başka ne işe yararlar ki?" dedi Hagen.

"Hm, bilmem," dedim. "Lapérouse'deki yiyecekler çok güzel."

"Haklısın, Yüzbaşı," dedi Bomelburg.

"Bu göreve Emniyet Müdürlüğünü de dahil etmemiz gerek," dedi Knochen. "Böylece Fransızlar, kendi kurumlarını ve yaşam tarzlarını sürdürmeye devam ettiklerine inanırlar. Fakat beyler şunu bilin ki Fransız polisinin bize sadık olması hayati önem taşımaktadır. Hagen? Maison'un irtibat subayı olarak seçtiği Franzi'nin adı neydi?" Bana baktı. "Rue de Lutéce'deki *flic*'lere Maison diyoruz. Emniyet Müdürlüğü. Binayı görmen gerek, Yüzbaşı Günther. Reichstag kadar büyük."

"Markiz de Brinon, komutanım," dedi Hagen.

"Aa, evet. Bir cumhuriyet oldukları halde Fransızların asilzade unvanlarına bu kadar takması çok ilginç. Bu bakımdan Avusturyalılardan bir farkları yok. Hagen, bak bakalım markiz, yüzbaşıya yardım etmesi için birini önerecek mi?"

Hagen şaşırmış göründü. "Aslında komutanım markizin bir Yahudiyle evli olmadığından kesin emin değiliz."

Konchen'in kaşları çatıldı. "Şimdi de bu tür şeyleri mi dert etmeye başladık. Buraya daha yeni geldik." Başını iki yana salladı. "Ayrıca irtibat subayı karısı değil, değil mi?"

Hagen başını iki yana salladı.

"Her şey yoluna girdikten sonra kim Yahudi kim değil bakmaya başlarız, ama şu anda önceliğimiz Alman adaletinden kaçan bir komünistin yakalanması. Bir katil. Doğru değil mi, Yüzbaşı Günther?"

"Doğru, komutanım. İki polisi öldürdü."

"Aslında," dedi Knochen, "bu daire zaten Fransızlara sunmak için aranan savaş suçluları listesi hazırlıyor. İşgal altında olmayan bölgede bu işlerin halledilmesi için özel bir müşterek komisyon –Kuhnt Komisyonu– kurulacak. Bir Alman memuru, Yüzbaşı Geissler komisyonun kurulmasına başlanması için Vichy'e gitti. Özellikle de Herschel Grynszpan'ın peşindeyiz. Belki Alman-Polonyalı bir Yahudi olan Grynszpan'ı hatırlarsın. Kasım 1938'te burada, Paris'te, Ernst vom Rath'ı öldürmüştü. Bu eylemi Almanya'da büyük infiale neden olmuştu."

"Gayet iyi hatırlıyorum, komutanım," dedim. "Ku-damm'ın hemen dışındaki Fasanenstrasse'de oturuyorum. O bahsettiğiniz infial sırasında bizim sokaktaki sinagog yakıldı, Herr Albay."

"Alman Dışişleri Bakanlığı Temsilcisi Herr Doktor Grimm de Grynszpan'ın mahkemesine katıldı," dedi Knochen. "Fransızlar tüm mahkûmları Orléans'a nakletmeye karar verdiklerinde Paris'teki Fresnes Hapishanesinde çok az Yahudi varmış. Oradan da Bourges'e gönderilmişler. Ama oraya varmamış. Mahkûmları taşıyan otobüsleri oluşturan konvoy Alman uçaklarının saldırısına uğramış ve sonrasında olup bitenler bilinmiyor."

"Nitekim Grynszpan'ın Toulouse'ye gittiğini düşünüyoruz," dedi Bomelburg.

"Durum buysa, Geissler Vichy'de ne yapıyor?"

"Kuhnt Komisyonu'nu kuruyor," dedi Bomelburg. "İşin aslı bir ara Grynszpan'ın Vichy'de olduğuna dair rivayetler de vardı. Ama Toulouse artık daha mantıklı görünüyor."

"Bomelburg? Karl. Hatam varsa düzelt," dedi Knochen. "Yanlış hatırlamıyorsam, Yüzbaşı Günther'in aradığı kaçağın olabileceği Le Vernet'teki Fransız toplama kampı orta Pirenelerdeki Ariége bölgesinde. Orası Toulouse'ye yakın değil mi?"

"Evet, komutanım," dedi Bomelburg. "Toulouse, Haute-Garonne'ye bitişik bir bölge ve Le Vernet'in altmış kilometre kuzeyinde."

"O zaman," dedi Knochen, "Yüzbaşı Günther ve sen en kısa sürede Toulouse'ye doğru yola çıkın. Mesela ertesi gün olabilir. Bomelburg sen Toulouse'de kalıp Grynszpan'ı ararken Günther'de daha güneydeki Le Vernet'e gider. Markize söyleyin seyahatlerini kolaylaştırmak için Günther ve Kestner'le gidecek birini ayarlasın. Ben de Vichy'deki Philippe le Gaga'ya telgraf çekip onu gelişmelerden haberdar edeceğim. Sanırım siz oraya varana kadar kimi tutuklayıp kime dokunmayacağımıza dair daha açık bir fikrimiz olacak."

"Oraya tren seferi var mı, komutanım?" diye sordu Kestner.

"Ne yazık ki, hayır."

"Yazık. Uzun bir yolculuk olacak. Yaklaşık altı yüz kilometre. Aslında Führer'i örnek alıp Le Bourget üzerinden uçarak gidebiliriz. Birkaç saate Biarritz'de oluruz. Oradan da gizli bir GFP veya

SS-VT'ye bağlı motorize müfreze bizi Le Vernet ve Toulouse'ye götürebilir."

"Bence de." Knochen, Hagen'e baktı. "Bu işi hallet. Ayrıca o kadar güneyde faaliyet gösteren SS motorize müfrezesi var mı, öğren."

"Evet, komutanım, var," dedi Hagen. "Geriye sadece Fransız bölgesine geçerken üniforma giyip giymeyecekleri konusu kalıyor."

"Bir subay üniforması bize daha fazla otorite sağlar," dedi Kestner.

"Günther, ya sence?" diye sordu Knochen.

"Yüzbaşı Kestner haklı. Teslim olma durumunda, teslimin savaşın sonucu olduğunun hatırlatılması faydalı. 1918'ten sonra Fransızlar biraz küçük düşürülmeyi hak etti sanırım. Versay'da bize biraz daha iyi davransalardı belki buralara kadar hiç gelmezdik. O yüzden yutmaları gereken acı hapı şekere batırmaya kalkmanın bir manası yok. Canlarına okuduğumuz gerçeğini görmezden gelmeleri gereksiz. Bu gerçeği ne kadar çabuk kabul ederlerse evlerimize o kadar çabuk döneriz. Ben buraya iki polis öldüren bir adamı tutuklamaya geldim ve bunu yaparken birkaç Franzinin rencide olması da umurumda değil. Üniforma giymeye başladıktan sonra onların durumunu düşünmeyi bıraktım. Üniformamı çıkarıp sanki böyle bir emir almamışım gibi davranabilirim, ama uzlaşmacı ya da sevimliymişim gibi davranamam. Fransız öpücüğünden hiç hazzetmedim. O yüzden hislerinin canı cehenneme, komutanım."

"Bravo, Yüzbaşı Günther," dedi Knochen. "Güzel konuşmaydı."

Belki öyleydi ve belki ben bile dediklerimin bazılarına inanmıştım. Ama dediğim bir şeyden emindim: Eve ne kadar çabuk dönersem pek çok konuda o kadar daha iyi hissedecektim, özellikle de kendimle ilgili. Herbert Hagen gibi Yahudi düşmanlarıyla tekrar bir araya gelmek bana neden Nazi olmadığımı hatırlatmıştı. Fransızlara karşı zafer kazanmış olsun olmasın, Hitler'e duyduğum nefretin üstesinden gelmemin de bir yolu yoktu.

O öğleden sonra Les Invalides'i görmeye gittim. Nazilerinkini andıran bir anıttı. Ön kapısında Krallar Vadisindekinden daha fazla altın vardı ama atmosferi halka açık yüzme havuzunu andırıyordu. Anıt mezar tek parça maun renkli mermerdi ve kocaman bir çay kutusuna benziyordu. Hitler birkaç hafta önce Les Invalides'i ziyaret etmişti. Ve bu fazla abartılan altı mezarlı mozolede, İmparator Napoléon değil de Hitler'in yatıyor olmasını temenni eden tek kişi ben olamazdım. Minik canavarın Elba'dan kaçmasının ardından Drakula gibi mezarından da kaçacağından şüphelenmiş olmalıydılar. Sırf tedbir olsun diye belki de kalbine bir kazık bile çakmışlardı. Hitler'i parçalara bölerek gömmek daha güvenliydi. Kalbine de Eyfel Kulesini saplamalıydı.

O yaz Paris'teki tüm Almanlar gibi benim de yanımda makinem vardı, o yüzden etrafı dolaşıp birkaç fotoğraf çektim. Champ de Mars'ta jandarmaya yol soran Alman askerlerinin resmini çektim. Jandarma beni görünce, gerçekten de Alman üniformasının belli bir otoriteye haiz olduğunu gösterircesine, çakı gibi selam verdi. Ama

bana kalırsa Fransız polisinin bir tavır sıkıntısı vardı. Yenildiklerine pek aldırıyormuş gibi görünmüyorlardı. Almanya'da Prusya Polis Memurları Derneği'ne seçilemediği için bundan daha fazla üzülen polisler görmüştüm.

Lutétia'ya dönmeden evvel Rue de Varennes'deki sessiz bir restoranda tek başıma akşam yemeği yedim. Otel art nouveau ve art deconun bir karışımıydı, ama binanın girintili cephesinde Lutétia yazısının hemen altındaki gamalı haçlı bayrak ben de dahil olmak üzere tüm misafirleri tesiri altına alan neo-brütalizmi simgeliyordu.

Bar kalabalık ve şaşırtıcı derecede cazipti. Welte-Mignon bir piyanoda duygusal Alman şarkıları çalıyordu. Bir konyak siparişi verip Fransız sigarası içerken trende birlikte geldiğim sürüngen gözlü subayın bakışından kaçınmaya çalıştım. Bana doğru gelmeye başladığını görünce brendimi bitirip gittim. Asansörle yedinci kata çıkıp kıvrımlı koridorda yürüyerek odama gittim. Başka bir odadan bir hizmetçi çıkıp gülümsedi. Almancasının çok iyi olduğunu görünce şaşırdım.

"Yatağınızı hazırlamamı ister misiniz, bayım?"

"Teşekkürler," deyip kapımı açtıktan sonra ona Almanca iltifat ettim.

"Ben İsviçreliyim. Fransızca, Almanca ve İtalyanca öğrendim. Babamın Bern'de oteli vardı. Paris'e tecrübe edinmeye geldim."

"O zaman ortak bir noktamız var," dedim. "Savaştan önce ben de Berlin'deki Hotel Adlon'da çalışmıştım."

Bundan etkilenmişti, benim de niyetim tam buydu çünkü kız fena sayılmazdı. Biraz ev kızı

havası vardı, ama ev ve ev kızlarıyla ilgili iyi düşünecek bir havadaydım. İşini bitirince ona Alman parası ve sigaralarımın kalanını verdim sırf benim hakkımda benden daha iyi düşünsün diye. Özellikle de gardırobun oradaki aynada gördüğüm adamdan. Hayalimde onun ilerleyen saatlerde geri dönüp kapımı çaldığını ve yatağıma girdiğini canlandırdım. Sonra gördüm ki boş yere hayal kurmamışım. Bu daha ileriki bir saatte olacaktı ve gittiğinde de keşke tüm sigaralarımı ona vermemiş olsaydım, diye düşündüm.

"Hiç değilse elinde sigarayla uyuya kalıp yatağı ateşe vermezsin, Günther," deyip odanın köşesinde kapının yanında duran pirinç yangın söndürücüye baktım. Pencereyi kapattım, kıyafetimi çıkardım ve yatağa girdim. Hafif sarhoş halde orada bir süre yatıp boş tavana baktım ve Maison Chabanais'e gitsem mi, diye düşündüm. Tekrar postallarımı giymek zorunda olmasam belki de kalkıp giderdim. Ahlak kimi zaman tembelliğin ürünüdür. Üstelik tekrar büyük otellerin dünyasına geri dönmek hoşuma gitmişti. Yatak güzeldi. Çabucak uykuya dalıp Maison Chabanais'e gitmemekle neler kaçırdığımı düşünmek zahmetinden kurtuldum. Derin uykum gece ilerlerken gayri tabii bir şekilde derinleşti ve Maison Chabanais, Paris ve görevimle ilgili tüm düşünceleri neredeyse ortadan kaldırdı. Bu tür bir uyku beni bile ortadan kaldırabilirdi.

17

FRANSA, 1940

Kendime hepsinin bir rüya olduğunu söyledim. Yeraltı sığınağıma geri dönmüştüm. Öyle olmalıydı yoksa neden keklik üzümü yağı kokusu alıyordum? Soğuk aylarda çatlayan ve yıpranan ellerimizi ısıtmak için onu kullanırdık ve siperlerde hemen herkeste vardı. Keklik üzümü ayrıca kalabalık, rutubet ve bitlerden kaynaklanan ateş, öksürük ve boğaz ağrısı olduğunda da göğse sürmek için birebirdi. Kimi zaman da çürüyen cesetlerin kokusundan kurtulmak için burun deliklerimize sürerdik.

Boğazım ağrıyordu. Öksürüyordum. Göğsümde soğuk algınlığı dışında bir şey daha vardı, ama keklik üzümü yağı değildi. Bu bir hemşireydi, üzerimdeydi ve doğru düzgün oturabilsin diye eteğini kaldırıyordum. Oysaki bu bir hemşire de-

ğil, Bern'den gelen güzel ev kızı, otel hizmetçisiydi ve bana eşlik etmeye gelmişti. Göğüslerine uzandım ve beni iki kez tokatladı, nefesimi kesip tekrar öksürmeme yetecek kadar sertçe. Dönerek onun altından kaçıp yere kustum. Yataktan atlayıp kendi de öksürerek pencereyi açtı ve başını dışarı çıkardı. Sonra tekrar yanıma gelip beni yataktan çıkararak kapıya doğru çekmeye çalıştı.

Beyaz ceketli iki adam gelip beni sedyede götürürken hâlâ öksürüp kusuyordum. Otelin dışında, Boulevard Raspail'de ciğerlerime temiz hava çekince biraz daha iyi hissetmeye başladım.

Beni Rue Ambroise-Paré'deki Lariboisière Hastanesine götürdüler. Orada koluma serum taktılar ve bir Alman doktor bana gazdan zehirlendiğimi söyledi.

"Gaz mı?" dedim. "Ne gazı?"

"Karbon tetraklorür," dedi doktor. "Anlaşılan odandaki yangın söndürücü kusurluymuş. Hizmetçi odanın dışından kokuyu fark etmese ölmüş olurdun. CTC havayla temas ettiğinde fosgene dönüşerek yangını söndürür. Aslında yangını havasız bırakıp boğar. Sana da aynısı olacaktı. Şanslı adamsın, Yüzbaşı Günther. Yine de karaciğer ve böbrek faaliyetlerini kontrol etmek için seni bir süre burada tutacağız."

Tekrar öksürmeye başladım. Sanki Eyfel Kulesi başıma çökmüş gibi hissediyordum. Boğazım da sanki onu yutmaya çalışmışım gibiydi. Ama yaşıyordum. Fransa'da gazla zehirlenen çok kişi görmüştüm ve bununla ilgisi yoktu. Hiç değilse kusmuyordum. Ancak saatte iki litre sarı sıvı kusan ve kendi balgamında boğulan insanları gör-

düğünüzde gaz saldırısına maruz kalmanın nasıl bir şey olduğunu anlardınız. Hitler'in de gazla zehirlenip geçici körlük yaşadığı söylenmişti ve eğer doğruysa bu pek çok şeyi açıklıyordu. Onu ne zaman feryat ederken, kollarını deli gibi sallayıp göğsüne vururken, Yahudi, Fransız ve bolşeviklere duyduğu nefrette boğulurken görsem, aklıma hep gazla zehirlenmiş biri gelirdi.

Sabaha daha iyi hissetmeye başladım. Ziyaretçi kabul edecek kadar iyiydim ve gelen Paul Kestner'di.

"Yangın söndürücüyle bir kaza yaşamışsın. Ne oldu içmeye mi kalktın?"

"İçtiğim türlerinden değildi."

"Tek türü var zannederdim. Yangın söndüren türü."

"Bu yangını kimyasallarla oksijensiz bırakıp söndüren türü. Aynısını bana da yapacaktı."

"Birisi seni yatakta sigara içerken mi yakaladı?"

"Ben de günün çoğunu bunu düşünerek geçirdim ve aklıma gelen cevaplar pek hoşuma gitmedi."

"Ne gibi mesela?"

"Otelde çalışırdım. Berlin'deki Adlon'da. Otellerde yapılıp yapılmayanlarla ilgili bir sürü şey öğrendim. Bunlardan biri de yatak odalarına yangın söndürücü koymadıklarıdır. Nedenlerinden biri misafirin sarhoşken perdeleri söndürmeye kalkmasına engel olmaktır. Diğer nedeniyse yangın söndürücülerin yangından daha tehlikeli olmasıdır. Ne tuhaf Lutétia'daki odama ilk geldiğimde orada yangın söndürücü olduğunu hatır-

lamıyorum. Ama dün gece bir tane vardı. Sarhoş olmasaydım daha dikkatli davranırdım."

"Yani birisi yangın söndürücüyü kurcaladı mı, diyorsun?"

"Bana bu kadar bariz görünen bir şeye sen neden bu kadar şaşırdın, anlamadım."

"Şaşırmak mı? Tabii ki şaşırdım, Bernie. Birisinin polis dolu bir otelde seni öldürmeye çalıştığını ima ediyorsun."

"Yangın söndürücüyü kurcalamak tam da bir polisin bileceği şeydir. Üstelik Lutétia'da hiçbirimizde oda anahtarı yok."

"Hepimiz aynı taraftayız da ondan. Bir Almanın seni öldürmeye çalıştığını iddia edemezsin."

"Ediyorum."

"İyi de neden bir Fransız değil? Bu adamlarla daha yeni savaştık. Ben hâlâ bunun bir kaza olduğunu düşünsem de – birisi böyle bir şey yapmış olsaydı elbette Fransız olmalı. Belki bir oda hizmetçisi ya da vatansever bir garson."

"Ve bunca adamın içerisinde rastgele gelip beni seçti öyle mi?" Başımı iki yana salladım ki bu da bir öksürük nöbetinin daha başlamasına yol açtı.

Kestner bir bardağa su doldurup bana verdi.

Suyu içip nefesimi toparladım.

"Teşekkürler. Ayrıca büyük bir otelde çalışan insanlar mı? Bir misafiri öldürmek onların tüm ilkelerine aykırıdır. Misafirden nefret ediyor olsalar bile."

Kestner pencereye gidip dışarı baktı. Hastanenin yüksek sağrılı çatısının üçüncü katındaydık. Rue Maubeuge'nin karşısındaki Gar du Nord'u görebilir ve bazen sesini duyabilirdiniz.

"İyi de bir Alman subayı neden seni öldürmek istesin? Çok iyi bir nedeni olması gerek."

Bir an birisini söylemeyi düşündüm: Benim *Mischling* olduğumu Gestapo'ya ihbar eden ve beni öldürmek için nedeni olduğuna inandığım biri. Onun yerine şöyle dedim:

"Siyasi efendilerimizle aram her zaman iyi değildi. 1933'ten önce Kripo'nun nasıl olduğunu hatırlarsın. Tabii ki hatırlarsın. Paul, Paris'te bu konudan bahsedebileceğim tek kişi sensin. Güvenebileceğim tek kişi."

"Bunu duyduğuma memnun oldum, Bernie. Ama yine de hatırlatayım dün gecenin büyük bölümünü Bir-İki-İki'de, genelevde geçirdim."

"Herkesin otele girip çıkarken kayıt yaptırmak zorunda olduğunu unutma," dedim. "Dün gece otelde olup olmadığını kolayca kontrol ettirebilirim."

"Haklısın, bunu unutmuşum. Sen her zaman benden daha iyi bir dedektif oldun." Pencereden gelip yatağın kenarına oturdu.

"Asıl önemlisi hâlâ hayatta olman. Ayrıca Mielke konusunda da endişe etme. Onu bulacağımızdan eminim. Heydrich'e, eğer Mielke söz konusu Fransız toplama kamplarından birindeyse onu bulacağımızdan hiç şüphe duymamasını söyleyebilirsin. Yarın yola çıktığımızda bu konuya ihtimam göstereceğimizi bilerek huzur içinde Berlin'e dönebilirsin."

"Sizinle gelmeyeceğimi nereden çıkardın?"

"Doktor ancak birkaç gün sonra görevinin başına dönebileceğini söyledi," dedi Kestner. "Eve gidip toparlanmak isteyeceğinden eminim."

"Benim Heydrich adına çalıştığımı unuttun galiba? O biraz İbrahim'in Tanrısı'na benzer. Onun gazabını çekmek hiç hayırlı olmaz çünkü cezası doğrudan gelir. Hayır, beni iniş takımlarına bağlamanız gerekse bile yarınki uçağa bineceğim. Aslında bu fena fikir de değil, çünkü doktor bolca temiz hava almam gerektiğini söyledi."

Kestner omuz silkti. "Tamam, öyle diyorsan. Şanssız olan sensin, ben değil."

"Aynen. Ayrıca Maison Chabanais, Bir-İki-İki ya da benzeri birkaç yere gitmek haricinde Paris'te ne yapabilirim ki?"

"Araba yarın sabah sekizde Le Bourget'teki Hotel du Louvre'nin önünden kalkacak." Kestner bana bezgin bir ifadeyle bakıp şapkasıyla bacağının yanına vurdu. Sonra da gitti.

Bir süre gözlerimi kapatıp kendimi bir öksürük nöbetine teslim ettim. Ama endişeli değildim. Hastanedeydim. İnsanlar hastanede iyileşirdi. En azından bazıları.

18

FRANSA, 1940

Ertesi sabah erken saatlerde bir SS personel aracıyla otele geri dönüp eşyalarımı aldıktan sonra havaalanına gittim. Paris henüz uyanmamıştı, ama herhangi bir normal Fransıza göre şehir gözler kapalıyken daha iyi görünüyor olmalıydı. Champs-Elysées boyunca bir askeri birlik yürüyordu; Grand Palais'deki ordu garajına hiç durmadan Alman askeri kamyonları girip çıkıyordu; belki hâlâ şüphesi olanlar vardır diye de Palais Bourbon'un ön cephesine muzaffer manasına gelen büyük bir V harfi ve "ALMANYA HER YERDE MUZAFFERDİR" yazan bir tabela konulmuştu. Güneşli bir yaz günü olsa da Paris, Berlin kadar iç karartıcı görünüyordu. Yine de daha iyi hissediyordum. İsteğim üzerine doktor bana uyarıcı ilaç vermiş ve ilacın Amfetamin olduğunu söylemişti.

Her ne ise sanki Aziz Vitus elimden tutuyormuş gibiydi. Sürekli kustuğum için göğsümde ve boğazımda oluşan ağrıyı kesmese de uçmaya hazır hale gelmiştim. Tek yapmam gereken otelime geri dönüp üniformamı giymek ve havalanmak için de yüksek bir bina bulmaktı.

Otel müdürü beni ayakta gördüğüne sevindi. Beni çiçek vazosunda görse de sevinirdi. Müşterinin otel odasında ölmesi işleri kötü etkilerdi. Hayattaydım ve tek önemi olan da buydu. İçindeki kimyasal maddeler yüzünden eski odam kapatılmış ve eşyalarım başka bir kattaki başka bir odaya götürülmüştü. Eşyalar beraberlerinde güçlü bir kimyasal ya da gaz kokusunu da taşımıştı ve bu koku bana, onu soluduğumu hatırlatınca tekrar kusasım geldi. Fransız pencereyi açıp üniformamı bir dakika orada astım ve yüzümü soğuk suyla yıkadım. Kapı çalınınca titreyen dizlerimle bakmaya gittim.

Hizmetçi hatırladığımdan daha güzeldi. Üniformamdaki kimyasal kokusunu alınca burnu hafif kırıştı, ama bunun nedeni üniformanın görüntüsü de olabilirdi. Yine de nedenin koku olması daha muhtemeldi; 1940 yazında bir SD yüzbaşısının sahra grisi üniformasından korkmak için haklı sebebi olanlar sadece Almanlar, Çekler ve Polonyalılardı.

"Teşekkürler, matmazel. Hayatımı size borçluyum."

"Önemli değil."

"Sizin için önemli değil. Benim için çok önemli."

"İyi görünmüyorsunuz," dedi.

"Göründüğümden iyi hissediyorum diyebilirim. Ama muhtemelen bu sabah kahvaltı yerine yediğim iğne sayesinde."

"Tamam, ama akşam yemeğinde ne yapacaksınız peki?"

"O kadar yaşarsam söylerim. Dediğim gibi hayatım benim için önemli. O yüzden sana bir iyilik yapacağım. Rahat ol, o tür bir iyilik değil. Bu üniformanın altında kötü bir adam var sayılmaz. Gerçek bir otel tecrübesi edinmeye ne dersin? Yatak yapmak ya da tuvalet temizlemekten değil, yönetim kadrosunda olmaktan bahsediyorum. Sana Berlin'deki Adlon Hotelde bir iş ayarlayabilirim. Buranın da kötü bir yanı yok, ama gördüğüm kadarıyla Paris artık sadece Almanlara güzel bir yer."

"Bunu benim için yapar mısın?"

"Tek ihtiyacım olan birazcık bilgi."

Bilmiş bir ifadeyle gülümsedi. "Yani seni öldürmeye çalışan adam hakkında mı?"

"İşte, gördün mü? Senin bir hizmetçiye göre fazla akıllı olduğunu anlamıştım."

"Akıllıyım, ama kafam da karıştı. Bir Alman subayı neden bir diğerini öldürmek istesin? Nihayetinde Almanya her yerde muzaffer değil mi?"

Gülümsedim. Tavrı hoşuma gitmişti. "Benim öğrenmek istediğim de bu matmazel–?"

"Matter. Renata Matter." Başını salladı. "Pekâlâ, Binbaşı."

"Yüzbaşı. Yüzbaşı Bernard Günther."

"Belki seni terfi ettirirler. Tabii önce öldürmezlerse."

"Bu ihtimal her zaman mevcut. Maalesef öldürülmem terfi almamdan çok daha kolay." Tek-

rar öksürmeye başladım ve etkisini artırmak için bir süre devam ettim; en azından kendime böyle söyledim.

"İşte buna inanırım." Renata bana bir bardak su getirdi. Balerin gibi çok zarif hareket ediyordu. Ufak tefek ve ince olduğundan balerine de benziyordu. Saçı siyah ve erkek çocuğu gibi kısaydı ama hoşuma gitmişti. Daha önceden ev kızına benzetmişken şimdi doğal bir güzelliği olduğunu fark ediyordum.

"Birinin beni öldürmeye çalıştığını nereden çıkardın?" diye sordum suyu içtikten sonra.

"Çünkü odanda yangın söndürücü olmaması gerek."

"Şimdi nerede olduğunu biliyor musun?"

"Müdür, Mösyö Schreider aldı."

"Yazık."

"Koridorda aynısından bir tane var. Getirmemi ister misin?"

Başımı sallayınca gidip pirinç bir yangın söndürücüyle geri geldi. Delaware'deki Pyrene Üretim Şirketi tarafından yapılmıştı, entegre el pompası sıvıyı yangına püskürtmekte kullanılıyordu ve içinde yaklaşık dokuz litre karbon tetraklorür vardı. Püskürtücü basınçlı değildi ve kullanıldıktan sonra doldurma haznesinden tekrar yeni kimyasal konulacak şekilde tasarlanmıştı.

"Seni bulduğumda doldurma tıpası alınmıştı," dedi. "Ayrıca söndürücü yatağının yanında yerde yatıyordu ve kimyasal burnunun dibinde yere dökülmüştü. Yani kasıtlı olduğu ortada."

"Bundan kimseye bahsettin mi?"

"Kimse sormadı. Herkes kaza olduğunu düşünüyor."

"Kendi güvenliğin için bırak öyle düşünmeye devam etsinler, Renata."

Başını salladı.

"Odama giren çıkan kimseyi gördün mü? Ya da koridorda dolaşan birilerini?"

Renata biraz düşündü. "Bilemiyorum. Açıkçası üniformalı Almanların tümü gözüme aynı görünüyor."

"Ama hepsi benim kadar yakışıklı olamaz, değil mi?"

"Çok doğru. Belki de bu yüzden seni öldürmeye çalıştılar. Kıskançlıktan."

Sırıttım. "Cinayet nedeninin bu olabileceğini hiç düşünmemiştim."

İç çekti. "Bak, sana söylemediğim bir şey var. Ve yapacağın şeyi yapacağın zaman benim adımı karıştırmamanı istiyorum. Başım derde girsin istemem."

"Merak etme," dedim. "Seni kollarım."

"Peki, seni kim kollayacak? Bu otele girdiğinde şampiyon gibi görünüyor olabilirdin ama şu an fazlasıyla birilerine ihtiyacın var gibi."

"Tamam, seni bu işin dışında tutarım. Söz veriyorum."

"Bir Alman subayı olarak."

"Münih'ten sonra ne kıymeti kaldı ki?"

"Haklısın."

"Hitler'den ve temsil ettiği her şeyden –bu komik üniforma da dahil– nefret eden biri olarak söz vermeme ne dersin?"

"Daha iyi," dedi.

"Alman ordusunun Ren'i geçmesini tek şey haricinde hiç istemezdim."

"Neymiş o?"

"Yoksa seninle tanışamazdım, Renata."

Güldü ve bir an için başını çevirdi. Siyah elbise ve beyaz önlük giyiyordu. Tereddüt ederek elini beyaz önlüğünün cebine atıp şampanya mantarı ebadında bir pirinç tıpa çıkardı. Bana verdikten sonra, "Bunu buldum," dedi. "Odandaki söndürücünün kayıp tıpası. 55 numaralı odada kalan adamın çöp kutusundaydı."

"Aferin sana. Elli beş numaralı odada kalan subayın adını öğrenebilir misin?"

"Öğrendim bile. Teğmen Willms. Nikolaus Willms." Durdu. "Onu tanıyor musun?"

"Onunla Berlin'den trenle gelirken tanıştım. Ahlak Masası'ndan bir polis. Fransızlardan nefret ediyor. Yılan oynatıcısı gibi meymenetsiz bir suratı var. Hakkında bildiklerim bundan ibaret. Ama neden beni öldürmek istesin ki? Hiçbir manası yok."

"Belki de hatayla yanlış odaya girdi."

"Georges Feydeau'nun yazdığı Fransız komedilerinde genelde cinayet olmaz."

"Peki, ne yapacaksın?"

"Şimdilik hiçbir şey. Birkaç günlüğüne Paris'ten gitmem gerekiyor. Geri dönene kadar bir şeyler düşünürüm. Bu arada biraz Alman parası kazanmak ister misin?"

"Ne yaparak?"

"Onu gözetleyerek."

"Tam olarak neyi gözetlemem gerekiyor?"

"Zeki kızsın, ne olduğunu görünce anlarsın. Söndürücünün tıpasını bulan sen değil misin?

Ama tehlikeli olduğunu unutma ve sakın riske girme. Sana bir şey olsun istemem."

Elini tuttum ve öpmeme izin verince şaşırdım.

"Tekrar öksürmeye başlamayacağımı bilsem seni öperdim."

"O zaman bırak da ben yapayım."

Beni öptü ve bu takatsiz halimle bunu yapmasına izin verdim. Ama çok geçmeden nefes alma ihtiyacı hissettim. Sonra da, "sabah bu iğneyi yaptığında doktor böyle hissedebileceğimi söylemişti. Biraz coşkulu. Napoléon gibi," dedim.

Vücudumu onunkine dayadım.

"Napoléon'a göre çok uzunsun." Beni tekrar öpüp ekledi. "Hem de çok uzun."

19

FRANSA, 1940

Le Bourget, Paris'in on kilometre kuzeyindeydi. Ben de öyle. Birkaç öpücüğün fiziksel ve zihinsel olarak bu denli toparlayıcı olabilmesi garipti. Uyuyan prensin yiğit prenses tarafından öpülerek kurtarıldığı yeni bir peri masalına benziyordu. Tabii ilacın etkisi de olabilirdi.

Havaalanında gri taş kaidesinden havalanan çıplak bir kadın heykeli vardı. Lindbergh'in Atlantik'i geçişini kutlamak için yapılmıştı, ama benim aklımdaki tek hatıra Renata'nın bedeninin yumuşaklığı ve hizmetçi üniforması çıktığı zaman neye benzeyeceğine dair tahminimdi.

Üç kişi –ben, Kestner ve Bomelburg– personel aracının arkasına kahverengi kelebek koleksiyonu gibi dizilmiştik. Önde SS sürücü ve Paris Emniyet Teşkilatından gelen yakışıklı bir başmüfettiş

vardı. Havaalanına yaklaşırken dört motorlu bir FW Condor'un iniş yaptığını gördük.

"Bu gelen de kim acaba?" dedi Kestner.

"Dr. Goebbels," dedi Bomelburg. "Anlaşılan Führer'den ilham alıp Paris'i görmeye gelmiş. Burada sorun çıkaracağına şüphe yok."

Mahatma Propagandi büyük bej rengi bir Mercedes'le havaalanından gidene kadar güvenlik gerekçesiyle arabada beklemek zorunda kaldık. Arabası yanımızdan geçerken onu görme şerefine eriştim. En iyi gününde bile habis bir gobline benziyordu.

Goebbels gidince arabayla bizi bekleyen daha ufak ve iki motorlu bir uçağın yanına gittik. Daha önce hiç uçağa binmemiştim. Kestner ve Fransız da öyleydi ve uçağın yolcu kapısına doğru yürürken hepimiz gergindik. Uçağın içinde bizi bekleyen bir Fransız daha olduğunu gördük – daha yaşlı, uzun boylu, Lautrec sakallı, kıskaç gözlüklü ve sessiz sakin bir tip. Fransız polisinde komiserdi, adı da Matignon'du. Genç Fransız ise komiserinden bile uzundu. Çok kaliteli siyah-gri bir yazlık takım giyiyor ve gül rengi gözlük takıyordu. İsmi Philippe Oltramare'di. İki Fransız da Almanca biliyormuşa benzemiyordu ama Kestner ve Bomelburg Fransızca bildiklerinden bu bir sorun teşkil etmeyecekti.

Siebel Fh 104A model uçak biz biner binmez motorlarını çalıştırdı ve ben hariç herkes bunu sigaralar yakılsın işareti olarak kabul etti. Akciğerlerimin başından henüz geçenleri düşününce onları bir de sigarayla yıpratamazdım ve çok geçmeden öksürük nöbetim tekrar başlayınca diğer-

leri kibarlık edip sigaralarını söndürdü, bu sayede Biarritz'e kadar dumansız, huzur içinde bir seyahat yapabildim. Porno film izleyen seyirciler gibi ses çıkarıyordum.

Konuşma genelde Fransızca geçti, ama Rudolf Breitscheid –eski Alman İçişleri Bakanı– ve Doktor Rudolf Hilferding'in –eski Maliye Bakanı– isimlerinin geçtiğini duydum. İkisi de Hitler seçildikten sonra Almanya'dan kaçmıştı. Bomelburg'a onları sordum.

"Rudolf'ların Arles'teki bir otelde kaldığını düşünüyoruz," dedi. "Komiser tutuklanmaları için müracaatta bulunmuş fakat yerel direnişle karşılaşmış gibi görünüyor."

Bunu duyduğuma sevinmiştim. Rudolf'lar benim de oy verdiğim Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin önde gelen isimlerindendi. Erich Mielke gibi bir serseriyi tutuklamakla Breitscheid ve Hilferding'i tutuklamak bambaşka şeylerdi.

"Komiserin bizzat Arles'e gelmesinin yerel direnişi sona erdireceğine inanıyoruz," diye ekledi Bomelburg ve bana tüm arananların isminin yazılı olduğu bir liste gösterdi. Mielke üstten ikinci sırada, eski bir Komintern ajanı ve sürgündeki Alman komünistlerinin lideri Willy Muenzenberg'in altındaydı. Diğer isimlere aşina değildim.

"Bu uçakta beş koltuk var," dedi Bomelburg. "Mahkûmu Paris'e nasıl geri götüreceğiz?"

"Duruma bağlı. Grynszpan, Mielke ve diğerlerini almayı başarabilirsek Fransızlardan onları Vichy'e götürmelerini ister, daha sonra da iade edilmelerini talep ederiz. En azından Komiser Matignon böyle düşünüyor. O yüzden Biarritz'de

yere indiğimizde bizi Fransız bir avukat karşılayacak."

"Başta göründüğünden çok daha karmaşık hale gelmeye başladı," diye sızlandı Kestner. "Anlaşılan bu lanet Kuhnt Komisyonu ağustos sonuna kadar toplanamayacak. Eğer o kadar beklersek bu adi komünist Yahudiler çoktan kaçmış olur. O yüzden boşa vakit harcıyoruz. Zaten buraya gelmemize hiç gerek yoktu."

Uçuş rotamız düzdü ve iki saatlik yolculuğun son kırk dakikasında Fransa sahili ve Biscay Körfezini takip ettik. Biarritz havadan bakınca tıpkı olduğu şeye, yani lüks bir kıyı kentine benziyordu. Hava sıcaktı ve sahil yeni Alman hükümetine rağmen iyi vakit geçirmek isteyen insanlarla doluydu. Uçuş hiç hoşuma gitmemişti. Çok fazla hava boşluğu olduğundan kendimi bir türlü rahat hissedemedim. Ama sahile vuran dalgaların büyüklüğünü görünce tekneyle seyahat etmediğime memnun oldum. Yamaçların altında okyanusun kumlarla buluştuğu yer büyük köpüklü bir kapuçinodaki sütü andırıyordu. Sadece bakmak bile midemi bulandırdı, ama bunun asıl nedeni iki Rudolf hakkında az önce öğrendiklerim de olabilirdi. Bu gerçekten de midemi bulandırmıştı.

"Muenzenberg'i anlarım," dedim. "Grynszpan'ı da öyle. İyi de Rudolf'lar neden?"

"Hilferding Yahudi aydınlardan biri," dedi Bomelburg. "Büyük Buhrana sebebiyet veren diğer bankerlerle işbirliği içerisindeki bir maliye bakanı olmasını saymıyorum bile. Neyse bu bizim değil, Fransızların sorunu. Vichy Hükümetinin Alman müttefiklerine sadakati imtihan edilecek. Yaşa-

nanları görmek ilginç olacak. Ne oldu? Tutuklanmalarına bir itirazın mı var?"

Uçak bir an için arızalı bir asansör gibi düştü. Midemin göğsüme yükseldiğini hissettim. Binbaşının kucağına kusmak istedim. Gömleğini yoklayıp bir şişe çıkardı.

"Ben mi? Hayır. Sadece eski kafalı bir polisim. Bilirsin. Dar görüşlü. Her şeyi görür ama onlarla ilgili hiçbir şey yapmam."

Bomelburg şişeden bir fırt alıp bana uzattı. "İçer misin?"

"Bu teneke güvercine bindiğimden beri duyduğum en güzel söz."

Bayonne Havaalanı'na indiğimizde bizi bekleyen dört araç, altı SS fırtına askeri ve bir Fransız avukat vardı. SS'ler, altı haftadan kısa sürede savaşı kazanmış kişilerden beklenecek şekilde, son derece neşeliydiler. Avukatın kocaman bir burnu vardı, gözlük camları kalındı ve saçı anormal derecede kıvırcıktı. Bana Yahudiymiş gibi göründü ama soran olmadı. Adam çok telaşlı ve gergindi. Kibriti rüzgârdan korumak için sigarasını ceketinin içinde yaktı ve duman kollarından dışarı çıktı.

Biarritz'den doğaya yaptığımız yolculuk Hesiod'un sayfalarından alınmış bir hikâyeyi andırıyordu. Ben öndeki araçtaydım ve Fransa kırsalının güzelliğinin hiçbirimizin gözünde manası yokmuş gibi bir hızda gidiyorduk. Yolda bize ne sevgi ne de düşmanlıkla bakan terhis edilmiş Fransız askerleri gördük. Ayrıca terk edilmiş askeri teçhizat yığınlarına rastladık – tüfekler, miğferler, cephane kutuları ve hatta birkaç top. St. Palais köyünün hemen ilerisindeki sınırı geçip

Vichy Fransa'sına girdik. Almancası tahminimden iyi olan Başmüfettiş Oltramare, İspanya sınırına bu kadar yakın bir yerde Fransızların da pek sevilmediğini söyledi.

"Şerefsizler Fransızlardan Almanlardan ettiklerinden daha çok nefret ederler," dedi. "Pek Fransızca bilmezler. Pek İspanyolca da bilmezler. Baskça bildiklerinden bile şüpheliyim."

Birkaç kez ana yoldan doğuya, Toulouse'ye doğru giden ve eşya taşıyan aile araçlarına rastladık.

"Neden kaçıyorlar ki?" diye sordum Oltramare'ye. "Ateşkes ilan edildiğini bilmiyorlar mı?"

Oltramare omuz silkti ama bir sonraki aracı sollarken uzanıp aracın içindekilere nereye gittiklerini sordu. Cevap verdiklerinde de kibarca başını sallayıp istavroz çıkardı.

"Biarritz'den geliyorlarmış," dedi. "Fransa adına dua etmek için Lourdes'e gidiyorlarmış." Gülümsedi. "Mucize görmek istiyorlar sanırım."

"Mucizelere inanmaz mısın?"

"Aa, evet. O yüzden Hitler'e inanıyorum. Avrupa'yı, bolşevizm felaketinden kurtaracak kişi o. İşte buna inanıyorum."

"Sanırım Stalin'le bu yüzden anlaşma imzaladı," dedim. "Hepimizi bolşevizmden kurtarmak için."

"Elbette böyle şeylerin olması kaçınılmazdır," dedi Oltramare. "Ağustos 1914'te olanları hatırlamıyor musunuz? Almanya, Rusya seferberlik ilan edip savaş girmeden önce Fransa'yı yeneceğine dair bir kumar oynadı, ama olmadı. Aynı şey şim-

di de söz konusu ama Molotov-Ribbentrop paktı Fransa'ya saldırmanın eskisi gibi bir kumar olmadığını gösterdi. Bu sözümü bir kenara yazın, Yüzbaşı. Fransa mağlup edildiğine göre sırada Batı demokrasisinin asıl düşmanı Sovyetler Birliği var."

Navarrenx isimli küçük kasabada Alman tankları ve birkaç kamyon dolusu SS görünce durup merhaba dedik ve sigara paylaştık. Oltramare kibrit almak için bir dükkâna gitti ama hiç kalmadığını gördü. Aslında hiçbir şey kalmamıştı – yiyecek, sebze, şarap ya da sigara. Ahaliye küfrederek araca geri geldi.

"Bu şerefsizler kesin her şeyi saklayıp fiyatların yükselmesini bekliyordur," dedi.

"Sen de aynısını yapmaz mıydın?" dedim.

Biz konuşurken belediye binasından bir sürü kadın çıktı ve daha sonra anladık ki bunların hemen hepsi Fransa'nın dört bir yanından Gurs yakınlarındaki kampa getirilen Alman esirlerdi. Hem oradaki şartlardan hem de hemen ayrılmaları gerektiği aksi takdirde düşman muamelesi görüp esir edileceklerinden şikâyet ediyorlardı. İşte SS'ler bunu önlemek için Navarrenx'delerdi. Bir kamyon dolusu SS ve bu kadınlardan biri –bulunmasının çok zor olduğunu söyledikleri– Gurs'taki kampa bizi götürmeyi kabul etti, böylece aradıklarımızın orada olup olmadığını kontrol edebilecektik. Bu arada Fransız avukat Mösyö Savigny, Fransız bölgesinde SS askerlerinin varlığı hususunda Komiser Matignon ve Binbaşı Bomelburg'la tartışmaya başlamıştı.

Sonrasında Oltramare, Bomelburg'a "Bana kalırsa şu adamı vurmalısınız," dedi. "Evet, bence

en iyisi bu. Açıkçası neden daha fazlasını vurmadığınıza şaşırdım. Ben olsam yığınla insan vururdum. Özellikle de bu ülkeyi yönetenleri. Onları cezalandırmak merhamet, sağ bırakmak ise barbarlık ve zalimliktir. Onları burada vurup hem emekten hem de zamandan tasarruf edebilecekken neden mahkûmları Almanya'ya götürmeye çalıştığınızı aklım almıyor."

Bu pragmatik faşizm gösterisi karşısında kaşlarımı çatıp başımı iki yana salladım. "Burada ne işin var, Başmüfettiş?"

"Ben de sizin gibi, birini arıyorum, Yüzbaşı," dedi omuz silkerek. "Bir kaçak. İspanya İçSavaşında milliyetçilerin safında savaştım. Cumhuriyetçilerle henüz kapanmamış birkaç hesabım var."

"Yani kişisel bir mesele."

"İspanya İçsavaşı söz konusuysa mutlaka kişiseldir, mösyö. Nice zulüm işlendi. Kardeşimi komünistler öldürdü. O bir rahipti. Katalonya'da onu kendi kilisesinin içinde diri diri yaktılar. Bunu yapanların başındaki adam bir Fransızdı. Le Havre'li bir komünist."

"Onu bulunca ne yapacaksın?"

Oltramare gülümsedi. "Onu tutuklayacağım, Yüzbaşı Günther."

Bundan pek emin değildim. İşin aslı Navarrenx'ten güneye, Gurs'a doğru giderken hiçbir şeyden emin değildim. Önde giden kamyondaki SS'ler "Sieg Heil Viktoria"yı söylüyordu. Her şeyden şüphelenmeye başlamıştım.

Bizim aracın sürücüsü ve ön koltuktaki onbaşı şarkı söylemek yerine Oltramare ve benim

yanımda oturan kadınla daha ilgiliydi. Kadının adı Eva Kemmerich'ti, çok zayıf olduğundan ağzı çok geniş ve kulakları da çok büyük görünüyordu. Gözlerinin altındaki gölgeler yarasa kanadı gibiydi ve saçlarının dağılmasını engellemek için başına pembe bir mendil takmıştı. Kalemin dibindeki silgiye benziyordu. O ve diğer kadınlar Gurs'ta Fransızlardan çok çekmişlerdi.

"Şartlar felaketti," dedi. "Bize köpek gibi davrandılar. Köpekten de beter. İnsanlar Almanların Yahudi düşmanı olduğundan bahsediyor. Bana sorarsanız Fransızlar Fransız olmayan herkesten nefret ediyorlar. Alman, Yahudi, İspanyol, Polonyalı ya da İtalyan fark etmez. Hepsine eşit derecede kötü davranıyorlar. Gurs bir toplama kampı ve nöbetçiler birbirinden adi. Bizi köle gibi çalıştırdılar. Şu ellerime ve tırnaklarıma bak. Hepsi mahvoldu."

Gizleyemediği bir nefretle Oltramare'ye baktı.

"Hadi," dedi. "Bak şunlara."

"Bakıyorum, matmazel."

"Sen bir Fransızsın. İnsanlara böyle muamele etmenizin nedeni ne? Söyle bakalım, Franzi."

"Bir cevabım yok, matmazel. Bahanem de yok. Tek diyeceğim savaştan önce Fransa'da yaşayan tüm Avrupa'dan gelmiş dört milyon mülteci vardı. Bu toplam nüfusumuzun yüzde 10'u yapar. Bu kadar çok insanı ne yapacaktık, matmazel?"

"Aslında madam olacak," dedi. "Bir nikâh yüzüğüm vardı ama Fransız nöbetçilerden biri çaldı. Zaten o kadar zayıflamıştım ki parmağımda durmuyordu. Kocam başka bir kampta. Le Vernet'te. Umarım orada şartlar daha iyidir. Tanrım! Daha

kötüsü nasıl olur bilmiyorum. İnanın savaşın bittiğine üzüldüm. Keşke bizimkiler teslim olmalarından önce daha fazla Fransız öldürseydi." Öne eğilip onbaşının ve sürücünün omuzlarına vurdu. "Sizinle gurur duyuyorum çocuklar. Bu Franzilere hak ettikleri dersi verdiniz. Ama son olarak güzel bir şey daha yapmak istiyorsanız Gurs'u yöneten domuzu tutuklayıp gebertin. O itin kafasına her kim bir kurşun sıkarsa onunla yatarım."

Onbaşı sürücüye bakıp sırıttı. Teklifin ona cazip geldiğini görünce araya girdim:

"Her kim bu bayanın teklifini kabule kalkarsa ben de onu vururum." Kadının cılız elini tuttum. "Lütfen bunu bir daha yapmayın, Frau Kemmerich. Çok meşakkat çektiğinizi anlıyorum ama durumun daha kötüye gitmesine izin veremem."

"Daha kötü mü?" diye hırladı. "Gurs'tan daha kötü ne olabilir?"

Kamp Pirenelerin eteklerinde ve tahminimden çok daha büyüktü, yaklaşık bir kilometre kareydi ve iki eşit parçaya ayrılmıştı. Arazi boyunca bir sokak uzanıyordu ve iki yanında da üç ya da dört yüz kadar ahşap kulübe vardı. Kanalizasyon ya da akarsu yoktu ve koku tarifsizdi. Dachau'da bulunmuştum. Gurs ve Dachau arasındaki tek fark Gurs'taki dikenli telin daha küçük olması ve elektrikli olmamasıydı; ayrıca idam edilen de yoktu. Onun dışında şartlar aşağı yukarı aynıydı ve erkeklerin kaldığı yarıda mahkûmların arasında yaptığım bir yürüyüşün ardından Dachau'dan çok daha beter olduğuna hükmettim.

Tümü Fransız jandarması nöbetçilerin tamamı deri binici kırbacı taşıyordu ama atı olan

görmedim. Üç "adacık" vardı: A, B ve C. C Adacık kısım amiri efemine ağzı, dar ve ifadesiz gözleri olan Gabin tipi bir adamdı. Alman komünistlerin tutulduğu yeri biliyordu ve talebimize hiç itiraz etmeden bizi elli kişinin kaldığı barakaya götürdü. Dışarıya çıkıp önümüzde sıraya geçen bu adamlarda aşırı zayıflık ve hastalık emareleri vardı. Bizi ya da bizim gibi birilerini bekledikleri belliydi ve yoklamaya cevap vermeyip Enternasyonal marşını söylemeye başladılar. Bu arada Fransız kısım amiri, Bomelburg'un listesine bakıp aradığımız adamlardan birkaçını gösterdi. Erich Mielke aralarında yoktu.

Seçme işlemi devam ederken Eva Kemmerich'in sesini duyabiliyordum. "Sokağa" park ettiğimiz araçta durmuş bazı esirlere hakaret yağdırıyordu. Onlar ve kadının tarafındaki telde bulunan birkaç jandarma ona gülerek işaret ve hareketlerle cevap verdiler. Bana gelince böyle bir çılgınlığın parçası olma düşüncesi, diğer bir kulübenin sakinleri –kısım amiri Fransız anarşistler olduğunu söyledi– "Enternasyonal"i söyleyenlerle rekabet eder gibi "Marseillaise"i söylemeye başlayınca iyice dayanılmaz hale geldi.

Yedi kişiyi kamptan çıkarıp araçlara döndük. Tümü yumruklarını kaldırıp komünist selamı vererek diğer mahkûmlara Almanca ve İspanyolca sloganlar attı.

Kestner'le göz göze geldik. "Hiç böyle bir yer gördün mü?"

"Sadece Dachau'da."

"Ben hiç görmedim. Komünist olsalar bile insanlara böyle davranmak iğrenç bir şey."

"Bana söyleme." Silah tehdidiyle mahkûmları araçlara götüren Başmüfettiş Oltramare'i işaret ettim. "Ona söyle."

"Anlaşılan aradıklarını buldu."

"Acaba ben aradığımı bulabilecek miyim?" dedim. "Mielke'yi."

"Burada yok mu?"

Başımı iki yana salladım. "Bu bolşevik köpeği neredeyse bütün kariyerimin içine etti. Gördüğüm kadarıyla zaten belasını bulmuş."

"Öyle görünüyor. Hepsi bulmuş zaten, komünist domuzlar."

"İyi de Nazi Partisi'ne katılmadan önce sen de komünist değil miydin, Paul?"

"Ben mi? Hayır. Bunu da nereden çıkardın?"

"Ernst Thälmann'ın kampanyasına katılmamış mıydın? Ne zamandı 1925 mi?"

"Saçmalama, Bernie. Dalga mı geçiyorsun." Gergin bir ifadeyle Bomelburg'a baktı. "Fosjen gazı beyine vurdu galiba. Kafayı mı yedin sen?"

"Hayır. Aksine buradaki tek aklı başında kişi sanırım benim."

Gün ilerledikçe de bu izlenimim değişmedi. Çünkü çok daha büyük bir çılgınlık bizi bekliyordu.

20

FRANSA, 1940

Konvoyumuz ancak akşamüzeri tekrar yola çıkabildi. Yaklaşık iki yüz elli kilometre kuzeydoğudaki Toulouse'ye gidiyorduk ve karanlık çökmeden varabileceğimizi düşünmüştük. Ertesi gün Le Vernet'teki kampa gittiğimizde kocasını bulabilsin diye Eva Kemmerich'i de yanımıza aldık. Tabii ki sekiz mahkûmu da. Onlara pek bakmamıştım. Perişan haldeydiler, kötü beslenmişlerdi, leş gibi kokuyorlardı ve bırak Üçüncü Reich'ı, hemen hemen hiçbir şeye karşı tehdit teşkil edemezlerdi. Karl Bomelburg'un dediğine göre içlerinden biri ünlü bir Alman yazar ve diğeri de tanınmış bir gazeteciydi, ama ikisini de duymamıştım.

Lourdes dışında, Gave de Pau Nehrinin görülebildiği bir yerde, ormandaki bir açıklıkta bacaklarımızı esnetmek için durduk. Bomelburg'un

aynı imkânı mahkûmlara da sağladığını görmek hoşuma gitti. Hatta onlara sigara bile ikram etti. Yorgun ama daha iyi hissediyordum. En azından artık göğsüm ağrımıyordu. Yine de hâlâ sigara içmiyordum. Bomelburg'un şişesinden bir yudum alıp belki o kadar da kötü biri değildir diye düşündüm.

"Burası mağaralarla doludur," deyip başımızın üzerinde yoğun ve gri bir bulutmuş gibi duran kaya çıkıntısını işaret etti.

Frau Kemmerich'in kayanın içinde gözden kaybolduğunu gördük. "Gidip Frau Bernadette'ye beş dakikaya kadar yola çıkacağımızı söylersen iyi olur," dedi bir ya da iki dakika sonra Bomelburg.

İçgüdüsel olarak saatime baktım. "Emredersiniz, Herr Binbaşı."

Kadını getirmek için yokuş yukarı yürümeye başlayıp belki de doğanın çağrısına cevap veriyordur diye yüksek sesle adını söyledim.

"Evet?"

Onu bir mağarada bir kayanın üzerine oturmuş sigara içerken buldum.

"Güzel yer değil mi?" dedi başımın üzerini işaret ederek.

Bahsettiği Pireneler manzarasını görmek için döndüm.

"Evet, öyle."

"Orada biraz cadılık yaptığım için özür dilerim," dedi. "Son dokuz ayın nasıl berbat geçtiğini anlatamam. Savaş ilan edildiğinde kocam ve ben Dijon'daydık. Kendisi şarap tüccarıdır. Bizi hemen tutukladılar."

"Boş ver," dedim. "Orada yaşadıkların yüzünden haklı olarak kızgındın. Kamp gerçekten de feci bir yermiş." Başımla yokuştan aşağıyı işaret ettim. "Gel. Geri dönmemiz gerek. Toulouse'ye hâlâ çok yolumuz var."

Ayağa kalktı. "Varmamız ne kadar sürer?"

Cevap verecektim ki, hiçbiri birkaç saniyeden uzun olmayan, iki ya da üç makineli tüfek ateşi duydum; zaten bir MP-40'ın otuz iki mermilik şarjörünün boşalması sadece beş saniye sürerdi. Yokuştan koşarak aşağıdaki açıklığa indiğimde ses ve koku hâlâ kaybolmamıştı. İki fırtına askeri birkaç metre arayla duruyordu ve botlarının etrafında sokak çalgıcılarına atılan paraları andıran boş mermi kovanları vardı. İyi eğitimli askerler olarak makineli tabancalarına çoktan yeni şarjörler takmışlardı ve ne kadar etkili olduklarından kendileri bile şaşırmış gibi bir halleri vardı. Silah denen şey böyle bir şeydi: İnsanları öldürmeye başlayana kadar hepsi oyuncağa benzerdi.

Biraz ileride Gurs'tan aldığımız sekiz mahkûmun cesedi yatıyordu.

"Burada ne oldu böyle?" diye bağırdım ama cevap ortadaydı.

"Kaçmaya çalıştılar," dedi Bomelburg.

Cesetleri incelemek için ilerledim.

"Hepsi mi?" dedim. "Sıra halinde mi?"

Vurulanlardan biri inledi. Dizleri bükük, gövdesi arkaya doğru devrilmiş, orman zemininde imkânsız bir konumda duran bir Hint fakiri gibi yatıyordu. Ama onun için yapabileceğim bir şey yoktu. Kafası ve göğsü kan içerisindeydi.

Öfkeyle Bomelburg'a doğru yürüdüm. "Kaçsalar farklı yönlere kaçarlardı," dedim. "Hepsi aynı yokuştan aşağı koşmazdı."

Bir tabanca ormandaki sessizliği bozup inleyen adamın kafasında bir delik açtı. Döndüğümde Kestner'in Walther P38 tabancasını kılıfına koyduğunu gördüm.

Yüz ifademi görünce Kestner omuz silkerek konuştu: "Acı çekmemesi daha iyi olur diye düşündüm."

"Alex'te buna cinayet derdik," dedim.

"Ama Alex'te değiliz değil mi, Yüzbaşı," dedi Bomelburg. "Günther sen bana yalancı mı diyorsun? O adamlar kaçmaya çalışıyordu, anladın mı?"

Orada pek çok şey söyleyebilirdim ama hiçbir işe yaramayacağı apaçık ortadaydı. Bu sadece Valkürler tarafından Valhalla'ya taşınan ölü kahramanlarla değil üstlerini eleştiren Berlinli ölü müfettişlerle de ilgili bir durumdu. Bunu hatırladıktan sonra bir şey söylemenin anlamsızlığını idrak ettim; ama yapabileceğim hâlâ pek çok şey vardı.

Suratına bir tekme indirmem gerektiği halde Bomelburg'dan özür bile diledim. Bunu neden yaptığımı merak ediyorsanız, MP-40 makineli tabancalarını kullanan iki askerin şarjörlerini yenilemiş olduklarını tekrar hatırlatırım.

Cesetleri oldukları yerde bırakıp araçlarımıza bindik, ama bu sefer Frau Kemmerich'le birlikte yanımda oturan Oltramare değil de Kestner'di. Kestner olanlardan ne kadar rahatsız olduğumu görmüştü ve onun KPD üyeliğiyle ilgili yaptığım

yorumların ardından hazır beni bu durumda yakalamışken meselenin üzerine gitmek istiyordu.

"Ne oldu? Kan görmeye dayanamadın mı? Seni sert adam zannederdim, Günther."

"Kulağını aç da iyi dinle, Paul. Seni ilgilendirmiyor olsa da savaşta pek çok insan öldürdüm. Sonrasında da tüm dünyanın ders aldığını zannetmiştim, ama öyle olmamış. Eğer tekrar birini öldürmem gerekirse gerçekten istediğim birini öldürerek güzel bir başlangıç yapmak istiyorum. Öldürülmeyi hak etmiş birini. O yüzden kulağımın dibinde zırlamaya devam et ve gör bakalım neler oluyor, yoldaş. Bu araçta bir adamın ensesine mermi sıkabilecek tek kişi sen değilsin."

Sonrasında tek laf etmedi.

Hava iyice kararmıştı. Gözlerimi yol üzerindeki ağaçlardan ayırmadım ve kafamın içindeki sesler hiç susmadığından da konuşmadım. Sanırım hâlâ silah seslerinin yankısını duyuyordum. Öldürdüğümüz adamların ruhlarının bu araçta bizlerle birlikte oturduklarını görsem bile sanırım pek şaşırmazdım. Sessiz ve hareketsiz bir şekilde kendi nefsimin içine çekilip seyahat dediğimiz bu kâbusun sona ermesini bekledim.

Toulouse'a gül şehri denirdi. Otelimiz Le Grand Balcon da dahil olmak üzere şehrin merkezindeki tüm binalar, sanki başmüfettişin gül rengi camlı gözlüklerinden bakıyormuşuz gibi, pembeydi. Yapmam gereken şeyi yapabilmem için bu tavrı takınmam gerektiğine karar verdim. Ayrıca nefes alışverişim de düzelmişti. O yüzden sabah yaptığım kahvaltının ardından Binbaşı Bomelburg ve iki Fransız polisi güler

yüzle selamladım. Hatta Paul Kestner'e karşı bile naziktim.

"Dünkü tavrım için özür dilerim," dedim tümüne. "Fakat Paris'ten yola çıkmadan önce doktor ayakta durabilmem için bana bir ilaç vermişti. Etkisi geçtikten sonra da davranışlarımın tuhaflaşabileceği hususunda beni uyarmıştı. Belki hiç gelmemem gerekirdi, ama sizin de takdir edeceğiniz gibi bizzat General Heydrich tarafından verilen bu görevi ne pahasına olursa olsun yerine getirebilmek için sabırsızlanıyorum."

Bomelburg dünkünden daha zayıf ve gri görünüyordu. Kestner'in kafası da öyle bir parlıyordu ki sanki dün geceyi kafasını parlatarak geçirmişti. Oltramare'nin Fransızca bir şeyler söylediği komiser kıskaç gözlüğünü takıp bana ifadesiz bir şekilde baktıktan sonra başını sallayarak onayladı.

"Komiser daha iyi göründüğünüzü söylüyor," dedi Oltramare. "Ben de aynı fikirdeyim."

"Çok doğru," dedi Bomelburg. "Çok daha iyi. Dünkü halin hiç iyi değildi, Günther. Yolculuk boyunca kendinde değildin. Bu halde bile gelmek istemen takdire şayan. Paris'e rapor verdiğimizde Albay Knochen'e bundan bahsedeceğim. Komiser Matignon'dan henüz aldığım iyi haberi de dikkate alırsak, bugün çok güzel bir gün olacak. Sence de öyle değil mi, Kestner?"

"Evet, efendim."

"İyi haber nedir?" diye sordum Toulouse rengi bir iyimserlikle sırıtarak.

"Vom Rath'ı öldüren Yahudiyi bulduk," dedi Bomelburg. "Grynszpan." Güldü. "Anlaşılan Tou-

louse'deki hapishanenin kapısını çalıp içeri alınmak istemiş."

Oltramare'de gülmeye başladı. "Demek ki Fransızcası ve parası yok, onu size karşı koruyabileceğimiz gibi bir fikre kapılmış," dedi.

"Gerzek Yahudi," diye mırıldandı Kestner. "Ben, komiser ve Mösyö Savigny'le birlikte hapishaneye gidiyorum. Grynszpan'ı önce Paris'e sonra da Berlin'e götüreceğiz."

"Demek ki Führer mahkeme istiyor," dedi Bomelburg. "Her şeye rağmen bir mahkeme olacak."

"Berlin'de mi?" Şaşırmamış görünmeye çalıştım.

"Neden Berlin'de olmasın ki?" dedi Bomelburg.

"Cinayet Paris'te işlendi," dedim. "Bildiğim kadarıyla Grynszpan Alman vatandaşı bile değil. Polonyalıydı, değil mi?" Gülümsedim. "Kusura bakmayın, efendim, ama polis olduğum günler aklıma geliyor ve yetki bölgesi takıntısını bir türlü atlatamıyorum."

Bomelburg parmağını bana doğru salladı. "Sen sadece işini yapıyorsun. Ama bu davayı herkesten daha iyi biliyorum. Gestapo'ya katılmadan önce Paris'teki elçilikte görevliydim ve üç ayımı bu davaya harcadım. Öncelikle Fransa gibi Polonya da artık Büyük Alman Reich'ının bir parçası. Ayrıca cinayet Paris'teki Alman Elçiliği'nde gerçekleşti. Hem teknik hem de diplomatik olarak orası Alman toprağı ve bu her şeyi değiştirir."

"Evet, tabii ki," dedim safça. "Bu her şeyi değiştirir."

Alman Yahudileri için her şeyi değiştirdiğine şüphe yoktu. Herschel Grynszpan'ın Kasım

1938'de Paris'teki elçilikte bir görevliyi öldürmesini mazeret olarak kullanan Naziler Almanya'da büyük bir pogrom düzenledi. 10 Kasım 1938 gecesine –Kristallnacht– gelindiğinde artık medeni bir ülkede yaşadığıma inanmakta zorlanıyordum. Mahkeme tabii ki Nazilerin sevdiği tarzda olacaktı: Kararı baştan belli, göstermelik bir yargılama; fakat –eğer Bomelburg dürüstse– Grynszpan hiç değilse bir yol kenarında öldürülmeyecekti.

Toulouse'deki St. Michel Hapishanesine gidecek Kestner, Matignon ve Savigny'i bırakıp altı SS ve Bomelburg'la birlikte altmış beş kilometre uzaktaki Le Vernet'e gittik. Frau Kemmerich kocasının Brittany'deki diğer bir Fransız toplama kampı Moisdon-la-Rivière'de olduğu ortaya çıktığından bizimle gelmedi.

Le Vernet, Pamiers yakınlarındaydı ve kamp, Bomelburg'un "müsait" diye tabir ettiği tren istasyonunun hemen güneyindeydi. Kampın kuzeyinde bir mezarlık vardı ve o söylemese de oranın da "müsait" olduğundan emindim: Le Vernet, Gurs'tan bile berbat bir yerdi. Fransız kırsalının kilometrelerce uzunlukta dikenli telle çevrilmiş bir bölgesinde, devin biriyle yapılan savaşın ardından çevreye dağılan tabutları andıran pek çok kulübe bulunuyordu. Semiz Fransız jandarmaların denetimindeki çoğu bir deri bir kemik iki bin kişinin kaldığı bu kulübeler içler acısı haldeydi. Mahkûmlar tren istasyonuyla mezarlık arasındaki yolun inşasında çalıştırılıyordu. Günde dört kez olan içtimaların her biri yarım saat sürüyordu. Üçüncü içtimadan hemen önce oraya varıp sorumlu Fransız polise görevimizi açıklayınca o

da bizi anason kokulu ve meymenetsiz bir subayla onun sarı suratlı Korsikalı çavuşuna teslim etti. Oltramare görevimizin ayrıntılarını tercüme ederken dinlediler. Mösyö Anason başını salladı ve onunla birlikte kampa girdik.

Bomelburg ve ben elimizde tabancalarla takip ettik çünkü Otuz İki Numaralı Kulübede –Cüzamlı Barakası– kalanların Le Vernet kampındaki en tehlikeli kişiler olduğu söylendi. Silahlı Oltramare de belli bir mesafeden bizi takip ediyordu. Fransız jandarmalar zifiri karanlık kulübenin içine girip sakinlerini kırbaç ve küfürle dışarı sürerken bizler dışarıda bekledik.

Dışarı çıkan adamların hali Gurs'takilerden ve hatta Dachau'dakilerden bile beterdi. Bilekleri şişmiş, karınları açlıktan kocaman olmuştu. Ayaklarında lastik ayakkabılar ve üzerlerinde de muhtemelen 1937 kışında ilerleyen Franco'nun milliyetçi ordusundan kaçarken giydikleri aynı kıyafetler vardı. Kimisi yarı çıplaktı. Tümü bitlenmişti. Neler olduğunun farkındaydılar, ama bize meydan okumak için "Enternasyonal"i okumaya dahi mecalleri yoktu.

Barakanın boşaltılıp içindeki herkesin sıraya geçmesi birkaç dakika aldı. Bu barakadan nasıl olup da bu kadar kişi çıkabildi diye düşünürken başkalarının da geldiğini gördük ve sonunda üç yüz elli kişi önümüzde hizaya geçmiş oldu. Arafta cehenneme gitmeyi bekleyenlerin sırası sanırım bundan farklı olamazdı. Onların sıska ve tıraşsız suratlarına ne kadar baktıysam Mösyö Anason ve şişko jandarmalarını o kadar çok vurmak istedim.

Korsikalı içtima alırken Bomelburg da adların yazılı olduğu listeyi tetkik etti; onlar bunu yaparken ben de, cesurların en cesuruna Demir Haç Nişanı takmaya gelmiş Kayser gibi, safların arasında dolaşarak dokuz yıldır görmediğim adamı bulmaya çalıştım. Fakat onu göremediğim gibi isminin söylendiğini de duymadım. Aslında ismini duymayı da beklemiyordum. Heydrich'in dosyasında onun hakkında okuduğum her şey Erich Mielke'nin gerçek ismiyle tutuklanmayacak kadar zeki biri olduğunu gösteriyordu. Tabii, Bomelburg da bunu biliyordu. Ama herkes Alman Komintern ajanıyla aynı zekâya sahip değildi; tespit edilen bu birkaç kişi jandarmalar tarafından İdare Barakası'na götürüldü.

"Bu barakada değil," dedim sonunda.

"Kısım amiri sadece Almanların bulunduğu bir barakanın daha olduğunu söyledi," dedi Oltramare. "Onların tümü Uluslararası Tugaydan ve Mielke'nin onlardan uzak durması, bilhassa Stalin onlara kapıyı kapadıktan sonra, şaşılacak bir şey değil."

Otuz İki Numaralı Barakadaki adamlar tekrar içeri gönderilip aynı işlem Otuz Üç Numaralı Barakada da tekrar edildi. Sarı suratlı –ihmalkâr bir tabakçıya benzeyen– Korsikalıya göre bunların tümü Hitler Almanya'sından kaçan ve Eylül 1939'da savaş ilan edilince istenmeyen yabancılar olarak kamplara tıkılan komünistlerdi. Sonuç olarak bu adamlar Uluslararası Tugaydaki yoldaşlarından biraz daha iyi haldeydi. O kadar zor olmamalıydı.

Bir kez daha Bomelburg ve Korsikalı içtimaı alırken ben de saflar arasında aşağı yukarı yürü-

düm. Bu adamlar diğerlerinden daha mağrurdu ve çoğu gözlerimin içine bariz bir nefretle baktı. Sanırım bazıları Yahudiydi. Diğerleri de bariz Ariydi. Birkaç kez durup birilerine dikkatle baktım ama Erich Mielke'ye benzeyen birini bulamadım.

Onu tanıdığım zaman bile.

Korsikalı içtimaı bitirirken Bomelburg'un yanına gidip başımı iki yana salladım.

"Yok mu?"

"Hayır. Burada değil."

"Emin misin? Bu adamların bazılarının eski halleriyle alakası kalmamış. Burada altı ay kalsam karım bile beni tanıyamaz. Bir daha bak, Yüzbaşı."

"Emredersiniz, efendim."

Mahkûmlara tekrar bakarken Bomelburg'u etkilemek için bir duyuruda bulundum.

"Dinleyin," dedim. "Erich Fritz Emil Mielke adında bir adamı arıyoruz. Belki onu başka bir isimle tanıyorsunuzdur. Siyasi görüşleri umurumda değil, kendisi 1931 yılında Berlin'de iki polis memurunu öldürmekten aranıyor. Eminim bunu o tarihte gazetelerde okumuşsunuzdur. Aradığımız adam otuz üç yaşında, sarı saçlı, orta boylu, kahverengi gözlü, Protestan ve Berlinli. Kölnisches Spor Akademisini bitirmiş. Muhtemelen Rusçayı iyi konuşuyor ve biraz da İspanyolca biliyor olmalı. Belki eli de maharetlidir. Babası marangozmuş."

Konuştuğum süre zarfında Mielke'nin bana baktığını, benim onu tanıdığım gibi onun da beni tanıdığını ve elbette neden onu derhal tutukla-

madığımı, neler olup bittiğini merak ettiğini hissettim. Silahımı kılıfına koyup Naziye biraz daha az benzeme umuduyla şapkamı çıkardım.

"Beyler size söz veriyorum. Eğer içinizden biri bana Erich Mielke'yi teşhis ederse kamp komutanından o kişinin serbest bırakılmasını talep edeceğim."

Bu bir Nazinin vereceği türde bir sözdü. Hiç kimse bu türden bir söze itimat etmezdi. Benim umudum da buydu. Çünkü Lourdes yakınlarındaki ormanda Gurs'tan aldığımız mahkûmların başına gelenlerin ardından, Nazilerin başka Almanları da tutuklamasına yardımcı olmak istediğim son şeydi, içlerinden biri iki polisi öldürmüş olsa bile. Bomelburg'un listesindeki diğer adamlar için elimden bir şey gelmezdi, ama Heydrich için başka Almanların da kanına girecek değildim. En azından şimdilik.

Bir kez daha Erich Mielke'yle göz göze geldim. Gözlerini kaçırmadı ve ne yapmaya çalıştığımı tahmin ettiğini varsaydım. Tabii ki hatırladığımdan daha yaşlıydı. Genişlemişti ve özellikle omuz kısımlarında daha kuvvetli görünüyordu. Hafif sakallıydı ama haşin görünümlü ağzı, dikkatli ve merhametsiz gözleri ya da büyükçe kafasının üzerindeki asi saç öbeğinde bir değişiklik yoktu. Benim de biftek gibi bir Nazi olduğumu düşünmüş olmalıydı. Dışı kahverengi, içi kızıl. Oysa ne kadar yanıldığını hayal bile edemezdi. Anlauf ve Lenck cinayetleri şahit olduğum en alçakça cinayetlerdendi ve bu yüzden onu Berlin mahkemelerine teslim etmek kadar beni mutlu edecek bir şey yoktu. Fakat ondan ne kadar nefret edersem

edeyim, Nazi polis devletinin vahşetinden daha çok nefret ediyordum. Az kalsın ona, eğer dün bir yol kenarında sekiz kişi öldürülmüş olmasa beyaz eldiven ve silindir şapka giymiş adamla buluşmasının kaçınılmaz olduğunu söylemek isteyecektim.

Dönüp Bomelburg'un yanına giderek omuz silktim.

"Denemeye değerdi," dedim.

Az sonra olacağı ikimiz de beklemiyorduk.

"Bir ses Erich Mielke diye birini tanımıyorum," dedi.

Kısa boylu, Yahudiye benzeyen, kısa kıvırcık saçlı ve fırıldak, kahverengi gözlü bir adamdı. Bir avukata benziyordu ki, yanağındaki çürüğün nedeni bu olabilirdi.

Dikkatimizi çektikten sonra tekrar, "Erich Mielke'yi tanımıyorum ama Nazi olmak istiyorum," dedi. Mahkûmlardan bazıları güldü, bazıları ıslık çaldı ama adam konuşmayı sürdürdü.

"Alman komünisti olduğum için Fransızlar beni tutukladı," dedi. "O zaman Fransa'nın düşmanı değildim, ama artık öyleyim. Bu insanlardan önceden Nazilerden ettiğimden daha çok nefret ediyorum. Bütün gün lazımlık taşıyorum ve hayatımın geri kalanında ne zaman bok kokusu duysam aklıma Fransızlar gelecek."

Korsikalı gözlerini kısarak kırbacını kaldırıp adama doğru yürüdü.

"Dur," dedi Bomelburg. "Bırak adam konuşsun."

"Fransa'nın yenilmesine çok sevindim," dedi mahkûm. "Artık Fransa'nın düşmanı olduğumu

ilan ettiğime göre ayrıca Alman ordusuna katılmak ve anavatanın sadık bir askeri ve Adolf Hitler'in takipçisi olmak istiyorum. Kim bilir? Savaşın bittiğini biliyorum, ama elime bir Franzi vurma fırsatı geçse dünyalar benim olurdu."

Diğer mahkûmlar yuhalamaya başlasa da Binbaşı Bomelburg'un etkilendiğini görebiliyordum.

"O nedenle, efendim, eğer sizce de bir mahzuru yoksa bu pislik çukurundan giderken sizinle birlikte gelmek istiyorum."

Bomelburg gülümsedi. "Bence de iyi olur," dedi.

Adam bize katıldı ama Otuz Üç Numaralı Barakadaki diğer Almanlardan hiçbirinin bu adamı takip etmemesi onlarla ilgili çok şey anlatıyordu.

21

ALMANYA, 1954

Amerikalı sorguculardan biri heyecanla, "Tanrım, Günther!'" dedi. "Bize o komünist şerefsiz Mielke'yi ele geçirdiğin halde gitmesine izin verdiğini mi söylüyorsun?"

"Evet."

"Sen manyak mısın? Bu herifin hayatını ikinci kez kurtarmışsın. Bunu hiç düşündün mü? Tanrım!"

"Elbette düşündüm."

"Yani hiç pişman olmadın mı?"

"Galiba açıkça anlatamadım," dedim. "Orada onu tanımamış gibi yaparken bile pişman olmuştum. Yüzbaşı Anlauf ölünce üç çocuğu öksüz kalmıştı. Size hatırlatmama gerek var mı, bilmiyorum ama Weimar Cumhuriyetinin son günlerinde komünistlerin gözü de en az Nazilerinki

kadar dönmüştü. İnanabiliyor musunuz? Temmuz 1931'deki kızıl referandumda KPD ve Naziler birlikte yürüyüp birlikte oy kullandı. Bu bir nevi saldırmazlık anlaşmasıydı. Bu yüzden onlardan nefret ettim. Cumhuriyeti yıkan Naziler değil kızıllardı." Amerikalıdan bir sigara daha aldım. "Bu yetmezmiş gibi bir de kampta Sovyet misafirperverliğini tatmak zorunda kaldım. O yüzden komünistlerden nefret ederim."

"Hepimiz komünistlerden nefret ediyoruz," dedi pipolu adam.

"Hayır, size kızıllardan nefret etmeniz söylendiği için nefret ediyorsunuz. Oysaki beş yıl boyunca müttefiktiniz. Roosevelt ve Truman, Stalin'le el sıkışıp ona Hitler'den farklıymış gibi davrandılar ki hiçbir farkı yoktu. Kızıllardan nefret ediyorum çünkü onlardan nefret etmeyi, sürekli sopa yiyen bir köpeğin insanlardan nefret etmeyi öğrenmesi gibi, Weimar döneminde ve savaş sırasında Rus cephesinde öğrendim. Ama onlardan nefret etmemin asıl nedeni Rus çalışma kampında geçirdiğim iki yıldır. Sizinle tanışana kadar da bir ırktan ancak Ruslardan ettiğim kadar nefret edebileceğimi zannetmiştim."

"Biz o kadar kötü değiliz." Pipolu adam piposunu ağzından alıp doldurmaya başladı. "Bizi tanımaya başlayınca görürsün."

"İnsan her şeye alışıyor, doğru," dedim.

Gözlüklü adam keyifsizce söylendi. Onu yedi yıl önce Viyana'daki Stiftskaserne Hastanesinde gördüğümü hatırlamaya başlamıştım.

"Sana bu özel odayı ayarlamak için girdiğimiz onca zahmetten sonra hem de," dedi. Kravatının

ucuyla gözlük camlarını silmeye başladı. "Yüreğim burkuldu."

"Gözlüğünü temizlemen bitince şu pencereleri de bir silsen fena olmaz," dedim. "Camlar konusunda hassasımdır. Özellikle de onlara kimin nefesinin vurduğunu bildiğim zaman. Burada son kalan kişiyi bildiğimden bu hücrenin hiçbir yeri içime sinmiyor."

Pipolu adam sonunda piposunu yaktı. Hitler bu pipodan nefret ederdi. Sanırım sonunda Hitler'den hoşlanmak için bir sebep bulabilmiştim.

Amerikalı dumanı içine çektikten sonra bir kısmını dışarı verip konuştu: "Geçen gün eski bir haber izledim. Hitler, Berlin'deki Tempelhof'da bir konuşma yapıyordu. O gün orada bir milyon kişi varmış. Tüm kalabalığı oraya doldurmak on iki saat sürdüğü gibi boşaltmak da bir o kadar sürmüş. Sanırım o gece evinde oturan tek Berlinli sendin."

"Berlin'in gece hayatı Nazilerden önce çok daha güzeldi," dedim.

"Ben de öyle duydum. İnsanlar çok sıra dışı olduğunu söylüyor. Dejenere ama canlı. Bir sürü kulüp. Striptizciler. Çıplak kadınlar. Açık eşcinsellik. Aklınızdan ne geçiyordu bilmem. Nazilerin başa gelmesine şaşmamak gerek." Başını iki yana salladı. "Diğer taraftan sanırım Münih çok sönük bir yer."

"Avantajları da yok değil," dedim. "Münih'te İvan yok."

"Esir kampından çıktıktan sonra Berlin yerine Münih'te oturmanın nedeni bu mu?"

"Nedenlerden biri sanırım."

"O kampa nispeten çabuk girip çıkmışsın." Gözlüğünü temizlemeyi bitirip tekrar taktı. Gözlükler ona hâlâ çok küçük geliyordu ve Amerikalıların kafası da acaba mideleri gibi Avrupalılarınkinden çok daha hızlı büyümeye devam ediyor mu diye merak ettim. "Yani diğer pek çok kişiye kıyasla. Bazı silah arkadaşların evine daha yeni dönebiliyor."

"Ben şanslıydım," dedim. "Kaçtım."

"Nasıl?"

"Mielke yardım etti."

"O zaman yarın kaldığımız yerden devam edelim tamam mı?"

"Önce sekreterimle görüşseniz iyi olur," dedim. "Çünkü yarın kitap yazmaya başlayacağım."

"Sana demedim mi? Burası bir yazar için harika bir yer. Belki Adolf Hitler'in ruhu gelip sana yazmanda yardımcı olur."

"Şaka bir yana," dedi diğer Amerikalı. "Mielke hakkında hatırladıklarını kaydetmek için kalem kâğıda ihtiyacın olursa gardiyana söyle yeter. Eğer yazarsan hafızana yardımcı olabilir."

"Neden şimdi? Neden daha önce değil?"

"Çünkü olaylar şimdi önem arz etmeye başladı. Mielke önem arz etmeye başladı. O yüzden ne kadar teferruat hatırlarsan o kadar iyi."

"Bir ruhun çok yardımı olacağını biliyorum," dedim. "Ama Hitler'inki değil."

"Öyle mi?"

"Ben biraz Goethe gibiyimdir," dedim. "Kitap yazarken yanı başımda güzel bir Alman brendisi olmasını da isterim."

"Güzel Alman brendisi diye bir şey var mı?"

"Dandik bir votkaya da sesim çıkmaz ama hapishanedeki bir adamın hobiye ihtiyacı vardır. Dikkatimi bugünden alıp geçmişe yöneltecek bir şey. Daha kesin konuşmak gerekirse yedi yıl öncesine."

"Tamam," dedi gözlüklü adam. "Sana bir şişe getiririz."

"Ayrıca sigara keyfimden taviz vermek de istemem. Küba'dan yola çıkana kadar bırakmıştım. Ama sizle tanıştıktan sonra kendimi öldürmeyi daha çok ister oldum."

Sonrasında çıkıp gittiler. Kalem ve kâğıt, bir şişe brendi, temiz bir bardak, birkaç paket sigara ve kibrit, hatta bir gazete geldi. Hepsini masanın üzerine koyup bir süre onları izleyip içki içip içmeme hürriyetine sahip olmanın keyfini çıkardım. Hapishaneyi daha tahammül edilir kılan küçük şeylerdir. Mesela bir anahtar gibi. Söylendiğine göre Landsberg'in idaresini Hitler'in eline bırakmışlardı ve o da burada hapiste değil de oteldeymiş gibi hareket etmişti. Oysaki 1923'teki darbe teşebbüsünden dolayı en ufak bir pişmanlık duymamıştı.

Yatağa uzanıp rahatlamaya çalıştım ama bu hücrede kolay değildi. Beni bu yüzden mi buraya koymuşlardı? Yoksa Amerikalıların şaka anlayışı bu muydu? Adolf Hitler'i düşünmemeye çalıştım ama o sabırsızlıkla masasından kalkıp pencereye gidip seçilmiş adam edalarında parmaklıklardan dışarı bakmaya devam edip durdu.

İşin ilginç yanı Hitler'i hiç düşünmemiş olmamdı. Sağ olduğu yıllar zarfında onu düşünme-

mek için elimden geleni yapmış, Almanya şansölyesi seçilmeden önce onu acayip herifin teki diye aklımdan çıkarmış, seçildikten sonraysa sadece ölmesini temenni etmiştim. Ama şimdi onun dokuz ay boyunca otokrat hayallerini kurduğu aynı yatakta yatınca penceredeki mavi gözlü adamı düşünmemek imkânsız hale gelmişti.

Ben bakmaya devam ederken o yine masaya oturdu ve kalemi alıp yazmaya başladı. Büyük bir hızla sayfaları art arda doldurup ben alıp okuyabileyim diye masanın üzerinden yere attı. Başta cümlelerin hiçbir manası yoktu; ama gittikçe daha tutarlı bir hal alarak Hitler'in zihni dediğimiz olağanüstü olguyla ilgili ilk bilgileri sızdırmaya başladılar. Yazdıklarının tümü inkâr edilemez mantığının ürünüydü ve en ince ayrıntısına kadar kötülüğün ifası için kusursuz bir rehber sağlıyordu. Çılgın Doktor Mabuse ile, ortadan kaldırdığı kişilerin hayaletleri de yanımızdayken, aynı tımarhane hücresinde oturup onun son ifadesini yazmasını izlemek gibiydi.

Sonunda yazmayı bırakıp sandalyesinde arkasına yaslanıp bana baktı. Bunu fırsat bilerek ona Nürnberg'deki Amerikan Başsavcısı Robert Jackson'ın sorabileceği türde bir soru sormayı denedim. Ama bu hayal ettiğimden çok daha zordu. Sadece basit bir "neden" haricinde sorabileceğim tek bir soru yoktu; benimle konuşmaya başladığı sıradaysa ben hâlâ bu gerçeklikle mücadele ediyordum:

"Peki, sonra ne oldu?"

Esnememi bastırmaya çalıştım. "Yani Le Vernet'ten çıktıktan sonra mı?"

"Elbette."

"Toulouse'ye geri döndük," dedim. "Oradan Vichy'e gidip mahkûmları Fransızlara teslim ettik. Sonra da işgal bölgesinin sınırına gittik – Bourges'di sanırım– ve Fransızların onları tekrar bize iade etmesini bekledik. Komik bir uygulama olsa da Fransız ikiyüzlülüğüyle tam bir ahenk içerisindeydi. Bu mahkûmların arasında zavallı Herschel Grynszpan da vardı. Bourges'ten Paris'e dönüp Berlin'e uçmadan önce mahkûmları kilit altına aldık. Ardından Grynszpan'nın başına gelenleri benden iyi bilirsin. Bir süre Sachsenhausen'de kaldığını biliyorum. Üstelik göstermelik mahkeme bile olmadı."

"Mahkemeye lüzum yoktu," dedi Hitler. "Suçu sabitti. Ayrıca Pétain'in utanç kaynağı olabilirdi. Yahudi Léon Blum'un, Laval aleyhine şahitlik yaptığı Riom Mahkemesi gibi."

Başımı salladım. "Evet, haklısın."

"Ona ne olduğuna dair kulağıma bir şey gelmedi," dedi Hitler. "Dahası ne kadar düşünsem de hatırlayamıyorum. Nihayetinde kafam fazlasıyla meşguldü. Muhtemelen Himmler icabına bakmıştır. Savaşın son günlerinde Flossenburg'da SS'ler tarafından icabına bakılan da oydu. Ama bilirsin Grynszpan bunu hak etmişti. Nihayetinde Ernst vom Rath'ı öldürdüğü muhakkaktı. Hiç şüphe yoktu. Yahudi önemli bir Almanı öldürmek istemişti, vom Rath da öldürdüğü talihsiz bir adamdı. Cinayete şahit olup gördüklerini anlatan bir sürü şahit vardı. Tabii ki sen hakikatin anlamını bilmezsin. Le Vernet'te yaptığın sahtekârlık ve ihanetti. Hem bana hem de silah arkadaşlarına ihanet ettin."

"Evet, öyleydi," dedim. "Ama beni hiç rahatsız etmiyor."

"Doğruca Berlin'e mi döndün?"

"Hayır, bir süre daha Paris'te kalıp Erich Mielke soruşturmasına devam ediyormuşum gibi yaptım. Uluslararası Tugaya mensup pek çok Alman komünist ve vatandaş Fransa'daki Gestapo'nun elinden kaçabilmek için gönüllü olarak Fransız Yabancılar Lejyonuna yazıldı. Lejyon bir adamın geçmişini dikkate almaz. Marsilya'da Lejyona katılıp kolonilerde görev yaparsan kimse sana soru sormaz. Heydrich'e sunduğum raporda bu yolla kaçtığını söylemek işimi kolaylaştırdı. Gerçek ise bundan çok daha ilginç."

"Benim gözümde değil," dedi Hitler. "Ben asıl seni öldürmeye çalışan subaya ne yaptığını merak ediyorum."

"Bir şey yaptığımı da nereden çıkardın?"

"Çünkü ben insanları tanırım. Durma, itiraf et. Teğmen Nikolaus Willms denen bu adamdan intikamını aldın değil mi?"

"Evet, aldım."

Hitler'in keyfine diyecek yoktu. "Tahmin etmiştim. Orada oturmuş aklın sıra beni eleştiriyorsun, ama sonuçta benden hiçbir farkın yok. Bu da seni riyakâr yapar. Sen ikiyüzlünün tekisin, Günther."

"Evet, bu doğru."

"Peki, ne yaptın? Diğer adama yaptığın gibi onu da Gestapo'ya mı ihbar ettin? Würzburg'daki Gestapo Yüzbaşısı. Adı neydi?"

"Weinberger." Başımı iki yana salladım. "Hayır, öyle olmadı."

"Elbette. Heydrich icabına baktı. Heydrich bu tür konularda hep çok marifetli olmuştu. Bir *Mischling*'e göre harika bir Naziydi. Sanırım kendisini bana ispat edebilmek için bu kadar çok çaba sarf ediyordu." Hitler güldü. "Onun görevinde kalmasına sırf bu yüzden izin verdim."

"Hayır, ikisi de değil. Heydrich'i işe hiç karıştırmadım."

Hitler sandalyesinde bana doğru dönüp ellerini ovuşturdu. "Her şeyi anlat. En ince ayrıntısına kadar."

Tekrar esnedim. Yorulmuştum. Gözlerim kapanıyordu. Tek istediğim uyumak ve rüyamda başka bir şey görmekti.

"Bana söylemeni emrediyorum."

"Bu Führer'in emri mi?"

"Eğer öyle istiyorsan."

Hani uykuya dalarsın, ama sanki ölmüşsün gibi çılgın bir fikir geçer aklından, işte öyle zamanlardaki gibi hafifçe irkildim. Bu küçük ölüm harika bir histir. İnsana nefes alabilmenin ne güzel bir şey olduğunu hatırlatır.

22

FRANSA, 1940

1940 yazı fevkalade geçiyordu ve o sırada dünya üzerinde olunabilecek en güzel yer Paris'ti. Özellikle de Lutétia Hoteldeki küçük hizmetçi de yanımdayken. Ondan faydalandığım falan yoktu. Bilakis Renata söz konusu olduğunda ayrı bir dikkatliydim. Böyle davranarak üstümdeki sahra grisi üniformanın gerektirdiği gibi itin teki olmadığıma kendimi ikna etmeye çalışıyordum. Yani bu Onegin'in vaazı değildi. Tabii ki onu istiyordum ve sonunda onunla birlikte olmuştum, ama bu zaman almıştı ve kızın kulaklarının arasındakini en az bacaklarının arasındaki kadar istediğinizde de böyle olması gerekirdi. Böyle olunca da bunun nedeninin saf şehvetten daha erdemli bir şey olduğunu düşünürdünüz. Buna aşk diyemezdim. İkimizin de evlenmek gibi bir isteği yoktu. Fakat

flört, tutku, korku ve dehşetin karışımı bir ilişki olduğunu söyleyebilirdim. Evet, korku ve dehşet de vardı çünkü Renata beni yangın söndürücüyle öldürmeye çalışan kişinin bunu neden yaptığını öğrenir öğrenmez ona bunun bedelini ödeteceğimi biliyordu.

Ben Güney Fransa'dayken Renata, Willms'in odasını aramış ve bir ya da iki kez takip ederek iki gecede bir Maxim'de yemek yediğini öğrenmişti. Bir generalin maaşıyla bile böyle bir şeyi karşılamak zorken bir teğmen için bu mucizeden farksızdı ve beni neden öldürmeye kalktığına dair bir ipucu bulabilme umuduyla o restorana bir ziyaret düzenlemeye karar verdim. Bu bakımdan Maxim'in idaresinin şu anda Berlin-Schöneberg'de bir restoran işleten Oto Horcher'de olması benim için büyük talihti. 1938 ilkbaharında özel dedektiflik yaparken Otto benim müşterim olmuştu. Ondan kimin para çaldığını bulabilmek için onun mekânında birkaç hafta garson olarak çalışmıştım. Sonunda herkesin ondan bir şeyler çaldığını ama içlerinden birinin, başgarsonun, diğerlerinin toplamından fazla çaldığını öğrendim. Sonrasında Otto'yla dost olduk, kendisi bir Nazi ve Göering'in yakın dostu olsa da –Paris'teki en ünlü restoranın yönetimine de bu sayede gelmişti– birisini etkilemek istediğim her seferinde onun bana bir masa ayıracağını bilirdim çünkü Borchardt'ın ardından Berlin'deki en iyi restoran onunkiydi.

Maxim sekizinci bölgedeki Rue Royale'de bulunuyordu, art nouveau, kırmızı kadifeli ve büyük mutfaklı bir tapınak gibiydi. Dışarıya birkaç

Alman askeri personel aracı park etmişti, ama Maxim'de yemek yemek için Alman olmak şart değildi. Oraya Renata'yla birlikte gittiğimde Vichy Hükümetinin önde gelen siyasetçilerinden biri olan Pierre Laval ve tabii ki Fernand de Brinon da oradaydı. Tek gereken bolca para ve bizmut tabletlerdi. 1940'da Maxim, fiyatı ne olursa olsun istediğini ve onu nasıl elde edeceğini bilenler için ideal bir yerdi. Muhtemelen hâlâ da öyledir.

Kapıdan geçtik ve doğrudan –daha doğrusu yağcı ve dalkavuk garsondan fırsat bulunca– masamıza gittik.

"Buraya paran yetecek mi?" dedi Renata kocaman gözlerle menüye göz gezdirip.

"Bana kendimi genç hissettiriyor," dedim. "En son o zaman fakir hissetmiştim."

"Peki, buraya neden geldik?"

"Menüde olmayan tek şeyi arıyoruz. Bilgi."

"Dostun Willms hakkında mı?"

"Dalga geçmek için bile olsa, onun sürekli dostum olduğunu söylemeye devam edersen ondan ne kadar nefret ettiğimi göstermek zorunda kalırım."

Bariz şekilde irkildi. "Hayır, lütfen. Bilmek istemiyorum." Etrafına baktı. "Ortalıkta görünmüyor." Dikkatle Laval'a baktı. "Oysa olması gerekirdi. Burada Afrika'dakinden daha fazla yılan var."

"O kadar çok gezdiğini bilmiyordum."

"Çok gezmiş değilim, ama anlaşılan sen Afrika'ya hiç gitmedin."

"Seni yanlış tanıdığımı düşünmeye başladım, Renata. Senin komşu kızı olduğuna dair acayip bir düşüncem vardı."

"Ailemin oturduğu Bern'de bir komşu kızına denk gelirsen neden Paris'e geldiğimi anlarsın."

Garson iki menüyle ve bir havacılık profesöründe bile bulunmayan bir edayla geldi. Renata ondan biraz rahatsız oldu. Benimse birinden rahatsız olmam için elinde şarap menüsünden daha öldürücü bir şey olması gerekirdi.

"İsminiz nedir," diye sordum garsona.

"Albert, mösyö. Albert Glaser."

"Pekâlâ, Albert ben Almanya'nın Fransa'ya savaş tazminatı ödemeyi bıraktığını zannediyordum, ama menüye bakınca yanıldığımı düşünmeye başladım."

"Fiyatlarımız buraya gelen diğer Alman subaylarını tedirgin etmedi, mösyö."

"İşte zafer Nazileri bu hale getiriyor, Albert. Müsrif oluyorlar. Dikkatsiz ve kibirli. Bana gelince eski dostu Mösyö Horcher'le görüşmek isteyen Berlinli mütevazı bir subaydan başka bir şey değilim. Bana bir iyilik yapar mısın, Albert? Gidip kulağına Bernie Günther'in burada olduğunu fısıldar mısın? Ayrıca bize bir şişe de Mosel getir. Ren'e ne kadar yakın o kadar iyi."

Albert başıyla sert bir selam verip gitti.

"Fransızlara gıcık oluyorsun değil mi?" dedi Renata.

"Elimden geleni yapıyorum," dedim. "Ama sevilmelerini çok zorlaştırıyorlar. Yenilmelerine rağmen hâlâ burası dünya üzerindeki en iyi ülkeymiş gibi bir havaları var."

"Belki de öyledir. Belki o yüzden en iyi orduya sahip değildiler."

"Eğer filozof olacaksan koca bir sakal ya da aptal bir bıyık bırakman gerekecek. Almanya'da sadece öyleleri dikkate alınır."

Horcher bir şişe Mosel ve üç kadehle geldi. "Bernie Günther," deyip elimi sıktı. "Gözlerime inanamıyorum."

"Otto, bu Fräulein Renata Matter. Arkadaşım."

Horcher onun elini öptü, oturdu ve kadehleri doldurdu.

"Otto tavuğa bir yumurta kadar kurnaz olmayı mı öğretiyorsun?"

"Ben mi? Paris'te mi?" Horcher omuz silkti. Bir Alman generalinin simasına sahip iri bir adamdı. Bavyeralı ya da Viyanalıydı –hangisi unuttum– ve her daim bira ve bando arayan bir adammış gibi bir havası vardı. "Şişko Hermann onun adına bir şey yapmanı isterse ona hayır diyebilir misin?" Güldü. "Burayı çok seviyor. Fakat şu kıl Fransız garsonlara tahammülü yok. İşte o yüzden buraya geldim. Onun ve diğer generallerin kendini evinde hissetmesi için. Tabii bir de en sevdikleri yemekleri pişirmek için."

"Düşük rütbeli müşterilerinden biriyle ilgileniyorum," dedim. "Teğmen Nikolaus Willms. Onu tanıyor musun?"

"Buranın müdavimidir. Hep nakit öder."

"Buraya fazla teğmen gelmez. Alman piyangosunu falan mı kazandı? Otto bu fiyatlarda yemek yiyebilmek için birinci sınıf biletli, Güney Almanyalı ve Sachsenli olmalı."

Horcher etrafına baktıktan sonra bana doğru eğildi.

"Burada bir sürü fahişe var, Bernie. Pahalılarından. Paris'te onlara *courtesan* diyorlar, ama bildiğin orospu işte. Kusura bakmayın, Bayan Matter. Bir bayanın önünde bahsedilecek bir konu değil."

"Özre gerek yok, Herr Horcher," dedi. "Paris'e öğrenmeye geldim. Lütfen devam edin."

"Teşekkürler, bayan. Bu Willms denen adam bu kızlarla çok içli dışlı, Bernie. O yüzden birkaç soru sordum çünkü müşterilerimi tanımak isterim. Mesleğim bunu gerektirir. Neyse görünen o ki Willms'in Paris'teki herhangi bir *maison de plaisir*'i kapatacak yetkisi varmış. Berlin'deyken Ahlak Masası'ndaymış ve bu işleri nasıl yürüteceğini biliyormuş. Duyduğuma göre ona haraç ödeyenler açık kalıp ödemeyenler kapatılıyormuş. Eski usul şantaj."

"Kendine güzel bir altın madeni bulmuş," dedim.

"Dahası var," dedi Horcher. "Elmas madeni de buldu. Bir-İki-İki ve Maison Chabanais'i duydun mu?"

"Duydum. Sadece Almanların gidebileceği en kaliteli iki genelev. Sanırın onlar da haraç ödüyor."

Horcher başını salladı. "Kış Yardımı'nda olduğu gibi. Ama Willms kurnaz. Sadece davetle ve bir şifreyle girebileceğin üçüncü bir genelev daha var."

"Ve davetiyeleri de Willms basıyor olmalı."

Horcher başını salladı. "Bil bakalım Paris'e uçakla gelirken kime bu davetiyelerden bir tane gitti?"

"Mahatma Propagandi'ye mi?"

"Aynen." Horcher'in tahmin etmeme şaşırmış gibi bir hali vardı. "Aslında dedektif kalmalıydın."

"Tabii ki Willms'in bunları tek başına yapması mümkün değil."

"Orasını bilemem. Ama yemekte genelde yanında kimlerin olduğunu biliyorum. İkisi de Alman subayı. Biri General Schaumberg. Diğeri ise senin gibi Sipo Yüzbaşısı. İsmi Paul Kestner."

"Bu çok ilginç." Bir sonraki soruma geçmeden önce bu yeni bilgiyi iyice hazmettim. "Otto, sende bahsettiğin bu gizli genelevin adresi bulunur mu?"

"Yirmi iki, Rue de Provence, dokuzuncu bölgedeki Hotel Drouot'un karşısında."

"Teşekkürler, Otto. Sana borçluyum."

Yemek bitmişti ve gece sokağa çıkma yasağına hâlâ bir saat vardı, Renata'ya metroyla Rue Jacob'taki minik dairesine dönmesini söyledim.

"Dikkatli ol," dedi.

"Merak etme," dedim. "İçeri girmeyeceğim. Sadece–"

"İyi biri ol demedim. Sadece dikkatli ol dedim. Willms seni bir kez öldürmeyi denedi. Bir daha denemekten çekineceğini zannetmem. Özellikle de onun peşindeyken."

"Dert etme. Ne yaptığımı biliyorum."

Keşke dediğim doğru olsaydı. Ne yaptığımı bilmiyordum çünkü Willms'in beni neden öldürmeye çalıştığına dair hiçbir fikrim yoktu.

Egzersiz ve temiz havanın zihnimi açması umuduyla Rue de Provence'e yürüyerek gitmeye karar verdim. Bir süre acaba Berlin'den gelirken trende Willms'e bir şey söyledim mi diye

düşündüm – onun gizli küçük teşkilatına tehdit teşkil edeceğimi düşünmesine yol açacak bir şey. Sonunda nedenin söylediğim bir şey değil de ne olduğumla ilgili olduğuna karar verdim. Alex'te benim Heydrich'in casusu olduğum düşünülürdü ve orada bir süre görev yapan Willms de bunu biliyor olmalıydı; bilmeseydi bile Paul Kestner ona muhakkak söylemişti. Kestner'in Berlin'den buraya tek adamı tutuklamak için geldiğime inandığını zannetmiyordum. Eğer ikisi ortaksa beni ortadan kaldırmak akıllıca bir tedbir olacaktı ve Willms zaten ipleri ele almayı seven türde birine benziyordu. Belki de General Schaumberg'in işin içinde olması durumu daha da tehlikeli hale getiriyordu ve teorime son şeklini vermeden evvel onun hakkında başka şeyler de öğrenmem zaruriydi. Yirmi iki, Rue de Provence'in dışına varıp orada Maxim'in önündekinden daha fazla Alman askeri personel aracının park etmiş olduğunu görünce bu zaruret daha da arttı.

Birkaç dakika boyunca uzakta, caddenin karşısındaki bir evin kapısının eşiğinde durup üniformalı kapıcısı bulunan şık binada neler olup bittiğine baktım. İki kez bir Alman subayının gelip kapıcıya tek kelime söylediğini ve içeri alındığını gördüm. Anlaşılan parolayı bilmeden *maison*'a girmemin imkânı yoktu, tam vazgeçip otele dönmeye karar verdiğim sırada bir personel aracı köşeyi döndü ve arka koltuktaki subayı gördüm. Yakasındaki kırmızı, altın rengi apoletler ve boynundaki Mavi Haç haricinde vasat biriydi. *Pour le Mérite* –genelde Mavi Haç olarak bilinirdi– sıradan bir madalya değildi ve dolayısıyla bunun Paris

garnizon komutanı General Alfred von Vollard-Bockelburg'dan başkası olamayacağına hükmettim. Onu *maison*'a doğru giderken görünce aklıma bir fikir geldi. İlk olarak bilmeniz gereken şudur ki, 1940'ta Paris'te bulunan Alman karargâh subaylarının büyük bölümü Fransız hayranıydı; Fransızlarla ilişkileri iyiydi; Alman subayları Fransızları gücendirmemek ve idarenin onlarda olmadığını hissettirmemek için ellerinden geleni yaparlardı.

Boyu en fazla bir elli olan general arabadan inip kapıcıya parolayı söyledi.

Genelevin kapısı açılırken şapkamı çıkarıp süratle yerden bitme kahramanın yanına koştum. Generale yaklaştığımı gören yaveri yolumu kesti. Bu adam tek gözlüklü bir albaydı.

"General," dedim. "General von Vollard-Bockelberg."

Şapkamı takıp çakı gibi selamladım.

General, "evet," deyip selamımı aldı. Kafasında hemen hiç saç yoktu. Bıyıklı bir bebeğe benziyordu.

"Çok şükür, komutanım."

"Willms sen misin?"

Bu umduğumdan bile daha iyiydi. Acaba Almanca biliyor mudur diye gergin bir ifadeyle kapıcıya baktım ve bu riski göze alarak topuk selamı verdim ki, bu bir Alman subayının gözünde "evet" demekti.

"Size denk gelebildiğime çok sevindim, Herr General. Bir grup Fransız jandarması burayı basmaya geliyor."

"Ne? General Schaumberg bu mekânın emniyetli olduğu hususunda beni temin etti."

"Generalin haklı olduğuna şüphem yok, komutanım. Fakat Alman Ahlak Komisyonu, Paris Emniyet Müdürlüğüne zenci ya da Yahudi çalıştıran *maisons de plaisir*'lerin kapatılması, kadınların tutuklanması ve bu mekânlarda bulunan tüm Alman subaylara zührevi hastalık kontrolü yapılmasını emretti."

"O emri bizzat imzaladım," dedi general. "O emir düşük rütbelileri korumak içindir. Yüksek rütbelilerle ilgisi yok. Bu tür *maison*'larda geçerli değil."

"Biliyorum, komutanım, ama sanırım Fransızlar bunu pek kavrayamamışlar. Belki de kavramak işlerine gelmedi bilemiyorum." Telaşla saatime baktım.

"Baskın saat kaçta olacak?" diye sordu general.

"Duruma göre değişir, komutanım. Paris'te yaşayan herkes, sizin emrinize rağmen, saatlerini Almanya saatine göre ayarlamadı. Buna Fransız polisi de dahil. Eğer baskın Paris saatine göre olacaksa her an gelmeleri mümkün. Fakat Berlin saatine göre olacaksa büyük bir rezalet yaşanmadan *maison*'u tahliye edebilmek için zaman var demektir."

"Haklı, komutanım," dedi yaveri. "Hâlâ resmi Alman saatini kullanmayan pek çok Fransız var."

Minik general başını salladı. Yaverine "Willy," dedi. "İçeri gir ve gizlice bulabildiğin tüm Alman karargâh subaylarına dışarı çıkmalarını söyle. Seni araçta bekliyor olacağım."

"Yardım etmemi ister misiniz, Herr General?"

"Evet, teşekkürler, Yüzbaşı Willms. Ayrıca ikazınız için de teşekkür ederim."

Tekrar topuk selamı verip albayın peşi sıra kapıdan içeri girerken minik general de mükemmel gibi görünen Fransızcasıyla kapıcıya durumu açıkladı.

Kıvrımlı ve dökme demir merdivenden yukarı çıkınca kendimi uzun ve zarif bir salonda buldum. Salonun avizesi bir buzdağının altı kadar büyüktü ve duvardaki rokoko resimler kendisinden Kazanova'nın anılarını en müstehcen haliyle tasvir etmesi istenen Fragonard tarafından yapılmış gibi duruyordu. Kemerli ve yaldızlı tavan bir Fabergé yumurtasının içini andırıyordu. Bir hava kompresörünün yardımıyla kaplanmış bir sürü sandalye ve koltuk vardı; bacakları uzun, bilekleri ince ve ayakları pençe gibiydi. O sandalye ve koltuklarda oturan kızların da bacakları uzun, bilekleri ince ve bildiğim kadarıyla ayakları da pençe gibiydi ama dikkatimi çeken başka yönleri olduğundan şimdilik ayaklarına bakmıyordum. Tümü çıplaktı. Bu altın kaplı genelevde pantolon bacağında kırmızı çizgi olan her erkek bu Olimpiya güzellerinin arasında elinde elma tutan Paris gibi oturabilirdi. Hatta masanın üzerinde bir kâse dolusu meyve bile vardı.

Bunlar cazip düşüncelerdi, ama acelem vardı ve hiç fırsat kaybetmeden doğal bir sarışını tutup onu, müsait yerlerine attığım birkaç şaplağın eşliğinde yatak odasına doğru götürdüm. Derdim onunla sevişmek değildi. Acilen bir kapının arkasına saklanıp generalin yaverinin ortalığı ayağa kaldırmasını beklemem gerekiyordu. Daha şimdiden diğerlerini polisin burayı basmaya geldiği konusunda ikaz etmeye başladığını duydum.

Mekânın müstesna misafirleri hızla çıkarken merdiven çizme sesleriyle inlemeye başladı. Bu zaman zarfında ben de güzel refakatçimi hiçbir terslik olmadığı yönünde temin edip ona Willms, Kestner ve Schaumberg hakkında sorular sormakla meşguldüm. İsmi Yvette'di ve Almancası, neredeyse yirmi iki numaradaki tüm kızlar gibi, mükemmeldi. Muhtemelen o yüzden burada çalışması için seçilmişti.

"General Schaumberg Berlin komutan vekilidir," dedi. "Vaktinin çoğunu sanırım Paris genelevlerinde geçiriyor. O ve bir Alman kontu olan emir subayı, Graf Waldersee. Peşlerinde bir de prens olur: Prens von Ratibor. Prens ve köpeği buraya haftada en az iki kez gelir. Bu genelevlere ruhsatlar Schaumberg'in ofisi tarafından verildi, Kestner ve Willms'le birlikte şimdiden küçük bir servet kazandılar. Almanlar iki açıdan da kazanıyor. Hem ruhsat için para alıyor hem de en iyi fahişelerle yatıyorlar. Ama bu planın mimarı Willms. Önceden *flic* olduğundan *maison*'ların nasıl işlediğini biliyor. Çok adi bir herif. Her şeyden yüzde alıyor. Çoğu akşam üst kattaki ofisindedir ve Schaumberg'e göstermek için hesap defterleri hazırlar."

"Şimdi burada mı?"

"Evet. Sanırım Schaumberg'in ofisini arayıp ne haltlar döndüğünü anlamaya çalışıyor."

Ona bilmesi gerekenden fazlasını söylememeye karar verdim.

Yarım saat kadar sonra üst kata çıktım. Ortalıkta kimse yoktu ama üst katta birilerinin Fransızca bağırdığını duyabiliyordum. Hızlı adımlara

açık bir ofis kapısının dışındaki sahanlığa çıktım. Willms içerideki masada telefonda konuşuyordu. Sanki ısınmak istiyormuş gibi açık bir kasanın yanında duruyordu. Belki de ısıtıyordu çünkü içinde buna yetecek kadar para vardı.

Beni görünce telefonu kapatıp başını salladı.

"Jandarmanın baskına geleceği söylentisini yayanın sen olduğunu tahmin etmiştim," dedi.

"Haklısın, Willms. Seni tutuklarken o kırmızı çizgililerin hiçbirini mahcup etmek istemedim."

"Beni tutuklamak mı?" Güldü. "Başı belada olan sensin, Günther, ben değilim. Bu gelirden Paris'teki üst düzey subayların yarısı pay alıyor, dostum. Bu akşam yaptığın şey yüzünden çok önemli bazı başlar ağrıyacak."

"Geçer. Birkaç güne kalmaz o Wehrmacht kontları ve prensler senin gibi bir sıçanın yaşadığını bile hatırlamazlar, Willms."

"Buradan kazandıkları parayı hesaba katarsak hiç zannetmem. Çok önemli bir gelir kapısını kapamaya çalışıyorsun. Sadece nedenini merak ediyorum. Arada bir eğlenen meslektaşlarına bir garezin mi var yoksa?"

"Seni pezevenk olduğun için tutuklayacak değilim, Willms, ama öyle olduğun ortada. Pezevenklere bir düşmanlığım yok. Kişi çoğunlukla ne olacağına karar veremez. Hayır, seni cinayete teşebbüsten tutuklayacağım."

"Aa? Kimi öldürmeye kastetmişim acaba?"

"Beni."

"O zaman mutlaka ispatlayabilirsin, değil mi?"

"Dedektif olduğumu unuttun mu? Delil denen minik şeye sahibim. Şahitten bahsetmiyo-

rum bile. Haklıysam nedenini de biliyorum. Gerçi Himmler Paris'te ne haltlar çevirdiğini öğrendiği zaman inan ki bunlardan hiçbirine ihtiyacım kalmayacak, Willms. Sevgili SS'indeki üniformalıların davranışları söz konusu olduğunda kendisinin benden çok daha katı olduğunu göreceksin. Nedendir bilmem senin davranış tarzınla General Schaumberg'inkinden daha fazla ilgileneceğine dair bir hisse kapıldım."

"Ciddi değilsin değil mi?"

"Birisi beni yangın söndürücünün kimyasallarıyla öldürmeye kalkarsa durumu mutlaka ciddiye alırım. Bu arada Alex'ten kontrol ettim. Polise katılmadan önce itfaiyeciymişsin."

"Bu hiçbir şeyi ispatlamaz."

"Yangın söndürücüler hakkında bir şeyler bildiğini ispatlar. Ayrıca az kalsın beni öldürecek yangın söndürücünün kayıp tıpasının nasıl olup da senin odanda olduğu da ayrı bir husus."

"Kim diyor?"

"Bir şahit."

"Sence divanı harp bir Alman subayının sözüne karşı bir Fransızınkini kabul eder mi?"

"Hayır. Ama adi bir pezevengin sözüne karşı kabul edebilirler."

"Haklı olabilirsin," dedi Willms. "Neyse zamanı gelince göreceğiz."

Derin bir nefes alıp arkasına yaslanırken aynı anda da masasının çekmecesini açtı. Silahı görmeden orada olduğunu biliyordum ve bunun ardından iş sadece kimin önce ateş edeceğine kalmıştı. SS yumuşak silah kılıfımın üzerindeki kapağı tutan sadece pirinç bir kopça vardı ama

öyle olsa bile Gene Autry değildim ve ben Walther P38'i elime alamadan Luger'in onun elinde belirdiğini gördüm. Hayatımı kurtaran muhtemelen Walther'in basma horozlu tetiği oldu. Çoğu polis gibi ben de alışkanlık icabı silahımı bir mermi ağızda ve horozu çekili olarak taşırdım. Tek yapmam gereken tetiği çekmekti. Willms bunu biliyor olmalıydı. Luger'indeki emniyet kilidi çok daha hantal olduğundan pek çok polis o silahı kullanmazdı ve onun silahı ateşe hazır hale gelene kadar ben çoktan ikaz etmek için bağırmaya başlamıştım. Eğer kolunu doğrultup silahını bana çevirerek beni başının yanına ateş etmek zorunda bırakmasa belki ikazımı bitirebilirdim.

Bir an için ıskaladığımı zannettim.

Willms oturdu ama sandalyeye değil de kamp ateşinin yanındaki bir izci gibi yere. Sonra da kafasından püskürerek çıkan kanı gördüm. Yana yığılıp öylece kaldı, ama bacakları sanki ölmek için daha rahat bir şekle girmek istermiş gibi rahatça doğrulmaya devam etti; bu zaman zarfında da kafasından akan kan bej rengi halıyı, sanki keyfi kaçan bir müşteri bir lokantada şarabını yere dökmüş gibi, kırmızının çok koyu bir tonuna boyamaya başladı.

Titreyen ellerimle Walther'in emniyetini kapatıp kılıfına koydum ve kendime neden kafasından başka bir yere nişan almadığımı sordum. Aynı zamanda kendime ölmenin en kolay yolunun yaralı rakibine sana ateş etmesi için bir fırsat tanımak olduğunu hatırlattım.

Eğilip Luger'in emniyetini kontrol ettim ve işte o zaman Willms'le işbirliği içerisinde olan

tüm generaller, kontlar ve prensler yüzünden nasıl bir batağa battığımı idrak etmeye başladım. Willms'in ölümü cinayete ne kadar az benzerse o kadar hayırlı olur düşüncesiyle Luger'iyle Walther'ımı değiştirdim. Ardından askıda asılı duran Willms'in gömleği ve kemerini görünce onun Walther tabancasını alıp kendi kılıfıma yerleştirdim ve onun soğuk Luger'ini de çekmeceye geri koydum. Ortalık berbat görünüyordu. İntihar; Fransız polisi, Sipo ve Majestic Hoteldeki kırmızı çizgililer için en iyi açıklama olurdu. Acaba Willms'in kafasında barut artığı aramaya zahmet ederler mi diye düşündüm. Dünya üzerindeki tüm polisler intihara bayılır; çünkü çözmesi en kolay ölüm olayı budur. Sadece halıyı kaldırır ve her şeyi altına süpürürsün.

Telefonu kaldırıp operatörden Rue de Lutéce'deki Emniyet Müdürlüğünü bağlamasını istedim.

23

ALMANYA, 1954

Dik oturup gözlerimi kırparak yedi numaralı hücrenin karanlığına bakıp ne kadar süre uyuduğumu anlamaya çalıştım. Hitler'in gölgesi, en azından şimdilik gitmişti ve bundan memnundum. Ne sorduğu soruları ne de en az onun kadar büyük bir suçlu olduğum imalarını sevmiştim. Nikolaus Willms'i kafasından değil de daha az ölümcül bir yerinden vurabileceğim ve onu tutuklamaya çalışırken bile içten içe onu öldürmek istediğim doğruydu. Paul Kestner bana silah çekse belki onu da öldürürdüm. Fakat Kestner'i bir daha hiç görmedim ve son duyduğumda Smolensk'teki polis taburuna katılmış, Yahudi ve komünistleri öldürüyordu.

Pencereyi açıp yüzümü Landsberg şafağının serin havasına çıkardım. Güneybatıdaki nehrin

yakasında otlayan inekleri göremesem de seslerini duyup kokularını alabiliyordum. En azından bir tanesinin; çok uzak bir yerdeki kayıp bir ruhu andırıyordu. Belki de benim ruhum gibiydi. Kendi nefesimin sıcaklığını sanki bu sorunun cevabıymış gibi hissettim.

1940 yılının Paris'i de bir o kadar uzak geliyordu. Renata sayesinde çok güzel bir yaz geçirmiştim. Emniyetten Başmüfettiş Oltramare onu tutuklama maksadıyla *maison*'a gittikten sonra Willms'i ölü bulduğuma dair anlattığım hikâyeyi hiç kurcalamadan kabul etti ama söylediklerimin tek kelimesine bile inanmadığı Eyfel Kulesi gibi ortadaydı. Sipo biraz daha sorun çıkardı ve durumu, RSHA'nın Paris'teki başı, General Best'e izah etmem için Avenue des Portugais'deki Hotel Majestic'e çağrıldım.

Darmstadtlı, siyah gözlü ve sert çehreli bir adam olan Best, otuzlu yaşlarının sonlarındaydı ve Nazi Partisi Başkan Yardımcısı Rudolf Hess'e çok benziyordu. Heydrich'le aralarında bir sürtüşme olduğundan beni biraz uğraştıracağını düşünüyordum. Aksine sadece kendisine danışmadan Willms'i tutuklamaya kalktığım için sitem etmekle yetindi. Haklıydı ve dilediğim özür meseleyi çözmüş gibi görünüyordu; daha sonra öğrendim ki asıl derdi Alman polisiyle ilgili yazdığı bir kitap hakkında benden bilgi alabilmekmiş. Birkaç kez en sevdiği restoran Boulevard de Montparnasse'deki La Coupole'de buluştuk ve ona Alex'teki ortamla soruşturduğum bazı davaları anlattım. Best'in kitabı ertesi sene yayımlandı ve iyi sattı.

İşin aslı zaman içerisinde benim hamim haline geldi. Temmuz 1941'e kadar Paris'te kalabilmemin asıl nedeni o ve kitabıydı, Best sayesinde Pretzsch'e gitmek ve Himmler'in SS'le SD hakkında atıp tutmasını dinlemek zorunda kalmaktan kurtuldum. Heydrich olmasa biraz daha kalıp Ukrayna'ya gitmekten de kurtulabilirdim. Ama arada bir iplerin kimin elinde olduğunu hatırlatmayı severdi.

Bir sigara yakıp tekrar yatağa uzandım ve gri ışığın güçlenip odanın şekil almaya başlamasını ve kayıtsız gardiyanların Landsberg'in sakinlerini egzersiz, kahvaltı ve ardından da "serbest çağrışım" denen şey için uyandırmalarını bekledim. Diğer mahkûmların arasına katılmama tekrar izin verilmesi beni şaşırtmıştı. Fakat Amerikalılara dediklerimden ve bunun onların şartlı tahliye şanslarını nasıl etkileyeceğinden endişe eden Biberstein ve Hanesch'ten uzak durma gayretiyle kendimi ister istemez Waldemar Klingelhöfer'le arkadaşlık ederken buldum. Landsberg'deki herkes ondan uzak durduğundan yalnız kalabilmemin tek yolu onunla konuşmaktı – hiç değilse konuştuğum müddetçe rahat ederdim. Güneş yüzümüzü ısıtırken bahçede sohbet ettik.

Klingelhöfer, Minsk'teki Lenin House'da geçirdiğimiz günlerden sonra çok yıpranmıştı ve yaptıkları yüzünden bir ölçüde vicdan azabı çektiğini söyleyebileceğim WCPN1'deki tek kişiydi. Moskova Komandosu'ndaki eylemleri yüzünden bir türlü huzur bulamayan birini andırıyordu. Bizi belli bir mesafeden izleyen Martin Sandberger ise sadece psikopata benziyordu.

Klingelhöfer'in tikli ve gözlüklü yüzüne bakıp da eski opera tenorunun bu yüzü *Dies Irae* söylemek haricinde bir şey için kullandığına inanmak zordu. Fakat ben Berlin'e döndükten sonra Minsk'te olup bitenler hakkında onunla konuşmak istiyordum.

"Paul Kestner diye birini hatırlıyor musun?"

"Evet," dedi Klingelhöfer. "1941'de Smolensk'e gittiğimde komando birliğinde görev yapıyordu. Alman ordusunun kışlık kıyafet ihtiyacı için kürk alacaktım. Kestner sanırım Paris'teymiş ve Rusya'ya sevk edildiği için ateş püskürüyordu. Tüm hıncını Yahudilerden çıkardığı açıktı ve gördüğüm kadarıyla da çok gaddar bir adamdı. Sonrasında Treblinka'daki ölüm kampına gönderildiğini duydum. Bu da Temmuz 1942 civarında olmalı. Sanırım komutan yaveriydi. Kamp komutanı Irmfried Eberl ve Kestner'in, kampı kendi keyif ve menfaatlerine hizmet edecek şekilde yönettiklerini işittim; Yahudi kadınlarla sevişiyor ve Reich'a ait Yahudi altın ve mücevherlerini zimmetlerine geçiriyorlardı. Neyse sonunda patronlar durumu öğrendi ve bu ikiliyle birlikte bir grup kişiyi daha görevden alıp durumu toparlaması için oraya başka birini tayin ettiler. Tayin ettikleri Stangl adında bir adamdı. Bu arada Eberl ve Kestner, SS'ten atıldı, duyduğuma göre kendilerini temize çıkarma maksadıyla 1944'te Wehrmacht'a katıldılar. Amerikalılar Eberl'i birkaç sene önce yakaladı ve sanırım kendini astı. Ama Kestner'in akıbetinden haberim yok. Stangl'ın da Güney Amerika'da olduğunu söylüyorlar."

"Öyleyse bile Arjantin ya da Uruguay'da değil," dedim.

"Oraları görebildiğin için çok şanslısın," dedi Klingelhöfer. "Bense burada ölüp gideceğim."

"Landsberg'de buna inanan tek mahkûm sanırım sensin, Wally. Diğer herkes şartlı tahliye bekliyor. Benim gözümde senden bin beter adamları çoktan salmaya başladılar."

"Böyle söylediğin için teşekkürler. Ama burada ölürsem en azından ailemin cesedi almasına izin verirler diye umuyorum. Landsberg'de gömülmek istemem. Ailem için çok önemli. Gerçi bunu söylemen çok güzel ama ben dışarı çıkmak istemiyorum. Yani ne yapacağım? Hangimiz nasıl yaşarız?"

Kendi kendine konuşmaya başlayan Klingelhöfer'in yanından ayrıldım. Landsberg'de böyle konuşmaya alışmıştı. Amerikalılarla ya da Biberstein ve Haensch'le konuşmaktan daha kolaydı. Veya hücreme dönerken beni köşeye sıkıştıran Sandberger'le.

"Neden o adi herifle konuşuyorsun?" diye sordu.

"Niye? Bak seninle de konuşuyorum. Bu konuda hassas olduğum söylenemez."

"Çok komik. Seninle ilgili bazı şeyler kulağıma geldi, Günther."

"Peki, neden gülmüyorsun? Estonya'ya gitmeden önce hâkimdin, değil mi? Duyduğum kadarıyla orada da fazla gülmemişsin."

Sandberger patlak lastik gibi çenesi ve bir boksörünki gibi hiddetli gözleriyle at hırsızı suratlı bir adamdı. Böyle bir suratla birinin nasıl olup da avukat ya da hâkim olabildiğini anlamak kolay değildi. Altmış beş bin Yahudiyi öldürmüş olma-

sını daha iyi anlayabiliyordum. Sandberger gibi bir adamın yapısını çözebilmek için suçbilimci olmaya gerek yoktu.

"Duydum ki Amerikalılar seni bayağı sıkıştırmış," dedi.

"Kafanın iki yanındakiler epey iyi çalışıyor anlaşılan."

"O yüzden sana sormadan Württemberg Evanjelist Piskoposu'na yazdığım son mektupta senden bahsettim," dedi.

"Hapishaneler olduğu müddetçe elbette dua edenler de olacak."

"Sadece dua etmekten çok daha fazlasını yapabilir."

"Bir pasta fena olmazdı. İçinde bolca krema, meyve ve bir Walther P38 tabanca."

Sandberger, zihnimde iyi bir adam olduğuna dair en ufak bir şey belirmesine neden olmayacak bir ifadeyle gülümsedi.

"Kimseyi hapisten kaçırmıyor," dedi. "Sadece buradaki ve Amerika'daki nüfuzlu kişilere mektup gönderiyor."

"Ona zahmet vermek istemem," dedim. "Ayrıca ben de Amerika'dan geldim. Ama orada kaldığım sırada arkadaş edindiğimi söyleyemem."

"Neresindeydin?"

"Güneyinde. Çoğunlukla Arjantin'de. Arjantin hiç sana göre değil, Martin. Sıcak. Böcek ve Yahudi dolu. Ama sadece böcekleri öldürmene izin var."

"Ama bir sürü Alman da olmalı."

"Hayır. Sadece Nazi vardı."

Sandberger sırıttı. Niyetinin kötü olduğunu zannetmesem de bir seansın sonunda nahoş ve

atalara özgü bir şey görmüş gibi hissettim. Ondaki şer, arızalı bir ampul gibi bir parlayıp bir söndü.

"Pekâlâ," dedi tehditkâr bir sabırla. "Yardıma ihtiyacın olduğunda haber ver. Babam Başkan Heuss'un dostudur."

"Ve seni kurtarmaya mı çalışıyor?" Sesimdeki hayreti bastırmaya çalıştım. "Şartlı tahliyeyle mi çıkacaksın?"

"Evet."

"Teşekkürler." Yüzümdeki dehşet ifadesini görmesine fırsat vermeden uzaklaştım. Görünen o ki yeni Almanya'da ancak sevmediğim insanlarla arkadaşlık kurarak dost sahibi olabilecektim.

Kahvaltıdan sonra bir gardiyanla birlikte yedi numaralı hücreye döndüğümde iki Amerikalı arkadaşımın da orada olduğunu gördüm. Bu sefer Norelco tıraş makinesinden daha büyük olmayan deri kaplı ve mikrofonlu bir kayıt cihazı getirmişlerdi. Biri Sir Walter Raleigh tütün kesesiyle piposunu dolduruyordu; diğeri ise hücre penceremdeki yansımasına bakarak papyonunu düzeltmekteydi. Yatağımda kısa kenarlı bir Stetson şapka vardı ve ikisi de Vazelin saç toniği kokuyordu.

"Kendinizi evinizde hissedin," dedim.

"Zaten öyle hissediyoruz."

"Eğer şarkılarımı kaydedecekseniz bilin ki Parlophone'la anlaşmam var."

"Bunu sadece biz dinleyeceğiz," dedi Sir Walter Raleigh tütününe üfleyen. "Halka arzını düşünmüyoruz. Belki başka bir yılbaşı."

"Sanırım ilginç olan kısma geldik," dedi diğeri. "Nihayet Erich Mielke konusuna eriştik. Bizim

için şu an asıl önemli olan kısım bu." Makinenin düğmesine basınca makaralar dönmeye başladı. "Kaydetmeye değer şeyler söyle."

"Ne gibi?"

"Bilmem. Umalım da sözlü tarih Almanya'da hâlâ yaşıyor olsun."

"Eğer öyleyse Almanya'da hayatta kalan tek şey o olur."

Birkaç saniye sonra hayatımda ilk kez kendi sesimi başka bir yerden duydum. Nedendir bilmem hoşuma gitmedi. Veciz konuşma alışkanlığım yüzünden olabilirdi. Anavatanımı beş yıldır görmüyor olsam da hâlâ Berlinli bir mezar kazıcı kadar yardımcı olmaktan uzaktım. İnsanların neden bana uyuz olduklarını anlamak zor değildi. Eğer topluma bir katkım olmasını istiyorsam bu durumu değiştirmek zorundaydım. Belki nezaket ve cazibe konularında ders alarak işe başlayabilirdim.

"Bizi Grimm Kardeşler varsay," dedi pipolu Amerikalı. "Hikâye için malzeme topladığımızı düşün."

"Elimde olsa sizi hiç düşünmezdim. Ama Grimm Kardeşler bana uyar. Hikâyelerini pek sevmem. Özellikle de pipolu ve papyonlu köyün delisiyle onların kötü Sam Amca'sı hakkındaki hikâyeye sinir oldum."

"Nerede kalmıştık. Paris'ten Berlin'e dönmüştün."

"Kısaca Adlon'da Renata'ya bir iş ayarladım ve sonra da buna pişman oldum. Zavallı kız Kasım 1943'teki ilk büyük hava akınında öldü. Benim yapacağım yardım bu kadar olur."

"Ya Heydrich?"

"O 1943'ten önce öldürüldü. Bunu fazlasıyla hak etmişti, ama bu ayrı bir hikâye."

"Mielke'yi bulamaman konusunda sana inandı mı?"

"Emin değilim. Heydrich'i anlamak kolay değildi. O konuyu Prinz Albrechtstrasse'deki ofisinde konuştuk. Sonrasında tek bildiğim Ukrayna'ya gitmemi emrettiği. Herkese aynı emir verilmemiş olsa bunu şahsi kabul ederdim." Omuz silktim. "Sanırım dostlarınız Silverman ve Earp size bunları anlatmıştır. Berlin'de bir süre kaldıktan sonra Prag'a gittim. Bu 1942 yazındaydı. Şimdi bir bakalım. Bir yıl sonra Savaş Suçları Bürosu çalışanı olarak Smolensk'teydim. Üsteğmen rütbesindeydim. Ama Kursk Savaşından sonra bölgeyi çabucak boşalttık. Sürücü koltuğuna artık Kızıl Ordu geçmişti diyebiliriz. Geri döndüm. Bir öğretmenle evlendim. Ardından Abwehr'e –askeri istihbarat– alındım ve tekrar yüzbaşılığa terfi ettim."

"Rütbeni neden indirdiler?"

"Prag'da olanlar yüzünden. Sanırım birinin kuyruğuna bastım." Omuz silktim. "Neyse Şubat 1944'te istihbarat subayı olarak General Schörner komutasındaki Kuzey Ordusu'na katıldım. O zamana kadar epey Rusça öğrenmiştim. Biraz da Lehçe. Yaptığım iş çoğunlukla tercümeydi. En azından çatışmalar başlayana kadar. Ondan sonra da sadece savaştım. Öl ya da öldür. Söyleyin Grimm Kardeşlerden savaşa katılan var mı?"

"Hayır," dedi pipolu adam. "Savaş boyunca masa başındaydım."

"Benim de yaşım çok küçüktü," dedi papyonlu olan.

"Tahmin etmiştim. Buna bir askerin gözünden bakmanız gerek. 1944'e gelindiğinde Alman ordusunda 'çok küçük' ya da 'çok yaşlı' diye bir şey yoktu. Kısacası eli silah tutan hiç kimseyi masa başında bırakmadık. On üç yaşında çocuklar altmış beş, yetmiş yaşındakilerle birlikte cepheye gittiler. Alman siviller ancak Kızıl Ordu, Doğu Prusya'ya erişince Rus sivillerin maruz kaldığı mezalimi yaşamaya başladı. O yüzden bizim için hâlâ savaşacak bir şeyler vardı ve işte o yüzden her yaştan erkek orduya alındı. Hiçbir şey ya da hiç kimse kayırılmayacaktı. Goebbels buna topyekûn savaş demişti. Bu pek onun tarzı değildi. Topyekûn her şey demekti. Yani hiçbir şey geri kalmayacaktı."

"Siz Amerikalılar, merhametsiz ve hiç durmadan üzerinize gelen bir düşmana karşı soğuk ve vahşi bir savaş sürdürmenin ne olduğunu kavramadan sizin Soğuk Savaşınızdan bahsedip duruyorsunuz. Oysaki ben bunun ne olduğunu biliyorum. On dört ay İvan öldürdüm ve size şunu söyleyebilirim – onların sonu yok. Ne kadar öldürürsen öldür gelmeye devam ediyorlar. O yüzden aynısını yapmak zorunda kalırsanız bunu sakın aklınızdan çıkarmayın. Zaten kimse onları durduracağınıza inanmıyor. Neden Avrupa'yı, Almanları korumak için savaşacaksınız ki? Bizim tek savaşma nedenimiz buydu. İvanların Doğu Prusya nüfusunu katletmesine mani olmaya çalışıyorduk. Siz de Yahudilere aynısını yaptınız diyebilirsiniz ve haklısınız. Ama hiçbir Sovyet subayı savaş suçlarından yargılanmadı ve Landsberg'de tek

bir İvan bile yok. Bir Rus tankı sivillerin üzerinden geçtiği ya da avcı uçakları kaçan mültecileri taradığı zaman neler olduğunu görürseniz, neden bahsettiğimi anlayabilirsiniz. Sepp Dietrich ve askerleri Malmédy'de kaç Amerikan askeri öldürdü? Doksan tane mi? Doksan. Siz buna savaş suçu diyorsunuz. Doğru Prusya'da Ruslar için doksan hafif suç bile değildir, çünkü zaten komutanlarının onlara yapmalarını emrettiği şey buydu."

Bir an sustum.

"Bir terslik mi var?"

"Bundan daha önce hiç bahsetmemiştim," dedim. "Kolay değil. Goethe ne diyor? Güneş ve dünyalar hakkında fazla şey bilmem. Tek bildiğim insanlığın çektiği ıstıraptır. Yine de bunları bilmeniz gerek. Amerikalıların asıl sorunu savaşı kendilerinin kazandığı zannetmeleri oysaki savaşı İvanlar kazandı. Siz ve İngilizler olmadan bizi yenmeleri daha uzun sürerdi ama sonunda yine yeneceklerdi. Biz buna Stalin matematiği derdik. Bizden beş kişi kaldığında Ruslardan yirmi kişi kalmış olurdu. İşte Stalin savaşı böyle kazanacaktı. Eğer İvanlar Batı Berlin'i işgale kalkarsa bunu aklınızdan çıkarmayın."

"Tabii, olur. Şimdi de Königsberg'den bahsedelim. Königsberg'deki hapishaneye gönderildin."

"Aceleye getirmeyin. Bunu size kendi tarzımda anlatmam gerek. Bir şey bu kadar uzun süredir uykudaysa birden omuzundan silkip kulağına bağırmaya başlayamazsınız."

"Acele etme. Çok zamanımız var."

24

ALMANYA VE RUSYA, 1945-46

Königsberg benim için önemlidir ya da önemliydi. Annem Königsberg doğumludur. Çocukken tatillerde Cranz adındaki bir sahil kasabasına giderdik. Gittiğimiz en iyi tatil onlardı. İlk karımla birlikte 1919'da balayına oraya gittik. Doğu Prusya'nın başkentiydi – sık ormanların, kristal berraklığında göllerin, kum tepelerinin, beyaz gökyüzünün; güzel bir ortaçağ şatosu, katedrali ve Pregel Nehri üzerinde yedi köprü inşa eden Töton şövalyelerinin memleketiydi. Orada, günün birinde şehrin en ünlü çocuğu Immanuel Kant'ın ders vereceği, 1544 yılında kurulmuş bir üniversite bile vardı.

Königsberg'e Haziran 1944'te, Kuzey Ordu Grubuna bağlı olarak gittim. 132. Piyade Tümenine mensuptum. Vazifem ilerleyen Kızıl Ordu hakkında istihbarat toplamaktı. Ne tür askerleri

vardı? Durumları neydi? Nasıl teçhiz edilmişlerdi? İkmal hatları ve benzeri şeyler. Rus ordusu yüzünden evlerinden kaçan sivillerden topladığım bilgilerden iyi teçhiz edilmiş, disiplinsiz ve tecavüze, öldürmeye, sakatlamaya düşkün sarhoş Neanderthallar olduklarını öğrendim. Aslında tümü histerik zırvalara benziyordu. İnsanların teslim olmasını önlemek için uydurulan Nazi propagandaları da böyle şeylerle doluydu. O yüzden gerçeği kendi gözlerimle görmeye karar verdim.

Ağustos sonunda İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri şehri bombalayıp harabeye çevirince görevim daha da zorlaştı. Şehir tek kelimeyle yerle bir oldu. Tüm köprüler ve kamu binaları yıkıldı. O yüzden mezalimlerle ilgili anlatılanları onaylayabilmem biraz daha fazla zamanımı aldı. Askerlerimiz Königsberg'in yüz kilometre doğusundaki Alman köyü Nemmersdorf'u geri aldığında tüm söylenenlerin hakikat olduğunu anladım.

Ukrayna'da da feci şeylere şahit olmuştum ve bu gördüğüm de en az onlara yaptıklarımız kadar korkunçtu. Yedi yüz kadına tecavüz edilip uzuvları kesilmişti. İnanmak için görmek gerek, artık inanıyordum ama inanmıyor olmayı tercih ederdim. Raporumu hazırladım. Raporum Propaganda Bakanlığına ulaştı ve belli kısımları radyodan halka duyuruldu. Mevcut durumla ilgili dürüst davrandıkları son zaman işte buydu. Raporumun kullanmadıkları tek kısmı sonuydu: Şehri deniz yoluyla derhal tahliye etmemiz gerektiğini söylemiştim. Bunu yapabilecek imkâna sahiptik fakat Hitler yanaşmadı. Mucize silahlarımız savaşın gidişatını değiştirecek ve kazanacaktık. Endişeye mahal yoktu. Pek çok kişi buna inandı da.

Bunlar Ekim 1944'te yaşandı. Fakat ertesi yılın ocak ayına geldiğimizde herkes acı bir şekilde mucize silah falan olmadığını gördü. En azından bizi kurtarabilecek kadar güçlüsü mevcut değildi. Tıpkı Stalingrad gibi şehir çembere alındı. Tek fark elli bin Alman askerine ek olarak şehirde üç yüz bin sivilin de bulunmasıydı. Halkı tahliye etmeye başladık ama bu işlem sırasında binlercesi öldü. Bir Rus denizaltısı Gotenhafen açıklarında *Wilhelm Gustoff*'ı torpillediğinde dokuz bin tanesi beş dakika içerisinde can verdi. Savaşmaya devam ettik, Hitler emrettiği için değil, sivillerin kaçabilmesini sağlayabilmek için savaşıyorduk. Ayrıca o tarihe kadar hiç şahit olmadığımız çetinlikte bir kış geçirdiğimizden de bahsetmiş miydim? Bunun da bize pek faydası olduğunu söyleyemem.

İvanlar nihai taarruza hazırlanırken hava bombardımanı ve topçu ateşi geçici olarak kesildi. Martın üçüncü haftasında taarruz başladığında yüz elli bin asker, beş yüz tank ve iki binden fazla uçağa karşı otuz beş bin asker ve elli tankımız vardı. Ben Cihan Harbinde siper savaşlarını tecrübe etmiş biri olarak bombardımana maruz kalmanın ne olduğunu bildiğimi zannederdim. Bilmiyormuşum. Mermiler saatler boyunca yağmaya devam etti. Kimi zaman gökyüzünde aynı anda iki yüz elli bombardıman uçağının bulunduğu bile oluyordu.

Sonunda General Lasch, Rus Başkomutanlığı'yla temasa geçip iyi muamele edilmeleri teminatı karşılığında teslim olmayı teklif etti. Kabul ettiler ve ertesi gün silahlarımızı bıraktık. Askerler için fazla sorun olmasa da Ruslara göre bu teminat Königs-

bergli siviller için geçerli değildi. Kızıl Ordu müthiş bir intikam aldı. Kadınların tümüne tecavüz edildi. İhtiyar erkekler öldürüldü. Hasta ve yaralılar Ruslara yer açmak için hastane pencerelerinden atıldılar. Kısacası tüm Kızıl Ordu sarhoş olup kudurdu ve çağlar boyunca sivillere yapılmış her şeyi yaptıktan sonra şehirden geriye kalanları içindekilerle birlikte ateşe verdiler. Öldürmediklerini kırsala saldılar ki, çoğu orada açlıktan öldü. Asker olarak buna mani olmak için yapabileceğim hiçbir şey yoktu. İtiraz edenler derhal vuruldu. Bazılarımız bunun adil olduğunu söylediler –onlara yaptıklarımız yüzünden bunu hak etmiştik– ki bu da doğruydu, ama bir ahırın kapısında çarmıha gerilmiş çıplak bir kadın gördüğünüz zaman adaletten bahsetmeye pek diliniz varmıyordu. Belki hepimiz, antik Roma'daki isyankâr gladyatörler gibi çarmıha gerilmeyi hak etmiştik. Bilmiyorum. Fakat bunu gören herkes acaba bizim başımıza ne gelecek, diye düşünmeye başlamıştı. Ben de öyle.

Königsberg'den doğuya doğru birkaç gün yürüdük ve yürürken nikâh yüzüklerimiz, saatlerimiz ve hatta takma dişlerimiz bile alındı. Değerli eşyasını bir Rusa vermeyi reddeden kişiler derhal vuruluyordu. Demiryolu istasyonundaki açık bir alanda gideceğimiz yere sevk edilmek için sabırla bekledik. Yiyecekle su yoktu ve aramıza katılan Alman askeri sayısı hiç durmadan artıyordu.

Bazılarımızı trenle Çekoslovakya'daki Brno'ya götürdüler ve orada hiç değilse su ve ekmek bulabildik; tekrar trene binip bu seferde güneydoğuya götürüldük. Tren Brno'dan ayrılırken şehrin meşhur St. Peter ve Paul katedrallerini gördük ve

pek çok kişi için bu rahip görmek kadar güzel bir şeydi. İnançsızlar bile fırsattan istifade dua etmeye başladılar. Tekrar durduğumuzda sığır vagonlarından çıkarıldık ve nihayet bize sıcak çorba verildi. Tarih 13 Nisan 1945'ti ve teslim olmamızın üzerinden yirmi gün geçmişti. Bunu hatırlıyorum çünkü Ruslar bize Hitler'in öldüğü haberini verdiler. Onlar mı, yoksa biz mi bunu duyduğumuz için daha çok sevindik bilemiyorum. Bazıları tezahürat yaptı. Birkaçı ağladı. Cehennemin sona erdiğinin alameti olduğuna şüphe yoktu. Fakat Almanya ve bilhassa bizler için bambaşka bir cehennem başlıyordu – zamanın hükmünün olmadığı ve acı çektirmekten zevk alan zebanilerle dolu bir ıstırap ve azap mekânı. Kitapta yazılanlara göre yargılanacağımıza ve azap göreceğimize şüphe yoktu ve bu kitap *Mein Kampf*'dı. Bazıları diğerlerinden daha çok ıstırap çekecekti.

Romanya'daki aktarma kampından –biri oranın, Beserabyalı Yahudilerin Auschwitz'e sevk edildiği Secureni denen yer olduğunu söylemişti– başka bir trenle kuzeydoğuya doğru yol alıp bir daha görmemeyi temenni ettiğim ülke, Ukrayna üzerinden kuş uçmaz kervan geçmez bir yere getirildik, MVD gardiyanları bizleri kamçılar ve küfürlerle sığır vagonlarından indirdiler. Açlık ve susuzluktan bitap halde orada ayakta durup istenmeyen köpekler gibi ilkbahar güneşinde gözlerimizi kırparak verilecek emirleri bekledik. Bir saat kadar sonra iki nihayetsiz ufuk arasında uzanan toprak bir yolda yürümeye başladık.

"*Bistra*!" diye bağırdı gardiyanlardan biri. "Çabuk olun!"

Ama nereye ve neye doğru gidiyorduk? Bir daha evimizi görebilecek miydik? Etrafta insanların varlığına dair hiçbir işaret yoktu. Yürüyecek takati kalmayıp yere düşenler oldukları yerde atlı MVD'ler tarafından vuruluyordu. Dört ya da beş kişi artık işe yaramaz hale gelmiş atlarmış gibi bu şekilde vurulmuştu. Kimsenin kimseyi taşımasına da izin verilmemişti. Sanki bitkin birliğimizin başında Prens Kropotkin varmış da ancak en güçlülerin hayatta kalmasına müsaade ediliyormuş gibiydi.

Sonunda kırık dökük, gri ahşap kulübeli ve iki sıra dikenle telle çevrili kampımıza ulaştık. Kamptaki tek farklı görüntü giriş kapısının yanındaki yıkılmış bir kiliseden geriye kalan çan kulesiydi – eski Prusya aristokratlarının *Pickelhaube* miğferlerine benzeyen metal çatılı ve sivri Rus kiliselerine özgü bir çan kulesi. Kilometrelere yakında başka hiçbir şey yoktu – çan kulesinin ait olduğu kiliseyi kullananlardan kalma birkaç ev bile.

Macar Üçüncü Ordusu'ndan geriye kalan birkaç yüz kişinin boş bakışları altında ana kapıdan içeri girdik; bu adamlar tel örgünün öbür tarafındaydı ve anlaşılan bizden ayrı tutulmaları istenmişti. En azından hastalık ve asalak kontrolümüz yapılana kadar. Ardından bize yemek verilip çalışmaya uygun olduğumuz tespit edildikten sonra bir kereste fabrikası gönderildim. Subay olabilirdim ama yemek yemek isteyen herkesin çalışması mecburiydi ve sonraki birkaç haftayı kereste indirip bindirerek geçirdim. Tüm gün kireç küremeye başlayana kadar bunun zor bir iş olduğunu düşünmüştüm. Ertesi gün kereste fabrikasına döndüğümde kireç yüzünden yarı kör olmuştum, burnumdan kan geliyordu ve kendime, başıma gelecek en kötü şey

sadece elimdeki birkaç kıymık ve sırtımdaki ağrı olduğu için şanslı olduğumu söyledim. Fabrikada Metelmann adında genç bir teğmenle arkadaş oldum. Aslında çok gençti ya da bana öyle görünüyordu; fiziksel olarak kuvvetliydi ama zihinsel açıdan aynı oranda kuvvetli olduğunu söylemezdim çünkü morali dibe vurmuştu. Cephede buna benzer askerleri görmüştüm – her sabah öldürülmeyi bekleyerek uyanırlardı, mevcut durumla başa çıkabilmenin tek yolunun ölümü hiç düşünmemeyi gerektirdiği bir zamanda zaten ölmüşüz gibi. Fakat birinin hayatta kalabilmek için yapması gereken en etkili şeylerden biri başka bir insanla ilgilenmek olduğundan Metelmann'a elimden geldiğince yardım etmeye karar verdim.

Bir ay geçti. Bir ay daha. Çalışma, yeme ve uyumayla geçen ve hiçbir hatıra barındırmayan uzun aylar boyunca yapılabilecek en makul şey geçmişi ve bu kampta hiçbir manası olmadığından geleceği düşünmemekti. Orada olan tek şey şimdiki zaman ve bir *voinapleni** yaşantısıydı. *Voinapleni* yaşantısı ise *bistra*, *davai* ve *nichevo*'ydu**; *kasha*, *klopkis* ve *kate*'den*** ibaretti. Tel örgünün ötesinde ölüm bölgesi, onun ötesinde bir tel örgü daha ve onun ötesinde de uçsuz bucaksız bozkır vardı. Kaçmak kimsenin aklından bile geçmiyordu. Gidecek bir yer yoktu, Voronez'de *pravda***** bir

---

* *Voinapleni*: Savaş esiri –çn.

** *Bistra*: Acele et. *Davai*: Devam et ya da tamam. *Nichevo*: Önemli değil –çn.

*** *Kasha*: Arpa çorbası. *Klopkis*: Bit. *Kate*: Kulübe ya da baraka –çn.

**** *Pravda*: Gerçek –çn.

komünist yaşantısı sürüyordu. Sanki arafta cehenneme gönderilmek için bekler gibiydik.

Fakat onun yerine –Kamp On Bir'deki Alman subayları– başka bir kampa nakledildik. Nedenini kimse bilmiyor çünkü kimse bize bir şey söylemeye zahmet etmedi. Nedenler insanlar içindir. Her şey bir ağustos akşamüstü işimiz henüz bittiğinde yaşandı. Kampa gitmek yerine yürüyerek uzaktaki bir yere gitmek zorunda kaldık. Birkaç saat sonra bir tren görünce başka bir yere sevk edileceğimizi ve muhtemelen Kamp On Bir'i bir daha hiç görmeyeceğimizi anladık. Hiçbirimizin eşyası olmadığından bunun da pek önemi yoktu zaten.

"Sence bizi eve gönderiyor olabilirler mi?" diye sordu Metelmann trene binip yola çıkarken.

Batan güneşe baktım. "Güneydoğuya gidiyoruz," dedim ki bu zaten yeterli cevaptı.

"Tanrım," dedi. "Bir daha eve dönemeyeceğiz."

Hakkı vardı. Sığır vagonunun tahtaları arasındaki çatlaktan uçsuz bucaksız Rus bozkırlarına bakıp bir kez daha bizi yenenin bu ülkenin muazzam büyüklüğü olduğunu anladım. Kimi zaman o kadar büyük ve aynıydı ki sanki tren hiç hareket etmiyor gibi geliyordu ve hâlâ hareket halinde olduğumuzdan emin olmanın tek yolu da tuvalet olarak kullandığımız zemindeki delikten geçip giden raylara bakmaktı.

"Hitler denen şerefsiz hangi akla hizmet bu kadar büyük bir ülkeyi işgale kalkıştı," dedi birisi. "Okyanusu işgal etmeye kalkmak gibi bir şey."

Bir kez uzakta zıt yönde batı istikametine giden bir tren gördük ve hepimiz o trende olmayı

diledik. Batıdaki herhangi bir yer doğudaki herhangi bir yerden daha iyiydi.

Başka birisi şöyle dedi: "Söyle bana ilham perisi ve benim vasıtamla her konuda mahir o insanın işlerini anlat. Truvanın ihtişamlı tepesindeki kaleyi yağmaladıktan sonra tekrar yollara düştü. Nice şehirler görüp farklı halkları tanıdı, denizde sayısız günler ve geceler geçirip kendini ve dostlarını sağ salim eve ulaştırmaya çalıştı."

Bir süre durduktan sonra klasikleri okumamış olanlar için, "Homeros'un *Odysseia* destanı," dedi.

"Umarım Penelope kendisine hâkim olur," dedi başka birine de.

İki gün iki gece gittikten sonra nihayet geniş ve çelik grisi bir nehrin yanında indik. Adı Sajer olan klasik çağ uzmanımız istavroz çıkardı.

"Ne oldu, bir terslik mi var?" diye sordu Metelmann.

"Burayı biliyorum," dedi Sajer. "Bir daha görmeyeceğim için Tanrı'ya şükrettiğimi hatırlıyorum."

"Anlaşılan Tanrı sana şaka yaptı," dedim.

"Burası neresi?" diye sordu Metelmann.

"Volga," dedi Sajer. "Yanılmıyorsam Stalingrad'ın güneyindeyiz."

"Stalingrad." Hepimiz bu kelimeyi dehşetle tekrar ettik.

"Altıncı Ordu kuşatılmadan önce kaçabilenler arasındaydım," dedi Sajer. "Şimdi tekrar geri döndüm. Bu nasıl bir kâbus?"

İndiğimiz yerden çoğunlukla SS'lerin bulunduğu büyük bir kampa yürüdük ama oradaki herkes Alman değildi. Fransız, Belçikalı ve Hollandalı

SS'ler de vardı. Kamptaki en kıdemli subay bir Alman olan Albay Mrugowski'ydi ve bizi doğru düzgün yatakları olan bir barakaya alıp bize Astrahan ve Stalingrad arasındaki Krasno-Armeesk'de olduğumuzu söyledi.

"Nereden geldiniz?" diye sordu.

"Voronez yakınlarındaki Usman adında bir kamptan," dedim.

"Aa, evet," dedi. "Çan kuleli kamp."

Başımı salladım.

"Burası daha iyi bir yer," dedi. "İş ağırdır ama buradaki İvanlar nispeten daha iyi. Nerede esir düştünüz?"

Karşılıklı olup bitenleri anlattık ve KA'daki tüm Almanlar gibi albay da Waffen SS'teki kardeşi hakkında bir şey öğrenmek istiyordu ama kimsenin bu konuda bir bilgisi yoktu.

Bozkırda yazın ortasıydı ve altına saklanacak gölge olmadığından yaptığımız iş –Don ve Volga nehirleri arasına kanal kazma– zor ve hava sıcaktı. Fakat hiç değilse bir süre için durum tahammül edilir hale gelmişti. Burada Ruslar da çalışıyordu – *saklutshonni*'ler siyasi suçlulardı ve işledikleri suçlar çoğunlukla değil bir Almanın Gestapo'nun gözünde bile suç sayılmazdı. Ve bu suçlular sayesinde Rusçamı ilerletmeye başladım.

İnşaat sahası tahta iskeleler, yollar ve ahşap köprülerle örülü devasa bir hendekten ibaretti ve sabahtan akşama kadar yüzlerce adam kazma ve kürekle burayı dolduruyor ya da ilkel el arabalarıyla yük taşıyordu – trafiği Potsdamer Plaza'dakindan farksızdı. Başlarında dikilen ve "Maviler" dediğimiz MVD gardiyanları *gimnasterka* gömlek-

leri giyiyor, *portupeya* kemerleri ve mavi apoletler takıyorlardı. Yaptığımız iş tehlikeliydi. Arada bir kanalın kıyıları birilerinin üzerine çöker ve biz de onu kurtarmak için deli gibi kazmaya başlardık. Bu hemen her hafta olurdu ve bizi utandıran ve şaşırtan bir şekilde –çünkü bunlar Nazilerin bize söylediği gibi aşağı bir ırk değildi– genelde en çabuk imdada koşanlar da Ruslar olurdu. Bu adamlardan biri Yefremoviç Popelov, KA'da edindiğim arkadaşa en yakın kişiydi ve varlıklı biri olduğunu söylese de fötr şapka gibi gedikli alnı bana onun anlattığından farklı bir hikâye anlatmıştı:

"En önemlisi Herr Bernhard hâlâ hayatta olmamızdır ve inanın bu bizler için büyük talih. Çünkü tam şu anda Rusya'da bir yerlerde birisinin hayatı MVD tarafından haksız yere elinden alınıyor. Şu anda bir çukurun kenarına getirilen zavallı bir Rus başının arkasından bir tabanca ateşlenmeden önce son kez evini ve ailesini düşünüyor. İş ağırmış yemekler kötüymüş kim takar? Tepemizde güneş, ciğerlerimizde hava ve kimsenin bizden alamayacağı şu an paylaştığımız dostluk var. Günün birinde tekrar özgür olduğumuzda gidip bir gazete ya da sigara alabilme hürriyetinin ne büyük bir nimet olduğunu hatırla. Diğerleriyse bizim böylesine müthiş güçlükleri atlatacak kadar metanetli olduğumuzu düşünerek bizi kıskanacaklar."

"En çok komiğime giden ne biliyor musun? Restoranda şikâyet ettiğim zamanları hatırlıyorum. Aklın alabiliyor mu? İyi pişmediği için bir yemeği geri gönderiyorduk. Ya da sıcak bira getirdiği için barmeni azarlıyorduk. Asıl mutluluk o sıcak birayı kabul edip, çatlak dudaklarımıza

tuzlu su değmediği için minnettar, hayatta mutlu olabilmek için de onun yeterli olduğunu anlayabilmektir. Hayatın anlamı budur dostum. Sahip olduğunla yetinmek ve kimseden nefret etmemek ya da kimseyi kıskanmamak."

Ama KA'da nefret etmemenin ya da kıskanmamanın neredeyse imkânsız olduğu bir adam vardı. Maviler arasında vazifesi Alman faşistleri iyi anti-faşistlere dönüştürmek olan birkaç siyasi subay –*politruk*– yer alıyordu. Bu *politruk*'lar arada bir bizi yemekhaneye toplayıp Batı emperyalizminin ve kapitalizmin kötülükleriyle ilgili nutuk çeker ve Yoldaş Stalin'in dünyayı bir savaştan daha kurtarmakla ne büyük bir iyilik yaptığını anlatırlardı. Tabii ki *politruk*'lar Almanca konuşmuyordu ve hepimiz de Rusça bilmiyorduk. Söylenenlerin tercümesi kamptaki en sevilmeyen Alman Wolfgang Gebhardt tarafından yapılırdı.

Gebhardt kamptaki iki anti-faşist ajandan biriydi. Paderbornlu eski SS onbaşıydı ve zamanında SV 07 Neuhaus'da top oynamış profesyonel bir futbolcuydu. Gebhardt, Şubat 1943'te Stalingrad'da esir düştükten sonra komünizmi benimseyince özel muameleye tabii tutulmuştu: Kendi odası, daha iyi kıyafet ve ayakkabıları, daha iyi yemeği, votkası ve sigarası vardı. Kittel adında bir anti-faşist ajan daha vardı ama Gebhardt açık ara farkla daha fazla nefret ediliyordu ve 1945 sonbaharında öldürülmesinin nedeni de sanırım buydu. Sabah kulübesinde bıçaklanmış olarak bulundu. İvanlar çok kızdılar çünkü sayısız nimetlerine rağmen bolşevizmi bağrına basanlar çok nadirdi. Cesedi incelemek için Stalingrad Oblast'tan bir MVD binbaşı, KA'ya

geldi ve kıdemli Alman subayıyla görüşmesinin ardından ortalık karıştı. Albay Mrugowski'nin beni çağırdığını öğrenince şaşırdım. SGO olduğundan dolayı ona kampta sağlanan birkaç imtiyazdan biri olan, perdeyle çevrili yatağına oturduk.

"Geldiğin için teşekkürler, Günther," dedi. "Gebhardt'a olanları duymuşsundur."

"Evet. Katedral çanlarının çaldığını duydum."

"Tahmin edeceğin gibi haberler iyi değil."

"Geride hiç sigara bırakmamış mı?"

"Bir MVD binbaşısı gelip bağırıp çağırdı. Bundan dolayı beni suçladı."

"Bana bağırmayı sevmeyen bir Mavili göster ben de sana pembe bir boynuzlu at göstereyim."

"Bu cinayet hususunda bir şeyler yapmamı istiyor."

"Dilerse onu biz gömebiliriz." İç çektim. "Bakın komutanım size söylemem gerek onu ne ben öldürdüm ne de öldüreni biliyorum. Ama bence yapan kişiye Demir Haç nişanı takmalılar."

"Binbaşı Savostin duruma farklı bakıyor. Eğer yetmiş iki saat içerisinde katili bulamazsam rasgele seçilen yirmi beş Alman askeri Stalingrad'daki MVD mahkemesinde yargılanacak."

"Beraatın imkânsız olduğu yerde."

"Aynen."

Omuz silktim. "Öyleyse durumu askerlere bildirip suçludan öne çıkmasını isteyin."

"Bu işe yarar mı sanıyorsun?" Başını iki yana salladı. "Buradaki *pleni*'lerin tümü Alman değil. Sadece çoğunluk öyle. Bu durumu binbaşıya da anlatmaya çalıştım ama Gebhardt'ı ancak Almanların öldürmek isteyeceğini düşünüyor."

"Haklı."

"Binbaşı Savostin Almanların ahlaki değerlerinin zayıf ama muhakeme ve mantık kabiliyetlerinin yüksek olduğuna inanıyor. Onu öldürmek için sadece Almanların nedeni olduğundan eğer katil bulunmazsa bunun bedelini de Almanların ödemesini istiyor. Ancak böyle davranırsa bizi katili tespit ve teslime ikna edebileceğine inanıyor."

"Peki, benden istediğiniz nedir komutanım?"

"Yapma, Günther. Krasno-Armeesk'teki herkes senin Berlin Alexanderplatz Polis Merkezi'nde dedektif olduğunu biliyor. SGO olarak senden bu soruşturmayı yürütmeni istiyorum."

"Yani mesele bu mu?"

"Belki boş yere uğraşacağız ama en azından ben askerleri sıraya dizip katilin öne çıkmasını isterken sen de cesedi tetkik et."

Artan rüzgârda kampta yürümeye başladım. Kış geliyordu. Bunu havadan hissedebiliyordunuz. Gebhard'ın kulübesinin titreyen pencereleri sayesinde duymanız da mümkündü. İnsanın içini karartan bu ses en az mide gürültüm kadar yüksekti ve çoktan bu hizmetimin karşılığında bir bedel talep etmediğim içim kendime kızmaya başlamıştım. Mesela fazladan bir *chleb*. Bir tabak daha *kasha*. KA'de hiç kimse menfaati olmadan bir işe gönüllü olmazdı ve bu menfaat de hemen her zaman yiyecek olurdu.

Gebhardt'ın kulübesinin önünde duran *starshina*, Degermenkoy adında Mavili bir çavuş, beni görüp yavaşça bana doğru gelmeye başladı.

"Neden işte değilsin," diye bağırıp bastonuyla omuzlarıma vurdu.

Darbeler arasında ona vazifemi açıkladım ve sonunda durup yerden kalkmama izin verdi.

Ona teşekkür edip küçük kulübeye girdim ve belki hâlâ çalabileceğim bir şey vardır ihtimaline karşı kapıyı arkamdan kapattım. İlk dikkatimi çeken bir kalıp sabunla bir somun ekmek oldu. Biz *pleni*'lere verilen *shorni* değil de *belii*, yani beyaz ekmekti ve Gebhardt'ın cesedine bile bakmadan son yemeğim olabilecek bu şeyi hemen ağzıma tıktım. Yaptığım işe karşılık bu bile yeterli bir ödül sayılabilecekken bir de sigara ve kibritler gözüme ilişti. Ekmeği yutar yutmaz hemen bir sigara yakıp tarifi imkânsız bir keyifle tüttürdüm. Altı aydır sigara içmiyordum. Yataktaki cesedi görmezden gelmeye devam ederek içilecek bir şey var mı diye etrafa bakmaya devam ettim. Küçük bir votka şişesi gördükten sonra hem sigaramı içip hem de Gebhardt'ın şişesinden yudumlar alarak nihayet gerçek bir dedektif gibi davranmaya başladım. Kulübe on metrekare kadardı ve küçük penceresindeki parmaklıklar içerideki kişiyi biz *pleni*'lerden koruyordu. Ama işe yaramamıştı. Ahşap kapıda bir kilit olsa da anahtarı ortada yoktu. Bir masa, bir tabure ve sandalye vardı ve biraz başım döndüğünden –sigara ve içkiden olmalı– oturdum. Duvarda iki propaganda portresi duruyordu: Çok geçmeden tükürüğümle tanışacak olan Lenin ve Stalin'in kalitesiz ve çerçevesiz posterleri.

Sandalyeyi yatağın yanına çekip cesede yakından baktım. Öldüğü kesindi ve tüm vücudu bıçak yaralarıyla kaplı olsa da yaralar baş, boyun ve göğüs çevresinde yoğunlaşmıştı. Cinayet silahı da olay yerindeydi – ölünün göz yuvasından bir ge-

yik boynuzu parçası dışarı çıkmıştı. Geyik boynuzuyla düzenlenen saldırının vahşiliği ortadaydı. Dedektifken pek çok cinayet vakası görmüştüm ama böyle kudurmuşçasına işlenmişine nadiren rastlamıştım. Geyiklere farklı bir hayranlık duymaya başladım. Ön kolda kendini korurken oluşan iki ya da üç yara da dahil olmak üzere on altı yara saydım ve duvardaki kan lekelerine bakılırsa Gebhardt yatağında öldürülmüştü. Adamın ellerinden birini kaldırmaya çalıştığımda vücudunun şimdiden katılaşmaya başladığını hissettim. Ceset soğuktu ve Gebhardt'ın hak ettiği akıbetine gece yarısıyla sabah dört arasında kavuştuğuna karar verdim. Ayrıca tırnaklarının altında kan lekeleri vardı ve inceleyecek bir laboratuvar, mikroskop ve içine koyabileceğim bir zarf olsaydı hemen numune alırdım.

Yine de cesedin nikâh yüzüğünü aldım, ama parmağı sertleşmiş ve şişmiş olduğundan çıkarmak için sabun kullanmak zorunda kaldım. Diğerlerinin yüzükleri parmaklarından düşerdi ama Gebhardt hepimizden iyi beslendiğinden normal kilosundaydı. Avcumda yüzüğü tarttım. Altındı ve bir Maviye rüşvet vermek gerektiğinde işe yarayacağı kesindi. İçindeki yazıya dikkatle baktım ama harfler çok küçük olduğundan okuyamadım. Fakat cebime de koymadım çünkü pantolonum delikle doluydu ve kapının dışında bekleyen *starshina* muhtemelen üzerimi arayacaktı. Sebze çorbası gibi gevşek olan bağırsaklarım sayesinde geri alabileceğimden emin olduğumdan yüzüğü yuttum.

SGO'nun dışarıda tüm Alman *pleni*'lere hitap etmeye başladığını duydum. Çoğunun zaten bildiği

şeyi onaylayınca bir sevinç dalgası yükseldi: Gebhardt ölmüştü. MVD'nin meseleyi nasıl halletmeyi düşündüğünü söyleyince de bir homurtu dalgası yükseldi. Cesur birinin suçlu olduğunu itiraf edip öne çıktığını görme umuduyla pencereye gittim ama öne çıkan olmadı. En kötüsünden korkarak votkadan bir yudum daha alıp elimi sobanın üzerine koydum. Soğuktu ama belki katil imzalı itirafnamesini yakmak için kullanmıştır diye yine de açıp baktım; içinde hiçbir şey yoktu –*Pravda*'nın eski sayılarından birkaç sayfa ve birkaç parça odun hava soğuduğunda yakılmak için bekliyordu.

Bir ayakkabı kutusundan daha derin olmayan sığ bir dolap, kulübenin köşesinde duruyordu ve içinde Gebhardt'ın taraf değiştirdikten sonra giymeyi bıraktığı bir Waffen SS üniforması buldum. Bir anti-faşist subayın SS üniformasıyla ortalıkta gezinmesi yakışık almazdı. Yeni Rus *gimnasterka*'sı sandalyesinin arkasında asılıydı. Hemen ceplerine baktım ve bulduğum bir kapik ve sigarayı aldım.

Zaman gittikçe daralırken kendi yırtık pırtık ceketimi çıkarıp Gebhardt'ınkiyle değiştirdim. Tabii ki olmamıştı, ama zaten çok kilo verdiğimden bir önemi de yoktu. Botlarının bana çok küçük olması büyük talihsizlikti ama çoraplarını aldım – çorapları gayet iyiydi ve cekette olduğu gibi benimkinden çok daha iyi durumdaydılar. Bir sigara daha yakıp ellerim ve dizlerim üzerinde yerde toz ve kıymıktan başka bir şey var mı diye bakındım. İpucu aramaya devam ederken kapı açıldı ve Albay Mrugowski içeri girdi.

"İtiraf eden oldu mu?"

"Hayır. Sonuç olarak bunu yapanın Alman olduğuna inanmıyorum. Bizim adamlarımız böyle haysiyetsiz olamaz. Bir Alman diğerlerinin hayrı için teslim olurdu."

"Hitler olmadı," dedim.

"O başka."

Masanın üzerindeki Gebhardt'ın sigarasını ileri ittim. "Buyurun," dedim, "ölenin sigaralarından bir tane alın."

"Teşekkürler." Bir sigara yakıp yüzünü ekşiterek cesede baktı. "Sence üzerini örtmemiz gerekmez mi?"

"Hayır. Ona bakmak nasıl olduğunu anlamama yardımcı olacak."

"Peki, onu kimin öldürdüğüne dair bir fikir edinebildin mi?"

"Şimdilik ona kin duyan bir geyik olduğunu düşünüyorum." Ona cinayet silahını gösterdim. "Ne kadar keskin olduğunu gördün mü?"

Mrugowski yavaşça işaret parmağıyla boynuzun kanlı ucuna dokundu. "Güzel bıçak olmuş, değil mi?"

Başımı iki yana salladım. "Bence burada dekor olarak kullanılıyordu. Birkaç çivi ve duvarda, pencerenin karşısında bulunan izden bunun orada takılı olduğunu anlıyorum. Ama buraya ilk kez geldiğimden kesin bir şey söyleyemem."

"Peki, kalanı nerede?"

"Belki ne kadar etkili bir silah olduğunu görünce yanına almıştır. Bence bir tartışma yaşandı. Katil dekoru alıp Gebhardt'ın kafasında kırdı ve birden elinde bir parçasının kaldığını gördü. Tam da duruma uygun keskin bir parçasının. Gebhardt'ın kafasında bu iddiamı destekleyecek daha küçük darbe

izleri var. Gebhardt yatağa yığıldı. Katil üzerine çullanıp işini bitirdi. Ardından dışarı çıkıp U-Bahn'a binerek evine gitti. Kim ve neden olduğuna gelince benim de sizden fazla bir bilgim yok. Eğer burası Berlin olsaydı polislere ceketinde kan lekesi olan birisi aramalarını söylerdim ama burada bu zaten sıradan bir şey. Dışarıda üzerinde hâlâ Königsberg'deki silah arkadaşlarının kanlarını taşıyan adamlar var. Tabii, katilin de bunu bildiği belli."

"Tek bulabildiğin bu mu?"

"Bakın Berlin'de olsak durum farklı olurdu. Şahitleri ve şüphelileri sorgulardım. Muhbirlerle konuşurdum. Benim işte muhbir gibisi yoktur. Onlar çevrede olup biteni bilirler ve dedektiflik işinde hep faydaları dokunur."

"Neden diğer anti-faşist ajan Emil Kittel'le konuşmuyoruz? Bu soruşturmada işbirliği yapmak onun menfaatine olmaz mı? Çünkü o da katilin sıradaki kurbanı olabilir."

"Faydası olabilir. Fakat Kittel'le sadece mecbur olduğum için konuşacağım ve bu yüzden kamptaki hiç kimsenin benim taraf değiştireceğimi düşünmesini istemiyorum."

"Merak etme, diğerlerine açıklama yaparım."

"Ama bir sorun var. Kittel bence zanlılardan biri. O solak ve katil hakkında söyleyebileceğim şeylerden biri de muhtemelen solak olduğudur."

"Bunu nereden anladın?"

"Gebhardt'ın bedenindeki yaralardan. Çoğu cesedin sağ tarafında. Nüfusun yüzde onundan daha azı solaktır. O yüzden bu kamptaki bin kişi içinde yüz kadar şüpheli var ve bunlardan biri de Kittel."

"Anladım."

"Önümüzdeki yetmiş iki saat içerisinde hangi doksan dokuz kişinin Gebhardt'tan katilin nefret ettiği kadar nefret etmediğini öğrenmek zorundayım. Eğer üzerinde ismim yazılı bir el arabası ve kanalda da taşınacak tonlarca toprak olmasa bu iş biraz daha kolay olabilirdi. Bu sadece zor değil yapmaya da hiç vaktimin olmadığı bir iş."

"Binbaşı Savostin'le konuşurum. Bakalım mesele çözülene kadar sana izin koparabilecek miyiz?"

"Çok iyi olur, komutanım. Onun adalet hislerini kullanın. Muhtemelen mizah anlayışıyla birlikte bir kibrit kutusunun içinde tutuyordur. Düşündüm de bu sözde soruşturmada bir sorunumuz daha var. İvanların benim hakkımda zaten bildiklerinden daha fazlasını bilmesini istemiyorum. Özellikle de MVD'nin."

SGO gülümsedi.

"Komik bir şey mi söyledim, komutanım?"

"Savaştan önce doktordum," dedi SGO.

"Kardeşiniz gibi."

Başını salladı. "Tımarhanedeydim. Bir sürü paranoya hastamız vardı."

"Paranoyanın ne olduğunu bilirim, komutanım."

"Neden bu kadar paranoyaksın, Günther?"

"Sanırım insanlara güvenemiyorum. Sizi ikaz etmem gerek, Albay, ısrarcı bir tip değilimdir. Yıllar içerisinde vazgeçmenin önemini öğrendim. Gördüm ki hayatta kalmanın en iyi yolu ne zaman vazgeçeceğini bilmektir. O yüzden sakın benden kahramanlık beklemeyin. Alman üniför-

ması giydikten sonra kahramanlığın otuz yıl geride kaldığını öğrendim."

SGO onaylamaz bir ifadeyle bana baktı. "Belki," dedi sertçe, "belki de biraz daha fazla kahramanımız olsa savaşı kazanırdık."

"Hayır, Albay. Biraz daha fazla kahramanımız olsa savaş hiç başlamazdı."

Tekrar işimin başına döndüm, el arabamı kumla doldurdum, tahta iskelenin üzerinde sürdüm, boşalttım ve tekrar geri döndüm. Resminizin bir Yunan amforasının yanına ya da tanrıların sırlarına ihanet etmenin tehlikelerini gösteren bir bezemeye konulmasını sağlayacak türden bir işti. SGO'nun benden yapmamı istediği kadar tehlikeli bir iş değildi ve içimde votka ve ciğerlerimde nikotin olmasa Stalingrad'da duruşmaya çıkacak yirmi beş silah arkadaşımı kurtarmaya daha az istekli olurdum. Hiçbir zaman sarhoşluğu kahramanlıkla karıştırmadım. Üstelik savaşı kazanmak için kahramanlara değil de hayatta kalan insanlara ihtiyaç vardı.

SGO ve MVD beni yaptığım zahmetli işten kurtarmaya geldiğinde hâlâ tam ayılmamıştım. İvanla Rusça konuşurken sergilediğim tavrın da tek izahı buydu. Bu tek kelimeyle hataydı. Ruslar Rusça konuşmanızı severdi, yani bu açıdan diğer milletler gibiydiler. Tek farkı Ruslar bunun sizin de onları sevdiğiniz manasına geldiğini düşünürdü.

Mrugowski beni işaret eder etmez, MVD binbaşısı Savostin onu bir el işaretiyle gönderdi. Ruslar sabırsızlıkla bana onu işaret ettiler.

"*Bistra*! *Davai*!"

Ellili yaşlarında, kızıl saçlı ve karikatürlerdeki gibi abartılmış ve Volga kadar geniş bir ağzı olan

bir adamdı. Soluk beyaz kafasındaki soluk mavi gözleri onu yavrulayan gri dişi kurttan miras alınmış gibiydi.

Küreğimi bırakıp ona doğru koştum. Maviler her şeyin koşarak yapılmasını isterdi.

"Mrugowski senin bana savaştan önce faşist bir polis olduğunu söyledi."

"Hayır, efendim sadece polistim. Genel olarak faşizmi faşistlere bırakmıştım. Polis olmak bana yetiyordu."

"Hiç komünist tutukladın mı?"

"Eğer kanunları çiğnemişse evet. Ama kimseyi komünist olduğu için tutuklamadım. Ben cinayet soruştururum."

"Çok meşguldün galiba."

"Haklısınız, efendim."

"Rütben nedir?"

"Yüzbaşıyım, efendim."

"Neden onbaşı ceketi giyiyorsun?"

"Sahibi olan onbaşının artık ona ihtiyacı yok."

"Savaş sırasında vazifen neydi?"

"İstihbarat subayıydım, efendim."

"Partizanlarla savaştın mı?"

"Hayır, efendim. Sadece Kızıl Ordu'yla."

"Bu yüzden kaybettiniz."

"Evet, efendim, kesinlikle bu yüzden kaybettik."

Soluk mavi kurt gözlerini hiç kırpmadan üzerime dikip beni onunla konuşurken şapkamı çıkarmaya zorladı.

"Rusçan çok iyi," dedi. "Nereden öğrendin?"

"Ruslardan. Size söylediğim gibi, Binbaşı, istihbarat subayıydım. Yani sadece zekâ haricin-

de başka meziyetlerinizin de olması gerekiyor. Benim meziyetim Rusça bilmemdi. Ama buraya gelene kadar o kadar iyi bilmiyordum. Bu yüzden büyük Stalin'e teşekkür borçluyum."

"Sen bir casustun, Yüzbaşı, değil mi?"

"Hayır, efendim. Üniformamı hiç çıkarmadım. O yüzden eğer casus olsam bu çok salak olduğumu gösterirdi. Daha öncede dediğim gibi istihbarattaydım. Vazifem Rus radyo yayınlarını takip etmek, Rus gazetelerini okumak, Rus esirlerle konuşmak..."

"Hiçbir Rus esire işkence yaptın mı?"

"Hayır, efendim."

"Bir Rus işkence haricinde bir faşiste bilgi vermez."

"Demek o yüzden hiçbir Rus esirden bilgi alamadım, efendim. Bir kez bile beceremedim."

"Öyleyse SGO neden senin Alman *pleni*'lerden bilgi alabileceğini düşünüyor?"

"Bu güzel bir soru, efendim. Bence bunu ona sormalısınız."

"Onun kardeşinin savaş suçlusu olduğunu biliyor muydun?"

"Hayır, efendim."

"Buchenwald toplama kampında doktormuş," dedi Binbaşı Savostin. "Rus savaş esirleri üzerinde deneyler yapmış. Albay bu kişiyle akraba olmadığını iddia ediyor ama Mrugowski'nin Almanya'da yaygın bir isim olduğunu zannetmiyorum."

Omuz silktim. "Akrabalarımızı seçemeyiz, efendim."

"Belki sende savaş suçlususun, Yüzbaşı Günther."

"Hayır, efendim."

"Yapma. SD'deydin. SD'deki herkes savaş suçlusudur."

"Efendim, SGO benden Wolfgang Gebhardt cinayetini soruşturmamı istedi. Ben de sizin gerçekten de kimin yaptığını öğrenmek istediğinizi düşündüm. Çünkü öğrenemezseniz yirmi beş kişi rasgele seçilip vurulacak."

"Sana yanlış bilgi verilmiş, Yüzbaşı. Sovyetler Birliği'nde ölüm cezası yoktur. Yoldaş Stalin ölüm cezasını kaldırdı. Fakat mahkemeye çıkacakları doğru. Belki de rasgele seçilenlerden biri de sen olursun."

"Yani hepsi bundan ibaret öyle mi?"

"Kimin yaptığını biliyor musun?"

"Henüz değil. Fakat sanırım kim olduğunu bulmam için bana fazladan istek aşıladınız."

"Güzel. Birbirimizi çok iyi anlıyoruz. Cinayeti çözebilmen için önümüzdeki üç gün izinli olacaksın. Gardiyanlara haber vereceğim. Nereden başlayacaksın?"

"Öncelikle cesedi gördüm ki, bu tür durumlarda ilk yaptığımız budur. Çok muhteşem bir şey olmasa da sonuca ulaştırır. Ayrıca bazı mahkûmları ve hatta gardiyanları sorgulama izni istiyorum."

"Mahkûmlara evet ama gardiyanlara hayır. İyi bir komünistin bir faşist tarafından sorgulanması hoş olmaz."

"Pekâlâ. Diğer anti-faşist ajan Kittel'i de sorgulamak istiyorum."

"Bunu düşünmem gerek. Ayrıca mahkûmları çalışırken sorgulaman doğru olmaz. Bunun için kantini kullanabilirsin. Ama düşündüm de bunun

için belki de en uygun yer Gebhardt'ın kulübesidir. Onunla işin bittiyse cesedi derhal kaldırtırım."

Başımı salladım.

"Tamam öyleyse. Lütfen peşimden gel."

Gebhardt'ın kulübesine gittik. Yarı yolda Savostin bazı gardiyanlar görüp onlara Rusça olmayan bir dilde emir verdi. Dikkatimi çektiğini fark edince bana Moğolca konuştuğunu söyledi.

"Bu kampta gardiyanlık yapan domuzların çoğu Moğol'dur," dedi. "Rusça bilirler ama derdini açıkça anlatabilmen için Moğolca konuşman gerekir. Belki sen de öğrenmeyi deneyebilirsin."

Cevap vermedim. O da cevap vermemi beklemiyordu. Büyük inşaat sahasında çevresine bakmakla meşguldü.

"Bir düşün," dedi. "1950'ye kadar bu gördüğün yerde bir kanal olacak. Harikulade."

Bundan şüpheliydim ve Savostin bunu sezmişe benziyordu. Sanki duymam gereken tek şeymiş gibi, "Yoldaş Stalin emretti," dedi.

Ve o zamanda ve o mekânda belki de haklıydı.

Gebhardt'ın kulübesine varınca cesedin kaldırılmasına nezaret etti.

"Eğer bir şeye ihtiyacın olursa," dedi. "Nizamiyeye gel." Etrafına bakındı. "Tam olarak nerede? Bu kampa hâlâ alışamadım."

Batıyı, kantinin ötesini işaret ettim. Kendimi Dante'ye cehennemin katlarını gösteren Virgil gibi hissettim. Onun gidişini izledikten sonra kulübeye girdim.

Yaptığım ilk iş yatağı çevirmek oldu. Amacım bir şey aramak değil de uyumaktı ve Gebhardt'ın kanının bıraktığı lekelerin üzerinde uyumak is-

temiyordum. Hiç kimse KA'da yeterince uyuyamazdı ama yorgunken kafanızın çalışmadığı da bir gerçekti. Ceketimi çıkarıp uzandım ve gözlerimi kapattım. Sadece uykusuzluk değil votka yüzünden de yorgundum. Sönmüş futbol topuna dönmüş midem de artık karaciğerim gibi bu tür şeylere alışık değildi. Gözlerimi kapatıp eğer ölüm cezası kaldırıldıysa Sovyet yetkililerin bana ve diğer yirmi dört kişiye ne yapacaklarını düşünerek uykuya daldım. Şu an bulunduğumuzdan daha beter bir kamp olabilir miydi?

Bir süre sonra –ne kadar uyuduğuma dair bir fikrim yoktu ama dışarısı hâlâ aydınlıktı– uyanıp oturdum. Sigaralar hâlâ ceketimin cebinde olduğundan bir tane yaktım ama normal bir sigaraya benzemiyordu; sadece bir kâğıt ve içinde de üç dört santim kadar tütün vardı – İvanlar buna *papirossi* sigarası derdi. Bu sigaranın adı Belomorkanal'dı ve ismini Sovyetler'in Beyaz Deniz'le Baltık Denizini birbirine bağlamak için açtığı diğer bir kanaldan almıştı. Abwehr'e göre Belomorkanal bir felaketti: Çok sığ olduğundan deniz taşıtları geçemiyordu ve inşaatı için on binlerce mahkûm feda edilmişti. Acaba bu kanalın akıbeti de öyle mi olacak diye merak ettim.

Sigaramı bitirip izmaritini Stalin'e nişan alarak attım ve büyük liderin burnuna çarpışındaki bir şey beni ayağa kalkıp resme daha yakından bakmaya yöneltti. Resmi duvardan çekip çıkardığımda arkasında bir kitap büyüklüğünde gizli bir raflı bölme olduğunu gördüm. Rafta bir not defteri ve banknotlar vardı. Bir kasa gibi emniyetli sayılmasa da burada olabilecek en güvenli yerdi.

Toplamda dört yüzlük, beş "altın" ruble banknot vardı. – Bir Mavinin üç ya da dört aylık maaşıydı. Bir servet sayılmasa da bir *pleni* için hiç de fena değildi. İki bin ruble ve bir nikâh yüzüğü rüşvet vererek Stalingrad'daki MVD hapishanesinde daha iyi bir muameleye muhatap olmak mümkündü. Emin olmak için rublelere tekrar baktım ve hepsinin olması gerektiği gibi yağlı bir his verdiğini görünce içim rahatladı. Hatta paraları düğmesi olup büyük bir deliği bulunmayan tek yere, pantolonumun arka cebine koymadan evvel camdan gelen ışığa tutup filigranına baktım.

Kırmızı kapaklı olan not defteri, nüfus cüzdanı ebadındaydı. Sayfaları ağır bir şey tarafından ezilmişe benzeyen kalitesiz Rus kâğıdındandı. Bir sayfasında bir isim ve ismin altında da bazı tarihler ve ödeme bilgileri yazıyordu. Buradan da Gebhardt'ın ödeme yaptığı *pleni*'nin kim olduğu anlaşılacaktı. Bu o *pleni*'nin katil olduğunu göstermezdi ama Mavilerin esirleri nasıl böyle yakından takip edebildiklerini açıklardı. Özellikle bir ödemenin tarihi dikkatimi çekti: 15 Ağustos Çarşamba. Bu Meryem'in Göğe Yükselişi Bayramı'ydı ve başta Saarlandlı ve Bavyeralılar olmak üzere bazı Katolik Almanlar için önemli bir hadiseydi. Ama kamptaki hemen herkes bunu Georg Oberheuser'in –Stuttgartlı bir çavuş– MVD tarafından tutuklandığı gün olarak hatırlıyordu. Bu özel günün de normal bir çalışma günü kabul edilmesine kızan Oberheuser herkesin için yüksek sesle Stalin'e "alçak, tanrısız adi," dedi. Buna eşlik eden diğer küfürlerinin de yerinde olduğuna şüphe yoktu ama Oberheuser götürülüp bir daha

da geri dönmeyince hepimiz biraz sarsıldık çünkü barakada hiç İvan olmadığına göre Oberheuser'i Mavilere bir Alman ihbar etmiş olmalıydı.

Gebhardt'ın kitabındaki isim Konrad Metelmann'dı. Safça himayem altına aldığım genç teğmen. Görünen o ki o zaten kendi kendini himaye ediyormuş.

Biraz düşününce Mavilerin bizim barakayı kimlik kontrolü için kantine nasıl çağırdıklarını hatırladım. Bir açığımızı yakalama umuduyla herkese adını, rütbesini ve seri numarasını sorarlardı çünkü savaş suçlusu olarak arandığını bilen bazı SS'ler kimliklerini gizleyerek savaşta ölen başkalarının kimliklerini almışlardı. Hep tek olarak sorgulanırken Gebhardt tercümanlık yapardı ve herhangi biri bu fırsatı MVD'ye bilgi vermek için kullanabilirdi. Bununla Oberheuser hadisesi arasında bağ kuramamamızın tek nedeni o gün kimlik kontrolü olmamasıydı. Demek ki Metelmann ve Gebhardt başka bir yolla haberleşmişlerdi.

Rusların bir sözü vardı: Sovyetler Birliği'nde arkadaş kalabilmenin yolu onlara ihanet etmemektir. Georg Oberheuser'i pek sevmezdim ama ihanete uğramayı hak etmemişti. Mrugowski'ye göre Oberheuser, Halk Mahkemesi tarafından yargılanmış ve yirmi yıl ağır hapse mahkûm edilmişti. Ya da kamp komutanı ona öyle söylemişti. Fakat Binbaşı Savostin'in bana söylediği şeye inanmak için bir neden göremiyordum: Büyük Stalin'in idam cezasını kaldırması. Königsberg'den yürüyerek yaptığımız yolculuk sırasında öyle çok silah arkadaşımızın vurulduğunu görmüştüm ki kestirme idamların artık Sovyetler Birliği'nde yasak

olduğunu bir türlü aklım almıyordu. Oberheuser sağdı ya da değildi. Her halükarda ona yapılanı telafi etmek bana kalmıştı. Ölülere karşı böyle bir mesuliyetimiz vardı. Fırsatını bulursak adaleti yerine getirirdik. Fırsatını bulamazsak da elimizden geldiği kadarını yapardık.

Pleni'lerin kalanı çalışmaktan geri dönerken onlardan önce varabilmek için aceleyle kantine gittim. Metelmann'ı görünce arkasında bir yerlerde durup gergin olup olmadığına dair bir emare aradım. Ama ilk konuşan Sajer oldu:

"Günther gerçekten de birini İvanlara teslim mi edeceksin?"

Sırada beklemeye devam ederek, "duruma bağlı," dedim.

"Hangi duruma?"

"Kimin yaptığını bulup bulamayacağıma. Şu anda bir ipucum yok. Ayrıca eğer kimin yaptığını bulamazsam seçilecek yirmi beş kişiden biri olacağım söylendi bana. Sırf bu işi ne kadar ciddiye aldığımı anlamanız için söylüyorum."

"Sence bu konuda ciddiler mi?" dedi Metelmann.

"Tabii ki ciddiler," dedi Sajer. "İvanların hiç boşa tehdit ettiğini gördün mü? En azından bu açıdan o şerefsizlere güvenebilirsin."

"Bernie ne yapacaksın?" diye sordu Metelmann.

"Nereden bileyim?" Mrugowski'ye baktım. "Hepsi onun hatası. Önceden benim seçilme ihtimalim de diğerleriyle aynıydı."

"Belki bir şeyler bulursun," dedi Metelmann. "Senin iyi bir dedektif olduğunu söylüyorlar."

"Nereden biliyorlar? İnan bana bu davayı çözmek için Sherlock Holmes olmak lazım. Tek şansım MVD binbaşıya rüşvet verip listeden adımı sildirmek. Metelmann bana borç verecek paran var mı?"

"Beş ruble verebilirim," dedi.

"O binbaşıya rüşvet vermek için beş rubleden fazlası gerekecek," dedi Sajer.

"Bir yerden başlamam lazım," dedim Metelmann cebinden çıkardığı beş rubleyi bana verirken. "Teşekkürler, Konrad. Ya sen, Sajer?"

"Belki benim birine rüşvet vermem gerekebilir." Metelmann'a bakıp pis pis sırıttı. "Eğer seni de seçerlerse beş rubleni ona verdiğine pişman olursun salak."

"Siktir git, Sajer" dedi Metelmann.

"Üstelik senin gibi biri beş rubleyi nereden buldu?" diye sordu Sajer.

Metelmann surat asıp *chleb* somununa uzandı.

Sol eliyle.

Ön kolundaki yeni görünen yara izi de dikkatimi çekmişti. İnşaat sahasında da yaralanmış olabilirdi. Ama her şey dikkate alındığında bence Gebhardt cinayetiyle bir ilgisi vardı.

Sonraki üç günü Gebhardt'ın kulübesinde uyuyarak geçirdim. Ne yapacağımı biliyordum ama MVD'nin bana verdiği izin süresinin bitmesinden önce söylemekte bir fayda göremiyordum. Hâlâ fırsatım varken KA'daki tatilimin her dakikasının keyfini çıkarmaya kararlıydım. Çok az yiyerek aylarca ağır işte çalıştıktan sonra tükenmiştim ve kısmen hastaydım. Günde bir kez SGO gelip so-

ruşturmanın nasıl gittiğini sordu ve ortada buna dair bir işaret olmasa da iyi gittiğini söyledim. Bana inanmadığını görebiliyordum ama umurumda değildi. Bunun yüzünden emekli maaşımı kaybedecek değildim. Ayrıca SGO ve ben aynı İmparatorluk kartalına ait farklı başlardık – ben sola o ise sağa bakıyordu. Sovyet esir kampında bile topuk selamı vermeden bir odadan nadiren çıkardı. Aa, evet, bizim Albay Mrugowski'nin Fred Astaire'den aşağı kalır yanı yoktu.

Üçüncü gün ön kapıdaki taşı çektim ve Metelmann'ı bulmaya inşaat sahasına gittim. Ona beş rublesini geri verip, "Al," dedim. "Sende kalsın. Gittiğim yerde ihtiyacım olmayacak."

Gardiyanlar görmesin diye parayı hemen cebine koyan Metelmann benim bariz hüsranım yüzünden ne kadar rahatladığını belli etmemeye çalıştı. "Şansın yaver gitmedi mi?"

"Şans beni uzun zaman önce terk etti," dedim. "Öyle hızlı gitti ki sanki koşu ayakkabısı giyiyordu."

"Belki MVD binbaşı blöf yapıyordur," dedi.

"Sanmam. Güce sahip olan insanlar istemediklerini söyleseler bile onu hep kullanırlar." Uzaklaşmaya başladım.

"İyi şanslar," dedi Metelmann.

Nizamiyeye gittiğimde Binbaşı Savostin satranç oynuyordu. Tek başına. Albay Mrugowski de oradaydı ve vereceğim raporu bekliyorlardı.

"Burada oynayacak kimse yok," dedi binbaşı. "Belki seninle oynarız, Yüzbaşı."

"Benden çok daha iyi oynadığınıza eminim, efendim. Nihayetinde bu sizin milli oyununuz."

"Onu da nereden çıkardın? Satranç gibi bir mantık oyunu Almanlara çok daha uygun olurdu."

"Çünkü siyah ve beyaz," dedim. "Sovyetler Birliği'nde her şey siyah ve beyaz. Ayrıca daha önemli taşları korumak için önemsiz taşlar feda edilebilir. Üstelik, efendim, sizinle oynarsam kaybetmeden nasıl kazanacağımdan endişe etmem gerekir." Şapkamı çıkardım. "İşin aslı, efendim, geçen üç gündür bu konuda endişeliydim. Yani sizi kızdırmadan bu davayı çözmenin bir yolunu arıyordum. Halen daha bu sorunun cevabını bildiğimden de emin değilim."

"Ama Gebhardt'ı kimin öldürdüğünü biliyorsun değil mi?"

"Evet, efendim."

"O zaman neden çekindiğini anlamadım."

Acaba onu yanlış mı tanıdım diye merak ettim: Belki zannettiğim kadar zeki değildi. Diğer taraftan aç olanla olmayan arasında dağlar kadar anlayış farkı vardı. Kendi kafamı da aslanın ağzına sokmadan suçlunun Metelmann olduğunu söylemenin bir yolunu bilmiyordum.

"Sanırım bir Rus olduğunu kastetmiyorsun," dedi veziriyle oynarken.

"Hayır, efendim. Bir Rus bir Almanı öldürüp de suçu üzerine almamazlık etmezdi. Üstelik bir *pleni*'yi rahatça öldürmek serbestken gizlice öldürmenin ne manası olurdu? O anti-faşist bir ajan olsa bile. Hayır, efendim siz haklıydınız. Gebhardt'ı bir Alman öldürdü."

Belki bir zekâ alameti görürüm umuduyla satranç tahtasına baktım ama tek görebildiğim doğ-

ru taşların olması gereken karelerde ve benim banyoya ihtiyacım olduğu kadar binbaşının da maniküre ihtiyacı olduğuydu. Sovyet işçi cennetinde manikürün pek umursandığını zannetmiyorum. Sıcak banyoyla da pek ilgileri yoktu. Tam olarak kestirmek kolay olmasa da sanırım binbaşı da en az bizim kadar kötü kokuyordu.

"Önceden tasarlanmış bir cinayet değil," dedim. "Bir anlık öfkeyle olmuş. Rasgele saplamalar genelde işin içinde cinsel bir boyut olmadığında gerçekleşir. Gerçi cesedin ısısını ölçebileceğim bir termometrenin olmadığı bir cinayet mahallinde herhangi bir şeyden emin olmak kolay değil. Ayrıca cinayet silahı ve pirinç kapı kolunda parmak izi olduğuna da şüphem yok. Yine de cesedin üzerindeki yaraların oluş şekline bakarak, katilin solak olduğunu kesin olarak söyleyebilirim. Kantinde herkesi izleyip solak *pleni*'lerin bir listesini çıkardım. Bu ilk şüpheli listem oldu. Katili bulmuş olsam da ismini söylemeyeceğim. Bir Alman subayı olarak bunu yapmam yanlış olur. Fakat söylememe de gerek yok çünkü ismi Gebhardt'ın not defterinde yazılı."

Kırmızı not defterini binbaşıya verdim.

"Metelmann," dedi usulca.

"Gördüğünüz üzere sayfada bu kişiye bilgi karşılığında yapılan ödemeler ayrıntılarıyla kaydedilmiş. Diğer bir deyişle katil maktulün muhbiriymiş. Sanırım ikisi para hususunda tartıştılar, efendim. Galiba Gebhardt aldığı bilgi karşılığında katile –normal ücreti olan– beş rubleyi ödemeyi reddetti. Ama katil cinayetten sonra yine de parasını aldı."

Savostin'e Stalin posterinin arkasında bulduğum paralardan beş banknotluk yüz rubleyi teslim ettim. Savostin not defterini SGO'ya verdi.

"Bu paraları Gebhardt'ın barakasında saklı halde buldum. Gördüğünüz gibi banknotların tümünün sağ üst kenarı Rus Ortodoks haç simgesi çizilerek kalemle işaretlenmiş."

Savostin paralardan birini inceleyip başını salladı. "Hepsi mi?" dedi.

"Evet, efendim." Biliyordum çünkü hepsini ben işaretlemiştim. "Tahminime göre eğer not defterinde sözü geçen subayın üzerini ararsanız aynı şekilde işaretlenmiş bir ya da birkaç beş ruble bulabilirsiniz. Aynı subay solak ve kolunda muhtemelen Gebhardt'la boğuşurken aldığı yeni bir yara izi bulunuyor."

Şapkam hâlâ elimde olduğu halde tıraşlı kafamı kaşıdım. Kamp atölyesinde bir odunun başına bir şeyler geliyormuş gibi bir ses çıkıyordu. "Açıkça konuşabilir miyim, efendim?"

"Konuş, Yüzbaşı."

"Bu adama ne yapacağınızı bilmiyorum, efendim. Kim ve ne olduğunu dikkate alırsak bu sizin için bir sıkıntı kaynağı olabilir. Nihayetinde o sizin adamınızın adamı. Ama artık size hiçbir faydası kalmadı. Artık kim ve ne olduğunu bildiğimiz için değil. Dilerseniz onu Gebhardt'ın yerine anti-faşist subay olarak atayabilirsiniz ama Rusçası pek iyi değil. Tekrar siyaset eğitimi alması için de buradan götürmeniz gerekecektir. Öyle ya da böyle bu kamptaki işi bitti. Sadece size bunu söylemek istedim, efendim."

"Biraz ileri gitmiyor musun, Günther? Sonuçta hiçbir şeyi ispatlamış değilsin. Bu işaretli paraları

Metelmann'ın üzerinde bulsak bile bu, onun paraları Gebhardt öldürülmeden önce almadığını ispatlamaz. Ayrıca bu adam muhbir olduğu için onu burada bırakıp seni ve albayı başka bir kampa naklettirebileceğim ihtimalini hiç düşündün mü?"

"Evet, efendim, düşündüm. Dilerseniz bunu yapmanıza kimse mani olamaz. Ama olup biteni diğerlerine söyleyip söylemediğimizden emin olamazsınız. Bizi diğer bir kampa sevk etmenizin mantıklı olmamasının nedenlerinden biri bu. Diğer neden ise albayın SGO olarak mükemmel bir vazife ifa etmesi. Herkes onu dinliyor. Yanlış anlamayın, efendim, ama ona ihtiyacınız var."

Binbaşı Savostin, Albaya baktı. "Belki öyledir," dedi.

Omuz silktim. "Sizi tatmin edecek bir delil bulamamam hususuna gelince o sizin meseleniz. Size silahı sundum. Tetiği çekmeyi de benden bekleyemezsiniz. Fakat Metelmann'ın üzerini aramaya karar verirseniz ona karısının adını da sorun, efendim."

"Yani?"

"Konrad Metelmann'ın karısının adı Vera'dır, efendim." Savostin'e Gebhardt'ın nikâh yüzüğü zannettiğim yüzüğü verdim. "İçinde bir şeyler yazılı."

Savostin gözlerini kısarak yüzüğün halkasındaki yazıyı okudu. "Sevgilerimle Vera'dan Konrad'a. Şubat 1943." Bana baktı.

"Bu Gebhardt'ın parmağındaydı, efendim. Parmak kırıktı sanırım Metelmann onu öldürdükten sonra yüzüğü almaya çalışmış ama becerememiş. Galiba parmağı da bu şekilde kırıldı. Ben yü-

züğü çıkarabilmek için sabun kullanmak zorunda kaldım."

"Belki de Gebhardt bunu Metelmann'dan satın almıştır."

"Gebhardt'ın satın aldığı doğru ama Metelmann'dan olmadığına eminim. Metelmann bu yüzüğü haftalarca kıçında sakladı. Ardından ishal oldu ve onu bir iple boynuna astı. Ama gardiyanlardan biri yüzüğü görünce ondan aldı. İşin aslı kimin aldığını gördüm."

"Kim?"

"Çavuş Degermenkoy. Sanırım Gebhardt onu ondan alıp Metelmann'a iade edeceğini söyledi, ama yapmadı. Belki de yüzüğü Metelmann'dan bilgi sızdırmak için koz olarak kullanmıştır. Her halükarda kavganın nedeninin bu yüzük olduğuna eminim. Söylediklerimi, yani yüzüğü Gebhardt'a sattığını, çavuşun da doğrulayacağına şüphem yok, efendim."

"Degermenkoy yalancı domuzun tekidir," dedi Binbaşı Savostin. "Ama bence olup bitenler hakkında kanaatin doğru. İyi iş başardın, Yüzbaşı. Bu iki adamı da sorgulayacağım. Şu an için teşekkürler, Yüzbaşı. Size de bu adamı tavsiye ettiğiniz için teşekkür ederim, Albay. İşinizin başına dönebilirsiniz."

Mrugowski'yle birlikte nizamiyeden çıktık. "Tüm bunlardan emin misin?"

"Evet."

"Savostin, Metelmann'ın üzerini aratır ve beş rublelik banknotu bulamazsa ne olacak?"

"Yarım saat önce ondaydı," dedim. "Biliyorum çünkü ona ben verdim. Ayrıca üzerinde Rus Or-

todoks haçından fazlası var. Üzerinde kanlı başparmak izi de bulunuyor. Gayet iyi bir iz ama olur da isterlerse İvanlar eşleştirecek örnek bulamayacaklar."

"Anlamadım," dedi Mrugowski. "Kimin parmak izi?"

"Gebhardt'ın. Cesedin elini kullanarak parmak izini paraya çıkardım. Dün Metelmann'dan beş rubleyi sırf yerine işaretli parayı geri verebilmek için aldım. Paraların üzerine haç çizen benim. Parmak izini de sırf işi garantiye almak için yaptım."

"Hâlâ anlamıyorum."

"Metelmann'ın işin içinden sıyrılmasına engel olmak için ona kumpas kurdum."

Mrugowski durup dehşetle bana baktı. "Yani Gebhardt'ı o öldürmedi mi?"

"Aa, tabii ki o öldürdü. Bundan hemen hemen eminim. Ama ispatlamak ayrı bir şey. Özellikle de burada. Neyse çok umurumda da değil. Metelmann'ın hakkı olsa da o bir muhbir ve biz de ondan kurtulacağız."

"Usullerin hiç hoşuma gitmedi, Yüzbaşı Günther."

"Albay, Alex'ten bir dedektif istedin ve işte istediğini aldın. Sence o şerefsizler de hep kitaba göre mi hareket ediyorlardı? Bir daha düşün. Berlin polisleri eski Mısırlılardan bile çok sahte delil yerleştirmiştir. Bu işler böyle yürür, komutanım. Gerçek polis işi gümüş kalemi ve kolalı yakasıyla notlar alan kibar dedektifler tarafından yapılmaz. O, çimenlerin daha yeşil olup karın sadece yılbaşı arifesinde yağdığı güzel günlerdeydi. Suça uygun cezayı değil de şüpheliyi belirlersin. Hep böyle

olur. Özellikle de bu tür yerlerde. Binbaşı Savostin bir polis değil. O İçişleri Bakanlığından geliyor. Umarım beni o merhametsiz herife fazla abartarak anlatmadın çünkü ben Teğmen Metelmann değil de kendi hakkımda endişeliyim. Benim gibi biri Savostin'in çok işine yarar. Bir dahaki sefere ihtiyacı olduğunda ilk aklına gelen ben olurum."

Aynı gün Maviler, Konrad Metelmann'ı götürdü ve Krasno-Armeesk'deki hayat korkunç, gri ve zalim rutinine geri döndü. Daha doğrusu kantinde iki kat tayın aldığımı, başka bir *pleni* bana söyleyene kadar öyle olduğunu zannettim. İnsanlar bu tür şeyleri hemen fark ederdi. Başta kimse önemsemişe benzemiyordu ama artık herkes muhbiri ortaya çıkarıp içimizden yirmi beş kişinin Stalingrad'daki mahkemeye gitmesine engel olduğumu biliyordu. Ama hafızalar, özellikle bir Sovyet çalışma kampında, zayıftır ve kış yaklaşıp da benim imtiyazlarım devam ettikçe –sadece yiyecek değil sıcak tutan kıyafetlerde vardı– diğer Alman mahkûmlar bana diş bilemeye başladılar. Neler olup bittiğini bana açıklayan Yefremoviç Pospelov oldu:

"Bunu daha önce de gördüm," dedi. "Eğer bu konuda bir şey yapmazsan sonu kötü bitecek. Maviler sana Astoria otelindeymişsin gibi davranıyor. Daha iyi yemekler, daha iyi kıyafetler ve fark etmediysen söyleyeyim daha az iş."

"Ben de diğerleri kadar çalışıyorum," dedim.

"Emin misin? En son ne zaman bir Mavi sana acele et diye bağırdı? Ya da sana Alman domuzu dedi?"

"Sen söyleyince fark ettim gerçekten de son zamanlarda pek nazikler."

"Gün gelecek diğer *pleni*'ler onlar için yaptıklarını unutacak ve sadece Maviler tarafından kayırıldığını hatırlayacaklar. O zaman da bunun arkasında başka bir şey olduğunu ve karşılığında Mavilere bir şeyler verdiğini düşünmeye başlayacaklar."

"Ama bu saçmalık."

"Biliyorum. Sen de biliyorsun. Ama onlar biliyor mu? Altı ay sonra onların gözünde, öyle olsan da olmasan da, yeni anti-faşist ajan sen olacaksın. Ruslar da buna güveniyor. Kendi halkın sana sırt çevirince onlara sığınmaktan başka çaren kalmayacağına inanıyorlar. Eğer bu olmazsa da bir gün başına bir kaza gelir. Nehrin kıyısı birden çöker ve sen altında kalırsın. Yardımsa çok geç gelir. Kurtulduğundaysa Gebhardt'ın yerini almaktan başka çaren kalmaz. Hayatta kalmak istiyorsan olman gereken bu dostum. Bir Mavi olmak. Henüz bilmiyorsun hepsi bu."

Pospelov haklıydı. Pospelov, KA'daki yaşantı hakkında her şeyi bilirdi. Öyle olması gerekiyordu çünkü Stalin'in büyük tasfiyesinden beri oradaydı. 1937'de tutuklanıp idam edilen üst düzey bir Sovyet siyasetçiye müzik öğretmenliği yapan Pospelov yirmi yıl hapse mahkûm edilmişti – suça iştirak yüzünden. Yetmezmiş gibi NKVD –şimdiki MVD– bir daha piyano çalamasın diye balyozla ellerini kırmıştı.

"Ne yapabilirim?" diye sordum.

"Onlarla başa çıkamayacağın ortada."

"Ne, yani hiç direnmeden onlara mı katılayım?"

Pospelov omuz silkti. "Kıvrımlı bir yol insanı bazen çok garip yerlere götürür. Üstelik mavi apoletlilerin çoğu da eskiden bizdendi."

"Hayır. Yapamam."

"O zaman gözlerini dört aç ve sakın esneme."

"Yapabileceğim bir şey olmalı, İvan Yefremoviç. Yiyeceğimi paylaşamaz mıyım? Kıyafetimi başka birine veremez miyim?"

"Seni kayırdıklarını göstermenin başka yolunu bulurlar. Ya da yardım ettiklerine zorluk çıkarırlar. MVD binbaşıyı epey etkilemiş olmalısın, Günther." İç çekip gri-mavi gökyüzüne bakarak havayı kokladı. "Kar kapıda. Çalışmak daha da zor olacak. Eğer bir şey yapacaksan günlerin daha kısa ve sinirlerin daha bozuk olacağı ve Mavilerin onları dışarıda tuttuğumuz için bizden daha çok nefret edeceği karlı günlerden önce yap. Onların da aslında bizim gibi bir tür mahkûm olduklarını unutma."

"Şerdeki hayrı görebiliyorsun, Pospelov."

"Belki. Gerçi senin durumun faydalı bir örnek oldu. Eğer bu heriflerin seni kayırmasına son vermek istiyorsan içlerinden birinin canını yakman gerek."

Pospelov'un tavsiyesi pek hoş değildi. Gardiyanlardan birine saldırmak ciddi bir suçtu –düşünmek kadar ciddi bir suç sayılırdı– ama söylediklerinde haklı olduğuna şüphem yoktu: Eğer İvanlar beni kayırmaya devam ederse eski silah arkadaşlarımın kaza kurbanı olacaktım. Bu adamların çoğu merhametsiz Naziler olup beni pek sevmeseler de yine de aynı millettendik ve onlara bağlı kalmakla hayatımı kurtarmak için bolşeviklere katılmak arasında seçim yapmak zorunda kalınca zaten yaşamam gerektiğinden çok

daha fazla yaşadığıma ve başka seçeneğim olmadığına karar verdim. Bolşeviklerden de en az Naziler kadar nefret ederdim; bu şartlar altında belki Nazilerden bile fazla nefret ediyordum. MVD'nin Gestapo'dan bir farkı yoktu ve onlardan çektiklerim bana bir ömür boyunca fazlasıyla yeterdi.

Yarısı kazılmış kanalda çalışan tüm *pleni*'ler gözümün önünde ve ne yapacağım zihnimdeyken Çavuş Degermenkoy'un yanına gittim ve tam önünde durdum. Şaşkın bakışları arasında sigarasını ağzından alıp bir süre tüttürdüm. Ona vuracak kadar yiğit olmadığımı anlasam da çirkin başı üzerindeki mavi şeritli şapkayı yere atabilecek kadar cesaretimi toplayabildim.

KA'da kahkahaların yükseldiğini duyduğum ilk ve tek seferdi, uzun zaman duyduğum son şey de bu olacaktı. Diğer *pleni*'lere el sallıyordum ki sert bir şey başımın yanına vurdu –Degermenkoy'un makineli tabancasının dipçiği olabilir– ve muhtemelen de birden fazla oldu. Dizlerimin bağı çözüldü ve soğuk yer sanki Volga'nın sularıymış gibi beni yuttu. Kara toprak beni kuşattı, burun deliklerime, ağzıma ve kulaklarıma girdi, çökünce Büyük Stalin ve diğer cani Kızıl Çete mensuplarının sosyalist cumhuriyetlerinde benim için hazırladığı bir yere düştüm. Ben bu dipsiz çukura düşerken onlar Lenin mozolesinin üzerinden eldivenli elleriyle bana el salladı ve çevremi saran diğer kişiler alkışlarla yok oluşumu kutlarken kendi talihlerine gülüp benim ardımdan çiçekler attılar.

Buna alışmış olmam gerekirdi. Nihayetinde hapse girmeye alışıktım. Bir polis olarak şüphelileri sor-

gulamak ve diğerlerinden de itirafname alabilmek için sürekli hapishanelere girip çıkardım. Kendimi kimi zaman Yehuda deliğinin ters tarafında bulduğum da olurdu: 1934'te Potsdam emniyet amirinin kafasını bozduğumda ve 1936'da Heydrich bir suçlunun güvenini kazanmam için gizli ajan olarak Dachau'ya gönderdiğinde. Dachau kötüydü ama Krasno-Armeesk kadar kötü değildi ve şu an bulunduğum yerin yanından bile geçmiyordu. Yerin pis olması ya da benzeri bir durum değildi; yiyecekler iyiydi; hatta yıkanıp sigara içmeme bile izin veriyorlardı. O zaman derdim neydi? Sanırım 1944'te Berlin'dekinden bu yana ilk kez yalnız başıma kalmıştım. İki yıldır kaldığım yeri hep birileriyle paylaşıyordum ve şimdi birdenbire konuşacak kendimden başka kimse yoktu.

Gardiyanlar tek kelime etmiyordu. Onlara Rusça seslendim ama umursamadılar. Silah arkadaşlarımdan ayrılıp uzak tutulduğum hissi gittikçe içime işleyip dayanılmaz bir hal almaya başladı. Ayrıca kapalı bir yere tıkıldığım için huzursuzdum – bu da altı ayı dışarıda geçirmenin bir yan etkisi olmalıydı. Rusya'nın muazzam büyüklüğünün tahammül edilmez bir his olması gibi bu penceresiz hücrenin küçüklüğü de –üç adım uzunluğunda ve yarısı genişliğindeydi– beni daraltmaya başlamıştı. Dakikalar geçmek bilmiyordu. Bunca yıl yaşamış olmama rağmen düşünce ve hatıra açısından neden böyle bir kıtlık çekiyordum? Yaptığım onca şeyi dikkate alırsak kendimi saatlerce meşgul edecek hatıralara sahip olmam gerekirdi. Fakat hiçbir şey yoktu. Sanki teleskopun ters ucuyla bakıyor gibiydim. Geçmişim tümüyle ehemmiyetsiz ve görünmezdi. Geleceğe

gelince beni bekleyen günler Rus bozkırı gibi büyük ve boş görünüyordu. Ama hepsinden kötüsü aklıma karım geldiği zamanlardı; onu Berlin'deki, hâlâ ayakta olduğunu farz ettiğim, küçük dairemizde düşünmek bile gözyaşlarına boğulmama yetiyordu. Muhtemelen benim öldüğümü düşünüyordu. Belki de ölüydüm. Bir mezarda gömülüydüm. Geriye sadece ölmek kalmıştı.

Kendi dışkımla, geçen zamanı porselen duvarlara kaydettim. Böylece dört ay geçtiğini anlayabildim. Bu zaman zarfında biraz kilo aldım. Sigaranın neden olduğu öksürüğüm geri döndü. Monotonluk zihnimi de etkiledi. Çuvaldan yapılma yatağıma yatıp kapının üzerinde kafes içindeki ampule bakıyor ve Mavi'nin kafasındaki şapkayı düşürdüğüm için ne kadar ceza verdiklerini merak ediyordum. Pospelov'un işlediği suç karşısında aldığı cezayı ölçü alarak altı ayla beş yıl arasında bir şey olabileceğine kara verdim. İçimde metanet ve iyimserliğe dair bir kırıntı aradım ama bir şey bulamadım: Elimde olmadan birisinin sözü aklıma geliyordu. Birisinin yaptığı bir şakaydı ama her geçen günle birlikte daha az şaka ve daha çok kehanet gibi görünmeye başlamıştı.

"İlk on yıl hep en zorudur," demişti.

Bu söz aklımdan çıkmıyordu.

Çoğu zaman mahkûm edilmeden önce mahkemeye çıkarılmam gerekeceği düşüncesine sarıldım. Pospelov bir tür mahkeme olacağını söylemişti. Ama mahkeme zamanı geldiğinde daha ben ne olduğunu anlayamadan başlayıp bitmişti.

Hiç ummadığım bir zamanda gelip beni aldılar. Az önce kahvaltımı yaparken birden kendimi parmak izim alınır ve ufak tefek, sakallı bir adam

tarafından büyük kasa mesafe ölçerli bir makineyle resmim çekilir halde buldum. Cilalı ahşap kasanın üzerinde küçük bir su terazisi vardı – fotoğrafçının sulu ve ölü gözlerini andıran, sarı su içindeki bir hava kabarcığı. Ona en iyi Rusçamla bir şeyler sordum, ama tüm söyledikleri sadece "yan dön" ve "kımıldama lütfen" oldu. Lütfen demesi iyi gelmişti.

Sonrasında hücreme götürülmeyi bekledim. Onun yerine merdivenlerden küçük bir mahkeme salonuna çıkarıldım. Bir Sovyet bayrağı, bir pencere, Marx, Lenin ve Stalin üçlemesini içeren bir kahramanlar duvarıyla bir masanın arkasında oturan hiçbirini tanımadığın üç MVD subayı vardı. Üçlünün ortasında oturan kıdemli subay bana tercümana ihtiyacım olup olmadığını sordu ki bu soru –yine MVD subayı olan– bir tercüman tarafından çevrildi. İhtiyacım olmadığını söylesem de tercüman kalıp onların ve benim söylediğim her şeyi gayet kötü bir şekilde tercüme etti. Buna fena görünmeyen ve yine MVD subayı olan bir kadın tarafından okunan iddianame de dahildi. Königsberg'den çıktığımdan beri gördüğüm ilk kadındı ve gözlerimi ondan ayıramadım.

"Bernhard Günther," dedi kadın titrek bir sesle – gergin miydi? İlk mahkemesi miydi? "Suçlandığın–"

"Dur bir dakika," dedim Rusça. "Beni savunacak bir avukat yok mu?"

"Avukat tutacak paran var mı?" dedi başkan.

"Krasno-Armeesk'teki kamptan çıkarken biraz vardı," dedim. "Ama buraya getirilirken ortadan kayboldu."

"Çalındığını mı iddia ediyorsun?"

"Evet."

Üç hâkim bir süre aralarında müzakere etti. Ardından başkan söz aldı: "Bunu daha önce söylemen gerekirdi. Sana yönelik suçlamalar soruşturulurken bu yargılama geciktirilemez. Devam edeceğiz. Yoldaş Teğmen?"

Savcı iddianameyi okumaya devam etti: "Kasten ve bilinçli olarak Krasno-Armeesk'teki *Voinapleni* üç numaralı kamptaki bir nöbetçiye saldırarak kuralları ihlal ettin; üç numaralı kamptaki aynı nöbetçiden sigara çaldın ki bu da kuralların ihlalidir; bu eylemleri kampta isyanı teşvik maksadıyla ifa ettin ki bu da kurallara aykırıdır. Tüm bunlar Yoldaş Stalin ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği halkına karşı işlenmiş suçlardır."

Başımın belada olduğunu anlamıştım. Önceden olmasa da artık farkındaydım: Bir adamın şapkasını atmakla isyana teşvik etmek bambaşka şeylerdi. İsyan hafife alınacak bir suçlama değildi.

"Kendini savunmak için söyleyeceğin bir şey var mı?" dedi başkan.

Kibarca tercümanın bitirmesini bekleyip savunmama başladım. Saldırıyı ve sigara çaldığımı kabul ettim. Ama hemen ardından, "kesinlikle isyana teşvik etmek gibi bir maksadım yoktu, efendim," dedim.

Başkan başını sallayıp bir kâğıt parçasına bir şeyler yazdı –muhtemelen eve giderken sigara ve votka almayı unutmaması için not etmişti– ve bir şey bekler gibi savcıya baktı."

Genelde üniformalı kadınlar hoşuma giderdi. İşin fenası bu sefer ki benden pek hazzetmi-

şe benzemiyordu. İlk kez birbirimizi görüyorduk ve hakkımda her şeyi bilmek istiyormuş gibi görünüyordu: Beni isyan başlatmaya sevk eden düşünceler; Adolf Hitler ve Nazizm'e bağlılığım; Haziran 1941'de Sovyetler Birliği'ne düzenlenen saldırıdan ne kadar mutlu olduğum; milyonlarca masum Rus'un öldürülmesindeki müşterek Alman cürmündeki payım; üç numaralı kamptaki esirleri isyana teşvik ederek başka Rusları da öldürme emellerim.

Tek şaşırdığım şey mahkemenin hüküm vermek ve daha da önemlisi sigara içmek için birkaç dakika ara vermesi oldu. Geri geldiklerinde içlerinden birinin burun deliklerinden hâlâ sigara dumanı çıkıyordu.

Savcı ayağa kalktı. Tercüman ayağa kalktı. Ben ayağa kalktım. Hüküm ilan edildi. Ben faşist bir domuz, adi bir Alman, kapitalist bir köpek ve bir Nazi suçlusuydum ve iddianamedeki tüm suçlardan da suçlu bulunmuştum.

"Savcının talebi ve sabıka kayıtlarının ışığında idama mahkûm edildin."

Savcının böyle bir talepte bulunmasının mümkün olmadığından emin bir halde başımı iki yana salladım –belki de unutmuştu– çünkü sabıkamda da bu tür bir şey yoktu. Tabii Sovyetler Birliği'nin işgalinde benim de payım olduğunu söylüyorlarsa yapacak bir şey yoktu.

"Ölüm mü?" Omuz silktim. "Sanırım piyano çalmayı bilmediğim için kendimi şanslı sayacağım."

Tercüman söylediklerimi tercüme etmeyi bıraktı. Başkanın konuşmasını bitirmesini bekliyordu.

"Bu ülke merhamet ve insan haklarına saygı ilkeleri üzerine kurulmuş olduğundan şanslısın," dedi. "Nice masum Sovyet vatandaşının hayatını kaybettiği Büyük Vatanseverlik Savaşının ardından Yoldaş Stalin idam cezasını lağvetmeye karar verdi. O yüzden senin cezan yirmi beş yıl ağır hapse çevrilecek."

Duyduklarımın şaşkınlığını hâlâ üzerimden atamamış halde bahçeye çıkartıldım ve orada çalışır haldeki bir Black Maria'nın beni beklediğini gördüm. Sürücü çoktan benimle ilgili ayrıntıları bildiğine göre demek ki mahkemede alınacak karar çoktan verilmişti. Black Maria dört küçük hücreye bölünmüştü ve her biri o kadar alçaktı ki içine girebilmek için iki büklüm olmak zorunda kaldım. Küçük kapının üzerinde bir telefonun ahizesindeki gibi minik delikler vardı. İşte İvanlar böyle düşünceli insanlardı. Yola çıktık –sürücü sanki banka soymuş kaçmakta olan bir soyguncu gibiydi– ve durduğumuz zamanlarda da sanki polis durdurmuş gibi birden duruyorduk. Black Maria'ya başka mahkûmlarım da yüklendiğini duydum, tekrar yüksek hızda yola çıktık ve biz duvardan duvara çarparken sürücü kahkahayla güldü. Sonunda durduk, motor kapandı, kapılar açıldı ve hepimiz dışarı çıktık. Çalışır haldeki bir trenin yanındaydık ve görünüşünden bir yerlere gitmek için sabırsızlandığını kestirebiliyordum ama neresi olacağını kimse bilmiyordu. Black Maria'dakiler, yüzü en benim kadar asık diğer birkaç Almanla birlikte sığır vagonuna yüklendi. Yirmi beş yıl! Eğer o kadar yaşayabilirsem 1970 yılında eve dönebilecektim! Sığır vagonunun kapısı gü-

rültüyle kapanıp bizi kısmen karanlığa gömdü. Tren hafifçe hareket edip hepimizi birbirimizin kollarına attıktan sonra yola çıktık.

"Nereye gittiğimizi bilen var mı?" diye sordu bir ses.

"Ne fark eder?" dedi bir diğeri. "Hangi çukurunda olursa ol cehennem cehennemdir."

Vagonun duvarındaki bir hava deliğinden dışarı baktım. Güneşin nerede olduğunu anlamak imkânsızdı. Gri bulutlarla kaplı gökyüzü çok geçmeden karanlığa gömüldü ve kar yağmaya başladı. Vagonun diğer ucunda bir adam ağlıyordu. Bu ses hepimizin moralini bozdu.

"Birisi şu adama bir şeyler söylesin," dedim yüksek sesle.

"Ne gibi mesela," dedi yanımdaki adam.

"Bilmem ama çok zorda kalmadıkça bu sesi dinlemek istemem."

"Hey, Fritz" dedi bir ses. "Ağlamayı kessen nasıl olur? Vagonun diğer ucundaki birinin partisini mahvediyorsun. Bunun cenaze alayı değil de piknik olması gerekmez miydi?"

"Sen öyle düşünmeye devam et." Bu kesinlikle Berlin aksanıydı. "Şu hava deliğinden bak. Kirchhof Mezarlığı'nı görebilirsin."

Berlinlinin yanına gidip konuştum ve çok geçmeden vagondaki herkesin aynı mahkemede aynı uydurma suçla suçlanıp ağır hapse mahkûm edildiğini öğrendim. Görünen o ki içlerinde gerçekten suç işlemiş bir ben vardım.

Berlinlinin adı Walter Bingel'di ve savaştan önce Postdam'daki Sanssouci Sarayı'nın bahçesinde görevliymiş.

"Rostov yakınındaki Zaritsa Gorge'a bitişik olan kamptaydım," dedi. "İşin aslı oradan ayrıldığıma üzüldüm. Ektiğim patateslerin toplanmasına az kalmıştı. Ama yanıma birkaç tohum aldım böylece gittiğimiz yerde açlıktan kurtulabiliriz."

Nereye gittiğimize dair yığınla farklı görüş vardı. Birisi Kuzey Kutup Dairesinin kuzeyindeki Vorkuta'da bulunan kömür madeni kampına götürüldüğümüzü söyledi. Sonra birisi Sakhalin dedi ve bu ben de dahil herkesin sesini kesmeye yetti.

"Sakhalin de neresi?" diye sordu Bingel.

"Rusya'nın en doğusundaki bir kamp," dedi.

"Ölüm kampı" dedi bir başkası. "Stalingrad'dan sonra pek çok SS'i oraya gönderdiler. Sakhalin oradaki aşağı milletlerden birinin dilinde 'siyah' demek. Oraya gittiğini iddia eden biriyle tanıştım. Bir İvan mahkûm."

"Gerçekten var olup olmadığından kimse emin değil," dedim.

"Aa, gerçekten öyle bir yer var. Japonlarla dolu. Lanet yer o kadar doğudaki anakaraya bile bağlı değil. Sakhalin'i dikenle çevirmeye bile zahmet etmemişler çünkü gidecek bir yer yok."

Tren üç gün boyunca yoluna devam etti ve sonunda kilitlerin üzerindeki buzları kırıp vagon kapılarını açtıklarında rahat bir nefes aldık çünkü bizi karşılayan nöbetçilerin yüzleri Doğulu değil de Avrupalı olduğuna göre Sakhalin'e gönderilmekten kurtulmuştuk. Ama hepimizin kurtulduğu söylenemezdi. Herkes vagondan inmeye başlayınca birinin kendisini ahşap çiviye asmayı başardığını gördük. Bu ağlayan adamdı.

Birkaç yüz kişi rayların yanına dizilip yeni emirleri bekledik. Bulunduğumuz yer soğuktu ama Stalingrad kadar soğuk değildi; belki hava yüzündendi bilmiyorum ama döndüğümüze dair bir rivayet bir Hindu mantrası gibi hızla yayılmaya başladı.

"Burası Almanya. Eve döndük!"

Biz Alman *pleni*'lerin uydurduğu sayısız söylentinin aksine bunda bir gerçeklik payı vardı. Sınırı geçip nice azılı Nazi silah arkadaşımın hâlâ Alman Bohemya Vilayeti olarak gördüğü Çekoslovakya'ya getirilmiştik.

Saksonya'ya doğru yürürken heyecanımız da arttı.

"Bizi serbest bırakacaklar! Yoksa ta Rusya'dan buraya neden getirsinler?"

Neden getirmişlerdi acaba? Ama salıverileceğimize dair umutlarımızın sönmesi uzun sürmedi.

Johannesgeorgenstadt adında bir maden kasabasından geçip diğer tarafındaki bir Lüteriyen kilisesi ve birkaç yüksek bacanın göründüğü bir tepeye çıkarak eski bir Nazi toplama kampının kapısından geçtik – Flossenburg tesisindeki yüz kadar mini kamptan biriydi. Çoğumuz tüm Alman kamplarının kapatıldığını zannettiğimizden bunun hâlâ işler halde olduğunu görmek bizi şaşırttı. Johannesgeorgenstadt kampında şu anda yaşamakta ve çalışmakta olan iki yüz kadar Alman *pleni* vardı ve Sovyet savaş esiri standartlarına göre bile halleri iyi görünmüyordu. SGO, SS Generali Klause çok geçmeden bize nedenini açıkladı.

"Sizi burada gördüğüme üzüldüm," dedi. "Keşke Almanya'ya geri döndüğünüz için size hoş geldiniz diyebilseydim ama yapamam. Aranızda Erzebirge Dağlarını bilen varsa bu bölgenin uranyumun çıkarıldığı peşblend maden cevheri yönünden zengin olduğunu bilir. Uranyum radyoaktiftir ve farklı kullanım alanları vardır ama İvanlar onun tek bir özelliğiyle ilgileniyor. Sovyet atom bombası projesi için bol miktarda uranyuma ihtiyaçları var ve bu silahın geliştirilmesine birinci önceliği verdiklerini söylemek de abartı olmaz. Elbette ki bu öncelik sizin sağlığınıza verilenden çok daha fazla."

"İşlenmemiş peşblende maruz kalmanın uzun vadede nasıl etkileri olduğunu bilmiyoruz, ama iki nedenden iyi olmadığından emin olabilirsiniz. İlk olarak bu şeyi keşfeden Marie Curie bu madde yüzünden öldü; ikinci olarak da Maviler çok zor kalmadıkça madene inmezler. İndiklerinde de maske takar ve çok kısa süre kalırlar. O yüzden aşağıya indiğinizde ağzınızı ve burnunuzu bir mendille kapayın."

"İyi tarafına gelince burada yiyecekler güzeldir ve baskı asgaridir. Güzel banyoları var –nihayetinde burası zamanında Alman kampıydı– ve haftada bir gün izinliyiz; tabii bunun nedeni de asansörü ve gaz seviyesini kontrol etmek zorunda olmaları. Dendiğine göre Radon gazı oluyormuş. Tehlikeli olduğu haricinde tek bildiğim renksiz ve kokusuz olduğu. Olumsuz bir şey daha dediğim için kusura bakmayın. Ayrıca Almanya'daki Sovyet işgal bölgesinde kurmayı planladıkları yeni Halk Polisi için adam toplamaları adına MVD bazı Alman

subaylara yetki verdi. MVD'nin Alman kolu olması için tasarlanan bir gizli polis. Müttefik Kontrol Komisyonu'nun kurallarına göre Almanya'da böyle bir polis gücünün kurulması yasak ama bu onları el altından bu işi yapmaktan alıkoymuyor. Ama her şeyden önce bu işi yapacak adamlara ihtiyaçları olduğundan sorgulandığınız sırada ağzınızdan çıkacaklara çok dikkat edin. Duydunuz mu beni? Komutam altında dönek istemiyorum. İvanlar adına çalışan bu Almanlar eski KPD'ye bağlı komünistler. Yani bizim asıl mücadele ettiğimiz şey. Avrupa bolşevizminin çirkin yüzü. Eğer aranızda nasyonal sosyalizm davasının doğruluğundan şüphe etmiş varsa bile artık hatalı olanın lider değil de kendisi olduğunu görmüştür. Dediğimi aklınızdan çıkarmayın ve kendinize mukayyet olun."

Derhal madene inmem emredilmediğinden şanslı sayılırdım. Onun yerine tasnif işine verildim. Madenden getirilen vagonlar dolusu kaya iki sıra *pleni* arasında hareket eden bir taşıyıcı bant üzerine dökülüyordu. Birisi bana kahverengimsi siyah kayaların arasında peşblende cevherini nasıl tanıyacağımı öğretti. Cevher olmayan kayalar atılıyor ve diğerleri gözle değerlendirilip mika bir pencerenin bir ucunda metal bir tüp tutan bir Mavi tarafından ikinci kez tasnif edilmesi için kutulara atılıyordu: tüpün ürettiği beyaz gürültüye bağlı olarak bir cevher ne kadar elektrik üretiyorsa o kadar kaliteli demekti. Yüksek kaliteli kayalar işlenmeleri için Rusya'ya gönderiliyordu ama miktarları çok azdı. Çok az miktarda cevher elde edebilmek için büyük miktarda kayanın taran-

ması gerekiyordu ve Johannesgeorgenstadt'taki hiç kimse İvanların yakın zamanda bir atom bombası yapabileceğine inanmıyordu.

Maden ofisine tekmil vermem istendiğinde oraya gideli neredeyse bir ay olmuştu. Ofis, maden motor bobininin yanındaki, gri taş binada bulunuyordu. İlk kata çıkıp bekledim. Ofisin açık kapısından iki MVD subayı görebiliyordum. Dediklerini de duyabildiğim için bunların General Klause'nin haklarında bizi ikaz ettiği iki Alman olduğunu anladım.

Benim orada dikildiğimi görünce içeri girmemi işaret edip arkamdan kapıyı kapa[illegible]. Duvardaki saate baktım. Saat on birdi. Masada bir mikrofon olduğuna göre bir yerlerde de büyük bir teyp söyleyeceklerimi kaydetmek için hazır bekliyor olmalıydı. Mikrofonun yanında bir spot ışığı vardı ama kapalıydı. Şimdilik. Pencerede çekilmemiş siyah bir perde bulunuyordu. Bana masanın önündeki bir sandalyeye oturmamı söylediler.

"Bunu son yaptığımda yirmi beş yıl ağır hapis cezası aldım," dedim. "O yüzden kusura bakmayın ama diyecek bir şeyim yok."

"Dilersen temyiz için müracaat edebilirsin," dedi subaylardan biri. "Mahkemede sana söylemediler mi?"

"Hayır. Mahkemenin bana söylediği tek şey Sovyetler'in de Naziler kadar aptal ve zalim olduğu."

"Bunu söylemen çok ilginç."

"Cevap vermedim."

"Yüzbaşı Günther sanırım sizin Nazi olmadığınıza dair intibaımızı pekiştirmek istiyorsunuz."

Bu arada diğer subay telefonu kaldırıp Rusça duyamadığım bir şeyler söyledi.

"Ben Binbaşı Weltz," dedi ilk subay. Telefon ahizesini yerine koyan diğerine baktı. "O da Teğmen Rascher."

Homurdandım.

"Senin gibi biz de Berlinliyiz," dedi Weltz. "Daha doğrusu geçen hafta oradaydım. Tanınmaz hale gelmiş. Hitler'in teslim olmayı reddetmesi yüzünden yerle bir olmuş." Masanın üzerindeki bir paket sigarayı bana doğru itti. "Bir sigara al. Ne yazık ki Rus sigarası ama hiç yoktan iyidir."

Bir tane aldım.

"Ben yakarım," deyip masanın etrafından dolaşıp gelerek sigaramı yaktı.

Masanın kenarına oturup içmemi izledi. Sonra da kapı açıldı ve *starshina* elinde bir kâğıtla içeri girdi. Masanın üzerindeki sigaraların yanına koyup tek laf etmeden gitti.

Weltz bir süre kâğıt parçasına baktıktan sonra bana döndü.

"Başvuru formun," dedi.

Kâğıt üzerindeki Kiril harflerine baktım.

"Tercüme etmemi ister misin?"

"Gerek yok. Rusça okuyup konuşabiliyorum."

"Bu çok iyi." Bana bir dolmakalem verip imzalamam için kâğıdı uzattı. "Bir sorun var mı?"

"Ne manası var?" diye sordum.

"Çok manası var. Sovyetler Birliği hükümetinin de diğer tüm hükümetler gibi usul ve kaideleri vardır. Kâğıda kaydedilmeden hiçbir şey olmaz. Almanya'da da öyle değil mi? Her şeyin resmi bir belgesi vardır."

Yine tereddüt ettim.

"Evine, Berlin'e dönmek istiyorsun değil mi? Serbest bırakılmadan evine gidemezsin ve temyiz için başvurmadan önce de serbest bırakılamazsın. Bu kadar basit. Hiçbir şey için söz vermiyorum ama bu kâğıdın süreci başlatacağından emin ol. Dışarıdaki maden motor bobinini düşün. Bu kâğıt parçası çarkı harekete geçirecek."

Belgeyi önce normal sonra da tersten okudum: Sovyetler Birliği ve onun işgal ettiği bölgelerde kimi zaman tersten okumak daha çok şey ifade ederdi.

İmzaladım ve Binbaşı Weltz belgeyi kendine doğru çekti.

"En azından artık buradan çıkmak istediğini biliyoruz," dedi. "Eve gitmek istediğini de. Şimdi geriye bunu gerçekleştirmenin yolunu bulmak kaldı. Bunun da en kısa zamanda olması gerek. Daha doğrusu yirmi beş yıldan önce. Tabii buradaki herkesin çok tehlikeli dediği işten sağ çıkabilirsen. Şahsen bu uranit yığınlarına bu kadar yakın olmak bile beni rahatsız ediyor. Onu karanlıkta parlayan şu sarı toza çeviriyorlar. İnsanlara ne yapacağını bir tek Tanrı bilir."

"Teşekkürler ama ilgilenmiyorum."

"Sana daha teklifimizi söylemedik," dedi Weltz. "Bir polis olarak iş teklif ediyoruz. Senin vasıflarında birinin ilgisini çekeceğini düşünmüştüm."

"Nazi Partisine üye olmayan birinin," dedi Teğmen Rascher. "Ayrıca eski bir Sosyal Demokrat Parti üyesi."

"Yüzbaşı KPD ve SDP'nin birleştiğini biliyor muydun?"

"Biraz geç oldu," dedim. "Aralık 1931'de KPD'nin desteğini kullanabilirdik. Kızıl Devrim sırasında."

"Hep Troçki'nin hatası," dedi Weltz. "Neyse geç olması hiç olmamasından iyidir. Yeni parti – Sosyalist Birlik Partisi, SED– yeni bir Almanya için el ele çalışılması adına yeni bir başlangıcı temsil ediyor."

"Bir yeni Almanya daha mı?" Omuz silktim.

"Eskisiyle bir yere varamazdık değil mi? Pek çok şeyi yeniden inşa etmemiz gerekecek. Sadece siyasetin değil hukuk ve düzenin de baştan inşası gerek. Yeni bir polis gücü kuracağız. Şimdilik ismi Beşinci Kommissariat ya da K-5. Yıl sonuna kadar işler hale getirmeyi umuyoruz. O zamana kadar da adam topluyoruz. Geçmişte Kripo'da başmüfettiş olup sicili temiz ve Naziler tarafından görevden alınmış senin gibi adamları. Sen ihtiyacımız olan türde ilkeli bir adamsın. Sanırım eski rütbeni de iade etmemiz mümkün, emeklilik hakkınla birlikte. Berlin seviyesinde bir maaş. Yeni ev alman için yardım ve eşin için bir iş."

"Hayır, teşekkürler."

"Bu çok yazık," dedi Teğmen Rascher.

"Neden bunu bir düşünmüyorsun, Yüzbaşı," dedi Weltz. "Önce iyi bir uyku çek. Dürüst olmam gerekirse, Günther, sen listemizin başındaki isimsin. Malum nedenlerden ötürü de burada ancak gerektiği kadar kalacağız. Ben babayım ama teğmen evlendiği zaman çocuğu olması ihtimalini ortadan kaldırmak istemiyor. Radyasyon erkeğin üreme kabiliyetini de bir şeyler yapıyor. Tiroit bezleri ve vücudun enerji kullanım ve protein

yapabilme yeteneğini de etkiliyor. En azından biz böyle düşünüyoruz."

"Cevabım hâlâ hayır," dedim. "Gidebilir miyim?"

Binbaşının suratı asıldı. "Anlamıyorum," dedi. "Sen bir sosyal demokrat olarak Heydrich için çalışmayı kabul edip bizim için çalışmayı nasıl kabul etmezsin? Bunu açıklayabilir misin?"

Ancak o zaman binbaşının bana kimi hatırlattığını anladım. Üniforması farklı olabilirdi ama beyaz sarı saçları, mavi gözleri, yüksek alnı ve tiz ses tonu yüzünden o daha bahsetmeden Heydrich'i düşünmeye başlamıştım. Weltz ve Heydrich muhtemelen aynı yaşlardaydı. Öldürülmeseydi Heydrich şimdi kırk iki yaş civarında olurdu. Genç teğmenin saçları daha beyazdı ve binbaşının yüzü ne kadar uzunsa onunki de o kadar genişti. Esir kampında bir yıl geçirmemiş, savaştan önceki halime benziyordu.

"Evet, Günther? Bu konuda ne söyleyeceksin? Belki senin de Nazilerden hiçbir farkın yok. Bir parti yandaşı. Gerçekte ne olduğunu anlaman bu kadar uzun mu sürdü?"

"Sen ve Heydrich o kadar da farklı değilsiniz," dedim binbaşıya. "Onun için de çalışmayı istemedim ama söylemekten korktum. Bana yapabileceklerinden korktum. Sen ise bu konuda onun kadar şanslı değilsin çünkü elinizden gelenin en kötüsünü zaten yaptınız. Geriye bir tek beni vurmanız kaldı ki o da pek büyük bir kötülük sayılmaz. Bazen dibe vurduğunu bilmekten büyük huzur yoktur."

"İnadını kırabiliriz," dedi Weltz.

"Zamanında ben de birkaç kişiye aynısını yapmıştım," dedim. "Ama o zaman bir gereği vardı. Benim durumumda ise yok çünkü benim inadımı kırdığınız zaman artık hiçbir faydam kalmayacağından ne işinize yarayacağım? Şu anda da hiçbir işinize yaramam ama şimdilik bilmiyorsunuz. Ben zamanında kendi aklınca kurnazlık yapıp gerektiğinde başını çeviren ya da yalakalık yapan bir polistim. Naziler sizden daha kurnazdı. Bunu bilirlerdi. Heydrich'in beni Kripo'ya geri almasının tek nedeni polis devletinde bile kimi zaman gerçek polislere ihtiyaç duyulacağını bilmesiydi. Fakat sen gerçek polis istemiyorsun, Binbaşı Weltz, sen rozetli bir devlet memuru istiyorsun. Yatmadan önce Karl Marx ve gündüz de Halk Postası okumamı istiyorsun. Komünist Parti'yi memnun etmek ve orada kariyer sahibi olmak isteyecek birini istiyorsun." Bezgince başımı iki yana salladım. "Son kez bir partide bir şeyler yapmaya çalıştığımda bir kız beni tokatlamıştı."

"Yazık," dedi Weltz. "Hayatının kalanını ölü olarak geçireceksin. Mensup olduğun sınıf gibi sen de tarihin kurbanısın, Günther."

"İkimiz de öyleyiz, Binbaşı. Eğer Almansan tarihin kurbanısın demektir."

Fakat ben çevremin de kurbanıydım. Bunu garantilemekten çekinmediler. Görüşmenin ardından tasnif işinden derhal madene gönderildim.

Gürültünün hiç kesilmediği bir dünyaydı. Kayaları taşınabilir taşlar haline çeviren yeraltı patlamalarının sarsıntıları hiç durmuyordu; bir de asansör boşluğunda hareket eden kafes kapısının

açılırken çıkardığı ses vardı. Kayaları kazmalarla parçalayıp vagonlara yüklerken çıkardığımız seslere ek olarak bu vagonların ray üzerinde ileri geri gidip gelirken çıkardığı gürültüyü de dinliyorduk. Her patlamanın ardından çıkan toz yüzünden burun deliklerim simsiyahtı ve terim de gri bir yağı andırıyordu. Geceleri sürekli öksürüyordum ve balgamım yanmış yumurtaya benziyordu. İlkelerim uğruna ağır bir bedel ödüyorum gibi görünüyordu. Ama madende Johannesgeorgenstadt'taki hiçbir yerde göremeyeceğiniz türde bir arkadaşlık ve öksürdüğünüzü duyunca kendilerinin nispeten daha iyi olduğunu düşünen *pleni*'lerin derhal saygısını kazanma durumu vardı. Mutlaka birisi sizden kötü olurdu. Ölmeden önce o kişiyle karşılaşmayı umut ettim.

Banyoda ayna vardı. Çürüyen vücutlarımızda kendi büyükbabamızı ya da daha fenasını görme korkusuyla genelde ona bakmazdık; ama günün birinde istemeden de olsa gözüm aynadaki yansımama takılınca karşımda kazdığımız peşblend kayalara benzeyen birini gördüm: Kahverengimsi siyahtı, yumru gibi ve şekilsizdi, önceden gözlerimin olduğu yerde iki soluk saydam boşluk vardı ve bir sıra siyah ve gri fazlalığın da dişler olabileceğini düşündüm. Hayatımda çok suçlu görmüştüm ama Bay Hyde'in yüz karası kardeşinden başka bir şeye benzemiyordum. Onun gibi de davranıyordum. Aşağıda Mavi olmadığından anlaşmazlıkları azami şiddetle çözmeye çalışıyorduk. Madendeki Berlinli *pleni*'lerden biri olan ve polislerden pek hoşlanmayan Schaefer bir seferinde bana 1933'te SDP liderleri Berlin'den kovul-

duğunda çok sevindiğini söyledi. Ben de suratına bir yumruk indirdim, kazmayla bana vurmaya kalktığında da ona kürekle vurdum. Epey zaman yerden kalkamadı ve dürüst olmak gerekirse bir daha aynı adam olmadı – tarihin bir kurbanı daha. Karl Marx olsa onaylardı.

Ama bir zaman sonra kendimde dahil olmak üzere hiçbir şeyi umursamaz oldum. Kazmamla tek başıma çalışabilmek için daracık yerlere giriyordum ki çok sık göçük olduğundan bu çok tehlikeliydi. Ama patlama olduktan sonra toz yeri kapladığından buralarda nefes almak daha kolaydı.

Bir ay daha geçti. Ardından günün birinde tekrar ofise çağrıldım, karşımda yine aynı iki MVD subayını bulma ve onların bana aşağıda geçirdiğim günlerin K-5 hakkındaki fikrimi değiştirmeme yetip yetmediğini soracağı beklentisiyle gittim. Pek çok şey hakkında fikrimi değiştirse de Alman komünizmi ve onun gizli polisi hakkında değiştirmemişti. Onlara cehennemin dibine kadar yolunuz var diyecek ve belki de bunu ciddiymişim gibi demeyi başarabilecektim ama aslında birinin gelip de yüzüme Paris plasteri sürmesine bile razıydım. O yüzden iki subayı orada göremeyince biraz hüsrana uğradım çünkü inandığın asil şeylerin morgda yatarken hiçbir ehemmiyeti kalmayacak şeklindeki nutuklarını dinlemeye kendimi çok hazırlamıştım.

Odada sadece, seyrelen kahverengi saçlı ve hırçın çeneli iri kıyım bir adam olan, tek bir subay vardı. Önceki iki subay gibi mavi pantolon ve kahverengi *gimnasterka* gömlek giyiyordu ama daha çok madalyası vardı; gazi NKVD askeri ni-

şanı, Kızıl Sancak Madalyası ve tanıyamadığım birkaç tane daha. Yakasındaki apoletler ve kolundaki yıldızlar en azından albay belki de general olduğunu gösteriyordu. Kareyi andıran siperli mavi subay şapkası, masanın üzerindeki Nagant tabancası ve kova büyüklüğündeki kılıfıyla yan yana duruyordu.

"Cevabım hâlâ hayır," dedim kim olduğunu umursamadan.

"Otur," dedi. "Ve salaklık etme."

Almandı.

"Biliyorum biraz kilo aldım ama yine de beni tanımanı beklerdim," dedi.

Oturdum ve tozla kaplı yüzümü ovaladım.

"Söyledikten sonra tanıdık gelmeye başladın."

"Senin kim olduğunu hayatta tanıyamazdım."

"Biliyorum çikolatayı bırakmam gerekirdi. Bir de saç tıraşı ve manikür lazım. Ama hiç zaman yok. Çok meşgulüm."

Subayın domuz kasabını andıran yüzünde bir gülümseme belirdi. Hemen hemen. "Mizah yeteneği. Böyle bir yerde çok etkileyici. Ama beni gerçekten etkilemek istiyorsan sert adamı oynamayı bırakıp bana kim olduğumu söyle."

"Bilmiyor musun?"

Sabırsızca başını iki yana salladı. "Lütfen. İzin verirsen sana yardım edebilirim. Ama buna değeceğine ikna olmam gerek. Eğer hâlâ hatırladığım gibi bir dedektifsen."

"Erich Mielke," dedim. "Sen Erich Mielke'sin."

25

ALMANYA, 1946

"En başından beri biliyordun."

"Bilmediğim zamanlar da vardı. Seni son gördüğümde bana benziyordun, Erich."

Sanki anıları canlanmış gibi Mielke'nin yüzü asıldı. "Adi Fransızlar," dedi. "Benim gözümde en az Naziler kadar kötüler. Berlin'deki dört galip devletten biri olmalarını hâlâ içime sindiremedim. Faşistleri yenmek için ne yaptılar? Hiç."

"Hiç değilse bir konuda hemfikiriz."

"Le Vernet'te ikinci kez hayatımı kurtardın. Neden?"

Omuz silktim. "O zaman iyi bir fikir gibi gelmişti."

"Hayır, bu kadar basit değil," dedi emin bir ifadeyle. "Söyle bana. Bilmek istiyorum. Bir Gestapo subayı gibi giyinmiştin ama öyle davranmıyor-

dun. Ne o zaman anlayabildim ne de şimdi anlayabiliyorum."

"Senin, benim ve bu dört duvarın arasında kalsın Erich ama Gestapo pek hoş bir grup değil." Ona Lourdes yolu üzerinde Binbaşı Bomelburg ve SS fırtına askerlerinin işledikleri cinayetleri anlattım. "Gördüğün gibi bir adamı mahkemeye çıkarmakla yol kenarında vurmak bambaşka şeylerdir. Şansın varmış ki önce Gurs'taki kampa gittik yoksa kaçmaya çalışırken vurulanlar arasında sen de olabilirdin. Ama MVD'deki dostlarının yaptıklarını gördükten sonra belki de öyle yapsaydık daha hayırlı olurdu diye düşünüyorum. Rengi ne olursa olsun fare yine faredir. Bana gelince fare olmak hamurumda yok."

"Belki de beyaz faresindir."

"Belki."

Mielke masanın üzerine bir paket Belomorkanal sigarası attı. "Al. Ben içmiyorum. Sana getirdim." Sigaralardan sonra birkaç da kibrit attı. "Bence sigara içmek sağlığa zararlı."

"Sağlığım konusunda endişelenmem gereken çok daha önemli hususlar var." Bir sigara yakıp keyifle tüttürdüm. "Bilmiyor olabilirsin ama Rus sigaraları Amerikan sigaraları kadar zararlı değil."

"Aa, nedenmiş?"

"Çünkü içlerinde çok az tütün var. Dört puf sonra bitiyor."

Mielke gülümsedi. "Sağlıktan söz açılmışken buranın sağlığına faydalı olacağını zannetmiyorum. Biraz daha kalırsan ikinci bir kafan çıkacak. Bence çok yazık olur." Gelip masanın kenarına

oturup ayaklarından birini sallamaya başladı. "Rusya'dayken sağlığıma dikkat etmeyi öğrendim. Hatta Sovyetler Birliği'nde spor madalyaları bile kazandım. Moskova dışındaki Krasnogorsk adındaki küçük bir kasabada oturuyordum ve hafta sonlarında, zamanında Yussupov sülalesine ait bir av köşküne gidip ava çıkardım. Prens Yussupov, Rasputin'i öldüren asillerden biridir. Bilirsin Rasputin'in ölümü hakkında bin çeşit şey uyduruldu. Mesela tam olarak ölmeden önce onu üç ya da dört kez öldürmek zorunda kalmışlar. Zehirlemişler, vurmuşlar, döverek öldürmüşler ve sonunda da boğmuşlar. Aslında tüm bunları yaptıkları bu beyhude işi biraz daha erdemli göstermek için uydurdular. Üstelik prens bu işi kendisi de yapmadı. Rasputin'i kafasından vuran kişi İngiliz Gizli Servisi mensubu. Bunu anlatmamın nedeni Rasputin gibi her türlü güçlüğün üstesinden gelmeyi bilmiş güçlü bir adamın bile ölümü atlatamamış olması. Dostum sende burada öleceksin. Sen de, ben de bunu biliyoruz. Ya uranitten zehirleneceksin ya da kaçmaya çalışırken vurulacaksın. Ya da bazen olduğu gibi madeni su bastığında boğulacaksın. Ama böyle olmak zorunda değil, Günther. Sana yardım etmek istiyorum ama bana güvenmen gerek."

"Kulak kesildim, Erich. İkisi de emrinde."

"İkimiz de Beşinci Kommissariat'ta çok kötü bir polis olacağını biliyorduk. Öncelikle yeniden eğitilmen için Krasnogorsk'taki anti-faşist okuluna gitmen gerekecek. Seni bir inanana çevirecekler. İlk karşılaşmamızdan beri seninle ilgili her şeyi okuyorum, Günther. Seni komüniste çevirmenin

büyük bir zaman israfı olacağından eminim. Ama hâlâ buradan çıkabilmenin en kolay yolu bu. K-5 ve yeniden eğitim için gönüllü olman."

"Doğru bu aralar okumayı biraz ihmal ettim ama..."

"Doğal olarak bu sadece senin kaçışın için bir bahane olacak."

"Doğal olarak kaçarken vurulmam her zaman ihtimal dahilinde olacak."

"Eğer öğrenmek istiyorsan ikimizin de vurulma şansı var. Senin için hayatımı tehlikeye atıyorum, Günther. Umarım bunu takdir edersin. Geçen on ila on iki yıl içerisinde canımı koruma konusunda uzman oldum diyebilirim. Sanırım ikimizin ortak yönü de bu. Her halükarda basite aldığım bir şey değildir."

"Neden böyle bir riske giriyorsun ki? Senin anlamadığın gibi şimdi de ben anlamıyorum."

"Bu işe uygun olmayan tek fare sen misin zannediyorsun? Sence vicdan sahibi olmayı sürdürebilen tek kişi sen misin?"

"Ben hiçbir zaman bir şeylere inanmadım. Ama sen en başından beri inandın, Erich."

"Evet, inandım. Kesinlikle. İşte o yüzden partiye sadakatin hiçbir manası olmadığını ve her şeyin tek kalemde alınabileceğini idrak ettiğimde büyük şok yaşadım."

"Bunu sana neden yaptılar, Erich?"

"Hepimizin küçük sırları vardır, işte o yüzden."

"Hayır, bu kadar basit değil," dedim konuşmanın başında dediğini tekrarlayarak. "Söyle. Bilmek istiyorum. Belki bundan sonra sana güvenebilirim."

Mielke ayağa kalkıp kollarını kavuşturarak düşünceli bir şekilde yürüdü. Bir süre sonra başını sallayıp konuşmaya başladı:

"Le Vernet'ten sonra başıma ne geldiğini hiç merak ettin mi?"

"Evet. Ama Heydrich'e Yabancı Lejyonuna katıldığını söyledim. İnanıp inanmadığından emin değilim."

"Beni 1940 yılında görmenden sonra üç yıl daha Le Vernet'te tutuldum. Aklın alıyor mu? Cehennemde üç yıl daha. Evet, kim bilir belki de aklın alıyordur. Alman Litvanyalı Richard Hebel'in kimliğini almıştım. Sonunda Aralık 1943'te işçi olarak Speer'in Silah ve Savaş Aracı Üretim Bakanlığına alındım. Geçmişte Todt işçisi olarak bilinen şey oldum. Ben ve diğer binlercesi Naziler için köle işçi olarak çalıştık. Ben Arden Ormanlarında odun keserek Alman ordusuna yakıt sağladım. İşte şu an gördüğün adama orada dönüştüm. Bu omuzlar ağaç keserek oldu. Neyse sözde yardım gönüllüsü olarak kalıp savaşın sonuna kadar günde on iki saat çalıştım. Savaş bittikten sonra da Berlin'e dönüp Partide gönüllü olarak çalışmak için Potsdamer Platz'daki tekrar yasal olan KPG genel merkezine girdim. Çok şanslıydım. Denk geldiğim birisi bana savaş sırasında yaptığım iş hakkında yalan söylememi tavsiye etti. Mahkûm, bilhassa da faşistler adına yardım gönüllüsü olarak çalışan biri olduğumu söylememi nasihat etti."

Mielke sanki bir arı tarafından sokulduğunu zaman içinde anlayan bir ayı gibi gittikçe kaşlarını çatmaya başladı. Başını iki yana salladı.

"Buna bir mana verememiştim. Nihayetinde Naziler için çalışmak benim suçum değildi. Ama bana Partinin buna bu gözle bakmayacağı söylendi. Sonunda Yoldaş Stalin ve Partiye itimat eden tüm içgüdülerime rağmen bu adama güvenmeye karar verdim. Adamın adı Victor Dietrich'ti. O yüzden onlara İspanya'da saklandığımı ve sonra da Fransız partizanlarla birlikte savaştığımı söyledim. İyi ki öyle yapmışım, çünkü Dietrich'i dinlemeseydim hayati bir hata yapmış olacaktım. Ağustos 1941'de Yoldaş Stalin, Halkın Savunma Komiseri olarak ünlü emrini, yani emir yirmi yediyi yayınladı. Bu emre göre Sovyet savaş esiri diye bir şey olmayıp sadece hainler vardı." Mielke omuz silkti. "Almanya ve Fransa'daki hapis hayatları sona erip Sovyetler Birliği ve onun kontrolündeki bölgelere dönen iki milyona yakın kadın ve erkeğin –çoğu sadık parti üyeleriydi– büyük bölümü idam edildi ya da on ila yirmi yıl arasında değişen cezalarla çalışma kamplarına gönderildi. Bunlardan biri de benim kardeşimdi. O yüzden artık inancım kalmadı, Günther. Çünkü geçmişimdeki bir şey her an gün ışığına çıkabilir ve seninle aynı konumda olabilirim."

"Ama ben bir gelecek istiyorum. Somut bir şey istiyorum. Bu çok mu tuhaf? Gertrud adında bir kadınla görüşüyorum. Berlin'de terzilik yapıyor. Annem de terziydi. Bunu biliyor muydun? Neyse birlikte bir hayatımız olabileceğine inanıyorum. Tüm bunları sana neden anlattığımı da bilmiyorum. Seni kurtarmak için bir bahaneye ihtiyacım yok. Hayatımı iki kez kurtardın. Nasıl bir insan böyle bir şeyi unutabilir ki?"

Bir süre sessiz kaldım. Sonunda suratı sabırsızlıktan karardı.

"Yardım etmemi istiyor musun, istemiyor musun be adam?"

"Nasıl olacak?" dedim. "Önce bunu bilmek istiyorum. Eğer canımı ellerine teslim edeceksem önce tırnaklarının temiz olduğunu bilmek istememi yadırgamazsın herhalde?"

"Tam bir Berlinli gibi konuştun. Haklısın. Dinle. Merkezi Anti-Faşist Okulu Krasnogorsk'tadır. Her ay tekrar eğitilmeleri için Berlin'den bir uçak dolusu Naziyi oraya gönderiyoruz. Şu anda orada epey kişi var. Kendilerine Özgür Almanya İsteyen Milli Komisyon diyorlar. Feldmareşal Paulus da onlardan biri. Bunu biliyor muydun?"

"Paulus işbirlikçi mi oldu?"

"Stalingrad'dan beri. Ayrıca Seydlitz-Kurzbach da var. Elbette Königsberg'den onun propaganda yayınını hatırlarsın. Orada küçük bir Alman kolonisi kuruldu denebilir. Evden uzakta bir Nazi evi. Berlin'den Krasnogorsk uçağına binince geri dönüşün olmaz. Ama burayla Berlin arasındaki trende ya da daha iyisi burayla Zwickau arasında kaçmayı başarabilirsin. Bu kampla Amerikan işgal bölgesi arasında altmış kilometreden az mesafe var. Eğer kız arkadaşım Gertrud, Doğu Berlin'de olmasa ben de kaçardım. O yüzden teklifim şu: Binbaşı Weltz'e fikrini değiştirmeyi başardığımı söyleyeceğim. Böylece anti-faşist okuluna eğitilmeye gönderilmek için hazırlanacaksın. Önce kamp komutanına seni madenden tekrar tasnif işine almasını söyleyecek. Buradan çıkana kadar her şeye eskisi gibi devam edeceksin. Çıkışta

sana temiz üniforma ve yeni botlar verilecek. Bu arada ayakkabı numaran kaç"

"Kırk altı."

Mielke omuz silkti. "Bir kişinin kilosu değişebilir ama ayak ölçüsü hiç değişmez. Tamam. Botun içerisinde bir tabanca, bazı evraklar ve kelepçelerin anahtarı olacak. Muhtemelen yanında o genç MVD teğmen ve bir Rus *starshina* olacak. Ama dikkatli ol. Kolay pes etmezler. Bir *pleni*'nin kaçmasına izin veren, çalışma kampında onun yerini alır. Muhtemelen silahı kullanarak ikisini de öldürmek zorunda kalacaksın. Ama bunu dert edeceğini pek zannetmem. Tren önceden bindiğin mahkûm trenlerinden farklı olacak. Ayrı kompartımanın bulunacak. Hareket eder etmez tuvalete gideceğini söyleyip ilk fırsatta ateş etmeye başla. Sonrası sana kalmış. İmkân bulabilirsen refakatçilerinden birinin üniformasını al. Rusça bildiğin için o konuda da bir sıkıntı yaşamazsın. Trenden atla ve batıya doğru gitmeye başla. Yakalanırsan her şeyi inkâr ederim haberin olsun. İşkence görürsen suçu Binbaşı Weltz'e at. O herife hiç ısınamadım."

Mielke'nin kalpsizliği beni gülümsetti. "Tek sorun kaldı," dedim. "Diğer *pleni*'ler. Silah arkadaşlarım. Onları sattığımı düşünecekler."

"Çoğu Nazi zaten. Ne düşündükleri umurunda mı?"

"Hiç zannetmezdim, ama ne gariptir ki umurumda."

"Senin kaçtığını çok geçmeden duyarlar. Böyle haberler hızlı yayılır. Özellikle de bedelini binbaşı ödeyince. Bunun olması için de elimden geleni

yapacağım. Son bir şey daha var. Amerikan bölgesine vardığında bana bir iyilik yapmanı istiyorum. Berlin'deki bir adrese gidip birisine para vermeni istiyorum. Bir kadına. Aslında onunla daha önce bir kez tanıştın. Sanırım hatırlamazsın ama beni SA fırtına askerlerinin elinden kurtardığın gün onu da arabanla bırakmıştın."

"Sana yardım etmeyi alışkanlık haline getirmek istemem Erich ama neden olmasın? Yaparım."

Erich Mielke'nin bana anlattıklarının ne kadarının doğru olduğunu bilmiyordum. Johannesgeorgenstadt'taki kampta kalırsam öleceğim konusunda haklıydı. Oysaki Mielke'nin asıl bilmediği bana bu teklifi yaptığında benim, pes edip kaçma fırsatı elde edebilme umuduyla iyi bir komünist olmaya ve K-5'e katılmayı kabul etmeye hazır olduğumdu.

Mielke'yle görüşmemin hemen ardından, söz verdiği gibi, kaya tasnifi işine geri alındım. Bu Alman komünistlerle işbirliği yapmayı kabul ettiğim yönünde bazı şüphelerin doğmasına neden oldu ve bu yüzden General Krause ve yaveri SS Binbaşı Dunst tarafından sorgulandım; fakat benim, artık her ne demekse, Almanya'ya sadık olduğum yönünde verdiğim teminatları kabul etmiş göründüler. Günler geçtikçe de baştaki şüpheleri azaldı. Ne zaman ofise çağrılıp temiz üniformamı ve hepsinden önemlisi yeni postallarımı alacağımı bilmiyordum ve zaman geçtikçe Mielke'nin beni kandırmış olduğundan ya da tutuklandığından şüphelenmeye başladım. Sonun-

da soğuk bir ilkbahar günü bana duşlara gitmem emredildi ve orada yıkanma izin verildikten sonra başka bir üniforma teslim edildi. Kaynatılarak yıkanmış ve tüm rütbe ve şeritleri sökülmüştü ama üzerimdeki paçavralardan sonra bana Holters'te dikilmiş gibi geldi. Bana bunu veren pleni bir Rus *besprisorni*'ydi – Sovyet çalışma kampında büyümüş ve Maviler tarafından denetime ihtiyacı olmayan bir mahkûm gözüyle bakılan bir yetim. Bana yumuşak kaliteli deriden yapılmış postallarımı verip benim için etrafı kolaçan etti.

Para rubleydi ve Mielke'nin arkadaşına teslim edeceğim zarfın içerisinde birkaç yüz dolar bulunuyordu. Evraklar bir pembe geçiş kartı, bir yiyecek karnesi, bir seyahat izni ve bir Alman kimlik kâğıdından oluşuyordu – Amerikan bölgesindeki Nürnberg'e giderken yolda durdurulursam ihtiyacım olacak her şey. Kelepçeler için de küçük bir anahtar vardı. Ayrıca neredeyse anahtarlar kadar küçük bir de tabanca bulunuyordu: 5 santim namlulu ve altı mermili 0.25 kalibre bir Colt. Pek kayda değer bir şey olmasa da fikir ayrılığı yaşadığınız kişiyi bir daha düşünmeye ikna edecek kadar vardı. Ama ancak o kadar. Bu bir dansçı kız silahıydı ve horozsuz olduğundan jartiyerin içine saklaması kolaydı.

Postalımın içindeki evrakla parayı aldım, silahı kemerime saklayıp tahmin ettiğim gibi Teğmen Rascher ve bir Mavi çavuşun beni beklediği kapıya doğru yürüdüm. Tek sorun Binbaşı Weltz'in de beni bekliyor olmasıydı. İki kişiyi öldürmek zaten zordu. Bir de üçüncünün çıkması her şeyi berbat edebilirdi. Ama artık geri dönemezdim. Ruslar-

dan ziyade Amerikalılara ait gibi duran siyah bir Zim Saloon arabanın önünde duruyorlardı. Yarı yola vardığımda birinin adımı seslendiğini duydum. Baktığımda Bingel'in başını bana doğru salladığını gördüm.

"Onlarla anlaştın değil mi, Günther," dedi. "Ruhunu sattın. Umarım bunun karşılığında iyi bir bedel almışşındır adi herif. Umarım seni cehenneme kendi ellerimle gönderecek kadar uzun yaşarım."

Kendimi berbat hissetsem de arabanın yanına gidip kelepçe takılması için ellerimi uzattım. Sonra araca binip Mavinin şoförlüğüyle yola çıktık.

"Adam sana ne söyledi?" dedi Rascher.

"İyi dileklerini iletti."

"Öyle mi?"

"Hayır, ama çok da önemli değil."

Johannnesgeorgenstadt'taki küçük tren istasyonunda tren hazır bekliyordu. Önünde kızıl yıldız bulunan buharlı lokomotif cehennemden gelmiş gibiydi ki ortama gayet iyi uyuyordu. Kaçmayı planlıyor olsam da utanç verici bir şey yapmakta olduğum hissini bir türlü kafamdan atamıyordum. Gerçekten de Beşinci Kommisariat'a katılmak istesem herhalde kendimi ancak bu kadar kötü hissederdim.

Dördümüz tebeşirle ve Kiril alfabesiyle yan tarafına Berlin yazılı vagona bindik. Tüm vagonlar ayrıydı. Merkezi bir koridor yoktu. Yani tuvaletten geri dönüp ateş yağdırma planı tarih olmuştu. Diğer vagonlarsa Dresden'e giden Kızıl Ordu askerleriyle doluydu ki bu da durumu daha da içinden çıkılmaz hale getiriyordu.

Rus çavuş terli ve gergindi, trene binmeden evvel istavroz çıkardığını fark ettim. Tuhafıma gitti, çünkü Sovyet bölgesinde bile tren yolculuğu pek tehlikeli değildi. Bilakis iki Alman MVD subayı gayet rahat görünüyordu. Oturup trenin kalkışını beklemeye başladığımızda *starshina*'ya Almanca bilip bilmediğini sordum. Başını iki yana salladı.

"Adam sanırım Ukraynalı," dedi Binbaşı Weltz. "Tek kelime Almanca bilmiyor."

İvan bir sigara yakıp camdan dışarı bakarak benimle göz göze gelmekten kaçındı.

"Çirkin orospu çocuğunun teki," dedim. "Sanırım annesi tüm Ukraynalı kadınlar gibi fahişenin tekiydi."

İvan bu lafa hiçbir tepki vermedi.

"Tamam," dedim. "Gerçekten Almanca bilmiyormuş. O zaman rahatça konuşabiliriz."

Weltz'in kaşları çatıldı. "Sen ne anlatıyorsun?"

"Dinleyin, efendim. Hayatımız birbirimize güvenmemize bağlı. Üçümüz de Almanız. Sakın ona bakmayın. Ama bu kokulu dostumuz hakkında ne biliyorsunuz?"

Binbaşının baktığı teğmen başını iki yana salladı. "Hiçbir şey," dedi. "Neden?"

"Hiçbir şey mi?"

"Birkaç gün önce Johannesgeorgenstadt kampına nakledildi," dedi Rascher. "Berlin'den gönderilmiş. Tek bildiğim bu."

"Ve şimdiden geri mi dönüyor?"

"Neler dönüyor, Günther?" dedi Weltz.

"Bu herifte bir terslik var," dedim. "Hayır, sakın ona bakmayın. Ama hiç gereği olmadığı halde

çok gergin. Ve bir dakika önce istavroz çıkardığını gördüm."

"Aklınca ne yaptığını bilmiyorum, Günther, ama..."

"Sus ve dinle. Ben istihbarat subayıydım ve Berlin'deki Savaş Suçları Bürosunda görev yaptım. Araştırdığım suçlardan birisi de yirmi altı bin Polonyalı subayın öldürülmesiydi. Bunlardan dört bininin öldürüldüğü yeri ise dikkat çekmemesi için söylemiyorum. NKVD tarafından öldürülüp bir ormana gömüldüler."

"Bu saçmalık," diye ısrar etti binbaşı. "Herkes bunu SS'in yaptığını biliyor."

"İnana bana bu SS'in marifeti değil. Biliyorum. Cesetleri bizzat gördüm. Bakın bu yanımızda oturan adamın taşıdığı madalyalardan biri "Erdemli NKVD İşçisi" madalyası. Dediğim gibi istihbarat subayı olduğumdan bunun SSCB Halk Komiseri Konseyi tarafından –diğer bir tabirle Joe amca tarafından– Ekim 1940 tarihinde aynı yılın nisan ayında o cinayetleri işleyenlere verildiğini biliyorum."

Binbaşı surat asıp gözlerini devirdi. Vagonun dışında istasyon görevlisi düdüğünü çalınca lokomotif buhar püskürtmeye başladı. "Bu konuşma nereye varacak?"

"Anlamıyor musun? O bir suikastçı. Bence Yoldaş General Mielke onu bu trene üçümüzü de öldürmesi için yerleştirdi."

Tren hareket etti.

"Deli saçması," dedi Weltz. "Bak eğer bu kaçma teşebbüsünün başlangıcıysa çok başarısız olduğunu söylemem gerek. Herkes Polonyalıları faşistlerin öldürdüğünü biliyor."

"Polonya'dakiler hariç herkes demek istedin galiba," dedim. "Sorumlunun kim olduğuna dair pek şüphe yok. Ama hâlâ inanmıyorsan belki şuna inanırsın: Mielke çoktan senin hayatını kaydırdı, Binbaşı. Bana kaçarken kullanmam için bir silah verdi ama silahın çalışmayacağından eminim."

"Yoldaş General neden böyle bir şey yapsın?" dedi Weltz başını iki yana sallayarak. "Hiçbir mantığı yok."

"Mielke'yi benim kadar tanısaydın mantıklı olduğunu anlardın. Sanırım sana söyleyebileceklerimden çekindiği için beni öldürmek istiyor. Ayrıca bana ek olarak sizin ikinizin de ölmesini istiyor."

"Silah konusunda haklı olup olmadığını kontrolden zarar gelmez, komutanım," dedi Teğmen Rascher.

"Tamam, Günther, ayağa kalk."

Olduğum yerden hiç kımıldamadan gözlerimle Rus çavuşu işaret ettim. Stalin gibi pala bıyığı ve ondan geri kalmayan kaşları vardı; yuvarlak ve kırmızı burnu neredeyse komikti; kulaklarında bir yaban domuzundakinden fazla kıl vardı.

"Binbaşı eğer üzerimi ararsanız İvan bir terslik olduğunu sezip silahını çeker. Bunu yaptığında da hepimiz için artık çok geç olur."

"Ya Günther haklıysa, komutanım," dedi Teğmen Rascher. "Bu adam hakkında hiçbir şey bilmiyoruz."

"Sana bir emir verdim, Günther. Hemen dediğimi yap."

Binbaşı Nagant tabancasının kılıfının kopçasını açtı. Silahı çekip bana mı yoksa MVD

starshina'ya mı doğrultacaktı bilmiyorum, ama İvan bunu görüp sonra da benimle göz göze geldi; benim gözlerimin içine bakınca orada benim onunkilerde gördüğüm şeyi gördü: Öldürücü bir şey. Adam silahına davranınca Teğmen Rascher beni arama fikrinden vazgeçip kendi silahına davrandı.

Hâlâ kelepçeli ve binbaşının kimin tarafında olduğundan emin olmasam da golf topuna vurur gibi İvana bir yumruk savurup kafasının yanına sert bir darbe indirmeyi başardım. Darbe onu iki sıra koltuk arasındaki zemine yıktı ama büyük otuz sekizliği çoktan yağlı eline almıştı. Birisi daha ateş edince üzerimizdeki vagon camı dağıldı. Bir saniye sonra İvan da ateş etti. Merminin başımın üzerinden geçip arkamdaki birine ya da bir şeye isabet ettiğini hissettim. Rus'un yüzüne tekme atıp dönüp baktığımda binbaşının ölüsünün koltuğa yığılmış olduğunu ve teğmenin iki eliyle tuttuğu tabancasını İvana doğrulttuğunu ama sanki daha önce kimseye ateş etmemiş gibi tetiği çekmekte tereddüt ettiğini gördüm.

"Vur onu salak," diye bağırdım.

Ama ben daha bunu söylerken daha tecrübeli olan Ukraynalı bir kez daha ateş edip genç Almanın alnını tek bir kırmızı noktayla işaretledi.

Dişlerimi sıkarak postalımın topuğuyla Rusun suratına vurup bu sefer bir haşereye vurur gibi hiç durmadan devam ettim. Ayağımla attığım son aparkat çenesinin altına gelince bir şeyin yerinden çıktığını hissettim. Tekrar vurduğumda boğazı postalımın ağırlığı altında içe çökmüş gibi göründü. Ancak sonraki tekmeme kadar devam

edebilen boğulur gibi bir ses çıkarıp sonra da hareketsiz kaldı. Koltuğa yığılıp etrafıma baktım.

Rascher ölmüştü. Weltz ölmüştü. Bunu anlamak için nabızlarına bakmama gerek yoktu. Vurulduğunda bir adamın suratında şaşkınlıkla sükûnet karışımı bir ifade belirirdi; sanki birisi bir aktörün en önemli sahnesinde ağzı açık ve gözleri yarı kapalıyken filmi durdurmuş gibi. Bu ve buna ek olarak beyinlerinin şu an yerde bulunuyor olması.

MVD *starshina*'dan uzun bir hırıltı çıkınca oturduğum yerde dengemi düzeltip kafasının yanına tüm gücümle sağlam bir tekme daha indirdim. Bugünlük bu kadar yeterdi.

Kulaklarım hâlâ silah sesleri yüzünden çınlıyordu ve vagonu kesif bir barut kokusu sarmıştı. Ama bunlar beni rahatsız etmedi. Königsberg'deki muharebenin ardından artık hiçbir şey beni fazla rahatsız edemezdi ve beynim kulaklarımdaki çınlamayı siren sesi kabul edip derhal harekete geçti. Eğer sinirlerime hâkim olabilirsem hâlâ kaçmam mümkündü. Başka bir durumda derhal paniğe kapılıp trenden atlayarak başta planladığımız gibi Amerikan bölgesine ulaşmayı denerdim; ama başarı şansı daha yüksek bir plan kendiliğinden şekil aldı ve bu alandaki başarım kan zemine yayılıp her şeyi berbat etmeden önce ne kadar seri hareket edebildiğime bağlı olacaktı.

İki Alman MVD subayının da valizi vardı. Valizleri açtığımda ikisinin de yedek *gimnasterka*'sı olduğunu gördüm. İkisinin de gömleğinde kan lekesi olduğundan bunlar çok işe yarayacaktı. En önemlisi ikisinin de mavi pantolonlarının

lekesiz olmasıydı. Önce ceplerini boşaltıp sonra da madalyalarını, mavi apoletlerini ve *portupeya* kemerlerini aldım. Ardından gömleklerini yukarı kaldırıp kan akmasına engel olmak için kafalarını sardım. Weltz'in kafası mermer dolu bir çantadan farksızdı.

Cinayetten sonra ortalığı temizlemek herkesin harcı değildir ve bunu bir polisten daha iyi kimse yapamaz. Planladığım şey belki işe yaramayacaktı ve yakalanacaktım ama bu iki Almanın daha büyük sorunları vardı. İkisi de Weimar kadar ölüydü.

Postallarını çıkarıp mavi paçalarını çözdükten sonra pantolonlarını da çıkardım. İki çifti de dikkatle valiz rafına koyup bir sonra yapacağım şeyden uzak kalmalarını sağladım.

Vagonun kapısını açmak büyük hata olurdu. Diğer vagonlardaki bir Kızıl Ordu askeri ne yaptığımı görebilirdi. O yüzden pencereyi açtım, binbaşının çıplak vücudunu pencereye getirip bir tünele girmeyi bekledim. Şansıma Erzgebirge Dağlarında yol alıyorduk. Burada demiryolunun dağların içinden geçmesini sağlayan bir sürü tünel vardı.

İki Almanı pencereden atmak tüm gücümü tüketmiş olsa da madende çalışmak bana tükendikten sonra devam edebilmeyi öğretip kol ve omuzlarıma bolca kas eklediğinden bu açıdan şansımın yaver gittiğini söyleyebilirdim. Çaresizliğimin de katkısı olduğunu inkâr edemem.

Ukraynalının ölüp ölmediğinden emin değildim ama hiç umurumda değildi. NKVD suikastçı rozetini beğendiğimi söyleyemezdim. Ceplerinde biraz

para –aslında epeyce para– ve daha da ilginci Kiril alfabesiyle bir kâğıda yazılmış bir adres buldum; ama Mielke'nin bana, arkadaşına teslim edeceğim zarf için verdiği adresle aynıydı. Sanırım suikastçı beni öldürdükten sonra zarftaki dolarları teslim işini üstlenecekti. Çok zekiceydi, çünkü Mielke böylece karşısındaki kişiye teminat vermiş oluyordu. Nihayetinde kim öldürmek istediği bir adama para emanet ederdi ki? Ayrıca bulduğum kimlik belgesinden Ukraynalının adının Vasili Karpoviç Lebyediev olduğunu öğrendim; Berlin, yarış pistine sahip bir villa kolonisi olarak hatırladığım, Karlshorst'taki MVD merkezinde görevliydi. Fakat MVD için değil de artık ne demekse Askeri Kuvvetler Bakanlığı –MBC– adına çalışıyordu. Cansız elindeki Nagant tabanca 1937 yapımıydı ve iyi bakılmıştı. Acaba Stalin'in kaç masum kurbanını öldürdü diye düşündüm. Bu düşünceyle cansız bedenini vagonun penceresinden atarken ayrı bir keyif aldım. Sanki adaleti yerine getiriyordum.

İvan'ın gömleği ve eski üniformamı kullanarak yerdeki ve duvarlardaki kan ve beyin parçalarını silip ardından onları da pencereden attım. Cam parçalarını madalyalarıyla birlikte Rus'un şapkasına doldurup yine camdan attım. Benim haricimde her şey normal görünmeye başladıktan sonra dikkatle teğmenin mavi pantolonunu –binbaşınınkinin beli çok genişti– ve yedek gömleğini giyip Dresden'de vagona binebilecek herhangi bir İvan'la yüz yüze gelmeye kendimi hazırladım. Artık her şeyimle buna hazırdım.

Ama asıl hazır olmadığım şey Dresden'di. Tren şehrin on sekizinci yüzyıldan kalma katedralinin

enkazının yanından geçerek şehre girdi. Gözlerime inanamamıştım. Çan şeklindeki kubbesinin yerinde yeller esiyordu. Şehrin hali de pek farklı değildi. Dresden stratejik önemi olmayan sıradan bir şehir olduğundan acaba Berlin ne haldedir diye merak etmeye başladım. Acaba geri dönecek bir memleketim kalmış mıydı?

Dresden'de bir Kızıl Ordu çavuşu vagona binip benden evraklarımı istedi ve kırık cama hafif bir şaşkınlıkla baktı.

"Ne oldu?" diye sordu.

"Bilmem ama birileri parti yapmış olmalı."

Başını iki yana sallayıp kaşlarını çattı. "Şu üniformalı gençler yok mu? *Kokhoznik*'ler. Nasıl davranacağını bilmeyen köylüler. Yarısı değil yolcu trenine binmek, görmemiştir bile."

"Bu onların suçu değil," dedim. "Arada bir biraz dağıtmak iyi olur. Özellikle faşistlerin Rusya'ya yaptıklarını düşündükten sonra."

"Şu an bu trende olup bitenle daha ilgiliyim." Teğmen Rascher'in kimliğine ve sonra da bana baktı.

Ben de masumane gözlerle ona baktım.

"Bu resim çekildikten sonra epey kilo vermişsin."

"Haklısın," dedim. "Ben bile kendimi tanıyamıyorum. Tifüs adamı bu hale getiriyor. Altı hafta hastanede yattıktan sonra Berlin'e dönüyorum."

Çavuş biraz irkildi.

"Rahat ol," dedim. "En kötü kısmını atlattım. Hastalığı Johannesgeorgenstadt'taki esir kampında kaptım. Her yer bit ve pire doluydu." Etkiyi artırmak için kaşınmaya başladım.

Evrakımı teslim edip hemen başını sallayıp elveda dedi. Kesin ellerini yıkamaya gidiyordu. Biliyorum çünkü ben de aynısını yapardım.

Koltuğa yığıldıktan sonra tekrar binbaşının çantasını açtım. Orada sabahtan beri sabırsızlandığım bir şişe Asbach brendi vardı. Açtım, bir fırt çekip kalan eşyalara baktım. Birkaç kıyafet, sigara, belge ve Georg Trakl'ın şiirlerinin ilk baskılarından biri vardı. Onun şiirlerini, özellikle "Doğu Cephesi" isimli olanını, çok severdim. Bu şiiri okumak için çok uygun bir zaman gibi görünüyordu. Hâlâ ezbere hatırlıyorum.

Halkın meşum öfkesi
Kış fırtınasının hırçın orgu gibi
Savaşın eflatun dalgası
Yapraksız yıldızlar gibi
Kırık kaşlar ve gümüş kollarla
Gece ölmekte olan askere göz kırpar
Sonbaharda dişbudağın gölgesinde ölülerin
hayaletleri iç çeker
Çölün dikenli tacı şehri sarar
Kanlı merdivenlerden
Ay şoktaki kadınları kovalar
Vahşi kurtlar kapıdan içeri dalar.

26

ALMANYA, 1954

"Yani Erich Mielke hayatını sana borçlu olduğu için mi seni öldürmeye kalkıştı?"

Amerikalı dostum piposuna vurarak yanık tütünü yere döktü. Ona fırça atıp buranın benim hücrem olduğunu ve biraz saygı göstermesini söylemeyi istedim. Ama ne manası vardı? Şu anda yaşadığım dünya Amerikalılara aitti, bense Ruslarla oynanan kıtalararası ve sonu gelmez bir satranç oyunundaki bir piyondan başka bir şey değildim.

"Hayır, bundan değil," dedim. "Çünkü onunla Berlin'de öldürülen iki polis memuru arasında bağlantı kurabilirdim. Heydrich, Mielke'nin iki polis öldürmek gibi büyük bir suçu işlediğinden ötürü hep bir mahcubiyet hissettiğini düşünürdü. Bu ona yakışmayan bir eylemdi. Stalin'in 1937'deki büyük tasfiyesi sırasında polisleri öl-

düren iki Almanı –Kippenberger ve Neumann'ı– Mielke'nin ihbar ettiğinden neredeyse emindi. İkisi de eşleriyle birlikte çalışma kamplarında öldü. Kippenberger'in kızı bile çalışma kampına gönderildi. Mielke ardında iz bırakmamak için her şeyi yapmıştı."

"Fakat ben Mielke'nin İspanya'da yaptıklarını da biliyordum. Çekist olarak askeri güvenlik servisinde hizmet edip milliyetçilere ve Stalin'in emrettiklerinin dışına çıkan anarşist ve Troçkistlere işkence etmiş ardından öldürmüştü. Heydrich bu noktada da Mielke'nin, İspanya'daki Uluslararası Tugayda siyasi komiser olarak makamını kullanarak Erich Ziemer'i ortadan kaldırdığını düşünüyordu. Hatırlarsanız Ziemer, Mielke'nin iki polisi öldürmesine yardım etmişti. Bence Heydrich haklıydı. Mielke savaştan sonra Almanya'da siyasetçi olarak bir şeyler yapmayı bile planlamış olabilir. Haklı olarak Alman halkının ve bilhassa Berlinlilerin iki polisi soğukkanlılıkla öldüren birini desteklemeyeceğini biliyordu."

"Batı Berlin mahkemesi 1947'de onu bu suçlardan yargılamayı denedi," dedi papyonlu Amerikalı. "Wilhelm Kühnast adında bir hâkim Mielke'nin tutuklanması için emir verdi. Bunu biliyor muydun?"

"Hayır, o tarihlerde Berlin'de değildim."

"İşe yaramadı tabii ki. Sovyetler Mielke'yi başka soruşturmalardan da korumak için ona destek verip Kühnast'ı gözden düşürmek için ellerinden geleni yaptılar. Kühnast'ın dava için hazırladığı dosya ortadan kayboldu. Kühnast kendisi de ortadan kaybolmadığı için şanslı sayılır."

"Erich Mielke nice parti tasfiyesini atlatmayı başardı," dedi pipolu Amerikalı. "Stalin'in ve Lavrenty Beria'nın ölümlerinden bile sağ çıktı. Onun Todt teşkilatında yardım gönüllüsü olduğunu bilmiyorduk. Bunu sadece sen söylüyorsun. Eğer onlar için çalışmış olsaydı diğerleri gibi geri döndüğünde Stalin tarafından hiç de sıcak karşılanmamış ve ölmüş olurdu. Bize göre sen onu 1940 yazında gördükten kısa süre sonra Mielke, Le Vernet'teki Fransız kampından çıkıp Hitler'in işgalinden önce Sovyetler Birliği'ne gitti."

"Olabilir." omuz silktim. "Hiç yalan söylemem diyen George Washington gibi biri olduğunu düşünmedim zaten. O yüzden bana yalan söylediği için hüsrana uğrayacak değilim."

"Senin eski dostun şu anda Doğu Alman gizli polisinin amir yardımcısı. Stasi. Stasi'yi hiç duydun mu?"

"Beş yıldır uzaktaydım."

"Tamam. Geçen sene Stalin öldüğünde Doğu Berlin'de büyük bir işçi grevi oldu ve sonra tüm Demokratik Alman Cumhuriyetine yayıldı. Yaklaşık yarım milyon kişi sokaklara dökülüp serbest ve adil seçim istedi. Polisler bile göstericilere katıldılar. Bu Mielke'nin idaresindeki Stasi'nin ilk imtihanı oldu ve grevi başarıyla sona erdirdi."

"Hem de büyük başarıyla," dedi diğer Amerikalı.

"Önce sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Stasi göstericilere ateş açtı. Pek çok kişi öldü. Binlercesi tutuklandı ve hâlâ hapisteler. Mielke bu tutuklamaların hukuka uygunluğunu sorgulayan adalet bakanını bizzat tutukladı. O günden bu yana

Yoldaş Erich, Doğu Alman hiyerarşisindeki yerini sağlamlaştırmakla meşgul. Ayrıca Sovyet KGB'si benzeri bir örgüt kurabilmek için Stasi'nin muhbir ve casus ağını her gün biraz daha genişletiyor. MVD'nin bir zamanlar olduğu gibi."

"Şerefsizin teki," dedim. "Daha ne diyebilirim? O adam hakkında diyeceklerim bundan ibaret. Johannesgeorgenstadt'tan sonra onu bir daha görmedim."

"Onu yakalamamıza yardım edebilirsin."

"Tabii. Bu gece hücrem kapatılmadan evvel elimden geleni yaparım."

"Ciddiyim."

"Size her şeyi anlattım."

"Ve çok da ilginçti. En azından çoğu."

"Minnettar olmadığımızı düşünme, Günther. Çünkü minnettarız."

"Bu minnettarlığınız serbest kalmama yetecek seviyede mi?"

Papyonlunun baktığı pipolu belli belirsiz başını sallayıp, "bizim için çalışman şartıyla olabilir," dedi.

"Ah." Esnedim.

"Ne oldu evlat? Dışarı çıkmak istemiyor musun?"

"Sana maaş bağlarız. Hatta paranı bile geri alabilirsin. Gitmo açıklarında sahil muhafızları seni yakaladıkları zaman yanında olan parayı."

"Ne kadar cömertsiniz," dedim. "Ama mücadeleden bıktım. Açıkçası sizin Soğuk Savaşınızın katıldığım geçen iki savaştan daha önemli olduğunu da düşünmüyorum."

"Bence bu gelmiş geçmiş en önemli savaş olabilir," dedi papyon. "Özellikle de ısınmaya başlarsa."

Başımı iki yana salladım. "Beni güldürüyorsunuz, beyler. Çalışmak istediğiniz insanlara hep böyle mi davranırsınız?"

"Ne gibi?"

"Hata bende. Geçen gün elim kelepçeliydi ve kafamda çuval vardı. İster istemez yüzümü beğenmediğiniz gibi bir fikre kapıldım."

"O, o zamandı."

"Sana kötü davranmamızı istemezsin değil mi?"

"Günther adamı uyuz etme! Buradaki en iyi hücredesin. Sigaran ve brendin var. Bize başka bir ihtiyacın varsa söyle biz de mümkünse getirelim."

"Ordu PX'te benim aradığım şey yok."

"Neymiş o?"

Başımı iki yana sallayıp bir sigara yaktım. "Hiç. Önemi yok."

"Biz senin dostunuz, Günther."

"Dostu Amerikalı olanın düşmana ihtiyacı kalır mı?" Surat astım. "Bakın beyler Viyana'dayken de Amerikalı dostlarım olmuştu. O zaman da hoşuma gitmemişti. Yine de isimlerini biliyordum. Dost olduklarını iddia eden kişiler önce kendilerini tanıtırlar."

"Bunu biraz fazla şahsi hale getiriyorsun, Günther."

"Bozuk olmayan şey tamir edilmez. Bu kadarını yapabiliriz. Ben Bay Scheuer ve bu da Bay Frei. Daha önce dediğimiz gibi CIA adına çalışıyoruz ve Pullach denen yerdeyiz. Pullach'ın nerede olduğunu biliyor musun?"

"Tabii ki," dedim. "Münih'in Amerikalılara ait kısmında. Dünyanın bu bölgesinde sizin adınıza

sürüye göz kulak olan Alman çoban köpeklerinin kulübelerinin bulunduğu yer. General Gehlen ve ahbapları."

"Maalesef o köpekler artık eskisi kadar itaatkâr değil," dedi Scheuer. Bu pipolu olandı. "Gehlen'in Şansölye Adenauer'le gizli bir anlaşma yaptığından ve Almanların bundan böyle kendi başlarına hareket etmeye niyetli olduklarından şüpheliyiz."

"Onlar için yaptığımız bunca şeyden sonra ne nankörlük!" dedi Frei.

"Gehlen'in yeni istihbarat örgütü GVL çoğunlukla eski SS, Gestapo ve Abwehr mensuplarından oluşuyor. Yani berbat tipler. Senden bin beterler. Ve bu da Rus casuslarının kafasını karıştırmış olmalı."

"Bunu size yedi yıl önce Viyana'da söylemem gerekirdi," dedim. "İşin aslı söylemiştim de."

"O yüzden yine en baştan başlayacağız anlaşılan. Bunun için de kimleri işe alacağımız konusunda fevkalade titiz olmamız gerekecek. İşte o yüzden başlangıçta sana o kadar sert davrandık. Kim ve ne olduğundan emin olmak istedik. Bizimle birlikte Nazilerin çalışacak olması en son istediğimiz şey."

"GVL'nin İsrail devletiyle savaşması için Mısırlı ve Suriyelileri eğittiğini öğrendiğimiz zaman yaşadığımız şaşkınlığı hayal edebiliyor musun? Yahudilerle, Günther. Sanki tarih tekerrür ediyor. Senin gibi Yahudi aleyhtarı olmayan birinin bu konuda bir şeyler yapmak isteyeceğini düşündük. İsrail bizim dostumuzdur."

"Kendine şunu sor, Bernie. Burada kalıp kaderini OCCWC'den iki soytarı olan Silverman ve Earp'in ellerine mi teslim etmek istiyorsun?"

"Beni akladıklarını söylemiştiniz."

"Aa, akladılar. Ardından Fransızlar senin Paris'e gönderilmeni talep ettiler. Fransızların nasıl olduğunu bilirsin."

"Fransızların benimle bir derdi yok ki."

"Onlar öyle düşünmüyor," dedi Scheuer. "Hem de hiç."

"Fransızların hakkını vermek gerek," dedi Frei. "İkiyüzlülüklerinin eşine dünyada az rastlanır. Savaş sırasında Fransa faşist bir ülkeydi. İtalya ve İspanya'dan bile faşistti. Şimdiyse kendilerini kurban gibi gösteriyorlar. İşledikleri suçların mesuliyetini de başkalarının üzerine atıyorlar. Senin gibilerin mesela. Paris'te şu anda büyük bir mahkeme sürüyor. Eski dostun Helmut Knochen ve Carl Oberg yargılanıyor. Ünlü oldular. Her gün gazetelerde onlar var."

"Bunların benimle ne ilgisi var anlamadım," dedim. "Knochen ve Oberg büyük balıktır. Ben sadece minik bir balığım. Oberg'i hiç görmedim bile. Tüm bunlar ne demek oluyor?"

İngilizler 1947'de Wuppertal'da Knochen'i yargıladı. Onu bazı İngiliz paraşütçülerin öldürülmesinden suçlu bulup idama mahkûm ettiler. Ama bu ceza hafifletildi ve şimdi de Fransızlar işin peşine düştüler. Günah keçisi arıyorlar, Günther. Suçlayacak birini arıyorlar. Knochen'in de durumu aynı. Sanırım sende işe bu şekilde karıştın. Fransız Sûreté'ye 1940'da Lourdes yolunda o mahkûmların hepsini senin öldürdüğünü söylemiş.

"Ben mi? Bir hata olmalı."

"Ya tabii öyledir," dedi Frei. "Mutlaka bir hata vardır. Ama bunun Fransızları durduracağını hiç

zannetmem. Senin Paris'e sevk edilmen için resmi müracaatta bulundular. Belki Knochen'in iddianamesini okumak istersin?"

Elini ceketinin cebine atıp birkaç katlı kâğıt çıkarıp bana verdi. Sonra da o ve Scheuer ayağa kalkıp hücre kapısına doğru yürüdü.

"Onu okuyup bitirdikten sonra Sam Amca için çalışmak iyi mi, yoksa kötü mü bir daha düşün."

HELMUT KNOCHEN, SORGU MART 1954

İsmim Helmut Knochen. 1940-1944 arasında Fransa'nın Naziler tarafından işgali sırasında Paris'teki güvenlik güçlerinin komutanlığını yaptım. Yetki alanım Kuzey Fransa'dan Belçika'ya kadar uzanıyordu. Carl Oberg'in SS başkanı ve Fransa'daki polis kuvvetlerinin amiri olarak tayin edilmesine kadar düzenin tesisi ve emniyetin sağlanması benim vazifemdi. Bir polis olarak Almanlar ve Fransızlar arasındaki ilişkilerin pürüzsüz devam etmesine ve adalet sisteminin işgale rağmen kusursuz işlemesine gayret ettim. Bu her zaman kolay olmadı. Üst düzey karar alıcılar beni her şeyden haberdar etmediler. Hayatımda yaşadığım en büyük trajedi ise haberim olmadan ve dolaylı olarak Fransa'daki Yahudilere uygulanan zulmün bir parçası olmamdır. Yahudilerin imha edilmek için doğuya sevk edildiklerinden hiçbir zaman haberim olmadı. Eğer bilseydim onların sevk edilmelerine asla müsaade etmezdim. Yahudilerin Adolf Hitler tarafından sistemli şekilde öldürülmesi tarihteki en büyük suçtur.

Elbette Fransız halkına karşı işlenmiş başka suçlar da vardı ve vazifem icabı bazı meslektaş-

larımın aşırı davranışlarını engellemeye çalıştım. Çünkü bu tür davranışların Fransız halkını rencide edip güvenlik konularında çok ihtiyaç duyduğumuz Vichy yetkilileriyle işbirliğini zedeleyebileceğini biliyordum. Hiçbir zaman onları küçük düşürecek hareketler sergilemedim. Mesela Eylül 1942'de Paris'teki ileri gelen Yahudilerin tutuklanmasına mani oldum. Bu türden başka hadiseler de yaşandı, ama sanırım en büyüğü buydu ve beş bin kadar Yahudi söz konusuydu. Bu beni sık sık Fransa'daki Gestapo Yahudi dairesi başkanı Heinz Rothke ile karşı karşıya getirdi.

Fakat SS ve SD bünyesindeki diğer aşırı unsurlarla olan ilişkilerim de benzer derecede gergindi. Sık sık Berlin'den yeni gelen ve taşıdıkları SD üniformasının Fransızlara diledikleri gibi davranma hakkı sağladığını zanneden subayları tenkit etmek zorunda kaldım. Mesela 1940 yazında Berlin'den gelen genç bir subay olan Yüzbaşı Bernhard Günther'i hatırlıyorum. Vazifesi Le Vernet ve Gurs kamplarındaki bir grup Fransız ve Alman komünisti alıp sorgulanmaları için Paris'e götürmekti. Fakat bu subay bunu yapmak yerine askerlere bu mahkûmları yol kenarında kurşuna dizmelerini emretti. Bunu duyduğumda şok oldum; sonra da köpürdüm. Ardından başka bir Alman subayını daha öldürünce Yüzbaşı Günther, Berlin'e geri gönderildi.

HELMUT KNOCHEN, SORGU NİSAN 1954

İsmim Helmut Knochen ve benden önceki ifademde bahsettiğim Alman subayı Yüzbaşı Bernhard Günther hakkında daha teferruatlı bilgi vermem istendi.

Yüzbaşı Günther'le ilk kez Paris'te Temmuz 1940'ta tanıştım. Bu görüşme ya Hotel du Louvre ya da muhtemelen 100 Avenue Henry-Martin'deki Fransız Gestapo karargâhında gerçekleşti. Bu görüşmeye Herbert Hagen ve Karl Bomelburg da iştirak etti. Günther, Paris'e SS Generali Reinhardt Heydrich'in temsilcisi olarak gelmişti ve kendisine Nazi hükümeti tarafından aranan bazı Fransız ve Alman komünistleri bulması emredilmişti. Günther tam da Heydrich'in seveceği türde bir adamdı: Alaycı, vicdansız ve centilmenlikten uzak. Fransızlara duyduğu nefreti açıkça ifade etmişti, onu dizginleme çabalarına rağmen Güney Fransa'ya uçarak bir SS müfrezesiyle birlikte Heydrich istediği adamları bulabilmek için Gurs ve Le Vernet kamplarına gitmekte ısrar etmişti.

Bana göre bu işi yaz sonuna geciktirmekte bir mahzur yoktu çünkü Fransızlar daha yeni yenildiklerinden hassas olacaklarını düşünüyordum. Ama Günther ısrarcıydı. Hatırladığım kadarıyla hastaydı –nedenini hatırlamıyorum, ama daha sonra bir İsviçreli fahişeyle ilişkisinden bahsetmişti– ama buna rağmen Heydrich'in öncelikli gördüğü vazifesini ifa etmek için güneye gitmekten geri kalmadı. Belki de mahkûmlara öyle davranmasının nedeni Yüzbaşı Günther'in hastalığıydı. Yanında diğer bir subay, Yüzbaşı Paul Kestner vardı ve Gurs-Lourdes arasındaki yolda cereyan edenleri bana bildiren kişi o oldu.

Gurs'ta bir düzine kadar adam tutuklanmış. Aralarında Le Havre'deki Fransız Komünist Partisi'nin Genel Başkanı Lucien Roux da

bulunuyormuş. Düşünmesi bile korkunç ama sanırım bu adamlar Yüzbaşı Günther'in onlarla ilgili planını sezmişlerdi. SS'ler Gurs'tan birkaç kilometre kadar çıkınca ormandaki bir açıklıkta durmuşlar. Günther orada herkese kamyonlardan inmelerini emretmiş. Mahkûmlar sıraya dizilmiş, hepsine sigara ikram edilmiş ve vurulmuşlar. Günther hâlâ yaşayan birkaç kişiyi bizzat öldürdükten sonra cesetleri olduğu yerde bırakıp yollarına devam etmişler.

Dürüst olmak gerekirse Yüzbaşı Kestner orada yapılanları bana anlatınca Yüzbaşı Günther hakkında resmi şikâyette bulunmayı düşündüm, fakat bana böyle yapmamam tavsiye edildi: Günther, Heydrich'in adamıydı ve takdir edeceğiniz gibi bu da onu dokunulmaz yapıyordu. Paris'teki bir genelevde başka bir subayı öldürdüğünde bile divanı harbe verilmesi gerekirken tüm suçlamalardan kurtulmayı başardı. Sadece onu Berlin'e geri çağırmakla yetindiler ve oradan da muhtemelen SS'in başka bir kirli hesabını görmesi için Ukrayna'ya gönderildi. Bir centilmen gibi davranmak her Alman subayına has bir özellik değildir.

Daha sonra Heydrich'le tanışıp ona Günther hakkındaki endişelerimi iletince cevabı tam da ondan beklediğim gibi oldu. Bana haysiyetin ancak işlevsel olduğunda bir manası olduğu hususunda Schopenhauer'le hemfikir olduğunu söyledi. Heydrich, Schopenhauer'den fazlasıyla etkilenmiş birisidir ve sadece Yahudi düşmanlığı açısından demiyorum. Neyse onunla tartışmadım çünkü hiç akıllıca olmazdı. Ben de Kant gibi şeref ve ahlakın kendi zorunlulukları olduğuna

inanırım. İşte o yüzden Kont Stauffenberg'in Adolf Hitler'i öldürme komplosuna katıldım. Yine bu yüzden Temmuz 1944'te Naziler tarafından tutuklandım.

HELMUT KNOCHEN, SORGU MAYIS 1954

İsmim Helmut Knochen ve benden kayıtlara geçmesi için SS Hauptsturmführer Bernard Günther'in eşkâlini vermem istendi. Günther'le 1940'ta tanıştım. Yaşı benden büyüktü sanırım. Kırk yaşında olabilir. Ayrıca Berlinli olduğunu hatırlıyorum. Ben Magdeburgluyum ve Berlin aksanı hep ilgimi çekmiştir. Gerçi onun Berlinli olduğunu asıl gösteren aksanı değil de tavırlarıydı. Kaba, sürtüşmeyi seven, alaycı ve soğuk birisiydi. Hitler'in Berlin'den bu kadar nefret etmesine şaşmamak gerek. Günther denen bu adamın söz konusu tavırları yetmezmiş gibi bir de polisti. Bir dedektif. Ben İncil'deki Şüpheci Thomas'ın hep tam bir Berlinli gibi olduğunu düşünmüşümdür. Bu adam İsa'nın mezarından dirildiğine ancak ellerindeki ve ayaklarındaki deliklerden karşıya bakıp diğer tarafta bir hâkim ve bir fizikçi görebilirse inanırdı.

Görünüm itibarıyla tipik bir Almandı. Sarı saçlı, mavi gözlü, bir doksan boylarında, güçlü kollara ve omuzlara sahip ve biraz kilolu bir tip. Hırçın bir suratı vardı. Kısacası sevmediğim tüm özellikler ondan bir araya gelmişti. Yani tam bir Nazi.

(Şahit Knochen'e bunun ardından bir fotoğraf gösterilmiş ve kendisi fotoğraftaki kişiyi aranan savaş suçlusu Bernhard Günther olarak teşhis etmiştir.)

27

FRANSA, 1954

Paris'teki Cherche-Midi hapishanesindeki hücrenin penceresinden Hotel Lutétia'nın önünü görebiliyordum ve örümcek ağı bağlamış köşeye ayağımla basarak durabildiğim müddetçe, Lutétia'nın kapısından kolumda zavallı Renata Matter'le birlikte çıktığımı görecekmişim umuduyla bakmaya devam ettim. O mu, yoksa ben mi daha üzgündüm bilmiyordum ama sonunda kazanan o oldu. Nihayetinde hâlâ hayatta olmayı beklemesi için her türlü sebebi varken, ölmüştü. Fakat bana gelince kendime pişmanlık ve suçlama açısından hiç eksiklik çektirmedim. Kendi kendime keşke ona Adlon'daki işi ayarlamasaydım, o zaman ölmezdi dedim. Eğer burada Paris'te kalmasına izin vermiş olsaydım zayıf bir ihtimal de olsa şimdi Lutétia'nın kapısından

çıkabilir, Boulevard Raspail'i geçer ve Cherche-Midi'de beni ziyarete gelirdi. Bunu yapması da hiç zor olmazdı çünkü Cherche-Midi artık hapishane değil de mahkemeydi ve buraya gelen diğer pek çoğu gibi –çoğu gazeteciydi– o da gelip Carl Oberg, Helmut Knochen ve benim mahkememi izleyebilirdi. SDECE'deki –Fransız Karşı İstihbarat Servisi– ev sahiplerim onların elinde olduğumu ve yine Cherche-Midi'de tutuklu bulunan Dreyfus gibi bana dilediklerini yapabileceklerini hatırlatmanın şart olduğunu düşündüler.

Yaşadığım onca şeyden, Mainz ve Fransız Sûretè'den sonra Paris'te gözaltında olmak çok da zor bir şey değildi. Biraz serttiler. Şu an kaldığım La Santè Hapishanesi, Lutétia sayılmazdı ama SDECE o kadar da kötü sayılmazdı. Hiç değilse CIA kadar kötü değildiler; Ruslarla kıyaslanmazlardı bile. Üstelik La Santè'de yiyecekler iyi, kahveyse daha iyiydi; sigara kaliteli ve boldu, Caserne Mortier'deki –yüzme havuzu denirdi– sorgulamaların çoğu gayet nazik olup bir şişe şarap, ekmek ve peynir eşliğinde yapılırdı. Fransızlar kimi zaman bana La Santè'ye götürmem için gazete bile verirdi. WCPN1'den sevk edildiğimde bunlardan hiçbirini hayal bile etmiyordum. Fransızcamı ilerlettim – gazetede yazanları ve mahkemeye gittiğimde olup bitenleri az çok anlayacak kadar. Mahkemede askeri hâkimler hüküm verip mahkûmiyetleri ilan ettiler. Beni Fransız istihbaratının eline teslim etmekle bir şey anlatmak istemişlerdi ve onları bunun için suçlayamazdım.

Dolu olan salonda oturduk. Biri sivil, M. Boessel du Bourg, altısı askeri yedi hâkim mahkeme-

ye gelip büyük bir kara tahtanın önünde yerlerini aldılar. O yüzden acaba hükmü ve mahkûmiyeti tebeşirle mi yazacaklar diye merak ettim. Sivil hâkim cübbe giyiyor ve çok komik bir şapka takıyordu. Askeri hâkimlerin tümü madalya takıyordu ve bunları kazanmak için ne yaptıklarını merak ettim. Ardından iki zanlı getirildi. Savaş sırasındaki haberler haricinde Oberg'i hiç görmemiştim. Şık, çift düğmeli ve pembe çizgili bir takım giyiyor, ince çerçeveli gözlük takıyordu. Eisenhower'in abisine benziyordu. Knochen hatırladığımdan daha zayıf ve saçları daha beyazdı: Hapishane insanı böyle yapardı – bu ve her an idam cezası alma korkusu. Knochen tanıdığına dair bir alamet göstermeden doğruca bana baktı. Ona adi bir yalancı olduğunu haykırmak istedim ama tabii ki yapmadım. İdam cezası alma ihtimali olan birinin mahkemede aklını başka şeylere vermesi doğru olmazdı.

M. Boessel du Bourg epey uzunca olan hükmü okuduktan sonra ölüm cezası verildiğini açıkladı. Mahkemede toplanmış olanlar iki zanlıya bağırmaya başlayınca neredeyse onları acıdığımı fark edip kendime şaşırdım. Bir zamanlar Paris'teki en kudretli adamlardan bu ikisi şimdi önemli bir ihaleyi kazanamadığı haberini alan bir mimara benziyordu. Oberg hayretle gözlerini kırptı. Knochen büyük bir hüsranla iç çekti. Ve bağırış ve hakaretler arasında bu iki Alman mahkemeden çıkarıldı. SDECE refakatçilerinden biri bana doğru eğilip, "Elbette temyize gidecekler," dedi.

"Yine de nedenini kavrayabiliyorum," dedim. "Voltaire örneğinden cesaret alıyorum."

"Voltaire mi okudun?"

"Pek değil, ama isterdim. Özellikle de alternatifini düşününce."

"Hangisi?"

"Kafan sepetin içindeyken bir şey okumak kolay olmaz," dedim.

"Tüm Almanlar Voltaire sever mi? Sanırım Büyük Frederick, Voltaire'le yakın dostmuş."

"Evet, sanırım öyleymiş. Başlangıçta."

"Almanlar ve Fransızlar artık dost oldu."

"Gerçekten de öyle. Schuman Planı. Aynen."

"Bu nedenle, yani Alman-Fransız dostluğu hatırına, bence temyiz başvuruları kabul edilecek."

"Güzel haber," desem de Knochen'ın akıbeti hiç umurumda değildi. Yine de olayların bu şekilde cereyan etmesi beni şaşırttı ve yüzme havuzuna cesaretim artmış döndüm. Belki de geleceğe dair umudum artmıştı. Oberg ve Knochen'in yargılanmasına ve verilen hükme rağmen SDECE'nin baskıdan ziyade işbirliğine meyilli olduğunu düşünmek için haklı sebeplerim vardı ki bu benim arayıp da bulamadığım bir şeydi.

Cherche-Midi'den doğuya gidip Paris'in dışına çıktık. Caserne Mortier, yirminci bölgedeki Boulevard Mortier'de yer alan Tourelles kışlasında bulunan geleneksel görünümlü bir dizi binaydı. Kırmızı tuğla ve pürüzlü kumtaşından yapılmış C.M. ile yüzme havuzu arasında, koridorlarındaki yankı ve kocaman bir siyah su havuzunu andıran Olimpik ölçülerdeki avlusu haricinde bir benzerlik yoktu.

Sorgucularım konuşkan ve kaslıydı. Sade kıyafetler giyiyorlardı ve bana adlarını söylemediler.

Beni ilave bir şeyle suçlamadılar. Ayrıca 1940'ta Lourdes yolu üzerindeki hadiseyle pek ilgilenmediklerini görmek de içimi rahatlattı. İki kişiydiler. Kuşu andıran suratları, kirli sakalları, rutubetten nemlenmiş gömlek yakaları, nikotin lekeli parmakları ve espresso kokan nefesleri vardı. Polis ya da ona benzer bir şeydiler. Çok sigara içenin saçları beyazdı ve kalın kaşları iki kayıp tırtıla benziyordu. Daha uzun olan diğeri bir fahişenin gevşek ağzına, bir kupanın sapları gibi kulaklara ve uykusuz kalmış gibi görünen gözlere sahipti. Uykusuzun Almancası çok iyiydi ama genelde İngilizce konuştuk ve o noktada tıkanınca Fransızcamı denemeye karar verip bazen anlatmak istediğimi anlatabilmeyi de başardım. Ama sorgudan ziyade sohbet havasında geçti, omuzlarındaki silah kılıfları da olmasa Montmartre'deki üç ahbaptan farkımız kalmayacaktı.

"Carlingue'yle bir ilgin var mı?"

"Carlingue mi? O ne?"

"Fransız Gestaposu. Merkezleri Rue Lauriston doksan üç numaraydı. Oraya hiç gittin mi?"

"Benden sonra kurulmuş olmalı."

"Tümü Knochen tarafından görev verilen suçlulardı. Çoğu Fresnes Hapishanesinden alındı," dedi. "Çoğunlukla Ermeniler, Müslümanlar ve Kuzey Afrikalılar."

Gülümsedim. Fransızlar en az Almanlar kadar çok sayıda Fransız Nazi olduğunu itiraf etmek istemediklerinde bu ya da buna benzer şeyler söylerlerdi. Savaştan sonra Vietnam ve Cezayir'de yaptıkları dikkate alınırsa, onların Almanlardan bile daha ırkçı olduğunu düşünmemek için bir ne-

denim yoktu. Nihayetinde hiç kimse onları Fransız Yahudilerini –aralarında Dreyfus'un kız torunu da bulunuyordu– Auschwitz ve Treblinka kamplarına göndermeye zorlamamıştı. Tabii ki bunu doğrudan söyleyip hislerini rencide etmek istemedim, ama konu bu olunca omuz silkip şunları söyledim:

"Bazı Fransız polisler tanımıştım. Size daha önce de bahsettiğim tipler. Ama Fransız Gestaposu'ndan kimseyi hatırlamıyorum. Fransız SS de tümüyle farklı bir şey. Ama hiçbiri Müslüman değildi. Hatırladığım kadarıyla hemen hepsi Katolikti."

"SS Charlemagne Tümeninden tanıdıkların var mı?"

"Birkaç tane."

"O zaman onlardan biraz bahsedelim."

"Tamam. Çoğu 1945'teki Berlin Muharebesi sırasında Ruslara esir düşen Fransızlardı. Onlarda bizimle aynı esir kampındaydılar. Ruslar onlara da biz Almanlara davrandıkları gibi davrandı, yani çok kötü. Onların kitabında hepimiz faşisttik. Ama kampta kendisine yoldaş diyecek kadar yakından tanıyabildiğim tek bir Fransız vardı."

"Adı neydi?"

"Edgard," dedim. "Edgard de gibi bir şey."

"Hatırlamaya çalış," dedi Fransızlardan biri sabırla.

"Boudin olabilir mi?" Omuz silktim. "De Boudin? Bilmiyorum. Çok zaman geçti ve hiç de güzel zamanlar değildi. O zavallılardan bazıları evine daha yeni dönüyor."

"Boudin olamaz. Boudin sosis ya da puding demek. İsmi bu olamaz." Durdu. "Hatırlamaya çalış."

Biraz düşünüp omuz silktim. "Kusura bakmayın."

"Belki bize onunla ilgili bir şeyler anlatırsan ismi aklına gelir," dedi diğer Fransız. Bir şarap şişesinin mantarını çıkarıp küçük yuvarlak bir kadehe biraz döküp kokladıktan sonra tadına baktı. Sonra da bana ve diğer adama doldurdu. O sıradan yaz gününde, o odada, aylarca maruz kaldığım ceza ve cefanın ardından bu minik merasim kendimi tekrar medeni, bir hücre duvarındaki küçük tabelaya tebeşirle yazılmış bir yazıdan daha fazlası olduğumu hissetmemi sağladı.

Onların nezaketine kadeh kaldırıp biraz içip konuşmaya başladım: "Onunla ilk kez Paris'te sanırım 1940'ta tanıştım. Galiba Herbert Hagen bizi tanıştırdı. Paris'teki Yahudilere dair siyasetle ilgili bir şeydi sanırım, bilmiyorum. O tür şeyleri hiçbir zaman ciddiye almadım. Artık hepimiz böyle diyoruz, değil mi? Tüm Almanlar. Neyse Edgard de bir şey en az Hagen kadar azılı bir Yahudi düşmanıydı, ama buna rağmen onu pek sevmiştim. Cihan Harbinde yüzbaşıyken sivil hayatta başarılı olamayınca Fransız Yabancılar Lejyonuna katılmıştı. Hindiçin'e gönderilmeden önce Fas'ta görev aldığını hatırlıyorum. Bekleneceği şekilde komünistleri de günahı kadar sevmiyordu. En azından o noktada hemfikirdik."

"Neyse tarih 1940'tı ve Paris'ten ayrıldığımda onu bir daha görmeyi ummuyordum. Hele Kasım 1941'de Ukrayna'da görmeyi hiç ummuyorum. Edgard, Alman ordusundaki Fransız birliğinde görev yapıyordu – SS'te değil, ona daha sonra katıldı. Fransızlar bu birliğe bolşevizme karşı

Fransız Gönüllüleri mi ne, öyle saçma sapan bir şey diyorlardı. Biz ise sadece 638. Piyade diyorduk. Evet. Adı buydu. Birlik, Vichy Fransası'ndaki faşistlerden ve Todt teşkilatına bağlı çalışmaları için Almanya'ya gönderilemeyecek kadar kıymetli olanlardan müteşekkildi. Toplamda altı bin kişiydiler. Zavallılar."

"Neden öyle dedin?"

Şarabımdan biraz daha içip masanın üzerindeki paketten bir sigara aldım. Dışarıdaki orta avluda birisi bir arabayı çalıştırmaya uğraşıyor ama beceremiyordu; daha uzakta bir yerlerde de Gaulle, bakış açına göre, bekliyor ya da somurtuyordu; Fransız ordusu ise Vietnam'da –bir kez daha–feci hırpalandığından yaralarını sarıyordu.

"Çünkü nasıl bir belaya bulaştıklarından haberleri yoktu," dedim. "Partizanlarla savaşmak Paris'teyken kulağa basit bir şeymiş gibi gelebilir, ama ancak Beyaz Rusya'ya gelince nasıl bir şey olduğunu anlarsınız." Başımı iki yana salladım. "Onların zannettiği gibi hiç de şanlı şerefli bir iş değildi."

"Peki orada *ne* manaya geliyordu?" diye sordu koca kaş.

Omuz silktim. "Bu tür eylemler genelde cinayetten başka bir şey değildir. Yahudilerin toplu olarak katledilmesi. Bu tür polis ve anti partizan eylemleri Yahudi öldürmek için bir bahaneden başka bir şey değil. Dürüst olmak gerekirse Rusya'daki Alman Başkomutanlığı, 638. Piyade'ye güvenip de cinayet haricinde bir vazife vermezdi."

"Birlik komutanının adını hatırlıyor musun?"

"Labonne. Albay Labonne. 1941 kışından sonra Edgard'la teması kaybettim." Parmaklarımı şaklattım. "De Boudel. Edgard'ın soyadı buydu."

"Emin misin?"

"Eminim."

"Devam et."

"Evet, bir bakalım. Birkaç yıl sonra savaş suçu işlendiği gerekçesiyle kısa süreliğine bölgeye geri döndüm. İşte o zaman 638'in Galiçya'daki SS tümenine bağlandığını öğrendim. Orada da durum felaketti. Fakat Boudel'i 1945'te savaş bitip ikimizde Krasno-Armeesk'teki Sovyet esir kampını boylayana kadar bir daha görmedim. İşin aslı orada epey Fransız ve Belçikalı SS vardı. Edgard bana yaşadıklarını anlattı. 638'in nasıl SS'e bağlı bir Fransız tugayı haline geldiği gibi şeyler. Anlaşılan 1943'te Paris'te askere adam alıyorlarmış. Katılan Fransızların Yahudi kanı taşımadıklarına dair Himmler zırvasını ispat etmeleri gerekiyormuş. Alsaz'da birkaç hafta süren temel eğitimden sonra Prag yakınlarında bir yere gönderiliyorlarmış. 1944 yazı sonunda Fransa'daki savaş bitmek üzere olsa da İvanlarla savaşmaya hazır, tam mevcutlu bir Fransız SS tugayı bulunuyordu. On bin kişi kadardılar ve SS Charlemange adını almışlardı."

"Tugay trenle Doğu Cephesi'ne, benim bulunduğum yerden uzak olmayan Pomerania'ya sevk edildi. Edgard'ın dediğine göre tugayı taşıyan tren Hammerstein tren istasyonuna girdiğinde, Sovyet Birinci Beyaz Rus Cephesi'nin hücumuna uğramış ve üç parçaya ayrılmışlar. General Krukenberg komutasındaki bir grup kuzeyde, Danzig

yakınlarında, Baltık sahiline erişmiş. Bunların çoğu Danimarka'ya tahliye edildi. Fakat Egdard gibi çoğu esir düşene kadar savaştı. Diğerleri de imha edildi ya da Berlin'e çekildi.

"Krasno-Armeesk'de, Berlin'de esir düşen başka Fransızlar da vardı. İsimlerini hatırlamıyorum. Öyle ya da böyle Berlin'de Hitler'in sığınağını sonuna kadar müdafaa eden SS Charlemagne birliğiydi. Sanırım onlar Amerikalılar yerine Ruslara esir düşmekten memnun olan yegâne SS'lerdi çünkü Amerikalılar onları Hür Fransızlara teslim ettiğinde derhal kurşuna dizileceklerdi."

"Bize Edgard de Boudel'den bahset."

"Kamptan mı?"

"Evet."

"Madalyalı bir yarbaydı. SS'te yani. İyi huylu, sıcakkanlı bir adamdı. Yakışıklıydı. Savaşın onu pek yıpratmadığını söyleyebilirim. Sanki her şeyi atlatabilecekmiş gibi görünen türde adamlardan biriydi. Rusçası iyiydi. Lisanlarla arası iyi olan bir adamdı. Almancası kusursuzdu. Önceden bilmesem Fransız olduğunu hayatta anlayamazdım. Vietnamca da biliyordu diye hatırlıyorum. MVD'nin ilgisini bilhassa dillere olan yatkınlığı yüzünden çekmişti. Başta ona çok baskı yaptılar. Elbette, bir kez sana kafayı taktılar mı onlara direnmek kolay değildir. Bunu kendi tecrübelerimden biliyorum."

"Ondan asıl istediklerinin ne olduğunu biliyor musun?"

"K-5 için istemediklerinden eminim."

"Stasi'nin atası."

"Evet. Onunla ilgili ne planları olduğunu bilmiyorum. Fakat bir süre sonra tekrar eğitilmesi için

Krasnogorsk'taki anti-faşist okuluna gönderildi. Bildiğiniz üzere ben de az kalsın orayı boyluyordum. Beni de ikna etmişlerdi ama neyse ki beni sorgulayan MVD subayı savaştan önce tanıdığım biriydi. Mielke adında bir adam. Erich Mielke. *Pleni*'leri K-5'e katmakla görevli Alman siyasi müfettişiydi."

Fransızlar bana Edgard de Boudel hakkında başka sorular da sorup ardından beni La Santè'ye geri götürdüler. Manası "sağlıktı," ama hapishanede olunca bu pek bir şey ifade etmiyordu. Hapishane bir akıl hastanesine yakın olduğundan buraya La Santè denmişti. Rue de la Santè'deki Saint Anne Hastanesi Boulevard Raspail'in hemen doğusundaydı.

La Santè'de mümkün olduğunca kimseyle görüşmedim. Helmut Knochen'i hiç görmedim ki zaten istediğim bir şey değildi. Okuduğum gazetelerden Fransızların Kuzey Afrika'daki halinin Vietnam'daki kadar feci olduğunu öğrendim. SDECE'deki yeni dostlarıma rağmen bu haberler beni rahatsız etmedi. Cihan Harbindeki siper savaşlarını hâlâ unutmuş değildim. Özellikle de Le Santè'deki sıçanları görünce. Sanki anahtarlar onların belindeymiş gibi koridorda mağrur bir edayla geziyorlardı.

Ertesi gün yüzme havuzunda Fransızlar bana Erich Mielke'yi sordular.

Sanki dinleyicilerimin ne duymak istediğini ya da daha doğrusu onlara neyi söylemenin hayrıma olacağını bilmiyormuş gibi, "Ne bilmek istiyorsunuz?" diye sordum. "Hepsi mazide kaldı. Hepsini tekrar anlatmamı istemiyorsunuz herhalde?"

"Ne biliyorsan anlat."

"Bunun Paris'te bulunmamla ne ilgisi var anlamadım?"

"Bırak da buna biz karar verelim."

Omuz silktim. "Eğer onunla neden ilgilendiğinizi bilsem belki asıl ihtiyacınız olanı anlatabilirdim. Nihayetinde birkaç dakikada anlatılacak bir hikâye değil. Bu şeylerin kimi yirmi yıldan bile eski."

"Zamanımız bol. İstersen baştan başla. Onunla ilk nerede ve ne zaman tanıştın. O tür şeyler."

"Yani giriş, gelişme ve sonucuyla tüm hikâyeyi mi dinlemek istiyorsunuz?"

"Aynen."

"Tamam, madem öyle diyorsunuz, size her şeyi anlatacağım."

Aslında bunu yapmayı hiç istemiyordum. Aynı şeyi tekrar anlatmak çekilir eziyet değildi. O yüzden onlara Amerikalılara anlattığımın daha özlü ve eğlenceli bir türünü anlattım. Fransız tarzı. Fransızların kendisi gibi, çok fazla bilgi katıp sonunda tükenen vicdanın pragmatizme teslim olmasına neden olmadan çabucak sadede geldim. En güzel hikâye anlatması inanmasından güzel olan hikâyedir.

"İçişleri Bakanlığının aldığı karar, iki polisin öldürülmesine karıştığı halde, Mielke'nin kaçmasına zemin oluşturdu. IA dairesi Weimar Cumhuriyetini sağcıların ve solcuların komplolarına karşı korumak için kurulmuştu ve bunu yapmanın en iyi yolunun iki tarafa da muhbir yerleştirmek olduğuna karar verdik. Ama bunu Mielke gibi bir adamla yapmak istemiyorduk. Onu tutukladığı-

mızda maksadımız giyotine göndermekti. Fakat Abwehr, –Alman Askeri İstihbaratı– Mielke'yi ajana çevirebileceklerine dair bakanlığı ikna etti. İşte olan bu. Abwehr'in Moskova'daki köstebeği olması için onun kaçmasına izin vermemize bizi ikna ettiler. Bunun karşılığında biz de ailesine baktık. Otuzlarda ve İspanya İçsavaşında Abwehr için çalışmaya devam etti. Bize cumhuriyetçi birliklerin intikalleriyle ilgili gönderdiği bilgiler Condor Lejyonunun çok işine yaradı, anarşist ve Troçkist olduklarını iddia ederek en iyi adamların bazılarının ortadan kalkmasına yol açan birkaç siyasi tasfiyeyi başlatmayı başardı. Bu açıdan Mielke fevkalade faydalı biri olmuştu."

"Savaş başlayınca SD ve Abwehr, Mielke'yi paylaşmaya karar verdi. Ama onunla irtibatı kaybetmiştik. O yüzden de Heydrich 1940 yazında beni Fransa'ya gönderdi. Gurs ya da Le Vernet kamplarından birindeyse onu alıp geri getirecektim. Onu Le Vernet'ten çıkardım. Deniz yoluyla Cezayir'e götürdüm. Oradaki Alman ajanları onu tekrar Rusya'ya döndürmeyi başardılar. O Parti hiyerarşisinde yükselirken ben de sonraki üç yıl boyunca SD'de istihbarat görevlisiydim. 1945'te savaş sona erdiğinde onunla teması kaybettim. Fakat Stasi için Alman subayı toplarken benim izimi bulup Batı Almanya'ya geri dönmeme yardım etti. Orada Alman karşı istihbaratıyla ikimiz adına bir anlaşma yaptım."

"Ne tür bir anlaşma?"

"Para tabii ki. Bolca para. Sonrasında CIC benim SS geçmişimin onlar için bir utanç kaynağı olacağına karar verene kadar, ona Berlin

ve Viyana'da yardımcı oldum. Bunun üzerine Mielke'ye yeni bir denetmen tahsis edip beni de bir sıçan yolu vasıtasıyla ülkeden çıkarıp Cenova üzerinden önce Arjantin ardından da Küba'ya gönderdiler. Amerikalılar bu kadar beceriksiz olmasa hâlâ Küba'da olacaktım. Almanya'dan beni çıkarmak için o kadar uğraştıktan sonra beni tekrar Almanya'ya gönderdiler. Sol elin yaptığından sağ elin habersiz olması durumu. İşte şimdi karşınızdayım."

"Mielke hâlâ Amerikalılara mı çalışıyor?"

"Neden çalışmasın ki? Kendisi yüksek bir mevkide. Demokratik Almanya Cumhuriyetine dair tüm istihbaratın kaynağı o. Ama paylaşmıyorlar. GVL'nin bile Mielke'nin Amerikan casusu olduğundan haberi yok. Gehlen, Amerikalıların üst kademede bir casusu olduğunu biliyor. Amerikalılar bunun kim olduğunu söylemeyi reddedince Gehlen işi bırakıp şansını Batı Almanlarla denemeye karar verdi."

"Peki, neden senin tüm bunları anlatma riskini göze alıyorlar?"

"Öncelikle ben ve Mielke hakkındaki her şeyi bilmiyorlar. Size bahsettiğim bazı şeylerden onlara hiç bahsetmedim. Ama artık bir önemi kalmadı. Arjantin'e gittiğim 1949'dan beri Mielke'yle hiçbir temasım olmadı. Mielke Demokratik Almanya'daki en güçlü ikinci ya da üçüncü adam olduğundan bana kim inanır ki? Söylediklerimi nasıl ispat edebilirim? Sadece benim sözüm hepsi bu. Ayrıca aklımda başka şeyler de var. Unuttuysanız hatırlatayım, beni asıl ilgilendiren 1940'ta Lourdes yolu üzerinde öldürülen mahkûmları be-

nim öldürmediğime sizi ikna edebilmektir. Sizin Mielke'yle ilgilenebileceğiniz bence akıllarının ucunun bile geçmedi. Onlar sizin sadece benim gibilerden intikam almaya çalıştığınızı zannediyorlar. Bunu söylediğim için beni bağışlayın, beyler, ama onlar, sizin bütün istihbaratınızın Cezayir'deki Müslümanlarla uğraştığını ve Rus komünizmine karşı yürütülen Soğuk Savaşı hiç umursamadığınızı zannediyorlar. Siz olmasanız da olur. Onların gözünde İngilizler bile sizden çok daha ilgili."

Bunların hiçbiri Fransızların duymak istediği şeyler değildi ama bunları duymayı beklediklerinden emindim. Fransızlar pragmatikti; gerçekler tecrübe kadar önem arz etmezdi. Elbette ki Fransızların kendilerine katlanabilmelerinin tek yolu da buydu.

Sonra tekrar Edgard de Boudel konusuna döndük ve SDECE mensuplarından biri bana Heydrich'in 1940'da Mielke hakkında sorduğu sorunun aynısını sordu:

"Onu tanıyabileceğinden emin misin?"

"Edgard de Boudel'i mi? Bilmem. Yedi yıl geçti. Belki. Neden?"

"Onu tutuklayıp yargılamak istiyoruz."

"Cherche-Midi'de mi? O mahkemede kaç duruşma yapılıyor? Yüzlerce değil mi? Kaç savaş suçlusu ya da işbirlikçiyi ölüme mahkûm ettiniz? İsterseniz ben söyleyeyim çünkü gazetede yazıyordu. Altı bin beş yüz. Bu cezaların dört bini gıyabında. Sizce bu kadarı yeterli değil mi? Yoksa Fransız İhtilalini tekrar yapmak mı istiyorsunuz?"

Ben sigaramı yakarken onlar bir şey demedi.

"Onu neden yargılamak istiyorsunuz? SS olduğu için mi? Buna inanmam. Fransa eski Naziden geçilmiyor. Ayrıca onu severdim, hem de çok. Neden ona ihanet edeyim?"

"Çünkü geçen sene Stalin'in ölümünün ardından sizin Cumhurbaşkanı'nız Adenauer son Alman savaş esirlerinin de salıverilmesini müzakere etmeye başladı. Bu sonuncular belki de kötünün de kötüsü veya Sovyetler'in gözünde en önemli ya da suçlu olanlar. Bu adamların çoğu Batı'da savaş suçlusu olarak aranıyor. Edgard de Boudel de bunlardan biri. Sovyetler Birliği'yle yapılan bu müzakereler neticesinde Almanya'ya geri dönmeyi planladığını haber aldık. Bize göre Almanya'dan da Fransa'ya dönecek."

"Anlamıyorum," dedim. "Eğer KGB adına çalışıyorsa neden savaş esiri olarak geri dönüyor?"

"Çünkü şu anki rolünde artık onlara bir faydası kalmadı. Tekrar onların gözüne girebilmesinin tek yolu kendisine söyleneni harfiyen yerine getirmek. Onlar da ondan başka birisi gibi davranmasını istediler. Bir Alman. Muhtemelen ölmüş bir Alman. Sen de Almancasının kusursuz olduğunu söyledin. Geri dönen bu esirlerin çoğu kahraman gibi karşılanacak. Geri dönmüş bir kahraman olmak Alman toplumunda hatta siyasetinde bir kariyer elde edebilmenin güzel bir yolu. Bakarsın günün birinde tekrar işe yarar hale gelebilir."

"Peki, ben ne yapabilirim?"

"Adamı tanıyorsun. Birinde ya da bir şeyde terslik olduğunu senden daha iyi kim fark edebilir?"

"Belki." Başımı iki yana salladım. "Öyle diyorsanız."

"Batı Almanya'ya geri dönen esirlerin tümü Friedland'daki istasyona gelecek. Sonraki tren de dört hafta içinde."

"Ne yapmamı istiyorsunuz? Kocasının bir daha eve dönmeyeceğini bilmeyen gariban bir dul gibi elimde çiçeklerle platformun ucunda mı bekleyeyim?"

"Pek sayılmaz. VdH'yi duydun mu?"

Omuz silktim. "Alman hükümetinin dönenlere yardımcı olmasıyla ilgili bir şey mi?"

"Geri Dönenler Cemiyeti ve yaptığı şeylerden biri de evet senin söylediğin. Bu yılın ocak ayında kabul edilen, Batı Almanya Savaş Esirlerine Yardım Kanunu'na göre 1 Ocak 1946 tarihinden itibaren esir olarak geçirdikleri her güne karşılık dönenlere bir mark ödenecek. 2 Ocak 1949 tarihinden itibaren her gün içinse iki mark. Fakat VdH aynı zamanda eski Nazilere Alman demokrasisinin nimetlerini anlatan bir vatandaş cemiyeti. Böylece Almanya'yı Nazilerden temizlemek istiyorlar."

"Geçmişin seni bu tür bir işlem için ideal aday yapıyor," dedi diğer Fransız. "İdeal olmasan da sorun değildi zaten. VdH'nin Aşağı Saksonya kolu bizim denetimimizde. Başkan ve birkaç üye SDECE mensubu. Ayrıca bizim için çalışırsan karşılığını da fazlasıyla alacaksın. Hatta savaş esiri tazminatı alman bile mümkün."

"Dahası Helmut Knochen'le yaşadığın şu sıkıntıyı da tümüyle ortadan kaldırabiliriz." Uykusuz parmaklarını şaklattı. "İşte böyle. Seni Göttingen'deki bir pansiyona yerleştiririz. Göttingen'i seversin. Hoş bir yer. Oradan arabayla Friedland'a

gitmek çok kolay." Omuz silkti. "Hatta işler yolunda giderse bu anlaşmayı daha kalıcı hale de getirebiliriz."

Başımı salladım. "De Boudel'i göreli uzun zaman oldu. Doğal olarak La Santè'den de çıkmak istiyorum. Göttingen'in güzel olduğunu söylüyorsunuz ve bir işe ihtiyacım var. Hepsi kulağa çok güzel geliyor, beyler. Ama istediğim bir şey daha var. Berlin'deki bir kadın. Belki de koca Almanya'da benim için önemi olan tek kişi. Gidip onu görmek ve iyi olduğundan emin olmak istiyorum. Belki ona biraz para da verebilirim."

Uykusuz bir kalem alıp yazmaya hazırlandı.

"İsim ve adres."

"İsmi Elisabeth Dehler. Beş sene önce Berlin'de son bulunduğum sırada adresi 28 Motzstrasse'ydi. Ku-damm dışında."

"Ondan daha önce hiç bahsetmedin."

Omuz silktim.

"Mesleği ne?"

"Terzi. Bildiğim kadarıyla hâlâ öyle."

"Peki, onunla olan ilişkin ne?"

"Bir süre çıkmıştık diyebilirim."

"Sevgili misiniz?"

"Evet. Sevgili denebilir."

"Adresi kontrol edip orada olup olmadığını sana haber vereceğiz."

"Teşekkürler."

Omuz silkti. "Eğer oradaysa gitmene itirazımız olmaz ama zor olacak. Berlin'e giriş çıkış kolay değil, ama hallederiz."

"Güzel. Öyleyse anlaştık. Sözlerini bilseydim 'La Marseillaise'i söylerdim."

"Kâğıda atacağın bir imza da yeter. Yüzme havuzunda şarkı söylenmesini pek tasvip etmiyoruz."

"Bir sorum var. Buraya neden yüzme havuzu deniyor?"

İki Fransız gülümsedi. Biri ayağa kalkıp pencereyi açtı. Bir süre sonra, "Duydun mu?" dedi. "Kokusu gelmiyor mu?"

Ayağa kalkıp yanına giderek dikkatle dinledim. Uzaktan okul bahçesine benzer bir ses geliyordu.

"Duvarın üzerindeki çıkma kuleli binayı görüyor musun?" dedi. "Orası Paris'teki en büyük yüzme havuzu. 1924 Olimpiyatları için yapıldı. Şehirdeki çocukların belki de yarısı orada. Daha sakin olduğu zamanlarda biz de gidiyoruz."

"Anladım," dedim. "Gestapo'da da aynısı vardı. Landwehr Kanalı. Biz kendimiz orada yüzmesek de diğer pek çoğunu götürürdük. Çoğunlukla da komünistleri. Yüzmemeleri şartıyla elbette."

28

FRANSA VE ALMANYA, 1954

La Santè'den Sainte Mandè'nin dışındaki 102 Avenue Victor Hugo'da bulunan Pension Verdin'e nakledildim ki burası yüzme havuzundan arabayla beş dakika uzaktaydı. Cilalı parke yerleri, yüksek pencereleri ve güneşlenip Almanya'ya dönmeyi beklediğim güzel bir bahçesi olan sakin ve huzurlu bir yerdi. Pansiyon bir tür güvenli ev ve SDECE üyeleriyle ajanlarının kaldığı bir oteldi ve orada yüzme havuzundan simaları aşina kişilerle karşılaştım; ama hiçbiri beni rahatsız etmedi. Hatta dışarı çıkıp –gerçi uzaktan takip ediliyordum– kuzeydoğuya doğru Sen boyunca yürüyerek Île de la Cité ve Notre-Dame'a kadar gitmeme bile izin verdiler. Paris'i Alman askerleri ve simgelerinden arınmış olarak ilk görüşümdü. Bisikletler yerini büyük arabalara bırakmıştı ki bu, 1940'da burada

düşman askeri olduğum zamankinden daha çok emniyette hissetmemi sağlamadı. Ama fazlası da sinirlerimi bozuyordu – son altı ayımı bir o bir bu hapishanede geçirdikten sonra beton hastalığına yakalanmıştım: Elimde top ve zincir taşısam bile kendimi bu kadar evin kâhyası gibi hissedemez ya da öyle görünemezdim. O yüzden yeni kıyafetler almak için beni Boulevard Haussmann'daki Galeries Lafayette'ye götürdüler. Yeni elbiselerim sayesinde tekrar normal hissettiğimi söylemek mübalağa olurdu: Bunun olması için köprünün altından çok su geçmişti; ama kısmen toparlamış hissediyordum. Yeni boyanmış eski bir kapı gibi.

Fransızlar Berlin'e gitmenin güçlüğünü abartmamıştı. Batı Berlin ve Doğu Almanya arasındaki dahili sınır –Yeşil Sınır– Mayıs 1952'den beri kapalıydı ve ülkenin iki yakası arasındaki bağlantı büyük ölçüde kesilmişti. Doğu Almanların serbestçe Batı'ya geçebildikleri tek yer Berlin'di. Doğuya giriş ise ancak sıkı korunan bir dikenli tel üzerindeki birkaç geçiş noktasından yapılabiliyordu, bunlar içinde en büyüğü ve en sık kullanılanı, Lappwald'ın kıyısındaki, Helmstedt-Marienborn geçiş noktasıydı. Ama önce İngiliz işgal bölgesindeki Hannover'e gitmek zorunda kaldık.

Gece treniyle Du Nord Garından yola çıktık: Ben ve SDECE'den iki Fransız refakatçim. Artık isimlerini biliyordum ama isimlerin gerçek olduğunu hiç zannetmiyordum çünkü bana da Alsazlı bir gezgin satıcı kimliğiyle, Sebastian Kleber adına bir pasaport verilmişti. Kalın kaşlı Fransızın adı Phillippe Mentelin'di; uykusuz olansa Emile Vigée.

Yataklı vagonda gidiyorduk ama uyuyamayacak kadar heyecanlıydım ve dokuz buçuk saat sonra tren Hannover Tren İstasyonuna vardığında Prusya'ya geri döndüğüm için kısa bir şükür duası okudum. Kral Ernst August'un atlı heykeli hâlâ istasyonun önündeydi, kırmızı çatılı ve yeşil kubbeli belediye binası yine hatırladığım gibiydi ama şehrin kalanı çok değişmişti. Adolf Hitler Strasse'nin adı Bahnhofstrasse olmuştu; Horst Wessel Platz artık Königstworter Platz'dı ve opera binası artık Adolf Hitler Platz'da değil de Opern Platz'daydı. Breite Strasse'nin köşesindeki Aegidienkirche bombardımanda yerle bir olup her yerini sarmaşıklar bürüdüğünden bir bakıma savaş sırasında şehirde hayatını kaybedenler adına dikilmiş bir abide haline gelmişti. Şehrin kalan kısımlarını tanımak çok zordu. Fakat tek şey hiç değişmemişti: Hannover'da en düzgün Almancanın konuşulduğu söylenirdi ve kulağıma gelen de kesinlikle buydu.

Güvenli ev Hannover'in güneyindeki, Hindenburg Strasse'de bulunan Eikenriede denen ormanlık bir alandaydı ve hayvanat bahçesine yakındı. Ev küçükçe bir bahçedeki büyükçe bir villaydı. Sağrılı çatısı ve gümüş rengi, çelik tepeli sekizgen bir köşe kulesi vardı. Benim odam bu kuledeydi ve kapım kilitli olmasa da hâlâ mahkûm olduğum düşüncesini bir türlü üzerimden atamadım. Özellikle de Rapunzelvari bakış açımdan şüpheli görünen iki adam tespit ettiğimi Emile Vigée'ye söylediğimde.

Onu odamdaki penceremin kenarına çağırıp, "Bak," dedim. "Erwinstrasse'deler."

Başını salladı.

"Siyah Citroen'deki iki kişi," dedim. "En azından bir saattir oradalar. Arada bir içlerinden biri sigara içip evi gözlüyor. Silahlı olduğundan da eminim."

"Buradan nasıl anladın?"

"Hava sıcak olmasına rağmen takımının üç düğmesi de kapalı. Arada bir de göğsündeki bir şeyi düzeltiyor."

"Çok dikkatlisin, Mösyö Kleber."

Vigée benimle konuşurken yeni ismime alışabilmem için bana sürekli olarak Kleber ya da Sebastian diye hitap ediyordu.

"Önceden polis olduğumu unuttun mu?"

"Endişelenecek bir şey yok. Onlar bizim adamlarımız. İşin aslı, seni Berlin'e götürüp getirdikten sonra Göttingen ve Friedland'a götürecek olanlar da o ikisi. İkisi de Alman ve bu yolculuğu daha önceden pek çok kez yaptıklarından bir sorun çıkmasını beklemiyoruz. Hannover'deki VdH adına çalışıyorlar." Saatine baktı. "İkisini de bu akşam yemeğe davet ettim. Böylece onlarla tanışmış olursun. Biraz erken gelmişler, hepsi bu."

Akşam yemeğinde, önceden Hermann Göring Stadt Halle olan, Stadt Halle'ye gittik – Şişko Hermann'ı andıran büyük ve yuvarlak bir bina. Yeşil çatılı bu bina yarı konser salonu, yarı tenis kortuydu fakat Vigée'ye göre iyi de bir lokantaydı.

"Paris'tekiler kadar iyi değil elbette," dedi. "Ama Hannover'dekiler kadar da kötü değil. Şarap menüsü çok zengin." Omuz silkti. "Göring'in sevmesine şaşmamak gerek."

Akşam yemeği için vardığımızda herkes cuma gecesi konserini dinlemek için çıkıyordu ve Fran-

sızların kimsenin konuşacaklarımıza kulak misafiri olmaması için bunu kasten planladıklarını düşündüm. Müziğin de faydası olacaktı tabii ki. Mendelssohn'un Üçüncü Senfonisi, İskoç.

İki Fransız yemeklerden memnun kalmadı ama aylardır hapislerde sürünen bana göre hepsi lezzetliydi. Diğer iki Alman da çok iştahlıydı fakat pek hoş sohbet oldukları söylenemezdi. Gri derileriyle örtüşen gri takımlar giyiyorlardı. İkisi de uzun boylu değildi. Birinin şişeden çıkmış gibi duran parlak sarı saçları vardı; diğerinin ise kendisi şişeden çıkmış olmalıydı, çok içiyordu ama içki onu pek etkiliyormuşa benzemiyordu. Daha sarışın olan adamın adı Werner Grottsch'tu; diğerinin adı Klaus Wenger. İkisinin de benim hakkımda bir şey öğrenmeye hevesi yoktu. Belki bu konuda Vigée tarafından önceden bilgilendirilmişlerdi ya da öyle olmasa bile sormamalarının daha münasip olacağını biliyorlardı. O yüzden ben de onlara hiçbir şey sormayarak karşılık verdim.

Sonunda Vigée konuyu toplanmamızın asıl nedenine getirdi.

"Sebastian daha önce sınırı geçmedi," dedi. "En azından Demokratik Almanya'nın özel rejiminin kurulmasından sonra. Werner yarın olacaklar hususunda belki onu aydınlatmak istersin. Fransa Elçiliği plakalı bir araçta olacaksın. O yüzden davranışlarınıza çok dikkat edip şüphe çekmeyin."

Grotts kibarca başını sallayıp sigarasını söndürdü, öne doğru eğilip sanki hep birlikte dua edecekmişiz gibi ellerini kavuşturdu.

"Özel rejim diyorlar, çünkü alınan tedbirlerin amacı casusları, bölücüleri, teröristleri, kaçakçıları kısacası bizim gibileri dışarıda tutmak." Kendi şakasına gülümsedi. "Helmstedt'teki Alfa Kontrol Noktasından geçeceğiz. En büyük ve yoğun geçiş noktasıdır çünkü Batı Almanya ile Batı Berlin arasındaki en kestirme yoldur. Doğu Almanya'dan Berlin'e yüz seksen beş kilometre uzanıyor. Yolun iki tarafı tel örgüyle çevrili ve sıkı korunuyor. Eğer ne olduğunu hatırlarsan, biraz siperler arası bölgeyi andırıyor ve en az o kadar da tehlikeli. O yüzden arıza olursa araçtan çıkmayacağız. Ne kadar sürerse sürsün yardım bekleyeceğiz. Eğer dışarı çıkarsan vurulma ihtimalin var. Hudut polisi –Grepos– tetiği çekmekten hiç çekinmez. Açıkça anlatabildim mi?"

"Çok açık, Herr Grottsch. Teşekkürler."

"Güzel." Grottsch birden kulak kesilip takdirle başını başladı. "Tekrar Mendelssohn duymak ve vatansever olmamakla suçlanmamak ne hoş."

"O da Alman değil miydi?" dedim. "Hamburglu."

"Hayır," dedi Grottsch. "Mendelssohn Yahudiydi."

Wenger başını sallayıp bir sigara yaktı. "Doğru," dedi. "Leipzigli bir Yahudiydi."

"Elbette girmesi bir dert, çıkmasıysa ayrı bir dert," diyerek devam etti Grottsch. "İnceleme çukurları, aynalar, hatta Batı Almanya'da gömülecek tabuttaki kişinin gerçekten ölü olup olmadığını kontrol ettikleri bir morg bile var. Bugünlerde gerekli evrakı olmadan Mendelssohn bile buradan çıkamazdı. Üstelik öleli yüzyıl oldu."

"Senin kız arkadaşın Frau Dehler," dedi Wenger. "Hâlâ aynı adreste olması çok güzel. Ama artık terzilik yapmıyor. Auguste-Viktoria Strasse'de Queen isimli bir gece kulübü işletiyor."

"Eşcinsellerin olmadığı bir yer sanırım?"

"Aynen öyle."

Helmstedt parlak renkli kuleleri ve sıra dışı kiliseleri olan cazip ve küçük bir ortaçağ şehriydi. Belediye binası artık orada bulunmayan katedralin kocaman orguna benziyordu. Kırmızı tuğladan üniversite binası bir kışlayı akla getiriyordu. Şehri dolaşmak isterdim ama iki refakatçim Berlin'e hava kararmadan varabilmemiz için bir an önce Alfa Kontrol Noktasından geçmemizi istiyordu. Çok da haklıydılar. Berlin'le Marienborn arası arabayla üç saatti ayrıca dikenli tellerle ve telin ötesinde de köpekler ve mayınlarla kaplıydı. Ama hiçbir şey Alfa Kontrol Noktasındaki Greposların suratındaki ifadeyle kıyaslanmazdı. Postalları, kemerleri ve uzun deri paltolarıyla Hudut Polisi bana SS'i hatırlatmıştı ve içinden çıktıkları uzun ahşap kulübenin de toplama kampından farkı yoktu. Gamalı haçların yerini kızıl yıldız ve orakla çekiç almıştı ama kalan her şey aynıydı. Tek şey haricinde: Nazizm hiç bu kadar kalıcı ve kusursuz görünmemişti.

Dümdüz diyebileceğimiz yolda Grottsch ve Wenger arabayı dönüşümlü kullandı; A2 üzerinden doğuya doğru giderseniz sonunda Berlin'e varırdınız. Fakat Fransızlar alabilecekleri cevaplar hususunda ikaz edilmişler gibi soru sormama siyasetlerini sürdürdüler. O yüzden konuştuğumuzda

da hep alakasız şeylerden bahsettik: Hava, manzara, Mercedes ve Citroen kıyaslaması, Demokratik Almanya'da yaşam; varış noktamıza yaklaşırken de Dört Güç ve onların, hepimizin hoşlanmadığı konusunda hemfikir olduğu, eski Alman başkentindeki süregelen işgalleri. Kuşkusuz hepimiz Rusların, içlerinde en kötüsü olduğunu düşünüyorduk ama neredeyse bir saat kadar gümüş madalyayı üç devletten hangisinin alabileceği konusunu tartıştık. Diğer ikisi İngilizlerin Amerikalılarla aynı kötü sıfatlara –kibir ve cehalet– sahip olsalar da bir erdeme –para– sahip olmadıklarını ve Amerika'nın bu sayede kibir ve cehaletini kolayca affettirebildiğini söyledi. Fransızlarsa her zamanki gibi Fransızdı: Fazla ciddiye alınmalarına gerek olmadığından fazla kızmanın da manası yoktu. Şahsen İngilizler konusunda benim endişelerim vardı ve Amerikalılara duymuş olduğum nefret konusunda minik tereddütlerim olsa da onların da ortadan kalkması çok sürmeyecekti. Berlin'in güneyindeki Zehlendorf kasabasındaki Dreilinden sınır geçiş noktasında tekrar durup belgelerimizi göstermek zorunda kaldık; Amerikan bölgesine girince park ettik ve sigara almaya bir dükkâna girdim. Çoğu Amerikan markasını görmeye alışıktım. Ama dükkânda daha önce hiç görmediğim markalar vardı: Cheax kahvaltı gevreği, Rexall diş macunu, Sanka kafeinsiz kahve, Ballantine birası, Old Sunnybrook Kentucky viskisi, Dash köpek maması, Jujyfruits, Appian Way pizza-mix, Pream. Nescafé ve 7UP. Berlin'e dönmüş olabilirdim ama bu dükkânda bunu anlamak kolay değildi.

Fransız bölgesindeki bir güvenli eve gittik. Ev Rus bölgesine tepeden bakıyordu ve kısacası kuzey kaldırımı Fransızların ve güneyi de Rusların denetimindeydi. Önemi de yoktu. Hatırladığım Berlin'e benzemese bile –Sovyet tarafında sokaklar ve bombardımana maruz kalan binalar hâlâ perişan haldeydi– kokusu ve verdiği his aynıydı: Küçümseyen ve melez – belki de her zamankinden daha melez. Kafamda ve kalbimde tümen ebatlarında bir orkestra "Berliner Luft'u" çalarken gerçek bir vatandaş gibi gereken yerlerde ıslık ve el şaklatarak eşlik ettim. Berlin'de mesele hiçbir zaman Alman olmak değildi –Hitler ve Goebbels bunu hiç anlamamıştı– önemli olan Berlinli olmak ve bunu değiştirmek isteyene de cehenneme kadar yolun var demekti. Günün birinde elbette ki geri kalanlardan da kurtulacaktık. Ruslar, İngiliz-ler, Fransızlar ve hatta Amerikalılar. Dostlardan kurtulmak her zaman düşmanlardan kurtulmaktan daha zordur; özellikle de iyi dost olduklarına inandıkları zaman.

Ertesi gün iki Alman beni Amerikan bölgesindeki Motzstrasse'ye götürdü.

Yirmi sekiz numaranın dışına park ettik. Binanın hali onu son gördüğüm zamankinden daha iyiydi. Kanarya sarısına boyanmıştı; bazı pencerelerdeki saksılara sardunya konmuştu; kalın meşe kapının önüne birisi limon ağacı dikmişti. Bölgenin tümü daha iyiye gidiyormuş gibi görünüyordu. Caddenin karşısında lüks bir porselen dükkânı ve Elisabeth'in birinci kattaki dairesinin altında aynı derecede lüks Kottler adında bir lokanta vardı ki, iki refakatçim beni orada bekliyordu.

Sokak kapısı açıktı. Üst kata çıkıp zili çaldım ve dinledim. Elisabeth'in dairesinden gelen müziğin kesildiğini duydum. Az sonra, kapının açılmasıyla önümde duruyordu. Yedi yıl daha yaşlı ve en az beş kilo daha ağırdı. Önceden kumralken şimdi sarışın olmuştu. Kilo ona, geniş kahverengi kaşlarına pek uymayan saç renginden daha çok yakışmıştı ama altı aydır değil gecelikli bir kadın görmek, bir kadınla konuşma şansı bile bulamadığımdan umurumda değildi. Elisabeth'i görmek bile savaştan önceki seksin hâlâ sıradan bir şeymiş gibi göründüğü, daha masum zamanları hatırlatmaya yetti.

Ağzı açık kaldı ve sanki gözlerine inanamamış gibi gözlerini kırptı.

"Aman Tanrım, sensin," dedi. "Öldün zannetmiştim."

"Ölmüştüm. Ebedi hayatın da avantajları var, ama çok çabuk sıkılıyorsun. O yüzden maun ve marihuana şehrine geri döndüm."

"Durma, içeri gel." Beni içeri alıp kapıyı arkamdan kapatarak bana sevgiyle sarıldı. "Marihuanam yok," dedi. "Ama güzel bir kahvem var ki, ondan bile sert."

"Kahve yeterli." Onun peşinden koridorda mutfağa yürüdüm. "Burayı çok güzel yapmışsın. İçinde mobilya var. Son geldiğimde her şeyi Amerikalılara satmıştın."

"Her şeyi değil." Elisabeth gülümsedi. "Onu asla satmam. Çoğu sattı, ama ben yapmam." Kahveyi yaparken, "Ne kadar zaman oldu?" diye sordu.

"Buraya son kez geleli mi? Altı yedi yıl."

"Daha uzun gibi geliyor. Nerelerdeydin? Neler yaptın?"

"Artık hiçbirinin önemi yok. Hepsi mazi oldu. Artık tek önemi olan şimdiki zaman. Kalan her şey boş. Ya da en azından bana öyle geliyor."

"Gerçekten öldün öyle mi?"

"Evet."

Kahveyi yapınca küçük ama rahat bir oturma odasına gittik. Mobilyalar sağlam ama sıradandı. Dışarıda ıhlamur ağacının bakır rengi yaprakları, pencereye vuran parlak sonbahar güneşinin perdelenmesine yardım etti. Kendimi evimde hissettim. Kendimi bir başka yerde ancak bu kadar evimde hissedebilirdim.

"Dikiş makinesi yok," dedim.

"Artık kimse pahalı elbiseler diktirmiyor," dedi. "En azından savaştan sonra Berlin'de. Kimin böyle şeylere verecek parası var ki? August-Viktoria Strasse'de Queen adında bir kulüp işletiyorum. Yetmiş altı numara. Bir ara uğra ama bugün değil. Çünkü pazarları kapalıyız. O yüzden evdeyim."

"Bugün pazar mı? Bilmiyordum."

"Öldün ve tekrar dirildin. Çok saygıdeğer değil. Ama kulüp öyle. Hatta senin gibi biri için biraz fazla saygıdeğer yine de bugünlerde müşteriler öyle istiyor. Artık kimse eski Berlin'in kulüplerini ve fahişelerini istemiyor."

"Hiç kimse mi?"

"Kabul. Amerikalılar istemiyormuş gibi görünüyor. En azından resmen."

"Beni şaşırttın. Küba'da seks kulüplerine doyamıyorlar. Her gece en ünlü kulüp Shanghai'ın kapısında kuyruk oluşuyor."

"Küba'yı bilmem ama burada bir sürü Lüteriyen Amerikalı var. Nihayetinde burası Almanya. Sanki, Ruslar en ufak bir ahlaksızlığı işaret kabul edip Batı Berlin'i işgal edeceklermiş gibi. Soğuk Savaşı, dahil olan herkes için olabildiğince soğuk hale getirmeye çalışıyorlar. Parkta çıplak güneşlenirsen tutuklanacağını biliyor musun?"

"Benim yaşımda bu artık sorun değil," dedim. Kahvemden bir yudum alıp takdirle başımı salladım.

Elisabeth bir sigara yaktı. "Demek bana Küba'dan para gönderen sendin. Öyle tahmin etmiştim."

"O zamanlar harcayabileceğimden çok vardı."

"Ya şimdi?"

"İşleri yoluna koyuyorum."

"Güneşli bir memleketten çıkıp gelmiş birine benzemiyorsun."

"Dediğim gibi benim yaşımda artık böyle. Zaten hiçbir zaman yatıp güneşlenmeyi sevemedim."

"Ben bayılırım. Ne zaman fırsatım olsa kaçırmam. Nihayetinde burası hep kış. Yoluna koyduğun işler ne?"

"Berlin türü şeyler."

"Hm, bu biraz şüpheli geldi kulağıma. Burası fahişeler şehriydi ve sen de fahişeye benzemiyorsun. Şimdiyse casuslar şehri. Öyleyse–" Omuz silkip kahvesini yudumladı.

"Sanırım fahişeleri ve seks kulüplerini bu yüzden sevmiyorlar. Çünkü casuslarının dürüst olmasını istiyorlar. Çıplak güneşlenmeye gelince elbiselerini çıkardığında olmadığın biri davranman zor."

"Bunu aklımda tutarım. İşin aslı kulüp casustan geçilmiyor. Amerikan casusları."

"Nereden biliyorsun?"

"Sadece onlar üniforma giymiyor."

Tabii ki şaka yapıyordu ama doğru olmayacağı manasına gelmezdi. Bir mırıltının yükseldiği içki dolabı büyüklüğündeki pikaplı radyoya baktım. "Bu aralar çoğunlukla ne dinliyoruz?"

"RIAS," dedi.

"O kanalı bilmiyorum. Hiçbir Berlin kanalını bilmiyorum."

"Açılımı Amerikan Bölgesi Radyosu." Bunu İngilizce söyledi. Hem de iyi bir İngilizceyle. "Pazar sabahları hep RIAS dinlerim. İngilizceme yardımcı oluyor. Hayır, İngilizcemi geliştirmeme yardımcı oluyor."

Surat yaptım. Sehpanın üzerinde bir *Die Neue Zeitung* vardı. "Amerikan radyosu. Amerikan gazetesi. Galiba biz savaştan çok daha fazlasını kaybettik."

"O kadar da kötü değiller. Kiranı kim ödüyor?"

"VdH."

"Tabii ya. Esirdin değil mi?"

Başımı salladım.

"Birkaç yıl önce VdH'nin kurduğu o sergilerden birine gittim," dedi. "Savaş esiri olmanın nasıl bir şey olduğunu anlatıyorlardı. Ahşap kulesi ve dört metre yüksekliğinde tel örgüsüyle bir Sovyet esir kampının benzerini inşa etmişlerdi."

"Hatıra eşya dükkânı da var mıydı?"

"Hayır, sadece bir gazete."

"*Der Heimkehrer*."

"Evet."

"Tam bir paçavra. VdH yöneticileri hür bir halkın ilkesel olarak yeni bir Alman ordusunun kurulmasına karşı çıkamayacağını söylüyor."

"Ama sen buna inanmıyorsun?"

Başımı iki yana salladım. "Askerliğin iyi bir şey olmadığını düşündüğümden değil. İlkesel olarak." Bir sigara yaktım. "Manyak bir Amerikan Konfederasyon generalinin, kendisi emniyetteyken, Alman topraklarındaki yeni bir savaşta bizi yem olarak kullanmasını istemiyorum bu yüzden de Batılı müttefiklerimize güvenmiyorum. Burası Amerika'dan çok uzak. Ayrıca böyle bir savaşı ne onlar kazanabilir ne de biz."

"Ölüm bile kızıllardan iyidir, öyle mi?"

"Kızılların da bizden fazla savaş istediğini zannetmiyorum. Ancak son savaşa katılanlar gerçekten ne kadar insan kaybedildiğini bilebilir. Ve kaç kişinin boş yere feda edildiğini. Ondan bir öncekinden bahsetmiyorum bile. İnsanlar sahte savaştan bahsederlerdi, hatırladın mı? 1939'da. Ama bana sorarsan bu Soğuk Savaş hepsinden daha sahte. İstihbarat çalışanlarının bizleri korkutmak için uydurdukları bir şey."

"Kulüpte seninle aynı telden çalan bir garson var," dedi. "O da eski savaş esiri. Geçen sene geri döndü ve hâlâ azılı bir Nazi. Bolşeviklerden nefret ediyor." Belli belirsiz gülümsedi. "Ben de onları sevdiğimi söyleyemem. Kızıl Ordu Berlin'e girdiğinde kadınların başına gelenleri bilirsin." Bir an durdu. "Bebeğim olmuştu. Daha önce söylemiş miydim?"

"Hayır."

"Ama öldü, o yüzden artık bir önemi yok sanırım. Menenjit oldu ve kullanılan penisilin sah-

te çıktı. Şubat 1946'da öldü. Hiç değilse o şeyi satan adamı yakaladılar. Artık ne manası varsa. Fransa'da üretilmiş. Glikoz ve yüz pudrasını penisilin şişelerine koyuyorlarmış. Tabii sahte oldukları anlaşıldığında artık çok geç oluyor." Başını iki yana salladı. "O günleri hatırlamak çok zor. İnsanlar para kazanmak için her şeyi yapıp satıyordu."

"Üzüldüm."

"Üzülme, tatlım. Çok zaman önceydi. Üstelik o bebeği istediğimden de pek emin değildim."

"Bu şartlar altında buna pek şaşırmadım," dedim. "Daha önce hiç bahsetmedin."

"Senin kendi sorunların vardı değil mi?" Omuz silkti. "İşte kendimi Amerikalılara satmamamın asıl nedeni de bu. Toplu tecavüz. İnsanda cinsel istek diye bir şey kalmıyor. Tekrar bir şeyler hissetmeye başladığımda artık çok geçti. Bir nevi evde kaldım denebilir."

"Saçmalık."

"Artık koca bulmak için de çok geç. Fark etmediysen söyleyeyim pek evlenecek Alman erkeği de kalmadı. En iyiler ya Sovyet esir kamplarında ya da Küba'da."

"Bunun doğru olmadığına eminim. Sen güzel bir kadınsın, Elisabeth."

Elimi tutup sıktı.

"Gerçekten öyle mi düşünüyorsun, Bernie?"

"Elbette."

"Demek hâlâ ortalıkta erkek varmış. O kadar da umutsuz değilmişim. Doğru ama eskisi gibi değil. Hiçbir şey öyle değil. Saargemünder Strasse'deki Karargâh Tesisi'nde bulunan HICOG'daki

Birleşik Devletler Dairesinde çalışan bir Amerikalı vardı. Ama o eve, Wichita'daki eşinin ve çocuklarının yanına döndü. Bir de Club 48'i işleten çavuş vardı – Amerikan astsubaylarının gittiği kulüptü. Queen'de iş bulmama o yardım etti. O da eve döndü. Altı ay önceydi." Omuz silkti. "*Effi Briest* sayılmaz değil mi? Ama kulüpten memnunum. Parası iyi. Müşteriler terbiyeli. İyi bahşiş veriyorlar. Amerikalılar, İngilizler gibi değil. Takdir ettiklerini göstermek istiyorlar. İngilizler kadar bahşişten korkanı görmedim. Fransızlar bile onlardan iyi. O kadar cimriler ki kazanan tarafta olduklarına inanmak kolay değil. Dediklerine göre İngiliz bölgesindeki fare kapanları bile boşmuş. Şu Nasser denen adam var ya, onun tarafındayım. Uruguay, İngiltere'yi yendiğinde, Batı Almanya'nın kupa kazandığı zamankinden çok sevindim."

"Elisabeth, Batı Almanya'dan söz açılmışken oraya hiç gittin mi?"

"Hayır. Yeşil Sınır'ı geçmek gerekiyor ki bunu yapmak istemiyorum. Bir kez yaptım ve kendimi kendi ülkemde suçlu gibi hissettim."

"Ya Doğu Berlin'e hiç gittin mi?"

"Bazen. Ama gittikçe gitme nedenim azalıyor. Batı Berlin'de oturanlar için orada yapacak fazla bir şey yok. Jimmy –benim Amerikalı çavuş– Amerika'ya dönmeden hemen önce eski Berlin'i gezdik. Bir fotoğraf makinesi almak istedi ve Doğu Berlin'de hâlâ ucuza iyi bir tane alabilmek mümkün. Bir makine aldık, ama dükkândan değil de karaborsadan. Gittiğimiz tek dükkân komünistlerin HO dediği bir mağazaydı ve içinde çok az şey vardı. Bunu görünce Doğu Almanların neden ge-

çen sene bir şeyler almak için buraya akın ettiğini ve neden çoğunun geri dönmediğini anladım."

"Ama tehlikeli değil mi, diyorsun?"

"Benim gibi biri için mi? Hayır. Sovyetler'in ilaç verip arabaya atıp kaçırdıkları kişilerle ilgili şeyler duymuş olabilirsin. Önemli biri olsaydın, olabilir, ama zaten önemli biriysen orada ne işin var? Yine de bir esir kampından kaçtığın için Rus tarafına geçmek isteyeceğini hiç zannetmem."

"Elisabeth dinle. Berlin'de itimat edebileceğim kimse kalmadı. Daha doğrusu tanıdığım kimse bile kalmadı. Ve senden bir iyilik istiyorum. Eğer başka biri olsaydı, inan senden istemezdim."

"Durma, söyle."

Ona bir zarf verdim. "Senden bunu teslim etmeni istiyorum. Ne yazık ki tam adresi bilmiyorum ve eski günlerin hatırına bana yardım edebileceğini düşündüm."

Zarfın üzerindeki isme bakıp bir süre bir şey söylemedi.

"Mecbur değilsin," dedim. "Ama çok yardım etmiş olursun."

"Tabii ki yaparım. Sen ve gönderdiğin para olmasa ne yapardım, bilmiyorum. Bu gerçek."

Kahvemi ve sigaramı bitirdim. Gidecekmiş gibi bakmış olmalıyım ki, "Seni tekrar görecek miyim?" diye sordu.

"Evet. Ama ne zaman, emin değilim. Şu anda Berlin'de oturmuyorum. Bir süre Göttingen'de olacağım." Hayretle bakınca açıkladım: "VdH ile birlikteyim. Göttingen geri dönen savaş esirlerinin kaldığı Friedland Aktarma Kampına yakın. Orada sadece birkaç gün kalıp yiyecek, kıyafet ve tıbbi

destek alıyorlar. Ayrıca oturma izni için ihtiyaç duyacakları terhis belgesi, yiyecek kartı ve eve dönmek için seyahat izinlerini temin ediyorlar."

"Zavallılar," dedi. "Durum o kadar vahim mi?"

"Burada oturup Berlinli bir kadına acı çekmenin ne olduğunu anlatacak değilim," dedim. "Ama belki o sayede birbirimizi ne zaman ve nerede bulacağımızı bileceğiz."

"Bunu çok isterim."

"Telefonun var mı?"

"Burada yok. Kulüpteki telefonu kullanıyorum. Eğer benimle temasa geçmek istersen orayı ara. Orada değilsem, mesaj bırak." Bir kalemle kâğıt alıp numarayı yazdı: 24-38-93.

Kâğıdı boş cüzdanıma koydum.

"İstersen bu adrese mektup da gönderebilirsin. Gelmeden önce yazıp geleceğini bildir. Bir şeyler hazırlarım. Pasta falan. Üstelik gecelikle de karşına çıkmam. Bana Küba'daki adresini de gönderseydin keşke. Sana teşekkür mektubu yazardım."

"Bu biraz zor olurdu," dedim. "Sahte isim kullanıyordum."

Sanki bu hiç aklına gelmemiş gibi "Ah," dedi. "Başın hâlâ belada değil, değil mi Bernie?"

"Bela mı?" Acı acı gülümsedim. "Hayatın kendisi bela. Sadece saflar ve gençler bunun aksini düşünür. Eğer hayatta kalmayı başarırsak karşımıza çıkacak yegâne şey beladır."

"Çünkü eğer başın beladaysa..."

"Senden bir iyilik daha istemem..."

Elimi tutup tek tek parmaklarımı öptü. "O kalın Prusyalı kafana ne zaman girecek?" dedi. "Senin için elimden gelen her şeyi yaparım."

"Tamam." Bir an düşündükten sonra kalemi alıp yazmaya başladım. "Kulübe vardığında Münih'teki bu numarayı aramanı istiyorum. Bay Kramden'i iste. Eğer yoksa telefondaki kişiye iki saat içinde tekrar arayacağını söyle. İsmini ve numaranı bırakma sadece Carlos'tan bir mesaj iletmek istediğini söyle. Kramden'le görüştüğünde ona, sonraki birkaç hafta Göttingen'de, Pansiyon Esebeck'te François Amcamın yanında, Cherry Orchard'tan gelen trenden inecek Mösyö Voltaire'le görüşene kadar kalacağımı söyle. Söyle ona, eğer o ya da dostları benimle görüşmek istiyorsa her gün akşam altı yedi civarı, Göttingen'deki S. Jacobi Kilisesine gidip ön sıranın altında mesaj arayacağım."

Notlarımın üzerinden baktı. "Tamam, yaparım." Başını emin şekilde salladı. "Göttingen antikadır. Güzel. Almanya da önceden öyleydi. Orada oturmanın hep güzel olacağını düşünmüşümdür."

Başımı iki yana salladım. "Sen ve ben Berlinliyiz, Elisabeth. Başka yerde yaşayamayız."

"Galiba haklısın. Göttingen'den sonra ne yapacaksın?"

"Hiç bilmiyorum."

"Görünen o ki," dedi, "eğer Berlin'de tanıdığın ya da güvendiğin kimse kalmadıysa o zaman rahatça gelip burada oturabilirsin. Tıpkı daha önce yaptığın gibi. Hatırladın mı?"

"Sana Küba'dan o parayı neden gönderdiğimi zannettin? Unutmadım. Son zamanlarda hatırlamadığım hiçbir şey kalmadı. Sürekli birilerine bir şeyler anlattım. Gerçi çoğunu unutmayı tercih ederim, ama inan seni hayatta unutmam."

Elbette Landsberg'de her şeyi anlatmadım. Kişi, bilhassa CIA ile konuşurken, bazı şeyleri kendine saklamalıdır.

Özel ajan Scheuer ve Frei'ye, 1946'da Johannesgeorgenstadt'taki *pleni* kampından Dresden ve Berlin'e gelirken olanlarla ilgili her şeyi anlatmış olsaydım, Elisabeth Dehler hakkında da bir dosya açabilirlerdi.

Onun canını sıkmalarını istemediğimden, Mielke'nin bana verdiği içinde birkaç yüz dolar bulunan zarfın üzerinde Elisabeth'in adının yazılı olduğunu söylemedim.

29

ALMANYA, 1946

Parayı cebe indirmek yerine ona bizzat teslim etmeye karar verdim – eğer öldürmeseydim MVD suikastçının yapacağı gibi. Ayrıca kalacak bir yere de ihtiyacım vardı ve neresi eski sevgilimin evinden daha müsait olabilirdi? O yüzden Dresden'den gelen trenden, aynı derecede iç karartıcı, Berlin'deki Anhalter İstasyonundan geriye kalan harabede indiğimde, batıya giden bir tramvaya atlayıp doğruca Kurfürstendamm'a gittim.

Oradan güneye yürüyüp Hitler'in tahminlerinden en az birinin tuttuğunu gördüm. Başarılı olduğu ilk günlerde bize "beş yıl içerisinde Almanya'yı tanıyamayacaksınız," demişti ve hakikaten de önceden Almanya'nın en zengin caddesi Kurfürstendamm şimdi bir dizi harabeden farksız hale gelmişti. Eski bir polis olmama

rağmen yolumu bulmakta zorlandım. Bir kez üniforma giydiğimi unutup bir kadına adres sorunca kadın sanki vebalıymışım gibi cevap vermeden kaçıp gitti. Daha sonra Kızıl Ordu'nun Berlinli kadınlara yaptıklarını öğrenince kadının neden bir taş alıp bana atmadığını merak ettim.

Motzstrasse diğer yerler kadar harap olmamıştı. Yine de burada güven içinde yaşayabilen birilerinin kaldığını hayal etmek zordu. Bir tane buldozer bile bütün sokağı kolayca yıkabilirdi. Kıyametten bir sahnede yürümeye benziyordu. Moloz yığınları. Sadece cephesi kalmış binalar. Aydakileri andıran kraterler. Lağım kokusu. Ayağınızın altındaki yolun dağ yolu gibi engebeli olması. Zırhlı araç enkazlarıyla orada burada birkaç mezar.

Elisabeth'in dairesinin önündeki sahanlığın penceresi kırılmış ve tahtalarla kapatılmıştı ama hava şartlarından yıpranmış kapı yeterince sağlam görünüyordu. Kapıyı birkaç dakika çaldıktan sonra merdivenin aşağısından biri seslenerek bana Elisabeth'in beşte geleceğini söyledi. Ölü binbaşının saatine bakıp fazla dikkat çekmeden biraz vakit öldürmem gerektiğini anladım. Amerikan bölgesinde bir MVD subayı görülmesi tuhaf bir durum değildi, ama ne yaptığımı soracak bir yetkiliden olabildiğince uzak durmam hayrıma olacaktı.

Kieler Strasse'deki belli belirsiz tanıdığım bir kiliseye denk gelene kadar yürüdüm, gerçi Kieler Strasse'nin haline bakılırsa, burası pekâlâ Duppelstrasse'de olabilirdi. Tuhaf derecede yüksek ve köşeli kilise Katolik kilisesiydi ve dağ te-

pesindeki bir şatoyu andırıyordu. İçinde bombalardan kurtulmayı başarmış güzel bir mozaik bazilika vardı. Oturup gözlerimi kapattım ama bunun nedeni hürmet duygum değil de hissettiğim yorgunluktu. Yine de burası umduğum gibi sessiz bir sığınak çıkmadı. Birkaç dakikada bir Amerikan askerinin biri gürültücü ve cilalı postallarıyla gidip mihrabın önünde diz çöküyor ve ardından sabırla günah çıkarma hücresinin yanındaki sırada bekliyordu. Ortam kalabalıktı. Yaptığım şeylerden sonra benim de günah çıkarmam gerekse de pişman olduğumu söyleyemezdim. Königsberg Muharebesi'nin ardından kim olursa olsun hep bir Rus öldürmek istemiştim. Tanrı'ya bunu bizzat söyledim. Bir rahibin araya girmesine gerek yoktu ki, zaten bu da çok eski bir tartışma konusuydu.

Orada, Tanrı'yla olmasa da kendimle barışacak kadar, uzun bir süre durdum ve Rosary Kilisesinden çıktığımda –ismi buydu– MVD binbaşının paralarından bir miktarını, benim değil de onun günahlarına kefaret olarak, sadaka kutusuna koydum. Sonra tekrar kuzeye yürüdüm. Bu sefer Elisabeth evdeydi ama üniformama dehşetle baktı.

"Bu kıyafetle burada ne halt ediyorsun?" diye sordu.

"İçeri davet edersen anlatırım. İnan göründüğü gibi değil."

"Umarım öyledir yoksa seni kapının önüne koyarım. Kim olduğun bu durumu değiştirmez."

Dairesine girip yatağından ve ocağından sadece tek odada oturduğunu anladım. Şaşkınlıkla

kaşlarımı kaldırdığımı görünce, "Böyle ısınmak daha kolay," dedi.

Binbaşı Weltz'in çantasını yere koyarak *gimnasterka* gömleğimin içindeki para zarfını alıp ona verdim. Kaşlarını kaldırma sırası şimdi Elisabeth'e gelmişti.

Birkaç yüz Amerikan dolarıyla kendini yelpazeledikten sonra Mielke'nin notunu okuyup her şeyi anladı.

"Okudun mu?"

"Tabii ki."

"Peki, bunu bana vermesi gereken Rus nerede?"

"Öldü. Bu da onun üniforması." Hikâyeyi basit tutmanın daha iyi olacağını düşündüm.

"Neden paraya el koymadın?"

"Aa, yapabilirdim," dedim. "Eğer zarfın üzerinde başkasının adı yazsa yapardım. Nihayetinde yabancı değiliz."

"Hayır," dedi. "Ama çok uzun zaman oldu. Öldüğünü düşündüm."

"Neden olmasın? Herkes öldü." Ona, olabildiğince kısa tutup Sovyet esir kampında olduğumu ve kaçtığımı anlattım. "Berlin'e oradan da Moskova yakınlarındaki anti-Faşist okuluna gitmem gerekiyordu. Her şeyi müşterek dostumuz ayarladı elbette. Fakat sanırım geçmişiyle ilgili çok şey bildiğime ve beni ortadan kaldırmasının daha emniyetli olacağına karar verdi. İşte sonuçta buradayım. Bu zarfı getireceğim kadının onu başka bir kadın için terk ettiğimi unutup burada birkaç gün kalmama izin vereceğini umut ettim. Özellikle de dolarları görünce."

Düşünceli şekilde başını salladı. "Kirsten nasıl?"

"Bilmem. 1944 yılbaşından bu yana Frau Günther'den haber alamadım. Bugün bizim eski sokağa gittim ama artık orada değil."

"Sanırım orada olsa, sen şimdi burada olmazdın ve ben de bunu alamazdım."

"Her şey mümkün."

"Hiç değilse dürüstsün." Bir süre düşündü. "Bombardımanda evleri yıkılanlar genelde enkazın üzerine, belki bir sevdikleri gelir diye, gittikleri adresi yazan küçük kırmızı bir kart bırakırlar."

"Hm belki de nedeni bu. Sevdikleri. Kirsten'in birini sevdiğini pek zannetmem. Kendisi hariç tabii ki. Kendisini hep çok sevmiştir." Başımı iki yana salladım. "Baktım. Küçük kırmızı kart yoktu."

"Akrabalarla temasa geçmenin başka yolları da var," dedi Elisabeth.

"Bu kılıkta yok. Yakalanmam an meselesi. Sonra da kurşuna dizerler ya da esir kampına geri gönderirler ki bu daha fena."

"Doğru. Belki üniforma yüzünden bilmiyorum ama pek iyi görünmüyorsun. Senden daha sağlıklı iskeletler gördüm." Omuz silkti. "Pekâlâ. Burada kalabilirsin. Kendi başına bir şey yapmaya kalkışırsan çok dikkatli ol. Ben de bu arada Kirsten'i bulabilmek için ne yapabiliriz bakayım."

"Teşekkürler. Bak biraz param var. Belki bana bir elbise bulursun ya da satın alırsın."

Başını salladı. "Sabah ilk iş Reichstag'a giderim."

"Reichstag mı? Ben daha az resmi bir şey düşünmüştüm."

"Kara borsa orada kuruluyor," dedi. "Sanırım şehirdeki en büyüğü o. Orada bulunmayacak hiçbir şey yok. Bir çift naylon çoraptan Nazi olmadığına dair sahte belgeye kadar. Belki sana ondan da bir tane alırım. Tabii bu da işe geç kalmam demek."

"Terzilik mi?"

Başını kasvetli bir ifadeyle iki yana salladı. "Ben hizmetçiyim, Bernie," dedi. "Berlin'de hayatta kalan herkes gibi. Zehlendorf'daki bir Amerikalı diplomat ailesinin evinde hizmetçilik yapıyorum. İstersen sana da bir iş bulabilirim. Bahçıvan arıyorlardı. Yarın geri dönerken McNair'deki iş bulma ofisine uğrayabilirim."

"McNair mi?"

"McNair kışlası. Berlin'de Amerikan ordusuyla ilgili her şey McNair kışlasında halledilir."

"Teşekkürler," dedim, "ama bu aralar bir işe girmeyi pek düşünmüyorum. Geçen on sekiz ayı üç sahibi olan bir eşekten daha fazla çalışarak geçirdim. Yakın zamanda bir daha kazma kürek görmek istemiyorum."

"Zordu değil mi?"

"Ancak Rus serfleriyle kıyaslandığında. Sovyetler Birliği'nde yaşayıp neredeyse öldüğüm için artık bu sıfatları nereden edindiklerini biliyorum. Ve de hayatla ilgili tavırlarını. İyimser diyebileceğim tek bir İvan'a bile rastlamadım." Omuz silktim. "Yine de ortak dostumuzun onlarla arası iyiymiş gibi görünüyor." Başımla hâlâ elinde tuttuğu zarfı işaret ettim. "Erich."

"Bu paraya ne kadar ihtiyacım olduğunu hayal bile edemezsin."

"Demek ki o hayal edebilmiş. Acaba neden kendisi getirip sana vermedi?"

"Sanırım haklı nedenleri vardır. Erich dostlarını unutmaz."

"Buna itiraz edemem, Elisabeth."

"Gerçekten seni öldürmeyi denedi mi?"

"Birazcık."

Başını iki yana salladı. "Gençken çok asabiydi, doğru, ama soğukkanlı bir katile dönüşeceğini hiç zannetmezdim. O iki polis: Onun yaptığına hiç inanmamıştım. Birisine seni öldürmesini emrettiğine de inanamıyorum."

"Birlikte seyahat ettiğim iki Alman buraya gelip sana yanıldığını söyleyecek halde değiller, Elisabeth. Onlar benim kadar talihli değildi."

"Yani öldüler."

"İşte benim talihsizlik tarifim artık bu." Omuz silktim. "Kim bilir belki hep öyleydi."

30

ALMANYA, 1954

Pazar sabahı Doğu Almanya'dan Hannover'e döndük ve güvenli evde bir gece daha geçirdim. Ertesi gün sabah erken saatlerde, güneydeki Göttingen'e gidip Reitstallstrasse'deki kanala tepeden bakan eski bir pansiyona yerleştik. Rutubetli, ahşap zeminli ve sert mobilyalı pansiyon yüksek bir tavana ve tozlu pirinç avizelere sahipti; Köln Katedrali kadar da sadeydi. Judenstrasse'deki yarı ahşap VdH ofisi oradan yürüyüş mesafesindeydi ve üç ayı ailesinin evini andırıyordu. Göttingen'deki hemen her yer ve herkes de biraz böyleydi. Yerel VdH müdürü Herr Doktor Winkel, geçmişte bir Saksonya kralının kütüphaneciliğini yapmış olabilecek, munis ve gözlüklü biriydi. Bana zaten bildiğim şeyi, yani gelecek hafta bin Alman *pleni*'si taşıyan bir trenin Friedland'a geleceğini söyledi.

Resmiyet gereği üçümüz –ben, Grottsch ve Wenger– Friedland'daki mülteci kampını ziyaret etmeye karar verdik.

Önceden Göttingen Üniversitesine bağlı bir araştırma çiftliği olan Friedland Kampı, İngiliz bölgesindeydi ve Nissen kulübesi denen bir dizi binadan oluşuyordu. Eğer Nissen kasvetli ve rahatsız edici manalarına geliyorsa o zaman bu yarı silindir ve dalgalı demir yapılara en uygun ismi vermişlerdi. Kamp, bilhassa yağmurda, içler acısı bir yerdi, çamurlu yollar ve keçi dışkısı yeşiline boyanmış her şey bu izlenimi daha da pekiştiriyordu. Bunları görünce Nazi bilim adamlarının savaş sırasında Friedland Mülteci Kampında şarbon deneyleri yaptığına inanmak zor olmuyordu. Anavatana, hürriyete ve Alman olan hemen her şeye tekrar kavuşma noktası sayılan kampın tutar tarafı olmadığı gibi benim tecrübeli gözlerime göre Alman esirlerin geldiği esir kamplarından da hiçbir farkı yoktu. Kendi emniyetimi düşünmesem belki bu garibanların haline acırdım fakat çok sayıda *pleni*'nin arasına girince ne olacağı hiç belli olmazdı. Altı, yedi yıl geçmesine rağmen birisi beni tanıyarak, "yoldaş katili," bir dönek ya da işbirlikçi olmakla itham edebilirdi. Nihayetinde, Johannesgeorgenstadt kampında kalan kişilerin gözünde, onları Ruslara satıp Krasnogorsk'ta anti-faşist eğitim almaya gitmiştim. Friedland Kampı'ndaki polise bunlara niye ihtiyaç duyulduğunu sorduğumda durumumun ne kadar nazik olduğunu bir kez daha anladım.

"Elbette ki evlerine dönen Almanlar nasıl davranacaklarını bilirler," dedim.

"Siz öyle zannedin," dedi polis. "Çünkü ülkelerine dönseler de evlerine dönemediler. Kimisi altı, sekiz hafta burada kalmaya zorlanınca küplere bindi. Fakat yeni cumhuriyette, yeni bir hayata başlayabilmeleri için gereken her şeyi hazırlamak çok zaman alıyor. Ayrıca bazı esirler birbirlerinden eski hesapları sormaya kalkışıyorlar. Diğerlerini İvanlara ihbar edenler. Muhbirler. Bu tür şeyler işte. Buna hürriyetin kısıtlanması diyoruz ve eğer birisi bu yüzden İvanlardan daha kötü muamele görmüşse onu Alman Kanununun 239. Bendine göre suçluyoruz. Şu anda eski savaş esirleriyle ilgili beklemede olan iki yüzden fazla dava var. Tabii bunlar sadece bizim öğrenebildiklerimiz, kimi zaman kampta birini boğazı kesilmiş buluyoruz ve kimse bir şey görmemiş ya da duymamış oluyor. Bu tür şeyler gayet yaygın, bayım. Bu kampta her hafta en az bir cinayet işleniyor."

Fransız İstihbarat Servisine tabii ki kendi korkularımı söylemek istemiyordum. Erkenden La Santé'ye ya da Havana'dan beri ziyaret ettiğim diğer beş hapishaneye dönmeye hiç niyetim yoktu. Ayrıca Edgard de Boudel'i teşhis ve tevkif etmenin tek yolunun ben olduğumu düşündükleri müddetçe Franzilerin beni koruyup kollayacakları umuyordum.

Fakat hayatım boyunca Edgard de Boudel diye birini ne görmüş ne de adını duymuştum.

Bana Landsberg'deki Amerikalılar ne demişse onu yapıyordum ve Göttingen'deki Pansiyon Esebeck'deki odama geri döndüğümde CIA'daki irtibatıma mevcut durumu tüm ayrıntılarıyla

açıkladığım bir rapor gönderdim: Fransızlara de Boudel'i anlattığımı bir yandan da Erich Mielke'yi tarif ettiğimi. Onlara Edgard de Boudel hakkında anlattığım her şey doğruydu bu yüzden de Mielke hakkında anlattığım her şeyi kabul etmişe benziyorlardı oysa tümü yalandı. Scheuer bu operasyona "güzel ikiz" adını vermişti. Fransızların yalanlarıma ve Mielke'ye dair sunduğum farklı tarife inanma ihtimalleri –ve daha önemlisi Amerikalıların Paris'teki SDECE'de olduğunu bildikleri Sovyet casusu–eğer onlara Boudel hakkında anlattığım her şey onların onun hakkında bildikleri ya da muhtemel varsaydıkları şeylerle örtüşürse daha da artacaktı. Ayrıca bu güzel pastanın üzerindeki krema (kendilerine İngilizler tarafından verilen ve tabii ki onların da Amerikalılardan almış olduğu) bir tüyoydu. Bu tüyoya göre Edgard de Boudel geri dönen savaş esirleriyle birlikte Almanya'ya geri dönecekti çünkü Hindiçin'deki siyasi komiser Viet-Minh'in, Cenevre müzakereleri tamamlanana kadar savaş esiri olarak Hindiçin'de kalan esir Fransız askerlerini sorgulamasına ve işkence etmesine yardım etmiş ama sonra Ruslara bir faydası kalmamıştı. Tek yapmam gereken Boudel'i teşhis etmekti ve Fransızlar da, tahminlere göre, bana ve benim Mielke hakkında görüşlerime büyük değer vereceklerdi; bu yüzden Landsberg'den Paris'e gönderilirken Boudel'in bilinen fotoğraflarını dikkatle incelemiştim. Bu iki resim ve benim bir Alman savaş esirinin yaşantısına olan aşinalığım –Kripo dedektifi olmamdan bahsetmiyorum bile– beni istihbarat hazinesi kabul eden Fransızlar adına, onu teşhis etmeme yeterli olacaktı.

Çünkü Edgard de Bougel, Fransa'daki en çok aranan adamlardan biriydi.

Doğal olarak Boudel'i teşhis etmekte başarısız olursam başıma gelecekler konusunda endişeliydim, yazdığım raporda bunu da dile getirerek, Amerikalıların inandığı gibi Rusların onu tekrar Batı Alman toplumunun bir parçası haline getirmek ve ileriki bir tarihte ajan olarak tekrar kullanmak istedikleri doğruysa, adından ve kimliğinden çok daha fazlasını değiştirebileceğini belirttim. Eğer Boudel estetik ameliyat geçirdiyse onu tanıma ihtimalim hemen hiç yoktu. Ayrıca malum olan ikinci konuya da belirttim: Yakından izleniyordum.

Yazmayı bitirince SDECE'nin Göttingen operasyonundan sorumlu Fransız subayı Vigée'yle konuşmak için oturma odasına gittim.

"İzin verirsen kiliseye gitmek istiyorum," dedim.

"Dindar olduğunu söylememiştin," dedi.

"Demem gerekir miydi?" Omuz silktim. "Bak ayine ya da günah çıkarmaya gitmiyorum. Sadece kilisede biraz oturup dua etmek istiyorum."

"Katolik misin, Protestan mı? Nesin?"

"Lütheryen Protestan," dedim. "Aa, bu arada bir de sakız alayım. Sakız çiğneyince daha az sigara içiyorum."

"Al," deyip bir paket Hollywood verdi. "Bende de aynı sorun var."

Yeşil klorofik çubuklarından birini ağzıma koydum.

"Yakınlarda Lütheryen Kilisesi var mı?"

"Burası Göttingen," dedim. "Kiliseden bol ne var?"

St. Jacobi tuhaf görünümlü bir kiliseydi. Hatta acayip. Pembeye çalan taşlar ve daha koyu pembe kirişlerle yapılan ana gövdesi normaldi. Ama Göttingen'in en yükseği olan, çan kulesinin normal hiçbir tarafı yoktu. Sanki pembe bir oyuncak kutusunun kapağı açılmış ve tepesinde büyük gri bir pınar bulunan yeşil bir nesnenin dışarı çıkmasına izin vermişti. Sanki tembel bir Jack kilisenin zeminine sihirli fasulyeler atmış ve bunlar da çabucak büyüyüp kilisenin çatısından dışarı çıkmış gibiydi. Koca Almanya'da belki de bundan daha iyi bir Nazizm mecazı yoktu.

Şeker çizgili içerisinin de peri masalından geri kalır yanı yoktu. Sütunları görür görmez yalamak ya da ortaçağdan kalma mihrabından bir parça koparıp yemek istiyordunuz.

Ön sıraya oturup Almanya'nın hafızasını kaybetmiş tanrıları önünde başımı eğip dua ediyormuş gibi yaptım; burada daha önce de dua ettiğimden ne yapmam gerektiğini tam olarak biliyordum.

Bir süre çevreme bakıp Vigée'nin kilisenin muhteşemliğiyle meşgul olduğunu fark ettikten sonra CIA'deki irtibatıma yazdığım mektubu Hollywood sakızımla ön sıranın altında yapıştırdım. Sonra doğrulup yavaşça kapıya yürüdüm. Sabırla Vigée'nin de gelmesini bekledim ardından birlikte Rumpelstiltskin caddesine çıktık.

31

ALMANYA, 1954

Pansiyon Esebeck'te ortam sakindi, yemek yemek ve gazete okumak haricinde de yapacak pek bir şey yoktu. Fakat okumak istediğim tek gazete *Die Welt*'ti. Özellikle de arkasındaki küçük ilanlarla ilgiliydim ve Göttingen'deki ikinci sabahımda aradığım SAHRA GRİSİ adlı mesajı buldum. Luka 1:44, 49; 2:3; 6:1; 1:40; 1:37 ve 1:74'ten ayetler vardı.

Oturma odasındaki raftaki İncil'i alıp mesajı çözmek için kendi odama gittim. Mesaj şöyleydi:

BAK, SELAMIN KULAKLARIMA ERİŞTİĞİ AN, ÇOCUK RAHMİMDE SEVİNÇLE HOPLADI.

ÇÜNKÜ GÜÇLÜ OLAN, BENİM İÇİN BÜYÜK İŞLER YAPTI. ONUN ADI KUTSALDIR.

HERKES YAZILMAK İÇİN KENDİ KENTİNE GİTTİ.

BİR ŞABAT GÜNÜ İSA EKİNLER ARASINDAN GEÇİYORDU. ÖĞRENCİLERİ BAŞAKLARI KOPARIYOR, AVUÇLARINDA UFALAYIP YİYORLARDI.

ZEKERİYA'NIN EVİNE GİRİP ELİZABET'İ SELAMLADI

TANRI'NIN YAPAMAYACAĞI HİÇBİR ŞEY YOKTUR.

NİTEKİM BİZİ DÜŞMANLARIMIZIN ELİNDEN KURTARACAĞINA VE KORKUSUZCA KENDİSİNE TAPINMAMIZI SAĞLAYACAĞINA DAİR ATAMIZ İBRAHİM'E ANT İÇEREK SÖZ VERMİŞTİ.

Mesajı içeren notu yaktım. Vigée'yi bulmaya gittiğimde onun, kanala tepeden bakan duvarla çevrili, küçük bahçede olduğunu gördüm. Her zamanki gibi uykusuz kalmışa benziyordu: Yarı kapalı gözlerine sigarasının dumanı vuruyor ve avucunda bir kahve fincanı, metal paraymış gibi, duruyordu. Her zamanki kayıtsız ifadesiyle bana bakıp hep yaptığı gibi konuşurken başını sallayarak söylediklerini vurguladı.

"Tanrı'nla barış yaptın mı?" Almancası çok akıcı olmasa da düzgündü.

"Pazar günü Berlin'de olan bir şey üzerine düşünmem gerekti," dedim.

"Elisabeth'le mi ilgili?"

"Benimle evlenmek istiyor," dedim.

Omuz silkti. "Tebrikler, Sebastian."

"Yakında."

"Ne kadar yakında?"

"Beni beş yıl beklemiş, Emile. Onu tekrar gördüm ve... Daha fazla bekleyecekmiş gibi durmuyordu. Kısacası ültimatom verdi. Eğer hafta

sonundan önce onunla evlenmezsem beni tek kalemde silecek."

"Mümkün değil," dedi Vigée.

"Ben de aynısını söyledim, Emile. Ama ciddiydi. Bundan eminim. Bu kadının ciddi olmadığı bir şey söylediğini hiç görmedim." Uzattığı sigaralardan birini aldım.

"Pek medeni bir davranış değil," dedi.

"Kadınlar böyle," dedim. "Ben de öyleyim. Bu tarihe kadar dünyada istediğim hiçbir şey zannettiğim kadar iyi çıkmadı. Ama Elisabeth'in farklı olacağı yönünde güçlü bir his var içimde. Daha doğrusu öyle olduğunu biliyorum."

Vigée dili üzerindeki bir tütün tanesini alıp sanki tüm sorunlarının çözümü ondaymış gibi bir süre dikkatle baktı.

"Emile düşündüm de esirlerin eğitimi gelecek salı akşamına kadar başlamayacak. Acaba pazar günü sadece birkaç saati Elisabeth'le Berlin'de geçirebilir miyim?"

Vigée kahve fincanını bırakıp başını iki yana sallamaya başladı.

"Hayır, lütfen dinle," dedim. "Eğer onunla birkaç saat geçirebilirsem onu beklemeye ikna edebilirim. Özellikle de bir hediyeyle gidersem. Mesela bir yüzük olabilir. Pahalı bir şey olması gerekmez. Sadece onu sevdiğimi gösteren bir nişane."

Hâlâ başını iki yana sallıyordu.

"Yapma, Emile, kadınların nasıl olduğunu bilirsin. Speckstrasse'nin köşesinde ucuz mücevherler satan bir kuyumcu var. Eğer bana birkaç mark borç verirsen –bir yüzük almaya yetecek ka-

dar– onu beklemeye ikna edebileceğimden eminim. Başka çarem olsaydı, istemezdim. Pazartesi akşamına dönmüş oluruz. Friedland'a gelen tren varmadan tam yirmi dört saat önce."

"Ya geri gelmemeyi seçersen?" dedi. "Yeşil Sınır'dan geçirerek insanları Berlin'den getirmek çok zor. Seni orada kalmaktan kim alıkoyabilir? Kadın Fransız bölgesinde bile oturmuyor."

"En azından düşüneceğini söyle," dedim. "Yaşadığım bu hüsranın gelecek salı akşamı gözlerimin kararmasına neden olması çok yazık olur."

"Yani?"

"Emil, sizin Edgard de Boudel'i bulmanıza yardım etmek istiyorum. İnan ki istiyorum. Ama özellikle bu tür durumlarda, karşılıklı anlayış çok önemlidir. Eğer size çalışacaksam size minnettar olmam büyük önem taşır, mösyö. Yani aramızda nahoş bir durum söz konusu olmamalı."

Pis pis sırıtıp sigarasını duvarın üzerinden kanala attı. Sonra ceketimin yakalarını sıkıca tutup beni iki yanağımdan sertçe tokatladı.

"Galiba La Santé'yi unuttun," dedi. "Alman dostların, Oberg'le Knochen ve idam cezası aklından uçup gitti." Beni bir kez daha tokatladı.

"Bu karında ve kız kardeşinde işe yarar ama bana sökmez Franzi," dedim, olabildiği kadar sakin bir tepkiyle. Kulağımın yanında salladığı elini tutup sertçe büktüm. "Seviştiğim kadın hariç kimse beni tokatlayamaz. Şimdi patilerini şu ucuz Fransız takımdan çek, yoksa sana Method'u zor yoldan öğretirim."

Gözlerinin içine bakıp biraz rahatladığını gördüm ve parmaklarını ceketimden çeksin diye

elini serbest bırakınca bana attığı sağ aparkat yüzünden kafamı çubuk üzerindeki balon gibi hissettim. Muhtemelen bana bir yumruk daha atardı ama kafamı tüm gücümle uzun ve kanca gibi burnunun ortasına indirdim.

Fransız acıyla bağırıp ceketimi bıraktı. Parmaklarını burnunun yanlarına bastırıp bahçe duvarına varana kadar geri geri gitti.

"Bak," dedim, "bana saldırmayı bırak ve sakin ol, Emile. Senden Alsaz-Lorraine'i iade etmenizi değil, sadece bir pazar günü öğleden sonrasını sevdiğim kadınla geçirmek istiyorum, hepsi bu. Bunların hiçbiri de size aradığınız haini bulmada yardım etmeme engel olmaz. Bana yardım ederseniz ben de size yardım ederim. Eğer üniversiteye başlamamı istemiyorsanız gelecek salı akşamına kadar yapacak hiçbir işim yok."

"Galiba burnumu kırdın," dedi.

"Hayır, kırmadım. Yeterince kan yok. Bunu zamanında birkaç burun kırmış biri söylüyor. Gerçi senin suratındaki Eyfel Kulesi büyüklüğündeki şeye benzer bir tane kırmamıştım." Başımı iki yana salladım. "Sana vurduğum için kusura bakma, Emile, ama geçen dokuz ay itilip kakılmaktan bıktım ve artık sabrım kalmadı. Her sabah aynada bu yüze bakmak zorundayım, Fransız. Pek bir şeye benzemese de elimde sadece bu olduğundan bir süre daha bunu kullanmayı düşünüyorum. O yüzden insanların beni hırpalamaya kalkması hoşuma gitmiyor. Bu konuda biraz hassasım."

Burnunu silip başını salladı ama aramızdaki gerginlik bir bira fabrikasındaki yanık şerbetçiotu kokusu gibi varlığını korumaya devam etti. İki-

mizde bir süre salak gibi orada durup ne yapacağımızı düşündük.

Kendi kendime bundan kötüsü de olabilirdi dedim. Bir an için de olsa onu duvardan kanala atmayı aklımdan geçirmiştim.

Bir sigara yakıp sanki moralini düzeltmeyi umuyormuş gibi içmeye başladı. Ayrıca bu sayede, kan akışı duran ve şimdiden daha iyi görünmeye başlayan burnunu da düşünmekten kurtulacaktı.

"Haklısın," dedi. "Bu durumun çözülmemesi için bir neden yok. Dediğin gibi alt tarafı bir pazar öğleden sonrası."

Başımı salladım. "Alt tarafı bir pazar öğleden sonrası."

"Pekâlâ. Ayarlarız. Boudel'i yakalamak için her şeyi yaparım."

Buna bana yalan söylemek de dahil olmalıydı. İşlerini görüp Boudel'i teşhis ettikten sonra Fransızların ne yapacağını kimse bilemezdi: Beni La Santé'ye geri gönderebilir ya da Amerikalılara ve hatta Ruslara teslim edebilirlerdi. Nihayetinde Fransa dış politikasında Sovyetler Birliği'yle cilveleşiyordu ve aradaki buzları eritmek için kaçak bir esirin iadesinden daha hoş bir şey olabilir miydi?

Sanki böyle bir şeyin benim ya da Elisabeth'in gözünde bir önemi varmış gibi, "ya yüzük?" diye sordum.

"Tamam," dedi. "Onu da ayarlayacağımızdan eminim."

32

ALMANYA, 1954

Grottsch ve Wenger, anlaştığımız üzere beni cumartesi Berlin'e geri götürdü ve pazar günü Motzstrasse'ye geri döndüm. Fakat bu sefer refakatçilerim Elisabeth'in kapısına kadar benimle gelmekte ısrar ettiler.

Beni yanaklarımdan öpmesine izin verdikten sonra gerekli takdimi yaptım.

"Herr Grottsch ve Herr Wenger. Berlin'deyken benim emniyetimden onlar mesul ve her şeyin koşer olduğundan emin olmak için daireni denetlemekte ısrar ettiler."

Elisabeth'in kaşları çatıldı. "Onlar polis mi?"

"Denebilir."

"Başın belada mı?"

"Endişe edecek bir şey olmadığından emin olabilirsin," dedim usulca. "Sadece formalite. Ama iyice ortalığı aramadan bizi rahat bırakmayacaklar."

Elisabeth omuz silkti. "Eğer şart olduğunu düşünüyorsan. Ama burada hiç kimse yok. Ne bulmayı düşündüğünüzü bilmiyorum, beyler. Burası Hohenschönhausen değil."

Grottsch durup kaşlarını çattı. "Hohenschönhausen hakkında ne biliyorsun?" diye sordu kuşkuyla.

"Anlaşılan dostların Berlinli değil, Bernie," dedi Elisabeth. "Bayım, Berlinli herkes Hohenschönhausen'i bilir."

"Ben hariç herkes," dedim.

"Heike fabrikasını hatırlıyor musun?" dedi.

"Et işleme fabrikası mı? Freienwalder Strasse köşesindeki?"

Başını salladı. "O bölgede şimdi Doğu Alman Devlet Güvenlik Servisi var."

"Onun Karlshorst'ta olduğunu zannediyordum," dedim.

"Artık değil," dedi.

"Bu konularda çok şey biliyor gibisiniz, Fräulein," dedi Wenger.

"Ben Berlinliyim. Komünistler orası mevcut değilmiş gibi davranıyor ve bizler de görmüyormuş gibi yapıyoruz. İki tarafında çıkarına olan bir anlaşma sanırım. Tam Berlin tarzı. Prinz Albrechtstrasse'deki Gestapo merkezi de aynıydı. Hatırladın mı?"

Başımı salladım. "Tabii ya. O binayı da kimse görmezdi."

Elisabeth, Grottsch ve Wenger'e bakıp kaşlarını çattı. "Pekâlâ, durmayın arayın."

İki adam daireyi arayıp hiçbir şey bulamadı. Bir şey olmadığından emin olduktan sonra Grottsch, "biz kapının dışında olacağız," dedi ve çıktılar.

Dinleme ihtimallerine karşı Elisabeth'i kapıdan uzaklaştırdım ve mutfağa gidip sarıldık.

"Stasi'den bahsetmek nereden aklına geldi?" dedim.

"Bilmem. Öylesine söyledim."

"Neyse, iyi toparladın. Heike'nin et fabrikasını unutmuşum. Orduyu orası ayakta tutardı."

"Muhtemelen de o yüzden vuruldu. Richard Heike."

"Kim vurdu, Ruslar mı?"

Başını salladı. "Kim bu tipler?"

"Fransız istihbaratı için çalışan iki serseri."

"Ama onlar Almandı, değil mi?"

"Sanırım Fransızlar pis işlerini bize yaptırmaktan hoşlanıyor."

"Yani yaptığın şey bu."

"Aslında ne yaptığımı bilmiyorum."

"İçim ferahladı."

"Fransızlara buraya gelip sana evlenme teklif edeceğimi çünkü bana ültimatom verdiğini söyledim."

"Fena bir fikir değil, Günther." Kollarımdan uzaklaşıp kahve yapmaya başladı. "Tek yaşamak hoşuma gitmiyor. Berlin'de yalnız olmak başka yerlerde yalnız olmak gibi değil. Buradaki ağaçlar bile tecrit edilmiş gibi."

"Yani gerçekten evlenmek istiyor musun?"

"Neden olmasın? Bana karşı hep naziktin, Günther. Bir kez 1931'de. Sonra 1940'ta ve üçüncü kez de 1946'da. Dördüncü kez de geçen sene. Bu yirmi üç yılda dört sefer yapıyor. On yaşımdayken babam evi terk etti. Kocamın nasıl bir şey olduğunu da hatırlarsın. Ulrich yumruklarını kul-

lanmayı pek severdi. Erkek kardeşimi de yıllardır görmedim." Elisabeth bir mendil çıkarıp gözlerini sildi. "Tanrım, şu ana kadar fark etmemiştim ama sen benim hayatımdaki kalıcı birkaç kişiden biriymişsin, Bernie Günther. Belki de tek kişi." Burnunu çekti. "Kahretsin."

"Ya Amerikalılar?"

"Ne olmuş onlara? Buraya mutfağımda kahve içmeye geldiler. Hiçbiri bana Amerika'dan para gönderdi mi? Hayır. Buradayken, Amerikalıların yaptığı gibi, benimle yatıp sonra Wichita ve Phoenix'teki evlerine döndüler. Evet, sana bahsetmediğim biri daha vardı. Binbaşı Winthrop. Bana para verdi ama ben ondan böyle bir istekte bulunmamıştım. Dediğimi anladın mı? Komodinin üzerine bırakırdı ki böylece Boston'daki karısının yanına döndüğü zaman bir ilişkisi olmadığı için vicdanı rahat olacaktı. En azından ona göre öyle ilişki değildi. Onun gözünde sadece canı istediği zaman görüştüğü bir çokoleydiydim hepsi bu." Burnunu sildi ama gözyaşları gelmeyi sürdürdü. "Bir de bana neden evlenmek istediğimi soruyorsun? Sadece Berlin'in hali yüzünden değil, yaşadıklarım yüzünden de istiyorum. Eğer yakın zamanda bu konuda bir şey yapmazsam, sonum ne olacak bilmiyorum. Ültimatom mu istiyorsun? Al sana bir tane. Sana yardım etmemi istiyorsan sen de bana yardım edeceksin. İşte bedeli bu."

Başımı salladım. "Şansıma hazırlıklı gelmişim." Vigée'nin bana getirdiği yüzük kutusunu ona verdim. Göttingen'deki ikinci el mağazasından satın aldığını söylemişti ama onu cüce Alberich'ten de çalmış olabilirdi.

Elisabeth kutuyu açtı. Yüzük Rhinegold olmasa da hiç değilse kıymetli bir şeye benziyordu. Onun için önemi yoktu zaten. Tecrübelerime göre kadınlar nasıl görünürse görünsün mücevherle ilgili her şeyi severdi. Eğer sizden hoşlanıyorsa hangi renk ya da ebatta olursa olsun bir yüzük görmek hoşlarına gider.

Nefesini tutarak yüzüğü kutusundan çıkardı.

"Eğer parmağına olmazsa sanırım halletmenin bir yolu var," dedim saf saf.

Fakat yüzük çoktan parmağına girip uymuşa benziyordu ve bu, onun tekrar ağlamaya başlaması için yeterli oldu. Bundan hiç şüphem yoktu. Kadınları mutlu etme konusunda eşsiz bir yeteneğim vardı.

"Bil diye söylüyorum," dedim. "İki karım da öldü. İlki ilk, ikincisi de ikinci savaştan sonra. Bir koca olarak övünebileceğim bir tablo değil. Eğer bir savaş daha olursa benden hemen boşansan iyi edersin. Ama işin aslı diğer kocaları bulma ya da karılarıyla yatma konusunda hep daha başarılı olmuşumdur. Ya başka? Aa, evet, ezik olarak doğmuşum. Bence bu da bilmen gereken bir şey. En azından hâlâ tehlikeli olan mevcut durumumu açıklıyor, meleğim. Gerçi bu kadarını sen de anlamışsındır. Kişi çaresiz kalmadıkça düşmanlarına çalışmaz. Ben ucuz bir kâğıt bıçağıyım. İnsanlar zarf açmak istediklerinde beni alıp sonra bırakırlar. Kimse bana fikrimi sormaz. Hatırladığım kadarıyla hep daha fazlası olduğumu zannetsem de hiçbir zaman bundan fazlası olmadım. İşin aslı bizler yapmak istediklerimiz değil de yaptıklarımız ve yapmakta olduklarımızdan ibaretiz."

"Yanlış düşünüyorsun," dedi. "Ne yaptığın ya da yapmakta olduğunun önemi yok. Önemli olan diğerlerinin bizi ne olarak gördüğü. Eğer her şeyde bir mana arıyorsan bir de beni dinle. Benim gözümde sen hep iyi bir adamdın, Günther. Benim kahverengi gözlerimde sen hep ihtiyacım olduğunda yanımdaki adam oldun. Belki de hepimizin ihtiyacı bu. Eğer bir plan ya da amaç arıyorsan benden ilerisine bakma, bayım."

Sırıttım, tavrı hoşuma gitmişti. Her halinden Berlinli olduğu belliydi. 1945'te elinde kovayla şehri temizlemeye koyulan kadınlardan biri olduğundan emindim. Mermer kafalı bir Yunanın oyunundaki bir Truvalı prenses gibi bir gün tecavüze uğrayıp ertesi gün yeniden inşaya kalkışıyordu. Hitler uğruna füzelere binip uçan Alman havacılarla aynı hamurdan yapılmıştı. Onu bu yüzden öptüğümü düşünebilirdiniz –mesela şimdi tam zamanıydı– ama aynı zamanda siyah jartiyer kadar seksi olmasından dolayı da olabilirdi. Özellikle de gözlerini bana diktiğinde. Ayrıca çoğu Alman erkeği iştahlı kadınları tercih ederdi. Buradan Elisabeth'in şişman ya da tombul olduğunu kastetmiyorum. Sadece etine dolgundu.

"Sanırım mektubuna bir cevap geldi mi diye merak ediyorsun?" dedi.

"Biraz kaşınmaya başlamıştım."

"Güzel. Başıma açtığın bu işler yüzünden üzerinde biraz tırnak izi görmek istiyorum. Hiç bu kadar korkmamıştım."

Bir mutfak çekmecesini açıp çıkardığı mektubu bana verdi. "Sen okurken ben de kahveyi pişireyim."

33

ALMANYA, 1954

Batıda bir şehir, doğuysa sadece yeşil arazi vardı; ortada da tren rayları bulunuyordu. Mülteci kampının hemen güneyindeki istasyon –Friedland'daki diğer tüm binalar gibi– sadeydi. Kırmızı tuğladan yapılmıştı ve iki kırmızı çatısı vardı – istasyon şefinin ofisi, kara köşe kulesinin üzerindeki büyücü şapkasını andıran çatıdan itibaren sayarsanız üçüncüsüydü. Ofisin önünde güzel bir çiçek bahçesi vardı ve iki katın pencerelerinin önüne de saksılar yerleştirilmişti. Ayrıca bir saat, zaman çizelgesini gösteren bir pano ve bir otobüs durağı bulunuyordu. Her şey olması gerektiği gibi düzenli, tertipli ve uyku getiriciydi. Bugün hariç. Bugün farklıydı. Batı Almanya'nın başkenti, hiç kimsenin ummadığı Bonn şehri olabilirdi ama bugün –ki bu da en az onun kadar umulmu-

yordu– tüm Almanların gözleri Friedland, Aşağı Saksonya'daydı. Bugün bin savaş esiri, uzaktaki yerlerinden yirmi dört saatten daha uzun bir süre önce yola çıkmış bir trenle, Sovyet esaretinden eve dönüyordu.

Gece vakti herkesin beklentisi zirve yapmış hatta kutlamaya dönüşmüştü. İstasyonun önüne gelmiş bir bando, işgal bölgesinin hâkimi İngilizlerin de kulağına hoş gelecek türden, milliyetçi marşlar çalıyordu. O sonbahar akşamı platformda ve istasyonun çevresinde birkaç yüz kişi gelenleri karşılamak için toplanmıştı ama trenden hâlâ eser yoktu. Bizi görenler, Rusya'daki esir kamplarından salıverilmeyi beklemeyen ve tümü Almanya'nın dünya kupasını kazandığından ve hatta özgürlüklerini borçlu oldukları eski Köln Belediye başkanı Konrad Adenauer'in, şimdi ki adı Federal Almanya Cumhuriyeti olan yeni Almanya Cumhuriyetinin şansölyesi olduğundan bihaber SS ve ordu mensuplarını değil de, "Berne mucizesinden" geri dönen, muzaffer Batı Almanya FIFA Dünya Kupası takımını karşılamak için toplandığımızı sanırdı. Fakat esirlerin geri dönüşünde şansölyenin ne kadar hayati bir rol üstlendiğinden haberdar olan bazıları "SİZE TEŞEKKÜR EDİYORUZ DOKTOR ADENAUER" yazılı bir pankart açmışlardı. Buna itirazım olmasa da Herr Doktor'un kimi zaman Almanya'nın taçsız kralı olmak gibi hayallere kapıldığını düşünmeden de edemiyorum.

Diğer pankartlar daha şahsi ve hatta acınasıydı. On yirmi kadar erkek ve kadın kayıp sevdiklerinin tariflerinin yazılı olduğu pankartlar taşıyor-

du ve bunlardan birini taşıyan ihtiyar gözlüklü bir kadın bana merhum annemi hatırlattı: ONU TANIYOR MUSUNUZ? UNTERSTURMFÜHRER RUDOLF (ROLF) KNABE. DOKUZUNCU SS PANZER TÜMENİ "HOHENSTAUFEN" (1942) & İKİNCİ SS PANZER KOLORDUSU. EN SON TEMMUZ 1943'TE KURSK'TAYDI.

Acaba Kursk'ta olup bitenler hakkında ne kadar şey biliyordu; tarihteki en büyük ve kanlı tank muharebesinin yaşandığı bu yer, muhtemelen Alman ordusunun bitişinin başlangıcı olmuştu.

Bu kadar iyimser olmayan diğerleri, küçük mumlar ya da madenci lambalarına benzer şeyler tutuyorlardı ki buradan onların sevdikleri kişilerin dönüşünü beklemediklerini anladım.

İstasyonun platformunda dikilen Grottsch, Vigée, Wenger ve benim amacımız ise çok daha resmiydi. VdH ve diğer gazi teşkilatları; polisler, din adamları, Kızıl Haç görevlileri, İngiliz askerleri, birkaçı benim gözüme de takılan çok sayıda hemşire. Tümü raylar boyunca güneye, Reckershausen ve ötesindeki Doğu Almanya'ya doğru bakıyordu.

Benim hemşirelere alakamı fark eden Vigée, "evlenmek üzere olan beyimize bir bakın," dedi.

"Hemşirelerde bana çok cazip gelen bir şey var. Önceden üniforma olduğunu zannederdim ama artık emin değilim. Belki de başkasının pis işlerini yapan birine duyduğum yakınlıktan kaynaklanıyor."

"İhtiyacı olan birine yardım etmek pis iş yapmak mı?"

Vigée'nin beraberinde getirdiği Alman polise baktım. Boudel teşhis etmem halinde tutuklanıp Fransa'ya iade edilecekti.

"Neyse, boş ver," diye gürledim. "Sadece daha önce hiç böyle bir şey yapmadım hepsi bu. Sanırım bunda sevmediğim bir şey var. Kim bilir?" Yeni bir sakız çiğnemeye başladım. "O herifi tanırsam ne yapayım? Yanaklarından mı öpeyim?"

"Bize göster yeter," dedi Vigée sabırla. "Polis müfettişi kalanını halleder."

"Niye böyle tedirginsin, Günther," diye sordu Grottsch. "Sen de polis değil miydin?"

"Doğru, öyleydim," dedim. "Birkaç bin gece önce. Ama bir sabıkalıyla eski bir askeri tutuklamak çok farklı şeyler."

"Güzel bir ayrım," dedi Fransız. "Ama doğru olduğunu söylenemez. Çünkü o eski asker çoktan ruhunu karşı tarafa sattı."

Uzaktan yaklaşan buharlı lokomotifin düdüğünü duyduğumuz zaman platformda bir patırtı koptu.

Vigée elini yumruk yapıp heyecanla pazılarına vurdu.

"Boudel'in bu trende olacağına dair tüyoyu kimden aldınız?" diye sordum.

"İngiliz Gizli Servisi."

"Onlar nasıl öğrenmiş?"

Görüntüye giren siyah lokomotif, sanki cehennemin mutfağının kapısı açık kalmış gibi, gri duman ve beyaz buhar püskürtüyordu. Bir Rus esir treninden bekleneceği şekilde sığır vagonlarını değil de yolcu vagonlarını çekiyordu; ayrıca anladığım kadarıyla Almanya'ya girmelerinin ardından yolcular bir Alman trenine aktarılmışlardı. Geri dönen esirler açık pencerelerden dışarı sar-

karak raylar boyunca koşanlara el sallayıp kendilerine atılan çiçekleri kapmaya çalıştılar.

Tren tekrar düdük çalıp istasyonda durdu ve yırtıp pırtık üniformalı adamlar çığlıklar ve tezahüratlar arasında uzanıp platformdakilere sarılmaya çalıştılar. Trenden inmeden önce sabırla Kızıl Haç yetkilerinin trene binip polis, mülteci kampı komutanı ve VdH adına yolcuların isimlerini liste yapmasını beklemek zorunda kaldılar çünkü Ruslar trendeki esirlerin adlarını vermemişti. Ancak yarım saat sonra bu işlem bitince adamların trenden inmesine izin verildi. Bir trompet çaldı ve bir an için mezarlardakilerin dirileceği saatin geldiği gibi bir hisse kapıldım. Perişan haldeki sahra grisi üniformalarıyla trenden inmeye başladıklarında gerçekten de yürüyen ölülerden pek farkları yoktu – aşırı zayıftılar, sıkıntılarında dişlerinin seyrekliği ortaya çıkıyordu, saçları beyazdı ve yüzleri fena yıpranmıştı. Bazıları pisti ve ayakkabıları yoktu. Bazıları ise zulüm, dikenli tel ve bomboş bozkırdan ibaret olmayan bir yerde bulunmanın şaşkınlığını yaşıyorlardı. Bazılarını trenden sedyeyle indirdiler. Friedland'ın temiz havasını yıkanmamış bedenlerin leş gibi kokusu sardı ama kimsenin umurunda değildi. Herkesin hatta bazı esirlerin bile yüzü gülüyordu ama çoğu karanlık ormanda yıllarca kaldıktan sonra ailesinin yanına dönen kaçırılmış çocuklar gibi ağlıyordu.

D.W.Griffith ya da Cecil DeMille, Almanya'nın bu küçük şehrindeki, bir tren istasyonunda yaşanan bu manzaradan daha acıklısını çekemezdi. Vigée bile gözyaşlarına boğulmak üzereydi. Bu

arada bando "Deutschland Lied"ı çalıyordu –kafayı yemiş gibi görünen bazı esirler yasak kelimeleri söylemeye başladı– ve birkaç kilometre kuzeyde, Gros Scheen'de bulunan kilisenin çanı çalmaya başladı.

Esirlerden birinin platformdaki birisine ancak dün salıverileceklerini öğrendiklerini söylediğini duydum.

"Bu adamlar cehennemden dönmüşe benziyor," dedi Vigée.

"Hayır," dedim. "Cehennemde sana başına neler geleceğini söylerler."

Dikkat kesildim ama bu kalabalıkta Boudel'i görme ihtimalimin çok az olduğunu biliyordum. Vigée'de biliyordu. Ertesi sabah esirler kampa giderken şansımızın daha yüksek olacağını umuyordu; sanırım Le Vernet'teki deneyimimi tekrarlayıp adamları yakından inceleyecektim. Bunu istemediğimden, zayıf ihtimal de olsa Boudel'i istasyonda görmeyi umut ediyordum: Tabii bunu bir tanıdığım beni farketmeden önce yapmak istiyordum. Coşkulu kalabalığı daha iyi görebilmek için istasyonun ucuna gidip merdivenden üst katın penceresine çıktım. Vigée, Grottsch, Wenger ve dedektif de peşimden geldi.

Johannesgeorgenstadt'taki kamptan beri bu kadar çok üniforma görmemiştim. Platformdaki manzara gri bir denizden farksızdı. Makam zincirini takan ve büyük bir seramik şişeden schnaps dağıtan Friedland Belediye Başkanı geri dönen esirlerin arasında çevresi sıçan ve farelerle sarılı Hamelin Belediye Başkanı gibi dolaşıyordu. Avazı çıktığı kadar, "sağlığınıza, özgürlüğünüze, hoş

geldiniz," diye bağırdığını duyabiliyordum. Yanında yaşlı bir kadına sarılmış iri kıyım bir Wehrmacht çavuşu vardı; ikisi de hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Eşi mi, annesi mi ayırt etmek zordu çünkü çavuş da çok yaşlı görünüyordu. Hepsi öyle görünüyordu. Bu adamların, çılgın Hitler'in Barbarossa Harekâtı'nı ifa etmek için Rusya'ya giren gururlu fırtına birlikleri olduklarına inanmak zordu.

Yanımda duran bir kadın aşağıdaki beyaz kafalara karanfiller atıyordu. "İnanılmaz, öyle değil mi?" dedi. "Çocukların eve döndüğünü göreceğimi hiç zannetmezdim. Almanya'nın kalbi Friedland'da atıyor. Döndüler. Bolşeviklerin tanrısız dünyasından kurtuldular."

Kibarca başımı salladım ama gözlerimi aşağıdaki kalabalıktan çevirmedim.

"Tam bir kargaşa," dedi adı Moeller olan dedektif. "Burada aradığımızı nasıl bulacağız? Bir dahaki sefer esirler döndüğünde Herleshausen'daki terminalden otobüslerle getirirlerse iyi olur. Böylece en azından belli bir düzen uygulanabilir. Şuraya bak! Sanki Almanya değil de İtalya."

"Bırak biraz kargaşanın tadını çıkarsınlar," dedim. "Bu adamlar on dört yıldır düzen ve disiplinin cezasını çektiler. Artık doymuşlardır. Bırak şimdi de biraz düzensizliğe doysunlar. Belki tekrar insan gibi hissetmelerine yardımcı olur."

Çiçekler, meyveler, şekerler, sigaralar, schnapslar, sıcak kahve, sarılma, öpücük ve her türden şefkat bu adamların üzerine yağdı. Haziran 1940'tan beri bu kadar çok Almanın yüzünde böylesine bir neşe görmemiştim. İki şey çok açıktı: Federal Cumhuriyet, Alman milletinin meşru

temsilcisi olduğunu iddia edebilirdi ve bu adamlar –Rusya'da ya da Ukrayna'da ne tür suçlar işlemiş olurlarsa olsunlar– insanların gözünde kahramandan başka bir şey değildiler.

Ama sorunun ciddiyetinin de benzer şekilde farkındaydım. Sıra halinde dizilmiş sırıtan suratların arasında Johannesgeorgenstadt'tan tanıdığım bir tane de vardı. Bu, Stalingrad yakınındaki MVD hapishanesinden gelirken trende tanıştığım Walter Bingel adında bir Berlinliydi. Aynı Bingel beni, K-5'ten iki Alman komünistle birlikte, bir Zim saloon arabayla ayrılırken de görüp kendimi kurtarabilmek için onlarla bir anlaşma yaptığımı varsaymıştı. Eğer Bingel trendeyse Johannesgeorgenstadt'tan başkalarının da olması mümkündü ve onun sayesinde hepsi benim hakkımda aynı şeyi düşünüyor olmalıydı. Sanki sonunda Müfettiş Moeller beni tutuklamak zorunda kalacak gibiydi.

Vigée'nin keskin gözleri benim endişeyle Bingel'in suratına baktığımı fark etti. "Birini mi tanıdın?" diye sordu.

"Şimdilik hayır," diye yalan söyledim. "Fakat bu adamlar gerçek yaşlarından çok daha yaşlı görünüyorlar. Burada kendi kardeşim olsa tanıyabilir miydim, emin değilim."

"Bu da bizim işimize gelir değil mi?" dedi Fransız. "Altı, yedi yılını MVD için çalışarak geçirmiş bir adam aralarında kolayca tanınır. Nihayetinde Boudel esir numarası yapıyordu. Diğerleri gibi çalışma kampında değildi."

Başımı salladım. Fransız haklıydı.

"Kızıl Haç'ın hazırladığı listenin bir kopyasını alabilir miyiz?" diye sordum.

Vigée'nin başıyla işaret ettiği Moeller listeyi almaya gitti. "Doğrusu gerçek adını kullanacağını hiç zannetmiyorum."

"Tabii ki hayır, ama bir yerden başlamamız gerek. Çoğu polis soruşturması, içinde ne olduğunu bilmesen bile bir listeyle başlar. Bazen bu bildiklerimiz kadar önemlidir. Dedektiflerin işi basittir ama kolay değildir."

"Kendini yorma," dedi Vigée. "Boudel'i istasyonda bulmanın zor iş olduğunu zaten biliyoruz. Yarın sabah kamptaki kalk borusu. Benim asıl umudum orada."

"Evet, sanırım haklısın," dedim.

Moeller'in kalabalığın içerisinde ite kaka bir Kızıl Haç yetkilisine doğru gidişini izledik. Bir şeyler dedi ve yetkili başını salladı.

"Onu nerede buldun?" diye sordum.

"Göttingen," dedi Vigée. "Niye?" Bir sigara yakıp kibritini sanki onlara olan öfkesini göstermek istermiş gibi aşağıdaki adamların üzerine attı. "Sence bu işe uygun değil mi?"

"Bilemem."

"Belki senin kadar iyi dedektif değildir, Günther." Vigée yanaklarını şişirip iç çekti. "Tek yapması gereken senin teşhis edeceğin adamı tutuklamak. Fazla bir polislik yapmasına gerek kalmayacak kısacası. Belki ona biraz tüyo verip adli sırlarını paylaşırsın."

"Aslında gayet basit," dedim. "Sabah kalkıp gece yatardım. Bu ikisi arasında da kendimi meşgul edip hatadan uzak durmaya çalışırdım."

"Ne yani yıllarca dedektiflik yaptıktan sonra tüm söyleyeceğin bu mu?"

"Bir suçu herhangi biri çözer, Fransız. Marifet onu kimin yaptığını ispatlayabilmektir."

Moeller yine kalabalığı yararak istasyonun kapısına gitmeye çalıştıysa da faydası olmadı. Başını kaldırıp bize baktıktan sonra çaresizce ellerini kaldırıp sırıttı.

Ben de sırıtıp zorluğu anladığımı gösterir gibi başımı salladım. Ama aynı zaman zarfında ertesi sabah Walter Bingel benim hain ve işbirlikçi olduğumu söylediğinde nasıl bir polis memuruyla uğraşmak zorunda kalacağımı kestirmeye çalışıyordum.

34

ALMANYA, 1954

Esirlerin tümü kampa doğru yola çıkıp yerel halkın büyük bölümü de istasyonu terk edene kadar bekledik. Sanırım Vigée son adama kadar beklememiz gerektiği konusunda ısrar etmemden etkilenmişti; elbette bunun asıl nedeninin onlara görünmemeye çalışmak olduğunu bilmiyordu. Göttingen'deki pansiyona döneceğimiz Citroen'e binmeden evvel Moeller bana isim, rütbe ve seri numaralarını içeren yirmi sayfalık bir liste verdi.

"Trendeki herkes burada," dedi gereksiz yere.

Listeyi ceketimin cebine koyup istasyondaki bilet gişesinin ötesinde, sevdiklerini görme umutları sönen kişilerin kederle beklemeye devam ettikleri platforma baktım. Birkaçı ağlıyordu. Diğerleri ise yüzleri beş karış tek başlarına oturmuştu. Birisinin şöyle dediğini duydum: "Gelecek sefer

Frau Kettenacher. Bence bir sonrakinde gelecek. Hepsinin eve dönmesinin bir yıl süreceğini söylemişlerdi. SS'leri de en sona bırakacaklarmış."

Sesin sahibi –sanırım yerel bir rahipti– yaşlı bir kadının ayağa kalkmasına yardım edip kayıp kişi tabelasını yerden aldı ve onu platformun çıkışına doğru yönlendirdi.

Belli bir mesafeden izledik.

"Zavallı kadıncağız," dedi Moeller. "Nasıl hissettiğini anlayabiliyorum. Benim abim de hâlâ esir."

"Neden bir şey demedin?" dedim. "Eğer buraya gelecek olsaydı ne yapardın?"

Moeller omuz silkti. "Bir açıdan öyle de umuyordum. Bu işi kabul etmemin nedenlerinden biri de buydu. Ama mülteci kampını gördükten sonra eskisi kadar emin değilim. Askerlerimize böyle davranmamalıyız, Herr Günther. Sizce de öyle değil mi?"

Başımı salladım.

"O kadar da kötü değil," dedi Grottsch. "Friedland'daki kamp komutanına, Almanya'nın her köşesindeki koca arayan kadınlardan yüzlerce mektup geliyor."

Beşimiz arabaya sıkışıp on beş kilometre kuzeydeki Göttingen'e doğru yola çıktık.

Arka koltuktaki ışığı açıp listede Johannesgeorgenstadt'tan tanıdığım bir isim var mı diye baktım. Kampın SGO'su, SS Generali Fritz Klause'nin ismine denk gelmem de uzun sürmedi. Görünen o ki radyasyon zannettiğimiz kadar öldürücü değildi. Ama kişi hissettiği nefreti kendisini Rus kışından bile koruyabilecek bir battaniye gibi kullanabilirdi.

"Keşke birisi bana da bir mektup gönderip evlenme teklif etse," dedi Wenger arabayı sürerken. "Ya da hiç değilse mevcut karımın yerini almayı kabul etse."

"Yeni Almanya hakkında ne düşündüklerini merak ediyorum," dedi Moeller.

"Bence yeterince Alman olmadığını düşünüyorlardır," dedi Grottsch. "İngiliz esir kampından döndüğümde benim izlenimim bu olmuştu. Almanya'yı görmeye çalıştım ama tek gördüğüm Amerikalılar için yeni mobilyalar, arabalar ve oyuncaklar oldu."

"Arabayı çevir," dedim. "Geri gitmemiz gerek."

Önde, Wenger'in yanında oturan Vigée ona kenara çekmesini emretti. Sonra dönüp bana baktı. "Bir şey mi buldun?"

"Olabilir."

"Açıklar mısın?"

"İstasyondan çıkarken orada kayıp akrabasıyla ilgili bilgi arayan bir kadın vardı. Onunla ilgili tüm bilgileri bir tabelaya yazmıştı."

"Evet," dedi Vigée. "Adı neydi?"

"Kettenacher," dedim. "Fakat trende bir Kettenacher vardı. Kızıl Haç tarafından hazırlanan bu listedeki kişi kim?"

"Almanya'nın bu bölgesinde sık kullanılan bir isimdir," dedi Moeller.

"Hayır," dedim emin bir ifadeyle. "Frau Kettenacher'in oğlu Panzer Kolordusu'ndaydı. Benim gibi bir yüzbaşıydı. Richard Kettenacher. Elli altıncı Panzer Kolordusu. En son Berlin Muharebesi'nde duymuştum."

"Kalabalıkta annesini görmemiş olabilir," dedi Moeller.

"Ya silah arkadaşları," diye sordum. "Onlar da mı kadını görmediler."

"Geri dön," dedi Vigée aceleyle Wenger'e. "Hemen."

Wenger arabayı çevirdi.

"Ver de şu listeye bir bakayım," dedi Fransız.

Listeyi ona verip ismi işaret ettim.

"Sence ne yapmalıyız?" diye sordu. "Doğruca kampa mı gidelim? Oraya varmadan kaçması mümkün mü?"

"Hayır," dedim. "Buraya resmiyet kazanmak için geri döndü. Evraka ihtiyacı olacak. Yoksa Rus istihbaratı onu Berlin'den gizlice de sokabilirdi. Terhis belgesi, yiyecek kartı ve kimlik kâğıdına ihtiyaç duyacak. Alman toplumuna ancak bunlarla karışabilir. Eğer kaçarsa bunu başaramaz."

Bir süre düşündüm.

"Gerçek Yüzbaşı Kettenacher'in annesiyle konuşmamız gerekecek. İstasyonda gördüğümüz yaşlı kadınla yani. Ondan oğlunun bir fotoğrafını alalım. Böylece sen ve Moeller yarın kampa gittiğinizde size yalan söylediği zaman resmi çıkarırsınız. Kadından isteme işini bana bırakın. Nihayetinde ben VdH'nin temsilcisiyim."

"Dediğinden anladığım kadarıyla sen kampa gelmeyeceksin," dedi Vigée. "Neden?"

"Çünkü beni yedekte tutmanız gerektiğini düşünüyorum," dedim. "Bir düşün, Emile. Kettenacher'i Boudel olduğu gerekçesiyle tutukladın. Tabii ki inkâr edecek. Sen de onu Pansiyon Esebeck'e getirip ona gerçek Kettenacher'in fotoğrafını göstereceksin. Yine inkâr edecek: Bir hata olmalı diyecek. Bir kurumsal hata. İki Yüz-

başı Kettenacher vardı diyecek. Konuşarak kendini köşeye sıkıştırmasına izin vereceksin. İşte o zaman ben perdenin arkasından çıkıp 'selam Edgar beni hatırladın mı?' diyeceğim. Ben senin kozunum, Emile. Beni en sona saklaman gerek."

Vigée başını sallıyordu. "Evet, haklısın. İyi de Frau Kettenacher'i nasıl bulacağız?"

Omuz silktim. "Dedektif olduğumu unuttunuz mu? Eğer insanları bulmak zor olsaydı haftanın her günü polislerden bunu yapmasını istemezlerdi." Moeller'e gülümsedim. "Üzerine alınma, müfettiş."

"Alınmadım, bayım."

"Peki nereye gidiyoruz?" diye mırıldandı Wenger. "İhtiyar kadın Friedland'da oturmuyorsa ve çoktan şehirden gittiyse ne olacak?"

"O rahip onu tanıyor gibiydi," dedi Vigée.

"Evet, ama Friedland'da kilise yok."

"Gros Schneen'de bir tane var," dedi Moeller.

"İstasyona geri dön," dedim. "Bakalım orada onları hatırlayan birilerini bulabilecek miyiz? Bulamazsak o zaman ne yapacağımızı düşünürüz."

Kambur ve soluk bir tip olan istasyon şefi kalabalığın ardından ortalığı temizliyordu. Çiçekleri ezildiğinden suratından düşen bin parçaydı. Ona Frau Kettenacher'i sorduğumda başını iki yana salladı ama rahibi gayet iyi hatırlıyordu.

"Hebenshausen Kilisesinden Peder Overmans."

"Orası nerede?"

"Bir kilometre güneyde. Rahat bulursunuz. Hebenshausen de Friedland'da olduğundan bile daha az var."

Wenger güneye sürdü ve çok geçmeden istasyon şefinin tarifine uyan bir köye geldik. Vardığımız sırada bir otobüsün duraktan ayrıldığını, rahip ve hâlâ kayıp oğlunun adı yazılı tabelayı taşıyan yaşlı kadının duraktan uzaklaşmakta olduğunu gördük. Durağın ardında büyükçe yarı ahşap bir ev ve evin arkasında da küçük bir kare kilise kulesi vardı. Rahiple yaşlı kadın eve girdikten sonra evin ışıkları yandı.

Wenger arabayı durdurdu.

"Moeller," dedim. "Benimle gel ve tek kelime etme. Diğerleri burada kalsın."

Rahip bu geç saatte bizi gördüğüne şaşırsa da ona Vdh'den olduğumu ve istasyonda Frau Kettenacher'i kaçırdığımızı söyledim.

"Aşağı Saksonya'nın bu bölümünde kayıp fertleri olan aileleri ziyaret etmeye çalışıyoruz," dedim. "Fakat bu bayanla daha önce görüştüğümüzü zannetmiyorum."

"Çünkü kendisi Kassellidir," dedi Peder Overmans. "Frau Kettenacher Kassel'den geldi. Ben kayınıyım. Bu gece istasyona gidebilmek için bende kalıyordu."

"Oğlunuz o trende olmadığı için çok üzgünüm," dedim kadına. "Daha başka hayal kırıklıkları yaşanmaması için Ruslara ellerinde tuttukları kişileri açıklamaları ve onları serbest bırakıp bırakmayacaklarını öğrenmek için baskı yapıyoruz."

Beyaz saçlı ve sert surat ifadeli bir adam olan rahip iç karartıcı mobilyaların bulunduğu odadaki pek sağlam görünmeyen sandalyeye oturup iki büklüm olmuş kadına baktı. "Bu da bir şeydir, değil mi Rosa?"

Frau Kettenacher sessizce başını salladı. Paltosu ve hava akını gözcüsü miğferine benzeyen şapkası hâlâ üzerindeydi. Naftalinle hüsran kokuyordu.

Vicdansız yalanlarıma devam ettim. Eğer haklıysam ve Edgard de Boudel, Yüzbaşı Richard Kettenacher'in ismini kullanıyorsa bu tek manaya gelirdi: Gerçek yüzbaşı uzun zaman önce ölmüştü. Onun ve Rus İstihbarat Servisi'nin merhametsizliğinin, şu an benim yaptığımdan daha büyük olduğuna kendimi ikna etmeyi başarsam da çok da farklı değildi.

"Heyhat Sovyet yetkilileri kayıt tutmanın faydasını henüz idrak edebilmiş değiller. Biliyorum çünkü ben de esirdim," dedim ciddi bir ifadeyle. "Askerlerimiz geri döndüğünde kimin gerçekten serbest bırakıldığını bildiren Ruslar değil de Alman Kızıl Haçıydı. O yüzden biz de hâlâ kimlerin kayıp olduğuna dair kendi arşivimizi oluşturuyoruz. Şu an soru sormak için pek münasip bir zaman gibi görünmese de kayıp oğlunuz hakkında birkaç soru sormamda bir mahzur var mı?" Üzgün bir ifadeyle rahibe gülümsedim. "Sizin yeğeniniz değil mi?"

"Evet," deyip kayıp adamın ismini, rütbesini, seri numarasını ve askeri sicilini tekrarladı.

Bunları itinayla kaydettim. "Fazla vaktinizi almayacağım," dedim. "Elinizde şahsi bir belge var mı? Maaş cüzdanı gibi. Askerlerin tümü maaş cüzdanlarını üzerinde taşımaz. Çoğu, eşleri parasını alabilsin diye evinde bırakır. Biliyorum çünkü ben de öyle yaptım. Veya bir askeri sicil defteri, parti kartı, bunun gibi bir şey."

Frau Kettenacher küçük bir kayık ebadı ve şeklindeki kahverengi deri bir çantayı açtı. Bariz Saksonya aksanıyla, "Oğlum Ricky çok iyi bir çocuktu," dedi. "Maaş cüzdanını taşımakla ilgili kuralı bile çiğnemezdi." Bir zarf çıkarıp bana verdi. "İhtiyacın olan her şey burada. Nasyonal Sosyalist Parti üyelik kartı. SA kimlik kartı. Esnaf loncası ruhsatı. Ticari seyahat kimlik kartı – metal işçisi eğitimi almıştı. Daha sonra gezgin satıcı olup önceden yaptığı şeyleri satmaya başladı. Alman Devleti Seyahat Pasaportu. Bunu iş için İtalya'ya giderken kullanırdı. Bombardıman Kurbanı Kartı – Ricky'nin Kassel'deki dairesi bombardımanda yıkıldı. Karısı da öldürüldü. Çok iyi bir kızdı. Bu da Askeri Hizmet Cüzdanı."

Heyecanımı bastırmaya çalıştım. İhtiyar kadın bana gerçek Richard Kettenacher'i tanımlayan her şeyi veriyordu. Belgelerden bazılarında fotoğrafa ek olarak imza, kan grubu, muayene ayrıntıları, gaz maskesi, miğfer, şapka ve postallarının ebadı, yara ve hastalıklarının ve madalyalarının kaydı dahi bulunuyordu.

"Bu aldığımız belgeler karşılığında müfettiş size bir teslim belgesi takdim edecek," dedim. "Ve her şeyin size tekrar teslimini sağlayacak."

"Onlar umurumda değil," dedi. "Tek istediğim Ricky'min güven içinde geri dönmesi."

"Tanrı'nın izniyle dönecek," deyip kayıp adamın tüm geçmişini cebime attım.

Moeller'in bir belge yazmasının ardından pederle ihtiyar kadının yanından ayrılıp arabaya döndük.

"Ne oldu?" diye sordu Vigée.

Başımı salladım. "Her şeyi aldım." İhtiyar kadının zarfını çıkardım. "Her şeyi. Kettenacher'in taklitçisinin hiç şansı kalmadı. Nazilerin belgeleme teknikleri söz konusu olduğunda durum budur. Öncelikle çok sayıdadır. İkinci olarak da onları çürütmek neredeyse imkânsızdır."

"Umalım da gerçeği olmasın," dedi Vigée. "Belki de kör olduğundan annesini göremedi. Kadının gözleri iyi görmediğinden o da onu görememiştir." Evraka baktı. "Umalım da haklı çıkasın. Haksız çıkmayı hiç sevmem."

35

ALMANYA, 1954

Ertesi sabah ben Göttingen'deki pansiyonda kalırken Vigée ve diğer birkaçı Kettenacher'in kimliğine bürünen adamı tutuklamaya gittiler. Kiliseye gidebilir miyim diye sordum ama Grottsch, Vigée'nin içeride kalıp dönmesini beklememiz hususunda emir verdiğini söyledi. "Umarım doğru adamdır. Böylece Hannover'e dönebiliriz çünkü Göttingen'i hiç sevmedim," dedi.

"Niye? Hoş, küçük bir şehir."

"Burada çok hatıram var," dedi Grottsch. "Üniversiteye burada gittim. Karım da öyle."

"Evli olduğunu bilmiyordum."

"Ekim 1944'te hava akınında öldü," dedi.

"Başın sağ olsun."

"Ya sen? Sen daha önce evlendin mi?"

"Evet. O da öldü. Ama daha ileriki bir tarihte. 1949'da. Dachau'da küçük bir otelimiz vardı."

Başını salladı. "Dachau güzel yerdir," dedi. "Gerçi savaştan önce öyleydi."

Bir an için sessizce artık var olmayan ve bir daha da muhtemelen olmayacak bir Almanya'nın hatırasını paylaştık. En azından biz göremeyecektik. Bir de zavallı eşlerimiz. Almanya üzerine yapılan muhabbet genelde böyle olurdu: İnsanlar cümlenin ortasında durup yok olan bir yeri ya da ölen birini hatırlardı. O kadar çok kişi ölmüştü ki onların tutulan matemini kimi zaman, 1954 tarihinde dahi, sokaklarda bile hissedebilirdiniz. Ülkeyi saran keder hali en az Büyük Buhran kadar fenaydı.

Pansiyonun dışına park eden bir araba duyunca Grottsch bizimkiler mi diye bakmaya gitti. Birkaç dakika sonra endişeli bir ifadeyle geri geldi.

"Birini almışlar," dedi. "Evet, birini almışlar ama eğer bu Edgard de Boudel ise gördüğüm tüm Franzilerden daha iyi Almanca konuşuyor."

"Normaldir," dedim. "Onu tanıdığım zaman bile akıcı konuşuyordu. Almancası benimkinden iyidir."

Grottsch omuz silkti. "Neyse Kettenacher olduğu konusunda ısrarlı. Vigée ona şu anda gerçek Kettenacher'in belgelerini gösteriyor. Kettenacher'in parti kimliğini gördün mü? Adamın 1943 tarihinden kalma bağış pulu var. Bir de fotoğrafta yanağındaki düello izlerini fark ettin mi?"

Başımı salladım. "Doğru. Herkes bir Nazinin öyle olması gerektiğini düşünülürdü. Özellikle de öldükten sonra."

"Senin parti üyesi olmadığın gibi bir izlenime kapıldım."

"Olup olmadığımın artık ne önemi var?" Başımı iki yana salladım. "Yeni dostlarımızın gözünde –Fransızlar, Amerikalılar, İngilizler– hepimiz Naziyiz. O yüzden kimin olup kimin olmadığının bir önemi yok. Hepsi eski Leni Riefenstahl filmlerini izliyor ve onları kim suçlayabilir?"

"Bizler gibi Hitler'e inandığın bir dönem hiç oldu mu?"

"Evet, oldu. 1940 yazında bir ay kadar. Fransızları altı haftada dize getirince ona ben de inandım. Kim inanmadı ki?"

"Evet, benim için de en güzel dönemdi."

Bir süre sonra seslerin yükseldiğini duyduk ve birkaç dakika geçince Vigée odaya geldi. Şaşkın ve nefes nefeseydi, sanki birine vurmuş gibi elinin üzerinde kan vardı.

"Richard Kettenacher olmadığı kesin," dedi. "Ama Edgard de Boudel olmadığına da yemin ediyor. O yüzden artık iş sana kaldı, Günther."

Omuz silktim. "Tamam."

Fransızın peşinden Wenger ve Moeller'in mahkûmun başında beklediği şarap mahzenine indim. Amerikalıların bana gösterdiği fotoğraflar tabii ki siyah beyazdı ve biraz uzaktan çekildiğinden bulanık ve sisliydi. Elbette ki gerçek Boudel kendisini gizlemek için pek çok şey yapmış olacaktı. Kilo vermiş, saçını boyatmış ve belki de bıyık bırakmıştı. Yirmilerde üniformalı bir polisken fotoğraf ya da polis tarifine göre pek çok kişiyi tutuklamıştım ama ilk kez bu işi kendimi kurtarmak için yapmak zorunda kalıyordum.

Adam sandalyede oturuyordu. Elleri kelepçeli ve yanakları tokatlanmış gibi kırmızıydı. Altmış

yaşlarında görünse de muhtemelen daha gençti. Hatta daha genç olduğundan emindim. Beni görür görmez gülümsedi.

"Bernie Günther," dedi. "Seni tekrar göreceğimi hiç zannetmezdim. Bu Fransız salağa benim onların aradığı Edgar Boudel olmadığımı söyle." Yere tükürdü.

"Neden kendin söylemiyorsun," dedim. "Ona gerçek adını söylersen belki sana inanır."

Adam kaşlarını çatsa da bir şey demedi.

"Bu adamı tanıyor musun?" diye sordu Vigée bana.

"Evet, tanıyorum."

"Peki, o Boudel mi?"

"Kim bu Boudel denen herif ve ne yapmış?" dedi mahkûm.

Başımı salladım. "Evet, güzel fikir," dedim mahkûma. "O adamın yaptıklarını öğrenelim ve senin yaptıklarından daha iyiyse o zaman onun gibi davranmaya devam et. Neden olmasın? Senin aklından ne geçtiğini tahmin edebiliyorum."

"Neden bahsettiğini bilmiyorum, Günther. Geçen dokuz seneyi bir Rus esir kampında geçirdim. Her ne yaptığımı iddia ediyorsan onun bedelini birkaç kez ödedim sanırım."

"Sanki çok umurumdaydı."

"Bu adamın adını öğrenmek istiyorum," dedi Vigée.

"Ne dersin?" dedim mahkûma. "İkimiz de Richard Kettenacher olmadığını biliyoruz. Bence onun maaş cüzdanını çalıp içindeki resmi değiştirdin – sonra da yumurta beyazıyla yapıştırdın. Ruslar damgalara pek dikkat etmez. Köpekleri

peşinden uzak tutacak yeni bir isimle sicil buldun çünkü Treblinka'dan sonra birilerinin peşine düşeceğini biliyordun. Sen ve Irmfried Eberl değil mi?"

"Neden bahsettiğini bilmiyorum."

"Ben de öyle," dedi Vigée. "Ve canımı sıkmaya başladı."

"Sizi tanıştırmama müsaade et, Emile. Bu Binbaşı Paul Kestner. Eski SS ve Polonya'daki Treblinka ölüm kapının komutan yaveri."

"Yalan," dedi Kestner. "Saçmalık. Ne dediğinden haberin yok."

"En azından Himmler orada neler çevirdiğini öğrenene kadar öyleydi. Senin ve komutanın yapmaya kalkıştıkları şey onu bile dehşete düşürdü. Hırsızlık, cinayet, işkence. Doğru değil mi, Paul? O kadar dehşete düştü ki seninle Eberl, SS'ten atıldınız. İşte bu yüzden de önceki suçlarınızı affettirebilmek için kendinizi Wehrmahct'ta Berlin'i müdafaa ederken buldunuz."

"Hepsi zırva," dedi Kestner.

"Edgard de Boudel'i bulamamış olabilirsin, Emile, ama Avrupa'daki en büyük savaş suçlularından birini buldun. En az yedi yüz elli bin Yahudiyle çingenenin ölümünden sorumlu bir adam."

"Saçmalık. Saçmalık. Bunu neden yaptığını bilmediğimi zannetme, Günther. Paris yüzünden değil mi? Haziran 1940."

Vigée kaşlarını çattı. "O tarihte ne oldu?"

"Beni öldürmeye kalkıştı," dedim.

"Biliyordum," dedi Kestner.

Vigée başıyla kapıyı işaret etti. "Dışarı gel. Seninle konuşmam gerek," dedi.

Onun peşi sıra şarap mahzeninin merdivenlerinden üst kata çıkıp kanalın yanındaki duvarlı küçük bahçeye geldim. Vigée bize birer sigara yaktı.

"Paul Kestner öyle mi?"

Başımı salladım. "BM Savaş Suçları Komisyonu onu tutukladığını duyunca memnun olacaktır," dedim.

"Sence bu umurumda mı?" dedi öfkeyle. "Kaç Yahudinin öldüğünden bana ne. Treblinka'dan ya da pis çingenelerin başına ne geldiğinden bana ne Günther. Hepsi öldü. Çok yazık, ama benim derdim değil. Benim tek derdim Edgard de Boudel'i bulmak anladın mı? Hindiçin'de üç yüz Fransıza işkence edip öldüren adamı bulmak istiyorum." Artık bağırıp elini kolunu sallamaya başlamıştı ama beni yakamdan tutmadı, öfkeli ve hayal kırıklığına uğramış olsa da bana karşı temkinli davrandığını fark ettim.

"O yüzden yarın Friedland'daki mülteci kampına gidip oradaki herkesin suratına tek tek bakarak Boudel'i bulacağız. Anlaşıldı mı?"

"Aradığın kişi çıkmaması benim suçum değil," diye bağırdım. "Ama mantıklı hareket ettik. Ayrıca bence elde ettiğin istihbarat doğru ve Boudel gerçekten de o trendeydi. O yüzden şimdi de o kampta olması gerekiyor."

"Dua et ki orada olsun yoksa hepimizin başı belaya girer. Sadece senin değil, benim de."

Omuz silktim. "Belki yaparım."

"Ne?"

"Dua. Buradan çıkıp senden kurtulmak için dua ederim, Emile." Başımı iki yana salladım.

"Zihnimi temizlemek için biraz yalnız kalmaya ihtiyacım var."

Kendini toparladıktan sonra başını salladı. "Tamam, kusura bakma. Haklısın, senin hatan değildi. Bak, çık dışarıda yürü biraz. Kiliseye git. Yanında birini de gönderirim."

"Ya Kestner ne olacak?"

"Onu mülteci kampına geri götüreceğiz. Onu ne yapacaklarına Alman yetkilileri karar verecek. Benim BM ve onun dangalak Savaş Suçları Komisyonu'yla uğraşacak vaktim yok. Ona ne olacağını öğrenmek istemiyorum."

Fransızca söylenerek, yine birimiz kendini diğerine vurmak zorunda hissetmeden önce, çekip gitti.

Grottsch'un Fransızı, kızının hasta olduğunu söyleyerek mazur göstermeye çalışması beni şaşırttı. Ceketlerimizi alıp sonbahar güneşine çıktık. Göttingen'i dolduran öğrenciler bana kızımı hatırlattı. Dinah şimdi üniversite birinci sınıfta olmalıydı. En azından öyle olmasını umuyordum. Grottsch'la biraz yürüdükten sonra Obere-Masch Strasse'de, 1938'de yıkılan şehir sinagogunun enkazının yanına geldik, Göttingen Yahudilerinden kaçının Treblinka'da Kestner'in elinde can verdiğini ve yedi yüz elli bin insanın öldürülmesi karşılığında Sovyet esir kampında geçirilen dokuz yılın yeterli olup olmadığını düşündüm. Belki de dünya üzerinde bu suça karşılık gelecek bir ceza yoktu. Peki, dünyada yoksa bu ceza neredeydi?

St. Jacobi Kilisesine döndük. Dışında durup karşıdaki bir dükkânın camından içeri baktım ama tekrar yürüdüğümde yalnız olduğumu gör-

düm. Durup, Grottsch'un bana doğru geldiğini görme umuduyla, etrafıma baktım ama görünürde yoktu. Bir an kaçmayı düşündüm. Friedland Mülteci Kampı'nı ziyaret, Bingel ve Krause tarafından teşhis edilme düşüncesi dün olduğu gibi bugün de nahoştu; beni doğruca tren istasyonuna gitmekten alıkoyan şey parasızlıkla Fransız pasaportumun Pansiyon Esebeck'te olmasıydı. İki küçük şapka ve kısa siyah yağmurluklar giyen iki adam tarafından takip edildiğimi fark ettiğimde ben hâlâ ne yapacağımı düşünüyordum.

"Eğer arkadaşını arıyorsan," dedi adamlardan biri. "Oturup dinlenmesi gerekti. Birden kendini yorgun hissetmiş."

Sanki ona ne olduğu umurumdaymış gibi, Grottsch'u görebilmek için hâlâ etrafa bakıyordum ki, işte o zaman arkamda da iki adam olduğunu fark ettim.

"Kilisede uyuyor." Adamın Almancası iyiydi ama ana dili değildi. Kalın çerçeveli bir gözlüğü vardı ve metal saplı bir pipo içiyordu. Üfleyince duman tabakası bir süreliğine yüzünü örttü.

"Uyuyor mu?"

"Deri altı enjeksiyonu. Ne onun ne de senin için endişelenecek bir şey yok, Günther. Rahat ol. Biz dostuz. Köşede bekleyen arabayla küçük bir geziye çıkacağız."

"Ya gitmek istemezsem?"

"İkimiz de ne istediğini bildiğimize göre böyle şeylerden bahsetmeye ne gerek var? Ayrıca arkadaşın Grottsch gibi seni de uyutmayı hiç istemem. Thiopentalin'in etkisi birkaç gün devam edebiliyor." O ve diğeri kollarımı tuttu ardından

köşeyi dönüp Weender Strasse'ye girdik. "Seni yeni bir hayat bekliyor, dostum. Para, yeni bir kimlik ve pasaport. Ne istersen."

Büyük siyah bir saloon'un kapısı önümde açıldı. Deri ceket ve şapka giyen bir adam hemen arkamda duruyordu. Birkaç adım önümde yürüyen adam arabanın kapısına gelince durup bana döndü. Ne yaptığını gayet iyi bilen adamlar tarafından kaçırılıyordum.

"Kimsiniz?" diye sordum.

"Gönderdiğin nottan sonra bizi bekliyor olman gerekirdi," deyip sırıttı yanımdaki adam. "Verdiğin bilginin nasıl bir heyecan yarattığını hayal bile edemezsin. Sadece Almanya'da değil, merkezde de."

Arabaya binmek için eğildiğimde, bir ihtimal son anda vazgeçip kafamı arabanın kapısına çarpmayayım diye, birinin elini başımın üzerine koyduğunu hissettim. Dünya üzerindeki tüm polis ve casuslar işte böyle düşünceli insanlardı. Arabanın dışında, tetikteki iki adam, arabada olması gereken herkes yerini alana kadar ciddi bir ifadeyle çevreye baktı, ardından kapılar kapanıp harekete geçtik. Bir sonraki şehre alışverişe gidiyor olsaydık herhalde bundan daha çok patırtı çıkardı.

Birkaç dakika sonra batıya gittiğimizi fark edip rahat bir nefes aldım. En azından beni kimin, neden kaçırdığını biliyordum.

"Arkana yaslan ve yolculuğun keyfini çıkar, dostum. Bu andan itibaren sen özel misafirimizsin. Bana verilen emir böyle eski dostum, Günther. Sana çok özel biri gibi davranacağım."

"Amerikalıların en son misafiri olduğum zamana kıyasla hoş bir değişiklik," dedim. "Nedendir bilmem pek hoşuma gitmemişti."

"Neydi o hoşuna gitmeyen?"

"Hücrem."

36

ALMANYA, 1954

İki buçuk saat sonra Frankfurt'taydık ve Main üzerinden şehrin kuzeyine gidiyorduk. Hedefimiz büyük, kıvrımlı ve bal rengi bir ofis binasıydı. Altı kare kanadının mekâna kattığı yarı askeri hava yüzünden içeride çalışan bir memur ya da sekreterin daktilo ya da hesap makinesini bırakıp düz çatıdaki bir uçaksavarı kullanmaya çıkacağını zannediyordunuz. Oraya hiç gitmemiş olsam da eski filmlerdeki görüntüsü ve dergilerdeki resimlerinden tanımıştım. 1930'da tamamlanan Poelzig Binası ya da Poelzig Tesisi, Avrupa'daki en büyük ofis binasıydı ve I.G.Farben holdinginin ana merkeziydi. Alman iş dünyası ve modernizmin bu eski modeli, Nazilerin savaş sırasında sentetik petrol, kauçuk ve ölüm kamplarında kullanılan öldürücü Siklon B gazıyla ilgili yaptığı araştırma-

ların da merkezi olmuştu. Artık Almanya'daki Birleşik Devletler Başsavcısı'nın (HICOG) ve gördüğüm kadarıyla CIA'in karargâhıydı.

Birkaç askeri kontrol noktasını geçtikten sonra park edip tapınağı andıran bir portikoya girdik. Bunun ardında birkaç tunç kapı ve diğer tarafında büyük bir Amerikan bayrağı, birkaç Amerikan askeri ve alüminyum levhayla kaplı iki sarmal merdivenin bulunduğu geniş bir koridor vardı. Paternoster bir asansörün önünde binmem ve sonra da dokuzuncu katta inmem istendi. Biraz endişeyle –çünkü bu ürkütücü asansörlere daha önce hiç binmemiştim– denileni yaptım.

Dokuzuncu kat aşağıdakilerden çok farklıydı. Pencere yoktu. Bunun yerine tavan pencereleriyle aydınlatılıyordu ki sanırım kendilerini böyle daha güvende hissediyorlardı. Ayrıca tavan daha alçaktı ki bu da aklıma Avrupa'da Amerikan casusu olabilmek için gereken niteliklerden birinin kısa boylu olmak olabileceğini getirdi.

Şu anda takdim edildiğim kişi uzun değildi ama kısa da sayılmazdı. Tarife değer hiçbir yönü yoktu çünkü her yönüyle sıradandı. Sanırım bir Amerikan profesörü gibiydi ama akıcı Almanca konuşuyordu. Ceket, gri flanel pantolon, düğmeleri aşağıda mavi gömlek giyiyor ve bir tür kulüp ya da akademi papyonu takıyordu – küçük kalkan simgeli kestane rengi. Takdim pek bilgilendirici değildi çünkü adamın adını değil ancak unvanını öğrenebilmiştim. O "şefti" ve onun hakkında bildiğim tek şey buydu. Fakat o penceresiz toplantı odasında beni bekleyen diğer iki kişiyi tanıyordum. Özel ajan Scheuer ve Frei –gerçek isim-

leri miydi bilmiyorum– şef onların da varlıklarını kabullendikten sonra başlarıyla sessizce beni selamladılar.

"Buraya daha önce gelmiş miydin?" diye sordu. "Yani bu bina I.G.Farben'in elindeyken."

"Hayır, efendim." Omuz silktim. "İşin aslı hâlâ ayakta olmasına şaşırdım. Hiç hasar görmemiş. Nazilerin askeri araştırmaları için bu kadar önemli, böyle büyük bir binanın Almanya'daki diğer binalar gibi bombalanıp yerle bir edilmesi gerekirdi."

"O konuda iki farklı görüş var, Günther. Otur, otur. Birincisi bina Grüneburgpark'taki müttefik esir kampına çok yakın olduğundan ABD Hava Kuvvetleri'nin orayı bombalaması yasaklanmıştı. Diğer görüşe göre Eisenhower burayı müstakbel Avrupa karargâhı olarak seçmişti. Anlaşılan bina ona Washington'daki Pentagon'u hatırlatıyor. Aslında benzemiyor da değil. Belki de gerçek nedeni budur."

Uzun ve koyu renkli ahşap bir masadan bir sandalye çekip oturdum ve şefin beni buraya neden çağırdığını açıklamak için sadede gelmesini bekledim. Ama anlaşılan Eisenhower meselesini daha bitirmemişti.

"Lakin başkanın karısı bu binadan pek hazzetmedi. Özellikle büyük tunç kadın heykeline –önceden havuzun kenarında olan çıplak heykele– kafayı taktı. Onun askeri bir tesise uygun olmadığını düşündü." Şef güldü. "Çok merak ediyorum, acaba kaç gerçek askerle tanıştı." Kaşlarını çattı. "Heykelin nereye gittiğini bilmiyorum. Belki Hoechst binasına götürdüler. O çıplak kadın za-

ten ilaca ihtiyacı varmış gibi görünüyordu, değil mi Phil?"

"Evet, efendim," dedi Scheuer.

"Yolculuk seni yormuş olmalı, Günther," dedi şef. "O yüzden seni gerekenden fazla yormamaya çalışacağım. Kahve ister misin?"

"Lütfen."

Scheuer kahve gereçlerinin bir tepsi üzerinde düzgün bir şekilde dizili durduğu büfeye doğru ilerledi.

Şef oturup bana merak ve güvensizliğin karışımı bir ifadeyle baktı. Eğer önümüzde bir satranç tahtası olsaydı ikimiz için de daha kolay olabilirdi. Gerçi oyun zaten başlamıştı ve ikimiz de bunu biliyorduk. Scheuer –Phil– kahvemi getirene kadar bekledikten sonra başladı.

"Siklon B. Tahminimce adını duymuşsundur."

Başımı salladım.

"Herkes onu geliştirenin I.G.Farben olduğunu düşünüyor. Ama onlar sadece satıcı. Aslında Degesch adında bir kimya şirketi tarafından geliştirildi ve o şirkette Degussa adında başka bir kimya şirketinin denetiminde. 1930'da Degussa'nın paraya ihtiyacı olduğundan Degesch'teki hisselerinin yarısından fazlasını ana rakiplerden I.G.Farben'e sattı. Bu arada madde –böcekleri siklon hızıyla yok ettiği için bu adı alan kristal– dördüncü bir firma olan Dessauer Werke tarafından yapıldı. Anlayabildin mi?"

"Evet, efendim ama nedenini merak etmeye başladım."

"Sabredin, bayım. Her şey açığa çıkacak. Dessauer maddeyi Degesch için üretti, o da maddeyi

şirketin pazarlama haklarını iki kimya firmasına devreden Degussa'ya sattı. İsimlerini söylemiyorum bile çünkü kafanı karıştırmaktan başka işe yaramaz. O yüzden I.G.Farben'in gazdaki hissesi sadece yüzde 20'ydi ve aslan payı diğer bir şirkete, Goldschmidt AG Essen'e aitti."

"Peki, tüm bunları neden anlatıyorum? İzah edeyim. Bu binaya taşındığımda o gazı geliştiren insanlarla aynı havayı teneffüs etmek beni tedirgin etti. O yüzden bu meselenin aslını gün yüzüne çıkarmaya karar verdim. Sonunda I.G.Farben'in gazla çok fazla ilgisinin olmadığını öğrendim. Ayrıca 1929 yılında ABD Halk Sağlığı Servisi'nin Siklon B gazını, New Orleans Karantina İstasyonunda, Meksikalı göçmenlerin kıyafetleriyle seyahat ettikleri vagonları temizlemek için kullandığını da öğrendim. İşin ilginci bu gaz Çekoslovakya'nın Köln şehrinde hâlâ üretiliyor. Ona Uragan 2 deyip Alman savaş esirlerinin eve dönerken bindiği vagonları temizlemekte kullanıyorlar."

"Gördüğün gibi, Herr Günther, bilgi edinme gibi bir tutkum var. Bazıları bunlara önemsiz diyebilir, ama bana göre değil. Ben her zaman gerçeğin ve bilginin peşindeyim. Ofisimde otururken bile tek istediğim şey doğrular. Bu, I.G.Farben, Siklon B gazı, Mickey Messer ya da Erich Mielke'ye dair doğrular olabilir."

Kahvemden bir yudum aldım. Berbattı. İçinde çorap pişirmişler gibiydi. Sigarama uzanınca en sonuncusunu arabada içtiğimi hatırladım.

"Phil, Herr Günther'e bir sigara verir misin? Aradığın şey oydu, değil mi?"

"Evet. Teşekkürler."

Scheuer zırh kaplamalı bir Dunhill'le önce benim sonra kendi sigarasını yaktı. Onun papyonundaki kalkan motiflerinin şefinkiyle aynı olduğunu fark edip meslek haricinde başka şeyleri de paylaştıklarını anladım. Belki de Sarmaşık Birliği'ydi.

"Mektubunuz mükemmeldi, Herr Günther. Özellikle Phil'in söyledikleriyle dosyada okuduklarım bağlamında. Fakat benim vazifem ne kadarının doğru olduğunu ortaya çıkarmak. Bu arada bize yalan söylediğinizi ima ediyor değilim. Ama yirmi yılın ardından insanlar kolayca hata yapabilir. Bu gayet makul değil mi?"

"Çok makul."

Yüzünü buruşturarak içilmemiş kahveme baktı. "Berbat değil mi? Kahve. Neden bu şeyi içiyoruz bilmem. Phil, Herr Günther'e daha sert bir şey getir. Ne içersiniz, bayım?"

"Bir schnaps fena olmazdı," deyince Scheuer büfenin içinden bir şişeyle küçük bir kadeh çıkarıp masanın üzerine koyarken etrafıma baktım. "Teşekkürler."

"Bardak altlığı," diye bağırdı şef.

Hemen altlıklar getirilip şişeyle kadehin altına konuldu.

"Bu masa cevizdir," dedi şef. "Cevizden leke hayatta çıkmaz. Şimdi, bayım, sigaranız da içkiniz de elinizde. Tek istediğim bazı doğrular."

Elinde tuttuğu katlanmamış kâğıtta yazanın el yazım olduğunu fark ettim. Bir yarım gözlüğü burnunun ucuna yerleştirip belli belirsiz bir ilgiyle mektuba baktı. Hemen hiç okumadıktan sonra da masanın üzerine koydu.

"Elbette bunu birkaç kez okudum. Ama madem buradasın ajan Scheuer'le Frei'iye yazdığın bu mektubu bana bizzat anlatmanı istiyorum."

"Böylece yazdıklarımla tutup tutmadığını göreceksiniz?"

"Birbirimizi gayet güzel anlıyoruz."

"*Doğrular* şöyle," dedim tebessümümü gizleyerek. "SDECE ile çalışmamın bir şartı olarak..."

Şef yüzünü buruşturdu. "Bunun tam açılımı ne, Phil?"

"Service de Documentation Exterieure et de Contre-Espionage," dedi Scheuer.

Şef başını salladı. "Devam et, Günther."

"Berlin'e gidip eski bir arkadaşımı, belki de oradaki tek arkadaşımı, ziyaret etmeme izin verirlerse onlar için çalışmayı kabul ettim."

"Bu arkadaşının bir adı var mı?"

"Elisabeth," dedim.

"Soyadı ve adresi?"

"Onun bu işe karıştırılmasını istemiyorum."

"Yani bana söylemek istemiyorsun."

"Evet."

"Onunla nasıl ve nerede tanıştın?"

"1931'de. O terziydi. Hem de iyi bir terziydi. Erich Mielke'nin kız kardeşiyle aynı terzide çalışıyordu ki Mielke'nin annesi Lydia Mielke de 1911'de ölene kadar orada çalışmıştı. Erich'in babası dört çocuğunu tek başına yetiştirmekte çok zorlanmış. En büyük kızı hem çalışır hem de yemek yaparmış ve Elisabeth de onun arkadaşı olduğundan bazen ona yardım edermiş. Hatta Elisabeth'in Mielke'nin kardeşinden farksız olduğu dönemler de olmuş."

Nerede oturuyorlardı? Adresi hatırlıyor musun?“

“Stettiner Strasse. Berlin’in kuzeybatısındaki Gesundbrunnen’de gri bir apartman. Numara yirmi beş. Hayatını kurtardıktan sonra beni Elisabeth’le tanıştıran Erich’ti.”

“Bana bundan bahset.”

Anlattım.

“Mielke’nin babasıyla o zaman mı tanıştın?”

“Evet. Mielke’nin evine onu tutuklamaya gittiğimde babası bana yumruk atınca onu tutuklamak zorunda kaldım. Bana adresi veren Elisabeth’ti ve kendisinden bunu istediğimde hiç de memnun olmamıştı. Sonuç olarak aramız bozuldu. Ancak bundan çok sonra, sanırım 1940 sonbaharında, aramız tekrar düzeldi. Ertesi sene de ilişkimiz tekrar başladı.”

“Landsberg’deki sorguda bunların hiçbirinden bahsetmedin?” dedi şef. “Neden?”

Omuz silktim. “O zaman pek ilgisi varmış gibi gelmedi. Elisabeth’in, Erich’i tanıdığını bile neredeyse unutmuştum. Arkadaş olduğumuzu ondan gizlemişti. Nedenine gelince Erich polisleri pek sevmezdi diyelim. 1946 kışında Rus esir kampından dönünce onunla tekrar görüşmeye başladım. Berlin’de karımı bulana kadar bir süre Elisabeth’in yanında kaldım. Ama birbirimizden hep hoşlanmıştık. Kısa süre önce Paris’teyken tekrar onu düşünüp acaba iyi mi diye merak etmeye başladım. Sanırım onunla ilgili tekrar romantik hislere kapılıyordum. Dediğim gibi Berlin’de tanıdığım kimse yok. O yüzden ilk fırsatta onu görmeye ve ikimizin bir şansı daha olup olmadığını anlamaya karar verdim.”

"Peki, nasıl gitti?"

"İyi gitti. Evli değildi. Birkaç Amerikan askeriyle ilişkisi olmuştu. Neyse, adamlar evliymiş ve Birleşik Devletler'deki eşlerinin yanına dönüp onu da orta yaşlı ve geleceğinden endişe eden bir kadın olarak bir başına bırakmışlar."

Şef sanki söylediğim hikâyeyi tartıp ne kadarının doğru olup olmadığına karar verebilmek için beni süzerken ben de kendime bir schnaps daha doldurdum.

"1946'daki aynı adresinde miydi?"

"Evet."

"Adresini Fransızlardan teyit edebiliriz biliyorsun, değil mi?"

"Biliyorum."

"Muhtemelen senin oraya gittiğini zannetmişlerdir," dedi. "Hatta bu yüzden kadına da zorluk çıkarabilirler. Bunu hiç düşündün mü? Onu koruyabiliriz. Fransızlar gösterildikleri gibi romantik değildirler."

"Elisabeth, Berlin Muharebesi'nden sağ çıkmayı başardı," dedim. "Rusların tecavüzüne uğradı. Ayrıca gündüz vakti adamın birine Thiopental enjekte edecek türde biri de değildir. Grottsch başına gelenleri anlattığında beni Rusların aldığını düşüneceklerdir. Zaten onların öyle düşünmesini istemediniz mi? Onu yakaladıklarında adamların Rusça konuşmuşsa hiç şaşırmam. Sırf intibaı pekiştirmek için."

"Hiç değilse oturduğu yer Doğu'da mı Batı'da mı, onu söyle?"

"Batı'da. Fransızlar bana Sebastian Kleber adıyla bir pasaport verdi. Helmstedt'teki Alfa

Kontrol Noktasından ve Dreilinden Geçidi'nden Berlin'e geçtiğimi kontrol edebilirsiniz. Ama Doğu Berlin'e gitmek için oradan çıkmadığımı görürsünüz."

"Peki, bana Erich Mielke hakkındaki haberlerinden bahset."

"Elisabeth bana Mielke'nin babası Erich'i gördüğünü söyledi. Hâlâ sağmış ve sağlıklıymış. Yetmişli yaşlarında olduğunu söyledi. Cafe Kranzier'de kahve içmişler. Doğu Almanya'da oturduğunu ama hiç sevmediğini söylemiş. Futbolu ve eski komşularını özlüyormuş. Elisabeth bana bunu söylerken küçük Erich'in neler yapmış olduğuna dair hiçbir bilgisi yoktu. Kim ve ne olduğuna dair. Bana tek söylediği Erich'in arada bir babasını ziyaret edip ona para verdiği oldu. Adamın kim olduğunu hesaba katınca bunu gizli yaptığını varsaydım."

"Arada bir derken ne sıklıkta?"

"Düzenli olarak ayda bir."

"Neden öyle söylemedin?"

"Eğer bitirmeme fırsat verseniz diyecektim."

"Baba Erich'in Doğu Almanya'da nerede oturduğunu söyledi mi?"

"Berlin'in kuzeybatısında Schönwalde denen bir köyde. Adam ona güzel bir kulübesi olduğunu ama Schönwalde'de sıkıldığını söylemiş. Çok sıkıcı bir yermiş. Elbette baba Erich'in azılı bir komünist olduğunu bildiğinden ona Batı'da oturmak için partiyi terk edip etmeyeceğini sormuş. Adam da ona sonunda komünistlerin de en az Naziler kadar kötü olduğunu anladığını söylemiş."

"Adam böyle mi söylemiş?"

"Evet."

"Daha önce kontrol ettik ve Erich Mielke'nin Batı Almanya'da oturduğuna dair bir kayda rastlamadık."

"Mielke'nin babasının soyadı Mielke değil. Erich Stallmacher. Mielke gayrimeşruydu. Babasının Stallmacher adını kullandığını da zannetmem."

"Kadın sana adının ne olduğunu söyledi mi?"

"Hayır."

"Sana adres verdi mi?"

"Stallmacher o kadar saf değildir."

"Ama takas etmek istediğin bir şey olmalı."

"Evet. Stallmacher, Elisabeth'e her cumartesi öğle yemeğinde gittiği lokantanın adını söylemiş."

"Peki, senin düşüncen tam olarak ne?"

"Bu benim değil, sizin uzmanlık alanınız, Şef. Ben istihbarat subaylığında pek başarılı olamadım. Sizin dünyanızda başarılı olmamı sağlayacak sorunlu bir zihne sahip değilim. Sanırım dedektiflik bana daha uygun. Pislik yaratmaktan ziyade ortaya çıkarmayı tercih ederim."

"Demek istihbaratı hakir görüyorsun."

"Sadece istihbaratta çalışanları."

"Biz de dahil olmak üzere."

"Özellikle siz."

"Fransızları tercih etmez miydin?"

"Onların riyakârlıklarıyla öz saygılarının dürüst bir tarafı var."

"Eski bir Berlinli dedektif olarak ne önerirsin?"

"Erich Stallmacher'ı o lokantadan evine kadar takip edin. Orada tuzak kurup Erich Mielke'yi bekleyin."

"Riskli."

"Tabii ki," dedim. "Ama yine de yapacaksınız gibi bir hisse kapıldım. Çünkü Mielke'nin sizin ajanınız ve ondan önce de Nazilerin ajanı olduğuna dair Fransızlara söylediğim onca yalandan sonra bunu yapmak zorundasınız. Boudel'i onlar için teşhis edemediğime göre belki de artık Erich'le ilgili söylediklerim onlara eskisi kadar ikna edici gelmeyecektir."

"Mielke'yi yakalamak istediğimiz doğru. Babası arka cebimizde olduktan sonra onu Fransızlara söylediğin gibi kendi casusumuz bile yapabiliriz. Ama ardından Fransızlara senin ismini karalamamız gerekecek. Böylece Mielke hakkında yine doğru bir izlenim edinmiş olacaklar. Yani onun en başından beri komünist şerefsizin teki olduğu."

"Bu sorunu bir şekilde halledeceğinizi biliyordum."

"Ya sen. Yardım etmek istiyor musun?"

Kaşlarımı çattım. "Size lokantanın yerini gösterebilirim. Hatta size masa bile ayarlayabilirim."

"Bundan fazlasını istiyoruz. Nihayetinde sen Erich Stallmacher'i tanıyorsun. Sana yumruk attı. Onu tutukladın. O gün ona iyice bakmış olmalısın. O nedenle, Herr Günther, sizden Stallmacher'in gözde lokantasında yer ayırtmaktan fazlasını yapmanızı istiyoruz. Onu teşhis etmenizi istiyoruz."

Bıkkın bir ifadeyle gülümsedim.

"Komik bir şey mi var?"

"Bunu yapmamı isteyen ilk istihbarat şefi sen değilsin. Heydrich de aynısını düşünmüştü."

"Heydrich'i hep merak etmişimdir," dedi şef. "En zeki Nazi olduğunu söylerler. Sence haklılar mı?"

"İçgüdüsel olarak gücü kavrama gibi bir yeteneği vardı ki, bu da onu çok etkili bir Nazi yapmıştı. Doğruları ister misiniz, efendim? O zaman size Reinhardt Heydrich hakkında hoşunuza gidebilecek bir gerçek söyleyeyim. Babası Bruno müzik öğretmeni olup ondan önce de bestekârdı. Oğlu doğmadan on yıl önce Bruno Heydrich, "Reinhardt'ın Suçu" isimli bir opera yazmıştı. Evet, işte bir doğru daha. Heydrich, Himmler'in emriyle öldürüldü."

"Emin misin?"

"Vakayı soruşturan dedektif bendim."

"İlginç."

"Bana asıl ilginç gelense Küba'da tutuklandığım zaman benden alınan paraya ne olduğu. Ve tutuklandığım tekneye de. Yardımım karşılığında istediğim bedelin bir kısmı bu. Gerçi Landsberg'de Fransızlara yalan söylemem karşılığında yapmış olduğumuz anlaşmanın bedeli zaten bu olduğundan alt tarafı kabul etmiş olduğunuz şeyi tekrar kabul etmiş olacaksınız. Teknenin satılıp tüm paranın anlaştığımız üzere İsviçre'deki bir hesaba yatırılmasını istiyorum. Ayrıca bir Amerikan pasaportu istiyorum. Erich Mielke'yi teslim etmem karşılığında da yirmi beş bin ABD doları istiyorum."

"Çok fazla."

"Size Doğu Alman istihbarat başkanının yaverini teslim edeceğimi hesaba katarsak bence bu bedelin iki katı bile az kalır."

"Philip?"

"Evet, efendim?"

"Bu ödemeye değer bir bedel mi?"

"Mielke için evet, efendim, değer. Tüm bu istihbarat girişiminin en başından beri bunu düşünüyordum."

"Herr Günther'in gösterisinde başrolü senin üstlenmeni istediğimi biliyor musun?"

"Hayır, efendim."

"Öyleyse artık biliyorsun, değil mi Philip?"

Scheuer bu şekilde ön plana çıkarılmaktan huzursuz olmuş göründü. "Evet, efendim."

"Sen de Jim."

Frei bunu duyunca kaşlarını kaldırsa da başını salladı.

Kendime bir kadeh daha schnaps doldurdum.

"Neden olmasın?" dedi şef. "Sanırım hepimiz bir tane içebiliriz. Değil mi, Philip?"

"Evet, efendim. İçebiliriz."

"Ama schnaps olmaz. Herr Günther ülkenizde hayran olduğum çok şey var ama CIA'de schnaps'ı pek sevdiğimizi söyleyemem."

"Bu kadar küçük bir kadehle istesem de sarhoş olamam."

"Öyle mi?" Şef gülümsedi. "Bir Almana kıyasla iyi bir mizah yeteneğin var."

Philip Scheuer bir şişe burbonla üç kadeh çıkardı.

"Bundan içmek istemediğine emin misin?" dedi şef. "Ike'la yaptığın anlaşmaya kadeh kaldıralım."

"Neden olmasın?" dedim.

"İyi adamsın. Seni de bir gün Amerikalı yapacağız, bayım."

Benim asıl korktuğum da buydu.

37

BERLİN, 1954

Çoğu kişi hayatı boyunca mülk toplamakla uğraşır. Bense hayatımı kendiminkileri kaybetmek ya da elimden alınmalarına izin vermekle geçirmiştim. Savaştan öncesine ait tek eşyam kemikten yapılma kırık bir satranç taşıydı – Selenus satranç takımına ait bir siyah atın kafası. Weimar Cumhuriyetinin son günlerinde bu siyah at, bir ya da iki kez Emmanuel Lasker'le de satranç oynadığım, Romanisches Kafe'de bolca kullanıldı. Naziler 1933 yılında onunla kardeşini Almanya'dan sınır dışı edene kadar o kafenin müdavimiydi. Onu hâlâ sigarası ve Vahşi Batı bıyığıyla satranç tahtasının üzerine eğilmişken hayal edebiliyordum. Yardımcı olmaktan hiç çekinmeyip meraklısı için gösteri oyunları da yapardı. Lasker Romanisches Kafe'deki son günlerinde –önce Moskova'ya

sonra da New York'a gitti– oraya kendisine elveda demeye gelen herkese kafenin en iyi satranç takımından bir taş verdi. Ben de siyah atı aldım. Benimle insanların yıllardır nasıl oynadıklarını hesaba kattığımda belki de siyah bir piyon daha uygun olurdu diye düşünüyorum. Nihayetinde bir at, kırık bile olsa, bir piyondan daha kıymetliydi ve muhtemelen atlattığım tüm badirelere rağmen onu elimde tutmaya devam etmemin nedeni de buydu. Königsberg Muharebesi sırasında taşın kemik kaidesi çıkıp çok geçmeden de kayboldu; ama atın kafası bir şekilde bende kalmaya devam etti. Eğer şansı yaver giden biri olsaydım rahatlıkla onun benim uğurum olduğunu söyleyebilirdim. Diğer taraftan hâlâ oyunun içindeydim ve kimi zaman da tüm ihtiyacın olan şans buydu. Oyunda kalmaya devam ettiğiniz müddetçe her şey –ama her şey– olabilirdi. Ve son zamanlarda, sanki bana bu gerçeği hatırlatmak istermiş gibi, bu küçük at kafası, bir Müslüman'ın Allah'ın doksan dokuz ismini zikrederken ya da dua ederken elinde tuttuğu tespihi gibi, sürekli elimin içindeydi. Ama benim derdim dua etmekten ziyade daha dünyeviydi. Hürriyet. Bağımsızlık. Kendine saygı. İlgilenmediğim bir oyunda artık başkalarının piyonu olmamak. İstediklerim çok da fazla sayılmazdı.

DC-7 ile Frankfurt'tan Berlin'e yaptığımız uçuş bir saat bile sürmedi. Yanımda Scheuer, Frei ve üçüncü bir adam daha vardı – Göttingen'de beni kaçıran kalın gözlük çerçeveli adam: İsmi de Hamer'di. Tempelhof'daki havaalanının önünde

bizi siyah bir Mercedes bekliyordu. Yola çıktığımızda Scheuer Kartal Meydanı'nda bulunan ve 1948'de Berlin'e yapılan hava ikmali anısına dikilmiş anıtı işaret etti. Betondan yapılan ve havaalanı binasından daha yüksek olan anıt Sovyet ablukası sırasında ikmal taşınan üç hava koridorunu temsil ediyordu. Bana, birini korkutmak için kollarını kaldırıp eğilmiş bir çizgi roman hayaletinin heykelini hatırlattı. Geri dönüp havaalanına baktığımda havaalanı binasının merkez duvarı üzerindeki Nazi kartalının akıbetini merak ettim. Hiç şüphe yoktu: Kartal Amerikalılaştırılmıştı. Birisi Amerikan kel kartalına benzemesi için kafasını beyaza boyamıştı.

Amerikan bölgesinden geçip batıya gittik. Büyük vitrinli mağazaları ve en son Hollywood filmleri *Arka Pencere*, *Rıhtımlar Üzerinde* ve *Cinayet Var*'ı gösteren sinema salonlarıyla bölge temiz ve müreffeh görünüyordu. Üniversite ve yeni Henry Ford binasına yakın olan Ihnestrasse savaştan önceki halinden pek farklı görünmüyordu. Bir sürü kestane ağacı ve bakımlı bahçeler. Tabii ki Amerikan bayrakları yeni gelmişti. Harnack Binası'ndaki Amerikan Subay Kulübü'nün önündeki bayrak direğinde de büyük bir tane vardı – burası önceden ünlü Kaiser Wilhelm Enstitüsü'nün misafirhanesiydi. Scheuer bana gururla kulübün bir restoranı, bir güzellik salonu, bir berberi ve bir gazete bayii olduğunu söyleyip beni oraya götürmeye söz verdi. Ama Kayser'in onaylayacağını zannetmezdim: O Amerikalılardan hiç hazzetmezdi.

Kulübün bulunduğu sokağın aşağısında, bir villada kaldık. Binanın arkasındaki çatı pence-

remden küçük bir gölü görebiliyordum. Duyduğum tek ses ağaçlardaki kuşlara ve Berlin Özgür Üniversitesine, tekrar sevmekte zorlandığım bir şehrin küçük umut kuryeleri gibi, gidip gelen öğrencilerin bisiklet zillerine aitti oysa benim kapımda anında teslim, bana kahve ve donat getiren yağcı ve beyaz ceket giymiş bir uşak olarak kendisini gösteriyordu. Getirdiklerini reddedip bir şişe schnapsla sigara istedim. En fenası da müzikti: Gizli hoparlörlerden beni yemek odasından salona ve kütüphaneye kadar takip eden bal sesli bir kadın şarkıcının sesi geliyordu. Kötü ya da yüksek değildi ama söylememesi gereken bir zamanda söylüyordu. Uşağa müziği sordum. İsmi George olan uşak bana şarkıcının adının, sanki durumu telafi etmeye yetermiş gibi, Ella Fitzgerald olduğunu söyledi.

Mobilyalar evin kendine hasmış gibi görünüyordu, yani iyiydi ama kütüphanedeki su sebili, suyun içinde arada bir yükselen büyük kabarcıklar gibi, bulunduğu yerde biraz tuhaf kaçmıştı.

Tiergarten'in güneybatısındaki 197 Uhlandstrasse'de bulunan Am Steinplatz restoranı savaş öncesine ait bir binadaydı. Binanın harap haldeki dışı onun, ABD Ordusu Berlin kitapçığında yeri bulunduğunun işaretiydi ve bu da mekânın Amerikalı subaylarla onların Alman sevgililerinin gözdesi olması demekti. Bir barıyla Alman ve Amerikan yemeklerinin servis edildiği bir yemek salonu vardı. Dördümüz –ben ve üç Amerikalı– yemek salonunda cam kenarındaki bir masaya yerleştik. Eldiven takan garson kızın saçları, sanki kişisel bir felaketten sonra tekrar uzuyormuş

gibi, anormal derecede kısaydı. Alman olsa da, sanki bu mekâna parası yetecek çok az Berlinli olduğunu biliyormuş gibi, önce İngilizce konuştu. Şarapla yemek siparişi verdik. Mekânda pek kimse bulunmadığından Erich Stallmacher'in henüz gelmediğini biliyorduk. Ama kısa sürede çabucak doldu ve tek masa boş kaldı.

"Anlaşılan bu sefer gelmeyecek," dedi Frei. "Hep böyle olur. Hedef ilk seferinde hiç gelmez."

"Umarım haksız çıkmazsın," dedi Hamer. "Burada yemekler o kadar güzel ki tekrar geri gelmek istiyorum, hem de birkaç kez."

Restoranın buhar kaplamış camlarına yağmur vurmaya başladı. Bir şarap şişesinin mantarı açıldı. Yan masadaki subaylar, erkeklerin mesela at sırtında oldukları zaman açık alanlarda güldükleri gibi güldüler. Ama bir Berlin restoranında böyle olmaması gerekirdi. Hatta kadehlerini gerektiğinden çok daha fazla ses çıkaracak şekilde tokuşturdular. Mutfaktan birisi siparişin hazır olduğunu söyledi. Scheuer'in saatine baktım – benimki hâlâ Landsberg'deki kâğıt torbanın içindeydi. Saat bir buçuktu.

"Bir de bara bakayım," dedim.

"İyi fikir," dedi Scheuer.

"Bana sigara almam için para verin," dedim. "Böylece dikkat çekmem."

Bara gidip barmenden İngiliz sigarası aldım ve o bana bir çakmak bulurken de etrafıma bakındım. Birkaç kişi bir köşede domino oynuyordu. Yanlarında yerde yatan köpeğin kuyruğu sürekli hareket halindeydi. Diğer bir köşede oturmuş yaşlı bir adam bira içip *Die Zeit*'in dünkü sayısını

okuyordu. Para üstüyle bir schnaps aldım, bir sigara yaktım ve bir kahve makinesi kutup rüzgârı gibi gürlerken restorana geri döndüm. Oturdum, sigaramı söndürdüm, yenmemiş şnitzelimin köşesini koparıp, "orada," dedim.

"Tanrım," dedi Frei. "İnanmam."

"Emin misin?" diye sordu Hamer.

"Bana yumruk atan birini asla unutmam."

"Seni tanıdı mı?" diye sordu Scheuer.

"Hayır," dedim. "Okuma gözlüğü takıyordu. Üst cebinde bir gözlük daha vardı. Biri yakın diğeri uzak gözlüğü olmalı."

Bavyera tarzına benzeyen duvar saati yarım saati çaldı. Yan masadaki Amerikalılardan biri bacaklarının arkasıyla sandalyesini geri itti. Restoranın ahşap zemininde davul sesi gibi bir ses çıktı.

"Şimdi ne olacak?" dedi Hamer.

"Plana sadık kalacağız," dedi Scheuer. "Günther onu, biz de Günther'i takip edeceğiz. O şehri bizden iyi biliyor."

"U-bahn ya da tramvaya binmek için para lazım," dedim. "Sizi kaybedersem Ihnestrasse'ye dönmek için taksiye binmem de gerekebilir."

Hamer kendinden emin bir ifadeyle, "Bizi kaybetmezsin," diyerek gülümsedi.

"Yine de bence haklı," dedi Scheuer. Bana bir notla biraz para verdi.

Ayağa kalktım.

"Barda mı oturacaksın?" dedi Frei.

"Hayır. Beni tanıyabilir. Dışarıda durup çıkmasını bekleyeceğim."

"Yağmurda mı?"

"Evet, planım bu. Siz bardan uzak durun. Birisinin kendisiyle ilgilendiğine dair bir fikre kapılmasın."

"Şapkamı al," dedi Frei.

Şapkayı takmayı denedim, ama çok büyük olduğundan geri verdim. "Sende kalsın," dedim. "Yolun karşısındaki bir kapının eşiğinde durup oradan izlerim."

Scheuer camdaki duvarın bir kısmını sildi. "Biz de buradan seni izleriz."

Hamer yarısı yenmiş yemeğime baktı. "Siz Almanlar zaten çok yiyorsunuz," dedi.

Onu duymazdan gelerek konuştum: "Onu ben takip edeceğim, siz değil. Eğer onu gözden kaybedeceğimi zannederseniz paniğe kapılmayın. Mesafenizi koruyun. Ve sakın onu benim için bulmaya kalkışmayın. Ne yaptığımı biliyorum, bunu unutmayın. Geçimimi böyle sağlıyordum. Eğer başka bir binaya girerse dışarıda bekleyin. Benim peşimden içeri girmeyin. Pencereden bakan tanıdıkları olabilir."

"İyi şanslar," dedi Scheuer.

"Hepimize," deyip şarap kadehimde kalanı içtim. Sonra dışarı çıktım.

Uzun zamandır ilk kez adımlarımda bir canlılık hissettim. İşler yolunda gitmeye başlamıştı. Biraz yağmurdan bir şey olmazdı. Yüzüme çarpan damlalar hoşuma gitti. Beni canlandırdı. Karşıda, isten kararmış bir binanın kapısının eşiğinde yerimi aldım. Soğuk bir eşikti. Bir polisin gerçek makamıydı ve üşüyen parmaklarıma üfledikten sonra iyice duvara sokuldum. Uzun zaman önce şu an bulunduğum yerden elli, altmış metre uzaktaki

Fasanenstrasse'de oturuyordum. 1938'in uzun ve sıcak yazında savaş tehlikesi atlatıldığından tüm Avrupa rahat bir nefes almıştı. Daha doğrusu, biz öyle zannetmiştik. Henry Ford "tarih palavradır" dediğinde aynı zamanda çoğumuzun geçmişi düşünmek yerine bugünde yaşamayı tercih ettiğini de söylüyordu. Ya da onu demeye getirmişti. Ama Berlin'de geçmişten kaçmak kolay değildi.

Binanın merdivenlerinden inen bir adam benden bir sigara istedi. Ona bir sigara verdim ve biraz lafladık ama o zaman zarfında gözümü Am Steinplatz'ın iki kapısından hiç ayırmadım. Uhlandstrasse'nin diğer ucunda, meydanın yakınlarında, Steinplatz adında bir otel vardı. İki yer de aynı kişilere aitti; telefonlarının da aynı olması tüm Amerikalıları şaşırtıyordu ki onların şaşırması pek umurumda değildi.

Yağmur kesip güneş açtıktan birkaç dakika sonra beklediğim adam dışarı çıktı. Durdu, açılan gökyüzüne bakıp piposunu yakarken ben de ona bir kez daha alıcı gözle baktım.

Old Loden paltoyla ipek bantlı ve kaz tüylü şapka giyiyordu ve ayakkabılarındaki çivilerin çıkardığı ses yolun karşısından duyulabiliyordu. Güdük ve saçları seyrekti ve şimdi başka bir gözlük takıyordu. Erich Mielke'ye çok benzediği aşikârdı. Boyu da yaklaşık aynıydı. Sanki tuvaletten yeni çıkmış gibi pantolonunun önünü kontrol edip güneye, Kant Strasse'ye doğru yürümeye başladı. Arada belli bir mesafe bırakarak ve küçük atımın kafası elimde, takip ettim.

Yalnız yürüdüğüm için kendimi daha iyi hissettim. Hemen hemen yalnızdım. Etrafıma bakın-

ca otuz metre kadar arkamda ve yolun karşısında iki kişi –Frei ve Hamer– gördüm. Scheuer'i göremeyince onun arabayı almaya gittiğini ve böylece hedefimizin inini bulduktan sonra yürümek zorunda kalmayacağımızı fark ettim. Amerikalılar öğün atlamayı ne kadar severlerse yürümeyi de o kadar severlerdi. Onlarla epey vakit geçirmeye başladığım için sıradan bir Amerikalının –bu ikisinin sıradan bir Amerikalı olduğunu varsayıyordum– sıradan bir Almanın iki katı kadar yediğini fark ettim. Her gün.

Adam Kant Strasse'de, Savigny Platz'a döndü; ardından S-Bahn yakınında bir tren başının üzerindeki, yüksek platforma yanaşınca adam birden hızlandı. Ben de adımlarımı hızlandırıp bilet alarak son anda trene binmeyi başardım. Kapılar kapanıp kuzeydoğuya, Old Moabit'e doğru gitmeye başladık. Hamer ve Frei o kadar şanslı değildi ve tren kalkarken onların Savigny Platz İstasyonunun merdivenlerinden yukarı koştuğunu gördüm. Yaptığım şey akıbetim ve geleceğim için bu denli hayati bir öneme haiz olmasa belki de onlara gülerdim.

Oturup pencereden dışarı ve ileriye baktım. Polis alışkanlıklarım yine kendini göstermeye başladı: Kendini belli etmeden birini takip etme usulü. Çoğunlukla aradaki mesafeyi korumak ve önündeki olduğu kadar arkandaki, bu örnekte vagondaki, adamı da takip edebilmekti. Vagonlar arasındaki pencereden hâlâ gazetesini okuduğunu görebiliyordum. Tabii ki bu işimi kolaylaştırıyordu. Ayrıca ben işime devam ederken Amerikalıların nasıl fos çıktığını düşünmek de durumu

daha keyifli hale getiriyordu. Scheuer fena olmasa da Hamer ve Frei farklıydı. Özellikle kibri ve bariz Alman düşmanlığı yüzünden Hamer'e gıcık olmuştum. Artık buna alışmış olsak da hâlâ can sıkıyordu.

Kafamı çevirmeden gözlerimi bir vantriloğun kuklası gibi yana çevirdim. Hayvanat bahçesi durağına geliyorduk ve ben de diğer vagondaki gazeteyi izleyip katlanıp katlanmayacağına bakıyordum. Ama gazete ne orada ne sonraki Tiergarten ve Bellevue duraklarında katlandı; ama sonunda Lehrter durağında gazete kapanıp okuyucusu da trenden inmek için ayağa kalktı.

Merdivenlerden inip Humboldt Limanı sağında kalacak şekilde kuzeye yürüdü. İngiliz bölgesinin çelik mavisi sularında demirli birkaç kanal teknesi hafif hafif sallanıyordu. Limanın diğer tarafında Charité Hastanesi ve Rus bölgesi bulunuyordu. Uzakta Doğu Alman ve muhtemelen Rus hudut nöbetçileri Invalidenstrasse ve kanalın bitiştiği yerdeki bir kontrol noktasında duruyordu. Ama Heide Strasse üzerinden kuzeye yürüyorduk ve Fransız bölgesine vardıktan sonra sağa Fenn Strasse'ye dönüp üçgen şeklindeki Wedding Platz'a geldik. Bir an durup ilk karımla evlendiğim Dankes Kilisesinin enkazına baktım ve sonunda takip ettiğim adamın Schulzendorfer Strasse'deki eski ve boş bira fabrikasına tepeden bakan yüksek bir binaya girdiğini gördüm.

Meydanda hemen hiç trafik yoktu. En az İngilizler kadar parasız Fransızların değil kadim baş düşmanları Kayser I. Wilhelm'in 1878'teki bir suikasttan sağ kurtulması anısına inşa edilen kili-

seyi restore edecek, bölgede iş hayatını yeniden canlandırmaya harcayacak paraları dahi yoktu.

Schulzendorfer Strasse köşesinden binaya yaklaşıp Chaussee Strasse boyunca baktım. Bu noktada Liesenstrasse'deki sınır geçiş noktasına çok yakındım ve muhtemelen bira fabrikasının diğer tarafındaydı. Kapı zilindeki isimlere bakıp şimdiye kadar planladığımız gibi cereyan eden gizli operasyonumuz açısından Erich Stahl isminin Erich Stallmacher'e yeterince yakın olduğuna karar verdim.

38

BERLİN, 1954

İngiliz bölgesinde Moabit Hastanesinin doğusundaki Dreyse Strasse'de bulunan küçük ve hırpani bir güvenli eve taşındık. Scheuer elimizi Ruslara ya da Fransızlara açık etmeden Stallmacher'in dairesine ancak bu kadar yaklaşabileceğimizi söyledi. İngilizlere ise şüpheli bir karaborsacıyı gözlem altına aldığımızı söyledik.

Plan basitti: Ben bir Berlinli olarak Schulzendorfer Strasse'deki bina sahibiyle temasa geçip karımın kızlık soyadını kullanarak ona bir daire kiralamak istediğimi söyleyecektim. Wilhemsdorflu emekli bir avukat olan bina sahibi –kendi dekore ettiği– daireyi bana gezdirince binanın içinin dışından çok daha iyi olduğunu gördüm. Bana binanın sahibinin ve yöneticisinin karısı Martha olduğunu ama onun geçen sene Orani-

enburg'daki annesinin mezarını ziyaret ederken bomba patlaması sonucu öldüğünü söyledi.

"Hiçbir şeyin farkına varmadığını söylediler," dedi Herr Schurz. "Kimsenin farkına varmadığı iki yüz elli kiloluk bir Amerikan uçak bombası on yıldır orada duruyormuş. Bir mezar kazıcı yirmi metre uzakta mezar kazıyormuş ki sanırım kazmasıyla bombaya vurmuş."

"Çok üzücü," dedim.

"Oranienburg'un patlamamış mühimmatla dolu olduğunu söylüyorlar. Burada toprak yumuşak ve altında da sert bir çakıl tabakası var. Bombalar toprağı deliyor ama çakılı delemiyor." Omuz silkip başını iki yana salladı. "Anlaşılan Oranienburg'da çok hedef varmış."

Başımı salladım. "Heinkel fabrikası. İlaç fabrikası. Bir de atom bombası araştırma tesisi olduğu düşünülen bir yer vardı."

"Evli misiniz, Herr Handlöser?"

"Hayır. Benim karım da öldü. Zatürreden. Gerçi uzun süredir hasta olduğundan sizin eşinizin başınıza gelen gibi bir şok olmadı."

Pencereye gidip sokağa baktım.

"Bu daire tek kişi için biraz büyük," dedi Schurz.

"Kirayı birkaç kişiyle paylaşmayı planlıyorum," dedim. "Sizin için bir mahzuru yoksa tabii. Amerikan İncil okulundan birileri olacak."

"Bunu duyduğuma sevindim," dedi Schurz. "Fransız bölgesinin ihtiyaç duyduğu da bu. Daha fazla Amerikalı. Sadece onlarda para var. Paradan bahsetmişken."

Banknotları eline saydım. Bana bir anahtarlık verdikten sonra Dreyse Strasse'deki güvenli eve döndüm.

"Ev sahibi yarın taşınabileceğimizi söyledi," dedim.

"Stahl ya da Stallmacher hakkında ona bir şey demedin, değil mi?" dedi Scheuer.

"Bana söylediğini aynen yaptım. Ona komşuları bile sormadım. Şimdi ne olacak?"

"Taşınıp mekânı yakından izleyeceğiz," dedi Scheuer. "Erich Mielke'nin babasını ziyaret etmesini bekleyip üst kata çıkıp kendimizi takdim edeceğiz."

Frei güldü. "Merhaba, bizler yeni komşularız. Acaba siz ve babanız Batı'ya kaçmak ister miydiniz?"

"Onu casusunuz yapma fikrine ne oldu?"

"Elimizde yeterli koz yok. Siyasi liderlerimiz artık Doğu Alman liderlerin ileride ne düşüneceklerini değil de şimdi ne düşündüğünü öğrenmek istiyor. Bu yüzden onu yakalayıp sorguya çekmek için Birleşik Devletler'e götüreceğiz."

"Umarım Mielke'ni eşi Gertrud'u unutmadınız? Frank adında bir oğlu yok muydu? Onları terk etmek isteyeceğini hiç zannetmem."

"Onları unutmuş değiliz," dedi Scheuer. "Ama Erich'i düşünmeyi tercih ederim. Onun hakkında bildiklerimize bakılırsa pek sevgi dolu biri denemez. Ayrıca dilediği zaman onların da Batı'ya gönderilmesi için başvurabilir. Onların gelmesine mani olacak bir duvar da yok."

"Ya gelmek istemezse?"

"O zaman hiç hoş olmaz?"

"Onu kaçıracak mısınız?"

"O kelimeyi kullanmayız," dedi Scheuer. "Amerikan Anayasası, normal suçlu iadesinin hukuk sürecinde istisnaları olmasını kabul eder. Ama bunların bir önemi olacağını zannetmiyorum. Dördümüzü görünce oyunun bittiğini ve başka seçeneği olmadığını anlayacaktır."

"Peki, onu ne zaman geri getireceksiniz? Ve sonra?"

Scheuer sırıttı. "Günther önce onu yakalayalım gerisini sonra düşünürüz. Mielke, Almanya'daki CIA için büyük beyaz balina. Onu yakalarsak lambalarımıza bu ülkede gelecek yıllarda da neler olup bittiğini görmemizi sağlayacak kadar yağ sağlamış oluruz. Stasi böyle bir darbeyi atlatamaz. Hatta Soğuk Savaşı kazanmamıza bile yardımcı olabilir."

"Çok haklısın," dedi Hamer. "Mielke her şeyin başı. Almanya'nın komünist planlarıyla ilgili bilmediği hemen hiçbir şey yok. İşgale kalkışacaklar mı? Yoksa kendi taraflarında durmakla mı yetinecekler? Şu an yerleşmiş oldukları bölgeleri daha ne kadar süre el altında tutmaya niyetliler? Ve mevcut Doğu Alman yönetimi Moskova'ya ne kadar bağlı?"

Frei samimi bir ifadeyle omzuma vurdu. "Günther, eski dostum," dedi. "Bu şerefsizi yakalamamıza yardım edersen ömür boyu rahat yaşarsın, duydun mu beni? Ike'ın sana yağdıracağı teşekkürler bittikten sonra kendini bizden daha fazla Amerikalı hissedeceksin."

Hamer'in kaşları çatıldı. "Günther'in bayan arkadaşından biraz daha bilgi almasının zamanı

gelmedi mi sizce? Mielke hafta sonları mı geliyor? Ayın başında mı, sonunda mı geliyor? O dairede o Kraut'un gelmesini haftalarca beklemek zorunda kalabiliriz."

Ama Scheuer başını iki yana sallıyordu. "Hayır, en iyisi olayları akışına bırakmak. Ayrıca bence Günther o kadınla yakınlığının sınırlarını zaten sınadı. Eğer ona Mielke hakkında daha fazla soru sormaya başlarsa onun kendisiyle mi, yoksa Mielke'yle mi daha çok ilgilendiğinden şüphe etmeye başlayabilir. Kıskanmasını da istemem çünkü kıskanç kadınların sağı solu belli olmaz."

Güvenli evin penceresine gitti, gri beyaz tülü çekip siren çalarak son sürat Bendlerstrasse'den hastaneye giden bir cankurtarana baktı.

"Şimdi aklıma geldi," dedi Scheuer. Dönüp Frei'ye baktı. "Cankurtaranı ayarladınız mı?"

"Evet."

"Bizim için değil." Scheuer bana baktı. "Paket için."

"Yani Mielke."

"Doğru. Ama artık o ismi kullanmayalım. Lichterfelde'deki Amerikan Askeri Hastanesindeki özel odasına gidene kadar unutalım o ismi."

"Sanırım ona da Thiopental vereceksiniz," dedim.

"Eğer mecbur kalırsak."

"Karneyle verilmiyor," dedi Frei.

Hamer güldü. "En azından bize."

"Bu arada paramı ödemeye çekinmeyin," dedim.

"Merak etme paranı alacaksın," dedi Hamer.

"Bunu daha önce de duydum." Hamer'e doğru alaycı şekilde güldükten sonra Scheuer'e baktım. "Bakın tek istediğim size de herhangi bir hesap numarası muamelesi yapan bir İsviçre bankasından bir mektup görmek. Üstelik sadece benim olanı istiyorum."

"Peki, o para nereden geldi?" dedi Hamer.

"Seni ilgilendirmez. Ama madem kibarca sordun söyleyeyim. Havana'da kumarda kazandım. Paketi aldığımızda bana mükâfat olarak yirmi beş bin dolar ödeyebilirsiniz."

"Kumar. Kesin öyledir."

"Küba'da tutuklandığımda bunu ispat edebileceğim faturam vardı."

"Yahudileri soyduklarında SS'lerin de vardı," dedi Hamer.

"Hamer paraya öyle sahip olduğumu ima ediyorsan, her konuda yanıldığın gibi yine yanılıyorsun."

"Paranı alacaksın," dedi Scheuer. "Dert etme. Her şey ayarlandı."

Ona inandığım için değil de beni asıl harekete geçirenin para olduğuna onu inandırmak için başımı salladım çünkü gerçek farklıydı. Artık parayı düşünmüyordum. Pantolonumun cebindeki siyah atı sıkıp onun satranç tahtası üzerindeki hareketini taklit etmeye karar verdim. Bir kare yana gittikten sonra iki kare ileri gidecektim. Kapalı konumda. Başka ne yapabilirdim ki?

39

BERLİN, 1954

Ertesi gün öğleden sonra, çanta ve valizlerimiz toplanmış, –en az eşyası olan bendim– Dreyse Strasse'deki pansiyondan Schulzendorfer Strasse'deki daireye taşınmaya hazır bekliyorduk. Buradan çıktığımız için üzülen yoktu. Ev sahibi kadının dışarıda işemeye alışık olmayan birkaç kedisi olduğundan camlar açık olduğu zaman bile pansiyon yaşlılar evi gibi kokuyordu. Yeni görünümlü bir Transporter minibüse çantalarımız ve aletlerimizle birlikte doluştuk. Scheuer arabayı sürerken ben yolcu koltuğunda oturmuş, yolu tarif ediyordum. Hamer'le Frei ise çantalarla birlikte bir o yana, bir bu yana savrulup sürekli şikâyet ediyordu. Scheuer'in "güvenlik" –silahlı ve kısa dalga telsizli CIA ajanları– dediği şeyi taşıyan cankurtaran da belli bir mesafeden takip

ediyordu. Scheuer'in planına göre cankurtaran Schulzendorfer Strasse'ye biraz kala park edecek ve bu adamlar, zamanı geldiğinde, Erich Mielke'yi yakalamamıza yardım etmek için hazır bekleyeceklerdi.

Fennbrücke'de kanaldan geçme niyetiyle Scheuer'e, Perlerberger Strasse üzerinden kuzeye gitmesini söyledim ama Quitzowstrasse'nin köşesindeki eski bir bina çöküp yolu tıkadığından polis ve itfaiyenin yönlendirmesi üzerine güneye doğru Heide Strasse boyunca gitmek zorunda kaldık.

"Kanalı Invalidenstrasse'den geçmezsek iyi olur," dedim Scheuer'e. "Sebebi malum."

Kanalın doğu tarafındaki Invalidenstrasse Doğu Alman toprağıydı, yeni görünümlü ve içi Amerikalı dolu –silahlı adamlarla dolu cankurtarandan bahsetmiyorum bile– Transporter'ın Greposların hiç istemediğimiz dikkatini çekeceği muhakkaktı.

"Old Moabit'e varana kadar Invalidenstrasse'den batıya git ve sora sağa Rathenower Strasse'ye dön. Kanalı Föhrer Köprüsü'nden geçeriz. Tabii hâlâ yerindeyse. O yöne gitmeyeli epey oldu. Berlin'e ne zaman gelsem son seferkinden farklı görünüyor."

Scheuer arkadaki ikiliye bağırdı. "İşe bu yüzden Günther koltukta oturuyor," dedi. "Adam nasıl gitmemiz gerektiğini biliyor."

"Nereye nasıl gidileceğini ben de biliyorum," diye homurdandı Hamer.

Scheuer bana bakıp sırıttı. "Seni sevmiyor," dedi.

"Sorun değil," dedim. "Hislerimiz karşılıklı."

Rathenower'de solumuzda kalan büyük, kasvetli ve yıldız şeklinde bir binanın yanından geçtik.

"Orası neresi?" diye sordu.

"Moabit Hapishanesi," dedim.

"Ya diğer bina?"

Hapishanenin hemen kuzeyindeki büyük, yarı yıkık ve Turm Strasse boyunca batıya doğru yüz metre kadar uzanan kaleden farksız binayı kastediyordu.

"O mu?" Gülümsedim. "O tüm hikâyenin başladığı yer. Merkezi Suç Mahkemesi. Mayıs 1931'de tüm cadde park etmiş polis arabalarıyla doluydu. Binanın içi, dışı her yer polis kaynıyordu. Ama çoğu dışarıdaydı çünkü Nazi fırtına birliklerinin çoğu da dışarıdaydı. Birkaç bin tane, belki daha fazla. Büyük giriş kapıların etrafı da gazeteci kaynıyordu."

"Önemli bir dava sürüyordu herhalde?"

"Eden Dans Sarayı Mahkemesi," dedim. "Aslında rutin bir davaydı. Dört Nazi dans salonunda bazı komünistleri öldürdükleri için yargılanıyordu. 1931'de ortam hemen her gün böyleydi. Yine de davayı önemli kılan ve o kadar çok polisle Nazinin oraya gelmesine neden olan şey şahitti. Şahit Adolf Hitler'di ve savcı da Hitler'in bu Nazi-Komünist çatışması arkasındaki gizli ve şer güç olduğunu göstermeye kararlıydı. Hitler kamuoyu önünde hep hukukla düzene saygılı olduğunu iddia ettiğinden savcı bunun yalan olduğunu göstermek istiyordu. O yüzden Hitler şahitlik yapması için çağrıldı."

"Orada mıydın?"

"Evet. Ama ben dört sanık ve onların soruşturmakta olduğum diğer bir cinayetle ilgili söylemeleri muhtemel şeylerle daha ilgiliydim. Ama onu gördüm, evet. Hitler'in işlediği suçlar için mahkemeye çıkarıldığı tek hadisenin bu olacağını kim bilebilirdi? Mavi bir takım giyerek mahkemeye gelip birkaç dakika iyi ve kanunlara itaat eden vatandaş görüntüsü çizdi. Ama sorgu devam etikçe kendisiyle ters düşüp sinirlenmeye başladı. SA'nın suç işlemesi ya da suça tahrik etmesinin yasak olduğunu iddia etti. Verdiği cevapların çoğuna mahkemeyi izleyenler güldüler. Sonunda dört saat süren sorgunun ardından Hitler tümüyle kendisini kaybedip sorguyu sürdüren avukattan şikâyet etmeye başladı ki, avukat Yahudiydi."

"Günümüzde Alman kanununa göre yemin ifadeden önce değil sonra ediliyor. Hitler ifadesinin doğru olduğuna yemin ettiğinde –siyasi gücü elde etmek için yasal ve demokratik yollar takip ediyordu– çok az kişi ona inandı. Ben de inanmadım. Oradaki herkes Hitler'in SA'nın uyguladığı şiddete ortak olduğunu anlamıştı ve gönül rahatlığıyla diyebilirim ki, asla Nazi olmayacağımı ve Hitler gibi bariz bir yalancının peşinden gitmeyeceğimi de işte o zaman anladım."

"Peki, tüm hikâyenin başladığı yer derken ne kastettin?"

"Mielke'nin hikâyesi. Ya da benim Mielke hikâyemin. O gün Merkezi Suç Mahkemesine gelmeseydim birkaç hafta sonra dört SA sanığı sorgulamak için Tegel Hapishanesine gitmeyebilirdim. O gün Tegel'e gitmesem SA'ların Char-

lottenburg'daki bir barın dışında toplandıklarını görüp onları takip etmeyecektim. Bu durumda da Erich Mielke'ye denk gelip hayatını kurtarmayacaktım. Demek istediğim buydu."

"Sonrasında olanları düşünürsek onu ölüme terk etsen çok daha hayırlı olurmuş," dedi Hamer.

"Fakat öyle yapmış olsaydım seninle tanışma şerefinden mahrum kalırdım Ajan Hamer," dedim.

"Günther ajan tabirini kullanmasan iyi olur," dedi Scheuer. "Artık hepimiz sadece beyiz, oldu mu?"

"Buna Herr Hamer de dahil mi?"

"Seni kibirli Alman iti, benimle dalga geçmeye devam et de bak başına neler geliyor," dedi Hamer. "Erich Mielke olur da gelmezse tüm acısını senden çıkarırım. Senin yirmi beş bin dolardan mahrum kaldığını görmenin zevkinden bahsetmiyorum bile."

"O gelecek," dedim.

"Nereden biliyorsun?" diye sordu Hamer.

"Babasını seviyor da ondan. Senden bu tür bir şeyi anlamanı beklemem, Hamer. Sevmek için önce babanın kim olduğunu bilmen gerekir."

"Hamer," dedi Scheuer. "Sana buna cevap vermemeni emrediyorum. Günther bu kadar yeter." Yolu işaret etti. "Şimdi nereye?"

"Sola dönüp Quitzow Strasse'ye ve sonra da sağa Putlitz Strasse'ye."

Ringbahn sağımızda kalacak şekilde batıya devam edip Yeşil Sınır boyunca giden ve otların sardığı raylar üzerindeki iki bilardo topunu andıran küçük kırmızı ve sarı trene ayak uydurduk. Kır-

mızı tuğla istasyonun yüksek kemerli penceresi ve kulesi bir demiryolu istasyonundan ziyade bir ortaçağ manastırına aitmiş gibi duruyordu.

Güneş hızla batıyordu ve Föhrer Brücke'deki sokak lambalarının soluk ve yeşilimsi ışığında Wedding'e doğru devam ettik. Tekstil atölyeleri, bira ve büyük elektronik fabrikalarıyla Wedding bir zamanlar Berlin'in sanayi merkezi ve komünistlerin kalesiydi. 1930'da, çoğu çok geçmeden Büyük Buhran yüzünden işsiz kalacak, Wedding'deki seçmenlerin yüzde 43'ü KPD'ye oy vermişti. Bir zamanlar Berlin'deki en kalabalık bezirklerden biriydi; şimdiyse uzun kış geceleri yaklaştığından ve hâlihazırda Amerikan bölgesindekine benzer bir ekonomik canlanma alameti de olmadığından Wedding, sanki sahip olduğu her şey işgalcilerin gemilerine taşınmış gibi, terk edilmiş görünüyordu. İşin aslı Berlin, bilhassa kış aylarında, hep erken yatardı ama bu kadar da erken değil.

Scheuer heyecanla vites atıp Trift Strasse'ye döndü. "Sonunda bu adamı yakalayacağımıza inanamıyorum," dedi. "Mielke'yi yakalayacağız."

"Aynen öyle," diye bağırdı Frei de heyecanla.

Üçü önemli bir maç öncesi kendilerini gaza getirmeye çalışan beysbol oyuncularına benziyordu.

"Bu adamın neler yaptığını bir bilseydin, Günther," dedi Scheuer. "İnsanlara kendisi işkence etmeyi seviyor. Bunu biliyor muydun?"

Başımı iki yana salladım.

"Les Bauer 1932'den beri parti üyesiydi," diye devam etti Scheuer, "1950'de tutuklandı ve Mi-

elke onu köpek gibi dövdü. Ruslar, Bauer'i ölüm cezasına mahkûm etti ki, hâlâ hayatta olmasının tek nedeni Stalin'in ölmüş olması. Ve Aşağı Saksonya KPD başkanı Kurt Muller: Stasi bir parti toplantısı için onu Doğu Berlin'e çağırıp sonra da onu Troçkist olmakla suçladı. Mielke ona da işkence etti. Zavallı Muller son dört yılını Stasi'nin Halle'deki hapishanesindeki bir hücrede tek başına geçirdi. Ona Kızıl Öküz derlerdi. Mielke'nin yakaladığı CIA ajanlarına ne yaptığını duymak bile istemezsin. Mielke tam Gestapo'ya göre bir adam. Dediklerine göre ofisinde Feliks Dzerjinski'nin büstü varmış. Yani ilk bolşevik gizli polis amirinin. İnan bana, bu Mielke denen herifin yanında senin dostun Heydrich hiç kalır. Mielke'yi ele geçirirsek Stasi'ye büyük darbe indiririz."

Bunu ya da buna benzer bir şeyi daha önce de duymuş olsam da pek umurumda değildi. Bu benim değil, onların savaşıydı. Muhtemelen Stasi'de CIA "faşistlerinin" en az o kadar kötü olduğunu düşünüyordu.

Trift Strasse'nin sonuna yaklaşırken Scheuer'e sağa, Müller Strasse'ye dönmesini söyledim.

"Wedding Platz hemen ileride," dedim.

Schulzenstrasse'nin köşesindeki apartmana yaklaşırken Hamer arkamızda diz çöküp şöyle dedi: "Tam bir çöplük. Birisinin Schönwalde'deki bir kulübeyi bırakarak buraya oturmaya gelmesini aklım almıyor."

Daha önce binaya girmiş olan Scheuer, "İçi o kadar da kötü değil," dedi.

"Bana öyle gelmiyor."

Omuz silktim. "Berlinli değilsin de ondan, Hamer. Erich Mielke hayatı boyunca bu çevrede oturdu. Bu onun kemiklerine işlemiş. Bir kabileye ya da çeteye bağlı olmak gibi. Stallmacher gibi eski bir Berlinli komünistin gözünde burası Alman komünizminin merkezi. Doğu Almanya'daki emniyet müdürlüğü değil. Aynı sokakta yaşayan başka arkadaşları da varsa şaşırmam. Berlinliler için bu önemlidir. Cemiyet olmak. Geldiği yerde böyle bir şey olduğunu zannetmiyorum. Komşun olabilmesi için önce komşularına güvenmen gerek."

Scheuer minibüsü durdurup koltuğunda döndü. Korumalarımızı taşıyan birkaç metre gerideki cankurtaran da durdu.

"Pekâlâ dinleyin," dedi Scheuer. "Bu bir gözetleme görevi. Küçük Erich gelene kadar bir süre burada kalacağız. Hiç kimse teşkilat adından bahsetmeyecek. Tekrar söylüyorum teşkilat isimleriyle terimleri kullanmak yok. Küfür de edilmeyecek. Şu andan itibaren Amerikan İncil okulunun üyeleriyiz. İlk iş olarak bu minibüsten bir kutu İncil'le çıkacağız. Tamam. Gidip şu herifi yakalayalım."

Fakat binaya girip taş basamakları çıkarken neredeyse Erich Mielke'nin hiç gelmemesini ve her şeyin önceden olduğu kalmasını dileyecektim. Kalbim deli gibi çarpıyordu. Nedeni bir kutu İncil'le iki kat merdiven çıkmam mıydı, yoksa başka bir şey miydi? Hayalimde bizi bekleyen sahneyi gördüm ve çok da hoşuma gitmedi. Kendi kendime keşke Küba'da kalıp CIA'in eline hiç düşmeseydim ve tüm bunları yaşamasaydım dedim. Kim bilir belki

de şu anda Malecon'daki dairemde kitap okuyor ya da Casa Marina'daki Omara'yla keyfime bakıyordum. Bay Greene hâlâ orada göğüslerle mi oynuyordu? Kimi zaman ne kadar talihli olduğumuzu takdir etmiyorduk. Uzun zamandır ilk kez, benim teknemde bir denizciyi vuran zavallı asi *chica* Melba Marron aklıma geldi. Bir Amerikan hapishanesinde miydi? Onun hayrına öyle olmasını umdum. Yoksa hep korktuğu gibi Havana'ya geri gönderilip oradaki polise mi teslim edilmişti? Bu durumda muhtemelen ölmüş olmalıydı.

Burada ne halt ediyordum?

Taşıdığı ağır İncil kutusunu ilk kattaki daire kapısının önündeki sahanlıkta yere koyan Hamer, "İncil de nereden aklına geldi?" diye söylendi. Beş karış suratla kapıya baktı. "Burası hakkında söylediklerinden emin misin, Günther? Buradan çok daha güzel gecekondular gördüm."

"Aslında oturma odasının harika bir gaz şirketi manzarası var," dedim.

Ama zihnimde sadece babasını ziyarete gelen Mielke'yi kuşatan CIA ve onu daireye tıkıp bileklerine kelepçe takarken ve başına bir çuval geçirip yere yıkarken yüzlerinde oluşacak o nahoş ifade vardı. Belki de içimdeki bir şey onların istediği şekilde kırılana kadar beni tekmeleyip kötü davrandıkları gibi onu da tekmeleyip kötü davranacaklardı. Sonunda en nefret ettiğim şeye dönüştüğümü fark ettim; dürüstlük ve haysiyet sınırını geçip hep nefret ettiğim faşistlerden biri haline gelmek üzereydim.

"Şikâyeti kes," dedi Scheuer ve gergin bir ifadeyle merdivenlerden Erich Stallmacher'in dairesinin bulunduğu üst kata baktı.

Ev sahibinin bana verdiği anahtarlığı çıkarıp sağlam Dom kilide soktum. Anahtar dönünce ağır gri kapıyı ittim. Daireye girdiğimizde bizi kesif bir yer cilası kokusu karşıladı. Amerikalıların tümü içeri girene kadar büyükçe olan salonda bekleyip kapıyı kapattım. Sonra da dikkatle kilitledim.

"Ne oluyor?" Ajan Hamer'in sesinde hafif bir titreme vardı.

Ajan Scheuer kilitli kapıya bakmak için döndüğünde kafasının arkasına inen bir Makarov tabancanın kabzasıyla yere yığıldı.

Ajan Frei çoktan kelepçelenmişti bile. Yüzü soluk ve endişeliydi.

Dairede bizi altı kişi bekliyordu. Ucuz gri takım ve siyah gömlek giyip siyah kravat takmışlardı. Hepsinde tabanca vardı – ucuz plastik kabzalı Sovyet otomatik tabancalarıydı ama en az diğerleri kadar öldürücüydüler. Sanki yüzleri, Almanya'da bir fabrikada seri halde üretilip sökülmüş ardından Volga'nın doğu kıyısında tekrar birleştirilmiş ucuz Rus plastiği gibi ifadesizdi. Gri mavi gözleri de en az o nehir kadar soğuktu ve bir an için o gözlerde kendimi gördüm: Görevini yapan polisler; bu tutuklamalardan zevk almayan ama onu eğitimli bir profesyonelden beklenecek bir verimlilik ve çeviklikle halleden kişiler.

Üç Amerikalı belki bir şey diyebilirdi ama çoktan ağızlarına çaput tıkanıp öyle sıkıca bantlanmıştı ki sadece gözleriyle beni kınadıklarını gördüm. Gerçi bunun sözlerinden geri kalır yanı da yoktu.

Bende bir şey diyebilirdim ama kelepçelenmiş adamlar çoktan merdivenden indirilmeye başlanmıştı – idam mangasının önüne götürülüyormuş gibi her birini iki Stasi tutuyordu. Eğer onlarla konuşabilseydim onlara bunun nedeninin hem aylardır bana reva gördükleri kötü muamele hem de onların denetim ve nüfuzundan kurtulma isteğim olduğunu söyleyebilirdim ama zaten onlara yaptığımdan sonra bunu söylememin bir gereği kalmadığı düşündüm. Hatta bütün Amerikalıların kendisini mutlak doğru olarak görmesi –yanlış yaptıkları zamanlarda bile– ve bütün dünyayı kendi değerlerine göre yargılamalarının neden olduğu rahatsızlık olduğunu da söyleyebilirdim. Yargılanmaktan o kadar da rahatsız değildim –ellilerdeki bir Alman için bu kaçınılmazdı. Sadece Amerikalıların sözde bizim için yaptıkları şeylerden ötürü minnet duymak istemiyordum çünkü pek çok Alman gibi ben de onların sadece kendi menfaatlerine göre hareket ettiklerini biliyordum. Mielke'ye de benzer şekilde davranmalarına razı değildim.

"O nerede?" diye sordum Stasilerden birine.

"Eğer Yoldaş Generali soruyorsan dışarıda bekliyor," dedi.

Onların peşinden merdivenlerden inip, CIA cankurtaranındaki adamlara ne yaptıklarını merak ederek dışarı çıktım; onları çoktan etkisiz hale getirmişler miydi? Ama daha zemin kata inmeden binanın arkasına açılan başka bir kapıdan dışarı çıktık ve bir yangın merdiveninden tenis kortu büyüklüğündeki, dört bir yanı çoğu terk edilmiş siyah apartmanlarla çevrili bir bahçeye indik.

Bahçeyi geçip batan güneşin solan ışıkları altında, eski Schulzendorfer Bira Fabrikasının duvarındaki alçak bir ahşap kapıdan geçtik. Yer çakıl taşlarıyla kaplıydı ve küçük su birikintileri vardı. Ay bu birikintilerden birinde kayıp bir gümüş para gibi göründü. Üç Amerikalı direnmedi ve tecrübeli gözlerim onların çoktan bir savaş esirinin ruh haline büründüklerini, başlarını eğip ayak sürüyerek gittiklerini fark etti. Daralan bahçenin sonunda Spree Nehrine akan küçük bir dere vardı. Bahçenin güney ucunda da kırık pis camlı ve çatısını otlar sarmış bir bina yer alıyordu; tuğla duvarında solmuş bir Chlorodont Diş macunu reklamı bulunuyordu. Ağzımdaki pis tattan kurtulmak için o macunun koca bir tüpüne ihtiyacım olacaktı. "Diş" kelimesinin yazılı olduğu yerde Stasilerden biri bir kapı açtı. Rutubet ve muhtemelen daha kötü bir şey kokan binaya girdik. Pis pencerelerinden birine giden takım komutanı dikkatle sokağa baktı.

Beş dakika kadar temkinli bir şekilde bekleyip saatine göz attıktan sonra bir el lambası çıkarıp karşıdaki binaya çevirdi. İşaretine karşıdan küçük yeşil bir ışıkla üç kez karşılık verildikten sonra yolun karşısında bir sokak kapısı açıldı. Üç Amerikalı tutsak hızla götürülürken ben de kafamı kapıdan dışarı çıkararak Liesenstrasse'ye geldiğimizi ve yolun karşısındaki binanın da Rus bölgesinde olduğunu anladım.

Üç Amerikalı çöken karanlıkta binaya sokulurken kapının eşiğinde bekleyen yapılı birini gördüm. Sokakta aşağı yukarı baktıktan sonra bana işaret geldi.

"Gel," dedi. "Çabuk."

Bu Erich Mielke'ydi.

40

BERLİN, 1954

Hatırladığımdan daha kısa ve şişmandı; ayakları yere sağlam basan boksör tipli, kuvvetli bir herifti. Saçı kısa ve seyrekti. Ağzı ince olduğundan tebessüm gayretleri genelde alaycı bir sırıtma ya da hiç kimsenin gülmediği bir şeye gülen birinin yaptığı şeye ne deniyorsa onun gibi bir şeyle sonuçlanıyordu.

"Gel," diye tekrarladı. "Sorun yok. Tehlikede değilsin."

Sesi de hatırladığımdan daha derin ve boğuktu. Ama aksanı hiç değişmemişti: Eğitimsiz ve hırçın bir Berlinli. Bu adam tarafından sorgulanırlarsa üç Amerikalıya fazla şans tanımıyordum.

Liesenstrasse'de iki tarafa da baktım. CIA'in güvenlik cankurtaranı görünürde yoktu ve muhtemelen içindeki ajanların korumakla görevli

oldukları kişilerin burunlarının dibinden kaçırıldıklarını anlamaları için saatler geçmesi gerekecekti. İtiraf etmem gerekirse Stasi, operasyonu tereyağından kıl çeker gibi halletmişti. Plan bana ait olsa da CIA'in takip etmesi için kendi babasına benzeyen bir Doğu Alman hudut nöbetçisi seçme ve onları Stasi ekibinin pusuda beklediği Schulzendorfer Strasse'deki daireye yönlendirme fikri Mielke'ye aitti.

Sokak boştu, ama karanlıkta geçmeye tereddüt ettim.

Mielke'nin ses tonundan sabırsızlığını anlamak mümkündü. Biz Berlinler yeni doğmuş bir bebek söz konusu olsa bile acele ederdik. "Haydi, Günther," dedi. "Eğer benden çekiniyorsan bil ki, istesem şimdiye kadar ya kelepçeli ya da çoktan ölmüş olurdun."

Bu gerçeği idrak edince caddenin karşısına geçtim.

Mielke adamlarının giydiklerinden daha kaliteli olduğu belli mavi bir takım giyiyordu. Ayakkabıları da daha pahalıydı ve özel yapıma benziyordu. Donanma örgüsü kravatı açık mavi gömleğine yakışmıştı. Yağmurluğu da muhtemelen İngiliz malıydı.

Eski bir çiçekçi dükkânının kapısının eşiğinde duruyordu. Dükkânın pencereleri tahtalarla kapatılmıştı, zemin kırık camlarla doluydu, boş ya da içi kurumuş çiçeklerle dolu vazoları görmemize yetecek kadar ışık veren bir fener vardı. Dükkânın arka kapısından bir bahçeye çıkılıyordu ve o bahçenin diğer ucunda da, üç Amerikalı ajanın içinde olduğunu farz ettiğim, gri bir mi-

nibüs duruyordu. Dükkân ot ve kedi sidiği kokuyordu – kısa süre önce ayrıldığımız pansiyon gibiydi. Mielke kapıyı kapatıp görüntüsüne daha proleter bir hava katan deri bir şapka taktı. Büyük bir asma kilit bulunsa da kapıyı kilitlememişti ki buna memnundum. Benden genç ve muhtemelen silahlı olduğundan buradan mücadele ederek kaçmak gibi bir şansım yoktu.

Eski bir kilisenin salonuna ait olan bir çift eski sandalyeye oturduk.

"Ofisin güzelmiş," dedim.

"Tam Fransız bölgesine göre," dedi. "Burada neredeyse hiç güvenlik yok ve kimsenin haberi olmadan bizim ve onların bölgesi arasında gidip gelmemiz için harika bir yer. Ama tuhaftır, çocukken bu çiçekçi dükkânına geldiğimi hatırlıyorum."

"Romantik biri olacağın hiç aklıma gelmemişti."

Başını iki yana salladı. "Cadde üzerinde bir mezarlık var. Babamın akrabalarından biri orada gömülü. Kim olduğunu sorma hatırlamıyorum."

Bir paket Roth-Handel çıkarıp bana ikram etti.

"Ben içmem," dedi. "Ama sinirlerinin laçka olduğunu tahmin ediyorum."

"Çok düşüncelisin."

"Paket sende kalsın."

Sigaradan dilime bulaşan bir tütün tanesini alıp onu iki parmağımın arasında, tıpkı tadından hoşlanmayınca yapıldığı gibi, sıkıca tuttum. Hoşlanmamıştım da, ama sigara sigaradır.

"Üç Amerikalıya ne olacak?"

"Umurunda mı?"

"Kendimden beklemesem de evet." Omuz silktim. "Buna suçluluk duygusu da diyebilirsin."

Omuz silkti. "Neler bildiklerini öğrenene kadar epey zorluk çekecekler. Ama sonunda onları kendi adamlarımızla takas edeceğiz. Eğer aklından geçen buysa bil ki, giyotine gönderilmeyecek kadar kıymetliler."

"Hâlâ o işi yapmıyorsun herhalde"

"Giyotin mi? Neden olmasın. Çok pratik." Merhametten yoksun bir ifadeyle sırıttı. "Mermi düşmanlarımız için çok basit bir ceza kalır. Elektrikli sandalye uzun iş. Geçen sene Ethel Rosenberg'in ölmesi yirmi dakika sürdü. Dediklerine göre ölmeden önce kafası alev almış. O yüzden söyle, hangisi daha insani? İki saniyede düşen bir balta mı? Yoksa elektrikli sandalyede geçecek yirmi dakika mı?" Başını iki yana salladı. "Ama hayır, senin üç Amerikalının ekmek servisini beklemesi gerekmeyecek."

Yüzümdeki şaşkın ifadeyi görünce ekledi:

"Halkı boş yere paniğe sevk etmemek için Doğu Almanya'da giyotini Halle'deki bir fırından aldığımız bir ekmek arabasıyla naklediyoruz. Tam tahıllı ekmek. Sağlığa faydalı."

"Hiç değişmemişsin. Hep tuhaf bir mizah anlayışın olmuştu. Hatırlıyorum da Dresden'e giderken trende az daha gülmekten ölüyordum."

"Onun senin son gülüşün olacağını düşünmüştüm. İşleri halletme tarzın beni etkiledi. O Rus öldürülmesi kolay adam değildi. Ama bana asıl tesir eden sonrasında cereyan eden hadiseleri yönlendirme tarzın oldu. Mesela parayı Elisabeth'e teslim etmen. Açıkçası senin mektu-

bunu alana kadar onunla bir ilişki yaşadığından haberim yoktu. Her halükarda çoğu kişi o paranın üzerine yatardı."

"Bu da beni düşünmeye sevk etti," dedi Mielke. "Kendi kendime ne tür bir adam böyle bir şey yapar dedim. Elbette ki tahmin ettiğim gibi faşist olmayan birisi. Saklı cevherlere sahip olup işime yarayabilecek birisi. Bilmiyor olabilirsin, Günther, ama bundan üç ya da dört sene önce gerçekten de seninle temasa geçmeye çalıştım. Senden benim için bir iş yapmanı isteyecektim ama ortadan kaybolduğunu öğrendim. Hatta diğer Nazi köpekleri gibi Güney Amerika'ya gittiğini duydum. O yüzden Elisabeth senin mektubunla Hohenschönhausen'deki ofisime gelince çok şaşırdım. Ama mektubu okuyup teklifinin ne kadar cüretkâr olduğunu görünce daha çok şaşırdım. İtiraf etmem gerekirse mükemmel bir casusluk hilesiydi ve bunu kıvırabildiğin için seni tebrik ederim. Hem de bunu Amerikalıların burnunun dibinde yaptın ki bu da cabası. Bu yüzden seni kolay kolay affedeceklerini zannetmem."

Bir şey demedim. Diyecek bir şey olmadığından sigaramı içip sadede gelmesini bekledim. Esasında bu kısmın ne olduğu hâlâ meçhuldü. Ne yapacaktı? Kendi mektubunda bana söylediklerine sadık mı kalacaktı? Yoksa daha önce yaptığı gibi beni yine üçkâğıda mı getirecekti? Belki de hak ettiğim buydu? Daha az önce diğer üç kişiye ihanet etmiştim.

"Tabii ki sana itimat edebileceğimden emin olmamın asıl nedeni Elisabeth. Eğer Amerikalıların uşağı olsaydın onlara onun oturduğu yeri söyler-

din ve onlar da beni yakabilmek için evi gözetlemeye başlardı."

"Yakmak mı?"

"İstihbaratta birisinin onunla ilgili her şeyi bildiğini öğrenmesine izin vermeye ve onun tüm yaşamının yanıp kül olmasına böyle diyoruz. Yakmak. Ya da bu örnekte onların öğrenmelerine izin vermediğinde."

"Öyleyse zaten önceden seni yakmaya kalkışmışlar."

Şu anda ona söylediğim şeylerin bazılarını zaten Elisabeth'le ona gönderdiğim mektupta yazmıştım: CIA'in Fransız SDECE'ye Mielke'nin önce Nazilerin sonra da Amerikalıların casusu olduğu fikrini yutturmak için beni nasıl kullandığını ve aynı zamanda onları Hindiçin'de Viet Minh adına çalışan Edgard de Boudel adındaki bir Fransız haini tanıdığıma nasıl ikna ettiklerini. Ama çoğunlukla ona söylediklerimin amacı birkaç soruma yeterli cevabı alabilmekti.

"Amerikalılar Fransız istihbaratının içinde bir komünist casus olduğuna inanıyor. Sovyet kampından Friedland'a dönen savaş esirleri arasında Edgard de Boudel'i teşhis edersem onların senin iki taraflı çalışan bir casus olduğuna dair söylediklerime inanma ihtimalleri artacaktı."

"Ama Amerikalılara beni yakalamaları için bir fırsat sunabileceğini söylediğinde bu ilk planı rafa kaldırdılar," dedi Mielke. "Doğru mu?"

Başımı salladım. "Ki bu da itibarının zedelenmesine mani oldu."

"Öyle umalım."

"Fransız istihbaratında bir casus var mı?"

"Birkaç tane," dedi Mielke. "Artık Fransa'da komünist kaldı mı, diye de sorabilirsin. Ya da Edgard de Boudel'in gerçekten de önce Alman SS ve sonra da Viet Minh için savaşıp savaşmadığını."

"Doğru mu?"

"Aa, evet. Amerikalıların ondan Fransızlara bahsetmesi çok yazık oldu. GVL'deki –Gehlen yeni istihbarat teşkilatı– biri onlara söylemiş olmalı. Gördüğün gibi GVL ve Şansölye Adenauer'le anlaşmamız var. Bu anlaşma karşılığında Edgard de Boudel güven içinde Almanya'ya dönerken onlar da bizim bir adamımızın dönmesine izin verecekler. Durum şu: Boudel düzelmeyecek bir kanser hastası. Fakat zavallı adam ülkesi Fransa'da ölmek istiyor ve bunu yapabilmenin en doğru yolu da bu. Onu esir iadesi çerçevesinde Almanya'ya getirip sonra da kimse itiraz etmeden Fransa'ya geçirecekler."

"CIA ve Gehlen GVL arasındaki sevgi epey azalmış," dedim.

"Öyle görünüyor."

"Alman evlat Amerikan babasına sırtını dönüyor."

"Aynen öyle," dedi Mielke. "Garip ama galiba babamı tanıyan sen ve Elisabeth haricinde kimse yok. O yüzden bu gerçekten dâhiyane dostum. Dolayısıyla doğru olabileceğini zannettiğin pek çok şey de doğru. Artık pek görüşmüyoruz."

"Doğu'da mı oturuyor?"

"Potsdam'da. Ama sürekli şikâyet ediyor. Onun tekrar Batı Berlin'e gelip yerleşmesi yönündeki tahmininin doğru çıkması da ilginç. Ama sen Berlinlisin. İşlerin nasıl yürüdüğünü

bilirsin. Sürekli 'Potsdam'da hiç tanıdığım yok' diyor. En büyük şikâyeti bu. 'Bak baba,' dedim. 'Dilediğin zaman Batı Berlin'e gidip dostlarını görüp tekrar geri gelmene engel olan bir şey yok.' Ne tesadüf arkadaşları da benim öldüğünü zannediyormuş. 1937'de babamdan onlara öyle söylemesini istedim. 'Git sessizce Batı'daki arkadaşlarını gör ve sessizce Doğu'da yaşa,' dedim. Arada duvar yok ki. Ama iç sınır kapatıldığından aynısının Berlin'de de olacağını düşünmeye başladı. O yüzden yanlış tarafta kısılıp kalmaktan korkuyor." Mielke iç çekti. "Başka nedenler de var. Baba oğul sorunları. Senin baban hayatta mı?"

"Hayır."

"Hayattayken aranız iyi miydi?"

"Hayır." Üzüntüyle gülümsedim. "Geçinmeyi hiç beceremedik."

"O zaman nasıl olduğunu bilirsin. Babam çok eski usul bir Alman komünisti ve inan bana onlardan beteri yoktur. Bunu geçen seneki işçi grevinde de gördük. Çoğu baş belasıydı. Bazıları karşı devrimciydi. Birkaçı da CIA tahrikçisiydi. Ama babam olayı böyle görmedi."

Sigaramı yere atıp orada bıraktım ama Mielke yerdeki izmariti özel yapım ayakkabısının topuğuyla sanki bir karşı devrimcinin kafasıymış gibi ezdi.

"Mademki birbirimize karşı dürüst olmaya başladık," dedi. "Anlamadığım bir şey var."

"Durma sor."

"Neden onlara ihanet ettin? Sen ne Nazi'sin ne de komünist. Neden yaptın?"

"Buna benzer bir soruyu bana daha önce de sormuştun. Hatırladın mı?"

"Aa, evet. Zaten o zaman da anlamamıştım."

"Altı ayını Amerikan hapishanelerini dolaşarak geçirince onlardan nefret etmeye başladım diyebilirim ama gerçek bu değil. Gerçi en iyi yalanlar biraz da gerçek içerdiğinden tümüyle yalan da sayılmaz. Dünya görüşlerimiz uyuşmuyordu da diyebilirim ki bu da tümüyle yalan olmaz. Bazı yönlerden onlara hayranım ama kendi ideallerini yeri geldiğinde hiçe saymalarından nefret ettim. Eğer herkes gibi olsalar belki de Amerikalıları daha çok sevip daha çok affedebilirdim. Sürekli demokrasinin muhteşemliği ve anayasa güvencesindeki özgürlüklerin sunduğu nimetlerden dem vurup sonra da karınla yatıp saatini çalmaya kalkarlar. Polisken sahtekâr olduğu ortaya çıkan itibarlı kişilere daha ağır ceza verirdik. Avukatlar, polisler, siyasetçiler, sorumluluk sahibi insanlar. Amerikalılar da tıpkı onlar gibi. Onlar da daha iyiymiş gibi davranan sahtekârlardan başka bir şey değil."

"Ama tüm bu olup bitenlerden bıktığımı da söyleyebilirim. Yirmi yıldır sevmediğim insanlar adına çalışmak zorunda kalıyorum. Heydrich. SD. Naziler. CIC. Peronlar. Mafya. Küba Gizli Polisi. Fransızlar. CIA. Oysaki tek istediğim gazete okuyup satranç oynamak."

"Peki, seni benim adıma çalışmaya zorlamayacağımı nereden biliyorsun?" Mielke güldü. "Çünkü bana mektup gönderdikten sonra yarı yarıya Stasi için çalışmaya başlamış oldun bile."

"Onlar adına nasıl çalışmadıysam senin adına da çalışmam, Erich. Eğer beni zorlarsan sana da ihanet etmenin bir yolunu bulurum."

"Ya seni öldürmekle tehdit edersem? Ya da hapishaneye gönderip tam tahıllı ekmeği beklemek zorunda bırakırsam? O zaman ne olacak?"

"Bu soruları ben de kendime sordum. Mesela Stasi için çalışmazsan seni öldürürüm derse ne yaparım diye düşündüm. Sonunda yabancılara çalışıp zengin olmaktansa kendi ülke insanımın elinde can vermeye razıyım dedim. Bunu anlamanı beklemiyorum, Erich, ama durum bu. O yüzden durma elinden geleni yap."

"Tabii ki anlarım." Mielke gururla göğsüne vurdu. "Ben her şeyden önce bir Alman ve Berlinliyim. Tıpkı senin gibi. O yüzden tabii ki anlarım. Bu nedenle ilk kez bir faşiste verdiğim sözü tutacağım."

"Demek hâlâ faşist olduğumu düşünüyorsun?"

"Bunu sen de bilmiyorsun, Günther, ama öylesin." Kafasına vurdu. "İşte burada. Nazi Partisine katılmış olmayabilirsin, ama merkezi yönetime, sağa ve hukuka inanıyorsun ve sola inanmıyorsun. Benim gözümde tam bir faşistsin. Ama Elisabeth'in senden umudu kesmediğinin farkındayım. Ona büyük saygı duyuyor ve onu seviyorum."

"Sen mi?"

"Bir kız kardeş olarak. Evet."

Gülümsedim.

Mielke şaşırdı. "Evet. Neden güldün?"

Başımı iki yana salladım. "Boş ver."

"Ama ben insanları severim," dedi. "Herkesi severim. Bu yüzden komünist oldum."

"Sana inanıyorum."

Kaşlarını çatıp bana bir araba anahtarlığı attı.

"Anlaştığımız üzere dairesini boşaltan Elisabeth seni Steinplatz Hotelde bekliyor. Ona selamımı söyle ve o kadını sakın yalnız bırakma. Bırakırsan peşinden bir suikastçı gönderirim ki, son seferkinden daha iyisi olur. Seni bırakmamın tek nedeni Elisabeth, Günther. Onun mutluluğu siyasi ilkelerimden önde gelir."

"Teşekkürler."

"Grenz Strasse'de bir araba bekliyor. Sağa sonra sola git. Gri bir Tip Bir göreceksin. Torpido gözünde yeni isimlerinize hazırlanmış iki pasaport var. *Pleni* olduğun zamanki resmini kullanmak zorunda kaldık. Vize, para ve uçak biletleri var. Mutlaka onları kullanın, Günther çünkü ne Amerikalılar ne de Fransızlar aptal değil. İkinizin de peşine düşecekler. O yüzden hemen Almanya'yı terk edin. Hâlâ fırsatınız varken gidin."

Güzel tavsiyeydi. Bir sigara daha yakıp tek kelime etmeden çıktım.

Dükkândan sağa dönüp mezarlığın köşesinden devam ettim. Mezarların tümü gitmişti ve karanlıkta gri bir tarladan başka bir şeye benzemiyordu. Sadece mezarlar ve mezar taşları mı gitmişti yoksa cesetler de mi götürülmüştü? Hiçbir şey zannedildiği gibi ebediyen kalmıyordu. Berlin artık öyle bir yer değildi. Mielke haklıydı. Berlin'deki cesetler gibi gitme vakti gelmişti.

Volkswagen Beetle, Mielke'nin dediği yerde bekliyordu. Torpido gözünde büyük bir zarf vardı. Gösterge panosunun üzerine içinde minik çiçekler olan küçük bir vazo konmuştu. Görünce gül-

düm. Belki de Mielke gerçekten de insanları seviyordu. Ama yine de bomba var mı diye motoru ve arabanın altını kontrol ettim. Daha ölmeden cenazeme çiçek göndermek tam da ondan beklenecek şeydi.

İşin aslı sevdiğim yegâne cenaze çiçekleri de onlardı.

YAZARIN NOTU

Erich Mielke (1907-2000) 1957-1989 yılları arasında Demokratik Alman Cumhuriyetinde Devlet Güvenliği Bakanlığı yaptı. 1993 yılında, 1931'de polis memurları Paul Anlauf ve Franz Lenck'in öldürülmesinden dolayı hüküm giydi. Altı yıl hapse mahkûm edilip iki yıl geçmeden şartlı tahliyeyle serbest bırakıldı. Mielke hakkında bir şeyler öğrenmek isteyenler Alman tarihindeki önemli televizyon hadiselerinden biri olan bu görüntüyü Youtube'dan izleyebilirler: Mielke, Berlin Duvarı'nın yıkılmasından altı gün sonra Doğu Almanya meclisi mensuplarına hitap etti. Bazı üyeler bu hitap sırasında onun kendilerine yoldaşlar diye hitap etmesine karşı çıktılar. Mielke bu cümleyi kullanmasını "Ama ben... Ben... Tüm insanları seviyorum," diyerek maruz göstermeye çalıştı. Meclisteki herkes güldü, çünkü bu adam Doğu Almanya'da en çok korkulan ve nefret edilen adamdı ve kendi bakanlığındakiler bile ondan korkardı.

Gurs ve Le Vernet'teki Fransız toplama kamplarındaki berbat şartları öğrenmek isteyenler Arthur Koestler'in mükemmel eseri ve

şok edici etkisinden hiçbir şey yitirmemiş olan *Scum of the Earth*'ü (1941) okuyabilirler. Koestler, Fransa'nın 1940'ta düşmesinin ardından birkaç ay Le Vernet'te tutuklu kalmıştı. *Guardian* bu eseri Fransa'nın çöküşüne dair en iyi kitap olarak tasvir eder ve ben de bu tabirle hemfikirim.

Fransız SS'lere dair en iyi eser ise Robert Forbes'in kitabı *For Europe: The French Volunteers of the Waffen-SS*'dir (2006). Mayıs 1945'te Hitler'in Führerbunker'inin son müdafileri Fransız SS Charlemagne tümenidir.

Fransız işbirliği ve Nazizm'e dair benim gözdem ise Marcel Ophuls'un belgeseli *The Sorrow and Pity*'dir (1969).

Cecile Desprairies'e aydınlatıcı kitabı *Ville Lumiere, Annes Noires* (2008) için minnet borçluyum.

SS Einsatzgruppen üzerine yazılmış iki muhteşem kitap vardır. İkisi de kendilerine has şok edici bir etkiye sahiptirler. Richard Rhodes'in kitabı *Masters of Death* (2002) bu konu üzerine yazılmış en akıcı ve dehşet verici kitaplardan biridir ve şiddetle tavsiye ederim. Hilary Earl'ün kitabı *The Nuremberg SS Einsatzgruppen Trila* 1945-1958'in de (2009) ondan geri kalır yanı yoktur ve yirmi dört Einsatzgruppen sanığının beklenmedik akıbetlerini bu kitaptan öğrenebildiğim için de minnettarım.

Bu sanıklardan on üçü ölüm cezasına çarptırıldı ve 7 Haziran 1951'de dördü idam edildi. Bu grup Federal Almanya Cumhuriyetinde asılan 275 suçlunun sonuncusu oldu. Geri kalan yirmisi Haziran 1951'de asılmadı ve tümü 1958'de tahliye edildi ya da şartlı tahliyeyle serbest bırakıldı.

Bu gerçeği hâlâ aklımın almadığını belirtmek isterim.

Einsatzkommando 1A'ya (Einsatzgruppe A'ya bağlı bir birim) komuta eden Martin Sandberger'in akıbeti de benzer şekilde akıl almazdır. Sandberger 30 Mart 2010'da doksan sekiz yaşında ölene kadar hayattaki en yüksek rütbeli savaş suçlusuydu. Hukuk doktoru olarak 14.500 Yahudi ve komünistin öldürülmesine nezaret edip 1951'de idama mahkûm edildi. Bu ceza daha sonra müebbet hapse çevrildi ve Sandberger 1958'de şartlı tahliyeyle serbest bırakıldı.

Amerikalılar 1958'den sonra Landsberg Hapishanesini savaş suçlularını tuttukları bir tesis olarak kullanmayı bıraktılar ve bina günümüzde Bavyera Adalet Bakanlığına aittir.

Königsberg Muharebesi üzerine en iyi eser Isabel Denny'nin *The Fall of Hitler's Fortress City* (2007) adlı kitabıdır.

Sovyet esir kampları için de birkaç kitaptan istifade ettim. Bunların en iyileri Stefan Karner'in *Im Archipel GUPVI* (1995) ve George Schinke'nin *Red Cage* kitabıdır (1994). Ülkelerine dönen Alman savaş esirlerine dair en iyi kitapsa Frank Biess'in *Homecomings* (2006) adlı eseridir.

Edgard de Boudel iki gerçek Fransız savaş suçlusu olan Edgard Puaud ve Georges Boudarel esas alınarak yaratılmış kurgusal bir karakterdir.

Helmut Knochen ve Carl Oberg 1962 yılında Charles de Gaulle tarafından affedilip serbest bırakıldı. Oberg 1965, Knochen 2003'te öldü.

SAHRA GRİSİ

PHILIP KERR

Dedektif Bernie Günther 7

Bir adam çaresiz kalmadığı müddetçe düşmanlarına çalışmaz. Fransız İstihbaratı adına çalışmak zorunda kalan Bernie Günther ya onlara çalışacak ya da cinayetten asılacaktı. Görevi Almanya'ya geri dönen savaş esirlerini karşılayıp aralarındaki Alman Wehrmacht subayı kılığına girmiş bir Fransız savaş suçlusu ve SS mensubunu bulmaktı. Fransızlar bu adamı ele geçirip hak ettiğini düşündükleri sonla buluşturmak istiyordu. Ama Bernie'nin geçmişi bu sefer de yakasını bırakmayacaktı, hem de hiç tahmin edemeyeceği bir şekilde.

"Basmakalıp İkinci Dünya Savaşı tarihlerine ustaca meydan okunmuş."
The Times

"Kerr zamanın ruhunu canlandırmanın üstadı."
Financial Times

"Zengin, zorlayıcı, güzel kurgulanmış ve başkahramana hayran olmamak elde değil."
Daily Mail

ALFA
www.alfakitap.com
/alfakitap
/alfakitap

ALFA POLİSİYE